

Ormancılık Terimbilimi

[Terminology of Forestry]

Orhan SEVGİ

iuc-universitypress.org

IUC
UNIVERSITY
PRESS

Ormancılık Terimbilimi

Bu kitap, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı anısına “*Cumhuriyetin 100. Yılına 100 Kitap*” projesi kapsamında İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa tarafından yayımlanmıştır.

Orhan Sevgi

Kasım 2023

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
CERRAHPAŞA

IUC
UNIVERSITY
PRESS

Ormancılık Terimbilimi

Yazar: Orhan Sevgi

Kurum: İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Toprak İlimi ve Ekoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

E-posta: osevgi@iuc.edu.tr

Yayıncı

Adres: Üniversite Mahallesi, 34320 Avcılar/İstanbul

E-posta: iucpress@iuc.edu.tr

E-ISBN: 978-605-7880-27-7

DOI: 10.5152/1200

İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa Yayınevi Seri No: 13

Yayıncılık Hizmetleri

© 2023. Telif hakkı yazarlara aittir. Bu kitaptaki bölümler açık erişimli olup Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı altında dağıtılmaktadır. Bu lisans kullanıcılara, bölümleri herhangi bir amaç için indirme, çoğaltma ve yayımlanan bölümler üzerinde çalışma imkânı sunar. Böylece yayınlarımızın en geniş şekilde yayılmasını ve daha geniş bir etkiye sahip olmasını sağlar.

Sorumluluk Reddi

Kitapta yayımlanan metinlerin/bölümlerin ifadeleri veya görüşleri yazar(lar)ın ve editör(ler)in görüşlerini yansıtır. İÜC Yayınevi ve İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa yazarların içeriğinden sorumlu değildir. Yayımlanan kitaplardaki çalışmaların doğru ve iyi araştırılmış olması ve metinlerde ifade edilen görüşlerin tutarlılığı yazar ve editörlerin sorumluluğundadır. İÜC Yayınevi ve İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa, yazarlara çalışmalarını bilimsel toplulukla paylaşmak için bir platform sağlamaktadır.

Atıf için: Sevgi O. *Ormancılık Terimbilimi*. İstanbul: İÜC Yayınevi; 2023.

İÇİNDEKİLER

REKTÖRÜN ÖN SÖZÜ	V	5. ORMANCILIK DİLİ	28
ÖN SÖZ	VII	5.1. Ormancılık Dilinin Oluşumu	28
1. GİRİŞ	2	5.1.1. Doğal Koşullar	28
1.1. Dünyada Terim Çalışmaları	2	5.1.2. Ormancılık Yükseköğretim Kurumları	28
1.2. Türkçede Terim Çalışmaları	3	5.1.3. Ormancılık Bilimlerinin Diğer Bilimlerle Etkileşimi	29
1.3. Dünya Ormancılık Terimleri	6	5.1.4. Ormancılık Kurumları	30
1.4. Çalışmanın Kapsamı	6	5.2. Ormancılık Dilinin Yapısı	30
2. TEMEL TERİMLER	7	5.2.1. Ormancılık Dilinin Zenginleşmesi	31
2.1. Dil	7	5.2.1.1. Alıntı Terimlerin Kaynakları	31
2.2. Bilim Dili	7	5.2.1.2. Üretilen Terimler	33
2.3. Meslek Dili	9	5.2.2. Ormancılık Dilini Tehdit Eden Dil Olarak İngilizce	33
2.4. Kavram	10	5.2.3. Ormancılık Dilinin Özleşmesi	34
3. TERİM	12	5.3. Ormancılık Dilinin Temas Alanları	34
3.1. Terim	12	6. ORMANCILIĞIN TEMEL KAVRAMI ORMAN ve ANLAMİ	36
3.2. Terim ile Kavram İlişkisi	13	6.1. Orman	36
3.3. Terimin İşlevleri	13	6.2. Ormanlar	39
3.4. Terim İhtiyacı ve Karşılama Yolları	14	6.3. Ormanlık Alan	39
3.5. Terim Üretilmesinin Önündeki Engeller	16	6.4. Orman Alanı	41
3.6. Terimbilim	20	6.5. Ormancı - Ormancılık	42
3.7. Terim Sözlükbilimi (Terminografi)	21	6.6. Ormancılığın Temel Kavram ve Terimleri	42
4. TERİM ETİK İLİŞKİLERİ	22	7. ORMANCILIK TERİM ÇALIŞMALARININ TARİHÇESİ	44
4.1. Terim Etiği	22	7.1. 1857 Öncesi Ormancılık Terim Çalışmaları	44
4.2. Terim Etiği Örnekleri	22	7.2. 1857 – 1959 Arası Ormancılık Terim Çalışmaları	44
4.2.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporları	22	7.3. 1960 – 1968 Arası Ormancılık Terim Çalışmaları	47
4.2.2. 2/B Uygulamaları	25	7.4. 1969 – 2000 Arası Ormancılık Terim Çalışmaları	51
4.2.3. Bilimsel Yayınlarda Atıf	27	7.5. 2000'den Sonra Günümüz Ormancılık Terim Çalışmaları	51

8. ORMANCILIK BİLİMLERİ, ADLARI, SINIRLARI ve SINIFLANDIRILMASI 52

8.1. Ormancilik Yükseköğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi	52
8.2. Yükseköğretim Kurumlarının Adlarında Terim Kullanımı	53
8.3. Orman Fakültesi Ders Adlarında Terim Kullanımı	54
8.4. Ormancilik Bilimlerinin Konuları Açısından Sınırlama	55
8.4.1. Orman Alanları Açısından Sınırlama	55
8.4.2. Ormancilik Bilimleri Açısından Sınırlama	57
8.5. Ormancilik Bilimlerinin Sınıflandırılması	57

9. ORMANCILIK BİLİMLERİNDE TERİM ÇALIŞMALARI..... 59

9.1. Sözlükler	59
9.2. Makaleler	62
9.3. Kitaplar	66
9.4. Ormancilik Mevzuatı	67

10. ORMANCILIK BİLİMLERİNDE CANLI VE CANSIZ ADLARI 68

10.1. Canlı Adlandırması	68
10.1.1. Bitki Adları	68
10.1.2. Hayvan Adları	74
10.1.3. Mantar Adları	75
10.1.4. Diğer Canlı Adları	76
10.2. Cansızların Adlandırılması	78

10.2.1. İklim Özelliklerinin Adlandırılması.....	78
10.2.2. Yetiştirme Ortamı Özelliklerinin Adlandırılması	78
10.2.3. Toprak Özelliklerinin Adlandırılması.....	79

11. GELENEKSEL ORMANCILIK TERİMLERİ.....80

11.1. Derleme Çalışmaları	80
11.2. Geleneksel Ormancilik Terimlerinin Derlenmesi	81
11.3. Geleneksel Ormancilik Terimlerinin Önemi.....	83
11.3.1. Örnek 1: Geleneksel Ormancilik Terimlerinden Orman Teriminin Türevleri	83
11.3.2. Örnek 2: Ateş ve Odun Kavramları	85
11.3.3. Örnek 3: Ormanın Diğer Arazilere Dönüşümün Geleneksel Terimleri.....	85

12. ORMANCILIK BİLİMLERİNDE TERİM ÇALIŞMALARININ GELECEĞİ.....87

12.1. Ormancilik Terim Derlemi	87
12.2. Kitap Yazımı	87
12.3. Sözlük Çalışmaları	87
12.4. Makale Yazımları	88
12.5. Proje Raporları ve Lisansüstü Tez Yazımı	88
12.6. Ormancilik Dergileri	88
12.7. Ormancılarının Diğer Metinleri.....	89

13. KAYNAKLAR..... 90

Dizin	101
Sözlükçe.....	105
Ekler.....	106

REKTÖRÜN ÖN SÖZÜ

Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile taçlanmıştır. Dünya tarihine altın harflerle kazınan büyük bir mücadele sonucu elde edilen şanlı zafer, Türk milletinin hür ve bağımsız yaşama kararlılığı ile çıktığı yolda; inanç, cesaret, güven ve sınırsız fedakârlıkla gösterdiği eşsiz kahramanlıkların eseridir. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete teslim edildiği Türkiye Cumhuriyeti, Millî Mücadele'mizin önderi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün milletimize en büyük armağanıdır.

Cumhuriyetin kazanımlarını koruma ve milletimizin muasır medeniyetler seviyesine ulaşma hedefinde, eğitim ve bilim her zaman en büyük rehberdir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde ise en büyük sorumluluk kuşkusuz üniversitelere düşmektedir.

Ülkemizin köklü ve öncü üniversiteleri arasında yer alan İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa; bilimsel yaklaşımı benimseyen, bilgi üreten ve uygulamalarıyla toplumun gelişmesine katkıda bulunmayı ilke edinen bir araştırma üniversitesidir. Cumhuriyet değerlerine bağlı bir yükseköğretim kurumu olarak Cumhuriyetimizin 100. yılına ithafen akademisyenlerimizin iş birliğiyle "*Cumhuriyetin 100. Yılına 100 Kitap*" projesini hayata geçiriyoruz. Proje kapsamında, akademisyenlerimizin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kaleme aldıkları ve İÜC Yayınevi tarafından basılan kitaplar, açık erişimle tüm toplumun faydasına sunulmaktadır. Sağlıktan mühendisliğe, sosyal bilimlerden eğitime kadar pek çok alanda hazırlanan 100 kitap; eğitim-öğretim materyali, ders kitabı olarak kullanılabilen gibi araştırma geliştirme kapsamında yararlanılacak kaynak olarak da kullanılacak nitelikteki kitaplardan oluşmaktadır.

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa olarak köklü geçmişimizden aldığımız güçle Cumhuriyetimizi nice yüzyıllara taşımak için var gücümüzle çalışmaya ve üretmeye devam ediyor, 100. yılını kutladığımız Cumhuriyetin kurulmasında emeği geçen tüm kahramanlara adadığımız "*Cumhuriyetin 100. Yılına 100 Kitap*" projemizi; tüm akademisyenlerin, öğrencilerin ve araştırmacıların kullanımına sunuyoruz.

Prof. Dr. Nuri AYDIN
Rektör
29 Ekim 2023

Bu eser terim konularında çalışmalarımı başından itibaren destekleyen ve Orman Fakültesinde terim konusunda gösterdikleri hassasiyetlerini örnek aldığım rahmetli hocalarım Prof. Dr. Uçkun GERAY ve Prof. Dr. Ertuğrul GÖRCELİOĞLU başta olmak üzere ormancılık terimleri üzerine emek harcayan hocalarımın ve meslek büyüklerimin aziz hatıralarına ithaf edilmiştir.

ÖN SÖZ

Ormancılık Terimbilimi kitabı ormancılık bilim ve mesleğinin bir ihtiyacı olarak ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç kapsamında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nde Ormancılık Terminoloji ismiyle 2018-2019 yılından itibaren ders olarak okutulmaktadır. *Ormancılık Terimbilim* kitabı 2004 yılında *Fen Bilimleri Sözlüklerinde Türkçe Kelime Kullanımı isimli V. Türk Dil Kurultayı* bildiriyle başlayan 20 yıla yakın birikime dayanmaktadır. Kitap her ne kadar ormancılık alanına yönelik yazılsa da verilen bilgiler daha geniş kapsamda sunulmuştur. Böylece terim çalışmalarının öncelikli olarak o alanda çalışan öğretim üyelerinin veya meslek mensuplarının yapılması gerekliliğini ve buna bağlı olarak ilgililerine sorumluluk alanının hatırlatılması amaçlanmıştır.

Birinci Bölümde terim çalışmaları ayrıntılı olarak verilmiştir. Bölümde Türk Dil Kurumunun terim çalışmaları başta olmak üzere, çeşitli bilim alanları, mesleklerde hazırlanan terim sözlüklerine ve çalışmalarına yer verilmiştir. Çalışmalar çok farklı kurumlarda yayınlandığı görülmektedir. Bu bölümde terim konusunun dilbilim alanının dışında çok daha geniş kesimden bilim insanlarının benimsenmiş bir çalışma alanına dönüştüğü ortaya konulmuştur. Daha sonra ise dünya ormancılık terimlerine yer verilmiş ve çalışmanın kapsamı ortaya konulmuştur.

Kitabın kapsamında temel oluşturan dört terim (kavram) ayrıntılı olarak incelenmiştir. Söz konusu bu terimler dil, bilim dili, meslek dili ve kavramdır. Bu bölümde işlenen terimlerin hem kitap çerçevesinin anlaşılmasına hem de ormancılık bilimleri ve meslek dilinin bilinmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Üçüncü bölümde ise doğrudan terim üzerine odaklanılmıştır. Terimle kavramın ilişkisi ise sadece kitap kapsamında sınırlı tutularak verilmiştir. Bölümde terimin işlevleri, terim ihtiyacının karşılanma yolları, terim üretilmesinin önündeki engeller, terimbilim ve terim sözlükbilimi açıklanarak terim tartışmalarının tarihsel kökenleri, güncel tartışmaları ve neler yapılması gerektiği gibi konular incelenmiştir. Böylece terim konusunda çalışanların yükseköğretim ortamında karşılaştığı güncel sorunlara da yanıt verilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise terimi yeni bir yaklaşımla ele alınmıştır. Terim ile etimin birleştiği alanda terim etimi kavramsallaştırılması üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Terim kullanımında yani seçiminde, anlamında kullanılması, anlamın daraltılması gibi çeşitli tercihler sonunda oluşan anlam kaymaları veya farklılıkları örneklerle incelenmiştir. Böylece terim kullanımının etik değerlendirmeye konu olabileceği ortaya koyulmuştur.

Beşinci bölüm ise ormancılık diline ayrılmıştır. Bir meslek dili olarak ormancılık dilinin oluşumu, yapısı ve temas ettiği toplumun diğer kesimleriyle birlikte sunulmuştur. Böylece gündelik dil ile ormancılık dili arasındaki farkların anlaşılmasına katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Ormancılık dilinin anlaşılması beraberinde kullanılan terimler konusunda da bir bilinç oluşturacağı düşünülmektedir.

Altıncı bölümde ise ormancılık bilimlerinin ve ormancılık dilinin temel kavramları ile ilgili bilgiler ve tartışmalar sunulmuştur. Ormancılık bilimleri ve ormancılık dilinin temel kavramı olan orman ayrıntılı olarak işlenmiştir. Orman kavramının yanı sıra ormanlık alan, orman alanı, ormancı, ormancılık gibi ormancılığın temel kavram ve terimleri üzerinde durulmuştur.

Yedinci bölüm ise ormancılık terim çalışmalarının geçmişine ayrılmıştır. Ormancılık yükseköğretiminin başladığı 17 Kasım 1957'den itibaren ormancılık bilimlerinde ve ormancılıkta düzenli terim çalışmaları yapıldığı ve günümüze kadar çeşitli dönemlere ayrıldığı belirtilmiştir. Böylece ormancılık bilimleri ve ormancılık alanında düzenli terim çalışmalarının geçmişi ve buna bağlı tarihsel derinliği ifade edilmiştir. Eklerde verilen çeşitli evraklarla terim çalışmalarının nasıl ciddiye alındığı ve yükseköğretim kurumları tarafından benimsendiği gösterilmiştir.

Sekizinci bölüm ise ormancılık bilimleri, adları, sınırları ve sınıflandırmalarına ayrılmıştır. Ormancılık yükseköğretim kurumlarının tarihsel geçmişi anlatılmış ve kurum adları incelenmiştir. Orman Fakültesi ders adlarında yer alan temel terimler üzerinde durulmuştur. Ormancılık bilimlerinin canlıbilimleri, toplum bilimleri ve mühendislik bilimleri gibi çeşitli alanlarda doğrudan ilişkileri ortaya koyulmuştur.

Dokuzuncu bölümde ise ormancılık bilimlerinde günümüze kadar yapılan terim çalışmaları değerlendirilmiştir. Söz konusu değerlendirmeler ormancılık terim sözlükleri, makaleleri, kitapları ve ormancılık mevzuatı üzerinden yapılmıştır. Böylece ormancılık bilimleri ve ormancılık dilinde yapılan terim çalışmalarıyla ilgili doğrudan bilgi verilmiştir.

Onuncu bölümde ormanı ya da orman ekosistemini oluşturan öğelerin adlandırmaları üzerinde durulmuştur. Ormancılığın temel konuları olan canlılar (bitki, hayvan, mantar ve diğerleri) ve cansızlar (iklim, yetişme ortamı ve toprak gibi) adlandırmalarıyla ilgili özet bilgiler sunulmuştur.

Onbirinci bölüm geleneksel ormancılık terimlerine ayrılmıştır. Bu bölümde yükseköğretim kurumları çalışanları ve ormancılar dışında ormanla ilişkisi olan toplum kesimlerinin veya bilimsel metinlerde yer almamış fakat ormanla ilgili terimler işlenmiştir. Geleneksel ormancılık terimleri son derece zengin olduğu ve ormancılık bilimleri ve ormancılık diline destek verebilecek nitelikte olduğu örneklerle anlatılmıştır.

Onikinci bölüme kadar kitapta terim çalışmalarının geleceğiyle ilgili bilgiler parça parça verilmiştir. Bu bölümde ise doğrudan terim çalışmaları kapsamında neler yapılması gerektiği çeşitli örnekler üzerinden aktarılmıştır. Örneklerde kitap yazımında terim kullanımı, terim sözlüğü çalışmaları, makale yazımlarında terim kullanımı, ormancılık dergilerinin terimlere yapabileceği katkılar ve ormancılığı diğer metinlerinde terimle ilgili neler yapılabileceği konu edilmiştir.

Metnin yazımında, çeşitli kurum, sivil toplum kuruluşu veya bireysel çalışmalarda hazırlayan, derleyen, katkı sağlayanlar, yayın kurulu veya kurul başlıkları altında kişiler yazılarak sunulduğundan sözlüğü yazan kişi veya yazarların açık olarak yazılmadığı görülmüştür. Bu durumlarda öne çıkan tek isimlere atıf yapılarak yazılmış ve ilk geçtiği yerde dipnot olarak diğer kişilerin ismi metinde geçtiği şekil ve sırada verilmeye çalışılmıştır.

Terim konularıyla ilgilenmeye başladığım dönemlerde Prof. Dr. Mustafa KOÇ'un görüşlerinden çok faydalandığımı açıkça belirtmek isterim. Kendisi 20-26 Eylül 2004 tarihlerinde Ankara'da yapılmış olan Beşinci Uluslararası Türk Dili Kurultayı'na katılmamı önermiş ve teşvik etmiştir. Prof. Dr. Mustafa KOÇ, Kurultay boyunca birçok uzmanla temas kurmama bizzat kendisi yardımcı olmuştur. Terim başta olmak üzere bilim dili, dil ve bilim konularında ufuk açıcı sohbetlerimizden ilerleyen yıllarda da faydalanmaya devam ettim. Dolayısıyla terim konusunda yaptığım çalışmalarda yeri doldurulamaz katkılarından dolayı kendisine teşekkür ederim.

Terim çalışmalarını yaparken fikirleri, önerileri ve teşvikleriyle düşüncelerimin serimlenmesine katkı sağlayan Prof. Dr. H. Barış TECİMEN'e ve sadece bu kitapla sınırlı olmayıp bütün terim çalışmalarımı

okuyup eleştiren, katkı veren ve şekillenmesine yardımcı olan Doç. Dr. Ece SEVGİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ormancılık Terimbilimi metnini başından sonuna kadar okuyan Doç. Dr. Hatice YILMAZ'a yaptığı nitelik arttırıcı önerileri, uyarı ve değerlendirmeleri ile metnin oluşmasında katkılar sağladığı için teşekkürlerimi sunuyorum. Terim konusunda açık ve cömert yardımları için her zaman hazır bulunan ve kitabı baştan sona kadar okuyup değerlendiren ve yapıcı önerileriyle metnin son şeklini almasına katkı sağlayan Doç. Dr. Şermin KALAFAT'a da ayrıca teşekkür ederim. 2013 yılından günümüze kadar bilimsel konuları telefonda uzun uzun konuştuğum, dilbilim, sözlükbilim, adbilim ve terimbilim alanlarında birçok sorumu sabırla dinleyip yanıtlayan, fikirlerini paylaşan ve mevcut kitabı okuyarak önemli uyarılar yaparak eksiklikleri gidermeme yardımcı olan Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Metin içinde yer alan bazı çizelgelerin kullanımını ancak yazar ve dergilerin izinleriyle mümkün olabilmıştır. *Canlı Gruplarının Kaydına Rastlanan ÇED Rapor Sayıları* isimli çizelgenin kullanılması için ortak yazarlar olan Dr. Öğr. Üyesi Nimet VELİOĞLU ve Doç. Dr. Vedat BEŞKARDEŞ ile *İş Ahlakı Dergisi*'ne, *Ormancılık Yükseköğretimin Tarihi Kurumlarının İsimleri, Açılış ve Kapanış Yılları ile Varolma Süreleri* ile *Üniversitelerde Mevcut ve Mevcut Olmayan Orman Fakültesi Kurumlarının İsimleri, İsim Verilme Yılları ve 2017 Yılı Kontenjanlar* isimli çizelgelerin kullanımına izin veren *Yükseköğretim Dergisi*'ne, *Bazı Liken Cins İsimlerinin Türkçeleştirilmesi Örnekleri* isimli çizelgeyi kullanmama izin veren Doç. Dr. Mustafa YAVUZ'a ve çizelgeler konusunda izin veren *Avrasya Terim Dergisi*'ne, ayrıca *Türkiye'de Ajuga chamaepitys (●), Hypericum scabrum (●), Teucrium chamaedrys (●), Teucrium polium (●) türlerinin mayasıl otu olarak adlandırıldığı yerler* isimli şeklin kullanımı için izin veren Doç. Dr. Ece SEVGİ ve Dr. Öğr. Üyesi Çağla KIZILARSLAN-HANÇER'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmada kullanılan Orman Fakültesi resmi yazıları konusunda Orman Fakültesinin arşivinde çalışma yapmama ve ilgili evrakları kullanma ve ekler kısmında tıpkı basım için (14.03.2023 tarih ve 643629 Sayılı yazı ile) izin veren Orman Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Turgay AKBULUT'a teşekkür ederim. Ayrıca, *Türkiye Ormancılık Terim Komitesi* çalışmalarıyla ilgili bilgi ve belgeleri paylaşan Prof. Dr. Uçkun GERAY'ı da rahmetle anıyorum. Terim çalışmalarımın son ürünü olan bu kitaba gelene kadar yaptığım çeşitli terim çalışmalarında terim yol arkadaşlarım yukarıda belirttiklerim ile sınırlı değildir. Terim yol arkadaşlarımdan öğretim görevlisi İlker ESİN'e, Doç. Dr. Vedat BEŞKARDEŞ'e, Doç. Dr. Mert EKŞİ'ye, Prof. Dr. Coşkun KÖSE'ye, Prof. Dr. Bekir KAYACAN'a, Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU'ya, Prof. Dr. Abdurrahim AYDIN'a, Arş. Gör. Ferdi AKARSU'ya, Prof. Dr. Kürşat YILDIRIM'a, Prof. Dr. Milay KÖKTÜRK'e, Doç. Dr. Taner OKAN'a, birçok terim çalışmamı gözden geçiren Prof. Dr. Ünal AKKEMİK'e ve çalışmalarım süresince evdeki sorumluluklarımı azaltan, mükemmel bir çalışma ortamı sağlayan eşim Ece SEVGİ'ye ve oğlum Rahim Doruk SEVGİ'ye yeri doldurulmaz katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Prof. Dr. Orhan SEVGİ

Ormancılık Terimbilimi

Forestry Terminology

KİTAP HAKKINDA

Herhangi bir bilim alanında bilimsel birikimden söz ediliyorsa bu birikim terimlerle gerçekleşmektedir. Bilimde gerçekleştirilen yenilikler aslında yeni terimlerin üretilmesi anlamına gelmektedir. Bilim ile terim arasında yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Terimler hem bir bilim alanında hem de meslek öğretiminde kullanılır. Esas olarak yükseköğretim belirli bir alanda terim (ve kavram) öğrenmeye dayanır. Bir bilim alanını diğerinden ayıran o alanın terimleridir. Terimler (ve kavramlar) bilim alanları ve meslek mensupları arasında iletişim kurmayı sağlar. Terimler (ve kavramlar) bu işlevlerini ormancılık bilimleri ile mesleği içinde de yerine getirmektedir. Ormancılık terimleri (ve kavramları) ormancılık bilimlerinde ve ormancılıkta iletişimi sağlamaktadır. Terimler yüksek öğrenimde kullanılmaktadır ve ormancılık bilimleri mensupları ya da ormancılar kendi aralarındaki iletişimde kullanılmaktadır. Ormancılık bilimlerinde bilimsel çalışmalar terimler (ve kavramlar) ile yürütülmektedir. Ormancılık Terimbilim kitabı bu temel yaklaşımlar esas alınarak yazılmıştır.

Ormancılık Terimbilimi kitabı bilimsel çalışmalar yapılmasına, ormancılık yükseköğretiminde gerçekleşmesine ve ormancılık alanında faaliyet gösterenlerin iletişim kurmasına katkı sağlamak için yazılmıştır. Kitap yükseköğretim öğrencileri için ormancılığa giriş niteliğindedir. Eserde, terimbilimin temel kavramları, ormancılık terim çalışmaları, tarihi, ormancılığın terim ve kavramlarına yönelik bilgiler verilmekte, bu bilgiler kapsamlı ve çeşitli kaynaklarla desteklenerek sunulmaktadır. Bu açıdan Orman Fakülteleri dışında mesleğe yönelik terminoloji dersleri olan diğer fakültelerde bir bakış açısı sunmaktadır.

Ormancılık Terimbilimi kitabı, sorumluluk duygusu sahiplerine sistematik bilgiler sunarken sorumluluk hissetmeyenlere veya bundan kaçanlara ise yükseköğretime ne kadar zarar verdikleri konusunda ikazlar yapmaktadır. Ormancılık bilimleri dili ve meslek dili Cumhuriyet'le birlikte önemli mesafeler almıştır. Fakat dile yönelik tehdit öz olarak değişmemiş sadece tehdit eden diller değişmiştir. Eskiden Türkçe dışında bir dili kullanarak cennete gideceğini inananların kullandığı diller yerini Türkçe dışında bir dil kullanarak bilimsel çalışma yaptığına inananların kullandığı dillere bırakılmıştır. Kitap, Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinde çalışan öğretim üyelerine Türkçenin imkânları hatırlatılmakta, kendi alanlarında terimlerin (ve kavramların) üretilmesi ve mevcutlarının eleştirilmesi cesaretlendirilmekte ve terimlerin (ve kavramların) kullanılmasında etik sorunlulukları ortaya koyulmuştur.

Anahtar kelimeler: Terim, kavram, ormancılık bilimleri, bilim dili, meslek dili

ABOUT the BOOK

Scientific advancements in any domain are characterized through its evolving terminology. Indeed, innovation in science often equates to the introduction of new terms. The intricate relationship between science and its associated terminology cannot be overstated. Terms are pivotal in defining the contours of a scientific discipline or in imparting professional education. Predominantly, higher education revolves around grasping the terms (and concepts) connected to a specific domain. The distinct lexicon associated with each scientific discipline sets it apart. It's through these specialized terms (and concepts) that effective communication ensues among professionals of different fields. This symbiotic relationship between science and terminology is equally pertinent in the realm of forestry. In academic settings, terms become the foundation of learning, while in professional settings, foresters leverage them for intra-disciplinary communication. Scientific investigations in forestry are underscored by the consistent use of these terms (and concepts). "The Forestry Terminology" book has been crafted, keeping these foundational principles at its core.

"The Forestry Terminology" book has been precisely crafted to enhance the quality of scientific research, elevate higher education in forestry, and facilitate unified communication among forestry professionals. For university students, this book serves as an invaluable primer on forestry. Beyond introducing readers to a myriad of forestry-related terms, the book delves into the underlying principles of terminology, traces the historical evolution of forestry terms, and elucidates key forestry concepts in depth. The content is enriched by an array of references, ensuring a comprehensive understanding of the subject. Furthermore, the book extends its relevance by drawing parallels to terminological courses taught in disciplines beyond the realm of Forestry faculties, offering a broader academic perspective.

The "Forestry Terminology" book, while being a pool of structured information for conscientious readers, also serves as a clarion call for those who might shirk their responsibilities, highlighting the detriment they pose to higher education. Since the commencement of the Republic, the linguistic landscape of forestry sciences and the professional jargon have witnessed marked evolution. Nonetheless, while the language threats have evolved, their essence remains unchanged. Previously, threats were from languages used by those who believed recovery was achieved through non-Turkish tongues. Now, these threats are from languages adopted by individuals assuming that genuine scientific inquiry can only be conducted in a non-Turkish language. This book not only underscores the richness and potential of the Turkish language to academicians in Turkey's universities but also advocates for the creation and analysis of terms (and concepts) in their domains. Moreover, it brings to light the ethical challenges they face in leveraging these terms (and concepts).

Keywords: Term, concept, forestry sciences, language of science, professional language

1. Giriş

Terim çalışmaları geçmiş dönemlere göre günümüzde çok daha fazla toplumların odak noktasındadır. Terimlerin kullanıldığı bilim ve meslek alanlarının dünyanın son 500 yılında çeşitlenmesi, sayılarının artması, yaşanan çeşitli toplumsal ve doğa sorunlarının yöre, bölge, ülke ölçeğinde olmayıp dünya ölçeğinde olması, küresel ölçekte yaşanan sorunların çözümü için daha fazla toplumlar arasında iletişim kurma zorunluluğu duyulması ve bunun da terim ve kavramlar üzerinden olması terim çalışmalarını öne çıkarmaktadır. Önümüzdeki dönemde bu çalışmaların daha da artacağı öngörülmektedir.

Dünyada Terim Çalışmaları

İnsanoğlunun bir noktadan mı yoksa aynı dönemde dünyanın çeşitli yerlerinden mi dünyaya yayıldığı konusu tartışılabilir. Fakat herkesin kabul ettiği bir gerçek ise günümüzde insanların hareket becerisinin tarihte hiç görülmediği kadar yükseldiğidir. Artık gün içinde dünyanın etrafında bir tur atabilmek mümkündür. Bu hızlanma son 500 yıldır baş döndürücü şekilde gerçekleşmiştir. Artık tekerleğin icadı çoğu kimse için önemini yitirmiştir. Oysa tekerleğin icadı insanlığın gelişimini çok hızlandırmıştı. Bununla birlikte şimdi tekerlek hızı kimseyi tatmin etmemektedir. Toplumlar arası iletişimin zayıf olduğu dönemlerde toplumlar kendi iç dinamikleriyle yaşayabilmekteydi. Etkileşim sınırlı ölçüde olmaktadır. Tabi ki bu dönemlerde de toplumlar eğitim, ticaret ve askeri nedenlerle diğer toplumlarla iletişime geçmekteydi. Ama hiç birisi günümüzün koşullarıyla kıyas olabilecek bir etkileşimi çoğu zamanda tek yönlü gerçekleşen bir etkiyi yaşamamıştır. Günümüzdeki bu yoğun etkileşim kendisini terimlerde de göstermiştir.

Dünyanın çeşitli coğrafyalarında yazı kültürünün gelişmesi ile görülen medeniyetler kendilerine özgü gelişmelerine koşut olarak kavram ve terimler oluşturmuştur. Günümüzden beş bin yıl önce Sümerliler çivi yazısını hayata geçirmişlerdir (Durmuş, 2018). Dünyanın en önemli medeniyetini kuran Sümerlilerin dili olan Sümercede din, felsefe, doğa bilimleri, sanat kavram ve terimlerini yoğun olarak kullandığı anlaşılmaktadır (Aydın, 2013). Sümerlilerden günümüze çeşitli coğrafyalarda bir çok medeniyetler yaşamıştır. Günümüzde bu gelişmelerden en fazla öne çıkarılan ise Ege Havzası birikimidir. Özellikle felsefe konu ve kavramları döner dolaşır, Sokrates, Platon ve Aristo'ya dayandırılır. 8. asırdan sonra 12. asırda dahil İslam medeniyeti ve bu kapsamda oluşturulan kavram ve terimler bulunmaktadır. 12. asırdan sonra da kavram ve terim konusunda üretilen yaklaşımlar etkisini devam ettirmiştir.¹ Bu dönem kavram ve terimleri Arapça başta olmak üzere, Farsça ve Türkçe üretilmiştir. Belki bu dillere birkaç dil daha eklenebilir.

Dünya tarihinde XVI yy.'dan itibaren Batı Avrupa medeniyeti ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu medeniyetin en önemli özelliği insan hareketliliğinin en hızlı olduğu döneme denk gelmesidir. M.Ö. 500'lü yıllarda diğer toplumlardan rivayet olarak duyulanlar, daha sonra 1000'li yıllarda kitaplara yazılan bilgiler olarak diğer toplumlara ulaşmaktaydı. Birçok toplulukta insanların komşu toplulukların bireylerini dahi görmeden hayatını tamamlayabilmesi az rastla-

nan bir durum değildi. İlerleyen yıllarda Batı Avrupa medeniyetinin oluşması öncesi söz konusu toplum bireylerinin dünyanın her yerine ayak basma arzularının yansımaları görülmüştür. Batı Avrupa toplumlarının dünyaya açılması (işgalleri, faydalanmaları, sömürmeleri de dahil) sonucunda karşılaştıkları her varlıkla, kültürle, ürünle (ve diğerleri) ilgili kavram ve terimleri dillerine kattılar. Bu durum dünyaya açılan dillerin zenginleşmesine ve kullanılan dilde önemli bir bilgi birikimine neden oldu. 19. yüzyıla gelindiğinde Avrupa'da çeşitli diller kayboldu ve bazı diller de gelişerek ve yaygınlaşarak iletişimin ortak dili oldu. Bu konuda başlıca, Korsika, Rota Romanis gibi birkaç istisna dışında Britanya adasında İngilizce, Fransa'da Fransızca, İtalya'da İtalyanca, İspanya'da İspanyolca ortak dile dönüştürüldü. Benzer durum Almanca da yaşandı. Almanlar kendi dillerini *Yüksek Almanca* başlığı altında tek bir başlıkla toplarken, diğerlerine kendi alanlarında en azından Almanca içinde yaşama imkânı verdi. Böylece İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca konuşan insan sayısının öncelikle Avrupa kıtasında yükselmesi sağlanmıştır. Tabi bu diller Batı Avrupa medeniyetinin taşıyıcı dilleri olarak dünyanın her yerinde nüfusu az olan toplumların diline varıncaya kadar etkisini gösterdi. Bu etki, Batı Avrupa medeniyetinin yaşadığı sanayileşme, ekonomik gelişme, dünyanın diğer bölgelerinin doğasını, kültürünü ve insanların sömürmeyle oluşan birikimi arkasına alarak gerçekleşti. Bu, özellikle eski medeniyet merkezlerinde dirençle karşılanmıştır. Avrupalıların dünya toplumlarıyla girdiği etkileşim kendi içinde değişikliklere ve gelişmelere neden olmuştur. Söz konusu gelişmelerin terimbilim çalışmalarına yansımaları ise Karaman (2017)'den takip etmek mümkündür: 16. yüzyılda Andreas Versalius anatomi terimleri, 17. yüzyılda Andrea Cesalpini bitkibilimde betimleme çalışmaları, Antoine Furetière'in 1690 yılında *Dictionnaire Universel* adlı eserinde terimleri ölçünleştirmesi, 18. yüzyıl ve 19. yüzyılda çeşitli terimbilim çalışmalarına devam edilmesi; Diderot ve d'Alembert *Eyclopedie*² (2018) adlı eseri gibi, Carolus Linnaeus'un bitki ve hayvan sınıflandırılması gibi çalışmalar terimbilim alanının oluşmasına katkı sağlamışlardır. Çağdaş *Terimbilimin* kurucusu olarak kabul edilen Avusturyalı mühendis Eugen Wüster 1931'de tamamladığı *Bilimsel ve özellikle Elektrobilimsel alanında, Uluslararası Dil Standartlaştırması* adlı doktora tezi ile dilbilimci olmamasına rağmen kuramsal ve uygulamalı terimbilim alanında önemli etkileri olmuştur (Karaman, 2017).

Batı medeniyeti herhangi bir coğrafyada yaşayan toplumun arzularını, isteklerini, tasavvurunu ve inançlarından bağımsız toplumu bir nesne olarak incelemekte, toplumun yapısını, işleyişini, iç dinamiklerini anlamak için adlandırmakta, tanımlamakta ve kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirmektedir. Ayrıca toplumun yaşadığı coğrafyanın bütün doğal yapısını yer altı ve yer üstü demeden incelemekte, kendisine faydalı olanlarını almakta, zararlılarını söz konusu topluma yeni bir adlandırmayla kıymetlendirerek sunmaktadır. Batı Avrupa medeniyeti kapsamında geliştirilen yeni bilim alanlarına örnekler ise, oryantalizm, İslam çalışmaları, antropoloji, etnoloji, folklore, verilebilir. Bu çalışmaların hepsi Batı medeniyetinde yaygın kullanılan dillerde yapılmış ve yapılmaktadır. Ayrıca Batı Avrupa medeniyeti kendi toplumlarını anlamaya yönelik oluşturduğu alanlarda son derece zengindir. Sözelimi sosyoloji, kültür çalışmaları, dil

1 Bu konuda son dönemlerde yayınlanan çeşitli doktora tezleri bulunmaktadır. Örneğin Mehmet Özturan'ın (2020) İbn Sina Sonrasında Kavram Mantiği Katibi ve Kutbüddin Razi Örnekleri isimli yayınıdır.

2 Söz konusu eserin çevirisi *Ansiklopedi ya da bilimler, sanatlar ve zanaatlar açıklanmalı sözlüğü* adıyla Selahattin Hilav tarafından Yapı Kredi Yayınlarında 2018 yılında 4. Baskısı yayınlanmıştır.

felsefesi gibi. Bu faaliyetler muazzam bir kavram ve terim üretimine neden olmuş ve halen de olmaya devam etmektedir.

Söz konusu kavram ve terimlerin sayıca artması çeşitli alanlarda sözlüklerin yazılmasına, geleneksel toplantılarında birkaç oturumun kavram ve terim alanına açılmasına yol açmış ve özellikle çeviri konularında yaşanan sorunlar ayrı birer çalışma alanına dönüştürülmüştür. Sözlük yazımının çeşitli medeniyetlerde görülen bir yaklaşım olduğu hatta İslam medeniyetindeki gibi geleneksellesmesine rağmen, Batı medeniyetinde içerik olarak zenginleşmesi, yeni yaklaşımlarla dönüşmesi ve yaygınlaşması açısından daha öncekilerden ayrılmaktadır.

Terimbilim çalışmaları çok çeşitli alanlarda farklı birimler altında devam ettirilmektedir. Bununla birlikte daha kapsamlı iki çalışmanın isminin burada verilmesinde fayda bulunmaktadır. Bunlardan ilki Uluslararası Standartlar Kuruluşu (ISO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) bünyesinde Infoterm çalışmasıdır (Barut, 2019). Terim konusunda makale yayınlayan dergilerin sayısı yüksek olmasına rağmen, sadece terimbilim konusunda yayınlanan dergi sayısı son derece sınırlıdır. Bunlardan biri 2013 yılından beri yayın hayatına devam eden *Avrasya Terim Dergisi* olmak üzere dört bilimsel dergi belirlenmiştir. *Terminology* (John Benjamins, 2021) dergisi ise 1994 yılından günümüze kadar 27 cilt yayınlanmış ve yayın hayatına devam etmektedir. Dünyadaki terim çalışmaları konusunda merkez haline gelen yerlerden biri İspanyanın Katalonya eyaletidir. Katalonya Terim Birliği tarafından *Terminàlia* dergisi 2009 yılından itibaren yayınlanmaktadır (Institut d'Estudes Catalans, 2021). Terimbilim konusunda *Journal of Hungarian Terminology* (AKjournals, 2021) ise 2008-2013 yılları arasında 6 ciltte 12 sayı yayınlanmıştır.

Türkçe Terim Çalışmaları

Türkçede terim çalışmalarından anlaşılan ve yaygın olarak kabul edilen bilimsel ve mesleki alanlardakilerdir. Bunların arasında da bilimsel alanda terim çalışmalarının yapılması daha çok tercih edilmektedir. Ayrıca geleneksel terimler konusu bu anlayışın dışında bırakılmaktadır. Oysa geleneksel terimler dünyayla ilgili birçok konuda varlıklar, süreçler, olaylar hakkında uzun dönemlerde deneyimleyerek üretilmiş bilgileri de içerecek sözcüklerdir. Sözelimi birçok canlı farklı ölçeklerde isimlendirilmiştir. Önemli sayıda canlının genel özellikleri, üremesi, yayılışları gibi özellikleri çok ayrıntılı olarak bilinir. Günümüzün en dikkat çeken bilimi olan ekolojide bu yaklaşım geleneksel ekolojik bilgi şeklinde bir çalışma alanına dönüşmüştür. Bu kaynağı işleyen daha başka bilim alanları da bulunmaktadır. Geleneksel terimler çoğu alanda bilimsel terimlerin oluşmasına kaynaklık etmektedir. Aşağıda verilen bilgilerde, geleneksel terim çalışmalarından daha çok, bilimsel alanlarda ve kurumlarda kullanılan terimler üzerine yapılan çalışmalara odaklanılmıştır. Verilen bilgiler içinde ormancılıkla ilgili çalışmalara sınırlı yer verilmiş olup ormancılık terimlerine yönelik çalışmalara metnin ilerleyen kısımlarında yer verilmiştir.

Türkçe çok geniş bir coğrafyada kullanıldığından dünya ölçeğinde çeşitli çalışmalara konu olmuş ve olmaya devam etmektedir. Bu noktada bir çok bilgi şölenleri düzenlenmektedir. Sözelimi, "Dilleri ve Kültürleri Yok Olma Tehlikesine Maruz Türk Toplulukları" konulu bilgi şöleni 2012 yılında Hacettepe Üniversitesinde düzenlenmiş ve bildiri kitabı yayınlanmıştır. Sovyetler birliğinin yıkılması sonrasında Türkiye Türkçesi dışında diğer Türkçe konuşulan coğrafyalarda da Türkçenin bilim ve teknoloji dili olarak kullanıldığı kamuoyunca fark edilmiştir (Sarıtosun, 1995). Türkçenin ta-

rihi serüveni içinde bu coğrafyaların sadece genel dil kapsamının dışında yapılacak terim kullanımları açısından karşılaştırılmalı değerlendirilmesi ve çözümlenmesine yönelik değerli bilgiler verilebilir. Türkçe konuşulan bölgelerden bazı örnekler vermek gerekirse, Azerbaycan'da (Almemmedova, 2013), Başkurdistan'da (Bayram, 2019; Garipova, 2013), Kazakistan'da (Kahraman, 2014) ve Altaylarda (Usmanova, 2011) yapılan çalışmalar söylenebilir. Bu çalışmalardan Çuvaş Türkçesinde 1930'lu yıllarda terim sözlükleri yoğun olarak yayınlanmış ve günümüze kadar terim sözlükleri yayınlanmaya devam etmiştir (Bayram, 2019). Hatta çeşitli coğrafyalarda konuşulan Türkçe gramer terimleri tek bir eserde toplanmıştır (Gürsoy-Naskali vd., 1997). Fakat bu tarz çalışmalar dilbilim alanıyla sınırlı kalmış arzu edilen yaygınlığa kavuşamamıştır.

Türkçede terimciliğin tarihini Karaman 2017'e göre beş döneme ayrılmaktadır;

1. *Klasik Dönemi (1100-1839): Selçuklu ve Osmanlı devletleri döneminde terimcilik, 2. Tanzimat Dönemi (1839-1876): Arapçadan yeni terimler türetme dönemi, hukuk terimleri oluşturma çabaları,*
3. *I. Meşrutiyet Dönemi (1878- 1908): Bir yandan Arapçadan terimler türetirken, bir yandan da Türkçeden terimler üretilmeye çalışılan dönem,*
4. *II. Meşrutiyet Dönemi (1908-1923): Geçiş dönemi, Arapçadan terim yapmaya sınırlama getirilip Türkçe köklerden, bu olmazsa yabancı köklerden Türkçe eklerle terim yapma dönemi,*
5. *Milli Terimcilik Dönemi (1923-2000): Bu dönemde bütün terimlerin Türkçe kök ve eklerden türetilmesi dönemi...*
  - a. *Ülkücülük/idealistlik Dönemi (1923-1945).*
  - b. *Aşırıçılık Dönemi (1945-1980).*
  - c. *Serbestlik Dönemi (1980-2000)*" (Karaman, 2017, s. 141-142) şeklinde vermiştir. Türkiye Türkçesinde kavram ve terim çalışmalarının tarihi Selçuklu dönemine kadar uzanan önemli bir sözlük geleneğine dayanır. Bununla birlikte Osmanlı döneminin sonlarına doğru özellikle Tanzimatla birlikte Avrupa dillerinin açık etkisi altına girmiştir. Söz konusu yabancı kavram ve terimlere karşılık üretim için 1913 yılında "İstilahât-ı İlmiyye Encümeni" adıyla dönemin en yetkin isimlerinden oluşan bilimsel nitelikli resmi bir cemiyet kurulur (Uçman, 2014, s. 22).

Türkiye'de terim konusundaki çalışmaların ana merkezi Türk Dil Kurumudur. Türk Dil Kurumu terim üretimi için çeşitli yaklaşımlar sergilemiştir. Terim üretmeyle ilgili yaklaşım farklılıkları görülsede ilke olarak terimin üretilmesi ve tanımın yapılması konunun uzmanlarına bırakılmış, Türk Dil Kurumu ise söz konusu terimin üretilmesinde kullanılan kök ve ekler ile tanımın dilbilgisi açısından değerlendirilmesine katkı yapmakla yetinmiştir. Bu yaklaşımı esas alan terim çalışmaları Türk Dil Kurumu çatısı ve denetimi altında yapılmıştır. Bununla birlikte yükseköğretim dünyasında da meslek kuruluşlarında kendi bilim alanında terim ve çalışmalarına sahip çıkan kişi ve grupların faaliyetleri de terim çalışmalarında yapılan birikimlere önemli katkılar sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yükseköğretim kurumlarında terimbilim ve sözlükbilim üzerine yapılan lisansüstü tezler konuya kuramsal bir çerçeve oluşturmaktadır. Son dönemlerde Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA)'da terim çalışmaları yapılmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de terim çalışmaları aşağıda belirtilen altı ayrı koldan yürütülmektedir.

1) Türk Dil Kurumu kapsamında yapılan çalışmalar: Türk Dil Kurumunun 1932 yılında kurulduğu günden beri terim ve terimbilim çalışmaları kesintisiz gündeminde olmuştur (Zülfikar, 2021). Yükseköğretim kitapları içinde terim sözlükleri hazırlanmıştır. Bu konuda hazırlanan sözlüklere; Bitkibilim (Botanik) Terimleri (1948), Dirilbilim (Biyoloji) Terimleri (1948), Tarım Terimleri (1949), Sinema (Özen, 1963), Zooloji (Karol, 1963), Ağaçları (Şanivar, 1968), Gökbilim (Kızılırmak, 1969), Asalakbilim (Yarar, 1970), Madencilik (Ediger vd., 1979), Yerbilim (Pamir & Öztunalı, 1971), Metalbilim (Tekin, 1972), Aydınlatma (Sirel, 1973), Zanaat (Acıpayamlı, 1976), Fiziksel Kimya (Sinanoğlu, 1978), Coğrafya (Öngör, 1980), Kentbilim (Keleş, 1980), Bilişim (Köksal, 1981), Kimya (Üneri vd., 1981), Fizik (Nasuhoğlu vd., 1983), İstatistik (İnal vd., 1983), Matematik (Çoker & Karaçay, 1983), Bilimsel ve Uygulayimsal (Çoker, 1989), Biyoloji (Karol, 2000), Matematik (Hacısalıhoğlu vd., 2009) ile İlaç ve Eczacılık Terimler (Yeşilada vd., 2014) sözlükleri örnek verilebilir. Türk Dil Kurumu terim sözlükleri yayınlamaya günümüzde de devam etmekte ayrıca terimle ilgili kitap ve makale sayısı üzerine çalışmaları yayınlanmakta olup çalışma sayısı 1200'ün üzerinde olduğu belirlenmiştir (Zülfikar, 2006). Bununla birlikte söz konusu çalışmada ormanlık terimlerinin önemli bir kısmının yer almadığı görülmekte olup toplam 13 adet orman terim sözlüğü ve 20 adet makale (veya bildiri) olmak üzere toplam 33 adet çalışmanın kaynakçaya eklenmesi önerilmiştir (Sevgi, 2015a). Türk Dil Kurumu konu uzmanlarına hazırlattığı ve dilbilim açısından desteklediği terim sözlüklerinin yanısıra Mühendislik Dekanları Konseyi ile ortaklaşa olarak Mühendislik Terimleri Bilgi Şöleni 26 Nisan 2002 tarihinde düzenlemiştir (Akalin, 2002).

2) Yükseköğretimde yapılan çalışmalar: Yükseköğretim dilbilim ve çevirmenlik gibi bölümlerinde terimbilim kapsamında yoğun olarak çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu bölümlerin üyeleri terimbilim çalışmalarını çeşitli dönemlerde yapılan sözlükbilim sempozyumlarında yayınlama imkânı bulmuştur. Bunlardan biri (belki de ilk olanı) 20-23 Mayıs 1999'da *Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu* adı ile Gazimağusa'da düzenlenmiştir. *Türkiye'de ve Dünyada Sözlük Yazımı ve Araştırmaları Uluslararası Sempozyumu* 4-6 Kasım 2010 tarihinde Bahçeşehir Üniversitesi tarafından düzenlenmiştir. Bu sempozyumlardan sonra birinci ifadesiyle başlayan sözlükbilim sempozyumlarından ilki 2014 yılında Sakarya Üniversitesinin ev sahipliğinde yapılan *Sözlükbilimi Sempozyumunun* ikincisi 3-4 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde düzenlendi. Üçüncüsü ise 3-4 Kasım 2016 tarihinde Eskişehir'de ve dördüncü *Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu* 17-19 Eylül 2018 tarihlerinde Türk Dil Kurumu ve Hacettepe Üniversitesi tarafından düzenlenmiştir. Bunun dışında yükseköğretimde yapılan bir diğer önemli kurumsal katkı ise Sözlükbilim Araştırma Merkezlerinin (Hacettepe Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitelerinde) kurulmasıdır. Sözlükbilim sempozyumları terimbilim çalışmalarına katkı sağladığı gibi 2021 yılında düzenlenen *I. Uluslararası Adbilim Sempozyumu* ve 2022 yılında düzenlenen *II. Uluslararası Adbilim Sempozyumu* da benzer katkıyı sağlamıştır. Belirtilen bilgi şölenlerinin dışında bölüm çalışanlarının doğrudan terim üzerine çalışmalar da yapmışlardır. Gümrük alanında çeviriye yönelik terminoloji sorunları (Baş, 2011), terminoloji yönetimi (Gülmüş & Erbek, 2017) bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Ayrıca Doç. Dr. Ender Ateşman tarafından yürütüldüğü yapılan TermTurk Kültür-

lerarası Diyalog ve Özel İletişim İçin Terminoloji projesi 2008-2014 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. (Termturk, 2021) Söz konusu proje kapsamında oluşturulan sözlüğe Türkçe karşılıklarının eklenmesi ile "Terminoloji Terimleri Sözlüğü" Doç. Dr. Ender Ateşman tarafından hazırlanmıştır. (Ateşman, 2015) Ayrıca proje kapsamında Terim Uzmanlığı Eğitimi 31 Ağustos - 4 Eylül 2009 Hacettepe Üniversitesi, Beytepe / Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında çeşitli konularda tezlerde terim çalışmalarının önemli kısmını oluşturmaktadır. Söz konusu tezlerde, terimlerde standartlaştırma (Koçak, 2005), tıp terimleri (Çıkılmaz, 2006; Özkan, 2021), eski tıp terimleri (Işık, 2016; Türkmen, 2006), eski gökbilim terimleri (Kabadayı, 2007), anlam bilim terimleri (Müftüoğlu, 2007), tarihsel anlambilimi (Kurum, 2020), yabancı terim sorunu (Güneş, 2008), dil bilimi terimleri (Güceyüz, 2020; Güneş, 2009), ticari terimler (Sevinç, 2009), diplomasi terimleri (Öz, 2017), siyasi terimler (Yılmaz, 2018), dini terimler (Deniz, 2019; Kaban, 2020; Karasu, 2018; Korkmaz, 2019; Tahirler, 2019), kısaltma terimleri (Kılıç, 2018), at ve atıcılık terimleri (Köse, 2019), terimbilim ve terim yönetimi (Zeytinkaya, 2019), su terimleri (Satır, 2020), terim karşılama yöntemleri (Ayık, 2004), çeviribilim terimleri (Secgül, 2020), bilimsel terimlerin çeviri stratejileri (Albiladi, 2022), hayvancılık terimleri (Uştuk, 2021), Türk halk edebiyatı terimleri (Özgen, 2020), hukuk terimleri (Ceylan, 2021; Yüksel, 2021), bilgisayar terimleri (Kaya, 2022), giyim kuşam terimleri (Kurt, 2022) ve denizcilik terimleri (Yıldız, 2022) konuları işlenmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında dilbilim ve çevirmenlik bölümleri dışında çeşitli bölümlerde okutulan terminoloji dersleri kapsamında veya kendi alanıyla ilgili yayınlanmış terim ile ilgili eserlerin olduğu görülmektedir. Bu konuda; tıp sekreterliği ve sağlık çalışanlarına yönelik (Üstün, 2000), eczacılık için (Akev, 2000; 2008a), botanik öğrencileri için (Baytop, 1995) yayınlanmış terimbilimi metinleri bulunmaktadır. Söz konusu bu çalışmalardan *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları* dört ayrı bölümden oluşmakta ve her bölüm farklı öğretim üyeleri tarafından yazılmıştır (Akev, 2008b; Bakır, 2008; Kültür, 2008; Mat, 2008). Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Türkçe Tıp Dili Kurulu Aralık 2004 yılında kurulmuş ve Prof. Dr. Emin Sami Arısoy, Prof. Dr. Arzu Arslan, Prof. Dr. M. Doğan Gülkaç, Prof. Dr. Kamil Tokker, Prof. Dr. Güner Ulak, Prof. Dr. Kürşat Yıldız, Yard. Doç. Dr. Tonguç İşken ve Yard. Doç. Dr. Volkan Etuş katılımıyla kurul "Türkçe Tıp Dili Kılavuzu"nu 2006 yılında yayınlamıştır (Arısoy vd., 2006).

3) Meslek Kuruluşlarının yaptığı çalışmalar: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası *Arazi Yönetimi Terimleri Sözlüğü* hazırlanmıştır (Erkan vd., 2013). Türkiye Barolar Birliği tarafından Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Açısından Anayasal Temel İlke ve Kavramlar adlı eseri yayınlanmıştır (Araslı, 2015). Türk Hukuk Derneği 1991 yılında Türk Hukuk Lügati'nin 3. Baskısını 1991 yılında yayınlamıştır.

Türkiye'de çeşitli sivil toplum kuruluşları kendi ilgi alanlarında önemli terim çalışmaları yayınlamışlardır. Bunlardan bazı örnekler vermek gerekirse, Türk Ulusal Kaya Mekaniği Derneği tarafından Kaya Mekaniği Terimler Kılavuzu yayınlanmıştır (Gerçek vd., 1999). Türkiye Bilişim Vakfı tarafından 2019 yılında Blokzinciri Teknoloji Terminolojisi'ni³ yayınlanmıştır. Türk Ortopedi ve Trav-

3 Çalışmada editör olarak Özlem Özkan ve katkı sağlayanlar olarak: Pelin Şirin, Alphan Göğüş, Onur Gözüpek, Elif Selin Yılmaz, Faruk Fatih Özer, Ömer Özbanıca, Ayşe Çiğdem Ayözge Öngün, Begüm Hande Ertürk, Güneş Yılmaz, Mert Dank ve Mehmet Kansu Yörük verilmiştir.

matoloji Birliği Derneği tarafından *A'dan Z'ye Ortopedi Terimlerin Dizini* (Ada vd., 2010). Türk Kardiyoloji Derneği kendi alanından *Kardiyoloji Terimler Sözlüğü'nün* ikinci baskısını 1998 yılında yapmış (Ertem⁴, 1998) daha sonra ise benzer başlıkla fakat kardiyoloji teriminin Türkçe karşılığı da başlığa taşınarak *Kardiyoloji (Yürek Bilimi) Türkçe Terimler Kılavuzu* kamuoyuyla paylaşılmıştır (Acartürk, 2009). Bitki Koruma Derneği kapsamında 1979'da kurulan Türkçe adları konusunu da içeren komisyon çalışmalarının ürünün ilk basımı 1987'de ve ikinci baskısının 2014 yılında yapılmıştır (Önder ve ark., 2014). Bir başka sivil toplum kuluğu olan Türk Kolon ve Rektum Cerrahisi Derneği de Terminoloji Komisyonu kurmuş ve çalışma raporunu yayınlamıştır (Çipe vd., 2021).

4) Diğer Kamu Kurumlarında Hazırlanan Terim Sözlükleri: Kamu kuruluşları içinde Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) Terminoloji Standartları özel bir yer tutmaktadır. 1973 yılında TSE'nin Mühendislik Hizmetleri İhtisas Grubu Tarafından TS 1392 numaralı "Adlandırma İlkeleri" başlıklı yayınlanan metin "1968 tarihli ISO/R 704 Naming Principles" standardının Türkçeye çevrilmiş halidir (Barut, 2019, s. 20).

TÜBA Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi Sosyal Bilimler Terimleri Sözlüğü, Doğa Bilimleri Terimleri Sözlüğü, Mühendislik Bilimleri Terimleri Sözlüğü ve Sağlık Bilimleri Terimleri Sözlüğü olmak üzere 4 ana alanda yürütölmektedir (Türkiye Bilimler Akademisi, 2021). Sosyal Bilimler Terimler Sözlüğünde 21.281 terim tanımlanmış ve 2011 yılında basılmıştır (TÜBA, 2011). Benzer şekilde Mühendislik Bilimleri Terimleri Sözlüğü üç ciltte toplam 44.150 terim tanımlanmış ve yayınlanmıştır (Sevgi, 2020a). TÜBA Bilim Terimleri Sözlüğü çalışmalarında özellikle Mühendislik Bilimleri Terimleri Sözlüğünün tüm aşamalarında Prof. Dr. Bülent Sankur'un çaba ve yönlendirmeleri çalışmanın tamamında kendini göstermiş ve yapılan onlarca toplantının verimli geçmesini sağlayarak üç cilt eserin yayınlanmasında belirleyici olmuştur. Defalarca yapılan toplantılarda çeşitli mühendislik alanlarında çalışan uzmanların doğrudan katılması ve etkileşimlerin yaşanması üniversitelerde bilim dili bilincinin oluşmasına da katkı sağlamıştır.

Terim çalışmaları yapılan diğer kurumların başında T. C. Avrupa Birliği Başkanlığı gelmektedir. Kurum Avrupa Birliği Başkanlığı Terminoloji Veri Tabanı (termAB) genel ağ sayfası oluşturulmuştur. Terminoloji alanındaki ISO standartları doğrultusunda oluşturulan, terim sorgulama özelliğine sahip *termAB*, genel AB terimlerinin yanı sıra Avrupa Birliği Çok Dilli Eşanlamlılar Sözlüğü'nde (*EuroVoc*) benimsenen sınıflandırma sistemine uygun biçimde konu alanlarına ayrılmış terimler ile AB müktesebatında yaygın biçimde kullanılan kalıplaşmış söz öbeklerini ve cümleleri de içermektedir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2021) Kurum ayrıca 2009 yılında *Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü* (İngilizce-Türkçe) yayınlamıştır. (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2009)

Dışişleri Bakanlığı bünyesinde yapılan terim çalışmaları "*Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi resmi isimlerin ve terimlerin yazımı konusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların amacı tutarlı ve standart kullanımların sağlanmasıdır. Bu çalışmalar, ilgili kurumlarımızla gerekli eşgüdüm yapılarak gerçekleştirilmekte ve*

güncelleştirilmektedir." (Dışişleri Bakanlığı, 2021) şeklinde genel ağ sayfasında beyan edilmiştir. Dışişleri Bakanlığınca 2013-2017 yılları arasında 16 terim sözlüğünü içeren *Dış İlişkiler Terminolojisi* eserinin yayımlandığı belirtilmektedir (Yıldırım, 2018). 2021 yılı itibarıyla söz konusu verilen link sayısı 26'ya ulaşmıştır. (Dışişleri Bakanlığı, 2021) Rekabet Kurumu tarafından *Rekabet Terimleri Sözlüğü'nün*⁵ altıncı baskısı 2019 yılında yayınlanmıştır (Rekabet Kurumu, 2019). Sayıştay kendi alanıyla ilgili terimleri bir araya getiren bir derleme çalışması yapmıştır (Coşkun vd., 2000). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditlerle ilgili KBRN Terimler Sözlüğü 2021 yılında kamuoyuyla paylaşıldı (AFAD, 2021).

Ormancılıkla ilgili kurumlarda da terim çalışmaları yapılmıştır. Örneğin, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü tarafından Çölleşme / Arazi Bozulumu ve Kuraklıkla Mücadele Terimler Sözlüğü hazırlanmıştır (ÇEM, 2015). Bir başka örnek ise, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM) tarafından *Natura 2000 ve Doğa Koruma Terimleri Sözlüğü* yayınlandı (DKMPGM, 2018).

Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı 8. beş yıllık kalkınma planında Türk Dili özel ihtisas komisyonu raporu 27 bilim adamının katkısıyla hazırlanmış ve raporda doğrudan terime alt başlık olarak yer verilmiştir (DPT, 2000).

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından Gemici Dili Çalıştayı 2019 yılında düzenlenmiş ve bildiri kitabı yayınlanmıştır (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 2019). Erdemir Genel Müdürlüğü tarafından *Metalbilim ve Gereçbilim* Sözlüğü yayınlanmıştır (Tekin, 2006).

5) Dergiler kapsamında yapılan çalışmalar: Terim çalışmaları çok farklı dergilerde yayınlanmaktadır. Bilim alanlarının dergilerinde alanla ilgili terimler ve kavramlar konu edildiği gibi dilbilimle ilgili dergilerde de terim, terimbilim, kavramla ilgili çalışmaların yayımlandığı görölmektedir. Terim üzerine odaklanan *Avrasya Terim Dergisi* ise sadece terim çalışmalarına yer vermesi yönünden diğerlerinden ayrılmaktadır. Terimlerin yayımlandığı dergi sayısının çokluğu söz konusu dergilerin dökümünü yapmayı zorlaştırdığından aşağıda sadece terim çalışmalarına odaklanmış dergiler sunulmuştur.

Terim çalışmalarına odaklanan süreli bir yayın olarak 2004 yılından beri Prof. Dr. Taner Çamsarı'nın editörlüğünde *Türk Nefroloji Derneği Terim Kolu Bülteni* hayatına devam etmektedir. Bültenin 2020 yılında çıkan sayısına göre 16 yılda 16. sayısı yayınladığı görölmektedir. Bültenlerde tıp alanındaki terimlerle ve tıp diliyle ilgili doğrudan makaleler yer almış, yapılması gerekenler, yazılan makalelerin meslek dili açısından değerlendirilmesi gibi özgün çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca Dokuz Eylül Üniversitesi-Türk Nefroloji Derneği ortak etkinliği olarak 1. Türkçe Tıp Dili Bilimsel Toplantısı, 14 Mayıs 2019 tarihinde, gerçekleştirmişlerdir (Çamsarı, 2020).

Logos yayıncılık tarafından *Tıp Terimleri Sözlüğü Sözlük Dergisi* çıkarılmakta, 2018 yılı cilt 6 sayı 4'teki verilen bilgilere göre derginin editörü Prof. Dr. Cengiz Yakıncı'dır. Dergi üç ayda bir yayınlanmakta, derginin sayı editörleri bulunmakta ve doğrudan terimlere

4 Metinde Türk Kardiyoloji Derneği Nomenklatür Kurulu altında hazırlayan: Prof. Dr. Güngör Ertem olarak verilmiş ve nomenklatür kurulu altında Prof. Dr. Güngör Ertem, Prof. Dr. Altan Onat, Prof. Dr. Kamil Adalet, Prof. Dr. Çetin Erol, Prof. Dr. Deniz Güzelsoy ve Prof. Dr. Hüsnüye Yüksel isimleri yazılmıştır.

5 Katkıda bulunanlar: Ebru, E. Öztürk, Aytül Tokatlı, Mehmet Akif Kayar, Hüseyin Coşkun, Çağlar Deniz Ata, Şamil Pişmaf, Erdem Aktekin, Okan Bozkurt ve Ali Ozan'dır.

ve tanımlara yer verilmektedir (Çalışkan vd., 2018). Dergi yıl ve sayılarında yayınlanan terimlerin konuları ve yazarları Ek 1’de sunulmuştur. Sözlük Dergisi tıp bilimine ve meslek dili çalışmalarıyla diğer bilim alanları ve meslek dillerine örnek olabilecek bir faaliyet olarak görülebilir.

Avrasya Terim Dergisi 2013 yılından günümüze kadar çalışmalarına devam etmektedir. Dergi ilk sayısının tanıtımında “*Avrasya Terim Dergisi disiplinler arası hakemli dergi olarak yayın hayatına başlamıştır. Derginin amacı, çeşitli bilim dallarında yapılan terim çalışmalarına yer vererek, terim konusunda birikim oluşturmaktır. Böylece bilimsel bilginin daha hızlı yayılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu amaca ulaşmak için bütün bilim adamlarını kendi konularıyla ilgili terim çalışmalarlarıyla dergimize katkı yapmaya davet ediyoruz. Söz konusu çalışmalar: Türkçe terimlerin çeşitli coğrafya (Avrupa ve Asya) ve alfabelerle (Arap, Kiril, Uygur vb.) yazılışlarının tespiti, sözlü olanlarının derlenmesi, bilim dallarına ait terimlerin bir araya getirilmesi, tek tek işlenmesi, terim üretimi, terim - anlam ilişkileri, terim - güç ilişkileri, terim yönetimi, terimin algı ve bilgi edinimine etkileri, terimin ekonomik yönü, terim - sorun çözümü vb. terimle ilgili tüm konuları içermektedir.*” şeklinde kapsamını tanımlamıştır (Sevgi, 2013a). Dergide Orman Fakültesi öğretim üyeleri tarafından yayınlanan makaleler ile doğrudan ormancılık eğitime katkı sağlandığı (Tecimen & Sevgi, 2014) ve benzer şekilde diğer alanlarda yayınlanan makaleler ile de her çalışma kendi alanına değerli katkılar sağlamaktadır.

6) Bağımsız yapılan çalışmalar: Türkiye’de çeşitli alanlarda kurumlardan, meslek kuruluşlarından, dilbilim bölümü ve terim dergilerinin dışında kendi alanlarında terim çalışmaları yoğun olarak yapılmaktadır. Yukarıda belirtilen çalışmaların dışında terimle ilgili çeşitli bilim alanlarında uzmanları tarafından yapılan çalışmalar bağımsız olarak tanımlanmıştır. Çalışmalara yönelik bazı örnekler; belâğat terimleri (Samil, 2013), sualtı arkeolojisinin terminolojisi (Gölbaş, 2018; 2019), tıp alanındaki anatomi terimleri (Çıkmaz & Mesut, 2008), erken ortaçağ Türkçesinde dini terminoloji (Akdemir & İsi, 2017). Toprak sanatlarında kullanılan terimler sözlük halinde sunulmuştur (Ayta, 2017). Adli tıp kapsamında bazı terimler ve anlamları ortaya konulmuştur (Yılmaz, 2015). Bitkilerle ilgili 13000 civarında terim, anlamları ve yabancı dilde karşılıkları *Bitki Sözlüğü* isimli eserde verilmiştir (Yıldırım, 2015). Söz konusu örnekleri artırmak mümkündür. Bağımsız çalışmaların oldukça yaygın olması terim çalışmaları açısından değerli bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.

Terim çalışmaları sadece terim üretme, terimlerin nasıl üretilceği gibi konularla sınırlı olmayıp bu konular dışında da gelişmektedir. Bu durum son derece önemlidir. Çünkü terimin sadece karşılık üretme ve üretme yollarıyla sınırlı olmadığına kamuoyunca anlaşılması terim çalışmalarını teşvik edecektir. Bu açıdan terim çalışmaları çok geniş bir çalışma alanı sunmaktadır. Örneğin ses eğitimi alan öğrencilerin terimleri anlamasında hangi değişkenlerin etkili olduğunun belirlenmesi bu alanda yapılacak eğitime doğrudan katkı sağlayacak niteliktedir (Erdoğan, 2008). Bir başka çalışmada ise, tıbbi terminoloji konusunda öğrenci ve çalışanların görüşleri ortaya koyulmuştur (Babacan vd., 2016). *Journal of Ecology* ve *Ecology* dergilerinin yayın başlıklarında kullanılan terimler ile değişimleri incelenmiş ve ekoloji konularının zamana bağlı nasıl değiştiği belirlenmiştir (Sevgi, 2014a; b). Terimlerin Türkçe üretilenleri ile okunuşlarının kullanılmasının metnin anlaşılmasına

etkileri ortaya konulmuştur (Atalay vd., 2017). Azerbaycan ve Türkiye Türkçesinin ekoloji terimlerinin Türkçeleştirilmesinde Türkçenin ortak kelimeleri kullanıldığı gibi Farsça kökenli ve yaygın kullanılan Türkçeleşmiş sözcüklerin kullanıldığı ve söz konusu Türkçe terimler birlikte değerlendirildiğinde yani bir araya getirildiğinde, Türkçe ekoloji terimlerinin sayısının belirgin şekilde artacağı anlaşılmıştır (Sevgi, 2018a). Kamuoyu tarafından ekoloji terimlerinin bilinme düzeyleri üzerine yapılan bir çalışmada kirlilik, kuraklık ve erozyon terimlerinin yaygın olarak bilindiği tespit edilmiştir (Polat & Sevgi, 2019).

Türkçede özellikle Cumhuriyet döneminde yoğun olarak terim çalışmaları yapılmış ve yapılmaktadır. Osmanlı devletinin son 100 yılı öncü çalışmaları da dahil edildiğinde terim çalışmalarının gelekselleştiği ifade edilebilir. Bilim adamları ve meslek sahiplerinin kendi alanlarındaki terimlere sahip çıkarak Türkçe binlerce yeni terim katmışlardır. Bu terim üretimi bir bakıma *terim kalkınması* olarak adlandırılabilir. Günümüzde de terim kalkınması bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak yeni bir evreye girmektedir.

Dünya Ormancılık Terimleri

Ortak bir dünya ormancılık dilinden söz edilmese de bütün dillerde kullanılan ormancılık kavram ve terimlerinden söz etmek mümkündür. Ayrıca çeşitli dillerde ve ortak ormancılık terimler sözlükleri bulunmaktadır. Örneğin, Amerikan Ormancılar Derneği tarafından 1998 yılında yayınlanan *Ormancılık Sözlüğü*’nde 4 500 üzerinde ormancılık terimi tanımlanmıştır (Helms, 1998).

Ormancılık terimbilimi İngilizcesi Forest Terminology olan sözcüklerde doğrudan başlıkta kullanıldığı çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalara rastlanılmaktadır. Sözelimi *Finlandiya Orman Terimbilimi Projesi* bu kapsamda dikkat çekmektedir (Lipsanen, 1999). Ayrıca ormancılık terminolojisi çalışmalarında bilgisayar teknolojisinin tüm imkânlarının kullanıldığı *SilvaVoc Projesinde multilingual forest terminology database* (çok dilli orman terimbilim veri tabanı) kurulmuştur (Matsumoto, 2002).

Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma, söz konusu gelişmelere koşut olarak ormancılık bilimlerinde terimle ilgili birikime katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma klasik bir terimbilim metni şeklinde yapılandırılmamıştır. Bununla birlikte terimle ilgili genel hususlara mümkün olduğunca ana kaynaklara atıf yapılarak yer verilmiştir. Terimle ilgili dilbilim merkezli bilgilere doğrudan atıf yapılırken bu alanda yapılan tartışmalar konuyla ilişkili olmadıkça metne aktarılmamıştır. *Ormancılık Terimbilimi* metni, ormancılıkta karşılaşılan terimle ilgili sorunların çözülmesi, kendi alanında terim faaliyetlerinin yapılması ve terim üretiminin ormancılık faaliyetlerinin doğal bir parçası olduğu bilincinin geliştirilmesine katkı sağlaması için hazırlanmıştır. Böylece *ormancılık bilim diline* ve *ormancılık meslek diline* katkı yapılması amaçlanmıştır. Dolayısıyla metinde, *Ormancılık Terimbilimi* kapsamında ormancılık terimleri çalışmalarının tarihçesine, yapılan çalışmaların kapsamlarına, mevcut sorunlara ve gelecekle ilgili önerilere, uygulamaya dönük olarak yer verilmiştir. Türkçe yazılmış terim birikimlerinden alabildiğince yararlanılmıştır. Metinde, dilbilgisi ve çeviri odaklı terminoloji çalışmaları bilgilerine sınırlı yer verilmiştir. Metnin tamamında aksi belirtilmedikçe Türkçe sözcüğü Türkiye Türkçesi için kullanılmıştır.

2. Temel Terimler

Terimle ilgili bazı temel terimlerin açıklanması gelecek konuların zemin bulması ve anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Dil terimi en geniş çerçeveyi verirken bilim dili ve meslek dili terimleri ise zemin oluşturmakta, bazı kavramlar ve terimler ise konuyla ilgili yaşanacak karışıklıkları engellemeye yönelik olarak açıklanmıştır. Terimin açıklanması ise bir sonraki bölüme bırakılmıştır.

Dil

Dil, kolayca yanıtlanamayan çok yönlü, belirli özellikleri anlaşılabilir olmakla birlikte çözümlenmeyi bekleyen sınırlarda sahip bir varlıktır (Aksan, 2020). Dil nedir? sorusuna Prof. Dr. Muharrem Ergin'in verdiği yanıt; "Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." (Ergin, 1972, s. 3) şeklindedir.

Belirli grup insanlar arasında iletişim için kullanılan dil bazen de genel dil olarak isimlendirilmektedir. Bununla birlikte dilin içinde alt kullanımlar bulunmaktadır. Dili kullanan insanların bazıları kendi aralarında iletişim kurmak için genel dilden belirli özellikleriyle ayrılan bir alt dil geliştirirler. Bu dillerden bazıları; "Alçak dil yahut aşığı dil, alt dil, amelî dil, ana dil, argo dili, arkaik dil, avam dili, aydın dili, basit dil, basın dili, bayağı dil, birlik dili, bölge dili, carî dil, çağdaş dil, çocuk dili, devlet dili, dış dil, din dili, diplomatik dil, divan dili, duygu dili, dünya dili, edebiyat dili, ergen dili, eski dil, esnaf dili, ev dili, fakir dil, felsefe dili, gazete dili, gizli dil, gönü dili, halk dili, haber dili, hekim dili, hitabet dili, hukuk dili, ıslık dili, işaret dili, ilim dili, ilkel dil, kabile dili, karışık dil, kâtip dili, kitap dili, klasik dil, konuşma dili, kültür dili, magazin dili, mahallî dil, matematik dili, medeniyet dili, meslek dili, millî dil, mizah dili, nesir dili, ortak dil, ölü dil, özel dil, resmî dil, saf dil, sahne dili, sanat dili, sokak dili, soyut dil, standard dil, şehir dili, şiir dili, tabii dil, teklifsiz dil, teknik dili, tercüme dili, tiyatro dili, umumî dil, yabancı dil, yapma dil, yaşayan dil, yazı dili, yeni dil, yetişkin dili yüksek dil, zengin dil, zihin dili" (Ertem, 1977, s. 290-291, Ergin, 1972, s. 9-12; Özarslan, 2013; Aksan, 2020, s. 86-92) olarak verilebilir. Hatta bazı kurumların doğrudan kurum dillerinde de söz edilebilir. Bu konuda güzel örneklerden biri de İstanbul Menkul Kıymetler Borsası dilidir (Güngör, 2016).

Dünyada iletişimin artması dille ilgili tutumları da şekillendirmiştir. Dille ilgili tutumların ne olması gerektiği konusu tartışıldığı gibi kaçınılması gereken tutumlar da ortaya konulmuştur. Dille ilgili yanlış tutumlar 8 başlık altında toplanmakta olup "1) Yenicilik (neologism), 2) Eskicilik (archaism), 3) Yabancı düşkünlüğü (alienism, alienism favemus, foreignism, peregrinism), 4) Arı dil eğilimi (purism, purification of language), 5) Aşırı düzeltmecilik (overcorrection, hypercorrection), 6) Lehçelik dil kullanımı (dialectalism), 7) Yanlış türetme veya yanlış örnekseme (misderivation or false analogy), 8) Argolaşma (argot, slang)" olarak belirtilmektedir (Karaağaç, 2013: 69-71).

Bilim Dili

Bilim dili genel dilin içinde özel bir alan olmakla birlikte genel dille de sıkı ilişkileri bulunmaktadır. Köksal'a göre; "Bir bilim dili en genel anlamda, bilimi oluşturan veri ve bilgileri sözlü ve yazılı olarak başkalarına aktarmak üzere kullanılan dildir" (Köksal, 1983, s. 12). Bilim dilinin öğretim ve iletişim yönünü öne çıkaran

bir başka tanımı ise; "Terimler bilimi yaratmak için değil, öğretmek, açıklamak, yorumlamak için, yeni olanı üretim öncesinde gereklidir" (Demircan, 2004, s. 81). Bilim dili zannedildiğinin aksine Türkçenin eski sorunlarının başında gelmiş fakat sorun olarak kabul edildiğine yönelik bilgiler yeterince değerlendirmeye konu edilmemiştir. Türkçenin konuşulduğu coğrafyalarda bazı dönemlerde yükseköğretim kurumlarında ya da düşünürlerin bir kısmının Türkçe yazdığı, diğer kısmının ise başka dillerde yazdığını gösteren çeşitli metinlere rastlamak mümkündür.

Bilim dili meselesi, Türkçede tartışılan ve genelde iki genel akımın öne çıktığı tarihsel bir derinliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki bilim dilinin Türkçe olması, ikincisi ise çeşitli dönemlerde yabancı dillerden birinin bilim dili olarak kullanılmasıdır. Yükseköğretimde Türkçenin horlanması, dışarıda bırakılması ve teşvik görmemesi geçmişten günümüze kadar uygulamalarda devam etmektedir. Medreseler dil bakımından Anadolu Selçukluları zamanında (dili) Farsçanın, Osmanlı döneminde ise Arapçanın egemenliğindeydi (Tekeli & Selim, 1999, s. 21). Söz konusu medreselerde eğitim araçları olan kitaplar yabancı dilde yazılsa da öğretim dili olarak Türkçe kullanılmaktaydı. Türkiye'de mevcut yükseköğretimde İngilizce Arapça ve Farsçanın yerini almıştır. Bu durumu "Yabancı dille eğitim görüşünü benimsemiş olanlar, Türkçe'nin yeterli bir bilim dili olamayacağı görüşünde iseler de bu görüş temelinden çürüktür ve dili yozlaştıran en önemli etkenlerden biri" olduğu belirtilmektedir (Korkmaz, 1995, s. 1278). Günümüzde her iki akımın temsilcileri üzerine yapılacak psikolojik, toplumsal, etik çalışmalar son derece önemli bilgiler sunacaktır. Bununla birlikte bilim dili olarak Türkçeyi kullananların "Osmanlı döneminde Türkçe yazma sebepleri; "1) muhatabın öğrenci olması, 2) muhatabın mesleki bir sınıf olması, 3) muhatabın Türkçe konuşan halk olması, 4) muhatabın siyasi-idari olması olarak belirtilmiştir." (Fazlıoğlu, 2003, s. 162-173). Yükseköğretim dili olarak Arapçanın kullanılması ya da kaldırılması üzerine yapılan tartışmalarda, beğenilir veya beğenilmez ama Arapçayla eğitim yapılmasını savunanlar görüşlerini açık olarak söylemiş ve yazmışlarken günümüzde üniversitelerde yabancı dille eğitimi savunanlar görüşlerini bir makale veya kitap olarak yayınlamamışlar açıkça bunun için böyle olması gerektiğini ortaya koymamışlardır (Sevgi, 2017, s. 37). "Durum böyle olunca, "İngilizcenin (başka dilde olabilir) bilim dili olarak dayatılmasında katkısı olanlar veya yabancı dille eğitim yapılan kuruluşların açılmasına onay verenler neye dayanarak bu işleri yapıyorlar?" sorusu akla gelmektedir." (Sevgi, 2017, s. 37).

İngilizceyi savunanların en önemli ifadelerinin başında İngilizcenin bilim dili olması gelmektedir. "Dünyanın tamamında geçerli bir bilim dilinden söz etmek mümkün müdür? Böyle bir düşünce var olsa bile, o zaman bu nasıl belirlenecektir? Acaba dünyada konuşulan dilleri kullanan insanların sayısı mı ölçüt alınacaktır? Yoksa dünyada yapılan bütün bilim çalışmalarını toplayıp teker teker sayıp hangi dilde daha fazlaysa o dil mi dünya bilim dili ilan edilecektir? Yoksa bu, dünya ölçeğinde kendi hâkimiyetini yaymak için mücadele eden Avrupa ülkelerinin, sömürgelerinde açtıkları okullardan mezun olan kişilerin uydurduğu bir yalan mıdır?" (Sevgi, 2017, s. 37).

Osmanlı döneminin sonlarında açılan eğitim kurumlarında özellikle tıp eğitiminin en kısa sürede Türkçe yapılması istenen bir durumdu. Bunun çeşitli örneklerini diğer bilim alanlarından da

vermek mümkündür. Cumhuriyetin ilk yılları ise Türkçenin en etkin şekilde incelendiği, sözcüklerin derlendiği ve terimlerin yoğun olarak üretildiği bir dönemdir. Atatürk'ün konuyla ilgili düşüncelerini anlamak açısından en yakın tanıklarından Falih Rıfkı Atay'ın anlattıkları önemli olup; "Mustafa Kemal'de, kendinden önceki ve sonraki kuşaklar gibi, Türklüğün geçmiş medeniyetlerde yeri olmadığını ileri süren Frenk edebiyatı ile birleşen tarih kitaplarını okuyarak ve Türkçenin bir ilim ve edebiyat dili olamayacağına inandırılarak yetişmiştir." (Korkmaz, 1992, s. 289) ifadelerine yer verilmiştir. Dolayısıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan dil çalışmaları Türkçe için önemli gelişmelere neden olmuştur. 1938 yılında hasta yatağında dahi Türkçe için uğraşan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün konuya verdiği önem düşünülünce, dil çalışmalarında devlet adamlarının dil bilincine sahip olmasının olumlu etkilerini göstermesi açısından iyi bir örnektir.

Türkçenin bilim dili olarak işlenmesi konusunda yoğun çalışmaların yapıldığının örnekleri bu eserin tamamında görüleceğinden burada ayrıca örnekler verilmesine gerek duyulmamıştır. Özellikle kendi bilim diline ve meslek diline sahip çıkan dil bilincine sahip kişiler kendi alanlarında kitaplar, terim sözlükleri ve makaleler yazmakta olması son derece sevindirici olmakla birlikte, bunları yeterli bulmak mümkün görülmemektedir. YÖK (Yükseköğretim Kurulu)'ün bilim dilinin Türkçe olduğunu gösteren düzenlemelere

daha fazla yer vermesi ve bu konuda özellikle YÖK uygulamaları gözden geçirilmelidir.

Bilim dili konusunda çeşitli kuramsal çalışmalar yapılmış (Cankur, 2002a; b; Hatemi & Işıl, 1989) olmakla birlikte aşağıda sayılarla ortaya konulmuş bir çalışmanın verilerine yer verilmiştir (Çizelge 1 ve 2). Çalışmaya göre, "Ülkemizin flora ve vejetasyonuna yönelik bu verilerden çıkarılacak en önemli sonuç ise bilim dili denen dilin eğer varsa zamanla değiştiğidir. Bunun dışında ülkemizde konuyla ilgili çalışma yapacak bilim adamlarının bilmesi gereken yabancı dillerin hangileri olduğudur? Ülkemizde konuyla ilgili her bilim adamına İngilizce, Almanca ve Latince öğrettiğimizde, daha önce yapılan çalışmaların önemli kısmını anlayabileceklerdir. Bu mümkün olmayacağına göre ilgili bilim adamı hangi dili ikinci dil olarak öğrenecektir? Bazı insanların aklına hemen İngilizce gelebilir. Bu durumda geçmişte yapılan yayınların, %60,8'ini İngilizce, %49,7'sini Almanca, %34,8'ini Fransızca, %51,37'sini ise Latince bilenler anlayabileceklerdir. Oysa günümüzde bilim adamlarının çoğu bilim dili İngilizce gibi temelsiz düşüncelere kapılarak İngilizce öğrenmek zorunda kalmaktadır. Oysa böyle bir durumda, yapılmış yayınların %39,2'sini anlayamayacaklardır." (Sevgi, 2017, s. 41). Dolayısıyla bilim dili olarak yabancı dilin kullanılması bilgi ve buna bağlı terim birikimini engellemekte, kuşaklararası iletişimi zorlaştırmaktadır.

Çizelge 1.

Türkiye'nin Flora ve Vejetasyonu Üzerine Yapılan Çalışmaların Yayınlandığı Dillere Göre Dağılımı

Yayın Dili\Dönemler	1849 öncesi	1850-1874	1875-1899	1900-1924	1925-1949	1950-1974	1974-1989	Toplam
Türkçe				2	113	439	790	1344
Çeviri			2	1	23	22	11	59
İngilizce	6	5	21	31	69	396	667	1195
Almanca	8	12	40	89	168	212	126	655
Fransızca	9	4	8	21	19	85	109	255
Latince	32	33	11	25	30	7	3	141
Diğerleri				21	61	71	37	190
Türkçe-İngilizce						12	1	13
Türkçe-Almanca						6	8	14
Türkçe-Fransızca						5	7	12
Türkçe-Latince						5	4	9
Almanca-İngilizce						3	5	8
Almanca-Fransızca				1	1	1		3
Fransızca-İngilizce						1	13	14
Almanca-Latince	12	18	50	99	127	101	41	448
Fransızca-Latince	11	9	23	26	14	16	4	103
İngilizce -Latince	10	16	45	30	49	166	135	451
Diğerleri-Latince	4	1	5	48		1		59
Toplam	92	98	205	394	674	1549	1961	4973

Açıklama notu. Çizelge 1 O. Sevgi, 2017, "Türkiye Flora ve Vejetasyonu Bibliyografyası Bağlamında Bilim Dili Üzerine Bir İnceleme," *Avrasya Terim Dergisi*, 5(1), s. 39 kaynağından alınmıştır.

Türkiye Flora ve Vejetasyonu Bibliyografyası adlı eser üzerinde yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre; tek bir bilim dilinden söz edilemeyeceği bilim yapılan dillerden söz edilebileceği, Türkçenin dışında bilim dilinin kullanımıyla hem bilgi birikimi engellenmekte hem de sözcük haznesinin gelişimi engellenmektedir (Sevgi, 2017,

s. 42). Bilim diliyle ilgili bilgiler bu durumdayken ormancılık eğitiminde Türkçeyi bilim dili olarak kullanılmasını engelleyen uygulamalarla karşılaşmaktadır. Örneğin, orman fakültelerinin çeşitli bölümlerinde %30 yabancı dille öğretime geçmesi, bu olumsuzlukları ormancılık öğretiminde daimi kılmasına yol açabilecektir.

Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Dergisinin yaklaşık 70 yıllık Türkçe birikimi yabancı dille yayına geçmesiyle kesintiye uğratılmıştır. Bu tür uygulamalar ormancılık bilim dilinin gelişimini engelleyici ve bilimsel açıdan anlaşılabilir nitelikte değildir. Günümüzde mevcut teknolojiyle bilimsel dergilerin yaban-

cı dilde ve Türkçe olmak üzere iki dilde yayımlanması Türkçenin kullanımına destek olma imkânı tercih edilmemiştir (Sevgi, 2017, s. 42). Benzer durum diğer bilim alanlarında da yaşanmakta hatta Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bu olumsuz uygulamalarda teşvik edici yaklaşımlarda bulunmaktadır.

Çizelge 2.

Türkiyenin Flora ve Vejetasyonu Üzerine Yapılan Çalışmaların Yayımlandığı Dillere Göre Sayfa Adetlerinin Dağılımı

Yayın Dili\Dönemler	1849 öncesi	1850-1874	1875-1899	1900-1924	1925-1949	1950-1974	1974-1989	Toplam
Türkçe				12	1091	5047	8488	14638
Çeviri				507	202	605	102	1416
İngilizce	38	27	238	462	717	6445	8397	16324
Almanca	17	294	374	2321	3190	3879	2538	12613
Fransızca	219	150	50	261	359	1562	1702	4303
Latince	684	719	414	161	712	151	30	2871
Diğerleri			102	342	992	744	499	2679
Türkçe-İngilizce						175	263	438
Türkçe-Almanca					3	124	206	333
Türkçe-Fransızca						61	76	137
Türkçe-Latince						28	85	113
Almanca- İngilizce						81	538	619
Almanca-Fransızca				2	3	5		10
Fransızca- İngilizce						12	167	179
Almanca-Latince	141	1162	1562	4351	5956	3485	1012	17669
Fransızca-Latince	460	182	1015	664	819	175	29	3344
İngilizce -Latince	156	279	288	203	508	3728	1893	7055
Diğerleri-Latince	18		109	1480	938	796	16	3357
Toplam	1733	2813	4152	10766	15490	27103	26041	88098

Açıklama notu. Çizelge 2 O. Sevgi, 2017, "Türkiye Flora ve Vejetasyonu Bibliyografyası Bağlamında Bilim Dili Üzerine Bir İnceleme," *Avrasya Terim Dergisi*, 5(1), s. 39 kaynağından alınmıştır.

Yukarıda verilen bilgiler bilim konusunda çalışma yapanlarla ilgilidir. Fakat burada Türkçenin bilim dili olarak kullanılmasının bütün sorumluluğu bilim yayıncılarını, ürünlerini ortaya koyan kişiler ile ve onların çalıştığı birimlerle sınırlı değildir (Sevgi, 2004). Bunda da en büyük sorumluluk yükseköğretim kurumlarının karar vericileri olarak YÖK, Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK) ve Üniversiteler başta olmak üzere bu konuda siyaseti belirleyenlere ait olsa da birinci sırada yükseköğretim kurumları gelir. "Yüksek öğretimin dili, toplumun her kesiminin anlayabileceği "ortak bir dil"de değildir. Bu dil, "ortak dil" üzerine sivrilmemiş, yükselmiş özel bir dildir, uzmanlığa doğrultulmuş bir dildir. İşte bu yüzden de o, ayrıca, üniversite denen toplumsal kurumda öğretilir." (Küyel, 1994, s. 177).

Meslek Dili

Kişiler mesleklerle hayatının ilk dönemlerinden itibaren karşılaşmaktadır. Doğumundan itibaren çeşitli mesleklerle temas edilmesi sürecinin doruğa ulaşması ise belirli bir yaşta sonra meslek seçimiyle olmaktadır. Gerek ortaöğretimde gerekse üniversitede bölüm seçimiyle ya da geleneksel usta çırak ilişkileriyle insanlar meslek sahibi olur. Bu aşamada meslek kişisel bir tercih olup kişinin beklentilerine göre anlam bulmaktadır. Böylece bireyin edindiği meslek; "toplum içinde bağımsızlık kazanmasına ve gücünü ortaya koyarak kendini ifade etmesine ve daha birçok psikolojik ihtiyacını karşılanmasına olanak sağlar" (Ülkü, 1975, s. 199). Mesleğin kişisel işlevlerinin yanı sıra en önemli diğer özelliği

ise toplumsal yönüdür. Meslek sahipleri hem mesleğin edinilmesinde, hem mesleklerinin uygulamalarında hem de meslektaşlarıyla oluşturdukları topluluk açısından toplumsal ilişkilere girerler (Goode, 2000, s. 68). Bundan dolayı hangi faaliyetlerin meslek olarak tanımlanması ve yeni mesleklerin oluşması bireyleri ve oluşturdukları toplumları doğrudan etkilemektedir.

Meslek tanımı, Türk Dil Kurumu genel ağındaki bilgilere göre, "Arapça meslek 1. isim Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş:"(TDKS, 2021) şeklindedir. Bu tanımda en azından gündelik dilde meslekten ne anlaşıldığıyla ilgili değerli bilgiler bulunmaktadır. Meslek sosyolojisi açısından ise çeşitli kuramlardaki meslek yaklaşımlarından özellikle Durkheimcı-Flexnerci bir anlayışın baskın olduğu işlevselci meslek tanımı 1970'lere kadar etkisini göstermiş, daha sonra ise Weberci ve Marksist yaklaşımların meslek tanımında etkileri öne çıkmaktadır (Koytak, 2020).

Mesleklerin tarihsel gelişimlerine göre bazıları yeni oluşurken bazılarınin ise kaybolmakta olduğu görülmekte, bir kısmının ise geçmiş dönemlerden bu yana günümüzde de halen devam ettiği görülmektedir. Dolayısıyla bazı meslekler kadim niteliktedir. Bunların başında tıp, ziraat, orman ve hayvancılık gelmektedir. Gelişen toplum ihtiyaçlarına bağlı olarak yeni meslekler veya bilim alanları ve bunların dilleri ge-

lişmektedir. Örneğin İslam toplumlarının gelişimine bağlı olarak fıkıh, İslam felsefesi, kelim, tasavvuf gibi, 16. yüzyıldan sonra Avrupa'da gelişmeye başlayan yeni bilim alanlarında olduğu gibi, 19. yüzyıldan sonra yeni bilim alanlarında patlama görülmüş ve bunlara bağlı yeni meslekler oluşmuştur. Hem mevcut meslekler genel bulunup daha özel meslek ve bilim alanları gelişmekte hem de bu yeni alanlar ile ilgili yeni meslek ve bilim dilleri oluşmaktadır. Bu dönemde tanımlanan bilim alanlarına ekonomi, sosyoloji, antropoloji, likenoloji gibi çok sayıda yeni alanlar eklenmiştir. Benzer şekilde gazetecilik, matbaacılık, konfeksiyonculuk, şoförlük gibi dönemin ihtiyaçlarına uygun yeni meslekler gelişmiştir. Fakat bu bilim alanı ve meslek gelişmeleri bütün coğrafyalarda aynı hızda olmadığı gibi benzer çeşitlenme olmamıştır. Dünyanın farklı toplumlarında farklı mesleklere rastlamak mümkündür. Dolayısıyla mesleklerin tanımlanması, çeşitlenmesi ve sınıflandırılması da dahil olmak üzere meslekle ilgili konular ülkelere göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Bu durum her ülkede farklı tarihsel, ekonomik, siyasi ve kültürel koşullardan süzülerek günümüze gelmiştir. Bununla birlikte günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler söz konusu bu farklılıkları azaltıcı etki yapmaktadır (Cirhinlioğlu, 2000).

Türkçede meslekle ilgili tartışmaların bir yönünü de çok yaygın kullanılan sanaatkâr ve zanaatkâr kavramları üzerinden yapılan değerlendirmeler oluşturmaktadır. Bu konuda çeşitli tartışmalar olsada her mesleğin sanatçı ve zanaatçı mensupları bulunmaktadır. Belki de sanatçının özelliği kendi meslek alanında yaratıcı olması, nadir görülen sorunları çözmesi, tekil olaylara tekil çözümler üretmesi gibi özellikleriyle zanaatkar meslek üyelerinden ayrılmaktadır. Zanaatkar ise meslektaşlarının bildiği sıradan sorunların çözümünde, meslek mensuplarının sıradan yaptığı faaliyetler olarak görülmektedir. Bir mesleğin içinde yapılan bu tanımlamaların yanında son zamanlarda Türkçede de kullanılan profesyonel mesleklerdir. Başta profesyonel meslekler olmak üzere mesleği meslek olmayan faaliyetlerden ayıran ölçütler;

- 1) Toplumla yönelik bir hizmet üretir (Hughes, 1963). Bu durum bütün meslekler için geçerli olsa da profesyonel meslekler toplumun son dönemde yeni gelişen sorunlarına yönelik hizmet üretimleriyle diğerlerinden ayrışır.
- 2) Uzun eğitim gerektirir ve eğitimin de sürekliliği olmalıdır (Hughes, 1963). Bütün meslekler eğitimle edinilir. Fakat profesyonel meslek sahipleri diğer meslek mensuplarına göre daha fazla eğitim alırlar ve meslekleri boyunca buna devam ederler.
- 3) Meslek, kendi alanına yönelik örgütlere sahip olmalıdır (Hughes, 1963). Meslek örgütleri bütün mesleklerde bulunmaktadır. Fakat söz konusu profesyonel meslek örgütlerinin toplum içindeki işlevleri açısından diğerlerine göre farklılıkları görülmektedir.
- 4) Etik değerleri olmalıdır. Benzer şekilde bütün mesleklerin etik değerleri bulunmaktadır. Bazen bir faaliyetin sınırlı sayıda etik değerinin olması onu meslek haline getirmez. Profesyonel mesleklerin etik değerleri genel değerlerden daha özelleşmiş ve değerler sisteminde dönüşmüştür.
- 5) Para karşılığı hizmet üretilir. Bütün meslek mensupları mesleğini belli bir ücret karşılığında yaparlar.

Profesyonel mesleğin ortaya çıkması ya da mevcut bir mesleğin profesyonel bir meslek niteliğine kavuşmaya başlamasıyla söz konusu meslek mensuplarının birlikteliği bir topluluğa dönüşme eğilimine girer (Goode, 2000, 68). Böylece meslek topluluklarının buldukları toplum içinde gördükleri işlevlere ve konumlarına göre toplumsal değerlendirmeye bağlı olarak meslekler itibar kazanır.

Meslek mensubu, mesleği öğrendiği kişilerle, hizmet verdiği kişilerle ve meslektaşlarıyla toplumsal ilişkiler kurar. Bu ilişkilerde özel bir dil olan meslek dili kullanılır. Meslek dili zaman içinde oluşur ve mesleğin toplumsal ilişkileri bu dilin oluşumu üzerinde önemli bir yere sahiptir. Kadim mesleklerin dillerinin doğası gereği tarihsel gelişimi çok eskilere uzanmaktadır. Bu mesleklerin oluşumunu tarihi metinlerde takip etmek mümkündür. Örneğin 14. yüzyıldan itibaren tıp kitaplarına rastlamak mümkündür (Doğan, 2010a). Hayvancılık, tarım gibi meslek öbeklerinin meslek dilleri uzun bir dönemde gelişmiştir. Geleneksel ormancılık terimleri günümüzde kullanılan ormancılık bilimlerine ait terimlerin kaynağı olduğu görülmektedir. Ayrıca çeşitli tarihi metinlerde de ormanlarla ilgili birçok ifadenin doğrudan kullanıldığı görülmektedir (Anonim, 1999; Kutluk, 1948).

Meslek dili sadece terimlerden oluşmaz. Meslek dili terimlerin yanı sıra kavramlar, deyimler, atasözleri ve çeşitli güncel kullanımı olan sözcüklerden oluşmaktadır. Sözelimi güncel dilde kullanılan "kesmek, dikmek" gibi birçok sözcük ormancılık meslek dilinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Terim konusu sıkça gündeme getirilmiş fakat meslek dili konusu aynı derece de ilgi görmemiştir. Belki de bunun en önemli nedeni birçok mesleğin son yüzyılda ortaya çıkması olabilir. Meslek dilinin söz varlığı üzerine yapılacak çalışmaların genel dil çalışmalarındaki söz varlığı üzerine yapılan çalışmalardan farklı olması gerekliliği öne çıkmaktadır (Deniz & Alkol, 2016). Bu da meslek dilinin kendine özgü niteliklerinden kaynaklanmaktadır.

Üniversitelerde Türk dili okutulmakta, Türkçenin söz varlığı gibi konular bu ders kapsamında işlenmektedir (Zülfikar, 2014). Yükseköğretime gelmiş bir öğrencinin eğitiminde Türkçenin dilbilgisi, yazım kuralları, söz varlığı zenginliği gibi konuların gündeme gelmesi son derece dikkat çekicidir. Bu tür bilgilenmeler çok daha önceleri verilmiş olmalıdır. Türk Dili dersinin yükseköğretim gören öğrencilerin ihtiyacı olan meslek dili, terim ve kavramlar üzerine yapılandırılması gerekmektedir. Bundan dolayı çeşitli bölümlerde ayrıca terimbilim dersleri konulmaktadır. Örneğin *Eczacılık Terminolojisi*, *Tıp Terminolojisi* ve *Ormancılık Terminolojisi* gibi yükseköğretim dersleri verilmektedir.

Kavram

Kavram sözcüğü zaman zaman terimle karıştırılmakta, özellikle konuya yeni başlayanlarda veya konuya mesafeli olanlarda bu durum daha da sık yaşanmaktadır. Kavramın açıklanması, terim kavramının sınırlarının belirlenmesine, kavramla terimin ayrıştığı alanların ortaya konulması gerekliliği gün geçtikçe artmaktadır. Bununla birlikte kavram ve terimin mantık, matematik, din, sanat ve diğer bilimlerde kazandıkları anlamları kuşatacak çözümlerinin yapılması konuların tartışılmasını kolaylaştıracaktır. Bu kısımda belirtilen şekilde bir çözümlenmeye yapmak yerine metin kapsamında kavramın açıklanması yönünde bilgiler sunulmuştur.

Kavram, Türk Dil Kurumu genel ağındaki bilgilere göre; "1. isim Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehma, konsept, nosyon, 2. isim, felsefe Nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, konsept, nosyon" (TDKS, 2021) şeklinde verilmiştir. Kavram "Ortak özellikler taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneye ilişkin genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dilsel kökenli her türlü tasarım, düşünüş, imge; bir nesne, varlık ya da oluşan anlamsal imgesi; gösterilen" (Vardar vd., 1988, s. 138) olarak tanımlanmıştır. Aksan 2020'ye göre, "1) Kavram, dünyadaki nesnelere, biçimlerin, olgu,

durum ve devinimlerin dilde anlatım buluşudur. 2) Kavram, dünyadaki nesnelere ortak niteliğine dayanan, dile özgü bir genelleme, bir soyutlamadır." şeklinde iki açıdan tanımlanmıştır (Aksan, 2020, s. 151). Kavramın bilimsel alanda karşılığı kavrambilim olarak isimlendirilmiştir. Kavrambilim "(Almanca= Semasiologie, Fransızca= Sémasiologie, İngilizce= Semasiology); Anlatımdan, adlardan, gösterenlerden kalkarak bunların belirttiği kavramları, gösterilenleri inceleyen anlambilimsel araştırma" (Vardar vd., 1988, s. 138) olarak tanımlanmaktadır.

Kavram konusunda özellikle eğitim fakülteleri mensuplarının yoğun olarak çalıştığı görülmektedir. Kavramların öğrenilmesi, herhangi bir kavramla ilgili bilgiler, kavram yanılgıları, kavram haritaları, gibi konularda yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Kavram çalışmalarının bu yoğunluğu daha üst (meta analiz şeklinde) değerlendirmelere konu olmuştur (Türkdoğan vd., 2015).

Kavram üzerine yapılan çalışmalardan belki de en özgünlerinden birisi de Prof. Dr. Ali Akay ile Prof. Dr. Emre Zeytinoğlu'nun yazdıkları *Kavramın Sınırlarında* isimli eserdir. Sanatta devam eden kavram ve biçim tartışmaları felsefe düzleminde ortaya konulmuş ve kavram konusunda farklı bir bakış açısı getirilerek kavramın değişkenliği ve durağan biçim ile uyumsuzluğu üzerinden kavramın sınırları tartışılmıştır (Akay & Zeytinoğlu, 1998).

Kavram çalışmaları içinde Türkçeye çevrilen önemli çalışmalardan biri de Wolfgang Sachs'ın editörlüğünü yaptığı *Kalkınma Sözlüğü*'dür. Sözlükte başta kalkınma, çevre, katılımcılık gibi toplam 19 kavram üzerine odaklanılmıştır. Kitabın amacı ise "kalkınmanın en önemli konularına ilişkin makalelerimizi yayınlamadaki amacımız çağımızın düşüncesine sınırlar koyan bir takım bilinçsiz yapıların gerçek yüzlerini açığa çıkarmak" (Sachs, 2007, s. 13) şeklinde ortaya konulmuştur.

Türkçede kavram tarihiyle ilgili yurt dışındaki birikimlerin en önemlisi olan Reinhart Koselleck'in *Kavramlar Tarihi* adlı eseri Atilla Dirim tarafından 2009 yılında çevrilmiştir. Kavram tarihi konusunda: "Dil hem alımlayıcı hem de üreticidir; kaydeden ve aynı anda bir algı, bir idrak ve bilgi etkenidir. Hiçbir gerçeklik kendisini sadece dilsel yorumuna ve suretine indirgenemez, ancak bu tür dilsel icralar olmadan -en azından bizim için- gerçeklik de olmaz. Ancak bu ayrımın belirlenmesi, her kavramın iki taraflı okunmasını zorunlu kılar. Her sözcük dönüşebilir gerçekliğe uygun olması gereken bir anlam çeşitliliğine sahip olabileceği için semantik, bilimsel bir yöntem olarak mevcuttur. Ve bir konu her defasında bir ve aynı kavramla açıklanamayacağı için, geçirebileceği değişime uygun olması gereken birden fazla isimlendirmeyi davet eder. Bu nedenle onomastik⁷ bilimsel bir yöntem olarak mevcuttur. Her iki yönetsel hamle, hem de kavramların içerdiği gerçekliklerin tarihsel değişimini analiz ve tasvir etmek için zorunludur." (Koselleck, 2013, s. 61) ifadelerine yer vermiştir. Kavramlar tarihi konusunda Prof. Dr. Doğan Özlem'in *Kavramlar ve Tarihi* -i isimli eserinde kavram tarihiyle ilgili daha önce yazılmış çeşitli makaleler topluca sunulmaktadır (Özlem, 2002). Mesut Keskin'in *Kavramlar*

Tarihi Nedir? başlıklı eseri kavram tarihi konusunda Türkçe yazılmış önemli eserlerin başında gelmektedir. Eserde, kavram tarihinin neliği, kavram tarihinin disiplinlerarası olması, konuyla ilgili ekoller olan Münster Okulu, Heidelberg Okulu ile Bielefeld ve Cambridge Okulu hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur (Keskin, 2016).

Kavram konusunda Türkçeye çevrilen diğer önemli metinler olarak Murat Erşen'in editörlüğünde *Spinoza Sözlüğü* (Ramond, 2014)⁸, *Merleau - Ponty Sözlüğü* (Dupond, 2013)⁹, *Foucault Sözlüğü* (Revel, 2012)¹⁰, *Leibniz Sözlüğü* (Gaudemar, 2012)¹¹, *Kierkegaard Sözlüğü* (Politis, 2012)¹², *Lacan Sözlüğü* (Cléro, 2011)¹³ çalışmaları başta olmak üzere 12 eser Türkçeye çevrilmiştir. Söz konusu sözlükler felsefecilerin kavramlardan ne anladıkları ve yaptıkları katkıların ortaya konulması açısından örnek niteliktedir. Benzer şekilde ülkemizin bazı düşünürlerinin az sayıdaki kavramları üzerine de eserler yayınlanmıştır. Örnek olarak Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın *Ziya Gökalp Sosyolojisinde Bazı Kavramların Değerlendirilmesi* isimli eseri verilebilir. Eserde Ziya Gökalp'in öncelikle kültür ve uygarlık olmak üzere batılılaşma, yabancılaşma, kitle kültürü ve seçkinler kavramları konusundaki görüşleri ortaya koyulmaktadır (Türkdoğan, 1978). Düşünce sisteminde önemli yeri olan Yunus Emre'nin kullandığı kavram ve sözcükler *Gönül Çalab'ın Tahtı Açıklamalı Yunus Emre Sözlüğü*'nde bir araya getirilmiştir (Albayrak, 2014).

Kavramlarla ilgili yaşanan sorunlar çok eskiden beri tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmaları çok geriye götürmeksizin Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken konuyla ilgili değerlendirmesinin girişinde mefhum (kavram) buhranını iktisat buhranı ve ahlak buhranından bize daha yakın olduğu ve diğerleri kadar söylenmeye ve dinlenmeye alışkın olunmadığını belirtir (Ülken, 2008). Ülken'in yazdığı metnin birinci baskısı 1948 olduğu düşünüldüğünde günümüzde bu durumun ağırlaşarak devam ettiği ifade edilebilir. Ülken (2008)'e göre "Mefhum buhranı ne yapar? Yaşamamış, duyulmamış ve nasıl doğdukları da hakkıyla bilinmeyen kelimelerin yanlış yerlerde kullanılması, insanları birbirine düşürür. Yanlış tefsirler, yanlış hükümler yüzünden bazen içtimaî mantık, hissî mantık haline alır ve cemiyet için zararlı hareketlere kapı açar." (Ülken, 2008, s. 4) ifadelerine yer vermiştir. Söz konusu bu ifadeler özellikle soyut kavramlar için kullanmıştır: "Bu mefhumları elinde kullanan aydınlar onları hazırlayan sebepleri derinden derine bilmezlerse, boş kalıplar ve etiketler halinde kullanılırsa, düşüncelerini memleketin ihtiyaçları ile ayarlayacak kadar etraflı tetkik kudretinden mahrum iseler bu kelimeler, onların hele daha basit insanların elinde millî idrake hitabeden fikirler değil; fakat müphem kitle ruhunu harekete getiren tehlikeli sloganlar haline gelir." (Ülken, 2008, s. 5) cümleleriyle kavram konusunun toplumsal ilişkilerine vurgu yapmıştır.

Kavram üzerine yapılan çalışmalar son yıllarda artmıştır. Bu metin kapsamında söz konusu çalışmaların tamamına değinmek pek mümkün olmayacaktır. Özellikle kavram çalışmalarının felsefe, din ve toplum bilimleri alanında önemli yeri bulunmakla birlikte bu metinde söz konusu bilgilere sınırlı yer verilmiştir.

6 Söz konusu eser *Kalkınma Sözlüğü: Bir İktidar Olarak Bilgiye Giriş* ismiyle Oktay Etiman çevirisiyle Özgür Üniversite Kitaplığında 2007 yayınlanmıştır.

7 Bu terim onomasiology olabilir.

8 Charles Ramond tarafından yazılan *Spinoza Sözlüğü* Bilgesu Şişman tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

9 Pascal Dupond tarafından yazılan *Merleau - Ponty Sözlüğü* Emre Şen Urhan tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

10 Judith Revel tarafından yazılan *Foucault Sözlüğü* Veli Urhan tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

11 Martine de Gaudemar tarafından yazılan *Leibniz Sözlüğü* Aliye Kovanlıkaya tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

12 Hélène Politis tarafından yazılan *Kierkegaard Sözlüğü* İbrahim Eylem Doğan tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

13 Jean - Pierre Cléro tarafından yazılan *Lacan Sözlüğü* Özge Soysal tarafından çevrilmiş ve Say Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

3. Terim

Terim herhangi bir bilim alanı veya meslek alanında anlamları olan sözcüklerdir. Dolayısıyla terim tanımının, terim ile kavram arasındaki ilişkilerin, terim işlevlerinin, terim ihtiyacının karşılanma yollarının bilinmesi, terim sorunlarının, terimbilim ve sözcükbilimin anlaşılması neticesinde, bilim ve meslek çalışmalarına yani öğretime, araştırmaların yapılmasına, kitapların yazılmasına ve uygulamalarda yaşanan sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

Terim

Terim sözcüğü "Latince "sınır, son" anlamına gelen terminus kelimesine benzetilerek derlemek fiilinin eski şekli olan termek fiilinden -im eki getirilerek üretilmiştir. Türk Cumhuriyetlerinde ise, bu terim Rusçadaki biçimiyle termin olarak kullanılmaktadır." (Zülfikar, 1991, s. 20). Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar terimle eş anlamlı olarak istilâh çoğulu istihalat olarak kullanılmakta ayrıca "istilâhât-ı ilmiyye", "istilâhât-ı fenniyye", "istilâhât-ı edebiyee" şeklinde kullanılmaktadır (Zülfikar, 1991, s. 20). İstilah sözcüğü Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında ise "istilah (istila:hı), Arapça *ıştilâh* 1. isim, eskimiş Terim, 2. isim, eskimiş, mecaz Herkesin anlayamayacağı anlamda kullanılan söz." (TDKS, 2021) olarak anlamları verilmiştir. Bir başka kaynakta ise "Sözlükte "iyi, faydalı, uygun ve doğru olmak" anlamındaki *salâh* kökünden türeyen ve "anlaşmak, uzlaşmak, ittifak etmek" anlamına gelen istilâhın çoğulu istilâhâtır. Arap dilinde daha çok *mustalah* kelimesi kullanılır. *Mustalah* veya *istilâhın Türkçe'deki karşılığı terimdir. Terim, bir ilim veya sanat dalı mensuplarının özel ve özgün anlam yüklenen kelime ve terkipleridir. Bir kelimenin istilâh kabul edilebilmesi için onun anlamı üzerinde ilgili bulunduğu ilim ve sanat mensuplarının ittifak etmesi gerekir." (Öznurhan, 2020) şeklinde açıklanmaktadır. Böylece terim sözcüğünün kök anlamı itibarıyla Latince en son gelen sınıra dikkat çekilirken, Arapçada ise uzlaşma öne çıkmaktadır. Bu iki köken anlamı üzerinde düşünülmesi terim konuları üzerine yapılan tartışmaları azaltacak niteliktedir.*

Terim kelimesi çeşitli uzmanlarca tanımlanmış olup başlıcaları aşağıda sunulmuştur.

"Terim, genel olarak özel alanların kavramlarına verilen addır." (Aksan, 1998, s. 40). Söz konusu alanlar; bilim (kimya, fizik, toplum bilimi), teknik (telefon, radyo gibi), sanat gibi sayılabilir (Aksan, 2020). Diğer bir tanım ise; "Terim: Özel bir bilgi ya da etkinlik alanına, bir bilim, uygulayım ya da uzmanlık dalına özgü sözcüktür. Terimler uzmanlar arasında etkin bir bildirişim sağlanması için gerekli, temel nitelikli öğelerdir. Genel dilde geçerli olan çokanlamlılığa karşın, terim alanında tekanlamlılığa yöneliş görülür. Bu olguya bağlı olarak daha hızlı bir yenileniş süreci ve yaratım etkinliği gözlemlenir." (Vardar ve ark., 1988, s. 200) olarak verilmiştir. Bir başka tanım ise; "Terim: Bilim ve sanat kavramlarından birini anlatan sözcüktür." (Öncül, 2000, s. 1047) şeklinde verilmiştir. Felsefe Sözlüğünde ise terimin tanımı; "Terim: Bilimsel ve sanatsal kavramları dile getiren sözcük... Terim'in önemi, konuşma dilindeki sözcük'lerden farklı olarak, herhangi bir bilim ve sanata özgü tek anlamı dile getirmesidir. Konuşma dilinde de kullanılan kimi sözcükler herhangi bir bilimde terimleşirse o bilime özgü tek anlam kazanırlar. Aynı sözcük başka bir bilimde başka bir tek anlam kazanabilir. Duyusal bütün anlamlarından temizlenmiş olan bilim terimleri hangi bilime özgüyseler o bilimin sınırları içinde

anlam taşırlar. Bu bakımdan terim'i sözcük'ten dikkatle ayırmak ve aynı sözcükle dile gelen terimleri konuşma diliyle ve öteki bilimlerin verdikleri anlamlarla karıştırmamak gerekir." (Hançerlioğlu, 1996, s. 409) olarak belirtilmiştir.

Yukarıda verilen tanımları esas alarak Sevgi (2004)'ün yaptığı değerlendirmeye göre terim dört özelliğiyle diğer sözcüklerden ayrılmaktadır;

- 1) Sözcüğün bilim alanında bir bilgi içermesi gerekir.
- 2) İçerdiği bilginin ilgili bilim dalında tanımlanması gerekir.
- 3) Tanımların birden fazla olması doğaldır.
- 4) Terimlere, ifade ettiği anlamdan başka anlam yüklenemez, terimlerin anlamları dar ve geniş anlam sınırları içinde kalmalıdır." (Sevgi, 2004, 2668). Her ne kadar tanımların birden fazla olması belirtilse de bu tanımlar terimin anlamında bazı özellikleri öne çıkarması şeklinde olabilir. Fakat bunlar birbirinden kopuk ya da karşıtlık oluşturacak şekilde olamaz. Bu konuda belirtilecek bir başka önemli terim özelliği ise terimlerin tek anlamlılığa yönelmesidir. Terim ilk tanımlandığı dönemden sonra bilim alanı veya meslek alanında kullanılmaya başlanır. Dolayısıyla söz konusu bu terimlerden bazılarında (bu terimlerin sayısı sanıldığı kadar yüksek olmayabilir) farklı anlamlara gelecek tanımlanmaları görülsede zamanla bu tanım ve anlamlar ayrışır ve süreç sonunda bir tek anlama gelecek şekilde tanımlanır. Bundan dolayı genel bir ilke olarak terimlerin tek anlamlı olduğu çok anlamlılığın istisna olması bu ilkeyi geçersiz kılmaz. Fakat bu konuda yanlış anlaşılmalardan da olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili olarak Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan İlaç ve Eczacılık Terimleri Çalışma Grubunca hazırlanan *İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğünde* aşağıda Çizelge 3'de verilmiştir;

Çizelge 3.

İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğünde Kullanımı Kolaylaştıran Örnek ve Açıklamalar 1.

Terim	İngilizcesi	Tanım
akut	acute (Lât., acutus)	1) Kısa süreli, süregen olmayan, birdenbire şiddetli belirtilerle çabuk ve hızlı ortaya çıkıp kısa seyir gösteren. ivegen 2. Bitki biliminde sivri yaprak tepesi veya tabanı

Çizelge 3'ün tanımı kısmında yazılan 1 ve 2 rakamı *iki farklı anlamı olan terimi gösterir* (Yeşilada vd., 2014, s. 13) şeklinde açıklanmıştır. Bu gösterim ve anlamlandırma tartışmaya açıktır. Bilindiği üzere, terimi sözcükten ayıran özelliği bir bilim alanında tanımının yapılmasıdır. Tanımın bilim alanında yapılması demek bilimi oluşturan yüzlerce bilim alanlarından birinde yapılması demektir. Dolayısıyla bir sözcüğün birden fazla bilim alanında terim özelliği kazanması terimin birden fazla anlamı olduğu göstermez. Dolayısıyla bu sunum şekli terimin iki anlamını göstermemekte, akut sözcüğünün iki ayrı bilim alanında birincisi belirtilmemiş olsa da sağlıkla ilgili, ikincisi açıkça belirtilmiş şekilde bitki biliminde terim olarak kullanıldığıdır. Terimin farklı anlamlarıyla ilgili örnekler ancak ikisinde aynı bilim alanında yani 'akut' teriminin bitkibilimde veya tıpta başka anlamı olması durumunda verilebilir.

Bu konuda tartışmaya açık bir başka yaklaşım ise aynı metinde verilmiştir. Çizelge 4'de terim altında verilen mantar yanındaki I, II

ve III sayıları için; *Birden fazla anlamı olan terimi gösterir* (Yeşilada vd., 2014, s. 14) şeklinde açıklama yapılmıştır. Bu gösterimde I ve II olarak belirtilen ile III olarak belirtilenler hakkındaki yorumlar yukarıdaki paragrafta verilmiştir. Mantarın I ve II anlamı olarak verilenler ise mantarbilim alanı içinde kullanılan anlamlardır. Fakat bu durum terimin birden fazla anlamı olduğunu belirtmekten daha çok terim üretmede ve terim konusunda yaşanan terim üretmemeye sorununun bir örneğidir. Dolayısıyla Türkçe terim üretiminde dikkat edilmezse rastgele karşılıklar kullanmanın bu tür sorunlar yaratacağını göstermesi açısından değerlidir. Kaldı ki eşanlamli olarak yazılanların farklı olması da bu sorunun mevcut olduğunun bir göstergesidir.

Çizelge 4.

İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğünde Kullanımı Kolaylaştırılan Örnek ve Açıklamalar 2.

Terim	İngilizcesi	Tanım
mantar (I)	fungus (pl. fungi)	Saprotitik veya canlılar üzerinde asalak olarak yaşayan, te veya çok hücreli, klorofil, taşımayan, eşeyli ve ya da eşeysiz olarak üreyen, heterotrof özellikle mikroskopik ya da makroskopik organizmalar. mikrofungus, fungus
mantar (II)	mushroom	<i>Basidiomycetes</i> grubundan şapkalı ve etli yapılı, zehirli veya zehirsiz ilkel bitki. şapkalı mantar, göbelek
mantar (III)	suberin, cork	Bitkilerde koruyucu doku olarak görev yapan ve başlıca süberinden ibaret ölü hücrelerden oluşan tabaka. süberin

Terim ile Kavram İlişkisi

Terim ile kavram arasındaki ilişkilere bu kısımda sınırlı olarak yer verilmiştir. Aşağıdaki bilgiler okunurken terim ile kavram arasındaki ilişkiler, karşılaştırmalar ya da değerlendirmeler gibi konuların daha ayrıntılı yapılması gerekliliği akıld tutulmalıdır. Terim özel bir alana yönelik olduğu gibi kavramlar da özel bir alana yönelik olabilir ya da bir meslek alanı içinde idrak edilebilir. Dolayısıyla bir sözcüğün terim ve kavram anlamları kullanıldıkları alanlara göre nitelik kazanmaktadır. Terimlerin alanları ve anlamları kavrama göre daha açık seçiktir. Kavramlar ise daha belirsiz ve anlamlarının anlaşılmasında farklılıklar olabilir.

Kavramların daha karışık olması kavramların idrakte ilgili olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca kavramların terimlere göre ağırlıklı olarak soyut olmasının da etkisi bulunmaktadır. Bu durumun en açık destekleyicisi ise sosyal bilimlerde kullanılan kavramlar ve bunların toplumsal gelişime bağlı anlam değişimlerinin çeşitlenerek görülmesidir (Koselleck, 2013). Bu durum sosyal bilimlerin soyut ve anlamaya yönelik bir alana sahip olmasından kaynaklanabilir. Örneğin *kültür* sözcüğü Latince'de çok eskiden kullanıldığı, 15. yüzyılda İngilizceye geçmiş ve 20. yüzyılda anlamı daha da değişerek kullanılmaktadır (Oğuz, 2011). 1952 yılında Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn'ın çeşitli bilimsel ve popüler kaynaklardan yararlanarak topladıkları kültüre yönelik 164 farklı tanımı birarada sunduğu belirtilmiştir (Oğuz, 2011).

Dolayısıyla kavramlar için en azından bilimsel ve genel kavramlar şeklinde bir ayırım yapılabilirse, terim ile bilimsel kavram ve genel kavramlar arasındaki ilişkiler ortaya konulabilir. Örneğin *topluluk*

sözcüğünün gündelik dildeki anlamları Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında: "1. *isim* Nitelikleri bakımından bir bütün oluşturmuş kimselerin hepsi, toplum, camia, cemiyet, 2. *isim* Aynı yerde bulunan insan kalabalığı. 3. *isim* Sanatçı grubu, 4. *isim* Aynı türden canlıların bir araya gelmesiyle oluşan küme, 5. *isim* Vücudun dolgun olma durumu." anlamına gelmektedir (TDKS, 2021). Oysa topluluk sözcüğünün bilimsel kavram olarak anlamı; "insanbilimleri: "Birbirleriyle çok sıkı işbirliği kurarak ortak bir yaşam sürdüren, büyük ölçüde ortak anlamlar dünyası, ideoloji ya da inanç çevresinde uyumlu ailelerden oluşan birlik" olarak verilmektedir (TÜBA, 2022). Dolayısıyla topluluk sözcüğünün gündelik dildeki kavram anlamı ile bilimsel (insanbilimleri) anlamı arasında farklar oluşmaktadır. Bu durum özellikle iletişim aşamasında önemli sorunlar yaratmaktadır. Çünkü söz konusu kavramları kullananların gündelik dildeki anlamıyla mı yoksa bilimsel anlamıyla mı kullandığı veya anlamlandırdığı çoğu zaman anlaşılammakta ve kişiler arasında iletişim güçlükleri yaşanmaktadır.

Kavramlar idrak edildiği için insanın doğumundan ölümüne kadar söz konusu becerisine bağlı olarak aynı kavramdan anlaşılabilirler değişebilmektedir. Dört – beş yaşında, ergenlik döneminde, 20'li yaşlarda, 40'lı yaşlarda ve 60'lı yaşlarda ağaç kavramından anlaşılabilirler birbirinden farklı olabilir. Ağaç kavramının simge ve imgesinden bağımsız olarak ağaç kavramından idrak edilenin farklılaşması insan gelişimi açısından doğal bir süreçtir. Herhangi bir toplumda farklı yaşlardan insanlar bulunduğundan yaşa bağlı kavramdan anlaşılabilirler farklı olacaktır. Kavramlara aynı anlam veriler arasında sorun olmazken farklı anlam veriler aynı mekanda ve zaman diliminde bulunduğu da bu durum iletişim kurmada sorunlara neden olabilir. Ağaç kavramından anlaşılabilirler farklı yaşlarda değişiklik gösterirken ağaç terimi kullanımında bu durum söz konusu değildir. Ağaç teriminin ormanlıkta tanımı neyse meslek eğitimin başladığı 20 yaş üzerinde bütün yaşlarda aynı anlamda kullanılır, daha küçük yaşlarda ise bu anlamda kullanılması beklenmeyebilir. Terim tek anlamlılığa yönelme eğiliminde olsa da terim anlamının idrak edilmesi açısından kavramla örtüşen yönü bulunduğu da hatırlanmalıdır.

Bir sözcük bazı alanlarda terim olarak kullanılırken başka alanlarda kavram olarak değerlendirilebilmektedir. Bu uygulamayı eğitim bilimlerinde de yaygın olarak görmek mümkündür. Örneğin canlıbilimleri alanında kullanılan terimler ortaöğretimde öğrencilerin anlaması gereken kavramlar olarak algılanmaktadır. Bu konuda yapılan yüksek lisans tezinde canlıbilim terimleri kavram olarak sunulmuş ve tanımları verilmiştir (İlçin, 2007). Bir başka çalışmada ise; canlıbiliminin terimi olan *tohumlu bitkiler* biyoloji öğretmenliği açısından öğrenilen ve öğretilecek bir kavram olarak değerlendirilmiştir (Yürük vd., 2011). Benzer şekilde ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin bitki ve hayvan türleri hakkındaki bilgi ve algıları ortaya konulmuştur (Köksal & Gebelek, 2019).

Terimin İşlevleri

Sözcüklerin genel işlevlerine benzer şekilde terimlerinde bilim ve meslek alanları içinde çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Bilim ve meslek alanlarında terimlerin işlevleri şunlardır: 1) *En temel işlev olarak iletişimi sağlar.* 2) *İletişimde bilgi aktarımı gerçekleştirir.* 3) *Tanımlarının sınırlı olması sebebiyle yoruma yer bırakmaz, daha çabuk ve açık anlaşılmasını sağlar.* 4) *Terim-anlam ilişkisi belirgin olduğundan, düzenli düşünmeyi kolaylaştırır* (Sevgi, 2004, s. 2668). Bu işlevler doğrudan bilimsel bilginin üretilmesi öncesi ortamın

oluşmasında, bilginin üretilmesi süreçlerinde ve üretilen bilginin yaygınlaştırılmasında doğrudan işgörür.

Terimin en önemli işlevi iletişim kurmayı sağlar. Sarıtosun'un da belirttiği gibi *bilim adamı bilim dilinin terimlerini kullanarak kendi arasında, uygulamacıyla, öğrenciyle ve halkla iletişim kurar* (Sarıtosun, 1995, s. 15). Dolayısıyla üniversitelerde konuyla ilgili öğretim alan öğrenciyle öğretim üyeleri arasında terim kullanımıyla iletişim sağlanır. Böylece öğrenci terim yoluyla öğretim üyeleriyle iletişim kurarak mesleğini öğrenir. Terimle oluşturulan iletişim ağı özel bir ortamdır. Terimle kurulan bu iletişim sonucunda bilgi alanı mensupları arasında da uzmanlık alanlarıyla ilgili konuları konuşması mümkün olmaktadır. Bilim alanında terimle kurulan iletişime benzer şekilde meslek mensupları arasında da iletişim kurulmaktadır. Sözelimi ormanda yapılacak gençleştirme sorunları ormancılar arasında terimler yoluyla kurulan iletişimle tartışılmaktadır.

Terimle kurulan iletişim sonucunda bilgi aktarımı gerçekleşir. Dolayısıyla terimin en önemli işlevlerinin başında bilgi aktarımı gelir. Böylece terim sayısının artması bilginin artmasını sağlamaktadır. Herhangi bir toplumda bir bilim alanının gelişimi ya da bir mesleğin ilerleme düzeyini o alanda kullanılan terim sayısında görmek mümkündür. Örneğin bilgisayar bilimlerinin gelişimi ya da bilgisayarla ilgili mesleklerin kullandığı terimler 1960'lı yıllarda son derece sınırlıyken, 1990'lı yıllarda artmış, 2000'li yıllardan sonra ise gündelik dilde dahi bilgisayarla ilgili sözcükler kullanılır olmuştur. Fakat bilgisayar alanında son bir yılda üretilen terimler bağlamındaki bilgiler belkide Türkçeye aktarılamamış olabilir.

Terim çalışmalarına bakıldığında terimlerin anlaşılmadığı veya anlamada yetersiz kalındığında terimlere bağlı olarak verilmesi gereken bazı önemli kararları vermenin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durumun en iyi örneklerinden birini Yargıtayın Orman Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği yazısında görmek mümkün olup Yargıtay 3. Ceza Dairesi Başkanlığının 9/4/1963 gün ve 147 sayılı yazısıyla: "*Orman Kanununda bahsi geçen tabirler hakkında bir açıklama ve tarif bulunmadığından veyahut suç tutanaklarında kullanılan tabirlerin nelere taallük ettiği belirtilmediğinden, temyiz edilen kararların tetkiki sırasında, geniş ölçüde tereddüde düşüldüğü ifade olunarak...*" şeklinde terimlerin tanımlanması istenmiştir (Anonim, 1964). Böylece Yargıtay 3.'cü Ceza Dairesi Başkanlığı ormanla ilgili davalarda karar verebilmek için söz konusu terimlerin anlamlarını uzmanlarına sorma gereğini duymuştur.

Yükseköğretim alanında terim ve kavramların öğrenilmesidir. Böylece öğretim görenler birer meslek sahibi olurlar. Bir doktoru diğer insanlardan ayıran en önemli özellik tıp terimlerini bilmesi ve bu terimlerle işini görebilmesidir. Doktorlar aldıkları terim eğitimleri sayesinde tıpla ilgili metinleri anlayabilirler ve sorunu en kısa yolda çözebilmesiyle diğer insanlara hizmet verirler. Bu durum yükseköğretimin tüm alanları için geçerlidir. Buna bağlı olarak, yükseköğretim kurumlarında verilen öğretimle terimlerin öğrenilmesi çalışmalara konu edilmiştir. Terimleri öğrenme düzeyleri üzerine yapılan çalışmada çıkan sonuçlar dikkat çekicidir. "*Başarı Testi sonuçlarına göre, yeterliliklerin orta düzeyde çıkması, ortalamaların üniversitelere ve cinsiyete göre farklılık oluşturması, buna karşın sınıflara ve mezun oldukları lisenin türüne göre ise farklılık oluşturmaması ilginç bulgular olarak karşı-*

mıza çıkmaktadır." (Erdoğan, 2008, s. 101). Bu sonuç, söz konusu yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimin gözden geçirilmesi gerekliliğini öne çıkarmaktadır. Aynı çalışmada "Öğretim görevlilerinin, ses eğitimi terminolojisinin önemi ve teorik bilgilere yeterince yer verilmediği konusunda hemfikir olduğu görülmektedir. Eğitimciler, dersin *işlenisi* sırasında terimleri Türkçe karşılıkları ile birlikte açıkladıklarını belirttikleri halde, yeterliliklerin orta düzeyde çıkması, bilgilerin kalıcı olmadığını göstermektedir." (Erdoğan, 2008, s. 101).

Terim İhtiyacı ve Karşılama Yolları

Terim ihtiyacı toplumun bilgiye gereksinim duymasından kaynaklanır. Toplumlar bilgi ihtiyacını karşılamak için oluşturdukları çeşitli çözümler bulunmaktadır. Bunların başında yeni bilgilerin oluşturulması için kurumların oluşturulmasıdır. Bu kurumlar hem dünyada kimsenin bilmediği bilgilerin üretilmesinde hem de diğer toplumların ürettiklerini kendi toplumlarına aktarılması faaliyetlerinde bulunur. Dolayısıyla bilgi edinimi ve aktarımı yapılırken üç ayrı sınırdan söz etmek mümkündür. Bu sınırlar; 1) Bilinen bilinmeyen sınırı, 2) Bir toplumdaki diğer topluma geçiş sınırı ve 3) Geleneksel ile bilimsel arasındaki sınır olarak sınıflandırılır.

Terim üretimi bilinen bilgilerle bilinmeyenlerin anlaşılması, yeni bir varlık, olay veya sürecin isimlendirilmesi gibi bilginin sınırında yapılan faaliyettir. Söz konusu bu sınır tüm insanlık bilgisini içeriyorsa birinci sınır, belli bir insan topluluğunda bilinenin diğer topluma aktarılması ise ikinci sınırdır. Özellikle bilim dünyasında yeni bir bilim (veya meslek) alanının oluşması aşamasında, bilime yenilik getiren çalışmalarda, yeni varlıkların keşfi, yeni olay ve süreçlerin isimlendirilmesinde terim üretimi yapan kişi birinci sınırdaki olan kişi iken başka bir toplumda oluşan bilim (veya meslek) alanını kendi toplumunun diline aktaran kişi ise ikinci sınırdaki bulunan kişidir (Sevçi, 2004). "*Birinci sınırdaki Bilim Adamı'nın kullanacağı sözcüklerin oluşmasında yoğun bir düşünce, varsayım ve deneyimler sonucunda varılan noktada isimlendirme yapıldığından, konunun özümsememesi diye bir sorun yoktur. Birinci sınırdaki Bilim Adamı ürettiği sözcükleri, bu konuda çalışmak isteyen diğer insanlara, "kendi alanının ne olduğunu, neyi çalıştığını, nasıl çalıştığını, neler aradığını, ne bulduğunu" anlatmak için kullanır ve bu bilim dilidir.*" (Sevçi, 2004, s. 2667). Köksal (1983)'e göre bilim dili: "*En genel anlamda, bilimi oluşturan veri ve bilgileri sözlü ve yazılı olarak başkalarına aktarmak üzere kullanılan dildir.*" (Köksal, 1983, s. 12). İletişim için de terimler kullanılır. "*Terimler bilimi yaratmak için değil, öğretmek, açıklamak, yorumlamak için, yeni olanı üretim öncesinde gereklidir.*" (Demircan, 2004, s. 81).

Birinci ve ikinci sınırdaki bulunan bilim kişinin koşulları ve görevleri aynı nitelikte değildir. Çeşitli bilim alanlarında bu iki kişi aynı da olabilir. Bazen her hangi bir ülkede bazı bilim alanlarında dünya ölçeğinde bilim yapıldığı gibi bu alanda diğer dillerde üretilen bilgilerde kendi toplumuna aktarılmasına devam edilmekte, dolayısıyla bu faaliyetleri yapan bilim kişileri hem birinci sınırdaki hem de ikinci sınırdaki yer almış olmaktadır. "*Onun için ikinci sınırdaki yer alan Bilim Adamları'nın üretilen, özel sözcükler olan, terimleri öğrenmesi, bir bilim dalında bulunan kişilerle iletişim kurmanın, konuları öğrenmenin ve son olarak da bilgi üretmenin ilk adımını oluşturur.... Tanımların daha önce yapılmış olması dolayısıyla da ikinci sınırdaki bulunan Bilim Adamı, birinci sınırdaki bulunan Bilim Adamı kadar bağımsız değildir. İlk sınırdaki Bilim Adamı konuya hakimdir. Oysa ikinci sınırdaki yer alan Bilim Adamı birinci sınırdaki bulunan Bi-*

lim Adamı kadar konuya hakim olmadığından bazı terimleri öğrenmesi gerekmektedir. Bu nedenle terimleri öğrenen kişinin bir bilim dalında bilgi üretmesi gerekmez. Fakat terimleri bilmeyen kişinin bırakın üretmeyi, bilgi edinmesi dahi mümkün değildir.” (Sevgi, 2004, s. 2667-2668). Birinci sınırdaki kişi insanlığın bilmediği alanlarda yeni terimler oluştururken, ikinci sınırdaki kişi ise başka bir toplumda insanlığa ait ve başka toplumların bildiği bir bilginin kendi diline aktarılmasını yapar. Bu çeviri faaliyeti bir yandan bilimsel bilgi birikimine katkı sağlarken diğer yandan da bilimsel çalışma yapabilmeyen alt yapısını oluşturur.

İkinci sınırdaki yer alan kişilerin diğer dillerden yapılacak çevirilerde sadece iki dili bilmesi yeterli değildir. Örneğin çevirmenler bir dilden diğerine bir metni çevirirken kaynak metindeki terimler çevirdikleri dildeki terimlerle karşılayarak yaparken bazı kavram ve terimleri üretmeyebilirken birçok deneyimli çevirmen terim üretme yolunu tercih ederler (Ayık, 2004). Oysa konu uzmanlarının kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili yapacağı çevirilerde terim üretmeleri çevirmenlere göre daha fazla beklenir. Bununla birlikte belirli alanda metinlerin çevirmenliğini yapanlar, örneğin sadece ekoloji metinleri, toplumbilim metinleri gibi, konu uzmanları terim üretme eğilimi taşırlar.

Söz konusu bu sınır geleneksel bilginin modern bilimlere aktarılması süreçlerinde de bulunmaktadır. Geleneksel bilgiyi bilmeyen birçok modern bilim çalışanı kendi bilgilerini arttırmak için geleneksel bilgileri kendi bilgilerine (ve toplumuna) katmaktadır. Antropoloji, etnobotanik, folklore gibi birçok alanda yapılan çalışmalar bu kapsamda yürütülmektedir.

Terim doğrudan belirli bilgi alanıyla ilgilidir. Bilgi alanının terimleri, bilginin aktarılmasında, terimlerle belirtilen bilgi alanında yeni bilgiler oluşturmaya yönelik bilimsel çalışmalarda ya da terimlerle toplum ihtiyacını karşılayacak bir mesleğin kapsamında kullanılır. Bilimsel çalışmalarda terim ihtiyacı birçok kişi tarafından kolaylıkla anlaşılırken, meslek diliyle olan ilişkisi o kadar kolay anlaşılabilir. Oysa hekimlik tıp terimleriyle, ormancılık orman terimleriyle, ayakkabıcılık ayakkabı terimleriyle yapılmaktadır. Terimin bu toplumsal yönü yani toplumun bir ihtiyacını karşılayan mesleğin bilgi taşıyıcısı olması sebebiyle mesleklerde yaşanan gelişmeler veya yeni mesleklerin gelişmesi terim ihtiyacının kaynağını teşkil eder.

Terim üretme konusunda iki temel yaklaşım görülmektedir. Bunlardan ilki etkileşim içinde olunan dilin sözcüklerinin (okunuşlarının) olduğu gibi alınması, ikincisi ise Türkçe karşılıklarının üretilmesidir. Her iki yaklaşımında tarihsel kökenleri bulunmaktadır.

1) Okunuşların kullanımı: Kavram ve terimlerin Türkçeye aktarılmasında etkileşim halindeki dilin sözcüklerinin olduğu gibi alınmasıdır. İki dil arasında etkileşimle bazı sözcüklerin dile geçmesi olağandır. Fakat bu yaklaşımın bilim veya meslek dili mensupları arasında yaygın olarak sergilemeleri ve okunuşların yoğun olarak kullanılması bilim veya meslek dilini zayıflatmakta ve köreltmektedir. Bu yaklaşımın tarihsel kökenleri bulunmakla birlikte yazılı metinlerde yaygınlığına koşut olarak metinlerde savunulmadığının görülmesi dikkat çekicidir. Belki de bu yaklaşım moda anlayışının bilim veya meslek dilinin yansıması olarak kabul edilebilir. Bu konuyla ilgili olarak metnin *Terim Üretilmesinin Önündeki Engeller* kısmında bilgiler sunulmuştur.

Bu yaklaşımda terimlerin aktarılan dilden olduğu gibi alınması en fazla Türkçe ses uyumuna yudurulması önerilmiştir. Buradaki okunuş kavramıyla ifade edilmeye çalışılan yabancı dilden bir terimin yabancı dildeki okunuşunun Türkçe metinlerde kullanılan ifadesi kast edilmektedir (Sevgi, 2004; Sevgi & Tecimen, 2008). Okunuşların kullanımı günümüz Türkçesinde son derece yaygındır. Bu yaklaşıma sahip olanlar yaptıklarını çeşitli şekillerde savunmaktadır. Bu yaklaşımı sergileyenlerin en güçlü öne sürdükleri gerekçe Türkçenin terim ihtiyacının hızlıca karşılanmasıdır. Oysa ilerleyen yıllarda bu yoğun kullanımın nelere yol açtığı ortadadır. Okunuş kullanımıyla ilgili sorunlar metnin genelinde belirtildiği için burada ayrıca ayrıntılandırılmamıştır. Söz konusu yaklaşımın kişisel açıdan en dikkat çeken savunmalar ise terimlerin okunuşlarını kullanarak daha bilimsel olduklarını düşünmeleri hatta daha da ileri giderek yeni Türkçe terim kullanmaya çalışanları bilim dışılıkla itham etmeleridir. Fakat bu savunma cümleleri şifahi olarak söylenebilme yazılı kaynaklarda ifade edilememektedir.

Hatta bu okunuşlar o kadar abartılmıştır ki farklı yabancı dillerden okunuşlar Türkçe metinlerde yarışır olmuştur. İngilizceden ekoloji, ekolojik ve ekosistem şeklinde okunarak yazılışların kullanımı Almancadan okunuşu olan ekolojik, ökosistem (Bayhan, 1979, s. 53), ekoloji (Pamay, 1974, s. 68) şeklinde kullanımlarıyla rekabete girmiştir. Bu rekabeti İngilizceden okunuşlar kazanmıştır. Bazı fen bilimleri sözlüklerinde ise Almanca *ginösiyum* İngilizce *ginekeum*, Fransızca *floral brakte* İngilizce *hipsofil*, Almanca *gliserin*, İngilizce *gliserol* karşılık olarak verilmektedir (Sevgi, 2004).

2. Üretimlerin kullanımı: Terimlerin aktarılmasında bir karşılık üretme esas alınarak üretilmiş yeni bir terimle yabancı terimin karşılanması esas alınmıştır. Bu yaklaşım tarihsel olarak birbirini takip eden iki alt öbeğe ayrılmaktadır.

2.1. Osmanlı Türkçesi üretimi: Türkçe bilim dilinin Arapça ve Farsça sözcüklerin yoğun olarak kullanılması hatta Türkçesi varken belirtilen dillerden terimlerin kullanılması terim sorunlarına yol açmıştır. Türkçe ek ve köklerden terim üretmek akla dahi gelmezken, Osmanlı Türkçesinin içine nüfus eden yabancı dilbilgisi ve öğeleri kullanılarak terim üretme yoluna gidilmiştir. Onun için Osmanlı Türkçesinde Arapça ile Farsça ek ve köklerden üretilmiş terimlere sıklıkla rastlanmıştır. Söz konusu bu terimlerden bazıları 1913 yılında İstilahât-ı İlmiyye Encümeni kurumu tarafından üretilmiş ve önerilmiştir (Uçman, 2014). Üretilen terimlerin eleştirisiyle ilgili tartışmalar ise kaçınılmaz olarak işin doğası gereği yapılmıştır. Bu yaklaşımın en değerli kısmı, söz konusu yabancı terimlerin okunuşunun alınması açıkça kabul görmemiş, dönemin hâkim dil anlayışına göre yani Osmanlı Türkçesinin imkânları kullanılarak karşılık üretilmesi yolu tercih edilmiştir. Yapılan çalışmaların en fazla eleştirilebilecek yönünün ise terimlerin Türkçe kökenli sözcüklerden üretilmesine önem verilmemesidir. 10. yüzyıldan 20. yüzyılın başına kadar terimlerin üretilmesinde Arapça ile Farsça kök ve eklerin yaygın olarak kullanılmakla birlikte Türkçe terimlerin üretildiği ve kullanıldığına da rastlanmaktadır (Zülfikar, 2002). Türkçenin Tanzimatla birlikte kısa dönemde yoğun olarak Avrupa dillerinden yabancı kavram ve terimle karşılaşması uzun dönemden beri geleneksel olarak Arapça ve Farsça üretilen kavram ve terimlerin kullanılma alışkanlığının bir gereği olarak bu yaklaşım sergilenmiş olabilir. Üretilen terimlerin önemli kısmı sadece Osmanlı Türkçesinde yer almış, Arapça veya Farsça da kullanılmamış ya da bu dillere sonradan girmiştir. Ör-

neğin Darülfünun sözcüğü Arapça *dār + funūn* şeklinde üretilmiş (TDKS, 2021) terim tıpkı evrenkent gibi üniversitenin karşılığı olarak üretilmiştir. Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin ağırlıklı olduğu terim üretme yerine Cumhuriyetle birlikte Türkçe sözcüklerden terim üretmek yabancı terimlerin karşılanması hâkim olmuştur (Eker, 2013). Aslında batı kökenli yabancı terimlere karşılık üretilmesi gerekliliği Osmanlı döneminden Türkiye Cumhuriyetine miras kalmıştır. Osmanlı Türkçesinden ve Türkiye Türkçesinden karşılıkları üretilen eş anlamlı terimler ilki Osmanlı Türkçesi ikincisi Türkiye Türkçesi olmak üzere; ilm-i ahcar; taş bilimi; ilm-i ahlak, töre bilimi; ilm-i ahval-i cewe, hava bilgisi; ilm-i asar-ı atika, kazı bilimi; ilm-i belagat, söz bilimi; ilm-i beşer, insan bilimi; ilm-i bürkaniyet, yanardağ bilimi; ilm-i emraz, sayırlık bilimi; ilm-i ensaç, doku bilimi; ilm-i ensap, soy bilimi; ilm-i evzan, ölçü bilimi; ilm-i hayvanat, hayvan bilimi; ilm-i heyet; gök bilimi, ilm-i miyah; su bilgisi; ilm-i nebatat, bitki bilimi; ilm-i nücum, yıldız bilimi; ilm-i ruh, ruh bilimi; ilm-i tabakatü'l-arz, katman bilimi; ilm-i terbiye, eğitim bilimi; ilmi-i türap, toprak bilimi; ilmü'l-esmak, balık bilimi şeklindedir (Zülfikar, 2007, s. 843).

2.2. Türkçe üretimi: Dilde sadeleşme hareketi kendini bilim ve meslek alanında da göstermiştir. Osmanlı Türkçesinde terim üretmeden açıkça ayrılan yönü ise yabancı terimlerin karşılanması için Türkçe ek ve kökler kullanılarak terim üretilmesinin esas alınmasıdır. Gündelik dilde Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin kullanılması üzerine yapılan tartışmalar sonucunda oluşturulan ölçü ise, söz konusu sözcüklerin yaygın kullanımıdır (Gökalp, 2004). Bilim ve meslek dilinde ise Türkçe ek ve köklerden terim üretilmesi genel uzlaşa sağlanan bir konuya dönüşmüştür. Bununla birlikte üretilen terimlerin bazıları doğal olarak eleştiriye uğramıştır. Eleştiriler terimlerin Türkçe üretilmesine olmayıp üretilen terimlerin ek ve köklerinin kullanımıyla ilgilidir. Yapılan eleştiriler Türkçenin gelişmesine katkı sağlamaya olmakla birlikte eleştiri sahiplerinin ürettiği terim sayısının oldukça sınırlı olması dikkat çekicidir. Türkçe terim üretme konusu tartışmaları da kuşatacak şekilde yoluna devam etmektedir.

Türkiye'de 1946-2004 arasında yayınlanmış bulunan 19 adet tıpla ilgili sözlükte yabancı dilde bulunan anatomi terimlerinin Türkçeleri için önerilmiş karşılıkları incelendiğinde 1.382'sinin (%75) köken olarak Türkçe, 466'sının da (%25) Türkçe olarak kabul edilmiş yabancı kökenli sözcük olduğunu tespit edilmiştir (Çıkmaz ve Mesut, 2008). "Yabancı kökenli terimle karşılanma tarihsel süreçte uygun olarak, %44,9'unun Arapça, %27,7'sinin Farsça olurken %19,3'ünün Fransızca, %4,1'inin Yunanca, %1,7'sinin Latince, %0,9'unun Moğolca, %0,6'sının İtalyanca, %0,6'sının Ermenice ve %0,2'sinin de İngilizce terimlerden oluştuğu tespit edilmiştir." (Çıkmaz & Mesut, 2008, s. 175).

Günümüz Türkçesinde terim üretmeyle ilgili temel ilkeler aşağıda verilmiştir:

1. Saf dil yoktur. Etkileşime geçen diller arasında bazı sözcükler bir dilden diğerine geçebilir (Gökalp, 2004). Dolayısıyla yabancı dilden giren terimlerin hepsinin Türkçe karşılığının üretilmesi gerekliliği yerine terim üretme çabasının devamlılığı ilke edinilmelidir.

2. Diğer dillerden sözcükler alınabilir ama dilbilgisi kuralları alınmamalıdır (Gökalp, 2004). Örneğin yabancı dillerde bulunan ön ekler Türkçe sözcüklere getirilmemelidir. Örneğin bio- veya biyo, eko- gibi İngilizce ön ekler Türkçe sözcüklere getirilmemektedir.
3. Ziya Gökalp'ın yaklaşık yüz yıl önce kelimeler için dile getirdiği husus terimler içinde geçerli olup "kelimeler delâlet ettikleri manaların tarifleri değil işaretleridir" (Gökalp, 2004, s. 121). Terimler manayı tarif etmezler sadece çağrışırlar. Dolayısıyla üretilen terimlerin bütün anlamı vermesini beklemek ve yeni terimleri bu açıdan eleştirmek bilimsel açıdan savunulması mümkün değildir.
4. Genel Türkçe sözcüklerde ilke olarak yaygın kullanılan ve anlamı açıklığa kavuşmuş sözcükler Türkçe kabul edildiği gibi (Gökalp, 2004) terim açısından da bu genel ilke kabul edilebilir ve terim üretme gücü yeni ortaya çıkan terimlere karşılık üretilmesine yönelinmelidir (Pilav, 2008). Burada esas olan *yaygın kullanılan ve anlamı açıklığa kavuşmuş* olması nasıl belirleneceğidir.
5. Türkiye Türkçesini yabancı terim konusunda etkileyen diller ağırlıklı olarak Avrupa dilleri olduğundan bu alanlardan gelen terimlerin karşılıklarının üretilmesine odaklanılmalıdır.
6. Yukarıda belirtilen ikinci sınırdaki alanlarda bulunan uzmanlar terim üretmekle bilimsel faaliyet yapma imkânı elde eder. Bundan dolayı terim üretmek bilimsel çalışmaları yapanların asli işi ve sorumluluğundadır.
7. Üretilen terimler kullanılmalı ve hepsine yaşama şansı verilmeli ve kabul görenlerin yani o bilim alanında kullanılanların terim sözlüklerine dâhil edilmelidir.

Her hangi bir terimi veya terim olmayan bir sözcüğü üretmek son derece doğal, kolay ve zevkli bir eylemdir. Belki de bunun en güzel örneklerini 4-5 yaşındaki çocukların konuşmalarında gözlemlemek mümkündür. Hayatımızın olağan akışında birçok çocuğun yeni bir sözcük (aynı zamanda terim olabilecek) üretimi yaptığı deneyimlenmiştir. Örneğin, 4 yaşın biraz üzerinde olan Gürkan Fuat Demir'in¹⁴ mendile ihtiyacı oldu. Fakat anlaşıldığı üzere mendil sözcüğü aklına gelmemiş ve hemen yaşına uygun kök ve eklerden '*sümüklük*' sözcüğünü üretmiştir. Söz konusu bu sözcük Türk Dil Kurumunun genel ağ sayfasında da bulunmamaktadır. Diğer bir üretim örneği ise 4 yaşını biraz geçen Barış Ekşi¹⁵ tarafından gerçekleştirilmiştir. Barış, araçları seven ve buna bağlı olarak araçlarla ilgili bilgiye sahip meraklı bir çocuktur, babasıyla birlikte araç fotoğraflarına bakarken daha önce görmediği karavan resmine gelince hiç duraksamadan '*evçeker*' sözcüğünü kullanır. Barış Ekşi'nin ürettiği diğer sözcük ise, kajunun karşılığı olarak '*eğri fıstık*' sözcüğüdür. Her iki sözcükte TDK sayfasında yer almamaktadır. Gündelik hayatta rastlanan bu örneklerin öğretim üyeleri arasında yaygın bir davranış olarak görülmemesinin anlaşılması ve nedenlerinin ortaya konulması terim çalışmaları açısından son derece önemlidir.

Terim Üretilmesinin Önündeki Engeller

Terim sorunu ifadesinin içeriği tam belirtilmediğinde görmezden gelinebilir bir konu olarak algılanabilir. Çünkü sorun sözcüğü Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında "1. isim., Araştırılıp öğrenilmesi, düşünülp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum,

14 Gerçek bir olaydan kişilerin onayı alınarak yazılmıştır.

15 Gerçek bir olaydan kişilerin onayı alınarak yazılmıştır.

mesele, problem. 2. *isim, mecaz* Sıkıntı veren durum, dert” (TDKS, 2021) olarak verilmektedir. Bu genel tanımın yanında çeşitli çalışmalarda da bu belirsiz tanıma yakın olarak anlamı verilmektedir. Terimin kullanıldığı sınır düşünülürken farklı sorun düzeyleri tanımlanabilir. Birinci sınırdaki yer alan kişilerin terim sorunları, yani herhangi bir alanda (bilim ya da meslek olarak) dünyada üretilen mevcut terimlerin hepsini kendi dilinizde ifade ediyorsanız ve söz konusu alana yeni terimler eklenebiliyorsa, terim sorununuz *olağan terim sorunudur*. Yani farklı anlamlarda kullanılan bir terimin anlamı üzerine yapılan çalışmalar, ya da söz konusu alanda yeni bir nesne, durum veya süreçle karşılaşıldığında yapılan terim üretimi kapsamında yaşanan sorunlar bu niteliktedir. Bu çalışmaları yapanların dil bilinci, terim üretme ve kendi alanında yetkinlikle ilgili herhangi bir sorunu bulunmamaktadır. Bunlar olması gereken doğal terim sorunlarıdır. Diğer sınır ise, başka bir dilde üretilen bilgilerin kendi dilinin imkânları kapsamında dile aktarılması ve dilin aktarılan alan kapsamında güncellenmesi esnasında terim üretimi yapılırken güncellenme terim sorunları yaşanmaktadır. *Güncellenme terim sorunları*, söz konusu alanda dünya bilgisinde kullanılan terimlerin kendi diline aktarılmasında yaşanan sorunlardır. Bu sorunlar son derece karmaşık bir yapıyı içermektedir. Bu çalışmalar sınırlı sayıda kişi tarafından yapılmakta, genelde dil bilinci, terim üretme deneyim eksikliği ve kendi alanında yetkinlik sorunlarını içermektedir. Dolayısıyla bir toplumda çeşitli bilim ve meslek alanlarının düzey farklılıklarından dolayı bu iki terim sorun türünden bazen ağırlıklı olarak birine, bazen karışımına sahip olabilir. Dünyadaki dil sayısının 7.151 (Ethnologue, 2022) olduğu düşünülürken bütün dillerin terim sorunları bu iki başlık altında değerlendirmek mümkün olmayabilir. Afrika ve Latin Amerika kıtasında bulunan bazı ülkelerde olduğu gibi, özellikle yükseköğretimini İngilizce, Fransızca, İspanyolca veya Almanca gibi yabancı dillerle yaptığından herhangi bir terim sorunu yaşamaya bilir. Ülkemizde ise çoğu uzmanlık alanında *güncellenme terim sorunları* bazı alanlarda ise *olağan terim sorunları* yaşanmaktadır.

Herhangi bir alanda (bilim veya meslek) terim sorununun olup olmadığının anlaşılmasında en açık göstergeler üretilmiş terimlerdir. Bir alanda herhangi bir terim üretimi yoksa bilimsel ve meslek alanında bir gelişme olmadığını göstermektedir. Sınırlı sayıda terim üretiliyorsa ve bu terimler başka dilden öyküntü¹⁶ şeklinde yapılıyorsa ilgili alan güncellenme terim sorunlarına sahip, alanında dünyada ilk defa tanımlanan terimler varsa o zaman *olağan terim sorunlarıyla* karşı karşıyadır. Güncellenme terim sorunlarını aşma düzeyi bilimsel çalışmaların yapılması için bilimsel birikimi göstermesi açısından da önemlidir. Söz konusu güncellenme terim sorunlarının aşılması oranında bilimsel çalışma yapılabilme imkânı artacaktır. Bilimin gelişimi de bu şekilde olmaktadır. Örneğin 19. yüzyılda herhangi bir bilim alanında mevcut terim sayısıyla günümüzde aynı alana ait terim sayısı karşılaştırıldığında gelişim farkı görülebilir. Günümüzde daha öncesiyle kıyas olmayacak kadar daha fazla terim ve kavramla yeni bilgiler üretilmektedir. Aşağıda ise Türkçe yazılan bilim çalışmalarının genelinde karşılaşılan *güncellenme terim sorunları* ayrıntılandırılmıştır.

Bilinç sorunu

Terim konusu bir dil sorunu mudur? sorusuna kolayca yanıt vermek mümkün olmayabilir. Çünkü dil konusunda yetkin olan dil-

bilim veya Türk dili çalışmalarında da terim sorunları devam etmektedir (Demir, 2006; Gürlek & Şen, 2014). Terim sorunlarının dil yönü olduğu tartışmasız olmakla birlikte sadece dille çözülecek bir konu değildir. Bu konunun Türkçenin akademik ortamlarda hor görülmesi ve Türkçeye güvensizlik (Sarıtosun, 1995) gibi çok çeşitli psikolojik, toplumsal ve kültürel yönleri bulunmaktadır. Bir yayının değerinin belirlenmesinde yabancı dilde mi, yoksa Türkçe yayınlanması mı? yazılması ölçüt olabiliyorsa ya da yayın hazırlayan kişiler bilimsel açıdan nitelikli yayınlarını yabancı dilde, düşük nitelikli yayınlarını Türkçe yayınlama konusunda koşullandırılmışsa, bu ve benzeri durumları teşvik eden atama ve yükseltme ölçütleri varsa dil bilinci sorununun varlığından söz edilebilir.

Dil bilincine yönelik yukarıda belirtilen konularla ilgili çeşitli örnekleri vermek mümkündür. Fakat daha sade örnekler konunun anlaşılmasına yardımcı olabilir. Mesela, metinde “uluslararası” ifadesi geçen paragrafta “*Kongrelerde, seminerlerde, bilimsel çalışmalarda, yayınlarda vb., yanlış anlamalara neden olmaması ve kolay anlaşılması adına uluslararası tıp terminolojisi kullanılır, zira bu tür çalışmaların hedefindeki kitle de yine aynı alandan bilim insanlarıdır. Bu anlamda Fluck (1996, s. 92), tıp dilinde Yunanca ve Latince kökenli terimlerin kullanılmasının, uluslararası olması, yanlış çağrışımlar yapmaması ve anlamsal içeriğinin değişmezliği açısından avantajlı olduğunu belirtmektedir. Bununla ilgili olarak şu örneği verebiliriz: Steteskop (vücut içi sesleri dinlemeye yarayan alet) bu tıp terimine karşılık olarak dinleme aleti kavramını kullanabiliriz. Ancak bu kavram bize tek bir şeyi çağrıştırmaz; araç dinleme cihazı, böcek gibi birçok dinleme cihazlarını çağrıştırmaz. Ancak steteskop denildiğinde insanın zihninde tek bir gösterge oluşur.*” (Köprülü, 2017, s. 254) ifadeleri yer almaktadır. Bir doktoru dinlerken ya da tıpla ilgili cümle kuran herhangi bir kişiyi dinlerken nasıl oluyor da kullanılan dinleme cihazından araç dinleme cihazı ya da böcek gibi birçok dinleme cihazı akla gelebilmektedir. Konuşmanın veya eserin bağlamını dikkate almamak mümkün değildir. Tıpla ilgili bir konudaki kabuk teriminden ağaç kabuğu veya yer kabuğu anlaşılabilir mi? Ormancılık bilimlerinde ağaç kabuğu yerine sadece kabuk terimi kullanılmakta ve bu yara kabuğu veya yer kabuğu olarak mı kullanıldığı konusunda bir tereddüt olmamaktadır. Ayrıca, Çince gibi tek simgesel ifadeler kullanılan dillerde Yunanca ve Latince kökenli terimlerin kullanıldığı nasıl iddia edilebilir. Kaldı ki yazar daha sonra “*Diğer yandan birçok ülke, Latince/Yunanca kökenli hastalık adı, organ adı, anatomik adlar gibi uluslararası tıbbi terimlerin yerine kendi dillerinde bulunan eşdeğer karşılıklarını, diğer bir deyişle dilici çevirilerini kullanmaktadır. Örneğin infarctusmyocardii (Lat.) Kalp krizi (Tr.), Heartattack (İng.), Herzschlag (Alm.); Erythrocytes (Yun.) Alyuvarlar (Tr.), Red blood cells (İng.), rote Blutkörperchen (Alm.) veya Tuberculum (Lat.) Verem (Tr.), Consumption (İng.), Schwindsucht (Alm.).*” (Köprülü, 2017, s. 254) ifadelerine yer verilmiştir. Söz konusu değerlendirmelerden anlaşıldığı gibi Avrupa ülkelerinde dahi Yunanca ve Latince tıp terimlerine olan tepki görmezlikten gelinmiştir. Belki bu durumun istisnai durumları olabilir. Fakat bunların genel geçer olarak kabul edilmesi doğru görülmemektedir. Belki çeviri açısından tıp terminolojisinin Yunanca ve Latince terimlerinin kullanıldığı cümlelerin sadece eylemleri Türkçeye çevirmekle yapılabilecek hale gelmesi kimileri açısından avantaj olarak görülebilir. Fakat bu duruma gelen bir dilin Türkçe olduğunu belirtmek tartışmalıdır.

16 Öyküntü terimi için bakınız: Hülya Uysal’ın (2013) İlk Dönem Türkçeleştirme Çalışmalarında (1932-1950) Öyküntü Yöntemi (Calque) ve Örnekleri isimli makalesi.

Dil bilinci açısından bazı insanları olumsuz etkileyen konulardan biri de *uluslararası terim* kullanımıdır. Söz konusu bazı terimlerin "uluslararası" olması gibi temelsiz yaklaşımlar sadece Türkiye Türkçesinde dile getirilmemiştir. Farklı coğrafyada konuşulan Türkçelerde de dile getirilmiştir. Kazak aydınları arasında da benzer şekilde tartışmalar yapılmaktadır. "Kazak terminolojisinde özel olarak dikkat edilmesi gereken konulardan biri uluslararası terimler meselesidir. Batı kaynaklı terimler Rus dili aracılığıyla Kazak diline girmiştir. Özellikle uluslararası terimler adı verilen bu kelime ve terimler, Kazak dili söz varlığı içinde büyük bir yekûn tutmaktadır. Bu tür terimlerin çoğu Avrupa ülkelerinde yapılan bilimsel gelişmelerin neticesinde ortaya çıkan terimler olup bu bahsedilen terimleri kabul edip- etmeme, çevirip-çevirmeme ve imlâsının nasıl olacağı hakkında uzmanlar ve dilciler arasında hararetle tartışmalar yapılmaktadır. Son yıllarda Kazak bilim insanlarının dikkati bu konu üzerine yoğunlaşmış olmasına rağmen sorunun çözümü noktasında henüz uzlaşa sağlanmış değildir." (Kahraman, 2014, s. 710-711). Söz konusu sorunun önemli kaynağı arasında ideolojik yaklaşımlar olduğu açıkça ifade edilmektedir. Kazak aydınları yabancı kökenli terimlerin uluslararası terim olarak sunulmasına tepkili olsalar da "1917 devriminden sonra ideolojiye bağlı olarak ortaya çıkan her konuda ortaklık, 1930'lu yıllardan itibaren İnternasyonalizm terim, halkaralık terim adı verilen bütün dünya milletlerinin dilinde kullanıldığı, bilimin ortak kelimeleri olan terimlerin dünyayı anlamayı kolaylaştırdığı fikri kabul ettirilmeye çalışılmıştır." (Kahraman, 2014, s. 710-711).

Yükseköğretim kurumlarının uygulamaları da dil bilincini olumsuz etkileyebilmektedir. Örneğin doçentlik sınavları ya da atama ve yükseltme ölçütleri genel olarak yabancı dile yapılan yayınları teşvik edici nitelikte düzenlenmiştir. (ÜAK, 2022) Sonuçta Türkiye kökenli yabancı dilde yayınlanan yayın sayısı artmış ve 1990-2009 yıllarında ülkede üretilen makalelerin %62'sinin yabancı dergilerde yayımlandığı belirlenmiştir (Binici, 2012, s. 165). Bu durumun günümüze kadar daha artarak geldiğini düşünmek mümkündür. Böylece Türkçe bilim yapılması, bu esnada yeni terim ve kavramların üretilmesi faaliyetlerine katılma yerine binlerce öğretim üyesi yabancı dilde yayın yapmaya teşvik edilmektedir.

Türkçeyle bilim yapılamayacağı gibi ifadeler kullanılmaya cesaret edilmese de bu izlenimi verecek davranışlara rastlanılmaktadır. Bilinç eksikliğini en açık belirten cümleler ise çeşitli toplantılarda dile getirilen "Türkçenin bilim dili olabileceği", "Türkçenin bilim dili yapılması", "Türkçe aslında bilim dilidir" veya "Türkçe bilim dili olmaya yetkindir" şeklinde ifadelerdir. Türkçenin bilim dili olup olmadığı konusunda herhangi bir tartışma bulunmadığı gibi Türkçenin bilim dili olduğunu herhangi bir kişinin onaylamasına dair ihtiyacı bulunmamaktadır. Bu tür cümlelerin Türk dili ve tarihinin bilinmediği ve dil bilinci yoksunluğunu göstermenin dışında bir değeri bulunmamaktadır. Tartışmalar Türkçenin bilim dili olup olmadığı konusunda değildir. Tartışmalar daha çok yükseköğretim kurumlarında Türkçenin yayınlarda bilim dili olarak kullanılıp kullanılmamasıyla ilgilidir. Hatta Türkçe dergi çıkarılmasına karşı çıkacak kadar dil bilinci yoksunluğuna rastlanması sorunun seviyesini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Çağımızın bilim dili İngilizcedir yanlışlığı ise çoğu kişi tarafından dile getirilmekte, bununla ilgili çeşitli rakamlar sunulmaktadır. Bu yanlışlığın bir anlığına doğru olduğu düşünülse ve ayrıca İngilizce yayın sayısının yüksek olması dolayısıyla Türkiye kökenli yayınla-

rın önemli kısmının da İngilizce yayınlandığının bilinmesi, İngilizce yayın yapmayı teşvik etmek yerine, Türkçe yayın yapılması gerekliliğinin nedeni olmalıdır. Söz konusu bilgiler, niçin Türkçe yayın yapılması gerektiğini hatta bunun neden bu dönemde daha da önemli olduğunu göstermez mi? Burada aynı rakamlara farklı dil bilinciyle bakış, anlamlandırma ve yorumlama sorunları yaşandığı görülmektedir.

Bilinç sorununun yaşandığı bir başka alan ise dergi isim ve yayın dillerinin Türkçe olmamasıdır. Özellikle TÜBİTAK ve kurum dergilerinin Türkçe çıkmaması dikkat çekicidir. Günümüzde teknolojik imkânlar TÜBİTAK'ın bilimsel dergileri hem Türkçe hemde yabancı dilde veya dillerde yayınlama fırsatı vermektedir. Ayrıca fakültelerin yayınladığı dergiler de Türkçe yayın yapmayı terk etmektedirler. Aynı teknolojik imkânlardan bu yaklaşıma sahip fakülte dergileri de yararlanabilirler. Bu konuda temel savunu ise dergilerin SCI, SSCI ve AHCI tarafından indekslenmesi gösterilmektedir. Oysa çeşitli dillerde yayın yapan dergilerin SCI tarafından indekslendiği ilgili sayfalarda görülebilir. Türkçe yayınlanan *Millî Folklor Dergisi*, *Türk Psikiyatri Dergisi* ve *Amme İdaresi Dergisi* gibi örnekleri görmek mümkündür.

Tarihsel miras sorunu

Türkçe çok geniş coğrafyada çeşitli dillerle etkileşime girmiş olsa da maalesef çeşitli dillerin baskısı altında da kalmıştır. Bu baskıları yapmış dillerin başında Arapça ve Farsça olmuş ve bu baskılar uzun dönemden beri Arapça ve Farsçanın bilim dili olarak kullanılması ya da terimlerinin yoğun olarak Türkçeye girmesi şeklinde gerçekleşmiştir. "Terimlerin genellikle Arapçaya dayalı olması Türkçenin bir bilim dili olarak gelişmesini olumsuz yönde etkilemekle kalmamış, Türkçe düşünmeyi, Türkçe anlatma ve açıklamayı da engellemiştir." (Zülfikar, 1991, s. 2). Bu görüşü tarihsel gelişmeler de desteklemektedir. Örneğin, Osmanlı'nın son dönemlerinde Avrupa kökenli terimlere karşılık olarak Arapça ile Farsça sözcük ve eklerden karşılık üretilmesidir. Hatta günümüzde dahi bu yaklaşımı koruyan bazı davranış ve düşüncelere de rastlanmaktadır. Bu konuda örneklerden biri de muhafazakar sözcüğünde görülmektedir. Muhafazakâr sözcüğü Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında "muhafazakâr sıfat, (muha:fazakâr), Arapça muhâfaẓa + Farsça -kâr" şeklinde verilmektedir. Bu durum terim üretiminde haklı olarak yanlış kullanılan Türkçe kök ve eklerde görüş bildirenler iki yabancı dilden birleştirilerek üretilen *muhafazakâr* sözcüğüne herhangi bir görüş bildirmeme tutumunu sergilemişlerdir.

Terimle ilgili yaklaşımlarda tarihsel mirasın bir başka örneği de Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun eserinde görmek mümkündür. Söz konusu ifadeler: "Football kelimesinin sözlük anlamı Türkiye'deki pek çok kullanıma tarafından dahi bilinmez; daha çok bir bütün olarak zihinde tasavvur edilen bir resme karşılık gelir. Kelimeyi ayak-topu olarak çevirdiğinizde pek çok kişi için ciddi bir karşılık bile bulmaz. Ancak, aynı kelimeyi Arapça kuretu'l-kadem olarak karşılıdığınızda, Arapçayı öğrenen bir Türk için herhangi bir sorun yaratmaz. Bizâtihi tecrübe ettiğimiz bu durumun nedenleri üzerinde ciddi bir biçimde düşünmek zorundayız; çünkü radyo, televizyon ya da telefon için teklif edilen Türkçe karşılıkları -âmiyâne deyişle-tiye alan gençler, aynı nesnelere için çağdaş Arapçada teklif edilen ve hemen hemen Türkçesine eş değer anlama sahip kelimeleri kullanmakta bir beis görmezler. Bu örneklerde görüldüğü üzere sözlük anlamı bilinmeyen İngilizce bir kelimenin Türkçe çevirisini garipseyen bir zihnin, aynı kelimenin Türkçesiyle eş

değer Arapça çevirisini (kuretu'l-kadem = ayak-topu) hiçbir tepki vermeden kullanmasını, ana-dilde soyutlama/kavramsallaştırma yetisinin zayıflığı, dolayısıyla ad verme ürkekliliği, hatta korkaklığı olarak görüyorum." (Fazlıoğlu, 2020, s. 177-178) şeklindedir. Söz konusu değerlendirmelere yönelik örnekler çoğaltılabilir.

Terimle ilgili tarihsel miraslardan biri de genel dil ile bilim dilinin karıştırılmasıdır. Genel dille ilgili sadeleşme hareketleri ve bu yolda izlenecek yaklaşımlarla bilim dilinde terimlerin üretilmesi konusu karıştırılmaktadır. Dolayısıyla herkesin konuştuğu genel dil sözcüklerine yapılan müdahale ile bilim dili gibi daha dar bir topluluğu ilgilendiren kesimde dil siyasetinin aynı olması, buna göre değerlendirilmesi ve benzer sonuçların beklenmesi günümüzde de karıştırılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihsel miras olarak günümüze bir başka şekilde de yansıyor bilim diliyle ilgili terimler konusunda yetki ve sorumluluk boşluğu oluşmasına neden olmuştur. Hatta bazı öğretim üyelerinin kendi alanındaki terimlerin üretilmesini Türk Dil Kurumundan beklediğine rastlanmaktadır. Ülke genelinde çeşitli konularda birçok öğretim üyesi "ben dilci değilim", dilcilerin ise "konuyu bilmiyorum" şeklindeki savlarını öne sürmelerine neden olmaktadır. Üniversitelerde yıllarını verip gelebileceği en yüksek yer alan profesör ünvanlı kişilerin kendi uzmanlık alanlarındaki kavram ve terimler konusunda görüş istenildiğinde ben uzmanı değilim ifadelerine yer vermesi ciddi bir sorun olarak görülmelidir. Oysa bilim alanındaki bilgilerden terim de dahil olacak şekilde yetkili ve sorumlu olan o konudaki uzmanlardır. Bu durum dilcilerden yardım almaya ya da dilbilimciler açısından konu uzmanları tarafından üretilen terimlerin çözümlenmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanmasının yapılmasına engel teşkil etmemektedir.

Türkiye'de 1980'li yıllara kadar yapılan tartışmalar daha ziyade duygusal, tepki merkezli ve dogmatik niteliktedir. Bununla birlikte söz konusu tartışmalarda; bazı istisnalar dışında herkesin sade bir Türkçeden yana olmak gibi bir uzlaşma alanı olduğu gözden kaçmıştır. Yapılan çalışmaları uydurmacılıkla suçlayan kesimin yaptıkları veya daha önemlisi yapmadıklarının eleştirilere konu olmaması ve bu suçlamayı yapanların kendi bildikleri doğrulara veya görüşlerine uygun yeni terimler üretmemesi terim (genelde dil) üzerine yapılan tartışmaların verimini düşürmüştür. Tartışmanın diğer tarafı ise karşısındakileri gericilikle ve Osmanlı Türkçesine dönme talepleri olduğu iddiaları ile suçlama yerine Türkçenin özellikle yazı dilinde son ikiyüz yıllık değişimini görerek tartışmaları daha verimli bir alana çekebilirdi. Maalesef Türkçe üzerine 1960-1980 yılları arasında yapılan tartışmalar son derece kısırdir. Bu tartışmalar yaşandığı yıllar Türkçenin daha önceki kuramsal birikimine ilkeler ya da değerler açısından yenilerinin eklenmediği bir dönem olarak görülmektedir.

Bu dönemin en önemli kişilerinden biri olan Prof. Dr. Faruk Timurtaş "Bugün yapılacak iş, ortak yazı dilinin kelimeleri ile oynamak, fabrikasyon halinde yeni kelimeler ortaya sürmek yalan yanlış kelimeler meydana getirmek değil; terimleri Türkçeleştirmek ve Batıdan gelen her sahaya ilgili yeni terim, mefhum ve kelimelere karşılık bulmaktır." (Timurtaş, 1977, s. 120) ifadelerine yer vermiştir. Yapılan bu doğru tespitlere rağmen Türkçe terim üretmede söz konusu cümlelerin yazarı ve bu yaklaşımı sergileyenlerin kendi

alanlarında terim üretmeleri bazı istisnalar dışında yaygın olarak yapılmaması da terim çalışmalarını olumsuz etkilemiştir. Oysa bu yaklaşım sahiplerinin hiç olmazsa kendi alanlarında batı kökenli terimlerin Türkçe karşılıklarının üretilmesine etkin olarak katkı yapmaları beklenirdi.

Terim üretmede tarihsel sorunlar günümüzde de dönüşerek devam etmektedir. Bu konuda Arapça ve Farsça terimlerin kullanılması gerekçesiyle günümüzde Avrupa kökenli terimlerin kullanılması gerekçesi benzerdir. Terim üretmede Arapça ve Farsça sözcüklerin kullanılması konusunda Osmanlı döneminde sıkça dile getirilen düşüncelerden biri de bu dillerde kullanılan sözcüklerin İslam aleminin ortak sözcüklerinin olmasıdır. Bu düşünce günümüzde Avrupa kökenli sözcüklerinde dünya biliminde ortak olduğu iddiasına dönüşmüştür. Bu yaklaşımın adı eski kullanımda *milletlerarası terimcilik* şeklinde geçmektedir (Ülgen, 1945). Konuyla ilgili olarak "Lâtin terimlerin çoğunu ve hatta tamamını lâtin asıllı milletler kullanabilir. Bu o gibiler için doğal bir hal sayılır. Fakat yalnız Lâtin asıllı milletlerin kabulü, milletlerarası bir kural ortaya çıkarmaz ve o terimler, milletlerarası terim sayılmaz." (Ülgen, 1945, s. 391). Geçmiş dönemlerde Arapça ile Farsça kavram ve terim kullanımı nasıl statü kazandırdığı düşünülüyorsa günümüzde de Batı dillerinden kavram ve terim kullanımının statü kazandırdığı düşünülmektedir.

Farklı dilleri kullanan din mensuplarının da ortak kelimeleri olabilir. İslam dünyasının ortak sözcüklerinin olması gayet doğaldır. Özellikle bazı temel kavramlar konusunda bu yaklaşım kabul de görebilir. Ama bunun sınırı nedir? Bu sınırın açıklığa kavuşması gerekir. Bu sınırdan önce acaba Arapça ve Farsçanın her ikisine ait sözcükler için İslam aleminde ortak kullanımı eşit olarak geçerli midir? Bu konuda sayısal bir değer var mıdır? Ayrıca Arapça ile Farsça arasındaki ilişkiler bu dillere ait İslam alemi tarafından kullanım ortaklığını zedelemeyebilir mi? Çarpıcı olması açısından Farsça olan peygamber, namaz, abdest, hoca, put, oruç gibi¹⁷ (Özlük, 2019) sözcüklerin Arapçada kullanılmaması Farsça sözcüklerin İslam aleminin ortak kullanımında olmadığını göstermesi açısından yeterli olabilir. Ayrıca Arapça sözcüklerin Farsçalarının üretilmesi ve kullanılmasının Türkçeden neden esirgendiği ise tarihsel bir sorun olarak günümüze de taşınmıştır. Arapça ile Farsça kök ve eklerden üretilen terimler ise sadece Osmanlı Türkçesinde ve çok az kısmı da günümüz Türkçesinde kullanılmaktadır. Arapça ve Farsçadan terimlerin üretilmesi İslam aleminin ortak kullanımını sağlamak için yeterli olmamaktadır. Örneğin, Osmanlı Türkçesinde üniversitenin karşılığı olarak üretilen Dârülfünun (fenler evi mânasına gelmekte (İhsanoğlu, 1993)) terimin Arapça ve Farsça da kullanılmaması belirtilen ortaklığın mümkün olmadığını terim ölçğinde göstermektedir.

Yukarıdaki paragrafta belirtilen ifadelerden Arapça ve Farsçanın öğrenilmemesi sonucu çıkartılmamalıdır. Tıpkı Avrupa kökenli yabancı dillerden okunuşu alınan terimlere yönelik değerlendirmelerden bu dillerin öğrenilmemesi sonucu çıkmaması gerektiği gibi. Tam aksine söz konusu bu dillerdeki birikimin Türkçeye aktarılması için bu dillerin öğrenilmesi teşvik edilmelidir. Olumsuzlanan konu ise tüm bu bilgi aktarımında Türkçe sözcüklere neden yeterince yer verilmediğidir.

17 Türk Dil Kurumu Sözcüklerine (TDKS, 2021) ve Doğan Özlük tarafından 2019 tarihinde hazırlanan *Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler* başlıklı yüksek lisans tezinde çeşitli bilim dallarına ait terimlerle ilgili değerli örnekler sunulmaktadır.

Terim konusunda tekçi yaklaşımlar

Türkçedeki terimler iki büyük öbeğe ayrılabilir. Bunlardan ilki; terim ve kavramlarının genel görünüşü kökenbilgisine göre incelendiğinde birçok dilden geçmiş Türkçe terimleri görmek mümkündür. Söz konusu bu terimlerde tartışmalar bitmiş ve terim hangi bilim alanında kullanılıyorsa o alanın öğretim üyelerinin genelinde kabul görmüştür. Bununla birlikte ikinci öbekte ve günümüzdeki terimlerin önemli kısmını oluşturanlarda ise farklı kullanımlar görülmektedir. Bu farklılıklar; 1) Terimin eskisi (Osmanlı Türkçesi), 2) Üretilmiş Türkçe karşılığı ve 3) Batı dillerinden gelen biçimi şeklinde öbeklenmektedir [Zülfikar, 2014, s. 19]. Batı dillerinde doğal olarak bazı terim ve kavramların biçimi tek olmayıp birden fazla şekilde olduğu görülebilir. Bir kısım terimin ise Osmanlı Türkçesindeki karşılığı olmayabilir. Bazı terimlerde ise üretilen Türkçe karşılıkları iki ve daha fazla olabilmektedir. Bu durumda terimlerin farklı kullanışlarına (Batı dillerinden geçenler hariç) yaşama hakkı tanınmalı, yani üretilmiş iki ve daha fazla olan kullanımlar, hatta diğer Türkçe coğrafyalarında kullanılan karşılıkları ve Osmanlı Türkçesi kullanımlarına şans tanınmalı bunlar dilin gücü olarak görülmelidir. Söz konusu terimlerin kullanımı o alandaki öğretim üyelerinin tercihinin bırakılması zamana bağlı olarak bazılarının kullanılmadığı bazılarının ise yaygınlaştığı görülecektir. Bu doğal bir süreçtir. Üretilen terimlerden birini tercih ederek diğerlerinin Türkçe olmadığını ilan etmek tekçi bir yaklaşımdır. Oysa söz konusu terimlerin farklı kullanımlarına izin vererek çoklu kullanım benimsenmelidir. Bu, bir karışıklığa değil dilin gelişimine katkı sağlayacaktır. Böylece gereksiz tartışmalar yerine farklı terim kullanımları metinlerde işlenerek hangisinin daha uygun olduğunun anlaşılmasına katkı sağlamanın bilim diline olumlu etkileri olacaktır. Bazen ise iki kavram veya terimin de korunarak eş anlamlı kullanılabilir. Örneğin şehir ve kent kavramı etrafında sürdürülen tartışmalar günümüzde görülmemekte, her iki kavramda birbiri yerine rahatlıkla kullanılmaktadır.

Terim tartışmaları konusu

Çeşitli metinlerde terim tartışmalarına göndermeler yapılmıştır. Doğal olarak terimin bilim alanında ki konumu ve önemi açısından tartışmaların olması kaçınılmazdır. Terim tartışmalarının hangi düzeyde olursa olsun devam etmesi olağandır. Bunun bitmesini beklemek konunun önündeki engellerden biridir. Tartışmadan daha önemli olan ise tartışmaların nitelikleri üzerine odaklanılmalıdır. Bilimsel yaklaşımla ilişkisi düşük, bilim etiğine mesafeli olan tartışmalar ya da konunun dışındaki alanlara yönelik terimlerin tartışmasının yapılması belki bilime ve etiğe uygun olmasının yanısıra münakaşa veya münazara olarak görülmelidir. Sözelimi şehir kavramını kullananların muhafazakar ve kent kavramını kullananların devrimci olduğuna dair anlam yüklemelerinin terim ve kavram tartışmalarıyla hiçbir ilişkisi bulunmadığı anlaşılmalıdır. Nihayetinde bunlar ilgili bilim alanında tartışılmayan ifadeler ya da bir kişi veya etrafındaki dar kadroyla halk arasında Türkçe kullanımı olan ama konunun uzmanları tarafından bilinmeyen yani halktan derlenmemiş isimleri görmezlikten gelerek masa başında binlerce canlıya isim verilmesinin nedenleri olsa dahi verilen terimlerin (isimlerin) tartışılması bilimsel ve etik alanda tutulmalıdır. Psikolojik değerlendirmelere (doğru dahi olsa) girilmemeli, tartışmanın nitelikleri değiştirilmemelidir. Dolayısıyla terim tartışmalarını ve terim çalışmalarını yapanların özellikleri-

ne odaklanma, ilişkilendirme veya dolaylı imalar yerine doğrudan terimle ilgili konulara odaklanılmalıdır.

Tartışmaların terim açısından farklı düzeylerde yapılması ve bunların bilimsel metinlerde ve etik ilkelere uyularak yapılması gerekmektedir. Terim tartışmaları genel ilkeler düzeyinde, bilim alanı düzeyinde ve terim ölçeğinde yapılabilir. Tartışmaları sonlandırarak yaklaşımlar ve beklentiler yerine tartışmaların niteliklerini iyileştirme yoluna gidilmelidir.

Yasal Durum

Yükseköğretimin kurumları olan üniversitelerin öğretim üyesi kadrolarına atama ve yükseltme ölçütlerinde (Yükseköğretim Kurulu, 2022) istisnasız yabancı dilde yayınlara daha yüksek puan verilmektedir. Bu da terim üretmeyi teşvik etmeyen yasal uygulamadır. Bunun yanısıra Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) TR Dizin Dergi Listesinde yer alan makalelere de puan verilmesi anlamlı bulunsada yabancı dergilerden düşük puan verilmesi dikkat çekicidir.

Bununla birlikte yasal olarak öğretim üyelerinin kendi alanındaki terimlerle ilgili bir sorumlulukları bulunmamaktadır. Öğretim üyesi kadrolarına atama ve yükseltme ölçütlerinde terim çalışmalarını teşvik eden ve özendiren bir düzenleme de bulunmamaktadır. Türkçe terimlerin kendiliğinden oluşmayacağı, bireylerin verdiği özel bir çaba ile tek tek sözcük üretimiyle ancak var olabileceği belirtilmektedir (Yumru, 2010). Dolayısıyla yabancı dilin bu kadar açık tehditi altında olan Türkçede, terim üretmeyle ilgili teşvikler ve özendirmelerin yasal çerçevesi oluşturulmalıdır.

Terimbilim

Günümüz de eskiyle kıyas olmayacak şekilde bilgi alanında gelişmeler olmaktadır. Buna bağlı olarak bilimlerin sınıflandırması yapılmaktadır. Tarihsel birikimin anlaşılması için İlimleri Sınıflama: İslam Düşüncesinde İlimler Tasnifi adlı eserde yer alan metinlere bakılabilir (Arıcı, 2019). Bilim 19. yy'la birlikte terim ve kavramlar açısından çok büyük birikim oluşturmuştur. Söz konusu birikim ve bu birikimin diğer coğrafyalarla iletişime geçmesi ya da diğer toplumların bu bilgilere yönelmesi terim konusunun bilimsel alana dönüşmesini ve incelenmesini gerektirmiştir. Ayrıca günümüzde teknoloji toplumlar arası iletişimi hızlandırmış ve çeviri işlerinin yoğun olarak artması da terim konusunun bilim alanı haline gelmesine katkı sağlamıştır. Böylece terimleri konu eden terimbilim ve benzer şekilde de kavramları konu eden kavrambilim¹⁸ ortaya çıkmıştır.

Terim konusunu inceleyen bilim dalının adı terimbilimdir. Terimbilimin tanımı ise; "(Almanca=Terminologie, Fransızca= Terminologie, İngilizce= Terminology) Terimleri inceleyen, bu incelemeye yön veren ilkeleri belirleyen, terim yaratımıyla ilgili sorunları ele alan uygulamalı dilbilim dalı" (Vardar vd., 1988, s. 200) şeklindedir. Türkçede terimbilim konusunda belki de ilk kitabı yazan Doç. Dr. Burcu İlkay Karaman konunun farklı yönlerini tek bir kitapta okuma imkânı sunmuştur. Böylece Türkçede terim çalışmalarının bilimsel bir zemin kazanması konusunda terimbilim kitabı önemli katkı sağlamaktadır. Söz konusu terimbilim kitabının önemini Kalafat (2019); "Türkiye'de terimbilimi sahasındaki teknik bilgi donanımının sağlanamaması, terim oluşumlarındaki temel yapılanmaları fark et-

18 Konuyla ilgili olarak 2.4. Kavram başlığına bakılabilir.

tirecek kuramsal ve işlevsel düzeyde eserlerin yayımlanmaması, zamanla yapılan çalışmaların yeni terim oluşturmak bir yana, var olanı sınıflandırmada bir yöntem karmaşasına yol açması, mevcut terimlerin yanlış, eksik veya tutarsız tanımlanması, alan dili söz varlığının yönetilememesi ve işlenememesi vb. gibi sorunları da araştırma alanlarına taşımıştır.” şeklinde açıklamıştır. Karaman (2017) eserini I. Giriş: Geçmiş, II. Dallararası Bir Bilimdalı: Terimbilimi, III. Kuramsal Terimbilimi, IV. Uygulamalı Terimbilimi, V. Ölçünlü Dil Çalışmaları şeklinde yapılandırmıştır (Karaman, 2017).

Terimbilim konusunda yabancı dilden çevirilen makalelerin toplandığı *Terimden Anlama: Dilbilim Yazıları* isimli metin 2005 yılında yayınlanmıştır (Durak, 2005). 2019 yılında ise Dr. Öğr. Üyesi Fadime Çoban tarafından editörlüğünü yaptığı “*Terminoloji ve Çeviri*” kitabı disiplinlerarası bir eser olarak yayınlanmıştır (Çoban, 2019).

Terimbilim çalışmalarının durumu hakkında farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. “*Terimbilim ve terimsel etkinliklerin Türkiye’deki bugünkü görünümüne baktığımızda, ne yazık ki 80’li yıllar öncesinde kazanılan ivmenin dizgeli ve kurumsallaşmış etkinliklere dönüşemediği bu nedenle de günümüzde çok daha artan terim gereksinmelerinin karşılanamadığını ve başta İngilizce olmak üzere, başka dillerden ödünç alındığını görmekteyiz. Bu alanda bireysel olsun, bilim kurumlarında olsun, çağdaş terimbilim ilkelere uygun çok önemli çalışmalar yapıldığına tanık olmaktadır. Ancak bu çabaların, terimsel etkinliklerin en önemli aşamaları olan eşgüdüm, ölçünleme ve yayma etkinliklerinin yetersizliği nedeniyle çoğu alan için olumlu sonuçlar verdiği söylenemez.*” (Yaman, 2006, s. 73). Diğer taraftan resmi kurum ve kuruluşlar bünyesinde yapılan terimbilim çalışmaları çeviri merkezli olmakta ve terimler kurumların ağ sayfalarında paylaşılması daha fazla terimbilim çalışmalarının yapılmasına ve nitelikli çevirilerin üretilmesine olanak sağladığı (Yıldırım, 2018) belirtildiği terim çalışmalarının dağılımı sergilediği gerçeğini değiştirmemektedir. Sorunun büyüklüğü karşısında, bu değerlendirmeler mevcut bilim alanlarının terim çalışmalarının dağılımı ile uyumaktadır. Söz konusu safhanın atlatılması için terim üretim çabalarının artırılması, her bir üretilen terime yaşama hakkı verilerek benimse- nenlerle devam edilmesi gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında Edebiyat Fakültesi bölümleri dışında doğrudan terminoloji dersleri okutulan bölümler bulunmaktadır. Söz konusu terimbilim dersleri verilen fakülteler olarak Eczacılık Fakültelerinden *Eczacılık Terminolojisi*, Tıp Fakültelerinde *Tıbbi Terminoloji*, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesinde *Ormancılık Terminolojisi*, Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinde *Anatomik Terminoloji* (Oto, 2021) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinde *Hukuk Terminolojisi* (Yeditepe Ü. Hukuk Fakültesi, 2021) ismiyle dersler verilmektedir. Tıp fakültelerinde verilen derslerde tıbbi terminolojinin tanımı yapılmış ve dersin kapsamı ortaya konularak tıbbi terminolojinin de tıp terimlerini kendine konu yapan bir bilim dalı olduğu belirtilmiştir (Arslantaş, 2012, s. 2). Ayrıca Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda da terminoloji dersleri verilmiştir (Üstün, 2000). Söz konusu bu terminoloji derslerinin diğer üniversitelerin hangilerinde bulunduğu belirlendiğinde yaygınlığı da bilinecektir.

Terim Sözlükbilimi (Terminografi)

Türkçede kökü çok eskilere dayanan sözlük yazım geleneği bulunmaktadır. Bu geleneğin en güzel örnekleri, 11. yüzyılda Kaşgarlı

Mahmut’un *Divânü Lûgât-it-Türk*, 1545 yılında Mustafa bin Şemsettin *Ahter*’Sözlüğü, 16. yüzyıldaki diğer sözlük ise Vanlı Mehmet bin Mustafa’nın *Vankulu* Sözlüğü gibi çeşitli eserlerle günümüze kadar gelmiştir (Aksan, 1998, s. 115). Ayrıca Osmanlı dönemindeki sözlüklerle ilgili verilen örnekler de (Akçay, 2011) sözlük birikimini göstermektedir. Bu birikim sonucunda, “Bugüne değin Türkiye’de (Anadolu’da) yazılan sözlüklere *lûgat, kamus, okyanus, burhan, ferheng; lehçe, zübde, muntehap, üns, tuhfe, nuhbe* gibi adların verildiği; bunların yanı sıra *muhit, basit; babus; katı, tıbyan, nafi; behçet* gibi birtakım ikincil adların kullanıldığı görülmektedir.” (Bağdemir, 2013, s. 39). Sözlükbilim (*Almanca= Lexikologie, Fransızca= lexicologie, İngilizce= lexicology*) bir dildeki sözlüksel birimleri, bir başka deyişle, anlambirimlerin sözlükbirim niteliği taşıyanlarıyla, dilbilgisel olmayan ve sözlükbirimler gibi işlem gören çeşitli birleşimleri (*birleşkebirimler*) dilbilim yöntemleriyle inceleyen, bu arada sözlük yapımının kuramsal sorunlarını ele alan dal” (Vardar vd., 1988, s. 192) olarak tanımlanmaktadır. Tanımda geçen sözlükbirim ise “Anlambirimim, biçimbirine karşıt olarak dilbilgisel nitelik taşımayan türü; bir tek anlambirimden oluşan sözlüksel birim (örn. oda, ev, yol vb.)” (Vardar vd., 1988, s. 192) şeklinde verilmiştir. Sözlükbilim konusunda Howard Jackson’un (2016) önemli kitabı Mehmet Gürlek ve Ellen Patat tarafından çevrilerek 2016 yılında yayınlanmıştır. Sözlükbilimle ilgili bazı bilgiler metnin *Türkçe Terim Çalışmaları* kısmında verilmiştir.

Sözlük çalışmalarının Türkçenin konuşulduğu coğrafyalarda da yoğun olarak yapıldığı bilinmektedir. Bu konunun en güzel örneklerini Prof. Dr. Bülent Bayram’ın çalışmalarında görmek mümkündür. Çuvaşların hazırladıkları sözlükler Çarlık Rusyası, Sovyet Rusyası ve Sovyet Rusya sonrası federasyon döneminde sözlük çalışmaları şeklindeki dönemlerde olmak üzere 18. yüzyıldan günümüze kadar devam etmiş Nikolay İvanoviç Aşmarin’in 17 ciltlik sözlüğünün son cildi 1950 yılında yayınlanmıştır (Bayram, 2019). Benzer şekilde Özbek sözlükçülüğü Sovyet öncesi, Sovyet dönemi ve Milli Bağımsızlıktan sonraki dönemlerde incelendiğinde önemli bir birikimin olduğu belirtilmektedir (Yuldashev, 2011).

Sözlükbilim ile terimbilimin keşiştiği bilimsel alan ise terim sözlükbilimi (Terminografi) olarak anlaşılmaktadır. İngilizce terminography yanında terminological lexicography (terminolojik sözlükbilim), terminological dictionary (terminolojik sözlükler) şeklinde kullanımlarda bulunmaktadır (Girişen, 2019). Terminography karşılığı olarak okunuşunu yani terminografi kullanıldığı (Girişen, 2019) gibi Türkçe karşılığı olarak terimsözlükbilimi (Karaman, 2017) veya terim sözlük bilim (Boz, 2017) şeklinde kullanılırken bu çalışmada terim sözlükbilimi şeklinde kullanımı tercih edilmiştir.

Terim sözlükbilimi belirli bir bilim dalında özgü terimler toplanır, sistematikleştirilir ve kullanıma sunulur. (Karaman, 2017, s. 144). Sözlükbilim nasıl sözcükleri esas alıyorsa, terim sözlükbilim de terimleri esas alarak sözlükler oluşturmaktadır. Terim sözlükbiliminin sonucu olan terim sözlükleri sadece bilim alanlarında olmayıp terimin kullanıldığı çeşitli alanlarda ya da mesleklerde hazırlanmaktadır. Bu sözlükler uzmanlık alanı sözcükleri olarak da bilinir (Aksan, 2020). Terim sözlükbilimi ile sözlükbilimin arasında bazı benzerliklerden bahsedilebilir. Terim sözlükbilimi ile sözlükbilim arasındaki farklılıklar Girişen (2019)’a göre; kapsam, derleyicinin yönelimi, tanımlama biçimi, düzenleme, hedef kitle, işlev, genel amaç, derleme verisinin türü açısından ortaya konulabilir.

4. Terim Etik İlişkileri

Terimler bilim ve meslek dilinin temel bilgi aktaran birimleri olması itibarıyla bütün alanlarda yer alır. Terimlerin kendi alanında bilgi aktarmanın yanında terim kullanımının hukuk, etik, ekonomik, siyaset, psikoloji gibi çeşitli alanlarla ilişkisi bulunmaktadır. Terimleri anlaşılır olarak yapılmış bir bilim alanında, terim bilgisi, tam ve hızlı olarak aktarıldığından bu alanda eğitimin beklenen sürede olmasını teşvik edecektir. Ayrıca eğitim sürecinde terimlerin anlaşılır olmaması ve buna bağlı anlama sorunlarının yaratacağı ekonomik sorunlarda ayrıca belirlenebilir. Söz konusu terimlerin anlamlarına uygun kullanılmaması hukuk ve etikle ilgili sorunlara neden olabilmektedir. Aynı anlama gelen terimlerin tercihlerinin psikolojik ve toplumsal nedenleri de bulunmaktadır. Türkçede terimlerin kendi alanları dışındaki bu yönlerine yönelik çalışmalar maalesef son derece sınırlıdır.

Bu bölümde ormanlık terimbilimi kapsamında terim kullanımının etikle ilişkilerine yer verilmiştir. Terim etik ilişkilerine ayrılan metnin bu kısmında etikle ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmesi de etikle ilgili bazı konuların hatırlanmasında fayda bulunmaktadır. *"Etik, ahlak ve ahlakilik üzerine felsefi düşünüm. Felsefenin ana disiplinlerinden biri olan etik, temelde teorik ve uygulamalı etik olarak ikiye ayrılır; Bunlardan teorik etik başkaca şeyler yanında esas itibarıyla moral iyiliğe ilişkin genel bir araştırmayla, doğru eylem üzerine felsefi bir soruşturma üzerinde yoğunlaşan normatif etikle metaetikten oluşur."* (Cevizci, 2005, s. 646). Günümüzde etik kamuda ve yükseköğretimde gündemde olan konuların başındadır. Yükseköğretim kurumlarında çalışanların tüm faaliyetleri etik açıdan değerlendirmeye konudur. Yükseköğretimde lisans öğretimini tamamlayanlar da mesleğini icra ederken meslek etiği esaslarına uymak zorundadır. Etiğin özellikle bir meslek veya bir uzmanlık grubunun yapması ve kaçınması gereken eylemler olarak görülmesi terim kullanımını da etikle ilişkili olarak yapılması gerekenler ve kaçınılması gerekenler açısından değerlendirmeye değer bir alana dönüştürmektedir.

Terim Etiği

Etik uygulamalarının özellikle günümüzde bilim veya meslek alanında uyulması gereken ilkeler ve bunlarla ilgili diğer konuları kapsayıcı nitelikte bilim etiği ve meslek etiği olarak bilinen alanlar ortaya çıkmıştır. Bilim veya meslek dilini diğer dillerden veya gündelik dilden ayıran en önemli özelliğin terim kullanımı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bilim etiği ve meslek etiğine konu olan bütün faaliyetler terim bilgisi, terim uygulaması ve kullanımıyla gerçekleştirilmektedir.

Bilim dili ve meslek dilinde terimin kullanıldığı alanlar 1) öğretim-eğitim faaliyetleri, 2) bilimsel yayınlar, 3) bilim ve meslek uygulamalarında, 4) bilim ve meslek mensupları kendi aralarında ve 5) kamuya yönelik bilgilendirmeler olarak sıralanabilir. Terim her ne kadar yazılı ve sözlü iletişim eyleminde kullanılsa da terim tercihi, terim kullanımı, terimin anlamlandırılması gibi özellikler eylemin boyutunu daha da genişletmektedir.

Terimlerin tercihi, kullanımı ve anlamlandırılmasının bilimsel veya mesleki amaçları bulunmaktadır. Bu amaçların doğrultusunda sonuçları etkileyecek terimlerin tercihi, kullanımı ve anlamlandırılması etikle terimin temas ettiği alandır. Dolayısıyla terim etiği terimlerin kendi bilim alanı veya meslek alanında kullanı-

mını, bunu etkileyen değişkenleri ve sonuçlarını incelemektedir. Benzer şekilde bilimsel kavramlar da etikle ilişkilendirildiğinde kavram etiği başlığı altında değerlendirilebilir.

Terim Etiği Örnekleri

Terim etiği konusunda verilecek örnekler ormanlık bilimleri ve uygulamalarından tercih edilmiştir. Bunun dışında diğer bilim veya meslek alanlarında da benzer terim etiği değerlendirmeleri yapılabilir. Etiğe uygun olmayan davranışların çok çeşitli nedenleri olabilir. Sözelimi bilimsel araştırmalarda etiği bozan davranışların nedenleri Günbayı ve arkadaşlarına (2013, s. 17) göre; *"Kolaya kaçma, iş çokluğu ve vakit darlığı, akademik yükselme, bilinçsizlik, eksik bilgilendirme, tembellik, etik dışı çalışmaların takdir edilmesi ve yetersizlik"* olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte terim etiğine uygun olmayan davranışların nedenleri ortaya konulmamıştır. Etiğe uygun olmayan davranışların sıklığının genel ahlak değerlerinden, bilim kültüründen ve kurum birikiminden de etkilendiği düşünülebilir. Burada verilen terim etiği örnekleriyle konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporları

ÇED raporları Çevre Mevzuatı kapsamında ve konuyla ilgili bilim alanlarında kullanılan terim ve kavramlar kullanılarak yazılmaktadır. Bu terim ve kavramlar doğrudan ÇED'in sonucunu etkileyebilirler. Bu sebeple ilgili alan dilinde kavram ve terimlerinin tanımlarına uygun kullanılması zorunludur. Aşağıda ÇED raporlarında yaygın kullanılan canlı, proje etki alanı ile model kavram ve terimleri üzerinden terim etiğinin örnekleri sunulacaktır.

ÇED raporlarında canlı terimi:

Türkçenin en güzel örneklerini veren Yunus Emre'nin şiirlerinde can kavramı çeşitli anlamlarda kullanılmıştır (Arıcı, 2014). Bu tarihsel derinliği yanısıra gündelik dilde de can ve canlı sözcükleri farklı anlamları içerecek şekilde kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumunun genel ağ sayfasında canlı sözcüğü: "1. *sıfat* Canlı olan, diri, yaşayan, 2. *sıfat* Hareketli, hayat dolu, dinamik, 3. *sıfat* Güçlü, etkili, 4. *sıfat* Dikkat çekici, göz alıcı, parlak (renk), ateş parçası, 5. *isim* Yaşayıp yer değiştirebilen yaratık, hayvan, 6. *isim* Canlı yayın ve 7. *zarf* Hareketli, hayat dolu, dinamik bir biçimde" anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Canlı kavramı canlıbilimlerinin temel terimi olarak kullanılmaktadır. Canlıbilim felsefesi konusunda çalışan Prof. Dr. Teoman Duralı'ya göre: *"Cismin tersine can bulunduran, barındıran, içeren bedenle donanmış bir varolan. Her canlı varolan, kendi başına özerk bir birimdir. Uygulamada, parçalarına, kurucu unsurlarına yahut yapıtaşlarına ayrıştırılırsa, bilâhre bunların birleştirilmesinden varolanın görevgörür (Fr fonctionel) canlı bütünlüğü tekrar oluşturulamaz. Bir kere ayrıştırılmağa görsün, canlının görevgörür bütünlüğü dağılır, böylelikle ölür."* (Duralı, 2013, s. 267-268). Bir başka yayınında ise *"Canlılar silsilesini, hücre çekirdeği bile bulunmayan, dolayısıyla da kendi başına çoğalamayıp hücre çekirdeği taşıyan birinin genetik işleyişine bağlanması gereken virüsten başlatırsak, en karmaşık örgütlenişe mâlik ve doğaya paralel, adını da kültür dediğimiz yepyeni bir çevre oluşturmuş insana dek uzatabiliriz."* (Duralı, 1992, s. 17). Bu tanımların da gösterdiği ve açıkça görüldüğü gibi canlı terimi hem gündelik dilde hemde canlıbilimlerinde açıkça bilinmektedir. Canlı ile cansız arasındaki ayrım herkesin rahatlıkla yapabileceği bir ayrımdır.

Hukuk düzenlemelerinde başta 1982 Anayasası'nda, Çevre Kanunu'nda ve bu kanunun 2. Maddesi'ne istinaden yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliğinin 1993, 1993, 1997, 2002, 2003, 2008 ve 2013 yıllarındaki değişiklikleri de dahil olmak üzere hiçbirinde canlı tanımına rastlanmamıştır" (Sevgi vd., 2020, s. 22). Belki de kanun yapımcılar bunu tanımlamaya ihtiyaç duymamış olabilirler. Çünkü canlı kavramının açıkça bilinmesi belki de ayrıca mevzuatta tanımlanmasına engel olmuştur.

Çevre Kanunu'nda canlı tanımlanmamış olsa da temel tanımlarda kullanılmaktadır. Çevre Kanunu'nun ikinci maddesinde aşağıda sunulan çevre, ekosistem, ekolojik denge, sulak alan, tehlikeli atık, çevre kirliliği ve tehlikeli kimyasallar tanımlarında yer almıştır. Söz konusu tanımlar aşağıda verilmiştir;

"Çevre: *Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,*

Ekosistem: Canlıları kendi aralarında ve cansız çevreleriyle ilişkilerini bir düzen içinde yürüttükleri biyolojik, fiziksel ve kimyasal sistemi,

Ekolojik Denge: İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini, doğal yapılarına uygun bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütünü,

Sulak Alan: Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleri,

Tehlikeli Atık: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan atıklar ve bu atıklarla kirlenmiş maddeleri,

Çevre Kirliliği: Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etkiyi,

Tehlikeli Kimyasallar: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan her türlü kimyasal madde ve ürünleri ifade etmektedir." (Çevre Kanunu 2872 Sayılı). Çevre Kanunu'nda canlı teriminin kullanımından anlaşıldığı üzere herhangi bir sınırlama yapılmamış ve hiçbirisi dışarıda bırakılmadan bütün canlıları kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Canlılar konusunda ayırım canlıların ikiye ayrılarak kullanılması şeklinde olmuştur. Bu kullanım insan ve diğer canlılar şeklinde olup insan da canlıların içinde kullanılmıştır.

ÇED raporlarında bu tanımların kapsamında uygulamaları yapıp yapılmadığı ise tartışma konusudur. Proje alanları 2,8 ha ile 7.650 ha arasında ve ÇED rapor tarihlerinin 2006 ile 2016 arasında canlı kavramı incelemesi yapılan 52 raporda konu edilen canlı öbekleri Çizelge 5'de sunulmuştur. Çizelge incelendiğinde 52 ÇED raporunun sadece birinde likenlerden söz edilmektedir. Dört ÇED raporunda böceklerle ilgili bilgi verilmiştir. Canlı terim ve kavramından çizelge-

deki verilere göre, ÇED raporlarında anlaşılan, bitkiler ve hayvanlar olup hayvanlardan da balıklar, kurbağalar, sürüngenler, kuşlar ve memelilerdir (Sevgi vd., 2020). Dolayısıyla canlı terim ve kavramının anlamı daraltılarak kullanılması terim etiği açısından onaylanacak bir yaklaşım değildir. ÇED raporlarında bu daraltmayı aklı kılacak herhangi bir bilimsel düşünce, yaklaşım, değerlendirme de bulunmamaktadır. Ayrıca konuyla ilgili mevzuatta da daraltmayı haklı çıkaracak bir madde de yoktur. Dolayısıyla canlı kavram ve teriminin bu keyfi kullanımının incelenmesi terim etiğinin konusudur.

Çizelge 5.

Canlı Gruplarının Kaydına Rastlanan ÇED Rapor Sayıları

Canlı Grubu	ÇED Sayısı
Virüsler	1
Bakteriler	2
Algler	9
Karayosunu	1
Likenler	1
Mantarlar	1
Şapkalı Mantarlar	1
Mikro Mantarlar	0
Eğreltiler	2
Bitkiler	52
Hayvanlar	
Bir Hücreliler (Protista, Protozoa)	7
Süngerler (Mesozoa ve Parazoa)	4
Radiata (Cnidaria, Ctenophora)	3
Acoelamata (Platyhelminthes, Nemertea, Gnathostomulida vb)	2
Pseudocoelamata (Rotifera, Gastrotricha, Nematoda, Nematomorpha, Entoprocta vb)	2
Yumuşakçalar (Mollusca)	8
Halkalisolucanlar (Annelida)	7
Eklembacaklılar (Chelicerata - Akrepler, Örümcekler, Akarlar)	3
Sucul Eklembacaklılar (Kabuklular - Crustacea)	10
Karasal Eklembacaklılar (Çiyanlar, Kırkayaklar)	1
Böcekler (Insecta)	4
Az gelişmiş Protostomlar (Sipuncula, Echiura, Pogonophora, Onychophora, Tardigrada)	1
Derisidikenliler (Echinodermata)	6
Az Gelişmiş Deutorostom Hayvanlar (Chaetognatha, Hemichordata)	2
Balıklar (Çenesiz balıklar, Kıkırdaklı balıklar, Kemikli balıklar)	20
Kurbağalar (Amphibia) İkiyaşamlılar	50
Sürüngenler (Reptila)	51
Kuşlar (Aves)	52
Memeliler (Mammalia)	52

Açıklama notu. Çizelge 5 O. Sevgi, vd., 2020, "Çevresel Etki Değerlendirmelerinde Canlı Kavramının Kullanımı Bağlamında Yaşanan Etik İhlaller," İş Ahlakı Dergisi, 12(2), s. 26 kaynağından alınmıştır.

Canlı terim ve kavramın daraltılarak kullanılmasının yanında canlı öbeklerindeki tür sayısına yönelik hem verilerin elde edilişiyle hem de çalışma süresinin yetersizliğiyle ilgili olumsuzlukların olduğu belirtilmektedir (Sevgi vd., 2020). Bu da canlı terim ve kavramın daraltılması ve ÇED raporlarında sınırlı canlı öbeğindeki tür sayısında tam olarak belirtilememesi ile terim etiği sorunu daha da ağırlaştırmaktadır. Yapılan çalışmada Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yapılan ÇED raporlarında verilen canlı öbeklerine ait türlerin belirlenmesinde sınırlı sayıda ve önemli kısmı Türkiye'nin geneli için verilen eserlerden yararlanıldığı belirlenmiştir (Sevgi vd., 2020). ÇED raporlarında canlı terim ve kavramının kullanılmasından kaynaklanabilecek terim etiği ihlalleri üçe ayrılarak aşağıda sunulmuştur:

"1. ÇED raporlarında "canlı" kavramı daraltılarak kullanıldığından birçok canlı türü değerlendirme dışında kalmaktadır. Bu durumda ÇED raporu, öyle olmadığı halde bütün canlıları kapsaması gibi yazılmakta ve işlem görmektedir.

2. Raporlarda canlı türlerinin belirlenmesinde kullanılan kaynakça, gözlemler ve anketler eksik ve yetersizdir. Buna bağlı olarak ÇED raporları, söz konusu canlı (bitki, memeli, kuş, sürüngen, kurbağa) türleri tam olarak belirlenmiş gibi sunulmakta ve işlem görmektedir.

3. Proje ve etki alanlarında bulunan canlı gruplarına ait türlerin istenen rapor veya bilimsel görüş süresinde tam tespit edilemeyeceğinin belirtilmemesidir." (Sevgi vd., 2020, s. 32-33).

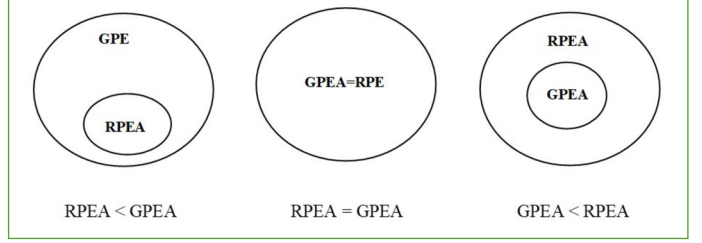
ÇED raporlarında proje etki alanı terimi:

ÇED raporlarının en önemli terimlerinden biri de proje etki alanıdır. Söz konusu terimin anlamına uygun olarak ÇED raporlarında kullanılmaması doğrudan terim etiğini ihlal edecek niteliktedir.

Proje etki alanı teriminde geçen etkinin tanımı; 25.11.2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nde "Etki: Gerçekleştirilmesi planlanan bir projenin hazırlık, inşaat ve işletme sırasında ya da işletme sonrasında, çevre unsurlarında doğrudan ya da dolaylı olarak, kısa veya uzun dönemde, geçici ya da kalıcı, olumlu ya da olumsuz yönde ortaya çıkması olası değişiklikleri" olarak verilmiştir. Etki bir alanda olacağı için söz konusu aynı yönetmelikte "Etki alanı: Gerçekleştirilmesi planlanan bir projenin işletme öncesi, işletilmesi ve işletme sonrasında etkilediği alanı" şeklinde tanımlanmıştır. Etkinin tanımında geçen çevre unsurlarının neler olduğu ise çevre tanımından anlaşılmaktadır. Çevre Kanunu'nda bu tanım, "Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı ifade eder," şeklinde verilmiştir. Dolayısıyla çevrenin unsurları; biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak verilmektedir. Böylece proje etki alanı herhangi bir yerde projenin yapılması ve işletilmesi aşamasında projeden kaynaklanan insan dahil tüm canlıların biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel öğelerin etkilendiği alandır.

Proje etki alanının belirlenmesinin önemi, projeden kaynaklanan etkilere maruz kalan alanda yaşanacak ekolojik sorunlarla ilgili değerlendirme yapma imkânı verir. ÇED raporunda belirtilen proje etki alanı (RPEA) ile gerçek proje etki alanı (GPEA) arasındaki ilişkiler Şekil 1'de sunulmuştur. RPEA < GPEA ve GPEA < RPEA

Şekil 1. ÇED Raporunda Belirtilen Proje Etki Alanı ile Gerçek Proje Etki Alanı Arasındaki İlişkileri

durumları terim etiğine konudur. Her iki durumdaki kullanımda karar vericileri yanıltmaları açısından terim etiği ihlallerine neden olur.

ÇED raporunda belirtilen proje etki alanının gerçek proje etki alanından küçük olarak belirlenmesi ve kullanılması karar vericilerin projeyi reddetmesi ya da ekolojik sorunlarla ilgili yetersiz önlem almasına neden olacağından terim etiğini ihlal eder. ÇED raporlarında belirtilen proje etki alanı gerçek proje etki alanından büyük belirlenir ve kullanılırsa bu seferde karar vericilerin gereksiz tedbirler almasına ve ekonomik zararlara neden olunmaktadır. Fakat ÇED raporlarıyla ilgili hazırlanan bilimsel makalelerde bu yönde değerlendirmelere rastlanmamakla birlikte kuramsal olarak rastlanabilecek bir durum olduğundan konu edilmiştir. Terim etiğine uygun olan ise ÇED raporlarında belirtilen proje etki alanı ile gerçek proje etki alanının örtüşmesidir. Böylece karar vericiler bilimsel ve etiğe uygun hazırlanmış veriler üzerinden kendi siyasetlerine uygun kararları alma imkânı bulurlar.

ÇED raporlarında model terimi

Temelde bir istatistik terimi olan 'model' başta doğa bilimleri olmak üzere sağlık bilimlerinde, sosyal bilimlerinde, eğitim bilimlerinde olmak üzere çok farklı alanlarında kullanılmaktadır: "Model oluşturulması denince, "kelime modeli", "şekil modeli", "matematiksel model" gibi çeşitleri anlaşılır..Bu yaklaşımlar bazı varsayımları kabul etme, buna göre bir model geliştirme ve bu modeli formüle etmeye dayanır." (Çepel, 1982, s. 69). Ekoloji bilimlerinde kullanılan model türleri çeşitlenerek günümüze kadar gelmiş ve kullanılan başlıca türleri; statik-dinamik, matematiksel-fiziksel, stokastik (tesadüf)-deterministik (tesadüf olmayan), simülasyon modelleri şeklinde çeşitlenmiştir (Evrendilek, 2004, s. 85). Türkçede çeşitli bilim alanlarında model ve türevlerini içeren terim sayısı 157 olduğu bilinmektedir (TÜBA, 2022). Modelin çeşitli türleri ve çeşitli bilim alanlarında kullanışları olsa da bazı ortak yönlerinin olduğu da görülmektedir. Doğa bilimleri için ortak yönler; 1) anlamayı kolaylaştırması, 2) belirli koşullarda doğru olması, 3) gelecekle ilgili kestirimlerde bulunma imkânı vermesi, 4) denetlenebilir olması, 5) gerçeğin yerine geçememesi şeklinde sıralanabilir.

ÇED raporlarında model teriminin kullanımı kapsamında yaşanacak terim etiği sorunları, 1) modelin doğru seçilmemesi, 2) modelin çalıştırılmasında kullanılan değişkenlere ait verilerin sağlıklı olmaması, 3) modelde yeterince değişken kullanılmaması, 4) modelin geçerli olduğu koşulların belirlenmemesi veya belirtilmemesi, 5) model sonuçlarının gerçekmiş gibi sunulması gibi hususlar olduğu düşünülebilir. Bu terim etiği sorunlarının

bilgi eksikliğinden kaynaklanması yükseköğretim lisans, yüksek lisans, doktora ve çeşitli akademik ünvanlar olanlar için geçerliliği düşük bir savdır.

Model teriminin kullanımıyla ilgili terim etiği ihlallerine başka durumlar da eklenebilir. Fakat burada en dikkat çekici olan ise model sonuçlarının gerçekmiş gibi sunulmasıdır. Bu yaklaşım doğa bilimleri gibi birçok değişkenin etkilediği süreçlerde yanıltıcı bir sonuç vermeye yatkındır. Özellikle mekanik eğitim almış mühendislik bilimleri mensuplarında bu etik ihlali yapma ihtimali yüksek olabilir. Sözelimi buzdolabı gibi kapalı sistemlerde modellerin istenilen düzeyde sonuçlar vermesi zaman alsa da açık sistemlerle kıyas olmayacak kadar kısadır. Orman, mera, akarsu, göl ve deniz gibi doğal alanlar ise açık sistemler olduğundan hem modelleme hem modellemenin geçerliliği gibi temel sorunların yanında model sonuçlarının tahmin değeri istenilen düzeyde olmayabilir. Kaldı ki açık ve kapalı sistem modellerinin istatistiksel anlam düzeylerinin rakamları aynı olsa da sonuçları aynı olmamaktadır. Örneğin buzdolabı üretiminde kurduğunuz modelin anlamlılık düzeyi 0,05 olsun yani daha kabaca bir değerlendirmeye her yüz buzdolabının 5'i kullanılmaz olsun, sonuçta bu ürünleri üreten firma bunların paralarını geri iade ederek piyasadan toplayabilir. Bu durum tabii ki arzu edilmez. Yerleşim ve tarım alanlarının sel riskinin %5 gibi düşük olması gerçekleşecek sonuçlar açısından buzdolabı örneğindeki gibi olmayacağı açıktır. İkinci bir örnek olarak dünyayı saran COVID salgınına yakalanan kişilerin %5'inin hastanede yatmasının tüm devletleri ve toplumları zor durumda bıraktığı bilinmektedir. Buna göre mekanik yapılarıdaki olasılıklarla doğal olayların olasılıkları aynı rakam olsa dahi etkileri aynı olmamakta ve bu yüzden doğayla ilgili model çalışmalarında model terimi tam anlamıyla kullanılmalı ve anlaşılmalıdır.

Model teriminin kullanımı dışında modelle elde edilen sonuçların ÇED raporlarında sunum şekli de terim etiği içinde değerlendirilmesi gereken bir konudur. Modelin çalıştırılacağı sürenin sadece istenilen sonuçların çıktığı dönemle sınırlı tutulması ya da sadece bu sonuçların verilmesi model çıktısı teriminin anlamına uygun bir davranış değildir. Ayrıca modelde kullanılacak veri kaynaklarının keyfi seçilmesi, bilimsel bir dayanağının olmaması ya da sonuçları etkileyecek şekilde kasıtlı seçilmesi de terim etiği açısından sorundur. Kirleticilerin yayılışının modelleneceği bir ÇED raporunda verileri kullanılacak meteoroloji istasyonlarının seçimi bu tür uygulamalara örnek olarak verilebilir. Sözelimi 15 meteoroloji istasyonunda sadece bir veya birkaçının kullanılması ve bunun bilimsel dayanaktan yoksun olması ya da tam olarak açıklanamaması model teriminin keyfi kullanımının örneği sayılabilir.

Model terimi kapsamında terim etiği ile ilgili sorunlardan biri de az rastlanmasına rağmen durumu açıklamayan modelin kullanılmasıdır. Sözelimi bir yarımada bir kent düşünülün ve herhangi bir nedenden dolayı söz konusu kentin kara yoluyla boşaltılmasının modellenmesi planlansın tabii yarımada olduğu için bir tek karayolu bulunduğu, yolun genişliği, araç sayısı, boşaltma işleminin yapılacağı mevsim, gün içindeki saat, kentin nüfusu, insan davranışları gibi birçok değişkenin modele girmesi gerekir. Böyle bir model oluşturulsa ve anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlense bu model kara ortasında iki çıkışı veya daha fazla olan bir kentte uygulanabilir mi? Uygulansa model çıktılarının bir geçerliliği olabilir mi? Oluşturulan modelde kullanılan değişkenler arasında etkili olanı yarımada çıkışın tek bir yola bağlı olmasıdır. Dola-

yısıyla bir çıkış noktasıyla iki çıkış noktasına sahip yerleşim yerlerinin aynı modelle açıklanması mümkün olmayacaktır. Ancak çıkış sayısının bir değişken olarak modele dahil edilmesi içinde defalarca ölçüm yapılması gerekmektedir. Buna göre model seçimi son derece önemli ve terim etiğine konu olmaya yatkın bir davranıştır.

2/B Uygulamaları

Ormanlıkta kısaca 2/B olarak tanımlanan sorunun aslı ormanlık alanların azaltılması ve dolayısıyla orman alanlarının daraltılmasıyla ilgilidir. 2/B uygulamalarının temel sorunu "orman vasfını kaybetme" kararının verilmesi aşamasında yaşanmaktadır.

2/B maddesinin nüvesi olan 1960 Anayasası'nın 131. maddesinde yapılan değişiklikle beşinci fıkranın başına "*Bilim, ve fen bakımından ve tam olarak orman niteliğini kaybetmiş bulunan ve meyvalık, bağ, zeytinlik gibi tarım alanında ve hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan yerler dışında orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz*" hükmü konmuştur." (İnal, 1971, s. 48). Böylece 15.10.1961 tarihinden önce belirtilen maddeye göre orman alanları orman dışına çıkarılması düzenlenmiştir. 1982 Anayasası'nda ise "*Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülme, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.*" şeklinde yerini almıştır. 1982 Anayasası'nda da benzer hüküm korunmuş en sonuncusu 2/B alanlarının başta kullanıcılarına (çoğu yerde işgalcisine) satılmıştır. Bu süreç daha henüz tamamlanmamıştır. 15.10.1961 tarihinin 31.12.1981 tarihine çekildiği ise gayet açık olarak orman alanlarını işgal edenlerin ödüllendirildiği yönünde yorumları destekleyecek bir uygulama olarak görülmektedir. Bu yaklaşımı Ayanoğlu "*1982 Anayasası tarımda kullanılmasında kesin yarar bulunan yerlerin hiç süre ile sınırlı olmadan orman dışına çıkarılmasına olanak vermiş, 15.10.1961-31.12.1981 tarihleri arasında işgal edilerek orman niteliğini kaybeden alanların da orman dışına çıkarılmasını öngörerek kapsamı genişletilmiştir. Bu da orman işgalcilerine cesaret vermiş, orman işgaline devam edilmesine sebep olmuştur. Zira vatandaşlar orman suçu işleyerek orman açan ve yerleşenlerin sonunda karlı (!) veya haklı (!) çıktığını görmüştür.*" olarak aktarmaktadır (Ayanoğlu, 2005, s. 655).

Bu süreç çok uzun zamandan beri devam etmektedir. Anayasa maddelerine istinaden çıkarılan kanunlarla yapılan uygulamalarda orman dışına çıkarılan alan miktarı her düzenlemede artarak devam etmiştir. 6831 Orman Yasasının 2. Maddesinde 1744, 2896 ve 3302 sayılı yasalarla yapılan değişiklikler nedeniyle belli bölgelerde iki ya da üç kez orman dışına çıkarma işlemi yapılmıştır (Ayanoğlu, 2005, s. 660). Orman alanı çıkarılmasının kimin adına yapılacağı konusundaki boşluk 30.10.1995 tarihinde 4127 sayılı kanunla doldurulmuş, hak sahipliğinin tanımı ve koşulları belirlenmiştir (Ayanoğlu, 2005, s. 657). Arazilerin satılmasını düzenleyen 29.06.2001 tarihinde 4706 sayılı yasa daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. En sonunda 1960 yılından başlayan süreç bazı alanlar için 50 yıl sonra tamamlandı. Fakat sonuçlandırılmayan alanlarda çalışmalar devam etmektedir.

2/B uygulamaları yukarıda çok kısa olarak özetlenmiştir. 2/B uygulamaları, sorunları ve çözüm önerileri konusunda çok farklı çalışmalar yapılmıştır. Burada ise terim etiği açısından değerlendirilecektir. 2/B uygulamalarının etik yönden çok sınırlı işlendiğini belirtmek gerekir. Etik açıdan 2/B uygulaması, 2/B alanın oluşmasına neden olan kişiler, işlem yapan ormancılar, aynı yerleşim yerindeki insanlar ve diğer bölgelerde yaşayan insanlar açısından değerlendirilebilir (Sevgi, 2020b). Sözgelimi, İstanbul ilinin genelinde 18.223 ha (yani 182,2 milyon m²’lik alan) (Çağlar, 2003) orman alanı işgal edilerek 1980 öncesinde önemli kısmında ev yapılırken aynı tarihlerde birçok insan İstanbul’un çeşitli yerlerinde kendi parasıyla kiralık ev tutmuş veya ev almış ve vergilerini vermişlerdir (Sevgi, 2020b). 2/B sahasında ev yapan bir kişi kira vermeyerek 1980-2019 yılları arasında yaklaşık 1 milyon TL kazanç elde etmişlerdir (Sevgi, 2020b).

Mevcut durumlara göre 2/B’ye konu olan yerler kabaca; 1) barınmak için (yazlık, dağ evi vb. dışında) büyük şehirlerin etrafında ormanların açılması, 2) tapulu arazilerin üzerindeki ormanın (bu yerler kadastro yapılırken orman alanlarına dahil edilmiş) sahipleri tarafından açılması, 3) kasten ormanı kesip, yakarak yok edip, sahayı işgal ederek faydalanılması ve işgal edilmesi (Sevgi, 2014c; 2020b) olarak ayrılmaktadır. En fazla alanın üçüncü yöntem ile açılan alanlar olduğu bilinmektedir. Bu üç duruma aynı şekilde davranılması etik açıdan tartışmalıdır.

2/B uygulamalarını terim etiği açısından incelenmesi gereken iki temel ifade bulunmaktadır. Bunlardan birincisi mevzuatta geçen “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş”, ikincisi ise; “yarar olduğu tespit edilen” ifadesidir. Bu iki ifade 2/B uygulamalarında maalesef anlamından kopararak anlaşılmiş ve uygulanmıştır. Bir orman alanı orman niteliğini nasıl yitirir. Bu durumun doğal koşullarda mümkün olmayacağını ormanla ilgili çok az bilgisi olanlar dahi söyleyebilir. Bir yerin orman niteliği ancak düzenli müdahalelerle (tarım alanına dönüştürülmesi, meraya dönüştürülmesi) baskılanabilir. Sözgelimi orman olan bir yeri açarak tarım yapılırsa tarım alanına dönüşmüş olur. Fakat o yer orman niteliğini kaybetmez. Çünkü kısa bir süre arazi kullanılmazsa alan önce otluğa sonra çalılığa ve en sonunda ormana döner. Ormanın ağaç kısmı ortadan kalkarken, ormanın varlığını sağlayan, iklim özellikleri, yeryüzü özellikleri, anakaya ve anakaya bağlı toprak alanda mevcuttur. Burada ormanın niteliği değil, ormanda yenilenebilen ağaç kısmı ortadan kalkmaktadır. Söz konusu 2/B alanına ev veya yerleşim alanı yapılırsa da durum değişmez sadece ev veya yerleşim alanı terkedildiğinde oranın orman olması daha uzun bir sürede gerçekleşir. 2/B uygulamalarında en başından itibaren orman terimi ağaca indirgenerek kullanılmakta ve anlaşılmaktadır. Ayrıca bilim ve fennin orman teriminin anlamının başkalaşmasına izin vermesi mümkün olmadığına göre söz konusu bu terimlerin anlamı da farklı olarak kullanıldığını düşündürmektedir. Hukuk mevzuatında yer alan ifadeler anlamı daraltılarak kullanılmış ve buna bağlı yapılan bütün işlemler terim etiği açısından tartışmalıdır.

2/B uygulamalarının ikinci ifadesi ise en az birincisi kadar yanlış anlaşılmalıdır. Söz konusu cümle 1982 Anayasası’nda “*bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler*” şeklinde verilmiştir. Arazi kullanımının en temel konularından biri arazi yete-

nek sınıflaması ile kullanım arasındaki ilişkilerdir. Arazi yetenek sınıfları sekiz sınıf olup bunların ilk üçünde tarım yapılabilirken dördüncü arazi sınıfında ise tedbirler alınarak ancak tarım yapılabilir (Akalın, 1974). Orman ise bazı istisnalar (taban suyu yüksekliği, don çukuru veya sekizinci sınıftaki çatlaksız büsbütün kaya gibi alanlar) dışında bütün arazi yetenek sınıflarında yetişebilmektedir. Arazi yetenek sınıflarında eğitim belirleyici bir özelliktir (Akalın, 1974). Türkiye’deki orman alanlarının önemli kısmı ise eğimli alanlarda bulunmaktadır (Kantaracı, 1983). Hızlı gelişen ağaç türleri, endüstri ağaçlandırmaları gibi ormancılık sektörünün odun ihtiyacının sağlanması için eğimi düşük alanlarda bulunan orman alanlarının öneminden dolayı korunmalıdır.

Bazı illerin tarım yapılmaya uygun olan I., II. ve III. arazi yetenek sınıfı arazilerinde bulunan orman alanları toplamı ve denetimli tarım yapılmaya uygun IV. sınıf arazilerde bulunan orman alanları 2/B alanlarının genel toplamı 225.155ha saha olup bunların 123.869ha’ı tarım yapılabilecek I, II ve III. arazi yetenek sınıflarının dışında bulunan orman alanlarından çıkarıldığı anlaşılmaktadır (Sevgi, 1999). Geriye 101.286ha orman dışına çıkarılan arazi daha ayrıntılı incelendiğinde bunlarında aslında diğer arazi sınıflarından çıkarıldığı belirlenebilir. Örneğin 2/B sahaları konusunda sadece söz konusu alanın tarıma uygun olup olmadığı belirlenmesinde eğimi ölçüt olarak yapılan çalışmalarda orman vasfını kaybettiği ve tarım yapmaya uygun olduğu gerekçesiyle çıkarılan alanların önemli kısmının tarıma elverişli olmadığı görülmektedir (Sevgi, 1996; 1998a; b). Dolayısıyla orman dışına çıkarılmada esas olan bilim ve fen bakımından orman olarak niteliğini kaybetme anlamı değiştirilerek kullanıldığı gibi bu yerlerin orman dışında verimli kullanılması kısmının da uygulamada verilen anlamının tartışmaya açık olduğu anlaşılmaktadır.

Mevzuatta geçen “yarar olduğunun tespit edilmesi” ifadesinin ise uygulamada kendi (gerçek) anlamında kullanılmadığı açıktır. Orman alanları çok daha geniş arazi yetenek sınıflarında yer alırken tarım alanları I, II ve III. sınıfta ayrıca IV. sınıfta denetimli şekilde yer alabilmektedir. Orman alanlarının özellikle hızlı gelişen türlerin endüstriyel ağaçlandırması, kavak ağaçlandırması gibi iyi arazi sınıflarına ihtiyaç duyulan uygulamaları da bulunmaktadır. Bir kısım orman alanlarının I, II ve III. arazi yetenek sınıflarında olması doğaldır. Burada şu soru sorulmalıdır: Nasıl oluyor da Orman niteliğini bilim ve fen bakımından kaybeden bir yerin orman dışında diğer arazi kullanım tipleri için uygun hatta orman olarak kullanılmasından daha yararlı olduğu belirlenebiliyor? Söz konusu “*Yarar olduğu, bu değerlendirme neye göre yapılmakta veya hangi bilimsel değerlendirmelerle yapılmaktadır. Örneğin aynı sahada tarım yapılması, mer’a olarak kullanılması ya da ormana tahsis edilmesi sonucunda; bu alanın üretim işlevi, hidrolojik, erozyona direnç, iklim, toplum sağlığı, tabiatı koruma, estetik, rekreasyon, ulusal savunma ve bilimsel vb. işlevler açısından karşılaştırıldığına en faydalı arazi kullanımı hangisidir?*” (Sevgi, 1999, s. 395). Sorunun yanıtı orman olacaktır. İzmit, Sakarya, Bursa, Balıkesir, Muğla, Antalya, Mersin, Adana ve Hatay illerinde orman dışına çıkarılan alan miktarı, I., II. ve III. arazi yetenek sınıflarında bulunan orman alanları toplamının üzerindedir (Sevgi, 1999). Orman dışına çıkarılan alanların önemli kısmının kanunda geçen yasal terimlerin anlamlarıyla uyumsuzdur.

Mevzuatta belirtilen 2/B ile ilgili uygulanacak yerler oldukça sınırlı bir yer olması gerekirken terimlerin anlamları daraltılarak veya

değiştirilerek uygulanmış ve sonuçta orman alanlarının daraltılmasına neden olmuştur. Oysa bu uygulamaların önemli bir kısmı doğrudan terim etiğine aykırı davranışlar açısından tartışmalı bir alanı oluşturmaktadır.

Bilimsel Yayınlarda Atıf

Bazı terimlerin ise doğrudan metin içinde kullanılması da uygulamalar açısından terim etiğine konu olabilir. Sözelimi bilimsel kitap terimi yazılan bir bilimsel kitapta geçmeyebilir. Fakat bilimsel kitap teriminin anlamının bilinmesi bilimsel kitap yazımında doğrudan belirleyici olabilir. Benzer şekilde atıf terimi bilimsel metinlerde doğrudan yazılmasa da uygulamaları ile bilimsel metinlerde yer alır. Bu örnekleri arttırmak mümkündür. Bu kısımda atıf teriminin bilinmemesinin uygulamada yaratacağı terim etiği sorunları değerlendirilecektir.

Atıf sözcüğü Türk Dil Kurumu genel ağında "atıf, -tî *Arapça 'atf 1. isim* Yönelme, çevirme, **2. isim** İlişkili bulma, **3. isim** Gönderme." (TDKS, 2021) şeklinde verilmiştir. Atıf diğer bir yayından alıntılanan bilgi, ya da doğrudan alınan cümle, paragraf ya da birkaç paragrafa yapılmaktadır. Bir çalışmanın giriş ve tartışma kısmında yer alan diğer yayınlardan alıntılanan bilgilerin hangi kaynaktan, ne miktarda ve kapsamda geldiğinin belirtilmesi işlemine atıf denir. Atıf, çoğu zaman atıf yapılacak metinden elde edilen bilgilerin metin yazarı tarafından kendi oluşturduğu bir cümlenin sonuna kaynağın yazılması şeklinde olmaktadır. Bunun yanı sıra kaynak metinden hiçbir değişiklik yapılmadan doğrudan alıntılanan cümle ve paragraflar şeklinde de yapılmaktadır. Atıfla ilgili terim etiği sorunlarının temelinde söz konusu alıntının nereden başladığı ve nerede bittiği sınırın ve atıf kapsamının belirsizliği yatmaktadır. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterimi metin içinde ve kaynaklarda nasıl yazılacağı ile metin içinde göndermeye konu olan bilgi, cümle ve paragrafın şekli olarak nasıl belirtileceği ayrıntılı olarak ortaya koymaktadır (Şencan & Doğan, 2017). Bu gösterimlerin çeşitliliği şekli olup tanımın esasında bir değişiklik yaratmamaktadır. Atıf gösterimi sosyal bilimleri, sağlık bilimleri ve doğa bilimlerinde son derece çeşitlilik gösterir.

Yayınevleri ya da dergilerin atıf gösterim şekillerinde de farklılıklar görülmektedir. Bununla birlikte bu gösterimler metin içindeki gösterimlerle kaynak arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı engellemektedir. Metni yazan araştırmacı kendi çalışmasının giriş kısmında konuyla ilgili bilgilerde atıflara yer vermektedir. Önceleri hoş görülen alıntının alıntılanması olan *atfen* kullanımına da rastlanılmaktadır. Fakat bu günümüzde kabul gören bir uygulama değildir.

Atıfın terim anlamının bilinmesi, terim etiği açısından sorun yaşanmasını önlemenin ön koşulu niteliğindedir. Atıf teriminin eksik bilinmesi ya da anlamının farklılaştırılması aşağıdaki etiğe uygun olmayan davranışlara neden olmaktadır. Doğal olarak etiğe uy-

gun olmayan davranışın terimin anlamını bilmemekten mi yoksa bildiği halde kasıtlı mı yapıldığı nasıl ayırt edilebilir ayrıca kitap editörü veya dergi editörlüğünün bu konuda hiç mi kusuru bulunmamaktadır?

Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak'ın ekoloji kitabından aşağıdaki paragrafın doğrudan alındığı düşünelim:

"Belli bir yetişme muhitinin bitkiye yaptığı toplam etkisi, orada yaşamakta olan bitkilerin davranışlarında en tam surette ifadesini bulur. Bu sebepten, bir yetişme muhitinin bitki büyümesi bakımından kalitesini takdir etmek için teorikman en ideal âlet orada yetişen bitkilerin kendileridir. Bitkilerin strüktürü, davranışı, kimyasal bileşimi ve nihayet büyüme derecesi yetişme muhitinin kalitesini teşkil eder." (İrmak, 1970, s. 290). şeklinde tırnak içinde belirtilecek bir alıntı yapıldığını ya da daha da bariz olarak;

"Belli bir yetişme muhitinin bitkiye yaptığı toplam etkisi, orada yaşamakta olan bitkilerin davranışlarında en tam surette ifadesini bulur. Bu sebepten, bir yetişme muhitinin bitki büyümesi bakımından kalitesini takdir etmek için teorikman en ideal âlet orada yetişen bitkilerin kendileridir. Bitkilerin strüktürü, davranışı, kimyasal bileşimi ve nihayet büyüme derecesi yetişme muhitinin kalitesini teşkil eder." (İrmak, 1970, s. 290). şeklinde alıntı tırnak içinde ayrıca italik gösterilebilir. Bazı yayınlarda ise söz konusu birebir alıntının daha küçük puntoyla yazıldığı ya da girintilerinin farklı olması gibi metinden ayrı olarak alıntının yapıldığı görülmektedir. Atıf teriminin tanımını bilmeden atıf yapılması durumlarından bir örnekte ise bu paragrafın gösterimi:

Belli bir yetişme muhitinin bitkiye yaptığı toplam etkisi, orada yaşamakta olan bitkilerin davranışlarında en tam surette ifadesini bulur. Bu sebepten, bir yetişme muhitinin bitki büyümesi bakımından kalitesini takdir etmek için teorikman en ideal âlet orada yetişen bitkilerin kendileridir. Bitkilerin strüktürü, davranışı, kimyasal bileşimi ve nihayet büyüme derecesi yetişme muhitinin kalitesini teşkil eder (İrmak, 1970, s. 290). şeklinde yapılmaktadır. Bu durum atıf terimini bilmemekten kaynaklanmaktadır. Böylece atıf terimin tam olarak bilinmemesi, alınan paragrafın sadece son cümlesinin alıntılanıldığı ya da bunun birebir olmadığı şeklinde bir atıf yapılarak etiğe uygun olmayan davranışa neden olmaktadır. Bu durum 10.11.2016 tarihli Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Yönergesinde "bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan" şeklinde tanımlanan etik ihlal davranışını oluşturmaktadır. Oysa söz konusu atıf teriminin anlamı bilindiğinde yukarıdaki şekillerde ya da benzer şekillerde (yani belirgin olarak ayrı ve küçük puntolarla gösterim gibi) atıf yapmak son derece kolay bir uygulamadır. Bununla birlikte bazı bilim insanlarının atıf terimini bildiği halde bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapılarak etiğe uygun olmayan davranışları gerçekleştirdiği ve bunun yaygın olduğu bilinmektedir.

5. Ormanlık Dili

Ormanlık dili orman alanlarıyla temas edilmesi ile birlikte başlayan ve günümüze kadar devam eden bir sürecin ürünüdür. Bu süreç farklı ormanlık alanlarıyla temas ettikçe, ya da mevcut ormanlık bilim ve uygulamalarında yaşanan gelişmelere koşut olarak ormanlık dilinin içeriği, değişmekte ve zenginleşmektedir. Örneğin Türkçe yağmur ormanlarında konuşulmadığından ya da Türkçe konuşan insanların bu coğrafyada yaşamadığından dolayı yağmur ormanlarıyla ilgili kavram ve terimler Türkçede çok az bulunmaktadır. Yağmur ormanlarıyla temas arttıkça bu konuda kavram ve terimlerde dil içinde yer alacaktır.

Ormanlık Dilinin Oluşumu

Doğal Koşullar

Ormanlık dilinin oluşmasında geleneksel ormanlık terimlerinin son derece önemli etkisi vardır. Özellikle Türkçe konuşan insanların ormanlık alanlarda veya kenarında yaşaması (Yıldırım, 2016) söz konusu varlıkların isimlendirilmesi, tanımlanması ve ilişkilerinin anlaşılmasına yönelik bilgi birikimine neden olmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalar göstermektedir ki Türkçede uzun dönemden beri ormanlıkla ilgili sözcükler yoğun olarak kullanılmaktadır. Örneğin bük, odun, ot gibi geleneksel ormanlık terimleri yaklaşık 1000 yıldan günümüze yazılı metinlerde kullanılmaktadır (Kaşgarlı, 1072).

Türklerle ormanlar arasındaki ilişki dünyanın çeşitli coğrafyalarında geçmişten günümüze devam etmektedir. Türkiye’de bulunan köylerin önemli kısmı orman köyü vasfındadır (Anonim, 2016). Balkanlarda yaşayan Türklerin önemli kısmı Balkan Dağları, Karpat Dağları, Kuzey Makedonya Dağları (Şar, Nice, Korab gibi dağlar), Rodop Dağları’nda yani ormanlık alanlarda yaşamaktadır. Benzer şekilde Orta Doğuda uzun dönemden beri dağlık alanlarda yine Türklerin yaşadığını görmek mümkündür. Sözelimi Suriye’de Golan Tepelerinde yaşayan Türkmenler bulunmaktadır (Erol, 2009). Kafkasya’da ve Güney Azerbaycan’da uzun dönemden beri ormanlık alanlarda yaşam devam etmektedir.

Türkçe coğrafyası dünyanın en önemli ekolojik (aynı zamanda orman) alanlarına sahiptir. Dünyadaki temel ekolojik bölgelerden Türk coğrafyasında en yaygın bulunanları sırasıyla, kuzey ormanları ve taygalar (%33, 13), çöl ve kurak alan çalılıkları (%16, 84), ılıman çayırılık, savan ve çalılık (%14, 25), ılıman geniş yapraklı ve karışık ormanlar (%11, 53) ve tundra (%11, 51), diğerleri ise %5’in altında bir alan kaplamaktadırlar (Sevgi ve ark., 2012, s. 229). Hareketli bir hayata sahip olan Türkler, yatayda 20°-100° Doğu boylamları ile 30°-60° Kuzey enlemleri arasında daimi olarak yaşarken, daha az nüfuslarla, 0°-170° Doğu boylamları ile 25°-70° Kuzey enlemlerine kadar genişleyen bir alanda bulunmaktadırlar (Sevgi vd., 2012, s. 227). Türk coğrafyası yeryüzü özellikleri açısından zengin olduğu gibi deniz seviyesinden en yüksek yeri ise 7315 m’ye kadar düşey yayılış göstermektedir (Gömeç, 2006). Türklerin yaşadığı coğrafyalarda hem düz ve geniş ovaların bulunması hem de yüksek dağların bulunması ile belirginleşmekte olup coğrafya genelde 500 m’nin altında olmakla birlikte, %1,7’si 4000 m’nin üzerinde bulunmaktadır (Sevgi vd., 2012, s. 227).

Türkçenin yukarıda söz edilen geniş coğrafyada en az 3.000 yıldan beri ormanlık alanlarda kullanılıyor olması, geleneksel ormanlık terimlerinin kökenini oluşturmaktadır. Bu birikimin ortaya

konulmasıyla ilgili çalışmalar son derece sınırlıdır. Bunun belki de en önemli nedenleri arasında; bu geniş coğrafyada uzun dönemden beri yaşanması, Türkçede farklı alfabelerin kullanılması ve kullanılıyor olması (Caferoğlu, 1984; Ercilasun, 1990; Şirin-User, 2006), Türkçenin farklı kültürlerle temas etmesi, birikimin çok yönlü olduğundan Türkçenin herhangi bir konusunu incelerken birçok alanla ilgili bilgi birikimine sahip olunması zorunluluğu (Togan, 1981) ve çalışmaların yapılmasına yönelik siyasi iradenin olmaması gibi etkenler sayılabilir.

Ormanlık Yükseköğretim Kurumları

Selçuklu ve Osmanlı döneminde medreselerde ormanlıkla ilgili metinlerin yazıldığı bilinmekle birlikte sadece ormanlık eğitiminin yapıldığı kurumlara yönelik kayıtlara rastlanmamıştır. Ormanlık yükseköğretimi, Osmanlı’nın yükseköğretim kurumu olan medresenin dışında gelişmesi teşvik edilen yeni yükseköğretim kurumlarında başlamıştır. Ormanlık yükseköğretiminin tarihsel gelişimine göre sırasıyla *Orman Mektebi* (1857), *Orman Mektebi* (1866), *Orman ve Maadin Mektebi* (1880), *Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi Ormanlık Bölümü* (1893), *Halkalı Ziraat ve Ormanlık Mektebi Âlisi* (1903), *Orman Mektebi Âlisi* (1910), *Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesi* (1934), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi (1948) ve günümüzde 12 orman fakültesiyle yükseköğretimi devam ettirmektedir (Sevgi, 2021a; b). Bunun yanı sıra dönem dönem ortaöğretim ormanlık okulları da açılmıştır. Ormanlık yükseköğretim lisans eğitimi 1857’den beri devam etmektedir. Bu kapsamda ormanlık bilimleri gelişmiş ve buna bağlı olarak ormanlık bilim dili ve ormanlık meslek dili inşaa edilmiştir.

Ormanlık bilimleri dili Orman Fakültesinin kurulmasıyla şekillenmeye başlamıştır. Ormanlık meslek dilinin şekillenmesi ise hem Orman Fakültesinin hem de ormanlık kurumları kapsamında gerçekleşmiştir. Bu oluşumda yabancı kökenli ormanlık ve bilimadamlarının etkileri olmuştur. Çünkü söz konusu yabancı uzmanlar hem Orman Fakültesininin hem de Orman Genel Müdürlüğü’nün kurulmasında, kurulduktan sonra ise çeşitli ölçeklerde bilgi verme, raporlama, bilimsel faaliyetler gibi açılardan destek vermişlerdir. Yabancı uzmanlar ve ormanlığa katkıları Tanzimat Dönemi, Meşrutiyet Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak sınıflandırılmıştır (Özdönmez & Ekizoğlu, 1993; 1994).

Ormanlık yükseköğretiminde doktora çalışmalarına 1938 yılından itibaren Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanununa göre başlanmış ve 1948 yılından itibaren de Üniversiteler kanunu kapsamında yapılmaktadır (İnal, 1968). 1938 yılından önce ormanlık yükseköğretimine ilgili doktoraların yurt dışında yapıldığı görülmektedir.

Orman Fakültesinin kurulmasıyla birlikte ormanlık bilimlerinin kavram ve terimleri konusu gündeme gelmiştir. Fakat yukarıda belirtilen yabancı ormanlık uzmanlarının doğrudan Türkçeyi kullandıkları konusu yeterince incelenmemiş olmakla birlikte, özellikle Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde Türkçeyi kullanmadıkları düşünülebilir. Türkçe eğitimin öncelendiği fakat koşulların yani yetişmiş ormanlık uzmanlarının olmaması ve kurumsal yapıların yeniden yapıldığı düşünülebilir. Fakülte kuruluşundan sonra ormanlık eğitiminde yabancı terimlerin karşılığının üretilmesi çabalarının gündeme gelmesi kaçınılmazdı. Bu konuda ormanlık bilimleri sadece sorun yaşamamakta dönemin

yeni bilim alanları veya yaklaşımlarının tamamında bu sorun yaşanmaktaydı. 1930'lu yılların sonuna kadar ormancılık eğitiminin lisansı İstanbul'daki Orman Fakültesinde yapılırken yükseköğretim lisansüstü eğitimi Avrupa'da yapılmıştır.

Ormanlığın ilk kuşak döneminden önce yani 1933'ten önce ormancılık dilinin malzemeleri belirlemeye başlamıştır. Bu zaman diliminde temel metinlerin çevirisine devam edilmiş, verilecek bilgi alanlarının belirlenmesi, bilgi alanlarının çerçevesinin oluşturulması ve uygulamaya aktarılması konularında daha sonra gelecek dönemin altlığı hazırlanmıştır. Bu zeminin üzerine hem ormancılık bilimlerinde yapılan lisans öğretiminde hem de (daha yaygın olarak orman teşkilatının kullanacağı) ormancılık dilinin oluşumunda ormancılık terimlerine yönelik bir ihtiyaç oluşmuştur.

Ormanlık dili esas olarak 1933-1960 yılları arasında *ilk kuşak* olarak tanımlanan (Özdönmez vd., 2000) kuşakta yer alan öğretim üyelerinin yoğun emekleriyle şekillenmiştir. Söz konusu kuşakta Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak doktorasını Tharent Yüksek Orman Mektebinde (1927), Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu doktorasını Münih Üniversitesinde (1935), Prof. Dr. Hayrettin Kayacık doktorasını Tharent Yüksek Orman Mektebinde (1935), Prof. Dr. Gafur Acatay doktorasını Tharent Yüksek Orman Mektebinde (1937), Prof. Dr. Refik Erdem doktorasını Tharent Yüksek Orman Mektebinde (1941), Prof. Dr. Faik Tavşanoğlu doktorasını Viyana Yüksek Ziraat Mektebinde (1937) tamamlamıştır (Anonim, 1957). Bu kuşağın donanımları son derece yüksektir. Bir taraftan ormancılık lisans eğitimi almış hocalardan dersler almışlar daha sonra Avrupa'da doktora yapmışlardır. Böylece ormancılığın hem Türkiye ölçeğinde hem de Avrupa ölçeğinde birikimlerinden yararlanmışlar, ormancılığın dil ve terimlerine son derece vakıf olmuşlardır. Yurt dışında ormancılık birikimini almış ve görev aldıkları İstanbul Üniversitesinde derslerini Türkçe yaptıklarından dolayı bu birikimlerini Türkçeye aktarmışlardır. Bu açıdan hem önceki kuşaktan hem de ondan sonra gelen kuşaktan açıkça ayrılırlar. Bu kuşağın hocaları günümüzde de verilmeye devam eden lisans ve lisansüstü derslerin önemli kısmının ders kitaplarını yazmışlar ve bu aşamada kullandıkları terimlerle ormancılık dilinin ve ormancılık bilimleri dilinin temelini atmışlardır. Bu kuşağın önceki dönemden devralınan Türkçe bilincini Türkçe ders kitaplarına dönüştürmüşler ve gelecek kuşaklara örnek olmuşlardır. Bu çalışmalar ülke genelinde Türkçe faaliyetlerin en yoğun ve Türkçe bilincinin en yüksek olduğu döneme denk gelmektedir.

İlk kuşak ormancılar ormancılık bilimleri eğitiminin İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinde verilir hale getirmişler ve Fakülteyi dünya ölçeğinde bir kuruma dönüştürmüşlerdir. Bu dönemde filizlenmeye başlayan terim çalışmaları 1960 ile 1980 arasındaki yılları kapsayan ve ikinci kuşak olarak tanımlanan (Ekizoğlu & Yıldırım, 2006) ormancılar tarafından da sürdürülmüş ve ormancılık dilinin geliştirilmesine devam edilmiştir. Özellikle bu metinde. *Ormanlık Terim Çalışmalarının Tarihçesi ve Geleneksel Ormanlık Terimleri* bölümlerinde ayrıntılı verilmiştir. Bu dönem artık ormancılık bilimlerinin kendine özgü terim sözlüklerinin yazılmaya başladığı bir dönemdir. Ayrıca bu dönemde Orman Fakültesinin tek olması ve lisansüstü tezlerle ilgili uygulamalar ormancılık dili ve terimlerini denetleme imkânı vermemekteydi. Orman Fakültesinde üretilen bir terim fakülte kamuoyunda kabul gördükten sonra tek elden orman kurumlarına ve kamuoyuna yansıtılmaktaydı. Yeni terimlerin fakülte kamuoyunda onaylanması söz konusu te-

rimlerin dergide ya da kitaplarda yayınlanması ile mümkün olmaktaydı.

Ormanlıkta üçüncü kuşak olarak belirtilen ve 1980 ile 2006 yılları arasında olduğu kabul edilen (Ekizoğlu & Yıldırım, 2007) dönemde ormancılık dilinin en önemli unsuru olan terim çalışmaları devam etse de birikime katkı yapan çalışmalar son derece sınırlı kalmıştır. İlk ve ikinci kuşak döneminde terim çalışmalarının etrafında olan öğretim üyelerinin ürün vermeye devam etmiş olmaları dikkat çekicidir.

Ormanlıkta 2007'den sonraki dönem dördüncü kuşak olarak anılacaktır. Fakat bu dönem ormancılık bilimleri dili açısından geriye dönüş dönemi olma eğilimi taşımaktadır. Geriye dönüş ile, ormancılığın ilk döneminde Avrupalı uzmanların yabancı dilde eğitim vermekte (derste Türkçeye tercüme edilmesi veya notların Türkçeye çevrilmesi gibi faaliyetlerle birlikte) yani eğitimde Türkçe dışında bir dille yapılmaktaydı. Kısacası, 1857-1930 yılları arasında ormancılık dilinin Türkçe olması için emek harcanırken ve bu başarılıken günümüzde ise ormancılık dilinin gelişimi engellenmekte ve ormancılık dilinde yabancı dil tercih edilmekte ve teşvik edilmektedir. Oysa ormancılık bilim dili ve meslek dili ilk kuşak tarafından şekillendirilmiş ve inşa edilmiş, ikinci kuşak geliştirirken artık Türkçe ormancılık eğitimi verilebilecek çok önemli bir birikim oluşturulmuştur. Günümüzde Türkçeye uluslararası seviyede ormancılık eğitimi verilmekteyken, ormancılık dilini önce ders ölçeğinde yani yabancı dilde ders verme, sonra da en köklü ormancılık dergilerinin yazım dilinin yabancılaştırılmasıyla geriye dönüş olarak algılanmasına neden olacak uygulamalarla karşılaşmaktadır.

Ormanlık Bilimlerinin Diğer Bilimlerle Etkileşimi

Ormanlık bilimleri dili ve meslek dilinin oluşmasında ormancılığın diğer bilim alanlarıyla ilişkileri son derece önemlidir. Ormanlık bilimleri kabaca mühendislikle ilgili olanlar, canlıbilimleriyle ilgili olanlar ve toplumbilimleriyle ilgili olanlar olarak ayrılabilir. Belirtilen ayrımın anabilimdalları yapılanmasına da yansdığı görülmektedir. Birçok mühendislik programında toplumbilimleriyle ilgili ders bulunmazken, Orman Fakültelerinde doğrudan hukuk, yönetim, ekonomi, politika kavramları anabilim dalları isimlerinde bulunmaktadır. Birçok mühendislikte canlıbilimleriyle ilgili dersler bulunmazken ormancılık eğitiminde bu alanın çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Günümüzün yeni eğilimleri arasında canlıbilimleriyle mühendisliğin kesiştiği alanlardan yeni bilim alanları, meslekleri ve bilgiler oluşturulması gelirken ormancılık eğitimi bunun üzerine yapılandırılmıştır. Benzer şekilde Orman Fakültelerindeki peyzaj mimarlığında bu yaklaşımla eğitim vermektedir. Bu durum ormancılık bilimlerinin diğer bilimlerin terim birikiminden faydalanmasını kolaylaştırmıştır. Böylece diğer bilim alanlarındaki birikimler ormancılık bilimlerine aktarılabilmiş ve bu süreç halen etkin olarak devam etmektedir.

Ormanlığın bu özel durumu öğretim üyelerinin yetiştirilmesine de yansımıştır. Orman Fakültesinin geçmişten günümüze ikinci lisans eğitimini bitirmek sıkça rastlanılan hatta bazı anabilim dallarında yazılı olmayan bir kural niteliğine bürünmüştür. Ormanlığın dışında ikinci lisans bitirme örnekleri olarak Çevre ve Orman Hukuku Anabilim dalında Hukuk Fakültesi, Ormanlık Ekonomisi Anabilim dalında İşletme veya İktisat bölümlerinin, Orman Hasılatı ve Biyometri Anabilim dalında Matematik bölümü bitirilmesi

gelenekseldir. Bu konuda Toprak İlmi ve Ekoloji Anabilim dalında ise Kimya bölümünü okuyan öğretim üyeleri olduğu gibi Felsefe bölümünü bitiren öğretim üyelerine de rastlanmaktadır. Son dönemlerde ise İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümü öğretim üyelerinde ikinci lisans öğretimi için Sosyoloji bölümü ilgi görmektedir. Bu durum geçmişte olduğu gibi günümüzde de ormancılık bilimleri dilini ve meslek dilini canlı tutmakta, geliştirmekte ve denetimini teşvik etmektedir.

Ormancılık Kurumları

Devletin ormancılıkla kurumsal olarak geniş ölçüde ilgilenmesi Tanzimattan (1839) sonra başlamıştır. İlk orman müdürlüğünün kurulması da 1840 yılında olmakla birlikte başarılı olunamamıştır (Kılıç, 2021). Ormancılık eğitimi almış yetişmiş insan kaynağı olmadan orman teşkilatının ayakta durması mümkün olmamıştır. Orman Fakültesinin kurulması, devleti yönetenlerin ormanla ilgili bilgilerinin artmasına bağlı olarak orman teşkilatında gelişmiştir. Osmanlı Devleti döneminde yurt dışından gelen uzman raporlarıyla birlikte başlayan ve Orman Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla sonuçlanan süreçlerde bazı ormancılık terim ve kavramlarının dile girmeye başladığı düşünülebilir. Fakat bununla ilgili bilgiler son derece sınırlıdır. Orman Genel Müdürlüğü'nün kamu kuruluşu olarak gelişmiş şekli alması ise 1937 yılında olmuştur. Orman Genel Müdürlüğü 1937 yılında çıkarılan 3204 sayılı kanunla hükmü şahsiyete haiz katma bütçeli bir idare olarak kurulmuştur (OGM, 2018). Daha sonra Orman Bakanlığına dönüşmüştür. Bazı dönemlerde de diğer alanlarla birleştirilerek bakanlıkta orman terimi kullanılarak yer almıştır. Orman Genel Müdürlüğü ya da Orman Bakanlığının ormancılık dilindeki kullanımları ise *teşkilattir*. Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında *teşkilat* sözcüğünün eş anlamlısı olarak örgüt sözcüğünü vermektedir (TDKS, 2021). Teşkilat kavramı ormancılık dilinde kurumu ifade etmek için kullanılan alıntı sözcüklerdendir.

Ormancılık kurumlarının ormancılık diline katkıları son derece önemlidir. Bunların arasında Orman Fakültesinde öğrenilen ormancılık bilimleri terimlerinin vatandaşla iletişimde kullanılarak genel Türkçeye aktarılmasını sağlamıştır. Günümüzde karaçam, ağaçlandırma, karşı ateş, su işlevi, rekreasyon, milli park, tabiat parkı gibi birçok ormancılık bilimlerinde bulunan terimler gündelik dilde de kullanılmaktadır.

Ormancılıkla ilgili genel müdürlüklerin ülke genelinde her yerinde örgütlenmiş olması geleneksel ormancılık terimlerinin de hem yaşamasına hem de ormancılık diline geçmesini sağlamaktadır. Bugün Biga yarımadasında bulunan Kazdağı'nın doğu kısmında Gürgeç Dağı bulunmaktadır. Fakat Gürgeç dağında sistematiğe bilinen gürgeç ağacı (*Carpinus betulus*) yayılış yapmamaktadır. Oysa Bayramiç Orman İşletme Müdürlüğü çalışanları tarafından gürgeç isminin yöre için özel önemi olduğu, ormancılık bilimlerinde Türkçe adı Kazdağı Gökarnı olarak bilinen sistematiğe adı *Abies equi-trojani* olan türün geleneksel isminin gürgeç olduğu bilgisi bilinmekte ve yaşatılmaktadır. Yani geleneksel ormancılık terimlerinin Orman Genel Müdürlüğü taşra örgütleri tarafından yaşatıldığı görülmektedir. Bu yaşatılmanın bariz olarak görüldüğü alanların başında ise idari birim adları, mevki adları veya plan adları gelmektedir.

Ormancılıkla ilgili genel müdürlüklerin önemli sayıda olan süreli yayınları ve kitap, çeviri, rapor, plan, proje gibi yayınlanan eserlerinde beklenildiği üzere ormancılık bilimlerine ait terimlerin yo-

ğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Sınırlı sayıda olsa da yeni terim ve kavramların üretildiğine de rastlanmaktadır.

Ormancılık Araştırma Enstitülerinin de ormancılık diline önemli katkıları olmaktadır. Özellikle yapılan çeviriler, kitaplar, araştırma makaleleri, proje ve rapor gibi çalışmalar da hem ormancılık dili kullanılmakta hem de geliştirilmektedir.

Ormancılıkla ilgili genel müdürlüklerin çeşitli dönemlerde yaptıkları uluslararası veya ulusal ölçekteki toplantılarda ormancılık diline hem yeni terim ve kavramlar katılmakta hem de mevcut terimler kullanılarak anlamları pekiştirilmektedir. Meslek içi eğitimlerde ise ormancılık dili konusunda eksikliği olan meslek üyelerinin eksikliklerini giderebilme imkânı sağlanmaktadır.

Ormancılık kuruluşları içinde Orman Genel Müdürlüğü'nün bazı çalışmalarında doğrudan yazım kurallarına dahi mevzuatında yer verilmiştir. Örneğin "Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesine Ait Usul ve Esaslar" isimli Tebliğ 299'da Ek 28'de "Orman Amenajman Planları Yazımında İmla Kuralları"na yer vermiştir (Tebliğ 299, 2017, s. 197). Böylece orman amenajman raporları bağlamında ormancılık dilinde yaşanabilecek genel dil bilgisi yanlışlarının oluşmasını engellemektedir. Metnin ilerleyen kısmında verilen ve Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer alan bitki adları yazılışları verilerek (Tebliğ 299, 2017, s. 208) ormancılık dilinde bitki adlarının yazılmasında bir ölçüt oluşturma isteği ortaya koyulmuştur. Böylece kurum ormancılık dilinin kullanımını bir mevzuata bağlamaktadır.

Ormancılık kurumları yanında ormancılık terimlerine katkı yapan sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır. Örneğin Türkiye Ormancılar Derneği faaliyet ve yayınlarında doğrudan ormancılık diline ait kavram ve terimleri kullanmaktadır. Türkiye Ormancılar Derneğinin üç kurucusundan biri olan Prof. Dr. Asaf İrmak aynı zamanda Orman Fakültesinde terim konularını gündeme getirmesi ve ekoloji dilinin oluşmasında önemli katkıları olan bir öğretim üyesi olması ve dönemin Türkçe bilinci gibi etkileri derneğin başlangıç aşamasında ki faaliyetlerde etkisini görmek mümkündür. Derneğin yayın organı olan *Orman ve Av* ormancılık diline özellikle ilk dönemlerde önemli katkıları olmuş olup günümüzde de bu katılara devam etmektedir. Orman Mühendisleri Odası'nın da ormancılık diline çok önemli katkıları olmuştur. Özellikle 2000'li yılların başına kadar yaptığı toplantılar ve yayın organı olan *Orman Mühendisleri Odası Dergisi* bu açıdan son derece önemlidir. Günümüzde ise bu katkı daha çok düzenlenen eğitimlerle sağlanmaktadır.

Ormancılık kamu kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının ormancılık diline katkıları her ne kadar yukarıda verilse de bunların birer gözlem olduğu unutulmamalı esas katkısının belirlenmesi için araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Ormancılık Dilinin Yapısı

Türkçe, daha önce belirtildiği üzere birçok kültür ve kültürlerin kullandığı dillerle doğrudan temasa geçerek dillerden sözcük alıp vermiştir. Bu durum çok az sayıda dilin ulaşabildiği bir iletişim alanı oluşturmuştur. Bu birikim ortaya henüz çıkarılmamış veya bu birikim sadece dilbilim açısından sınırlı olarak ortaya koymuştur. Bunun için buradaki değerlendirmeler Türkiye Türkçesi için yapılmıştır. Türkiye Türkçesi ormancılık dilinin gelişimi ile Türkiye Türkçesinin gelişimi benzerlik göstermektedir.

Ormanlık Dilinin Zenginleşmesi

Diğer dillerle etkileşme konusunda Türkçeyle yarışabilecek çok az dil vardır. Tarihsel gelişiminde Çince, Moğolca, Farsça, Arapça, Rusça, İngilizce gibi yaygın dillerle daha sınırlı kullanılan Almanca, Fransızca gibi dillerin yanında yöresel birçok dille doğrudan temas etmiştir. Etkileşime girdiği dillere Türkçe binlerce sözcük vermiş fakat bu sözcükler burada konu edilmemiştir. Türkçenin temas ettiği dillerden bazılarıyla olan ilişki etkileşimi aşmış ve Türkçeyi olumsuz etkileri olmuştur. Türkçenin varlığını tehdit eden diller; bölgesel ölçekte Balkanlarda Slav dilleri ve Yunanca, Türkistan coğrafyasında Rusça ve Çince, İran'da Farsça, Ortadoğu'da Arapça ve dünya genelinde ise İngilizcedir. Belirtilen tehdit eden dillerde dahil Türkçenin tüm dillerle etkileşimleri sonucunda bu dillerden sözcük alınmış ve yabancı kökenli Türkçe sözcüklere dönüşmüş daha sonra da Türkçenin öz sözcüğü olmuş önemli bir birikim bulunmaktadır. Dolayısıyla bir dilin gelişmesinde diğer dillerle girdiği etkileşimin katkıları önemlidir (Küyel, 1994). Bununla birlikte etkileşimi aşan bir tehdit olan dillerin boyutunun anlaşılmasına yardımcı olan rakamlar ortaya koyulmuştur. Örneğin, Türkiye Türkçesinin Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nün 9. baskısı üzerine yapılan bir çalışmaya göre; sözlükteki 60.152 madde başlığının 6.426 adeti Arapçadan, 4.645 adeti Fransızcadan, 1.363 adeti Farsçadan, 622 adeti İtalyancadan ve geri kalanı diğer dillerden alınmış toplam 14.264 adet Türkçe alıntı madde başı sözcük olduğu belirlenmiştir (Durmuş, 2004). Doğal olarak günümüz Türkçe Sözlüğü'nde bu rakamlar değişmiş olabilir. Ormanlık dilinde de bu alıntı sözcüklerin izlerini görmek mümkündür.

Ormanlık dili kadim bilgileri içermesi açısından diğer meslek dillerine göre çok şanslıdır. Bundan dolayı da ormanlık dili Türkçe kökenli ve Türkçeleşmiş terimlerden oluşmaktadır. Daha önceki dönemlerde etkileşime girilen dillerden alınan bir çok ormanlık bilimleri terimlerinin kökeninin yabancı olduğu sözlüklere bakılmadan anlaşılmemektedir. Bu da söz konusu sözcüklerin Türkçe olduğunun bir başka göstergesidir. Bu birikim ormanlık dilinin günümüzde mevcut istilacı dillere karşı önemli bir direnç sağlamasını temin etmektedir.

Alıntı sözcük ile yabancı sözcük (ya da *okunuş*) arasında genel Türkçede bazı ayrımlar yapılabilir. Fakat terimleşmiş sözcükler için alıntı terim bir bilim alanı veya meslek dilinde uzun dönem önce başka bir dilden alınmış Türkçenin özelliklerine göre değişime uğramış ve dili kullananlar tarafından anlamı bilinen sözcüklerdir. Yabancı sözcük ise dile yeni girmiş Türkçenin herhangi bir özelliğini edinmemiş ve dili konuşanlar tarafından anlamı tam bilinmeyen sözcüklerdir. Bu tanımlarda belirsiz olan sözcüğün eskiden girmesi veya yeni girmesinde herhangi bir zaman dilimi belirtilememesidir. Bilim tarihinde bilimsel (ya da dine, felsefeye ve sanata ait bilgilerde olabilir) yayınlar ilk dönemlerde el yazması şeklinde yayınlanmaktaydı, sonraki dönemlerde matbaa ile yayınlanmaya ve 20. yüzyılın sonlarından itibaren de bilgisayar ortamında yayınlanmaktadır. Dolayısıyla günümüzde bir terimin bir dilden diğer dile geçişi hızlanmış fakat bu hızın belirlenmesi için çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yabancı dilden alıntı yapılan sözcüklerin Türkçeleşme süreçleri sırasıyla orijinal, ara ve Türkçeleşmiş biçimler olmak üzere takip edilmiş ve 'ara biçim' terimi bir gramer terimi olarak önerilmiştir (Kartallıoğlu, 2016, s. 103). Benzer şekilde alıntı terimlerin yazılışı için ara terimlerden söz etmek mümkün olabilir. Fakat bu yaklaşım, yabancı dillerde bulunan terimlerin okunuşlarının Türkçede yayılmasına ve sayıca artmasına yol açacak şekilde

değil de alıntılanacak terimlerin Türkçeleştirilmesinde kullanılacak bir yaklaşım olarak anlaşılmalı ve kullanılmalıdır. Günümüzde ise yabancı sözcük girişi o kadar hızlanmıştır ki sözcüğün Türkçenin özelliklerini almadan o alanda konuşulanlar tarafından anlaşılabilen bir terime dönüştüğünü gösteren örneklerle de rastlanmıştır. Belki bu durum bir dilden bir dile sözcük aktarımının ötesinde bir aşamayı da gösteriyor olabilir.

Yabancı dilden okunuşların alınması aynı zamanda Türkçenin üretim gücünden faydalanmamayı alışkanlık haline getirmektedir (Sevgi, 2004). *Yabancı dilden terimlere yer vermek, dili yabancı etkilere açmaktır, sunmaktır.* (Küyel 1994, s. 174). Bu okunuş kullanma alışkanlığı yabancı terimin aynen yazılmasından yabancı önekleri dahi Türkçe sözcüklerin önüne getirmeye kadar abartıldığı görülmektedir. Türkçe sözcüklere ön ek gelmediği yaygın bilinen bir doğru olmasına rağmen Türkçe sözcüklere önek kullanımı Türkçe hassasiyeti olarak dahi sunulabilmektedir. Bu kullanımlar alıntı terimlerle bir ilişkisi olmayan ve kişinin Türkçe yetersizliğini göstermesinin ötesinde bir anlamı bulunmamaktadır.

Ormanlık dilinin en önemli metinleri sözlüklerdir. Sözcükler aynı zamanda dilin durumunu da göstermesi açısından önemlidir. Ormanlık bilimlerinde yapılan bir çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; ormanlık bilimleri sözlüğü ve yakın alanlardan (canlıbilimi gibi) 28 adet fen bilimleri sözlüklerinde terimlerin en yüksek yabancı dildeki okunuşun %65,6 olarak belirlenmiştir (Sevgi, 2004). Hatta yabancı dilden okunuşları alınan sözcüklerin %54,6 ile %88,5 arasında Türkçenin en bilinen özelliği olan ses uyumuna dahi uymadığı tespit edilmiştir (Sevgi, 2004). Böylece Türkçeye yabancı terimlerin girişi yoğun bir şekilde olmuş ve günümüzde de bu durum devam etmektedir.

Türkiye Türkçesi ormanlık dilinin oluşmasında Türkçenin seyrine göre aşağıdaki gibi gelişmiştir. Uzun dönemden beri etkileşime girilen veya etkisi altında kalan dillere ait ve günümüzde de yaşayan birçok sözcük Türkçenin ses uyumu başta olmak üzere dilbilgisi kurallarına uygun hale gelmiştir. Bundan dolayı bu kısım Türkçeleşmiş ormanlık dili alıntı terimlerinin kaynakları başlığı altında verilmiştir. Yeni üretilmiş ormanlık terimleri ise ikinci başlığı oluşturmaktadır. II. dünya savaşından sonra ise birçok dilin varlığını tehdit eden İngilizce de ormanlık dilini tehdit eden dil olarak ayrı başlık altında sunulmuştur. Aşağıda başlıklara konu dillerin dışında diğer dillerinde katkısının olduğu gerçektir. Fakat bu katkının diğer dillerden bariz olarak daha düşük olması ya da konuyla ilgili sınırlı bilginin olması ve burada ana etkenlerin yazılması gerekliliği gibi nedenlerden dolayı sınırlı bir şekilde sadece bazı dillere yer verilmiştir. Bazı ormanlık terimlerinde ise kaynaklarda gösterilen kökenler açısından kendi aralarında ya da Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların nedenleri veya terim ölçüğünde tartışmalar buraya taşınmamıştır. Aşağıda verilen bilgilerin ormanlık dili veya ormanlık bilimlerinin terimlerini merkeze alarak yapılmadığı dolayısıyla bu kapsamda yapılacak çalışmalarla aşağıdaki terimlere yenilerinin ekleneceği düşünülmelidir.

Alıntı Terimlerin Kaynakları

Ormanlık dilinde çok çeşitli dillerden alıntı terimlerinin bulunduğu görülmektedir. Bu durum Türkçenin genel tarihiyle uyumludur. Böylece Türkçe kendini defalarca yenilemiş, geliştirmiş ve yaşadığı dönemde bilimde yoğun olarak kullanılmıştır.

Ormanlık dilinin oluşmasında Çince ve Moğalcanın katkıları

Türkçenin en uzun dönemden beri etkileşim içinde olduğu iki dil Çince ve Moğolcadır. Fakat bu iki dilin Türkiye Türkçesine ve özelden ormanlık diline doğrudan katkıları ya da alıntı terimler henüz ortaya konulmamıştır. Belki de bu etkiyi daha iyi anlamak için Uygur Türkçesini incelemek daha uygun olabilir.

Ormanlık dilinin oluşmasında Farsçanın katkıları

Türkçenin konuşulduğu coğrafya kadar zengin bir orman örtüsüne sahip olmasada Farsçanın konuşulduğu coğrafyada da orman alanları bulunmaktadır. Ayrıca bu iki dili konuşanlar İran coğrafyasında çok uzun dönemden beri birlikte yaşamakta yoğun bir etkileşim içinde olmaktadır. Dolayısıyla Türkçeyle Farsçanın etkileşimi 11. yüzyıldan itibaren başlayarak 20. yy. başına kadar gelmiş hatta günümüzde de bu etkileşimin yansımaları görülmektedir. Bu etkileşimin izlerini ormanlık dilinde ve ormanlık bilimlerinde de takip etmek mümkündür.

Ormanlık bilimlerinde Farsça kökenli Türkçe terimler; "alıç, armut, badem, çangal, çarkıfelek, çınar, dut, erguvan, gonca, gül, kişniş, koz, lâden, lale, mazi, meşe, meyve, murt, nergis, nilüfer, rezene, servi, sümbül, süsen, şebboy, şimşir, tohum, bahar, bülbül, çakal, gergedan, horoz, kumru, leylek, pars, pul, sincap, şahin, vaşak, bent, rüzgâr" (Özlük, 2019, s. 114-119) sayılabilir. Aynı sözcükler Dursunoğlu (2009) eserinde Farsça kökenli olduğu daha önce ifade edilmiştir. Ayrıca bir Türkçe ve bir Farsça kelimeden oluşan "*sonbahar*" (Dursunoğlu, 2009) sözcüğü de ormanlık faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Arapça+ Farsça'dan oluşan sözcüklerden "*harcırah*" (Dursunoğlu, 2009) ormanlık dilinde kullanılan sözcüklerdendir.

Ormanlık dilinin oluşmasında Arapçanın katkıları

Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisi diğer dillerle kıyaslanmayacak kadar daha belirgin hatta Türkçeyi özellikle devlet yapısında kültür, bilim, sanat gibi alanlardan uzaklaştıracak kadar açık etkileri görülmüştür. Eski dönem el yazmaları bunun en açık göstergeleriyle doludur. Arapçanın Türkçe üzerindeki etkileri o kadar yoğun olmuştur ki söz konusu sözcükler ayrı bir sözlük yazılacak kadar fazladır. Söz konusu sözlüklerde Türkçeleşmiş olanlar hatta Türkçe konuşanların Arapça ve Farsça kök ve eklerden üretilen sözcüklerinde çalışmaya dahil edildiği görülmektedir (Ermış, 2008). Söz konusu bu etkide Arapça yalnız kalmamış zaman zaman Farsçada buna eşlik etmiştir. Bilindiği üzere günümüzde bu dillerin yerini genelde batı dilleri özelde ise İngilizce almıştır.

Arapçanın konuşulduğu coğrafyada ormanlık alanlar son derece sınırlıdır. Dolayısıyla Arapçanın ormanlık dilinde bulunan varlık adları üzerine etkisi Farsçaya göre daha düşük olmuştur. Fakat yapılan işlemler, süreçler ya da olayların isimlendirilmesinde Arapçanın genel etkisi ve 1850'li yıllardan sonraki döneminde gelişen genel terim üretme yaklaşımıyla birleşince bu etki yoğun olarak hissedilmiştir. Bu etki 1950'li yıllara kadar kendisini gösterse de daha sonra kaybolmuştur.

Arapça kökenli Türkçe ormanlık terimleri *ayıt, bakla, ceviz, çam, fındık, fıstık, hardal, haşhaş, hatmi, hindiba, hünnap, kahve, kereviz, pelit, salep, sandal, sumak, süsen, şakayık, taflan, zakkum, zeytin* (Alkayış, 2009) olarak verilebilir.

Ormanlık dilinin oluşmasında Rumca¹⁹, Yunanca ve Latince'nin katkıları

Yunanca ve Latincenin Türkçe üzerindeki etkileri her ikisinin de Avrupa'da uzun dönem devlet, kültür, sanat ve bilim alanında kabul görmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Latincenin Avrupa dillerinin oluşmasında doğrudan katkısının olması da yine dolaylı olarak Türkçe üzerine etkisi olmuştur. Özellikle İngilizce ve Fransızca olduğu belirtilen bir çok terimin kökeni biraz incelendiğinde doğrudan Latinceye çıkar.

Latince ve Yunancanın çeşitli bilim alanlarında kök, ön ek, son ek olarak yoğun kullanıldığı gibi ormanlık bilimleri kapsamında kalan bilimlerde de bu şekilde oluşturulan terimler yoğun bir şekilde Türkçeye geçmiştir. Bugün ormanlık bilimlerinde önemli yeri olan bitki sistematigi, fizyolojisi, anatomisi ve morfolojisindeki terimlerde söz konusu dillerden faydalanılmıştır (Stearn, 1991). Bunun yanı sıra özellikle, Yunanca ve Rumca ile Türkçe çok eski dönemden beri etkileşim içinde olduğundan ormanlık bilimlerinde kullanılan çeşitli terimlerde hatta geleneksel ormanlık terimlerinde dahi bu etkileri görmek mümkündür.

Bitkilerin Türkçe isimlerinin üretilmesinde Latinceden üretilmiş olan sistematikteki tür adlarından da yoğun olarak yararlanılmıştır. Türkiye'de doğal yayılış göstermeyen türlerde bu daha da açık olarak görülmektedir. Eliçin 1971'de konuyla ilgili verilen bazı bitki adları Çizelge 6'da verilmiştir. Bunun yanı sıra Latinceden üretilen tür adlarının anlamları da Türkçe karşılık olarak kullanılmıştır. Örneğin *Pinus nigra* Arn. cins adı olan *Pinus* çam olarak *nigra* ise kara olarak Türkçeleştirilerek *Pinus nigra'nın* Türkçesi karaçam şeklinde üretilmektedir.

Çizelge 6.*Latinceden Üretilen Türkçe Bitki İsimleri*

Latince Kökenli bitkiAdı	Türkçe bitki adı
<i>Picea sitkaensis</i> Carr.	Sitka Ladini
<i>Pinus arizonica</i>	Arizona Çamı
<i>Araucaria</i>	Arokarya
<i>Cedrus atlantica</i> Maw.	Atlantik Sediri
<i>Pinus sibirica</i> Mayr.	Sibirya Çamı
<i>Tsuga canadensis</i> Carr.	Kanada Sugası
<i>Cryptomeria japonica</i> (L.) Don.	Japon Kriptomeryası

Türkçedeki bitki adları ve botanik terimleri içinde de Rumcadan alıntılar görmek mümkündür. Türkçe Sözlük'te Rumcadan alıntı olan Türkçe bitkibilim terimleri için; "*açelya, araka, barbunya, bezelye, biber, defne, demet, domates, enginar, fasulye, fesleğen, fidan, fide, fiğ, filiskin, filiz, funda, gebre, gübre, ihlamur, ıspanak, kalamata, kantaron, kapari, karnabakar, kavata, kestane, kiraz, köknaç, labada, lahana, limon, mantar, marul, mastı, maydanoz, melisa, mersin, muşmula, palamut, papatyay, patates, pelin, pırasa, pırnal, pirina, reçine, siğla, tirfil, yulaf*" (Öner, 2008, s. 296-297) gibi örnekler verilebilir.

Yine balık ve deniz canlıları başta olmak üzere, Türkçe Sözlük'teki yer alan Rumcadan alıntı olan Türkçe hayvanbilim terimleri için de; "*agami, ahtapot, argonot, aterina, barbunya, çağanoz, çamuka,*

19 Rumcanın kökeni veya dil sınıflandırılmasındaki yeriyile ilgili tartışmalardan bağımsız olarak Türk Dil Kurumunda konuyla ilgili verilen Türkçe sözcüklerin kökeni olarak Rumca ifadesinin kullanılması esas alınmış ve sınırlandırılmıştır.

cinakop, cipura, cıpra, diplarya, falyanos, fangri, hani, harharyas, istakoz, horozbina, ibis, ilarya, isquete, iskorpit, ispinoz, istavrit, istiridyde, istrongilos, izmarit, kalemis, kalinis, kalinos, kerevit, karavide, karides, kefal, kangal, kofana, koloridyde, kolyoz, kukumav, kupes, lahos, lakoz, levrek, lipari, lipsos, lüfer, magri, marya, medüz, migri, merlanos, melanurya, midilli, midye, orfoz, orkinos, paçoz, palamut, parpa, perki, pines, salyangoz, sardalya, sarpa, sinarit, sübye, süline, tırpana, tirhos, tirsı, torik, trakunya, trança, uskumru, zağanos, zargana” (Öner, 2008, s. 296) gibi örnek olarak sunulabilir.

Yukarıdaki örneklerden anlaşıldığı üzere Türkçede bazı bitkibilim ve hayvanbilim terimlerinin ve bunların bir kısmı ormancılık dilinde ve ormancılık bilimlerinde kullanılmaktadır. Hatta bazıları geleneksel ormancılık terimlerinde ayrıntılandırılarak kullanılmıştır. Örneğin ‘pırnal’ terimi geleneksel ormancılık bilgisinde herdem yeşil meşelerin adı olarak kullanılmakta ve türlerin ayrımında da ‘kaba pırnal’ (*Quercus ilex*), ‘boz pırnal’ (*Quercus aucheri*), ‘kara pırnal’ ve ‘dikenli pırnal’ (her ikisinde *Quercus coccifera*) gibi kullanımları bulunmaktadır (Akkemik vd., 2019). Dolayısıyla ormancılık bilimlerinde pırnal meşesi ifadesi yanlış kullanıma örnek olarak verilebilir. Çünkü ‘pırnal’ herdem yeşil meşelerin genel adı olduğundan ifade *herdem yeşil meşe meşesi* şeklini almaktadır. Bununla birlikte geleneksel ormancılık bilgisinde meşe bazı yörelerde orman anlamında kullanıldığından *pırnal meşesinin pırnal ormanı* anlamında kullanıldığı görülmektedir. Meşenin orman anlamında kullanımını Azerbaycan’da da görmek mümkündür (Azerbaycan Cumhuriyeti, 2022).

Ormancılık dilinin oluşmasında diğer Batı dillerinin katkıları

Ormancılık dilinin oluşmasında batı dillerinin etkisi daha belirgin olarak 1850’li yıllarda orman okulu ve orman teşkilatının kurulmasına denk gelmektedir. Bu dönemlerde Avrupa dillerini etkileyen Latince ve Yunancanın etkileri yukarıda verilmişken burada ise kısaca İtalyanca ve Fransızcadan geçen terimlere yer verilmiştir.

İtalyancanın Türkçe üzerindeki etkilerinin diğer diller düşünüldüğünde sınırlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ormancılık dilinde kullanılan bazı terimlerin İtalyancadan geçtiği bilinmektedir. Buna *avukat, balya, ciro, fatura, maki, makine, marka, politika* örnek olarak verilebilmektedir (Sarı, 2008, s. 44). Bu sözcüklerin içinde özellikle maki ormancılık dilinde kullanılmakta olan son derece önemli bir terimdir.

Fransızca kökenli Türkçe ormancılık terimleri içinde; *isobar, mekanik, mekanist, meridyen, amortisman, avans, blok, bürokrasi, deklarasyon, ekonomi, kapital, milyar, milyon, antoloji, etimoloji, adaptasyon, aktüel, almanak, azot, benzin, hidokarbon, hidrojen, karbonat* gibi terimler sayılabilir (Sarı, 2008, s. 46-47).

Ormancılık dilinin oluşmasında yukarıda katkısı olan dillerin dışında Ermenice ve Gürcüce gibi diğer dillerden de katkılar olmuştur. Örneğin *korunga ve madımak* (Alkayış, 2009) bitki isimleri Ermenice kökenli Türkçe adlardır. Söz konusu etki Türkiye Türkçesi ormancılık dili kapsamının dışında diğer coğrafyalarda konuşulan Türkçeleri de içerecek şekilde yapılacak değerlendirmeler ile katkı sağlayan dillerin sayısı çok daha fazla artacaktır.

Üretilen Terimleri

Ormancılık bilimlerinde yeni terimlerin üretilmesini; terim üretilmesi konusundaki tarihsel birikim (hem bilimsel hem de ge-

leneksel olarak), terim üretme bilinci, mesleki sorumluluklar ve çözülmek zorunda olan terimsel ve kavramsal sorunlar teşvik etmiştir. Ormancılık bilimleri alanında yazılmış sözlükler bunun en somut örnekleridir. Ayrıca Orman Fakültesinde okutulan derslerin tarihsel gelişimi boyunca yazılmış ders kitapları terim üretimi konusunda diğer somut örneklerin yer aldığı eserlerdir. Bu kapsamda aynı öğretim üyesinin yazdığı kitapların baskı sayısına göre bu değişimler görüleceği gibi, aynı konuda farklı yıllarda yazılmış kitaplarda da görmek mümkündür. Üretilen terimler ormancılık diline doğrudan katkı yapmaktadırlar. Yapılacak çalışmalarla bu katkıların boyutlara daha iyi anlaşılacaktır. Metnin çeşitli yerlerinde üretilen terimlerle ilgili örnekler sunulduğu ve bu kapsamda üretilmiş terim dökümünün sayfalar alacağından yapılmamıştır.

Ormancılık Dilini Tehdit Eden Dil Olarak İngilizce

Günümüz ormancılık dilini İngilizce doğrudan tehdit etmektedir. Bunların başında yayın yapanların yazım dili olarak İngilizceyi tercih ederek ve buna bağlı olarak Türkçenin bilim dili olarak kullanılmasıyla oluşacak kurumsal ve bireysel birikimleri engellemeleri gelmektedir. Yayın dili olarak İngilizceyi yoğun kullananların Türkçe yayın yazmakta zorlandıkları, bazı terimlerin doğrudan İngilizcesinin metinlerinde kullanıldığı gözlemlenmektedir. Hatta bilgi sölenlerinde, çalıştaylarda ve çeşitli sunumlarda konuşmacıların yabancı dilde şekiller üzerinden yaptığı ve *major, respons* gibi sözcükleri bir statü göstergesi olarak kasıtlı kullanıldığına rastlanılmaktadır. Bu durum Türkçenin kullanımını azaltarak ormancılık dilinin gelişimini olumsuz etkilemektedir. İngilizce yayın yapmanın bir diğer yarattığı sorun da yayının İngilizce yazıldığından dolayı terimin Türkçeye çevrilmesi engellenmekte, bu konuda zaman harcaması gereken uzman kişiler bu enerjisini kullanma ihtiyacı duymamaktadırlar. Bu da İngilizceden gelecek terimlerin Türkçeye daha yavaş çevrilmesine neden olmaktadır. Bazı fakültelerde olduğu gibi İngilizce yayının olumsuzluklarını pekiştirici şekilde İngilizce ders yapılması terimlerin Türkçeleştirilmesini olumsuz etkileyen bir diğer uygulamadır. Hatta İngilizceyi bu şekilde kullanan öğretim üyelerinin yoğun olarak kullandığı İngilizce terimleri Türkçeye çevirmemesi gerekçeleri olarak kendilerinin uzman olmadığını belirtmeleri son derece dikkat çekicidir.

İngilizce ek ve sözcüklerin ormancılık dilinde doğrudan kullanılması en basit dil yapısına dahi aykırı örneklerle kendini göstermektedir. Sözelimi Türkçe sözcüklere İngilizce ön eklerin getirilmesi gibi. Biyoçeşitlilik hatta bioçeşitlilik kullanımları sıkça görülmektedir. Bu kullanım şeklinde İngilizce *bio-* öneki yalnız olmayıp, *eko-, mikro-, makro-*, gibi çeşitli ekler sıklıkla Türkçe sözcüklerin önüne getirilmektedir. Bir başka basit bir dilbilgisi açısından sorunlu olan tekil varlık isimlerinin İngilizce yazılmasıdır. Örneğin dergi isimleri, kurum isimleri gibi

Yabancı dil öğreniminin o dildeki birikimlerin Türkçeye çevrilmesinde kullanılmasını sağlama kısmı bir tarafa bırakılmış adeta bu öğrenim kişisel gelişimin ve kariyer planlamasının bir basamağına dönüşmüştür. İngilizcenin dünya ölçeğinde ne kadar baskın ve istilacı olduğu bilinmesine rağmen bu konunun önemsenmemesi düşündürücüdür. Bununla birlikte İngilizce yayın yapılmaması anlamına gelecek toptancı bir yaklaşım da bu metinde savunulmamaktadır. Burada açıkça ifade edilen İngilizce (ya da başka bir dil) bilgisinin Türkçenin terim zenginliğini arttırmasına yönelik bir çabaya dönüşmemesidir.

İngilizce yayın yazma konusu o kadar abartılmıştır ki bazı insanların İngilizce daha hızlı yazdığını ifade ettiğine tanıklık edilmektedir. İngilizce gibi terim konusunda son derece zengin olan bir dilin konfora sığınmanın faydaları kişisel kariyerler için çekiçliliğini korumaktadır. Türkçeye yönelik olumsuz etkiye karşı mücadele etmek yerine ve bunun özellikle en yetkin ve kendi alanında bir başkası olmayan kişiler tarafından etiğe uygunluğu tartışmalı olan kendilerine ait olmayan konforun gönüllü olarak kullanılması geleceği tahrip edici niteliktedir.

Ormancılık Dilinin Özleşmesi

Ormancılık dilinin özleşmesi kavramı ile kastedilen Arapça ve Farsça sözcüklerin yerine Türkçelerinin kullanılmasının teşvik edilmesi veya yeni Türkçe kökenli terimler üretilmesi ile ormancılık dilinde kullanılan sözcüklerin Türkçenin yapısına uygun olanlarının sayısının arttırılmasıdır. Ormancılık dilinin özleşmesinde yaygınlık kazanmış Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin ise Türkçenin kurallarına göre kullanılmasının temin edilmesidir. Özleşme çalışmaları her ne kadar terim üretmeyi içerse de esas olarak mevcut Türkçe sözcüklerin terim olarak kullanılmasına odaklanırlar. Özleşme Türkçenin sözcük zenginliğini kullanmayı öne çıkarır.

Ormancılık dili Arapça ve Farsça açısından özleşmiştir. Ormancılık dilinin özleşmesine çeşitli örnekler sunulabilir. Türkçesi yaygın olarak kullanılan terimlerin bazıları hatırlanmamaktadır. Örneğin ormancılık uygulamalarında önemli yeri olan 'temizleme kat'iyatı' yerine 'temizleme kesimi', 'ferahlandırma kat'iyatı' yerine 'ferahlandırma kesimi', 'ziya kesimi' yerine 'ışıklandırma kesimi', 'rapıtı' yerine 'nemli' (veya 'yaş'), 'kesif toprak', 'sıkı toprak', 'mahlut' yerine 'karışım' (veya 'karışık'), 'ictimai' yerine 'toplum' terimleri ormancılık dilinde kullanılmaktadır. Konuyla ilgili daha fazla örnek Erhan Kılıç ve Prof. Dr. Mustafa Yılmaz'ın *Osmanlı Döneminde Yayınlanan Ormancılık İlgili İlk Eserlerde Geçen Bazı Terimler ve Önemi* isimli 2019 yılında yayınlanan çalışmasında görülebilir. Günümüzde ormancılık dili ve daha özelden ormancılık bilimleri dili özleşme yaklaşımını Avrupa dillerinden giren kavram ve terimlere yönelik kullanmada çekinik davranmaktadır. Oysa bazı ormancılık bilimlerinde Avrupa dillerinden geçen sözcüklere yönelik özleşme yaklaşımına gerek duyulmaktadır.

Ormancılık Dilinin Temas Alanları

Ormancılık dilinin diğer dillerle teması

Daha önceki sayfalarda ifade edildiği üzere, terim bilginin kendisidir. Dolayısıyla bilgi birikimi ile terim sayısı arasında doğrudan bir ilişki bulunur. Bilimsel bilginin birey, toplum ve insanlık ölçeğinde birikimleri farklıdır. Özellikle herhangi bir toplumun bilgisi ile insanlığın ulaştığı bilgi arasındaki farkların giderilmesi için en önemli etkinlik çeviri olmakta, çeviride ise terimler merkezi konumdadır. Ormancılık açısından bakıldığında birçok konuda çok sayıda terim bulunmaktadır. Fakat günümüzde birçok alanda olduğu gibi ormancılık alanında da bilim ve uygulamaları gelişmektedir. Özellikle, yeni oluşturulan bilim alanlarına ait terimler ya da mevcut bilim dallarında yaşanan ilerlemeler kapsamında oluşturulacak terimler önem arz etmektedir. Bu kapsamda ormancılık bilimlerinde çalışan bilim adamlarının önerisi doğrultusunda oluşturulacak terim öbeği kullanılarak bu çeviri faaliyetlerine başlanabilir. Türkçeleştirilecek terimlerin belirlenmesinde son yıllarda kullanılan yaygın yabancı dilde yazılan ormancılık kaynaklarından yararlanılabilir. Belirtilen kaynakların hangilerinin oldu-

ğunun tespitinde ormancılık bilim alanlarında çalışan uzmanlara kendi alanlarında yaygın kullanılan eserlerin istenmesi yolu seçilebilir. Böylece birikim farklılığını gidermek için oluşturulacak terim öbeğindeki sözcüklerin Türkçeleştirilmesi hedeflenebilir.

Diğer bilim alanlarıyla ormancılık dilinin beslenmesi

Ormancılık bilimleri sınıflandırılmasında mühendisliğin kapsamında çeşitli bilim dalları bulunmaktadır. Bunlarda kullanılan terimlerin doğrudan kullanılması kaçınılmazdır. Bu tür bilim dallarında bulunanların önemli bir kısmı Orman Fakültesi dışında çalışmalarını sürdürmektedir. Ormancılığa özgü bilimlerde ise terim çalışmaları genelde ormancıların denetimindedir. Bu konuda yapılmış geçmiş dönem çalışmaları Türkçe için tek kaynak olduğunu söylemekte fayda vardır.

Ormancılık bilimleri sınıflandırmasında kesişme bilimlerine ait diğer bilim dallarında yapılan çalışmalar ormancılık içinde önemlidir. Örneğin *Orman Ekolojisi* terimleri doğrudan ekoloji kapsamında üretilen terimlerle örtüşmektedir. Bu durumda Orman Ekolojisinde yapılacak terim çalışması için ekolojinin genel ve diğer alanlarında yapılan çalışmalara bakılmasını ve hatta bazı temel kavramlar ise daha geniş bir kaynak taramasını gerektirmektedir. Örneğin, 'ecology' teriminin Türkçe karşılıkları çeşitli dallarda farklı olarak çevrilmiştir (Sevgi, 2015b). Dolayısıyla diğer bilim alanlarında oluşan dil birikiminden faydalanma açısından ormancılık dilinin önemli imkânları vardır.

Ormancılık dilinin genel dille teması

Ormancılık dili yukarıdaki bilgilendirme faaliyetleri dışında ormancılık alanında yaşayan önemli bir nüfusla doğrudan kurulan temasta kullanılmaktadır. Belki bu karşılaşmalar, ormancılık dili ile genel dil arasında geçişlerin yaşandığı bir alan olarak da görülebilir. Çünkü bir çok ormancılık diline ait terimin genel Türkçede kullanıldığı, en azından söz konusu ormancılık alanında yaşayanların ve geçimini ormancılık faaliyetlerinden sağlamayanların da dahil olduğu insanların dilinde yer almaktadır.

Ormancılık dili özellikle yükseköğretim kurumlarında, meslek içi ilişkilerde kullanılmakla birlikte en az bunlar kadar önemli olan vatandaşla temasta da kullanılmaktadır. 2021 yılı yaz döneminde Türkiye tarihinin en büyük orman yangınları çıkmış ve 793 adet orman yangınında toplam 139.503 hektar orman alanı yanmıştır (Anonim, 2022). Belirtilen yangınlar boyunca kamuoyu çeşitli düzeylerde ormancılık dili kullanılarak bilgilendirilmiştir.

Herhangi bir bilim dalında genel dile çeşitli terimler geçtiği bilinmektedir. Bu konuda spor terimlerinin genel dile nasıl ve hangilerinin geçtiği hatta spor dalları arasında farkların bulunduğu belirlenmiştir (Kalafat, 2014). Benzer şekilde, ormancılık dilinde bulunan bazı terimlerin artık genel Türkçede de kullanıldığı görülmektedir. *Kızılçam, karaçam, sedir* gibi orman ağaçlarının isimleri artık herkesin bildiği bir sözcüğe dönüşmüştür. Benzer şekilde *orman kesim sahası, dikim sahası, yangın alanı, yangına müdahale, yangın işçisi* gibi ormancılık diline özgü terimler ve daha da dikkat çekici olan *karşı ateş* terimi de genel Türkçede yaygınlaşmıştır.

Ormancılık dilinin meslek içi etkileşimi

Ormancılık dilinin bir diğer önemli teması da meslek içi etkileşimlerdir. Bu tür etkileşimler ormancılık meslek kurum ve kuruluşlarının iç çalışmaları, eğitim seminerleri, bütün meslek

mensuplarına açık çalıştay, bilgi şöleni, kurultay gibi toplantılarla ve öğretimin önemli parçası olan teknik gezilerle meslek içi temaslar gerçekleştirilir. Tüm bu temaslarda ormancılık dilinin bütün terim ve sözcükleri kullanılarak dil tekrar tekrar hatırlanır; eksik olanların terimleri öğrenmesi sağlanırken, yeni terimlerin paylaşımı ve üretilen terimlerin gözden geçirilmesi doğal olarak gerçekleşir. Bu temas ormancılık dilinin kendi iç denetimini yapmasını sağlar.

Günümüzde özleşmesini tamamlamış ormancılık dili Batı dillerinden giren binlerce yabancı terimin okunuşuyla önemli bir tehdit altındadır. Ormancılık dilinin bu tehditi bir kazanca dönüştürmesi

için bu alana özgü yeni terimlerin üretilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde ormancılık dili yükseköğretime başladığı durumuna geri dönme tehlikesiyle karşı karşıyadır. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında ormancılık dilinde Arapça ve Farsça sözcükler yoğun bir şekilde kullanılırken, günümüzde ise İngilizce sözcükler yoğun olarak kullanılması ormancılık dilinden sağlanan faydaları engelleyecektir. Mevcut tehlikeyi, ormancılık dilinin kendini yenilemesi ve eksik terimlerini tamamlaması için İngilizce terimlerin karşılıkları en kısa sürede üretilerek ormancılık dilinin gelişimine katkıya dönüştürmesi başta ormancılık yükseköğretimi çalışanları olmak üzere ormancuların etik ve yasal sorumluluğudur.

6. Ormancılığın Temel Kavramı Orman ve Anlamı²⁰

Orman

Ormanlar insan toplumları için beslenme ve barınma kaynağı olmanın yanı sıra, insan toplumlarının inançlarında da yer almış, orman efsanelerde ve masallarda bazen olumsuz anlamlar yüklenirken, bazen de olumlu anlamlar yüklenmiştir (Ergun, 2010, s. 114). Orman alanlarında yaşayan insan toplumları maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaları kapsamında ürettikleri kültürde, orman ve öğelerini kendi yaşantılarına dâhil etmiş onları adlandırmış ve kullanmışlardır. Benzer şekilde ormanlık alanlarda veya bitişğinde yaşayan Türklerin oluşturduğu kültürlerde adlandırma ve kullanımları görmek mümkündür.

Türkler, Avrasya'da geniş bir coğrafyada kalıcı bir şekilde ve Kuzey Afrika'da da bazı bölgelerde uzun yüzyıllardan beri çeşitli yaşama ortamlarında olduğu gibi orman alanlarında veya bitişindeki alanlarda da yaşamaktadırlar (Sevgi vd., 2012). Orman da veya bitişinde yaşama kültürünü, bir taraftan Sibiryanın Tayga ormanlarını, diğer taraftan Akdeniz ormanlarını tecrübe etmeleri Türklerin diline yansımıştır (Sevgi, 2013b). Ormancılıkla ilgili temel kavram olan 'orman' sözcüğüne Türk dilinin konuşulduğu Türkistan'ın doğusundan Avrupalının doğusuna kadar geniş bir alanda yüzyıllardan beri çeşitli eserlerde rastlanmaktadır (Musaev, 1973, s. 32). Günümüz Türkçesinin kullanıldığı alanlarda 'orman' kelimesinin türevlerine de sıkça rastlamak mümkündür. Örneğin, "Kumık; *Orman giyiksiz bolmaz* "orman geyiksiz olmaz", *ormanlı* 'ormanlı', *ormanlı yer* 'ormanlı yer', Nogay ve Kazak; *kara orman*, tat. *kara urman* 'sık orman', Kazak; *kalin orman*, *nu orman* 'sık orman'; Tatar; *aralaş orman*, Kazak; *aralaş orman* 'karışık orman'; Özbek; *ignabarkli ormon*, Tatar; ılıslı *urman* 'iğneyapraklı orman'; Özbek; *yaprokli ormon*, Tatar; *yafraklı urman* 'yapraklı orman'; Başkurd; *karagay urman* 'çam ormanı'; *belekey urman* 'orman' Çuvaş; *varman ulupçe* 'orman müdürü'; Kazak ve Nogay; *orman karaulışısı*, orman-sı; Başkurd; *urman karaulışısı*, Tatar; *urman karavılçısı* 'orman bekçisi', Çuvaş; *varman kune* 'orman günü'; *varman uyahlahe* 'orman ayı', Çuvaş; *varmanlah*, Özbek; *urmonzor*, *urmonzorlık*, Nogay; *ormanlık* 'ormanlık', Nogay; *orman kumırskaları* 'orman karıncaları', Tatar; *orman sarığı*, Nogay; *orman iese* 'orman devî', Nogay ve Kazak; *ormanşılık* 'ormancılık'. Nogay; orman anlamında ağaç kelimesinden türemiş *agaş-agaşlık* 'orman, ormanlı yer', *agaşlıkka bar* 'ormana gitmek' şeklin de kullanılır" (Musaev, 1973, s. 32). Orman sözcüğünün bu yaygınlığına rağmen "*Orman kelimesinin kökeni tam olarak aydınlatılamamıştır. Bununla birlikte, "or" kökünden geldiği konusunda genel bir eğilim vardır. Orman kelimesi Türkçeden komşu dillere de geçmiştir*" (Eren, 1999:309).

Günümüz Türkçe coğrafyasında orman sözcüğünün eş anlam-lısı olarak kullanılan sözcük *togay* iken *yış ise* Eski Türk anıtlarında orman anlamında çok kullanılmıştır (Musaev, 1973, s. 35), *bük* sözcüğü (Kaşgarlı'nın *Divânü Lûgât-it-Türk* (1072)'inde *bük* kelimesi geçmekte), ormanın en eski adlarından biri de *dağ/tağ* kelimesi sınırlı ölçüde kullanılmakta, Orta Asya'da yaygın olan orman kelimesiyle birlikte eşanlamlı olarak Farsçadan alınmış olan *cennel* kelimesi de kullanılmaktadır (Musaev, 1973, s. 34).

Türkçede yaygın kullanılan genel sözlüklerde de orman ve ilgili sözcükler yerini almıştır. Bunların içinde Ahmet Vefik Paşa (1876) tarafından hazırlanan Lehce-i Osmânî'de; "*Orman: Ucu bucağı bulunmaz orman ağaçlık, bük, ağaç denizi, ağacı çok olan vilâyet,*

Alan: Orman içinde açıklık,

Koru: Bakılmış orman,

Çengelistan (Farsça): Sık orman,

Nihalistan (Farsça): Dikme orman,

Âcâm (Arapça): Balta girmemiş orman,

Ormanlık: Sıkı çalılık, sık ağaçlı yer,

Gabe (Arapça): Sık orman ve

Bîşe (Farsça): Orman" olarak verilmiştir (Sevgi, 2013b).

Bir diğer genel sözcük olan Ali Nazîmâ ve Faik Reşad tarafından 1901 yılında yayınlanan *Mükemmel Osmanlı Lûgati*'nde;

"Eceme (Arapça): Sık Orman,

Meşcir (Arapça): Ağacı çok olan yer, ağaçlık, koru,

Dırahistan (Farsça); Ağaçlık" kelimeleri bulunmaktadır (Sevgi, 2013b).

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde (1969) ise; "*Orman (isim), Ağaçlarla ve en çoğu kerestelik ağaçlarla kaplı geniş alan, Ormanlık (isim ve sıfat), Ormanı çok olan veya orman gibi olan yer*" (Anonim, 1969, s. 573) olarak belirtilmiştir. Orman sözcüğü günlük dilde Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında "1. *isim* Ağaçlarla örtülü geniş alan, 2. *isim* Bu ağaçların bütünü." şeklinde verilmiştir (TDKS, 2021). Orman sözcüğünün Türkiye Türkçesindeki geleneksel kullanımı için bu metnin *Geleneksel Ormanlık Terimleri* kısmına bakılabilir.

Ali Püsküllüoğlu'nun hazırladığı sözlükte ise orman kelimesi "*(ad) 1) Ağaçlarla kaplı geniş alan, 2. Bu ağaçların oluşturduğu bütün, Ormanlık kelimesi de; ad ve sıfat. orman gibi olan ya da ormanı çok olan yer*" olarak açıklanmış ve ormanla ilgili diğer kelimelere de sözlükte yer almıştır (Püsküllüoğlu, 1995). Bir başka sözlükte ise, "*ormanlık (sıfat ve isim) ormanı bol olan, orman hâlini almış olan (yer), Orman (isim)1. Ağaçlarla kaplı geniş alan, büyük koru, 2) Böyle bir alandaki ağaçların bütünü*" (Ayverdi, 2011) şeklindedir.

Ormanlık bilimlerinde orman terimi

Dünya üzerinde orman ve orman alanlarının yaklaşık 1 600 tanımı olduğunu belirten H. Gyde Lund (2013; 2014a; 2014b); söz konusu tanımlarda çeşitli ölçütlere yer verildiğini Türkiye koşullarında ise orman tanımının hem arazi kullanımı hem de bir idari birim şeklini esas aldığı ifade etmiştir (Lund, 2013; 2014a; 2014b). Türkiye'de ormanlık bilim dallarında ormanın tanımı yapılmış fakat, orman alanı ve ormanlık alan terimlerinin tanımları yapılmamış doğrudan terimlerin kullanımı yapılmıştır (Sevgi, 2013b).

Ormanlık politikasının orman tanımını Selâhattin İnal (1969)'da yapmış ve ona göre; "*Belli bir yetiştirme ortamı koşulları altında bir vejetasyon tipi kendine özgü yaşama ahengi bulunan bir yaşam ortaklığı, aynı zamanda topluma çeşitli yararlar sağlayan ulusal bir servettir.*" (Özdönmez vd., 1989, s. 20).

Silvikültürde de orman tanımı geniş şekilde açıklanmış ve başlıca 1) Mekanik, 2) Organik ve 3) Ortak yaşam veya ekosistem görüşü

20 Bu bölümde Orman[-lar], ormanlık alan ve orman alanı terimleri: Kullanım sorunları ve öneriler (Sevgi, 2013b) isimli makaleden yoğun olarak yararlanılmıştır.

olarak tanımlanmıştır (Saatçioğlu, 1976). Leibundgut (1970)'den yapılan alıntıya göre; *Silvikültür esaslar için tabiat parçası ormanın ön planda bir "yaşam ortaklığı ve ekosistem"* olduğunu kabul etmek ve bu tespitle yetinmek maksada uygun olan yoldur (Saatçioğlu, 1976). Her ne kadar silvikültür biliminde orman bir ekosistem parçası olarak kabul edilse de vejetasyon ağırlıklı tanımlamayı hem uygulamada hem de kuramda korumuştur. "*Herhangi bir vejetasyona orman diyebilmek için o vejetasyonda belirli yapıdaki ağaçların belirli bir şekilde bir araya gelmiş olmaları yani vejetasyonun belirli bir boya, kapalılığa, kapladığı alanın belirli büyüklüğü, unsurları arasında belirli bir yaklaşık duruma (sıklık) sahip olması şarttır.*" (Saatçioğlu, 1976).

Orman Botaniği Anabilim Dalı mensuplarınca yapılan orman tanımı, "*Geniş bir alanda, kendisine özgü bir iklim yaratabilen, belirli bir yükseklik, yapı ve sıklıktaki ağaçların, ağaççık, çalı ve otsu bitkiler, yosun, eğrelti ve mantarlar, toprak altında ve üstünde yaşayan mikroorganizmalar, çeşitli böcek, hayvan ve kuşlarla toprağın birlikte oluşturduğu hayat birliğine orman denir.*" (Kayacık & Aytuğ, 1979, s. 1) şeklinde verilmiştir. Bu tanım Silvikültüre yakın olup ekosistem anlayışıyla yapıldığı izlenimini vermektedir.

Toprak İlimi ve Ekolojisi Anabilim Dalı ise ormanın tanımında ekosistem (sistem) yaklaşımını temel almıştır. Orman Ekosistemi; "*Belirli bir yerde kendini meydana getiren öğelerin birleşimi, karakterleri ve aralarında karşılıklı ilişkileri bakımından tekdüze olan herhangi bir orman parçası olarak anlaşılmalıdır.*" (Çepel, 1995). Diğer bir tanım ise: *Orman ekosistemleri, orman ağaçları ile birlikte fizyografik, klimatik, edafik ve biyotik etkenlerin bütünüdür.*" (Çepel, 1995) şeklinde yapılmaktadır.

Orman hukukuna göre; "*Orman üç boyutlu ve maddesel kapsamı olandır. Taşınmaz mülkiyetin maddesel kapsamı, dikey ve yatay sınırlar içinde kalan hacim içerisindeki şeylerin yani, yapı, bitki, kaynak ve benzerinin hangi oranda malike ait olduğunu gösterir.*" (Ayanoğlu, 1985: 42). Daha sonra ise ormanın sınırları belirtilmiştir. "*Yatay sınırlar, bir yerdeki araziye komşu arazilerden ayırmaya yarayan maddî işaretleri içeren, "fili sınır" ile tapu sicilinin tamamlayıcı parçasını teşkil eden plânda gösterilmiş "geometrik sınır" şeklinde de adlandırılmaktadır. Bunlara kısaca "toprak üzerindeki sınır" (fiilî sınır, eylemlî sınır), "plândaki sınır" adını vermekte mümkündür.*" (Ayanoğlu, 1985, s. 43). Daha sonra ise ormancılığın en temel yaklaşımı ortaya konulmuştur. "*Mevcut durumda ormanın üzerinde herhangi bir ağacın olup olmaması önemli değildir. Ormanın asli unsuru; arazi, bütünleyici unsurları ise ağaçlar, bina ve tesislerdir.*" (Ayanoğlu, 1985, s. 53-57).

Orman Mevzuatında orman tanımı

Orman kavramının doğrudan Anayasa metinlerinde yer alması çalışmalara konu olmuştur. Bu konuda en temel çalışma Prof. Dr. Selâhattin İnal'ın *Türkiye'de Anayasa - Ormanlık İlişkileri* isimli eseridir. Ormanlıardan oluşan heyet tarafından hazırlanan 4. madde de, genelde *ormanları* (9 defa), *ormancılık* (5 defa) ve *orman* (5 defa) terimleri kullanılmış ve orman teriminin kullanımı ise *orman sayılan yerler, orman sahası* (2 defa), *orman suçları* ve *orman tahribatı* şeklinde olmuştur (İnal, 1971, s. 126; Sevgi, 2013b). Daha sonra ise Temsilciler Meclisi ve Kurucu Meclisinin kabul ettiği 131'inci madde "Ormanların korunması ve geliştirilmesi" başlığıyla kabul edilmiş söz konusu madde de; *ormanlar* (9 defa), *orman* (3 defa) ve *ormanlık* (1 defa) ifade edilmiş olup

orman teriminin kullanımı *ormanı koruma, orman suçları ve yeni orman yetiştirilir* şeklindedir (İnal, 1971, s. 131; Sevgi, 2013b).

Günümüzdeki ormancılık mevzuatının oluşmasında dayanak olan terimler 1982 Anayasası'nın 169. ve 170. maddelerinde *ormanlar* (11 defa) ve *orman* (13 defa) şeklinde kullanılmıştır (Sevgi, 2013b). Orman teriminin kullanımı *yeni orman yetiştirilir, orman suçları, ormanı yok etmek veya daraltmak, orman olarak* (2 defa), *orman niteliği* (2 defa), *orman sınırları* (2 defa), *ormanın gözetilmesi ve işletilmesi, orman içinde* (2 defa) ve *Devlet ormanı* şeklindedir (Sevgi, 2013b) Kanunlarda; 6831 sayılı, 31.8.1956 tarihli Orman Kanununun birinci faslında ara başlıkta *Ormanların Tarifi* ifadesi yer alarak çoğul kullanılmıştır. Madde 1'de de tanımı "*Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır.*" şeklinde yapılmıştır. Daha sonra da madde 1'in devamı olarak A-K arasındaki aşağıda belirtilen yerler orman alanı sayılmamıştır;

- A) Sazlıklar;
- B) Step nebatlarıyla örtülü yerler;
- C) Her çeşit dikenlikler;
- Ç) Parklar;
- D) (Değişik: 23/9/1983 - 2896/1 md.) Şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları içerisinde bulunan eski (kadim) mezarlıklardaki ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler;
- E) Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık nevelerinin bulunduğu yerler;
- F) (Değişik: 22/5/1987 - 3373/1 md.) Orman sınırları içinde veya bitişğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleriyle özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan, dağınık veya yer yer küme ve sıra halinde her nevi ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler;
- G) (Değişik: 22/5/1987 - 3373/1 md.) Orman sınırları dışında olup, yüzölçümü üç hektarı aşmayan sahipli arazilerde tabii olarak yetişen her nevi ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler;
- H) (Değişik: 5/11/2003-4999/1 md.) Orman sınırları içinde veya bitişğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar;
- İ) (Değişik: 23/9/1983 - 2896/1 md.) Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle, özel kanunu gereğince Devlet Ormanlarından tefrik edilmiş ve imar, islah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabani zeytinlikler ile 9/7/1956 tarih ve 6777 sayılı Kanunda tasrih edilen yabani veya aşılansız fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar.
- J) Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler;
- K) (Ek: 28/10/2020-7255/3 md.) Orman sınırları dışında olup, alan büyüklüğüne bakılmaksızın sahipli arazilerde, ekim ve dikim yolu ile yetiştirilen her nevi ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler.

Orman Kanununda 541 adet orman ve türevlerinin kullanımı bulunmakta ve birbirine yakın şekil ve anlamlarda kullanılan yaklaşık 100 ayrı terim kanunda yer almaktadır (Sevgi, 2013b). Temel orman kavramları olarak konumuzla ilgili olan terimlerinin 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda geçme sayılarının; *Ormanlık Alan: 1, Orman Alanı: 4, Orman Rejimi: 7, Orman Sahası: 3, Orman Sınırları Dışına: 10, Orman Arazisi =:0, Orman Sayılan: 2, Ormanlar: 132* defa kullanıldığı belirlenmiştir (Sevgi, 2013b). Çeşitli kanunlarda

ve ormancılıkla ilgili yönetmelik ve tamimlerinde *ormanlar* kavramının kullanım sıklığının yüksek olduğu görülmektedir (Çizelge 7). *Ormanlık alan* kavramının kanun, yönetmelik ve tamimlerde

kullanımı son derece sınırlı ve *orman alanı* kavramının yanı sıra *orman sahası*, *orman arazisi* gibi terimlere de az sıklıkta da olsa rastlanılmaktadır (Çizelge 7).

Çizelge 7.

İncelenen Orman Mevzuatında Orman Alanlarıyla İlgili Terimlerin Kullanım Sıklığı

Kaynaklar	Orman Rejimi	Orman İçi	Orman Sınırları İçinde	Orman Sayılan	Orman Arazisi	Orman Sahası	Orman Alanı	Orman	Ormanlar	Ormanlık Alan
1		4	1					22		
2		1	2			1	1	38	23	
3		2		1		1	12	87	10	
4	1	1					2	183	88	5
5			6	8	1			130	30	6
6		1					4	60	8	2
7	6	5	2	3		3	4	392	92	8
8			28 ²¹			1	2	99	10	1
9		3		12			2	73	13	
10				17				122	18	1
11	2	8	1	5		6	1	428	90	2
12	1				1			40	5	
13								5		
14		3					2	11	2	1
15		2					1	7		
16	7		1				3	17	3	
17						1	9	18	6	

Açıklama notu. Çizelge 7 O. Sevgi, 2013b, "Orman(-lar), Ormanlık Alan ve Orman Alanı Terimleri: Kullanım Sorunları ve Öneriler," *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1) kaynağından alınmıştır.

Ormancılıkta *orman* teriminin farklı anlamlarda kullanılmasının çeşitli nedenleri olabilir. Öncelikle dünya ölçeğinde orman tanımlarının çeşitlenmesini ülke koşulları arasındaki farklılıklar teşvik etmektedir. Ormancılık bilimlerindeki orman tanımı farklılıkları ise bakış açılarındaki farklılıktan kaynaklanabilmektedir. Zamanla ülke içindeki koşulların değişmesi orman tanımlarına da yansımabilmektedir.

Ormancılığın doğal olarak temel sözcüğü ormandır. Ormancılıkla ilgili gerek bilimsel gerek uygulama ve yönetimle ilgili alanların başına orman sözcüğü koyarak oluşturulan terimler çok yaygın olarak Türkiye Türkçesinde kullanılır. Sözelimi orman koruma, orman işletme, orman ekolojisi, orman botanigi gibi.

Orman teriminin üç anlamı bulunmakta: 1) Arazi kullanım şekillerinden biri olup Anayasa gibi ana metinlerde kullanılır. 2) Belirli bir boya ve kapalılığa sahip bitki örtüsünü ifade etmesiyle gün-

delik dildeki orman kavramı kullanıma yakın olup ormancılık uygulamalarında da kullanılır. 3) Ormancılık faaliyetlerinin yapıldığı orman kurumlarına yönetilmesi için tahsis edilmiş alanlar ifade etmekte ve ormancılık uygulamalarında kullanılır. Orman tanımının arazi sınıflaması üzerinden yapılarak, ormancılık faaliyetlerinin yürütülebileceği tüm alanları ifade edecek şekilde kullanılması en uygun kullanımdır (Sevgi, 2013b).

Orman teriminin yoğun kullanımı ormancılık sözlüklerine de yansımıştır. Bu yoğunluğu ormancılığın bütün alanlarını kapsayan *Ormancılık Terimleri Sözlüğü* incelenerek ortaya konulabilir. Sözlük incelendiğinde ormancılık dilinde orman ve türevlerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir (Sarıbaş, 2016). Orman ve türevlerinden oluşan terimler Sarıbaş (2016)'a göre; *alpin orman sınırı*, *amazon yağmur ormanı*, *araştırma ormanı*, *asli orman ürünü*, *av koruma ormanları*, *av üretme ormanları*, *aynı yaşlı ve maktalı ormanlar*, *azonal orman toplulukları*, *b tipi tali orman yolu*,

21 1) 25.02.1998 Tarihli ve 4342 Sayılı Mera Kanunu, 2) 23.07.1995 Tarihli ve 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu, 3) 09.10.2003 Tarihli ve 25254 Sayılı, Ağaçlandırma Yönetmeliği, 4) 05.02.2008 Tarihli ve 26778 Sayılı Orman Amenajman Yönetmeliği, 5) 22.03.2007 tarihli ve 26470 Sayılı Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik, 6) 01.07.2007 Tarihli, ve 26569 sayılı Orman Yol Ağı Planlarının Düzenlenmesine Dair Yönetmelik, 7) 15.07.2004 Tarihli ve 25523 Sayılı, 6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastrosunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik, 8) 16.03.2007 Tarihli ve 26464 Sayılı, 6831 Sayılı Orman Kanununun 2'nci Maddesinin [a] Bendine Göre Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Yönetmelik, 9) 30.09.2010 Tarihli ve 27715 Sayılı, Orman Kanununun 16'ncı Maddesinin Uygulama Yönetmeliği, 10) 15.09.2011 Tarihli ve 28055 Sayılı Orman Kanununun 17 ve 18'inci Maddelerinin Uygulama Yönetmeliği, 11) 19.08.1974 Tarihli ve 14981 Sayılı Orman Kadastrosu Yönetmeliği, 12) Fidanlık Çalışmaları 3 ve 4 No.'lu Tamimi, 13) Özel Kavak Fidanlıklarının Geliştirilmesi, Tamim Nu:5, 14) Orman İçi Mera Islahı Tamim No: 7, 15) Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Çalışmaları, Tamim nu:10, 16) Erozyon Kontrol Uygulamalarında Dikkate Alınacak Hususlar, Tamim Nu: 14, 17) Bozuk Orman Alanlarında Rehabilitasyon Çalışmaları, Tamim Nu:16.

22 Orman terim sayılmış onun alt sınıflamasına girilmemiştir. Örneğin; Orman Verimi, Orman Yetiştirme Muhiti vb. Çizelgedeki diğer terimlerin sayısı orman teriminden düşülmüştür. Örneğin; Kaynak 2'de orman teriminin toplamı 66'dır.

23 Yönetmeliğin konusu gereği orman sınırları dışına terimi sayılmıştır.

bakir orman, balta girmemiş orman, baltalık orman, bataklık ormanı, bilimsel araştırma ormanı, birincil orman ürünleri, boreal orman, boz-esmer orman toprağı, bozkır ormanı, bozuk koru ormanı, bozuk orman, büyük maktalı koru ormanı, büyük orman kartalı, çalı ormanı, çevre koruma ormanı, çiğ koruma ormanı, çok sık orman, dağ karışık ormanı dağ ormanları, devamlı orman, devamlı orman işçileri, devlet orman çekici, devlet orman idaresi, devlet orman işletmesi, devletleştirilmiş orman, devrik orman, dinlenme ormanı, doğal orman, doğal orman sınırı, düzensiz işletme ormanları, ekstrasazonal orman toplumu, endüstriyel orman işletmeciliğı, enerji ormanı, erişilmesi güç ormanlar, esmer orman toprağı, faydalanma ormanı, fonksiyonel orman işletmeciliğı (çok amaçlı), galeri ormanı, geçici orman fidanlığı, geçici orman işçisi, geniş yapraklı orman, hasılat ormanı, herdem yeşil sert odunlu ormanı, ılıman kuşak yaprak döken orman, ılıman yağmur ormanı, iğne yapraklı orman, iki kollu orman testeresi, istihsal ormanı-üretim ormanı, işletme ormanı, kahverengi orman toprağı, kamu tüzel kişilerine ait ormanı, karışık orman, karışık orman prensibi, karma orman, kent ormanı, kırmızı orman karıncası, konifer orman, koru ormanı, koru ormanı yaş sınıfı işletmeciliğı, korulu baltalık orman, koruma ormanı, koruyucu orman kuşağı, küçük maktalı koru ormanları, kültür ormanı, maktalı orman, mangroven ormanlar, muhafaza ormanı, muson ormanları, normal orman, odun dışı orman ürünleri, odun dışı orman ürünleri envanteri, örnek orman toplumu, özel orman, potansiyel orman sınırı, prodüktif orman, kalıntı orman, savan ormanları, seçme koru ormanı, seçmeli baltalık ormanı, sel koruma ormanı, sert yapraklı ağaç ormanları, solgun-esmer orman toprağı, su koruma ormanı, subasar orman-longoz, subtropik yağmur ormanları, sürekli orman prensibi, sürgün ormanı, sürgün ormanı meşceleleri, tabakalı orman, tabiat ormanı, tahrip edilmiş orman, tahrip olmuş orman koşulları, tarım-orman işletmesi, taşkın arazisi ormanı, tatbikat ormanı, ulusal savunma ormanı, üretim ormanı, üretim ve işletme ormanı, vakıf ormanı, verimli devlet ormanı, verimsiz orman, yabancı hayatı koruma ormanı, yağmur ormanı, yaprağını döken orman, yasal orman tanımı, yaş sınıfları orman amenajman yöntemi ve yevmiyeli orman işçisi terimleri verilmektedir (Sarıbaş, 2016).

Yine aynı çalışmada orman sözcüğünün başta kullanıldığı terimleri olarak; *orman envanteri, orman ağacı islahı, orman ağacı tohumları, orman ağaçlandırma memuru, orman alanı, orman alt tesis işleri, orman altında tarım, orman amenajman planı, orman amenajmanı, orman aralama işleri, orman aslı ürünleri, orman asması, orman bakım işleri, orman bakımı, orman birimi, orman biyotopları, orman botaniğı, orman bölge katipi, orman bölge şefi, orman bölgesi, orman bölmeçiliğı, orman bölmesi, orman budama işleri, orman çayırı, orman çekici, orman çileğı, orman damgası, orman dekovili, orman dışı ağaçlandırma, orman ekolojisi, orman ekonomisi, orman ekosistem bilgisi, orman ekosistemi, orman entomolojisi, orman envali, orman estetiğı, orman etkileri, orman evi, orman fakültesi, orman fidanlığı, orman florası, orman fonksiyonu, orman formları, orman genel müdürlüğü, orman genetiğı, orman güllü, orman halk ilişkileri, orman hanımelisi, orman hastalıkları, orman hidrolojisi, orman humusu, orman iç taksimat şebekesi, orman içi ağaçlandırma, orman içi dinlenme yeri, orman içi istif yerleri, orman içi köy, orman idaresi, orman idaresi ve planlama, orman iklimi, orman işletme amaçları, orman işletme planı, orman işletme sınıfı, orman işletmeciliğı, orman işletmesi,*

orman kadastro ekibi, orman kalıntısı, orman kalkındırma kooperatifi, orman kanunu, orman kaynakları, orman kenarı, orman koruma, orman koruma memuru, orman koruma ve yangınla mücadele dairesi, orman köyküsü, orman köyü, orman kuşağı, orman merası, orman muhafaza memuru, orman mühendisi, orman mühendisleri odası, orman ölçme bilgisi, orman perdesi, orman peyzajı, orman politikası, orman sarmaşığı, orman sermayesi, orman sıçanı, orman sınırı, orman sınırı taşı, orman stebi, orman strüktürü, orman suçu, orman suçu tutanağı, orman tahdit sınırı, orman tahribatı, orman tepe yangını, orman teşkilatı, orman tipi, orman toprağı, orman tundrası, orman ürünleri, orman ürünleri dış alım, orman ürünleri dış satım, orman ürünleri labatuvarı, orman ürünleri sanayisi, orman ürünleri standartdizasyonu, orman ürünleri üretim fonksiyonu, orman ürünlerinden yararlanma, orman vejetasyon profili, orman yan ürünleri endüstrisi, orman yangını, orman yangını koruma şeridi, orman yangınları bilgisi, orman yasası, orman yaşama birliğı, orman yetiştirme ortamı bilgisi, orman yeşili, orman yetiştirme ortamı, orman yetiştirme ortamı haritacılığı, orman yetiştirme bölgeleri, orman yol yoğunluğu, orman yolları ağı, orman yolu, orman zararları, ormana bitişik köy, ormana dönüştürme, ormanın işlevi, ormansız arazi, ormansızlaşma, ormansızlaştırma ve ormancılık bürosu ifade edilebilir (Sarıbaş, 2016).

Ormanlar

Ormanlar sözcüğünde yer alan +lAr çekim eki bu özellikleri dışında taşıdığı çokluk kavramıyla ilgili olarak yapım eki görevinde de kullanılır. Ekin çoğul bildirme özelliğinden yararlanılarak çeşitli aile ve grup adları yapılır. +lAr ekinin konumuzla ilgili kullanımlarda çokluk vermesinin yanı sıra isimlere gelerek "genelleme" anlamı katar. Bundan dolayı Ormanlar terimi ile ormanların herhangi bir ölçüte göre çeşitlerine vurgu yapılması olabirir. Söz konusu ormanların ayrımları mülkiyetine (devlet - özel), formlarına, işletme şekilleri veya ağaç türlerine göre yapılabilir. Ormanlar teriminde ise +lAr genelleme anlamı katmıştır. Yoksa ormanlar ifadesi sayılarak oluşturulan bir çokluğu ifade etmemektedir (Sevgi, 2013b).

Ormanlık Alan

+lXk ekinin anlamı

Ormanlık alan terimi üzerine yapılacak değerlendirmelere geçmeden önce ormanlık sözcüğünün +lXk eki üzerinde durulmuştur. Türkçede +lXk eki çok işlek olup +lXk ekinin kattığı anlamlar Banguoğlu (1990)'na göre dokuz (Banguoğlu, 1990, s. 193-196) Zülfikar (1991) ve Korkmaz (2003)'e göre ise 13 başlıkta toplanmıştır (Zülfikar, 1991, s. 110-112; Korkmaz, 2003, s. 55-58). Korkmaz (2003)'a göre adlardan ve sıfatlardan adlar türeten +lXk eki de çok işlek ve kapsamlı bir ek olup konumuzla ilgili olarak eklenildiği kelimeye "tahsis, bir şey için" anlamı veren adlar türetmekte ve ekteki kullanım işlekliliği ve geldiği kelimenin anlam yapısı ona, ana işlevine koşut yeni bir takım işlevler daha kazandırmıştır (Korkmaz, 2003, s. 55).

Dilbilim kitaplarında +lXk ekiyle ilgili bilgiler veren Banguoğlu, 1990, Zülfikar, 1991 ve Korkmaz, 2003'te yer alan örneklerin Sevgi (2013b)'ye göre anlamları; "1) *Tek tek bitkilerin oluşturduğu topluluğun bol bulunduğu yeri ifade eder; Ağaçlık, çalılık, çamlık, dutluk fundalık vb.* 2) *Enine veya boyuna bölündüğünde her parçanın ana kütleinin özelliğini taşıdığı tek tek parçaların topluca ve bolca bulunduğu yer; kömürlük, çöplük, taşlık vb.* 3) *Tek tek sa-*

yılmayanların kullanıldığı örnekler; ormanlık, çayırlık, çimenlik veya makilik vb. Bu gruptakiler bir topluluğu ifade eder.” şeklinde öbeklemiştir. Ormanlık sözcüğü daha yakından incelendiğinde; “Ormanlık ifadesinde tek tek ormanların bir araya gelerek topluca bulunduğunu ve bolluğu ifade etmez. Çünkü orman; birinci orman, ikinci orman, üçüncü orman vb. olarak sayılamaz. Ormanı eni ve boyuna bölerek daha küçük kısımlara ayrılması ile oluşan parçaların bolca bulunduğu ifadesi de doğru olmayacaktır. Dolayısıyla bu kullanımı daha farklı değerlendirmek gerekebilir. Söz konusu “ormanlık” ifadesi parça parça ormanların bulunduğu boşluklu (orman toprağı, ziraat vb.) bir araziye ifade ediyorsa, o zaman boşlukları da olan bir orman arazisi belirtilmiş olur. Kaldı ki, -lık ekiyle isimden isim üretilmekte, dolayısıyla üretilen kelimelerin sıfat olarak kullanılmaması gerekmektedir. Güncel Türkçede sözkonusu kelimeler isim olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, üretilen isim, sıfat olarak kullanılacaksa, -lık eki tahsis, sınırlama, ayırma ve bir şey için saklama” anlamı katar. Oysa “ormanlık alan” teriminden anlaşılan anlamla bu ifade tezat oluşturmaktadır. Belki de “ormanlık alan” terimi ormanın yetişebileceği potansiyel alanlar için kullanılabilir. Dolayısıyla “ormanlık alan” ormanın bulunduğu yeri ifade etmemektedir. Sadece bu anlam yüklenmeye çalışılmıştır.” (Sevgi, 2013b, s. 66).

Çeşitli coğrafyalarda konuşulan Türkçede -lık eki kullanılmakta olup Uygur Türkçesinde *ormançılık* ‘ormanlık’, *ormanzar* ‘ormanlık’, *orman-zarlık* ‘orman sahası’ anlamında, *Derehzar* kelimesi ise Farsçadaki ağaç isminden gelmiş ve “orman, ormanlı yer” anlamında, *tokaylık* “orman, ormanlık, orman makisi” anlamını, Türkmen dilinde de ise; *cennelik*, *cennelçilik* ‘maki’, ‘ormanlık’, *tokaylık* ‘ormanlık’, *tokaylık yer* ‘ormanlık’ anlamında, Nogaylar da *ormanlık* ‘ormanlık’ şeklinde kullanılmaktadır (Musaev, 1973, s. 32-33). Türkçedeki ormanlık teriminin yaygın kullanılması -lık ekinin kattığı anlamın başka açıdan yeniden değerlendirilmesi gerekliliği önerisini desteklemektedir (Sevgi, 2013b).

Ormanlık alan teriminin kullanımı

Ormanlık alan terimi çeşitli ormancılık bilimlerinde bazılarında daha yaygın olmak üzere günümüzde kullanılmaktadır. Ormanlık alan teriminin ormancılık kaynaklarında kullanımı zamana bağlı olarak aşağıda sunulmuştur.

Ormancılığın iki büyük ustası Prof. Dr. Mazhar Diker ve Prof. Dr. Selâhattin İnal’ın yazdığı *Ormancılığımızın Ana Davâlarından Ağaçlandırma* isimli eserlerinde *orman*, *orman sahası* terimleri geçmekte olup, *ormanlık* terimine ise rastlanmamış ayrıca *ormanca* sözcüğü ise dört yerde (sayfa: 32, 41, 51, 56) kullanılmıştır (Sevgi, 2013b, s. 64). Bir başka büyük usta Prof. Dr. Gafur Acatay (1959) ise *Orman Koruması* eserinde ormanlık terimini kullanmadığı belirtilmiştir (Sevgi, 2013b, s. 64). Benzer şekilde Türkçe vejetasyon bilgisinin oluşmasında önemli yeri olan Prof. Dr. Hüseyin Aksoy, doktora tezinde amenajman verileri kullanmasına rağmen *ormanlık* veya *ormanlık alan* terimlerine yer vermemiştir (Sevgi, 2013b, s. 63).

Ormanlık alan teriminin en yaygın olarak Orman Amenajmanı çalışmalarında kullanıldığı görülmektedir (Sevgi, 2013b). Amenajman çalışmalarında ormanlık teriminin kullanımı olduğu gibi diğer alanlardaki çalışmalarda da ormanlık teriminin kullanıldığı

görülmektedir. Örneğin havza çalışmalarında ormanlık havzalar şeklinde kullanımı bulunmaktadır (Sevgi, 2013b).

Ormancılık yükseköğretiminde yukarıda verilen kullanımların yanısıra uygulamada ormanlık alan terimini en çok Orman Amenajmanı çalışmalarında kullanılmıştır. Örneğin, Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Amenajman Planlarının Düzenlenmesine Ait Usul ve Esaslarda (2017)’de *Fonksiyonel planlamada ağaçsız alanların ayrımı da en az ormanlık alanların ayrımı kadar önemli* (Tebliğ 299, 2017, s. 74) olduğu gibi metnin tamamında ormanlık alan terimi sıkça kullanılmıştır. Yine aynı tebliğe göre yapılan amenajman planlarında alan dökümü kısmında orman alanı “ormanlık alan” ve “ağaçsız orman alanları” şeklinde ve bu sınıflardan ayrı olarak “orman dışı alanlar” olarak ayrılmaktadır (Tebliğ 299, 2017, s. 82).

Ormanlık alan teriminin anlamı

Ormanlık alan teriminin anlamları konusunda sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bununla birlikte, “*Ormancılık bilimleri yazılı kaynakları ve orman mevzuatında ormanlık alan terimi orman alanıyla aynı anlamda kullanılması yaygın olsa da ikisi aynı anlamda değildir. Çünkü ormanlık alanın içinde üzerinde ağaç ve çalı olmayan yerler dahil edilmemiştir. Ormanlık alanların ormansız alanlar olarak belirtilen orman içi boşlukları, meraları, otlakları, orman topraklarını içermediğinden orman alanı yerine kullanılmamalıdır. Ormanlık alan dışındaki ormancılık faaliyetlerine konu orman alanlarını ifade eden örneklerle de sıkça rastlanmaktadır.*” (Sevgi, 2013b, s. 67)²⁴.

Orman alanlarının bünyesinde doğal olarak bulunan *orman toprağı*, *orman içi boşluklar* veya *açıklıklar* terimleriyle ifade edilen alanlar aynı zamanda ormanın bir parçasıdır. Söz konusu bu alanların yaban hayatı, orman ekosistemleri, havza amenajmanı başta olmak üzere ormancılığın bütün alanlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu durumun daha anlaşılır olması açısından konuyu bir başka şekilde ifade etmek gerekirse “*Ormansız alan olarak belirtilen tarım arazilerinde uzun süre tarım yapılmasa bu yerler kelemeye dönüşmektedir. Bu yeri sahibinin dışında birisi tarla olarak işlerse Orman Genel Müdürlüğü’nün taşra birimleri bu duruma müdahale etmez. Fakat söz konusu alan orman toprağı, orman içi boşluklar veya açıklıklar ise bu durumda yasal işlem yapılır. Dolayısıyla bu arazilerin tasarrufu Orman Genel Müdürlüğü’ndedir.*” (Sevgi, 2013b, s. 67-68). Orman örtüsü oluşmamış hatta üzerinde canlı veya cansız hiçbir bitkinin bulunmadığı veya bırakılmayan alanların tarla haline dönüştürülmesi (Sevgi, 2013b), hukukçular arasında kuramsal tartışmalara neden olmuştur (Ayanoğlu vd., 1993, s. 97; Ayanoğlu, 1999, s. 63). Dolayısıyla orman alanı olarak bilinen yerlerin tarım alanlarıyla birlikte gösterilmesi uygun bir gösterim şekli değildir (Sevgi, 2013b).

Ormanlık alan teriminin yarattığı sorunları ortadan kaldırmak için Sevgi, (2013b) tarafından *ormanlı alan* terimi önerilmiştir (Sevgi, 2013b). Sevgi (2013b) bu terimi önerirken, -lı eki adlardan (bazen de sıfatlardan) “sahip olma, üzerinde bulundurma, o özelliği taşıma, ilgili olma yetkili olma” (Korkmaz, 2003, s. 54, Zülfikar, 1991, s. 108) ve -siz üretim eki olarak adlara gelir ve o nesneden, o nitelikten yoksun olanı gösteren giderme sıfatların oluşumunda (Banguoğlu, 1990, s. 201, Zülfikar, 1991, s. 108) kullanıldığını belirtmektedir. Ayrıca -li eki ile -siz eki ile yapılan terimler birbirine

24 Konuyla ilgili örnekler için Sevgi, 2013b’e bakılmalıdır.

zit anlamlar oluşturmakta, dolayısıyla ormanlık alan - ormansız alan yerine ormanlı alan ve ormansız alan terimlerinin kullanılması anlaşılmayı kolaylaştıracaktır (Sevgi, 2013b). Söz konusu terimin ormancılık metinlerinde seyrek de olsa kullanıldığı görülmektedir. Orman fakültesi terim çalışmalarında önemli isim olan Prof. Dr. Asaf İrmak'ın iki yayınında ormanlı ifadesini bu anlamla kullandığı örnekleriyle görülmektedir. Bunlardan biri "Diğer taraftan ormanlı ve ormansız sahalarda yüzeyden akan su miktarı ..." (İrmak, 1952, s. 43) diğeri ise *Orman Ekolojisi* kitabında yer almakta olup; "Geçen asır içinde ormanlı ve ormansız sahalarda yapılan gözlemlere dayanarak, ormanların yağmur teşekkülüne tesir ettikleri ve onu çoğalttıkları sonucuna varılmıştır." (İrmak, 1970, s. 166) şeklindedir (Sevgi, 2013b).

Orman Alanı

Orman alanı teriminin ormancılık dilinde kullanılan anlamları başlıca iki kısımda ele alınabilir. Bunlardan birincisi; Orman arazi kullanımının gerçekleştiği alan olarak kullanılmasıdır. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinin belirttiği birçok görüşte, bu anlamda kullanıldığı görülmektedir (Anonim, 2004). Arazi kullanım sınıfları (veya şekilleri) yerleşim, tarım, mera, orman olarak sıralanabilir. Dolayısıyla orman alanları terimi arazi kullanımı anlamında kullanılıyorsa orman alanları arttı veya orman alanları azaldı şeklinde kullanılan ifadelerde ayrıca diğer arazi kullanım sınıflarından hangisinin azaldığı ve arttığı da ifade edilmelidir. Ayrıca bir arazi kullanım sınıfı ile mevcut durumu hakkında değerlendirme yapılması yanltıcı olabilir. Örneğin bütün tarım alanları işlenmeyebilir ya da yerleşime konu olan yerlerde binalar bulunmadığı gibi benzer şekilde orman alanları üzerinde de ağaç bulunmayabilir (Sevgi, 2013b). Arazi kullanım şekli olarak ormanın tanımında "ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği orman işlevlerinden en az birini sağlayabilecek arazi kullanım tipi ormandır" denilebilir (Sevgi, 2013b).

Orman alanı teriminin ormancılık dilinde kullanılan ikinci anlamı vejetasyon tipi olarak orman alanı; belirli bir boya sahip olunan, belirli bir kapallık oluşturan gibi değişkenlere sahip olan vejetasyon tipidir. "Vejetasyon sınıflandırmalarının ormancılık faaliyetlerinde yeri doldurulamaz olmakla birlikte, ormancılığın başatı değildir. Arazinin vasıf veya niteliklerinin değerlendirildiği bağlamlarda vejetasyonla ilgili bir değerlendirme yapılmamaktadır... Vejetasyona dayalı orman tanımının ormancılık faaliyetleri açısından önem kazanması ancak, arazi sınıfının belli olmasından sonra mümkün olabilir. Ormancılık faaliyetlerinin yapılacağı alan belli olduktan sonra vejetasyon bilgisi burada kullanılabilir." (Sevgi, 2013b, s. 65).

Arazi kullanımı olarak orman olan yerlerde yapılan faaliyetler düşünüldüğünde ormanlık ve ormansız alanları toplamı olarak belirtilen yerlerin tamamı orman alanı olup orman alanından anlaşılan ormancılık faaliyetlerinin yapıldığı ve bu kapsamda ormanın bir işlevini yerine getirebilecek alan ifade edilmektedir (Sevgi, 2013b). Bu yaklaşım ormancılığın bütün faaliyetlerine ve metinlerine yansımıştır. Orman amenajmanında son yıllarda uygulanan fonksiyonel orman amenajmanı planlarında orman alanlarının tamamında her bir alana en az bir işlev tanımlanarak bu yaklaşım uygulanmaktadır. Artık ağaçsız alanların yada OT (orman toprağı) olarak belirtilen orman alanlarının işlevleri planlara dahil edilmektedir.

Orman alanı teriminin ormancılık bilimlerinde genel kullanımı geçmişten günümüze değişime uğrayarak gelmiştir. Orman alanı teriminin daha önceleri 'orman arazisi' daha sonraları ise 'orman sahası' şeklinde olduğu bilinmektedir (Sevgi, 2013b). Bununla birlikte çeşitli ormancılık bilimlerinde orman alanını ifade eden eş anlamlı olacak farklı sözcüklere terim olarak yer verildiği görülmektedir. Orman kadastro çalışmalarında orman alanı için "orman sınırları içindeki alan", Orman Hukukunda orman alanı için "orman sayılan", Orman Amenajmanın da orman alanı için "ormanlık alan" şeklinde kullanım bulunmaktadır (Sevgi, 2013b, s. 69).

Orman alanı ve yakın anlamlı terimlerle ilgili görüşler yukarıda sunulmuştur. Bununla birlikte bazı anlam karışıklıklarını önlemek için önerilen terimler ise Çizelge 8'de verilmiştir. Çizelgede ormanlı ve ormansız alanlar ayrıntılı olarak sunulmuştur. Ormanlık alan kullanımının yarattığı anlam kargaşası gibi sorunların önlenmesi için yeni terimlerin üretilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Benzer sorunlar diğer arazi kullanımlarında yaşanmamaktadır. "Türkiyenin tarla (tarım) alanı ne kadardır? sorusunda insanların aklına bu sene ekilen yerler gelmez. Genellikle bu terim tarım faaliyetlerinin sürdürüldüğü tarlaların toplamını ifade eder. Oysa ekili alan sorulursa o zaman tabi ki o sene ekili alanlar konu edilir. Ormancılığın idare süresinin uzun olması orman arazi kullanımına ayrılmış yerlerin üzerine bakılarak orman alanının ifade edilmesi doğru değildir." (Sevgi, 2013b, s. 69). Orman alanı ormanlı ve ormansız alanlardan oluşmakta ve diğer arazi kullanımlarıyla komşuluk etmektedir. Orman alanının eş anlamlıları ise; orman rejimi, orman sayılan yerler olarak belirtilebilir (Sevgi, 2013b).

Ormansız alan üzerinde belirli boy ve kapallıkta vejetasyonun bulunmadığı yer olup bu yerler ise üçe ayrılabilir; 1) Ormansızlaşmış yerler; kısa dönemde orman kurulamayacak yerler örneğin, orman yolları, binalar vb. 2) Ormanlanacak (Ormanlaştırılacak) yerler; örneğin orman toprakları, vb., 3) Ormansız kalacak alanlar; örneğin taban suyu yüksek olan yerler vb. (Çizelge 8; Sevgi, 2013b, s. 70). Ayrıca metin üzerinde yapılan tanımların arazide uygulanması, sınıflara dahil edilmesi konusunda sorunlar yaşanabilmektedir. Örneğin ormansız alanlar içinde orman toprağı olarak tanımlanan alanlar amenajman planlarında karşılaştırıldığında dönüşüme uğradığı belirlenmiştir (Çakşır, 2019).

Ormancı - Ormancılık

Ormancı kavramının gündelik dildeki anlamı Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında "Ormancı: 1. isim Ormanı korumakla görevli kimse, orman koruma memuru. 2. isim, argo Kaba, görgüsüz kimse" şeklinde verilmiştir (TDKS, 2021). Türk Dil Kurumu sayfasında yazan birinci tanımda geçen ifade benzer şekilde ormancılık dilinde de kullanılmaktadır. Ormancılık dilinde orman muhafaza memuruna ormancı denilmektedir. Ayrıca ormancının ikinci anlamı ise *gelirini ormandan sağlayan kimse* olarak tanımlanmıştır. Buna göre ormancı terimi ormanda kesim işinde çalışan işçiden Orman Fakültesi'ndeki öğretim üyesine veya Genel Müdüre kadar herkesi ifade eder.

Ormancılık terimi TDK genel ağ sayfasında; "ormancılık, -ğ" "1. isim Orman işi ile uğraşma, 2. isim Ormanların yetiştirilmesi ve bakımını konu alan bilim." şeklinde verilmiştir (TDKS, 2021). Ormancılık terimi ormancılık kaynaklarında ise: "Ormancılık, insan-

ların başta odun maddesi olmak üzere, çeşitli orman ürünlerine olan ihtiyacını, ormanların topluma sağladıkları sosyal ve kültürel (kollektif) faydalarını da gözetmek suretiyle, sürekli bir şekilde karşılamak amaç ile yapılan çalışmalarını ifade eder. Bu çalışmalar, ormanların korunması, bakımı, imarı, ürünün yetiştirilmesi, ha-

sadı ve değerlendirilmesi gibi, idari, teknik ve ekonomik esaslara dayanan işlerdir.” (Gülen & Özdönmez, 1972, s. 2) şeklinde verilmiştir. Ormancılığı daha kısa bir şekilde tanımlamak gerekirse; ormanla ilgili her türlü faaliyeti kapsayan çalışma alanı olarak düşünülebilir.

Çizelge 8. ²⁵

Orman, Ormanlı, Ormansız ve Orman Dışı Alanların Sınıflandırılması

Kadastro Durumu	Mülkiyet Durumu	Orman Alanı (Orman Arazisi, Orman Rejimi)		Orman Dışı Alan (Diğer Arazi Kullanımları)
		Ormanlı Alan	Ormansız Alan	
Bitenler	Devlet Ormanı,	-İşletmeye ait ormanlar,	-Orman içi boşluklar	-İskan,
		-Korunan alanlar,	-Orman toprağı,	-Ziraat,
		-Özel ve tüzel kişilere orman kurmak için tahsis edilen devlet ormanları,	-Orman yolları,	-Su Yüzeyleri,
		-vb.	-Maden ve taş ocakları,	-Mezarlık,
			-Tahsisler (Kamu yararı olanlar)	-vb.
			-Fidanlık	
			-Kayalık, taşlık,	
			-Dere yatağı, kum	
			-Taban suyu yüksek alanlar vb	
	Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar			
	Hususi ormanlar			
Devam Edenler				
Genel Toplam				

Açıklama notu. Çizelge 8 O. Sevgi, 2013b, "Orman(-lar), Ormanlık Alan ve Orman Alanı Terimleri: Kullanım Sorunları ve Öneriler." Avrasya Terim Dergisi, 1(1), s. 70 kaynağından alınmıştır.

Ormancılık terimi ormancılık dilinde terim olarak yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ormancılık ve türevlerine ait örneklerden bazıları; çok amaçlı ormancılık, çok yönlü ormancılık, *doğal ormancılık*, *endüstriyel ormancılık*, *entansif ormancılık*, *kent ormancılığı*, *ormancılık ana planı*, *ormancılık araştırma ensütüsü*, *ormancılık araştırması*, *ormancılık bilgisi*, *ormancılık bitki sosyolojisi*, *ormancılık eğitimi*, *ormancılık faaliyetleri*, *ormancılık gayeleri*, *ormancılık iş bilgisi*, *ormancılık işletme ekonomisi*, *ormancılık işletmesi*, *ormancılık meteorolojisi*, *ormancılık muhasebesi*, *ormancılık politikası bilimi*, *ormancılık politikası*, *ormancılık projeleri*, *ormancılık tarımı*, *ormancılık teknik faaliyetleri*, *ormancılık teşkilatı*, *ormancılık yatırımı*, *ormancılıkta alan envanteri*, *ormancılıkta bitkisel kökenli varlıkların envanteri*, *ormancılıkta çok yönlü yararlanma*, *ormancılıkta en yüksek hasılat*, *ormancılıkta iktisadilik*, *ormancılıkta mali idare süresi*, *ormancılıkta süreklilik prensibi*, *ormancılıkta teknik idare süresi*, *ormancılıkta verimlilik prensibi*, özel ormancılık, *sosyal ormancılık*, *sürdürülebilir ormancılık*, *sürdürülebilir ormancılık uygulaması*, *tarımsal ormancılık*, *toplumsal ormancılık-sosyal ormancılık* ve *ulusal ormancılık planları* şeklinde verilebilir (Saribaş, 2016).

Ormancılığın Temel Kavram ve Terimleri

Yükseköğretimin en temel kavramlarını bölüm, anabilim dalı ve bilim dalları isimlerinde görmek mümkündür. Bu kavramlar ayrıca doçentlik sınavlarında kullanılan anahtar kelimelerde de görülmektedir (Sevgi, 2016a). Yükseköğretimin temel birimi olan anabilim dallarının sayısı YÖK'ün verilerine göre 09.02.2018 tarihi itibarıyla 31.663 adettir (Sevgi, 2018b). Söz konusu Anabilim Dalları 5.444 farklı isme sahiptir (Sevgi, 2018b).

Üniversitelerin anabilim dallarının isimleri için 14.436 adet sözcük kullanılmış bunların 4.378'i yabancı dilden kelimelerin okunuşu olup sözcüklerin tekrarsız kullanımında ise 1997 sözcüğün 581'i yabancı dilden okunuşudur (Sevgi, 2018b). Yabancı dilden okunuş olarak alınan ve anabilim dalları isiminde 352 kez teknoloji, 157 kez sistem, 123 kez biyoloji, 104 kez ekonomi ve 101 kez sosyal sözcüğü kullanıldığı belirlenmiştir (Sevgi, 2018b).

Anabilim dallarında geçen yabancı okunuşların sayıları tekrarsız olan 5.444 ismin dökümünden elde edilmiş oysa üniversitelerin anabilim dalı sayısı 31.663 adet olduğundan tekrar edilen anabilim dallarının sayısına göre yapılacak değerlendirmelerde bu sayıların daha da artacağı düşünülmektedir (Sevgi, 2018b). Çalışmada anabilim dalları sayısı ile ilgili verilen bilgilerde ise: *Botanik* anabilim dalı 66 adet, *Zooloji* anabilim dalı 64 adet, *Patoloji* anabilim dalı 50 adet kullanıldığı belirtilmektedir (Sevgi, 2018b). Günümüzde Türkçe batı dillerinin etkisi altında olduğu ve Türkçenin hece yapısını uymayan birçok alıntı sözcüğün yaygın kullanıldığı (Sarı, 2008) bunun da anabilim dalı adlarına yansdığı görülmektedir. Bu olumsuzluktan bilim dili ve özelde ormancılık dili de etkilenmektedir.

Ormancılık yükseköğretim kurumları olan orman fakültelerinde de temel kavramlar anabilim dallarına yansımıştır. Ormancılığın temel kavramı olan orman sözcüğü Orman Mühendisliği Bölümü'nün 12 anabilim dalının 6'sında doğrudan yer almakta, iki anabilim dalı isminde ise ormancılık şeklinde kullanılmaktadır. Orman kavramı geçen anabilim dalları: Orman Entomolojisi ve Koruma Anabilim Dalı, Orman Amenajmanı Anabilim Dalı, Orman Hasılatı ve Biyometri Anabilim Dalı, Orman İnşaatı ve

25 İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi kamuoyunda ormancılıkla ilgili konularda kamuoyunu bilgilendirme amacıyla görüşlerini paylaşırdı. Bu uygulama 2010 yılından sonra uygulanmaya başlanmıştır. Belki de belirtilen tarihten sonra bunun tek istisnası olarak İstanbul Üniversitesinin 2018 yılında bölünmesiyle ilgili kamuoyuna yapılan açıklamadır.

Transportu Anabilim Dalı, Çevre ve Orman Hukuku Anabilim Dalı ve Orman Botaniği Anabilim Dalı'dır. Ormanlık sözcüğü ise Ormanlık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalı ile Ormanlık Ekonomisi Anabilim Dalı isminde yer almaktadır. Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü'nün dört anabilim dalının üçünde orman kavramı, ikisinde odun kavramı geçmektedir. Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü anabilim dalları isimleri: Orman Ürünleri Kimyası ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Orman Biyolojisi ve Odun Koruma Teknolojisi Anabilim Dalı, Odun Mekaniği ve Teknolojisi Anabilim Dalı ile Orman Endüstri Makinaları ve İşletme Anabilim Dalı'dır. Böylece Orman Endüstri Mühendisliğinin temel kavramı olan orman ve odun kavramları anabilim dalları isimlerine yansımıştır. Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nü oluşturan anabilim dalları ise: Peyzaj Planlama ve Tasarımı Anabilim Dalı, Bitki Materyali ve Yetiştirme Tekniği Anabilim Dalı ile Peyzaj Teknikleri Anabilim Dalı'dır. Peyzaj Mimarlığının temel kavramları olan peyzaj, planlama, tasarım ve bitki doğrudan anabilim dallarının isimlerinde kullanılmıştır.

Anabilim Dalları isimlerine benzer şekilde orman fakülteleri lisansüstü ders isimlerinde de ormanlığın temel terimleri sıkça rastlanmakta olup sırasıyla; *Orman* (449 defa), *Ormanlık* (228 defa), *Odun* (188 defa), *Bitki* (187 defa), *Yöntem* (139 defa), *Üretim* (115 defa), *Ürün* (100 defa), *Yönetim* (97 defa), *Ağaç* (94 defa) ve *Kağıt* (84 defa)'tır (Sevgi ve ark., 2017). Bazı terimler ise bölümlere göre öne çıkabilmektedir. Orman Mühendisliği Bölümü için; *Yaban* (39 defa), *Ağaçlandırma* (31 defa), *Hayatı* (30 defa), *Ekonomi* (28 defa), *Mer'a* (27 defa) kullanılmıştır (Sevgi ve ark., 2017). Endüstri Mühendisliği Bölümüne özgü terimler ise; *Kağıt* (84 defa), *Levha* (38 defa), *Kompozit* (34 defa), *Mobilya* (34 defa) ve *Sanayi* (23 defa)'dır (Sevgi ve ark., 2017). Peyzaj Mimarlığı Bölümü'ne özgü terimler ise; *Mimarlık* (35 defa), *Rekreasyon* (23 defa), *Görsel* (7), *Kıyı* (5)'dir (Sevgi vd., 2017).

Orman fakültelerinin lisans ders dökümleri incelendiğinde terimler açısından son derece önemli bilgiler verebilir. Lisans derslerinin önemli kısmında orman, ormanlık, ağaç, odun, peyzaj, endüstri, teknik ve planlama gibi ana terimlerin kullanıldığı görülebilir.

Son dönemlerde hazırlanan *Ormanlık Terimler Sözlüğü'nün* madde başlıkları incelendiğinde bazı terimlerin öne çıktığı görülmektedir (Sarıbaş, 2016). Söz konusu terimler ve bu terimlerin türevlerinin sayıları aşağıda verilmiştir (Çizelge 9). Bu terimlerin ormanlık sözlü ve yazılı kaynaklarında da en sık kullanılan terimler olduğu da kabul edilebilir ve yaygın bir biçimde kullanıldığı söylenebilir.

Çizelge 9.

Ormanlık Terimler Sözlüğü'nde Ana Terimler ve Türevleri

Terim ve Türevleri	Terim ve türevlerinin sayısı
50 ve üzeri	orman (204), toprak (165), biyo- ön ekli (113), ağaç (102), eko- ön ek (89), su (80), tohum (76), bitki (70), doğal (68), odun (67), hidro öne ek (58), dağ (51), arazi (50)
40-49	foto- ön ek (44), kök (42), çevre (42), rüzgar (40)
30-39	biyolojik (36), meşcere (35), sıcak (33), hücre (32), don (31), yaprak (30)
20-29	primer (29), çiçek (29), genetik (28), akarsu (28), yaban (28), yağış (27), ışık (27), fidan (27), doğa (27), yıllık (26), yetiştirme (26), gen (26), erozyon (26), çayır (26), çalı (26), tarım (24), sekonder (24), kurak (24), seki (23), kamu (23), eğim (23), kuru (22), yaşam (21), mera (21), kıyı (21), iş (21), av (21), tür (20), taşkın (20), kum (20), kesim (20), böcek (20)
11-19	kültür (19), kağıt (19), kabuk (19), ağaçlandırma (19), öz (18), otlak (18), organik (18), kimyasal (17), kaynak (17), ekosistem (17), yamaç (16), yağmur (16), tomruk (16), kaya (16), kar (16), dikim (16), besin (16), yeşil (15), yaş (15), yangın (15), vejetasyon (15), tuz (15), taş (15), koruma (15), eşey, (15), buzul (15), teras (14), tepe (14), şerit (14), soğuk (14), sel (14), reçine (14), popülasyon (14), meyve (14), kereste (14), enerji (14), ekonomi (14), canlı (14), azot (14), asit (14), vergi (13), sediment (13), peyzaj (13), kromozom (13), kil (13), fizyoloji (13), ekim (13), çimlenme (13), çığ (13), tesviye (12), lif (12), gövde (12), büyüme (12), yol (11), ürün (11), üreme (11), tarla (11), tabaka (11), standart (11), sanayi (11), klimaks (11), kanal (11), işletme (11), dend- ön ek (11)

7. Ormanlık Terim Çalışmalarının Tarihçesi

Terim çalışmaları tarihiyle ilgili genel bilgiler daha önceki bölümlerde verilmiş sınırlı olarak ormanlık terim çalışmalarıyla ilgili bilgilerde sunulmuştur. Bu bölümde ise ormanlık terim çalışmalarının tarihine ayrıntılı yer verilmiştir. Türkçede ormanlık terim bilgisi kapsamında yapılan çalışmaların tarihe bağlı gelişiminin sınıflandırılması kapsamında değerlendirilmelerin yapılması son derece zorluklar içeren bir konudur. Türkçenin konuşulduğu bütün coğrafyalar düşünüldüğünde bu değerlendirmeler daha da güçleşmektedir. Bu çalışmada Sevgi (2016b)'nin sınıflandırılmasına bağlı kalınarak ormanlık terim çalışmalarının dönemlere ayrılması Batı Türkçesi özelde Türkiye Türkçesi kapsamında yapılmıştır. Sevgi (2016b)'nin sınıflandırılması tekrar gözden geçirilerek güncellenmiş olup beş grup; 1) 1857 Öncesi Ormanlık Terim Çalışmaları, 2) 1857-1959 Arası Ormanlık Terim Çalışmaları, 3) Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi Çalışmaları (1960-1968), 4) Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi Çalışmaları Sonrası (1969-2000) ve 5) Günümüz Ormanlık Terim Çalışmaları şeklinde düzenlenmiştir.

1857 Öncesi Ormanlık Terim Çalışmaları

Ormanlık yükseköğretimi 17 Kasım 1857'de başlamıştır (Kutluk, 1957). Ormanlık yükseköğretiminin başlaması daha önceki dönemlerde olmadığı kadar ormanlık bilim terimlerini kullanma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Mevcut terimlerin azlığı, geleneksel ormanlık terimlerinden yeterince yararlanılmaması ve ormanlık bilimlerinde yaşanan yeni gelişmeler terim üretme konusunu da gündeme getirmiştir.

Yazma eser kütüphanelerinde doğrudan ormanlıkla ilgili yazılmış metinler bulunana kadar, 1857 yılı öncesindeki dönemde ormanlık terim üretimi öz olarak geleneksel ormanlık terimleri üzerinden yapıldığı düşünülebilir. Geleneksel ormanlık günümüz bilimsel anlayışından farklı olarak gündelik hayatın getirdiği zorlukları aşmaya yönelik terim üretimlerini içermektedir. Terim üretiminde özellikle Orta Asya'da üretilen kavramlar doğrudan çoğu zaman anlamları değiştirilerek kullanılmakta ya da yeni terimlerin üretilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Ormanlık terimleri en azından geleneksel ormanlık terimleri konusunda bir başlangıç tarihinin verilmesi zorlukları içeren bir alandır. Bununla birlikte, Türkçe çok çeşitli ormanlık alanlarda eski dönemlerden beri kullanılmaktadır. Türklerin ormanla karşılaştığı dönemden itibaren terim üretiminin başladığı kabul edilebilir. Bu durumla ilgili tarihi metinlerde bilgiler bulunmaktadır. Gumilöv (1960; 2004) çalışmalarında bazı Türk boylarının ormanlık alanlarda yaşadığı belirtilmektedir. Türklerin ormanla olan ilişkilerini gösteren önemli terimler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, ağaç-eri, bük gibi geleneksel terimlerdir (Ögel, 1998). Bük sözcüğü 732 senesinde *Kül Tegin* namına yazılmış kitâbesinde orman anlamında kullanılmaktadır (Orkun, 1987). Aynı şekilde "Bük" kelimesini "orman" anlamında Kaşgarlı Mahmut (1072)'de kullanmıştır (Kaşgarlı, 1072). Bük sözcüğü orman anlamında Karabük, Akbük gibi yer isimlerinde olduğu gibi günümüz Türkçesinde de kullanılmaktadır. Ormanlık alanların yanısıra Türkler çok geniş coğrafyalarda uzun dönemden beri yaşamaktadır (Merçil, 1985; Caferoğlu, 1984; Ögel, 1988a, 1988b; Sevgi vd., 2012; Togan, 1981). Bu coğrafyaların bir kısmında da ormanlık sahaların bulunuşu zorunlu olarak orman alanlarının tanımlanmasını, öğeleri-

nin belirlenmesini, içindeki canlıların, ormanlıkla ilgili olayların ve süreçlerin tanımlanmasını, bunlardan elde edilen ürünlerin isimlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Geçmiş dönem ormanlık terimleri konusu, çalışmayı bekleyen bâkir bir alan olarak durmakla birlikte farklı bilim dallarındaki araştırmacılarla ortaklaşa çalışmayı gerektiren konulardır.

1857-1959 Arası Ormanlık Terim Çalışmaları

Bu dönemin başlangıcını Ormanlık yükseköğretiminin 17.11.1857'de başlaması (Kutluk, 1957) oluştururken sonunu belirleyen olay ise 25.12.1959 tarihinde Prof. Dr. Orhan Yamanlar tarafından Dekanlığa sunulan yazısında, Prof. Dr. Fehim Fırat'ın 17.03.1960 tarihli Orman Fakültesine yazdığı metin sonrası Ormanlık Terimleri Milli Komitesinin kurulmasıdır.

Orman Mektebinin 1857'de kurulması derslerin Türkçe ve Türkçe terimlerle verilmesini de beraberinde getirmiştir. "Ormanlık eğitimini Louis Tassy'den (1816-1895) Fransızca olarak alan Hekimyan, kendi öğrencileri için Türkçe karşılıklar bulma gereğini duymuş olmalıdır. Mıgırdiç Hekimyan'ın muavini Hoca Ali Rıza Bey'in de, Mehmet Ali Paşa ile birlikte botanik terimleri üzerinde çalıştıkları bilinmektedir." (Etker, 2009, s. 306). Bu çabaları "Hekimyan'ın *İlm-i Nebat kitabı* iki bölümden oluşmaktadır: '*İlm-i nebatat*' (s. 1-248) ve '*İlm-i teşhis-i ahşab*' (s. 253-359). Mıgırdiç Hekimyan'ın *İlm-i Nebatat*'ının metninde Türkçe dışında, (latin harfleriyle yazılmış) hiçbir yabancı terim kullanmaması önemli bir deneme sayılabilir." (Etker, 2009, s. 306) şeklinde görülebilir. Fakat ormanlık erken dönem öğretiminde kullanılan yayınlar terim açısından araştırılmaya henüz konu edilmemiştir. Bu dönem ormanlık yayınlarında kullanılan terim ve kavramların belirlenmesi günümüz ormanlık bilimleri ve meslek dilinin oluşma süreçlerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Birinci Türk Dili Kurultayı daha sonraki dil çalışmalarını kökten etkilemiştir. Bunun sonuçları en çok terim üretiminde görülmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan terim çalışmaları sonucunda; 1937 yılında ilk ve orta öğretim *Biyoloji, Botanik, Fizik, Jeoloji, Kimya, Matematik, Mekanik Terimleri* ve 1939 yılında ise *ilk ve orta öğretim Fizik, Zooloji, Coğrafya, Astronomi, Kimya, Jeoloji, Biyoloji, Botanik Terimleri* hazırlanmıştır (Sevgi, 2016b). Bazen de aynı ders kitabının farklı baskılarında kullanılan terimler arasındaki farklılıkların daha iyi anlaşılması için kılavuzlar da basılmıştır. *Aritmetik ve Cebir kitabının* 1938 baskısı ile 1939 baskısı arasındaki terim farklarını gösterir kılavuz buna örnek gösterilebilir (Sevgi, 2016b).

Birinci Türk Dili Kurultayı tüm kurumlarda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarında da etkilerini göstermiştir. Benzer şekilde ormanlığın yükseköğretim kurumu olan Orman Fakültesi'nde de bu etkiler görülmüştür. Dekan Vekili Prof. Dr. Asaf İrmak tarafından 11.12.1942 tarihli yazıda "Dilimiz Türkçeleşme yolundaki gelişmesi kendi meslek tabirlerimizde yeni baştan gözden geçirilmesini mutlak olarak zorunlu kılmaktadır. Bundan başka Fakülte ile iki Orman mektebini bitirip iş hayatına atılan gençlerimizin sayısı her sene çoğalmaktadır. Bu gençler muhtelif hocaların derslerini dinlediklerinden aynı bir bilginin aynı bir *mefumu* için başka başka kelimeler öğrenmiş bulunuyor. Ormancı meslek ödevini yapabilecek ve iş hayatında meslekdaşla anlaşabilecek müşterek bir dil esas üzerinde yetiştirmek lazım. Bu işe bir başlangıç olmak üzere *Wappes in Wald* ünd *holz* eserindeki *lugatçenin Almanca*

kelimeleri ekte kopya edilmiştir." ifadeleriyle konu Orman Fakültesi kamuoyuna aktarılmış ve bir başlangıç olarak söz konusu Almanca terimlerle denemelere başlanmıştır (Ek 2). Söz konusu yazıda Ormanlık eğitiminin yapıldığı Orman Fakültesi ve İki Orman Mektebinde terim sorununa dikkat çekilmiş ve kargaşasının önlenmesi için bir sözlüğün yazılması gerektiği belirtildikten sonra yapılması gerekenler sıralanmıştır (Sevgi, 2016b).

Dekanlığın yaptığı ve yukarıda ayrıntılı olarak içeriği verilen yazıdan 4 ay sonra bu sefer 19.04.1943 tarihli ve 3456 sayılı Ziraat Vekâleti Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörlüğünce Orman Fakültesi Dekanlığına²⁶ gönderilen yazının öz kısmında "Terim İşleri h." ibaresi yer almıştır (Ek 3). Yazının ilk cümleleri "A- Enstitümüz Fakültelerinde okutulan derslere ait Türkçe terimleri bulmak üzere Enstitü kütüphanesinde ayrı bir "terim odası" hazırlandığı bildirilmiştir" (Ek 3). Söz konusu yazıda dönemin terim çalışmalarının nasıl yapıldığıyla ilgili bilgilerde sunulmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ile iletişim halinde ilgili kurumların uzmanlarının her terimle ilgili görüşleri alınarak çalışmalar yapılmakta, akademik kurumların kendi alanlarındaki terimlerle ilgili karar almaları teşvik edilmektedir (Ek 3).

Aynı metnin devamında terim çalışmalarının nasıl yapılacağı konusu ise "D- Terimlerin İşletme tarzı" başlığı altında verilmiştir;

"1 -Terim işleri için Merkez olan Fakülteler (Veteriner, Ziraat, Orman) terim işleri Fakülte Dekanları tarafından idare edilecektir.

2 - Fakülte Dekanları, Fakültelerinde okutulan ders şubelerini gerekli miktarda kollara ayıracak ve her kol için bir kolbaşı tayin edilecektir. Kolun terim işlerini kolbaşısı idare edecektir. Bir Fakültenin ders ve gurubuna giren diğer Fakülte ve Enstitüleri de esas Fakülte gurubuna dahildir.

3 - Kolbaşılar, kendi ilim gurubu ile alakalı öğretim müesseseleri ve Enstitülerdeki mütehasıslarla iş birliği yaparak terimlerin karşılığını derleyecektir.

4 - Her kolun derlediği, bulduğu ve uygun gördüğü terimler, kolbaşılar tarafından Fakülte Dekanlığına bildireceklerdir.

Ziraat, Orman ve Veteriner Fakültelerinden ayrı ayrı merkezlere (Fen Fakültesi, İktisat Fakültesi, Yüksek Mühendis Mektebi) gönderilecek olan terimler Rektörlüğe verilecektir.

5 - Fakülte Dekanları, kendilerine kolbaşılar tarafından verilmiş olan terimleri, bütün kolbaşısı ve icabında bu terimlerle alakadar bulunanları davet ederek toplu halde tetkik edecek ve umumi kabule mazhar olanları tesbit ederek fişe ve deftere geçirilecektir.

6 - Veteriner Fakültesi Dekanlığı bu suretle tesbit edilmiş olan terimleri, müteleasını almak üzere Tıp Fakültesi Dekanlığına gönderecektir.

7 - Fakültelerde toplu olarak görüşülen ve kabul edilen terimler, Yüksek Tahsil müesseseleri murahasalarının da bulunacağı "Ana düzenleme" kurumu kabul edilen İstanbul Üniversitesine gönderilecektir. Bu sebepten Fakültelerce kabul edilen bu terimler, Üniversitesi Rektörlüğünce yollanmak üç liste halinde ve fişler ile beraber Rektörlüğe verilecektir.

8 - Fakültelerde ve Enstitülerde terimlerin en geç 1944 senesi İkinci Kanun ayına kadar hazırlanıp bitirilmesi lazımdır. Bu terimler 1 Mart 1944 tarihinde İstanbul Üniversitesindeki Ana koordinasyon kurulu-na gönderilmiş bulunacak ve 1944-45 ders yılında umum, olarak tabrike başlanacaktır." (Ek 3). Böylece terim çalışmalarının nasıl yapılacağı ve zamana bağlı hedefler ortaya konulmuştur. Yapılan terim çalışmalarının genel yaklaşımı ise terimlerin esas olan konunun uzmanları tarafından üretilmesi dolayısıyla terim üretmenin öğretim üyeliğinin sorumluluğunda olduğu açıkça ortaya koyulmuştur.

Terim üretme konusu her ne kadar konu uzmanı öğretim üyelerinin sorumluluğunda olmasıyla birlikte bu konuda ki bazı ilkeler ise dil kurultaylarında belirlendiği söz konusu metinde ayrı madde de belirtilmiştir;

"E - Terimleri derlemekte, bulmakta dil kurultayları esaslarının dikkate alınması ve Türkçe karşılığı bulunan terimleri yerine yabancı ve eski terimlerin konulmaması şarttır.

F - Yüksek Tahsil beraberliğini ilimde, derste ve işte sağlama ve yeni talebelerin derslerden en fazla faydalanmasını temin etmek üzere terim işine itinaya gösterilmesini arkadaşlarımla bu çalışmalarda himmet ve gayretini sevgi ve saygı ile rica ederim." (Ek 3) ifadelerine yer verilmiştir.

Sevgi (2016b)'ya göre söz konusu terim çalışmalarında 1) her fakültenin kendine özgü dersleri olacağı gibi, diğer fakültelerle ortak olan çalışma alanları da bulunduğundan, bu konularda iletişim kurulmaya zorlanmış, 2) Terim çalışmalarında konuyla ilgili uzmanların görüşlerine müracaatı istenmiş ve 3) Terim çalışmaları yapılırken her aşamada denetleme ve uzman görüşlerine tekrar tekrar başvurma olasılığı verilerek yanlışlı azaltma yoluna gidilmiştir.

Terim çalışmalarında kullanılacak fiş örneği Çizelge 10'da verilmiştir (Sevgi, 2016b). Fişin arkasında ise Orman, Veteriner ve Ziraat terimlerinin tesbiti için talimat başlığı altında yer alanlar 8 madde olarak düzenlenmiştir. Bu başlık altında;

"1. Mesleğimize ait terimleri hazırlamak üzere Rektörün reisliği altında Orman için Prof. Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu, Veteriner için Prof. Dr. Selâhattin Nejat Yalkı, Ziraat için Prof. Dr. Kerim Ömer Çağlardan mürekkep bir komisyon teşkil edilmiştir.

2. Bu komisyon meslekî terim fişlerini derleyip ilgililere gönderecektir.

3. Terimin işlenmesi lâzım olacak lügat ve diğer malzeme için alâ-kadarlar (Y.Z.E. terim komisyonuna) müracaatla bunları tedarik edebilirler. Terim komisyonu bürosu Rektörlüktedir.

4. Mütehasıslar terimleri işlemekte bir zorluğa uğrarlarsa bu büroya müracaatla kendilerine icap eden izahat verilecektir.

5. Gönderilen her fişin en çok bir hafta müddeti vardır. Hafta sonunda bunların komisyona iadesi zarurîdir.

6. Terim komisyonu istihlaların tertip ve tasnifinde bütün mütehasısların yardımına güvенеcektir.

26 Orman Fakültesinin bağlı bulunduğu Yüksek Ziraat Enstitüsü 13.06.1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununa ek olarak çıkartılan 30.06.1948 tarih ve 5234 sayılı Kanunla kaldırılmış ve bu yasaya göre Orman Fakültesi aynı tarihte İstanbul Üniversitesi'ne bağlanmıştır (Anonim, 1984).

7. Her ayın birinci ve onbeşinci günleri terimler üzerinde münakaşa etmek üzere ilgili mütehassıslar bir toplantıya davet edilirler. Bu günlerin tatile raslaması halinde toplantı günü Rektörlükçe ayrıca tayin olunur.

8. Bu heyetin tesbir ve kabul ettiği terimler Maarif Vekâletine gönderilecektir." [Ek 4] bilgilerine yer verilmiştir Rektörlük tarafından gönderilen yazı kapsamında 21.02.1944 tarihinde Prof. Dr. Asaf İrmak tarafından Profesör, Doçent ve Asistanlara yönelik olarak "Bu gün saat 11'de Ormancılık terimlerini konuşmak üzere Kütüphane yanındaki odaya teşrifinizi rica ederim" [Ek 5] ifadesiyle orman fakültesi mensupları terim toplantısına davet edilmiştir.

Orman Araştırma Enstitüsü'nün 1857 – 1959 yılları arasında Orman Fakültesi'ndeki terim çalışmalarına benzer şekilde yoğun çalışmalara yer verilmiştir. Bu dönemin başlangıcı FAO²⁷ tarafından 1953'te basılan "Oxford System of Decimal Classification for Forestry Rome" isimli eserin Türkçeye çevrilmesinin hedeflenmesi olup bu tercüme etkinliğinin birbirinden habersiz olarak hem Orman Araştırma Enstitüsü'nde hem de Orman Fakültesi'nde yürütüldüğü anlaşılmaktadır (Sevgi, 2016b).

İki kurumun yapmakta olduğu tercüme arasındaki farklılıkları gidermek için 31.01.1956 tarihli Orman Fakültesi Dekanlığına Orman Araştırma Enstitüsü Müdürü Macit Gülçur tarafından yazılan yazıda:

"Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatınca organize edilen ve (Commonwealth Agricultural Bureae) tarafından ewelâ roto ile teksir ve bilahare kitap halinde neşredilen (Ormancılık için Oxford Desimal Sistemi) adlı broşürün tercümesine Enstitümüzün teknik elemanlarınca 1953 yılında başlanmış ve halen tamamı en ince teferruatına kadar bitirilmiş bulunmaktadır.

Mezkur sistem hakkında Orman Fakültesi tarafından çalışmalar yapıldığı neşredilen (Milletlerarası Ormancılık Bibliyografyasında Son Gelişmeler ve Oxford Sistemi – Dr. S. İnal) isimli broşürden öğrenilmiştir. Terimlerde yeknesaklığı temin etmek maksadile bir defa daha gözden geçirilmekte olan tercümenin Orman Fakültesine sunulması düşünülmektedir. Bu hususta Orman Fakültesi tarafından yapılmakta olan çalışmalardan malumat verilmesi istihram eder ve yeknesaklığı temin maksadile tercümelemin müştereken gözden geçirilmesinin mümkün olup olmayacağını bildirilmesine müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim." [Ek 6] ifadelerine yer verilmiştir.

Söz konusu yukarıda belirtilen yazıya 26.03.1956 tarihinde 31.01.1956 gün ve kalem 4/7-143 sayılı yazıya istinaden zamanın Dekan'ı Prof. Dr. Şeref Nuri İlkmen tarafında verilen yanıtta: "Ormancılık için Oxford Desimal Sistemi" adlı eser Fakültemiz Doçentlerinden Dr. Orhan Yamanlar tarafından tamamen tercüme edilmiş bulunmaktadır. Müdürlüğünüzce yapılmış olduğu bildirilen tercümenin yetkili bir elemanınızla Fakülteye gönderildiği takdirde müştereken gözden geçirilmesi mümkün ve faydalı olacaktır." [Ek 7] şeklinde verilmiştir. Böylece terim konusunda ve meslek dilinin oluşturulmasında her iki kurum yetkilileri irade ve işbirliği göstermiştir.

Çizelge 10.

Y. Z. E. Orman – Veteriner – Ziraat Terimlerinin Toplanması İçin Gönderilen Belgenin Ön Yüzü

Y.Z.E. Orman – Veteriner – Ziraat terimleri	
Terimin Fransızcası (GrekoLatin aslı)	.....
Terimin almançası	.....
Kullanılan Osmanlıca şekli	.....
Teklif edilen öz Türkçe karşılık	.....
Fişi işleyeninin adı ve soyadı	.....
Fişin gönderildiği tarih	.....
Fişin iade edildiği tarih	.....
İmza	.....

Not: Karşılıkların mümkünü makine ile yazılması rica olunur.

Prof. Dr. Orhan Yamanlar'ın yaptığı çeviride Orman Fakültesi öğretim üyelerinin görüşlerinin alınması ve daha sonra ise ilgili kurumların görüşlerine başvurulması yoluna gidilmiştir. 17.10.1956 tarihli Dekanlık yazısında "Tercüme ve teksir ettirilerek iki nüshası 17.04.1956 gün ve 985 sayılı yazınız ekinde Enstitümüze sunulan "Ormancılık için Oxford Desimal Tasnif Sistemi" hakkında mütaleanızın ve gerekli tashiherin Haziran 1956 ayı sonuna kadar Dekanlığa verilmesi rica edilmişti. Bu güne kadar, biri hariç, Enstitülerimizden hiç bir cevap alınamamıştır.

Tercümenin nihai şeklini alarak memleket içinde ve dışında ilgili müesseselere sunulabilmesi için bu husustaki kıymetli mutalealarınızın en geç Kasım 1956 ayı başına kadar bildirilmesini ehemmiyetle rica ederim" [Ek 8]. Söz konusu yazıya verilen yanıtlardan biri de Prof. Dr. Mehmet Sevim'e aittir. 18.10.1956 tarihli yazıda "17.10.1956 gün ve 985 sayılı yazı karşılığıdır:

Ormancılık için Oxford desimal tasnif sisteminde yer alan Enstitümüze ait araştırma ve tedris sahalarının terimleri üzerinde yapılan düzeltmelerin liste halinde ilişik olarak sunulduğunu saygı ile arz ederim." [Ek 9] şeklindedir. Benzer şekilde gönderilen diğer yanıt ise Prof. Dr. Selâhattin İnal'a aittir [Ek 10]. Yazışmalara konu olan Ormancılık için Oxford Desimal Tasnif Sistemi'nin tercümesi Orman Fakültesinde ayrıntılı olarak ele alınmış anabilim dalları (enstitü) ve öğretim üyelerinin görüş ve tartışmalarına açılarak ortak bir metin oluşturulmaya çalışılmıştır.

Orman Fakültesi Dergileri 1951 yılında yayına başlaması ile ormancılık terimleri konusunda önemli bir işlev görmüştür. Ormancılık terim ve kavramlarıyla ilgili doğrudan yayınlara rastlanmamakla birlikte kavram ve terimlerin makalelerde yoğun olarak kullanılması özellikle yeni üretilen terimlerin ormancılık kamuoyuyla paylaşılması için ortam oluşturmuştur. Bazı istisnai makalelerde doğrudan kavram ile ilgili bir alt başlık yer alabilmektedir. Örneğin Meşe ve Kayın Elit Ağaçları isimli makalede "Elit Ağaçlar Mefhumu" alt başlığında belirtilen kavram açıklanmış ve dip notta Türkçe karşılığı olarak Üstün ağaç veya Seçkin ağacın kullanılabileceği belirtilmiştir (Krahl-Urban, 1957). Ayrıca bu dönemin ormancılık terimlerinin üretildiği, kullanıldığı ve tartışıldığı en önemli yazılı kaynaklar arasında

27 Food and Agriculture Organization of the United Nations İngilizce kurum isminin kısaltmasıdır. Türkçe karşılığı Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'dür.

Orman ve Av Dergisi ile Yüksek Ziraat Enstitüsünün Dergisi' de sayılabilir.

1960–1968 Arası Ormanlık Terim Çalışmaları

Orman Fakültesi terim çalışmalarına kurumsal bir kimlikle yaklaşmış ve kişilerin arzu ve isteklerine bırakmamıştır. Bu yaklaşım bilimin doğası gereği terim çalışmaları da konu uzmanlarının bir işi olarak görülmüş ve bilimsel çalışma alanının kapsamında değerlendirilmiştir. Dönemin öğretim üyelerinin düşünce ve eylemlerinde bilimin terimler ile yapıldığı, yükseköğretiminin terimle gerçekleştiği, mezunlar arasında ve onların girdiği Orman Bakanlığı'nda iletişimlerin terim üzerinden yapıldığı bilincinin yansıdığı görülmektedir. Bu bilincin somut uygulandığı örneklerden biri Orman Fakültesi'nde *Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin* kurulmasıdır.

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi

Bu dönemin terimle ilgili önemli yazışmalarından birini Prof. Dr. Fehim Fırat gerçekleştirmiştir. Prof. Dr. Fehim Fırat'ın FAO/ IUFRO'nun Bibliyografya Komitesi Başkanı Prof. Dr. E. Seari'ye 12.03.1960 (Ek 11) ve 12.03.1960 (Ek 12) tarihli yazışmalarını da eklediği 17.03.1960 tarih ve 76 sayılı Orman Fakültesine:

"FA.O./I.U.F.R.O. müşterek Bibliyografya Komitesi Başkanı Prof. Dr. E. Seari'den aldığım mektubun örneğini ekli olarak sunuyorum.

Bu komitenin ele almış bulunduğu multilingual ormanlık terminolojisi mevzuunda Türkiye'nin, gerekli yerini alabilmesi için, bir milli terminoloji komitesi kurmasının lüzumu bir kere daha ortaya çıkmış olmaktadır. Milletlerarası Ormanlık Araştırma Müesseseleri Birliği ormanlık terminolojisi üzerinde ehemmiyetle durmaktadır. Ben Prof. Seari'ye milli terminoloji kartlarını hazırlanmasında, milli terminoloji komitesinin, şahsımın ve temsil ettiğim IUFRO'nun 25. Seksiyonunun mümkün olan yardımlarından emin olabileceğini bildirmekten zevk duymaktayım.

Ancak milli terminoloji komitesinin Türkiye'mizde teşkili için Fakültemizin bir an evvel harekete geçmesi lüzumuna kanıyım ve bu kanaatladır ki Profesörler Kuruluna arz edilmek üzere Dekanlığımıza 25.12.1959 tarihinde başka cephesiyle sunduğum ve Doç. Dr. O. Yamanlar tarafından da teklif edilmiş olan bu meselenin ivedilikle karara bağlanmasına tavassuttunuzu saygılarımla rica ederim." (Ek 13) içerikli gönderdiği yazı terim çalışmalarının yapıma yöntemleriyle ilgili bilgiler vermektedir. Söz konusu bu yazı ormanlık terimleri konusunda kurumsal yapılanmanın işaretlerini göstermesi açısından da son derece önemlidir.

Profesörler Kurulu "Ormanlık Terimleri Milli Komitesi" konusunda rapor hazırlamak üzere 11.11.1960 tarihli toplantısında Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Fehim Fırat ve Kemal Erkin'den bir komisyon kurmuştur (Ek 14). Söz konusu komisyonun 30.06.1961 tarih ve 582 sayı ile Milli Terminoloji Komitesinin bünyesini ve çalışma şekliyle ilgili fikirlerini beyan etmişlerdir. Söz konusu yazıda Milli Terminoloji Komitesinin bünyesi ara başlığı altında:

"Bu komitede, yurdumuz da ormanlığın ilmi ve tatbiki alanlarında vazife almış bulunan bütün teşekküllerin iştiraki olmalıdır. Bu maksatla Fakültemiz, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara Ormanlık Araştırma Enstitüsü, Yüksek Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Ormanlıklar Cemiyeti'nin iştirakleri mevzubahs olur. Komite de bu müesseseler devamlı temsilcileri vasıtasile terminoloji çalışmalarına iştirak ederler. Bu çalışmalara merkez teşkil etmesi gerektiğine

inandığımız Orman Fakültesinin her bir branşından Komite de bir üyenin bulunmasını çok faydalı ve lüzumlu görmekteyiz...." (Ek 14).

Aynı yazıda Komitenin çalışma şekli alt başlığında ise;

"Komitenin yukardaki bünyesi ile bir kere teşekkür ettikten sonra icabı kadar sık periyodik toplantılarla devamlı olarak çalışmalarını yürütecektir. Bu çalışmaların başlıca şekilleri şunlar olacaktır:

1- Milletlerarası Terminoloji Komisyonunun İngilizce olarak hazırlanmış anket fişlerini tesbit ettiği ve bugüne kadar 214 ade-di Fakültemize de gönderilmiş bulunan terimlerin Türkçelerini araştırmak ve tesbit etmek. Bu maksatla Türkiye için anket fişleri tertipleyerek ve alınacak cevaplara göre neticelerini işlemek,

2- Oxford desimal sisteminin Türkçeye tercümesini ve neşrini sağlamak ve bu maksatla tercüme gerekliliğini ön safta ele almak,

3- Yurt içinde kullanılmakta olan ormanlıkla ilgili mahalli terimleri derlemek ve kıymetlendirmek,

4 - Türk Dil Kurumu ile münasebet tesis ederek tesbit edilen ormanlık terimlerinin türkçe ana dile uygun olmalarını sağlamak,

5- IUFRO - FAO Birleşik Terminoloji Seksiyonu ile temas temin etmek ve böylece Milletlerarası "Multilingul Forest Terminology" çalışmalarına iştirak etmek" (Ek 14) olarak belirtilmiştir. Böylece ön raporda "ormanlığın ilmi ve tatbikî alanlarında vazife almış bulunan bütün teşekküllerin iştiraki olmalı" ifadesiyle bütüncü bir yaklaşım ortaya koyulmuş ayrıca yurt dışındaki gelişmeler de dikkate alınmış, Türk Dil Kurumu nezdinde dil çalışmalarını dikkate alan, mahalli terimlerin derlenmesi ve kıymetlendirilmesi gereği ortaya konulmuştur ve hemen uygulamaya geçilmesi belirtilmiştir (Sevgi, 2016b).

Türkiye Ormanlık Terimleri Milli Komitesine kürsü temsilcileri seçilmiş ve Komitenin ilk toplantısının 18.10.1961 Çarşamba günü saat 14.00'de yapılacağı Kürsü mümessillerine bildirilmiştir (Ek 15). Söz konusu bildirimlerden biri de Prof. Dr. Fehim Fırat'a 07.07.1961 tarihli Dekan yazısıyla yapılmıştır. Yazı da "Ormanlık Terimleri Milli Komitesine Kürsünüz Mümessili olarak, 4/7/1961 tarihli Profesörler Kurulunda ittifakla seçildiniz.

Diğer Kürsüler mümessilleri aşağıda gösterilmiştir. Komitenin ilk toplantısı Fakültemizde 18 Ekim 1961 Çarşamba günü saat 14.00 de yapılacaktır. Başarılar dileği ile teşriflerinizi saygıyla rica ederim.

Kürsü mümessilleri:

*Orman Botaniği Kürsüsü Prof. Dr. Hayrettin Kayacık
Toprak İlmi ve Ekoloji Kürsüsü Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak
Silvikültür Kürsüsü Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu
Orman Mahsullerini Değerlendirme Kürsüsü Prof. Dr. Adnan Berkel
Or. Politikası ve Amenajman Kürsüsü Prof. Dr. Selâhattin İnal
Or. Entomolojisi ve Koruma Kürsüsü Prof. Dr. Gafur Acatay
Or. Hasılat ve İşletme Ekonomisi Kürsüsü Prof. Dr. Fehim Fırat
Or. İşletme İnşaatı Kürsüsü Prof. Dr. Faik Tavşanoğlu
Or. Coğrafyası ve Yakın Şark Or. Kürsüsü Doç. Dr. Orhan Yamanlar
Or. Mahsulleri Kimyası Kürsüsü Prof. Dr. Savni Hus
Geodezi ve Fotogrametri Kürsüsü Prof. Dr. Kemal Erkin" (Ek 15).*

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi 20.10.1961 günü saat 10'da geçici başkan Hicri Aksoy'un başkanlığında toplanmış ve aşağıdaki gündemle ilgili kararlar alınmıştır:

"1) Evvelce geçici başkan tarafından 18.10.1961 günlü oturuma ait zabıt okundu ve aynen kabul edildi.

2) Bilahere Doç. Dr. Orhan Yamanlar tarafından hazırlanmış bulunan gündem tadil edilerek şu şekilde kabul edildi: a) Komiteye bir başkan, iki başkan vekili ve bir genel sekreter seçilmesi, b) Teşekkül eden Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin milli sıfatını alması meselesi c) Komitenin çalışması şeklinin tayini hususu, d) Mali hususların müzakeresi, e) Teklif ve temenniler" (Ek 16). Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi'nin yapılanmasıyla ilgili alınan kararlar aşağıdaki alt başlıkta verilmiştir. Bu toplantıda alınan kararların içinde komite isminin başında bulunan milli sözcüğüyle ilgili kararda bulunmaktadır. Alınan karar; "Gündemin ikinci maddesi teşekkül eden Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesine milli sıfatının ilavesi meselesi ide. Konuşan üyeler milli sıfatının ilavesini faydalı bulduklarını ancak bu sıfatın kullanılabilmesi için ya Bakanlar Kurulunun kararının bulunması yahutta Tarım Bakanlığına bağlı Milli FAO Komitesine bağlanmanın zaruri olduğunu ileri sürdüler. Ormancılık Terimleri meselesinin halli FAO milli komitesinin bir vazifesi olmakla bu işi üzerine alan komitemize FAO milli komitesinin kolaylıkla benimseyeceği ve binaenaleyh bu komiteye durumu bildirmeyi ve ayrıca B. Hicri Aksoy'un kendileriyle konuşarak durumu izah etmesi ve bir netice almaya teşebbüsü ve bu hususta müteakip oturumda bir karar varılması teklif edildi ve kabul edildi." (Ek 16).

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin Yapılanması

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin yapılanmasıyla ilgili kararlar 20.10.1961 tarihli komite toplantısında alınmıştır. Gündem kapsamında alınan kararlar sonucunda başkan olarak Prof. Dr. Selâhattin İnal, başkan vekilliklerine Prof. Dr. Savni Huş ve B. Şeref Alemdağ, genel sekreterliğe de Prof. Dr. Orhan Yamanlar seçilmişlerdir (Ek 16). Başkan olarak seçilen Prof. Dr. Selâhattin İnal gündem kapsamında milli sıfatının kullanılıp kullanılmayacağını ele almış ve sonra da "Yeşil Türkiye Ormancılar Cemiyetinin bu komiteye iştirak talebini bildirdi. Komite bu cemiyetin yardım talebini memnuniyetle karşılayarak muhtelif sahalarda yapılacak çalışmalarda kendisile temas edilebilecek bir mümesilin seçilerek adının komiteye bildirilmesi hususunda yazılmasına karar verildi. Bunun dışında Türkiye Ormancılık Meslekdaşları Kültür Cemiyeti, ve Düzce Orman Tekniker Okuluna da yazılarak bu müesseselerin de yardıma davet edilmesi ve birer temsilci adının komiteye bildirilmesi hususunda karar verildi." (Ek 16). Böylece terim konusunda ormancılıkla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkısının alınması yönündeki iradenin tekrar ortaya koyulduğu anlaşılmaktadır.

Toplantının gündemindeki üçüncü madde de ise komitenin çalışma şekli üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır: "Evvelâ komitenin terekübü üzerinde konuşuldu ve alınan karar gereğince Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi Orman Fakültesi Kürsü Profesörleri veya Kürsü Yönetimi ile görevli Doçent ve icabı halde bunların gösterecekleri mümessiller ile Orman Genel Müdürlüğü, Ormancılık Araştırma Enstitüsü, Orman Mühendisleri Odası, ve Türkiye Ormancılar Cemiyetinin temsilcilerinden teşekkül eder. İlk toplantıya iştirak etmek üzere seçilmiş bulunan delegeler sırası ile:

Orman Fakültesi'nden: Prof. Dr. Fehmi Fırat, Prof. Dr. Selâhattin İnal, Prof. Dr. Savni Huş, Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof. Dr. Gafur Acatay, Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Hayrettin Kayacık, Prof. Dr. Adnan Berkel, Prof. Dr. Kemal Erkin, Prof. Dr. Faik Tavşanlı ve Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Orman Genel Müdürlüğü'nden: B. Kemal Günen, B. Sakıp Sürmeli
Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nden: B. Şeref Alemdağ
Orman Mühendisleri Odası'ndan: B. Hicri Aksoy
Türkiye Ormancılar Cemiyeti'nden: B. Kerim Yunt komitenin asıl üyeleridir." (Ek 16).

Komiteye kimlerin katılacağı belirlendikten sonra komitenin alt birimlerinin belirlenmesi ve kimlerin yer alacağı konusu açıklığa kavuşturulmuştur. Konuyla ilgili olarak: "Daha evvel Prof. Dr. Fehim Fırat, Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Kemal Erkin tarafından Türkiye Ormancılık Terimleri konusunda Orman Fakültesine verilmiş bulunan bir rapora istinaden ve 1961 Viyana Ormancılık Kongresinde alınan kararlara uyularak komitenin dört mevzu üzerinde çalışmada bulunması kararlaştırıldı.

Bu çalışma sahaları sırasile:

1 - IUFRO-FAO tarafından müştereken hazırlanan İngilizce terimlerin tercümesi.

2 - Oxford desimal sistemin tercümesi.

3 - Yerli terimlerin derlenmesi.

4 - Ormancılık bibliyografyasının hazırlanması." (Ek 16) yönünde kararlar alındığı görülmektedir.

Söz konusu çalışma alanlarında kimlerin yer alacağı konusunda alınan kararlar ise: "Yukarıdaki mevzulara göre dört su-komisyon teşkili ve bu su-komisyonlara şu zevatin ithali karar altına alındı:

Su²⁸-komisyonu I. IUFRO-FAO tarafından hazırlanan Ormancılık terimlerinin tercümesi. Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof. Dr. Adnan Berkel, Doç. Dr. Orhan Yamanlar, B. Şeref Alemdağ.

Su-komisyon II. Oxford desimal sisteminin tercümesi. Prof. Dr. Fehim Fırat, Prof. Dr. Selâhattin İnal, Prof. Dr. Savni Huş, B. Hicri Aksoy, B. Şeref Alemdağ.

Su-komisyon III. Yerli terimleri derleme komitesi. Prof. Dr. Hayrettin Kayacık, B. Kerim Yunt, B. Sakıp Sürmeli, B. Kemal Günen.

Su-komisyon IV. Bibliyografya. Prof. Dr. Gafur Acatay, Prof. Dr. Kemal Erkin, Prof. Dr. Faik Tavşanlı, Doç. Dr. Orhan Yamanlar.

Ayrıca her su-komisyonun bir çalışma programı hazırlayarak ilk toplantıya getirmesi kararlaştırıldı" (Ek 16) şeklindedir. Daha sonra ise Komitenin çalışmalarının yapılacağı yer ve adresin İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi olduğuna karar verilmiştir (Ek 16).

Yukarıda alınan kararların dışında Komitenin yazışmalarında üst sol tarafta "TÜRKİYE ORMANCILIK TERİMLERİ KOMİTESİ" ifadesine ve üst sağ tarafta "TURKISH FORESTRY TERMINOLOGY

28 Komisyon sözcüğünün başına konulan su- ifadesinin ne anlama geldiği belirlenememiştir. Bununla birlikte hem alınan kararların hem de yazışmaların bazılarında kullanıldığı görülmektedir.

COMMITTEE" ibaresine yer veren ve altlarında Orman Fakültesi-nin yazışma bilgilerini içeren antetli kağıtlar kullanılmıştır (Ek 17).

Komitenin 20.10.1961 tarihli toplantısında alınan kararlara göre çalışmaya katılanların Orman Fakültesi, Uygulayıcı birimler ve Meslek kuruluşları olması itibarıyla tüm birikimlerden faydalanması amaçlanmış ve Orman Fakültesini bu konularda öncü ve düzenleyici olarak merkeze yerleştirilmiştir (Sevgi, 2016b). Böylece bilim dili ve meslek dilinin tüm paydaşlarıyla konuşulma, şekillendirme ve geliştirme doğal ortamı oluşturulmuştur.

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi çalışmalarının geçtiği aşamalar aşağıda sunulmuştur

Bilim dili ve meslek dili olarak Türkçenin sadeleşme ve terim üretme konusunda Cumhuriyetin ilanıyla birlikte hız kazanmış ve 1932 Türk Dil Kurultayından sonra bütün kesimlerde etkisini göstermiştir. Kurultayla birlikte derleme çalışmaları ortaya konulurken, terim üretme konusu tüm hızıyla devam etmiştir. 1950'li yıllara kadar ortaöğretim terimleri üzerinde yapılan çalışmalar ve yurt dışındaki ormanlık üst kuruluşların terim çalışmaları Orman Fakültesi hocalarını doğrudan etkilemiş ve en sonunda Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi olarak somut bir varlığa dönüşmüştür. Komite ormanlıkla ilgili çeşitli kurumlardan katılımlarla dört alt komisyonda çalışmalarını sürdürmüştür. 1960-1969 yılları arasında Komisyonların yaptığı yazışmalardan ulaşılabilenlere göre terim bilinci, meslek diline sahip çıkma ve mesleğin bütün bileşenleriyle birlikte çalışma kültürünün oluşmasında önemli mesafeler alınmıştır.

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 1961-1963 yılları arasında yaptığı 7 toplantının [22.11.1961, 24.11.1961 ve 28.11.1961 (Ek 18), 06.04.1961 (Ek 19), 23.05.1962 (Ek 20), 07.02.1963 (Ek 21), 29.07.1963 (Ek 22)] yazışmalarından anlaşıldığı üzere konuyla ilgili yazışmalar yoğun olarak yapılmakta ve toplantılarda alınan kararlar ile çalışmalar rapor edilmekte ve yakından takip edilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Komitenin alt - komisyonlarının çalışmalarıyla ilgili yazışmalardan bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Alt - komisyon; IUFRA-FAO tarafından müştereken hazırlanan İngilizce terimlerin tercümesi

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 07.07.1964 tarihli toplantısında: İlk sözü Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak olarak "IUFRO-FAO kartlarının tercümesi işi hakkında izahat verdi ve dağıtılan kartların cevaplarının Kürsülerden gelmediği, müteaddid defalar hem yazılı ve hemde telefon ile Kürsü Profesörlerine kartların iadesi hususunda müracaat yapıldığı duyurulduğu halde yine de bir netice temin edilemediğini beyan etti. Bunu takiben yapılan konuşmalar sonunda Kürsülere bir daha yazılması ve iki hafta içinde cevap istenmesi ve bunda da muvaffak olunmadığı takdirde müteakip Genel Kurul Toplantısına Kürsü Profesörü veya mümessili tarafından şahsen getirilmesi hususunda bir daha yazılması ve su-komisyonun kendi takdirlerine göre her türlü hazırlığı ve tedbirleri alması teklif ve temenni edildi." (Ek 23) ifadelerini kullanmıştır.

Komisyonun 02.07.1965 tarihindeki toplantısında Prof. Dr. Orhan Yamanlar'ın IUFRA-FAO kartlarının tercümesi konusunda verdiği bilgilere göre: "Bu su-komisyonunun netice alamadığını ve gelen kartların 400 üzerinde olduğu, daha bir çok kürsülerden cevap gelmediğini, bu sebeple de son iki parti kartları dağıtmadığını, ancak işlerin bu şekilde yürüyemeyeceğini, bir yardımcıya ihtiyaç

olduğunu asistanının şimdiye kadar bu bakımdan yardımda bulunduğunu, fakat artık kendisinden yeni yardım talebinde bulunamayacağını beyan ile kartların tasnifi işleri için bir adam tutmak üzere 150 lira talep etti. Bu talep kabul edildi." (Ek 24). Çalışmanın yapıldığı dönemdeki anabilim dallarında terimlerin Türkçeye çevrilmesi konusunda faaliyetlerin yapıldığı fakat son şeklinin verilemediği ve çalışmanın neticelendirilemediği anlaşılmaktadır.

Alt - komisyon; Oxford desimal sisteminin tercümesi

Oxford onlu sisteminin çevirisinden sorumlu olan komisyonun 20.11.1961 tarihinde Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi Başkanlığına yazdığı yazıda çalışmalarını nasıl yapacaklarını bildirmişlerdir (Ek 25). Konuyla ilgili verilen bilgiler şunlardır: "Komisyonumuzda İngilizce Fransızca, Almanca ve İspanyolca nüshaları bulunan ormanlık ilimleri için Oxford desimal sisteminin tabiki neticesinde bu sistemin dört farklı kısımdan müteşekkil bulunduğu tesbit edilmiştir. Buna göre

1.ci kısım: Oxford desimal sisteminin tarihi takdimini yapmakta ve sisteme girişi izah etmektedir. Bu kısmın doğrudan doğruya Türkçeye çevrilmesi gerekmektedir. Komisyonumuz bu tercümeyi, her üç dilden yapmak sure ile mukayeseli bir şekilde Türkçesinin hazırlanması işini deruhte etmektedir.

2.ci kısım: 0- 9 numaraya kadar sistemin esasını teşkil etmekte ve aslolarak 1- 9 kısım içerisinde ormanlığın çeşitli konularını kapsamaktadır. Komisyonumuzca her bölüme ait terimler mümkün mertebe üç dil üzerinden yazdırılmak suretile müteaddit ilgililere gönderilecek ve Türkçe karşılıklarının bildirilmesi hususu kendilerinden rica edilecektir. Bahiskonusu olan bölümler şunlardır:

1. Yetiştirme muhiti faktörleri, biyoloji,
2. Silvikültür,
3. İş bilgisi, kesim ve nakliyat, orman mühendisliği,
4. Orman koruması,
5. Dendrometri, artım, meşcerelerin gelişimi ve yapısı, ölçme ve haritacılık,
6. Orman amenajmanı, ormanlık işletme iktisadı, orman işletmelerinin idare ve organizasyonu
7. Orman mahsüllerinin satışı (pazarlama), orman nakliyatının ve orman endüstrisinin iktisadı ve vechesi,
8. Orman mahsülleri ve değerlendirme,
9. Orman politikası." (Ek 25) şeklinde belirtildikten sonra iki kısım daha açıklanmıştır.

Ayrıca aynı toplantıda konunun ekonomik açıdan maliyetler konusunda da bilgiler sunulmuştur. Söz konusu bilgiler: "Yukarı da umumi hatları ile arz edilmiş bulunan çalışma şeklinin eleman ve paraya olan ihtiyacı âşikâr bulunmaktadır. Tasnifin üç dilden kopyalarının makinede teksiri işi yorucu, zaman alıcı olup aynı zamanda dil bilgisini icabettirecek bir husustur. Bu bakımdan bu işin gördürüleceği kimseye muayyen bir ücretin verilmesi iktiza etmektedir. Teksir edilecek olan metin takriben 300 daktilo sahifesi tutacak ve beşer nüsha olarak yazılacaktır. Bunun için ilk plânda 3 top kâğıt ve takriben 500 liraya ihtiyaç bulunacağı tahmin edilmektedir. Oxford desimal sisteminin kitap halinde tabii safhasında gerekli olan para miktarı ayrıca hesaplanacak ve bunun çeşitli kaynaklardan temini imkanları araştırılacaktır." (Ek 25) şeklinde verilmiştir.

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 07.07.1964 günlü toplantısında Prof. Dr. Fehim Fırat tarafından; "Oxford Desimal Sisteminin tercümesi faaliyetleri hakkında bilgi verildi. Bu komisyon

faaliyetlerinin bir hayli genişlediği memnuniyetle tesbit olundu.” (Ek 23) ifadelerine yer verilmiştir.

Çeşitli kesimlerden oluşan alt komisyon yaklaşık sekiz yıllık bir çalışmada gelinen durum somut olarak ortadadır. Bu durum, 15.11.1968 tarihli toplantıda Prof. Dr. Fehim Fırat tarafından; *“Oxford Desimal Sisteminin 7 bölümünün üç dilde yazılarak dağıtıldığını ve cevapların alınmadığı belirtmiştir.”* (Ek 26) cümlesiyle özetlenmiştir.

Alt - komisyon; Yerli terimlerin derlenmesi

Halk ağındaki Ormancılık terimlerinin toplanması işi komisyon başkanlığında; Orman Mühendisleri (çok az sayıda öğretim görevlileri ve muhafaza memurları da katılmıştır) tarafından 1962 yılında gerçekleştirilmiş ve Türkiye'nin ormanlık alanlarında yürütülen bu çalışmada doğrudan orman mühendislerince yöre insanından terimler derlenmiştir (Sevgi, 2015c).

Söz konusu geleneksel terimler bir araya getirilmiş ve son bir kez daha ilgililere gönderilmiştir. Gönderilen metnin girişinde; *“Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi 15.3.1966 tarihli toplantısında daha önce derlenmiş olan “Yerli Ormancılık Terimleri”ni bastırmadan önce bir kere daha sizlerin tatbikine sunmayı uygun bulmuştur.”* ifadelerine yer verilmiştir (Ek 27).

15.11.1968 tarihli Komisyon toplantısında Yerli Terimleri Derleme su-komisyonu başkanı olarak Prof. Dr. Hayrettin Kayacık: *“Yerli Terimlere ait teksirin Orman Genel Müdürlüğüne basılıp dağıtıldığını fakat şimdiye kadar ancak 69 kişiden cevap geldiğini ve Fakültemiz mensuplarına bu kitaplardan gönderilmediği...”* (Ek 26) şeklinde son durumu açıklamıştır. Komitenin sonuca en fazla yaklaştığı çalışmada bu aşamada yarım kalmıştır (Sevgi, 2015c)²⁹. Geleneksel ormancılık terimlerinin derlenmesine yönelik çalışmalar metnin ilgili kısmında daha ayrıntılı olarak işlenmiştir.

Alt - komisyon; Ormancılık bibliyografyasının hazırlanmasıdır.

Alt komisyonun yaptığı toplantılardan 28.11.1961 tarihinde gazete yazılarında ormancılıkla ilgili olanların takibi gündeme getirilmiştir. Böylece ormancılık bibliyografyasının bilimsel yayınların çok daha ötesinde bütün yayın faaliyetlerini içerecek şekilde düşünüldüğü ve değerlendirildiği görülmektedir.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin 07.07.1964 tarihli toplantısında Ormancılık bibliyografyası konusunda gelinen durum ise: *“Bibliyografya su-komisyonunun çalışmaları hakkında Prof. Dr. Faik Tavşanoğlu izahat verdi. Bu izahatında Tavşanoğlu gerekli anketlerin yapıldığı ve peyderpey sonuçlarının alınmakta olduğu, ancak sonuçların esaslı bir şekilde işlenebilmesi için sırf bu işle uğraşacak, ücretli genç bir elemanın tutulması lazım geldiğini belirtti. Böyle bir elemana ücret verilebilmesi için kaynak bulunması hususunda konuşmalar yapıldı ve sonunda su-komisyonun kendi arasında konuşarak genel kurula ışık tutulacak bir yol tavsiye etmesi temenni olundu.”* (Ek 23) cümleleri ile ortaya koyulmuştur.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin 02.07.1965 tarihinde yaptığı toplantıda Prof. Dr. Adnan Berkel, *“ormancılık bibliyografyasında abstract yapılıp yapılmaması hususunda bir karar verilmediğini, bu hususun da halledilmesi icap ettiğini ileri sürdü. Bu bakımdan yapılan konuşmalar sonucunda bir abstract'ın yapılmasına ve yapılacak*

abstract'ın hacim, muhteva, orijinalite ve önem gibi hususların dikkate alınarak azemi 200 kelimeyi geçmemesine karar verildi.” (Ek 24). Dolayısıyla bibliyografya çalışmasının sadece çalışmaları kimin yaptığı, nerede, kaç yılında, yayın ismi gibi bilgilerle sınırlı tutulmayıp ayrıca çalışmaların özet bilgilerini de içermesi yönünde daha ayrıntılı olması gerektiği konusu karara bağlanmıştır.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi uzun dönem çalışmalarında çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Bunların başında ekonomik sorunların geldiği ve bu zorluğun 02.07.1965 yılında yapılan toplantıda (Ek 24) yoğun olarak ifade edildiği ve çözüm yollarının arandığı görülmektedir. Böylece Orman Fakültesinde bu faaliyetler boyunca terim bilinci diri tutulmuş, terim çalışmalarının öğretim üyesinin sorumluluğu olduğu konusu uygulamalı olarak ortaya koyulmuştur.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi çalışmalarının değerlendirilmesi

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi 18.10.1961 ve 15.11.1968 tarihleri arasında çalışmalarda bulunmuştur (Sevgi, 2016b). Bu uzun çalışma dönemine rağmen dört alt-komisyonunda çalışma alanlarına yönelik bir çıktı elde edilememiştir. Belki de komisyonun hedeflediği somut çıktılar içinde en çok yaklaştığı Yerli Ormancılık Terimleri çalışması olsa da bu çalışma da yayınlanamamıştır. Bununla birlikte söz konusu komisyon çalışmasının daha sonra yapılacak çalışmalara doğrudan etkisi olmuştur. Komite kendi amaçlarından belki de çok daha önemli çıktılar elde edilmesine vesile olmuştur. Bunları sıralamak gerekirse:

1) Komitenin çalışmaları esnasında Orman Fakültesi öğretim üyelerinden bazılarının konuya bakış açısını göstermesi açısından; *“Bazı hocalar haklı olarak, terimleme konusunu bilim adamlarının yaptığı çalışmaların bir parçası olduğunu dile getirsel de, maalesef ki bu görüş pekte kabul görmemiştir. Çünkü bitirilmemiş ve doğası gereği bitirilmesi mümkün olmayan terimleme çalışmaları birçok bilim adamının gündeminde olmamıştır. Hatta kendi konularındaki terimlerin Türkçe karşılıklarının üretilmesi istenen bazı hocalar “Terminoloji bakımından özel bir ihtisasının olmadığı” şeklinde açıklama yapmışlardır.”* (Sevgi, 2016b, s. 51). Belirtilen yaklaşımın bulunmasına rağmen Komite çalışmaları, Orman Fakültesinde günümüzde de devam eden terim bilinci bulunan güçlü bir damarın oluşmasını sağlamıştır. Bu damar terim sözlüklerinin hazırlanması, terim makalelerinin yazılması, *Avrasya Terim Dergisi'nin* çıkarılması ve bu metnin yazılması gibi çeşitli şekillerde kendini göstermektedir.

2) Çalışmanın yapılmasında geniş bir katılım sağlanmış ve bu seviyede birlikte terim çalışmalarını yapma kültürünün oluşmasına önemli katkıları olmuştur.

3) Ormancılık Bilimleri üzerine Terim Sözlükleri hazırlanmasına ortam hazırlamıştır (Sevgi, 2016b). Komisyon çalışmaları, faaliyetlere doğrudan katılmayanları da kapsayacak şekilde birçok bilim insanını terim çalışmaları yapma yönünde teşvik edici etki yapmıştır. Prof. Dr. Hüseyin Aksoy'un *Silvikültür Terimleri*, Prof. Dr. Yılmaz Bozkurt'un *Ormancılık Terimleri Sözlüğü*, Prof. Dr. Necmettin Çepel'in *Ekoloji Terimleri Sözlüğü* ile Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü bu kapsamda örnek olarak belirtilebilir.

4) Komite çalışmalarına başlarken veya çalışmaları esnasında belirtmese de mevcut halyle Yerli Ormancılık Terimleri çalışması

29 Söz konusu derleme Orhan SEVGİ tarafından aslına sadık kalınarak makale haline getirilmiş ve Türk Dil Kurumu'nun 2012 yılındaki Kurultayına değerlendirmek amacıyla sunulmuştur. Metin 2015 yılında Avrasya Terim Dergisi'nde daha sonra ise 2020 yılında Kurultay kitabında yer almıştır.

Türk Dil Kurumu dışında meslek alanında yapılan **tek terim derlemesi** olma özelliğini korumaktadır.

5) Ormanlık bibliyografyası çalışmaları sonuçlanmamış fakat konu Orman Fakültesi mensuplarınca takip edilmiştir. Terim çalışmalarına katılan Prof. Dr. Necmettin Çepel Türkiye’de Ormanlığın Kuruluşunun 130. Yıldönümünü Kutlama Tertip Komitesi kapsamında (1987 yılında) konuyu tekrar gündeme getirmiş ve İki Orman Fakültesi, Orman Genel Müdürlüğü ve Ormanlık Araştırma Enstitüsünün kaynaklarının hazırlanması kararlaştırılmıştır (Sevgi, 2016b). Daha sonra yapılan çalışmalar sonucunda İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinin³⁰ bibliyografyası yayınlanmıştır (Çepel, 1988; Çepel & Karaöz, 1998). Ormanlık Araştırma Enstitüsü Bibliyografyası ise 1995 yılında yayınlanmıştır (Anonim, 1995).

1969–2000 Arası Ormanlık Terim Çalışmaları

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin amaçlarına uygun somut çıktılar çok sınırlı olmakla birlikte 1969 yılından sonra ortaya çıkacak bireysel çalışmaların gerçekleşmesi için çimlenme yatağı oluşturmuştur. Bireylerin yaptığı çalışmaların sonuçlarını: 1) Kitaplarda terim kullanımıyla, 2) Terimle ilgili makalelerin yazımında ve 3) Terim sözlüklerinde görmek mümkündür (Sevgi, 2016b). Bu dönem kitaplarının bazılarında terimler tanımlanarak kullanılmış çoğu zamanda tanımlanmadan doğrudan metinde yer almıştır. Bununla birlikte terimlerin yabancı dilde ve eski Türkçe (Osmanlı Türkçesi) yazımları da ormanlık metinlerinde kullanılmaya devam etmiştir (Sevgi, 2016b). Bunun yanı sıra bu dönemde üretilen ve işlenen yeni terimler ormanlık bilimlerinde önemli katkılar yapmış olduğundan bu dönemde yazılan kitaplar terim üretimi ve kullanımı açısından son derece zengindir (Sevgi, 2016b). Bu dönemde terimle ilgili yazılan tek makale; Prof. Dr. Nihat Uluocak’ın 1975 yılında yayınladığı “Mera ve Mera Amenajmanı ile İlgili Kavramlar ve Bazı Önemli Terimler” isimli çalışmadır (Sevgi, 2016b).

Terim çalışmaları kapsamında 1969 – 2000 yılları arasında tek yazarlı dar kapsamda hazırlanmış Ormanlık Bilimlerine ait sözlükler yazılmıştır (Sevgi & Tecimen, 2008). Bu dönemde, Aksoy, 1980; Bozkurt, 1990; Çepel, 1990, 1995; Eler, 1991a, 1991b; Elicin, 1971, 1980; Gezer, 1991; Şimşek & Coşkun, 1994; yıllarında hazırlanan terim sözlükleri sayılabilir.

Bu dönemde maalesef kurumsal bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kurumlararası çalışmalar için koşullar daha zorlaşmıştır. Yeni kurulan Orman fakültelerini, ormanlık kurumlarını ve meslek sivil toplumlarını içeren çalışmaların yapılması artık daha güçlü eşgüdümü ve planlamayı gerektirmektedir. Bunların yanı sıra ormanlığın yükseköğretim kurumlarının, ormanlık kurum ve meslek sivil toplumlarının terim konusundaki ilgilenme düzeylerinde farklılıklar olabilmektedir.

2000’den Sonra Günümüz Ormanlık Terim Çalışmaları

Günümüz ormanlık terim çalışmalarının dönüm noktası olarak üç faaliyet sayılabilir. Bu faaliyetlerin ilki olarak *Avrasya Terim Dergisinin* kuruluşunda, işleyişinde ve editör kurulunda Prof. Dr. *Orhan Sevgi*, Prof. Dr. *H. Barış Tecimen*, Doç. Dr. *Mert Ekşi*, Prof. Dr. *O. Yalçın Yılmaz*, Prof. Dr. *Zeynel Arslangündoğdu*, Prof. Dr. *Abdurrahim Aydın*, Dr. *Mehmet Çalikoğlu*, Öğretim üyesi *A. İlker*

Esin, Prof. Dr. *Bekir Kayacan*, Prof. Dr. *Mustafa Yılmaz* ve Doç. Dr. *Hatice Yılmaz* yer almıştır. İkinci önemli faaliyet ise TÜBA Mühendislik Bilimleri Sözlüğü çalışmalarına Orman Fakülteleri öğretim üyelerinin katılımıdır. Söz konusu çalışma Prof. Dr. *Orhan Sevgi*, Prof. Dr. *Ünal Akkemik*, Prof. Dr. *M. Hakkı Alma*³¹, Prof. Dr. *Coşkun Köse*, Prof. Dr. *Zeynel Arslangündoğdu*, Prof. Dr. *Abdurrahim Aydın*, Prof. Dr. *Bekir Kayacan*, Doç. Dr. *Hatice Yılmaz* ve Doç. Dr. *Vedat Beşkardeş’in* katılımıyla (Sevgi, 2020a) 2013 yılının Aralık ayı ile 2017 yılının Mart ayı arasında yürütülmüştür. Üçüncü önemli faaliyet ise TÜBİTAK’ın 2229 Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı kapsamında desteklenen, Proje yürütücüsü Prof. Dr. *Orhan Sevgi* olan ve 17/04/2016 - 23/04/2016 tarihleri arasında Antalya ilinde *Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları* adıyla gerçekleştirilmiştir. Diğer bölümlerden 10 öğretim üyesi ve 6 Orman Fakültesi öğretim elemanının katılımıyla Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinden araştırma görevlisi 30 katılımcıya terimle ilgili eğitim verilmiştir. Orman Fakültesinden katılan öğretim elemanları ise Prof. Dr. *Orhan Sevgi*, Prof. Dr. *H. Barış Tecimen*, Doç. Dr. *Mert Ekşi*, Doç. Dr. *Vedat Beşkardeş*, Öğr. Gör. İlker Esin ve Arş. Gör. *Ferdi Akarsu’dur*. Diğer bölümlerden 10 (bir öğretim üyesi katılmamıştır) öğretim üyesi ise; Prof. Dr. *Milay Köktürk*, Prof. Dr. *Mustafa Koç*, Prof. Dr. *İbrahim Şahin*, Dr. Öğr. Üyesi *Hakan Aydemir*, Doç. Dr. *Şermin Kalafat*, Prof. Dr. *Bülent Gül*, Doç. Dr. *Ece Sevgi*, Prof. Dr. *Kürşat Yıldırım*, Doç. Dr. *Mustafa Yavuz* katılımlarıyla çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın izlenesi ek 28’de sunulmuştur. Bu üç terimleme çalışmasının ortak özellikleri disiplinler arası olması, sürekliliğinin olması, çalışmalara katılanlar, terim tanımlama, anlamlarını yazma, terim üretme ve konuyla ilgili diğer konuları doğrudan deneyimlemişlerdir. Böylece Orman Fakültelerinde terim çalışmaları bilimsel bir tabanda yürütebilen tecrübesini edinmiş bunun yanı sıra terim çalışmalarını farklı disiplinlerle bir araya gelerek yapılmasında çalışma kültürünün gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmalardan edinilen birikimlerin *Avrasya Terim Dergisi* başta olmak üzere öğretim üyelerinin çalışmalarında görmek mümkündür. Orman Fakültelerinde terim konusunda çalışan öğretim üyesi sayısı diğer fakültelerde nadir görülebilecek sayılara ulaşmıştır. Bu durum ormanlık dili açısından son derece sevindirici bir gelişme olarak görülmektedir.

Bu dönemde yukarıda belirtilen olumlu gelişmeler yanı sıra terim sözlüklerinin yayınlanmasına devam edilmiştir. Gerek yayınlanan sözlükler gerekse terimlerle ilgili ayrıntılı bilgiler kitabın *Ormanlık Bilimlerinde Terim Çalışmaları* kısmında verilmiştir. Bu dönemde yaşanan olumlu gelişmelere rağmen, ormanlık dili üzerindeki İngilizce tehditini daha önceki dönemlerde hiç olmadığı kadar artırmıştır. Bunun en önemli sebebi bilgisayar kullanımıyla birlikte İngilizce binlerce terimin Türkçeye girmesidir ve süreç hızlanarak devam etmektedir. Ormanlık diline İngilizce terimlerin yoğun girişinin yanı sıra ormanlık dergilerinden bazılarının yayın dilini sadece İngilizce yapması, yabancı dille yapılan yayınlara teşviklerin zirve yapması ve İngilizce eğitimin artması ormanlık dilininin üretgen yapısını ortadan kaldıracak boyutlara ulaşmıştır. Ormanlık dilinde bunun ipuçları açıkça görülmektedir. Bu dönem terim açısından ve ormanlık dili açısından süreçlerin (olumlu veya olumsuz) hızlandığı bir dönem olarak diğer dönemlerden ayrılmaktadır.

30 İstanbul Üniversitesi 7141 sayılı kanunla İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa olarak ikiye bölünmüş dolayısıyla 09.05.2018 tarihinden önce İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi şeklinde kullanılmıştır.

31 Sözlük çalışmasının yürütücüsü tarafından çalışmaya sonradan dâhil edilmiştir.

8. Ormanlık Bilimleri, Adları, Sınırları ve Sınıflandırılması

Ormanlık bilimlerinde terim çalışmalarının sınırlarından söz etmek mümkün müdür? Ormanlık bilimlerinin sınırları ile terim çalışmalarının kapsam sınırı birbirine yakın olduğundan birbirleriyle ilişkileri bu sınırın belirlenmesinde rol oynar. Ormanlık bilimleri yükseköğretim kurumlarından geliştiğinden bu gelişimin anlaşılması bilimin adları, sınırları ve sınıflandırılmasını kolaylaştırıcaktır.

Ormanlık Yükseköğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi

Ormanlık yükseköğretim kurumlarının tarihsel gelişimi çeşitli çalışmalara konu olmuştur (Keskin, 2013). Ülkemizde ormanlık yükseköğretim kurumlarının tarihsel gelişiminde çeşitli aşamalar bulunmaktadır. Bu aşamaların takip edilebileceği kurumlardan biri olan 1857 yılında kurulan Orman Fakültesinin geçmişi aşağıda sunulmuştur (Çizelge 11). 20 Mayıs 1955 tarih ve 6594 sayılı kanunla kabul edilmesi ile kurulmuş olan Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ), Kuruluşundan yaklaşık sekiz yıl sonra, 19 Eylül 1963 tarihinde, 336 sayılı kanunla Rektörlük ve Fakülte kadroları verilerek Temel Bilimler, İnşaat-Mimarlık, Makine-Elektrik ve Orman Fakülteleri kurulmuştur (KTÜ, 2021). Böylece İstanbul Üniversitesinden sonra ikinci orman fakültesi kurulmuştur. Eğitimine 1971 yılında Orman Mühendisliği ve Orman Endüstri Mühendisliği Bölümleriyle eğitime başlamıştır (KTÜ Orman Fakültesi, 2021). Böylece Orman Fakültelerinde orman mühendisliğinden sonra orman endüstri mühendisliği bölümü de öğretime başlamıştır (Kartal vd., 2013; Yıldız, 2013). Orman fakültelerinde üçüncü bölüm olarak açılan peyzaj mimarlığı bölümlerinin ilki ise 1984'de İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinde açılmıştır (Altınçekiç vd., 2013). Orman Fakültelerinde açılan diğer bölümler olarak Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi ile Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümleridir.

Ormanlık yükseköğretim kurumlarında lisansüstü eğitimi 1930'lu yıllara kadar yurt dışında yapılmaktaydı. Orman Fakültesinde, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü bünyesinde 09.10.1934 tarih ve 2/1374 sayılı Doktora Talimatnamesi isimli yönetmelik hükümlerine göre doktora yapılmaya başlanmış ve daha sonra sırasıyla 21.03.1938 tarihli, 24.09.1956 tarihli ve en son 04.11.1981 tarihli yönetmeliklere göre doktora eğitimine devam edilmiştir (Çepel vd., 1984, s. 28). 1975 yılına kadar Orman Fakültesinden mezun olanlar orman yüksek mühendisi olarak mezun olmuştuklardı. Dolayısıyla yukarıda belirtilen lisansüstü eğitimi esas olarak doktoraı ifade etmektedir. Günümüz ormanlık yükseköğretimi³² lisans ve lisansüstü şeklinde yürütülmekte, lisansüstü ise yüksek lisans ve doktora şeklindedir. Ormanlık eğitiminin bu şekli almasının başlangıcı İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinde 04.12.1979 tarihinde çıkan yönetmeliktir. Daha sonra 04.11.1981 sayılı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun yürürlüğe girmesiyle yüksek lisans eğitimi Rektörlüklere bağlı Enstitüler tarafından düzenlenmiş ve 06.10.1982 tarih ve 17830 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan *Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği* hükümlerine göre Orman Fakültesinde yapılacak yüksek lisans öğretiminin yürütülmesi görevi *Fen Bilimleri Enstitüsü*'ne verilmiştir (Çepel vd., 1984, s. 27-28). İstanbul Üniversitesinin 2018 yılında İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa olarak iki üniversiteye dönüştürülmesi sırasında Orman Fakül-

tesinin İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'da kalması sonucunda lisansüstü eğitime yeni kurulan *Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*'nde devam edilmektedir. Benzer süreçleri Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi'de yaşamıştır. Bu uygulama sonucunda 2018 yılından itibaren Orman Fakülteleri lisansüstü eğitimi iki ayrı enstitüde devam etmekte olup bunlar *Lisansüstü Eğitim Enstitüsü* ve *Fen Bilimleri Enstitüsü*'dür.

Çizelge 11.

Ormanlık Yükseköğretimin Tarihi Kurumlarının İsimleri, Açılış ve Kapanış Yılları ile Varolma Süreleri

İsimler	Açılış Yılı	Kapanış Yılı	Varolma Süresi
Orman Mektebi	1857	1866	9
Orman Mektebi	1866	1880	14
Orman ve Maadin Mektebi	1880	1893	13
Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi Ormanlık Bölümü	1893	1903	10
Halkalı Ziraat ve Ormanlık Mektebi Âlisi	1903	1910	7
Orman Mektebi Âlisi	1910	1934	24
Y.Z.E. Orman Fakültesi	1934	1948	14
İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi	1948	2018	70
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi	2018		

Açıklama notu. Çizelge 11 O. Sevgi, 2021b, "Ormanlık Yükseköğretim Kurumlarında İsim Değiştirme Süreçleri," *Yükseköğretim Dergisi*, 11(1), s. 4 kaynağından alınmıştır.

Ormanlığın tarihsel gelişimi sonucunda mevcut ormanlık yükseköğretim kurumları olarak; İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi, Bartın Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Orman Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Orman Fakültesi, Karabük Üniversitesi Orman Fakültesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Orman Fakültesi, Bursa Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi'dir. Bununla birlikte bu kurumlarda lisans ve lisansüstü eğitimi yapılmaktadır.

Ormanlık eğitiminde değişim ihtiyacı çeşitli şura, kongre, toplantı ve metinlerde gündeme getirilmiştir (Atmış, 2013). 2013 yılında yapılan "1857'den Günümüze Ormanlık Eğitim - Öğretim Çalıştayı" toplantısında Ülkemizdeki Orman Fakültelerinin Bölüm başkanları bir araya gelmiş ve eğitim sorunları tartışılmış ayrıca diğer toplantılardan farklı olarak lisansüstü eğitim ele alınmış ve değerlendirilmiştir (Sevgi vd., 2017).

32 Ormanlıkla ilgili çeşitli yükseköğretim kurumlarında ormanlıkla ilgili önlisans programları da bulunmaktadır.

Şekil 2.

İstanbul Üniversitesi'nde İsim Değişiklikleri Önerileri

Öneri Yeri	Tarih	Önerilen İsim
Tasarı	19.04.2018	İstanbul İbni Sina Üniversitesi
Komisyon	25.04.2018	İstanbul Üniversitesi (Cerrahpaşa)
Türkiye Büyük Millet Meclisi	03.05.2018	İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi
Türkiye Büyük Millet Meclisi	08.05.2018	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Yükseköğretim Kurumlarının Adlarında Terim Kullanımı

Yükseköğretim Kanununa göre, Yükseköğretim Kurumları: Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır (Yükseköğretim Kanunu, 2547 Sayılı). Üniversite adları bünyesinde bulunan fakültelerin başında olması açısından üniversite isimleri içinde bulunan birimleri etkilemektedir. Ayrıca yükseköğretim kurum adlarının verilmesinin genel eğilimleri orman fakültesi adlarının oluşmasını da belirlemektedir. Onun için orman fakültesi adlarına geçmeden önce üniversite adları hakkında kısa bilgilendirme yapılmıştır.

Türkiye'de kurulan üniversite isimleri incelendiğinde maalesef bilimadamlarının isimlerini içeren devlet üniversitelerine rastlanmamakla birlikte bu yaklaşım özel üniversitelerde görülmektedir. Örneğin, Lokman Hekim, Sabahattin Zaim, İbn Haldun, Biruni'nin isimlerinin üniversitelerde yaşatılması son derece önemli olmaktadır. Bunun yanı sıra Cumhuriyetin Kurucu kadrolarının başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Celal Bayar'ın isimlerinin vefatlarından sonra kullanılması yaptıklarına teşekkür anlamında birer vefa örnekleridir. Ayrıca Namık Kemal, Mehmet Akif Ersoy gibi tarihimizin önemli düşünür ve şairlerin isimlerinin üniversitelere verilmesi beklenen bir durumdur. Fakat 1990 yılından sonra siyasetçilerin daha yaşarken isimlerinin devlet üniversitelerine verilmesi yaygınlaşmıştır. Kişi isimlerinin dışında üniversite isimlerinde en sık kullanım il isimleridir. Fakat bu kullanımda da bir ölçüt bulunmamaktadır. 1990'lı yıllardan sonra kurulan birçok üniversiteye il ismi kullanılmış, il ismi olmayanlar ise günümüzde çıkan kanunlarla adeta tamamlanmıştır. Bununla birlikte, Gebze, Alanya, Pamukkale, İskenderun, Bandırma, Tarsus ilçelerinin isimleri il yerine üniversitelerde kullanılmıştır. Üniversite isminin belirlenmesi son derece önemli olup bu isimler bilimsel birikimi, tarihi ve kültürel açıdan sembolik ve gösterge değerleri olduğu düşünülmelidir.

Üniversite isimlerinin nasıl belirlendiğine yönelik en yakın örnek İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'dır. İstanbul Üniversitesi'nin bölünmesini öngören 7141 Sayılı 09.05.2018 Tarihli ve "Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında yapılan uygulamada yeni kurulacak üniversitenin isminin belirlenemediği en son şeklinin de çeşitli sorunlara yol açtığı tartışmaları devam etmektedir (Sevgi, 2020c; Şekil 2). **İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi** gibi bir ifadenin kurum adı olmasına da neden olmuştur (Sevgi, 2020c, s. 507). **İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi**ni kamuoyu nasıl anlayacağı tartışmaya açıktır. Gündelik hayatta bu sorunlar yaşanmaktadır. Kısaca yükseköğretim kurumlarının ismi son derece önemli olduğundan üzerinde düşünülmesi gereken bir alandır.

Ormanlık yükseköğretiminde kurum adları değişimi

Orman Fakültelerinin isim değişiklikleri çeşitli dönemlerde gerçekleşmiştir. Sevgi (2021b)'ye göre ilk dönemi, 1857-1934 yılları arasında, ikinci dönem 1948-2005 arası, üçüncü dönem 2006-2018 yılları arasındadır ve bu dönemlerde isim değişikliklerinin örnekleri aşağıda verilmiştir.

"Kurum, kurulduğu 17 Kasım 1857'den 1910'a kadar 53 yılda çeşitli bakanlıklara bağlı akademik birim olarak eğitim vermiştir. Ormanlık yükseköğretimi bu süreçte, konusunda artan birikime bağlı olarak bağımsızlaşmıştır. Orman Mektebi 1934 yılında Tarım Bakanlığına bağlı Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsüne, Orman Fakültesi ismiyle bağlanmıştır. 77 yıllık bir dönemde (1857-1934 arası) ormanlık yükseköğretim kurumunun ismi, 6 defa değiştirilmiştir. Bu dönemde Orman Mektebi ismi YZE Orman Fakültesi'ne dönüşmüştür. Tüm bu isim değişikliklerin önemli kısmı devlet kurumlarında yapılanmanın gerçekleştiği dönemde olmuştur." (Sevgi, 2021b, s. 7).

Sonuçta, *"Ormanlık yükseköğretim kurumu, 1857 yılında başlayan eğitimine 1948 yılına kadar yaklaşık 90 yıl boyunca çeşitli bakanlıklara bağlı olarak devam etmiş ve bu sürede kurumsal*

kimliğini pekiştirerek, birikimlerini artırarak olgunlaşmış, bağımsız akademik bir yükseköğretim kurumu olmuştur. Bu süreçlerde ormancılık yükseköğretim kurumunun isim değişiklikleri; kurumu ve kültürünü geliştirici nitelikte olduğundan öğretim üyelerinin önerdiği ve talep ettiği gelişmelerdir.” (Sevgi, 2021b, s. 7-8). Bununla birlikte, 2006-2018 yılları arasında yaşanan isim değişikliklerin daha öncekilerden farkı ise söz konusu değişikliklerin kapa-aç dönemi olarak isimlendirilmesidir (Sevgi, 2021b). Bu dönemde ormancılık eğitimi veren 12 orman fakültesinin 7’sinin ismi değiştirilmiştir (Çizelge 12).

Yeni üniversitelerin kurulması ile ilgili 18 Mayıs 2018 tarihli 7141 sayılı Kanun kapsamında işlem gören Orman Fakülteleri; İstanbul Ü. Orman Fakültesi, Karadeniz Teknik Ü. Orman Fakültesi, Süleyman Demirel Ü. Orman Fakültesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü. Orman Fakültesidir. Bölünme işlemine tabi tutulan İstanbul Ü., Karadeniz Teknik Ü. ve Süleyman Demirel Ü. Orman Fakülteleri diğer orman fakültelerine göre en yüksek lisans kontenjanlarına sahiptirler ve kontenjan doluluğu % 100’dür (Atmış, 2013, Çizelge 12).

Çizelge 12.

Üniversitelerde Mevcut ve Mevcut Olmayan Orman Fakültesi Kurumlarının İsimleri, İsim Verilme Yılları ve 2017 Yılı Kontenjanlar

İsim verilme yılı	Mevcut olmayan isim	İsim verilme yılı	Mevcut isim	2017 kontenjanı
1948	İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi	2018	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi	95
		1963	Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi	85
1992	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Orman Fakültesi	2006	Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi	40
1992	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Orman Fakültesi	2008	Bartın Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi	25
1992	Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi	2018	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Orman Fakültesi	60
2001	Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi	2006	Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi	30
1992	Kafkas Üniversitesi Orman Fakültesi	2007	Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi	25
1994	Ankara Üniversitesi Orman Fakültesi	2004	Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi	20
		1992	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Orman Fakültesi	30
		2012	Karabük Üniversitesi Orman Fakültesi	-
		2010	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Orman Fakültesi	-
		2010	Bursa Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi	40

Açıklama notu. Çizelge 12 O. Sevgi, 2021b, "Ormanlık Yükseköğretim Kurumlarında İsim Değiştirme Süreçleri," Yükseköğretim Dergisi, 11(1), s. 7 kaynağından alınmıştır.

Orman Fakültesi Ders Adlarında Terim Kullanımı

Orman Fakültesi Lisansüstü Ders Adlarında Terim Kullanımı

Ülkemizde 2017 yılı itibarıyla 12 orman fakültesinin 10’unda (İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi, Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi, Bursa Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Orman Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi) yürütülmekte olan Türkçe isimli lisansüstü derslerinin sayısı Orman Mühendisliği’nde; 56 ile 266 arasında, Orman Endüstri Mühendisliği’nde; 45 ile 113 arasında, Peyzaj Mimarlığı’nda; 19 ile 88 arasında değiştiği görülmektedir (Sevgi vd., 2017). Ders adları yeni terimlerin ilk kullanıldığı önemli alanlar olarak karşımı-

za çıkmaktadır. Ormanlıkta yeni arayışlar ormancılık eğitiminin tekrar gözden geçirilmesine (Görcelioğlu, 2001) ve yeni dersler vasıtasıyla hızlıca yeni terimlerin dilde kullanılmasıyla sonuçlanmaktadır.

Orman Fakültelerinin lisansüstü ders isimlerinde yer alan terimlerle ilgili dört olumsuz durumla karşılaşmaktadır. Bu olumsuzluklar; 1) Yabancı terim kullanım oranı, 2) Bazı terimlerde yazım birliğinin olmaması, 3) Bazı terimlerin özensiz kullanımları ve 4) Bazı terimlerin eşanlamlı kullanılmalarıdır (Sevgi vd., 2017). Bu hususlar detaylı olarak aşağıda sunulmuştur.

1) *Yabancı terim kullanım oranı:* Orman fakültesi bölümlerinin tamamında lisansüstü ders isimlerinde 347 ile 784 arasında terim kullanılmıştır (Sevgi vd., 2017). Bölümlerin lisansüstü ders isimlerinde okunuların kullanım oranları Orman Mühendisliği’nde

%33, Orman Endüstri Mühendisliği'nde %35 ve Peyzaj Mimarlığı'nda %30 olarak belirlenmiştir (Sevgi ve ark., 2017). Orman Fakültelerinde en çok kullanılan okunuşlar; *Teknik* (246 defa), *Planlama* (184 defa), *Peyzaj* (147 defa), *Analiz* (105 defa) ve *Endüstri* (85 defa)'dır (Sevgi vd., 2017). Bu durum Sevgi (2004)'te fen bilimleri terim sözlükleri üzerine yapılan değerlendirmede görülen oranlarla uyusmaktadır.

2) *Bazı terimlerde yazım birliğinin olmaması*: Söz konusu farklı yazımlar genelde okunuşların (yabancı dilden alınan) kullanımlarında görülmektedir. Bu durumun yaşandığı en tipik «Bio-» ön ekiyle yazılı yabancı terimlerin yazılışlarında görülmekte, «bio-»-nun yazılışı bazen yabancı dilden alınmış, bazen de «biyo» olarak okunuşu verilmiştir (Sevgi vd., 2017). Söz konusu yabancı dildeki ön ekin kullanımıyla oluşturulmuş lisansüstü ders isimlerinde yazım birliğinin görülmediğe yönelik örnekler ise; «biyoteknik» ve «biyo-teknik» şeklinde «biotop» ve «biyotop» şeklinde, «biyokompozitler» ve «biyokompozitler» şeklinde, «biokütle» ve «biyokütle» şeklinde kullanılmıştır (Sevgi vd., 2017). Ormanlık diline giren «Bio-» ön ekiyle oluşturulan terimlere kabul edilebilir bir karşılığı bulunana kadar, örneğin *biyoloji* karşılığı için *canlıbilimi* gibi, en azından yazım birliğini sağlamak için «biyo» şeklinde yazılmalıdır (Sevgi vd., 2017). Bu kullanım aynı zamanda Türkçenin genel kullanımına da uygun olması itibarıyla yazım kılavuzunda da önerilmektedir (Akalin vd., 2012, s. 149). Yabancı dilden benzer şekilde ön eklerle üretilmiş birçok terim Türkçede de benzer şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Yazım kılavuzuna bakılarak düzeltilebilecek ve yazım birliğini sağlanmasını engelleyen terim kullanımlarına örnekler ise, *laboratuar* ve *laboratuvar*, *populasyon* ve *popülasyon*, *Makina* ve *makine*, *endüstri* ve *endüstri* olarak verilebilir (Sevgi vd., 2017). Oysa yazım kılavuzunda terimlerin doğru yazımları *laboratuvar*, *popülasyon*, *makine* ve *endüstri* olarak verilmiştir (Akalin vd., 2012, s. 371; 442; 231;232). Terim birliğini bozan yanlış yazımlar bu sözcüklerle sınırlı olmayıp *enstrümental*, *mürekkep*, *selüloz* terimlerinin de yanlış yazıldığı belirlenmiştir (Sevgi vd., 2017). Hatta bu terimlerin bazılarının Türkçesi olmasına rağmen yanlış kullanımları devam etmektedir. Örneğin, *laboratuvar* karşılığı olarak deneylik terimi üretilmiş ve ormanlık bilimlerinde de Prof. Dr. Zeki Kalay çalışmalarında yaygın olarak kullanmış daha sonra ise Prof. Dr. H. Barış Tecimen tarafından kullanılmaya devam edilmiştir (Tecimen, 2011).

Lisansüstü ders isimlerinde kullanılan bazı terimlerin kabul görmüş Türkçe karşılıkları bulunurken yabancı dilde okunuşlarının tercih edildiği görülmektedir. Örneğin *degradasyon*, yerine *bozulma*, *karnivor* yerine *etçil* veya *etobur* (TÜBA, 2022) Türkçe karşılıkları rahatlıkla kullanılabilir. Hatta lisansüstü Türkçe ders isiminde İngilizce *compact* sözcüğünün sehven yazıldığı (düşünülen) kullanımlara rastlanmıştır (Sevgi vd., 2017).

3) *Bazı terimlerin özensiz kullanımları*: Lisansüstü ders isimlerinde kullanılan sözcüklerin özensiz kullanıldığı görülmekte; «kurakçıl peyzaj» ifadesi örneği bunlardan birisi olup «kurakçıl» ifadesi canlıların tercih ettiği ortamlara gönderme yapmakta, oysa peyzaj terimi canlı anlamında kullanılmıyor ise, bu kullanım «kurak alan peyzajı» olarak değiştirilmelidir (Sevgi vd., 2017). Benzer şekilde «tarihi çevre» kavramı de çevre kavramının kullanımına çok uygun olmamakta, bu kullanımda da «tarihi alan» veya «tarihi yer» gibi bir düzenlemeye gidilmelidir

(Sevgi vd., 2017). Birçok dersin başında bulunan «ileri» ifadesi de düşünülmesi gerekmekte olup bu ifade yerine derslerin sonuna dersin konusuna göre II veya III kullanılabilir (Sevgi vd., 2017).

4) *Eşanlamlı kullanımlar*: Bazı ders isimleri birbirine yakın terimler kullanılarak farklılık yaratılmış olup; «Ormanlıkta Optimal Karar Verme Metodları», «Ormanlıkta Optimal Karar Verme Teknikleri» ve «Ormanlıkta Optimal Karar Verme Yöntemleri» şeklinde ya da «Verimsiz Ormanların Islahı», «Verimsiz Ormanların İyileştirilmesi» ve «Verimsiz Ormanların Rehabilitasyonu» gibi örneklerde Metod/Teknik/Yöntem ve Islah/İyileştirme/Rehabilitasyon terimleri birbiri yerine kullanılmaktadır (Sevgi vd., 2017). Birbirine oldukça yakın anlamı olan bu terimlerin aynı lisansüstü programlarında ayrı derslerin başlıkları olarak kullanılmamalıdır.

Ormanlık Bilimlerinin Konuları Açısından Sınırlama

Ormanlık konu sınırlarının ne olduğu çok tartışmalı bir alandır. Ormancıların yaptığı faaliyetler ormanlığın sınırlarını belirlemek için yeterli midir? Orman Fakültesi anabilim dallarının çeşitlenmesi (Şekil 3) veya Orman Fakültelerinin anabilim dalları (Şekil 4) konu sınırlarının belirlenmesinde yardımcı olabilir. Yine de bu şekilde soruya kolayca yanıt vermek mümkün olmayabilir.

Orman Alanları Açısından Sınırlama

Dünya ölçeğinde ormanlık alanların toplam alanı 2000 yılı verilerine göre 13.064 milyon hektardır (FAO-140, 2000). Söz konusu ormanların kıta ölçeğinde dağılımları incelendiğinde en fazla ormanın Asya kıtasında olduğu görülmektedir (FAO-140, 2000). Türkçenin kullanıldığı coğrafya düşünüldüğünde Afrika, Amerika (kuzey, orta ve güney olmak üzere) ve Okyanusya kıta ormanları konusunda Türkçede geleneksel ormanlık terimlerinin bulunmadığı düşünülmektedir. Ormanlık bilimlerinde kıta ölçeğinde değerlendirmeler çok sınırlı olsada yaşam alanları (biome) hakkında bilgiler verilmektedir. Dolayısıyla ormanlık bilimleri açısından Türkçe geleneksel ormanlık bilgisinin olmadığı belirtilen kıtalardaki ormanlık bilgilerinin ormanlık diline aktarılması görevi başta orman fakültelerinde çalışan öğretim üyeleri ve orman teşkilatında bulunan birimleri beklemektedir. Söz konusu kıtalarda içerecek şekilde orman fakülteleri bünyesinde yağmur ormanları araştırma merkezi, tundra ormanları araştırma merkezi, dünya ormanlığını izleme merkezi gibi birimler kurulmalıdır. Böylece Türkçede dünya ormanlığı birikiminin ve dünya ormanları bilgisinin daha az bilinenlerinin ormanlık diline aktarılmasında dünyada ki orman alanlarının tamamı hedeflenmiş olacaktır.

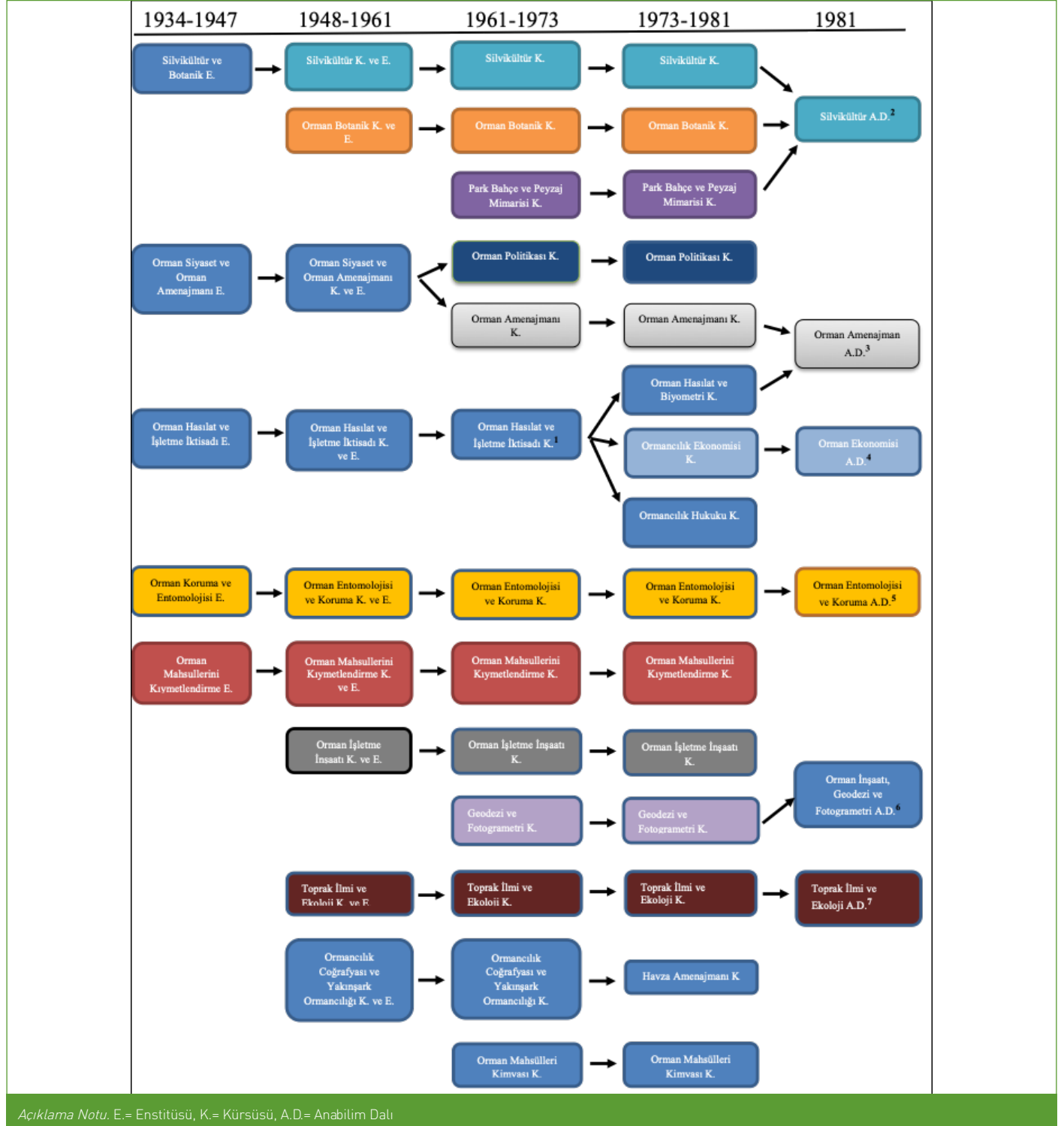
Ormanlık alanlar açısından ise Türkçe konuşulan coğrafyada yani Avrupa ve Asya kıtalarında geleneksel ormanlık bilimlerinin derlenmesi ormanlık dilinin gelişimini besleyecek ana kaynak olması itibarıyla önemini korumaktadır. Bununla birlikte bu iki kıtada ormanlık bilimleri ve uygulamaları açısından bilgi eksikliklerinin giderilmesi de gerekmektedir.

Ormanlık Bilimleri Açısından Sınırlama

Ormanlık bilimlerinin yapısal gelişimi yükseköğretim kurumlarında örgütlü olarak gelişmiştir. Orman Fakültesi tarihinde, enstitü, kürsü ve bazı dönemde her ikisinin de birlikte anılan adlarla, günümüzde ise anabilimdalı olarak isimlendirilen yapısını koru-

Şekil 3

Orman Fakültesi Anabilim Dallarının Gelişim Seyri

Açıklama Notu. E.= Enstitüsü, K.= Kürsüsü, A.D.= Anabilim Dalı

1) Orman Hasılatı ve İşletme İktisadi Kürsüsü'ndeki bilimsel çalışma alanı Ormanlık Ekonomisi, Orman Hasılatı ve Biyometri, Orman Hukuku Birimleri tarafından gerçekleştirilmekteydi (Bekiroğlu, 2000).

2) Silvikültür ve Ağaçlandırma Birimi, Orman Botanisi Birimi ile Park-Bahçe ve Peyzaj Mimari biriminden oluşmaktadır.

3) Orman Amenajmanı Birimi ile Orman Hasılatı ve Biyometri biriminden oluşmaktadır.

4) Ana bilim Dalı Ormanlık Ekonomisi, Ormanlık Hukuku ve Ormanlık Politikası birimlerinden oluşturulmuştur.

5) Orman Entomolojisi ve Koruma biriminden oluşmaktadır.

6) Orman İnşaatı Birimi ile Geodezi ve Fotogrametri biriminden oluşmaktadır.

7) Toprak İlimi ve Ekoloji Birimi ile Havza Amenajmanı biriminden oluşmaktadır.

maktadır. Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nün uzun dönemli anabilim dallarının gelişimleri Çepel ve arkadaşlarının (1984, 7-9)'in verdiği bilgilerle Şekil 3'de ortaya koyulmuştur. 1977 yılında "Ormanlık Coğrafyası ve Yakınşark Ormanlığı Kürsüsü" ismi "Havza Amenajmanı Kürsüsü" olarak değiştirilmiş ve "Orman Hasılatı ve İktisadi Kürsüsü" ise "Orman Hasılatı ve Biyometri Kürsüsü", "Ormanlık Ekonomisi Kürsüsü" ve "Ormanlık Hukuku Kürsüsü"ne dönüşmüş ve yıl itibarıyla anabilim dalı 15'e çıkmıştır (Çepel vd., 1984). 2547 sayılı Yükseköğretim kapsamında kürsü kuruluşu kaldırılmış *Bölüm, Anabilim Dalı ve Bilim Dalı* şeklinde olmak üzere Orman Mühendisliği bölümü 6 anabilim dalından oluşturulmuş daha sonra ise altı anabilim dalının hangi bilim dallarından oluştuğu belirlenmiştir (Çepel vd., 1984; Şekil 3).

Orman Fakültesi'nin 1857'de kurulmasından günümüze kadar orman fakülteleri çeşitli evrelerde gelişme göstermiştir. Günümüzde orman fakültelerinde 12 adet Orman Mühendisliği, 9 adet Orman Endüstri Mühendisliği, 6 adet Peyzaj Mimarlığı, 4 adet Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi ve 1 adet Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği bölümü bulunmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2021). Söz konusu bölümler ve anabilim dalları Şekil 4'te sunulmuştur. Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümünün anabilim dalı yapılanması bulunmadığından şekilde yer verilmemiştir.

Ormanlık Bilimlerinin Sınıflandırılması

Ormanlık bilimlerinin sınıflandırılması konusu genelde anabilim dalları olarak algılanmıştır. Bununla birlikte, çeşitli dönemlerde bazı ayrımlara dikkat çekilmiştir. Ayrıca birçok metinde ifade edildiği üzere ormanlık bilimleri; mühendislik, doğa bilimleri ve toplum bilimlerinin birleşimidir. Benzer şekilde Prof. Dr. Uçkun Geray'ın 2001 yılında girişimi ve davetiyle Orman Fakültelerinden sosyal bilim alanlarında çalışan öğretim üyelerinin katılımıyla Or-

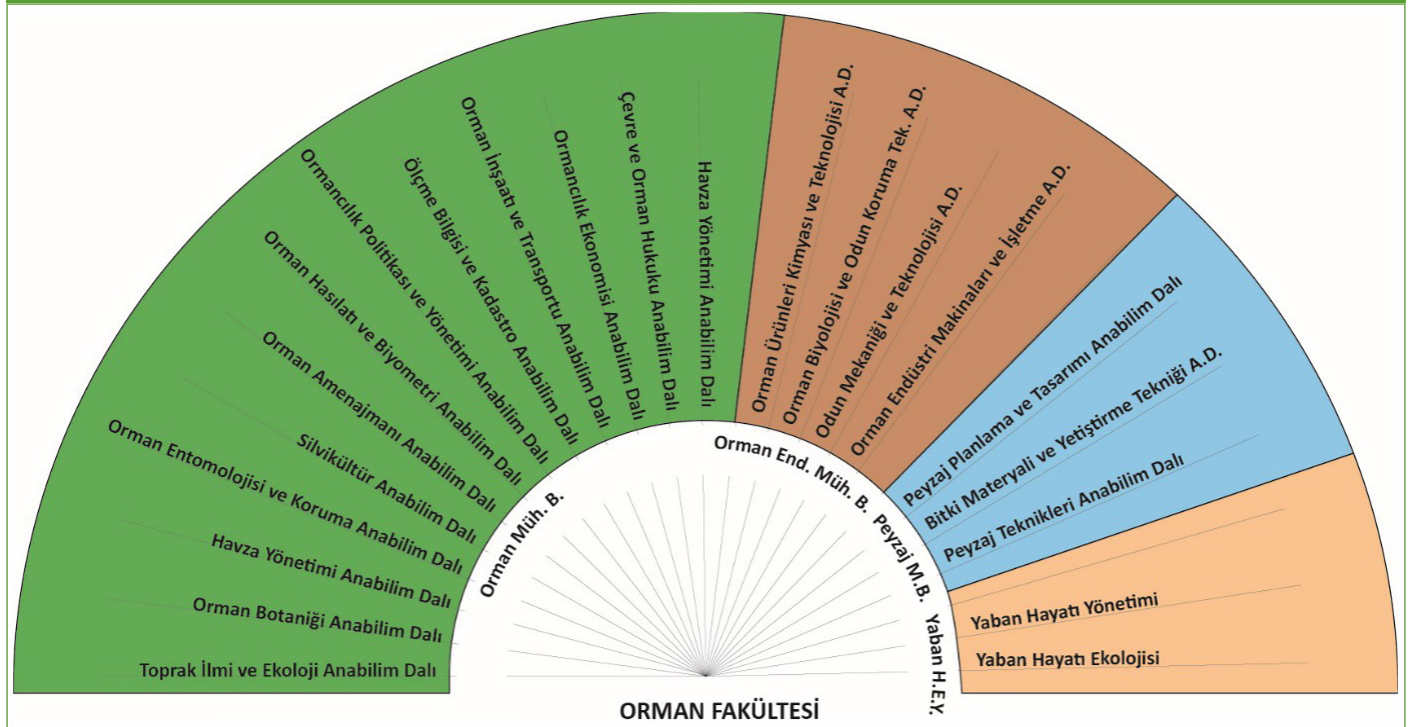
manlık *İktisadi Sosyal Çalışma Grubu (ORMİS)* kurulmuştur (Özden, 2010, s. 7). Sosyal Ormanlık Bilimleri; Ormanlık Ekonomisi, Çevre ve Orman Hukuku ile Ormanlık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalı mensuplarının çalışma konularından oluşmaktadır. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinde lisansüstü programların birleştirilmesi çalışmalarında, gruplandırma temel, uygulama ve sosyal ormanlık şeklinde ayrılması düşünülmüş, sonra da Orman Mühendisliği olarak tek başlıkta toplanmıştır. Ormanlık bilimleri sınıflandırması Geray (1989)'a göre; iç halkada biyoloji ve fizik bilimleri, ikinci halkada ise teknik bilimler ve üçüncü halkada ise taktik ve politik bilimlerin bulunduğu iç içe geçmiş tek merkezli üç halka şeklinde bir yapı göstermektedir (Geray, 1989, s. 26).

Ormanlık bilimleri sınıflandırması için yeni öneriler yapılsada genel kabul olarak bazen terimler değişmekle birlikte ormanlık bilimleri üç ana bilim öbeğinden oluşmaktadır. Bunlar; doğa bilimleri, toplum bilimleri ve mühendislik bilimleri olarak öbeklenebilir (Sevgi, 2021a, s. 403). Ormanlık konusu olan nesne itibarıyla canlılarla uğraşmaktadır. Ormanı oluşturan canlıların çevreye ve insan uygulamalarına verdiği tepkilerin bilinmesi ormanlık faaliyetlerinde belirleyici niteliktedir. Orman Fakülteleri ve Orman Bakanlığı'nın yapılanması da bu canlılık özelliği üzerine kuruludur.

Yukarıda belirtilen ormanlık bilimleri ve bilgi alanları sınıflandırılmalarında üç ana öbek varken, Şekil 5'te ise beş öbeğe göre sınıflandırılmıştır. Ormanlık bilimleri ve bilgi alanlarının sayıca artması sınıflandırmada yeni öbeklerin eklenmesine neden olmuştur. Bazı bilimler veya bilgi alanları ise birden fazla öbekte yer alabilir veya tartışmalı bir konu olarak gündeme gelebilir. Bu bilimlerden mühendislik bilimleri ile ifade edilen bir mühendislik

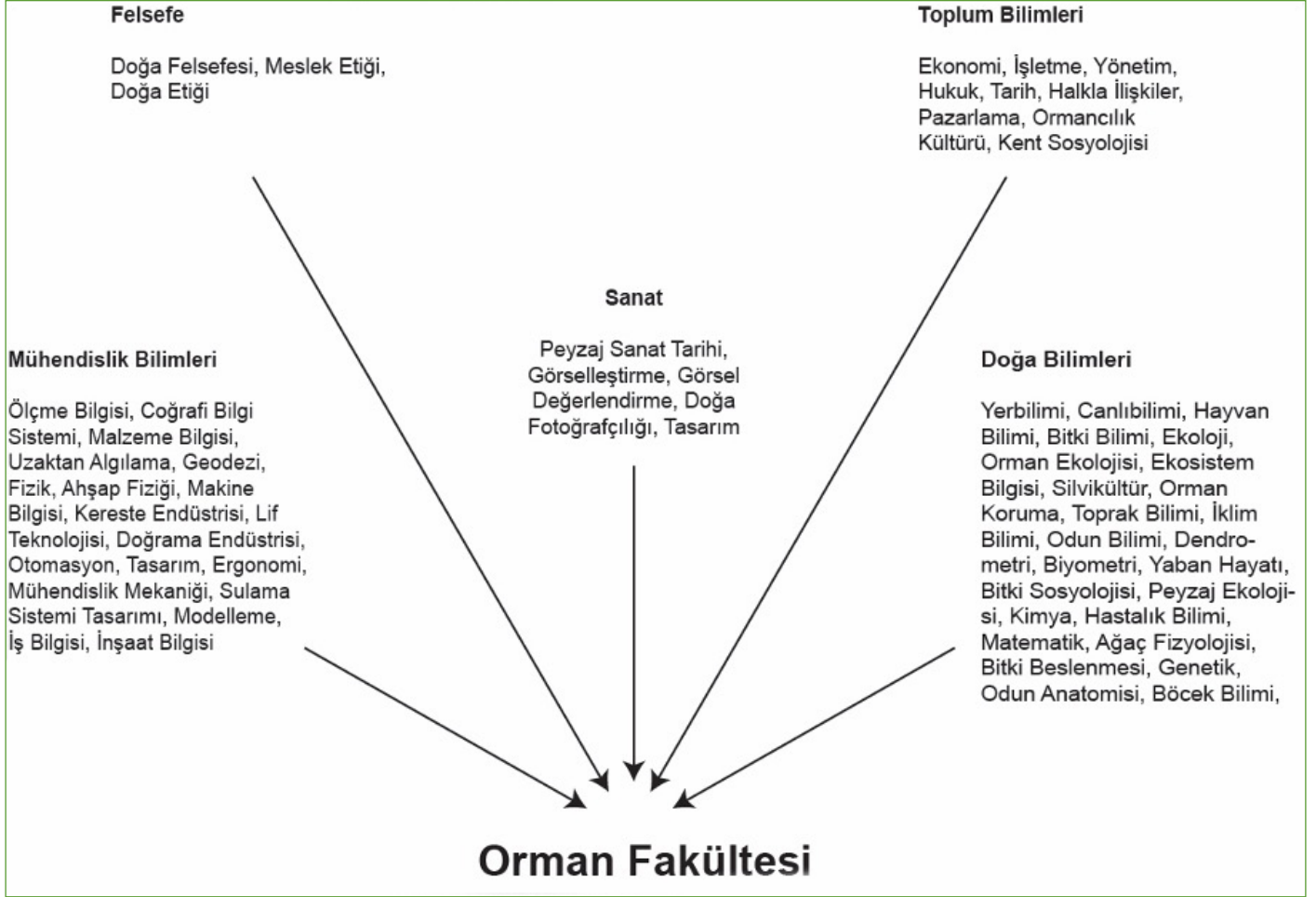
Şekil 4

Orman Fakültesi Bölümleri ve Anabilim Dalları

Şekil 5

Ormanlık Bilimleri ve Bilgi Alanlarının Sınıflandırılması

eğitiminde yer verilmesi gereken bilimler ve mühendisliğe özgü alanlar anlaşılmalıdır. Toplum bilimleri ise ormancılığın toplumla ilgili yönlerini işleyen bilimler ve bilgi alanlarından oluşmaktadır. Doğa bilimleri ise ormancılığın temel bilimlerinin bulunduğu bir alan olarak görülmektedir. Tabi ki ölçme bilgisi mühendislik bilimlerinde yer alırken, biyometri ve dendrometrinin ise doğa bilimle-

rinde olması tartışılabilir. Öncelikle, peyzaj mimarlığı bölümünde olmak üzere sanat öbeği kapsamında, peyzaj sanat tarihi, görselleştirme, görsel değerlendirme, doğa fotoğrafçılığı, tasarım gibi bilgi alanları da öğretimde yerini almaktadır. Günümüz anlayışına uyumlu olarak felsefeye ait alanlar kapsamında, meslek etiği, doğa felsefesi, doğa etiği bilgi alanları da ormancılık öğretiminde yer almaktadır.

9. Ormanlık Bilimlerinde Terim Çalışmaları

Ormanlık bilimlerinde terim çalışmalarıyla ilgili bilgilendirmeler bu bölüme kadar çeşitli yerlerde konu bağlamına göre verilmiştir. Bu bölümde ise ormanlık bilimlerinde terim çalışmalarının ürünlerini terim sözlüklerinde, makaleler, kitaplar ve Ormanlık Mevzuatı'nda ayrıntılı olarak sunulması düşünülmüştür. Terim çalışmalarının aksine ormanlığın birçok temel eserinde de terim konularından söz etmeksizin doğrudan kullanıldığını görmekteyiz. Bu yaklaşımın herhangi bir anabilim dalının aynı konuda yazılmış kitapları incelendiği zaman da görülmesi mümkündür. Belirtilen genel eğilimin dışında bazı öğretim üyelerinin terim kullanımı konusundaki duyarlılığı örnek oluşturacak niteliktedir. Örnek olarak Prof. Dr. Zeki Kalay'ın terim kullanımı verilebilir. Birçok çalışmasında *deneylik*³³ (laboratuvar için), *bük* (meşcere için), *duruk ağacı* (ladin için) gibi çeşitli terimleri tercih ederek kullanmıştır. Bu yaklaşım günümüzde de devam ettirilmekte olup Prof. Dr. Mustafa Fehmi Türker bunun en iyi örneklerinden biridir. Prof. Dr. Mustafa Fehmi Türker tarafından ihracat yerine *dışsatımın*, paralel yerine *koşut*, grup yerine öbek gibi terimleri kullandığı görülmektedir.

Sözlükler

Türkçede sözlükbilim çalışmalarıyla ilgili bazı bilgiler metnin *Sözlükbilim* kısmında verilmiştir. Ormanlık bilimi sözlük çalışmalarının tarihi tam olarak ortaya konulmamış olsa da 1960'lı yıllardan sonra bu alana yönelik sözlükler hazırlanmıştır.

Ormanlık terimlerinin bir araya getirildiği sözlüklerin sayısı 22 olmakla birlikte TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğünde Orman Mühendisliği terimlerinin yazılmış olduğu düşünülürse sayı 23'e ulaşmaktadır. Çeşitli üniversitelerden 23 mühendislik alanından 129 bilim insanının gönüllü katkılarıyla hazırlanan söz konusu TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğü üç cilt olup toplam 44.150 terim içermektedir (Sevgi, 2020a). TDK ve TÜBA'nın dışında hazırlanan ormanlık terim sözlükleri, genelde sözlükbilimin ilkelere göre hazırlanmamış daha ziyade terimlerin kayda geçirilmesi şeklinde oluşturulmuştur. Bu durum çalışmaların değerini maalesef azaltmış ve kullanımını zayıflatmıştır. Özellikle *Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin* çalışmalarına katılmayan araştırmacılar terim çalışmalarına yönelik sınırlı yayına sahiptirler. Bu da terim sözlüğünün yazılmasını olumsuz etkilemiş olabilir. Bununla birlikte hazırlanan ormanlık terimleri sözlüğü dönemin terim ve terim anlayışını yansıtacak kıymetli bilgiler sunmaktadır.

Ormanlık Terim Sözlüklerinin Yayınlandığı Yıllara Göre Dökümü;

- Ormanlık Terimleri (Anonim, 1964)
- İngilizce - Türkçe Ormanlık Lügatçesi (Sakman, 1964)
- Ağaç İşleri Terimleri Sözlüğü (Şanivar, 1968),
- Sözlük I *Gymnospermae* (Latince, Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca) (Eliçin, 1971)
- Sözlük (Bitki Adları) (Eliçin, 1980)
- Silvikültür Terimleri (Aksoy, 1980)
- Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Bozkurt, 1990)
- Ekoloji Terimleri Sözlüğü (Çepel, 1990)
- Açıklamalı Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Türkçe-İngilizce, İngilizce-Türkçe) (Gezer, 1991)
- Türkçe-İngilizce Ormanlık Sözcük ve Deyimleri (Eler, 1991a)
- İngilizce-Türkçe Ormanlık Sözcük ve Deyimleri (Eler, 1991b)

- Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Almanca-Türkçe, Türkçe-Almanca) (Şimşek & Coşkun, 1994)
- Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü (Çepel, 1995)
- Orman İnşaatı ve Transportu Terimleri Sözlüğü (Acar, 2000)
- Orman İnşaat ve Transportu terimleri Sözlüğü (İngilizce-Türkçe) (Hasdemir & Demir, 2001)
- Bitki Adları Sözlüğü (Sarıbaş, 2006)
- Orman Amenajmanı ve Silvikültür Terimler Sözlüğü (Çolak & Asan, 2010)
- Orman ve Ormanlık Kavramları ve Terimleri Sözlüğü (Botanik-Coğrafya-Çevre) (Ekoloji-Orman) Memleket ve Amenajman Haritaları Lejandı (Çüngen, 2011)
- Çölleşme / Arazi Bozulumu ve Kuraklıkla Mücadele Terimler Sözlüğü (ÇEM, 2015)
- Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Planlama, Hidroloji ve Toprak Koruma Terimleri (OGM, 2015)³⁴
- Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Sarıbaş, 2016)
- Orman Kurma ve Çevre Koruma Kavramlar Sözlüğü (Genç vd., 2020).

Ormanlık bilimlerinde terim sözlüğü yazma kültürü gelişerek günümüze kadar devam etmiştir. Bununla birlikte ormanlık terim sözlükleri terimbilim açısından ayrıntılı incelenmemiştir. Diğer alanlardaki terim sözlüklerinde tutarsızlık ve farklı uygulamaları inceleyen Prof. Dr. Hamza Zülfikar kabul edilemeyecek ve birliği bozucu uygulamaları belirlemiştir (Zülfikar, 2021, s. 1349). Ormanlık bilimlerindeki sözlüklerin de bu yaklaşım ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Prof. Dr. Hamza Zülfikar tarafından "tespit edilen ve kabul edilemeyecek olan, birliği bozucu uygulamalardan bazıları şunlardır:

1. Madde başının ilk harfini büyük yazma.
2. Madde başından sonra iki nokta koyma.
3. Terimin hangi dilden geldiğini göstermeme.
4. Türkçe karşılığının ne olabileceğini tanım sonunda vermeme
5. Madde başında -ma (-me)'li terim yerine -mak (-mek)'li terimi tercih etme
6. Madde başı kısaltma ise bu kısaltmadan sonra nokta koyma.
7. Madde başını bazen koyu, bazen eğik, bazen harfleri aralıklı (espa) veya büyük harflerle yazma" (Zülfikar, 2021). şeklinde sıralamıştır.

Bu maddelere ek olarak, tanım konusunun başlıbaşına değerlendirilmesi gerekmektedir. Terimbilimde tanımın biçimsel yapısı, tanım türleri ile tanımdaki yardımcı öğelerin bilinmesi ve tanımlarda görülen kusurların bilinmesi (Girişen, 2019) ormanlık terim sözlüklerinin niteliklerini arttıracaktır. Ormanlık bilimleri terim sözlüklerinde yukarıda maddeler halinde verilen olumsuzluklar görüldüğü gibi daha kötü örneklerde de rastlanmaktadır. Örneğin Türkçe yazılan terim isim olarak belirtilirken İngilizcesi sıfat olarak verilenleri görmek mümkündür. Bu uygulama sınırlı sözlükte görülse de terimin tanımı konusunda son derece keyfi davranıldığı görülmektedir. İçerikten bağımsız olarak şekli olarak ise bir sözlükte tanımların bazıları bir cümle verilirken bazılarının ise neredeyse bir sayfa ve açıklamalarla verilmesi yanlış bir uygulama olmasının yanı sıra konuya uzak insanların hazırladığı kötü bir örnek niteliğindedir.

33 Söz konusu terim için *laboratuvar* veya *laboratuvar* şeklindeki yazım farklılıkları bulunurken, Prof. Dr. Zeki Kalay hocamız doğrudan Türkçe karşılığını kullanarak söz konusu yazım farklılıklarını ortadan kaldırmakta hem de yazım kılavuzlarının hacmi düşürme yolunu benimsemiştir.

34 Metinde kimin yazdığı açıkça belirtilmemiş, yayın Orman Genel Müdürlüğü tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye ile iş birliği içinde, İngiltere Büyükelçiliği Yabancı Ülkeler ve İngiliz Milletler Topluluğu finansal desteğiyle yürütülen Ormanların Su Kullanımı Bağlamında Sürdürülebilir Orman Yönetimi Uygulamaları için Orman Genel Müdürlüğün Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında hazırladığı belirtilmiştir. Ayrıca projede çalışanlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Ormancılık Terimbilimi

Bununla birlikte ormancılık bilimleri sözcüklerinin nitelikleri Çizelge 13’de verilmiştir. Çizelge 13 incelendiğinde sözlüklerin sayfa sayısı, büyüklükleri, terim sayıları, Türkçe dışında kullanılan diller ve tanımları açıklama şeklinde bilgiler sunulmuştur. Sözlük-

lerin nitelikleri incelendiğinde çeşitli boyutlarda olduğu, Türkçe dışındaki dillerin batı kökenli diller olduğu görülmektedir (Çizelge 13). Ormancılık terim sözlüklerinin önemli kısmı terimleri terimle karşılama şeklinde hazırlanmıştır (Çizelge 13).

Çizelge 13

Ormancılık Terim Sözlüklerinin Nitelikleri

Yazar	Yayın Tarihi	Sayfa Sayısı	Büyükölük (cm)	Terim Sayısı	Ek diller	Açıklama Şekli
Anonim	1964	11	16 x21	65	-	Tanımları verilmiş
Erdoğan Sakman	1964	104	10 X 14	3648*	İngilizce, Türkçe	Karşılıkları verilmiş
Nazım Şanivar	1968	81	13,5 X 19,5	696	Almanca, Fransızca, Eski Terim, İngilizce ve Latince	Tanımları ve yabancı dilde karşılıkları verilmiş
Gökhan Eliçin	1971	44	12 X 15,5	165*	Latince, Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca	Karşılıkları verilmiş
Gökhan Eliçin	1980	116	16 X 24	897*	Latince, Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca	Karşılıkları verilmiş
Hüseyin Aksoy	1980	33	16,5 X 23,5	563*	Almanca, Türkçe	Tanımları verilmiş
Yılmaz Bozkurt	1990	535	16,5 X 23,5	3 936*	İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca	Karşılıkları verilmiş
Necmettin Çepel	1990	356	16 X 23	2 426*	İngilizce, Almanca, Türkçe	Tanımları verilmiş
Abdullah Gezer	1991	148	15,5 X 22	2 082*	İngilizce, Türkçe	Karşılıkları verilmiş
Ünal Eler	1991a	254	16 X 22,5	4 000**	Türkçe, İngilizce	
Ünal Eler	1991b	720	16 X 22,5	18 465*	İngilizce, Türkçe	Açıklama ve tanımları verilmiş
Yaşar Şimşek ve Hasan Coşkun	1994	431	11 X 16	5 256*	Almanca, Türkçe	Karşılık verilmiş
Necmettin Çepel	1995	231	16 X 23,5	1 079*	Türkçe, İngilizce, Almanca	Tanımları verilmiş
H. Hulusi Acar	2000	76	20,5 X 29	3 077	İngilice	Bazen sözcükle, bazende tanımları verilmiş
Mesut Hasdemir ve Murat Demir	2001	215	16 X 23,5	4 225*	İngilizce, Türkçe	Tanımları verilmiş ve bazende sadece karşılıkları verilmiş
Metin Sarıbaş	2006	256	13,5 X 20	3 054*	Latince, Türkçe	Karşılıkları verilmiş
Hüseyin Alper Çolak ve Ünal Asan	2010	294	0021 X 29,5	702	Türkçe, Almanca, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce, Japonca, Macarca	Açıklama ve tanımları verilmiş
İlyas Çüçen	2011	1407	17 X 24	15 413*	Türkçe	Tanımları verilmiş
OGM	2015	64	16 X 24	250	Türkçe	Açıklama ve tanımları verilmiş
Metin Sarıbaş	2016	676	16 X 24,5	15 660	Türkçe, bazen Latince	Karşılıkları verilmiş
ÇEM	2015	447	16,5 X 22,5	2 295	Türkçe, İngilizce	Tanımları verilmiş
Musa Genç, Başak Taşeli ve Ebru Atar	2020	350	E-Kitap	3 000**	Türkçe, İngilizce	Tanımları verilmiş

* Çalışkan, 2022, ** Yaklaşık sayı

Ormancılık terimlerinin hazırlanmasında sözlükleri kullanım amaçlarına göre sınıflandırmak mümkün olup altı sınıfa ayrılmıştır (Sevgi & Tecimen, 2008). Sözlükler kullanım amaçlarına göre³⁵:

A) Yabancı bir yayını okumaya yardımcı olan sözlükler; Acar, 2000; Aksoy, 1980; Eler, 1991b; Hasdemir & Demir, 2001; Sakman, 1964 olarak verilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008). Böylece sözlüğü kullananlar yabancı dilde yazılmış bir metni okurken faydalanmaktadır. Sözlükte terimlerin verilmesi aşağıdaki gibidir;

“*diameter above buttress*: Ağacın dip şişkinliğinin üstünde, gövdenin silindirik bir biçim aldığı yerdeki çapı” (Eler, 1991b, s. 164).

“*Bark corp*: Kabuk mahsulü” (Sakman, 1964: 14).

B) Yabancı dilde yayın yazmaya yardımcı olan sözlük olarak Eler 1991a örnek verilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008). Son derece amaca yönelik olarak hazırlanan sözlüğün terimlerinin verilmesi aşağıdaki gibidir;

“Gövde hacmi – trunk volume” (Eler, 1991a, s. 82).

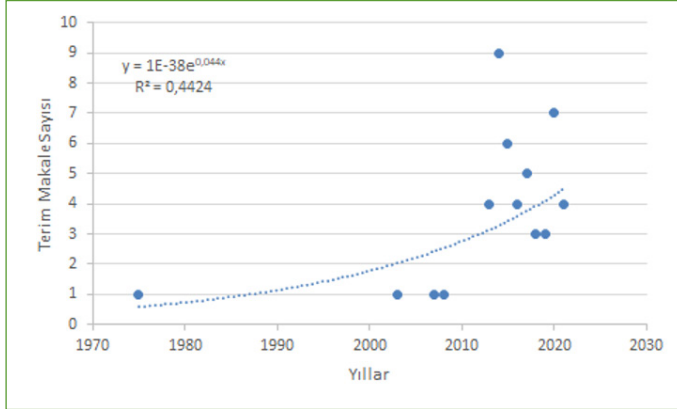
“Ölü dal – dead branch” (Eler, 1991a, s. 170).

C) Hem yabancı dilde okumaya hem de yazmaya yardımcı olan sözlükler; Bozkurt, 1990; Çepel, 1990, 1995; Gezer, 1991; Şimşek

35 Amaca göre yapılan sınıflandırmada sözlüklerden verilen örnekler bire bir alıntı olduğundan yazım farklılıkları korunmuştur.

Şekil 6

Ormanlık Terim Makalelerinin Yıllara Göre Yayılışı

& Coşkun 1994'dür (Sevgi & Tecimen, 2008). Bu öbeğe Şanivar, 1968 ve Çolak & Asan, 2010 sözlükleri de eklenebilir Söz konusu sözlüklerde yabancı dil – Türkçe ve Türkçe – yabancı dil şeklinde düzenlenmiş olabileceği gibi sözlüğün sonunda yapılan dizinle çeşitli dillerde terimlerin hangi sayfada olduğu belirtilerek birden fazla dilde terimleri görmek mümkün olabilmektedir. Aşağıda örnekleri verilmiştir:

"*Ağaç kurutma* (Alm. *Holzrockknung*): Doğal ya da yapay yöntemlerle ağacın bünyesindeki suyu buharlaştırmak, nemini azaltmak" (Şanivar, 1968, s. 2).

"**Fauistelle** f: çürüme yeri" (Şimşek & Coşkun, 1994, s. 57)

"**çürüme yeri**: Fauleck n, Fauistelle f" (Şimşek & Coşkun, 1994, s. 255)

"Pioniere // pioneers // öncüler

Vejetasyon yetişmesi için elverişli ortamları ilk olarak kaplayan, çoğunlukla otsu, yıllık ve kısa ömürlü bitkiler ve onları izleyen odunsu, çok yıllık bitkilerdir" (Çepel, 1990, s. 201).

D) Bitki isimleri sözlükleri; Eliçin 1971 ve Eliçin, 1980'dir (Sevgi & Tecimen, 2008). Ayrıca, Sarıbaş, 2006 sözlüğünde eklenmelidir. Aşağıda örnek verilmiştir:

"*Pinus brutia* Ten

T: Kızılçam

F: Pin des Pyrénées, Pin nazon

İ: Calabrian cluster pine, Pyrenean pine

A: Kalabrische Kiefer, Pyrenäen Kiefer" (Eliçin, 1971, s. 11).

E) Derleme sözlüğü: Yerli Ormanlık Terimleri (1966) bu kapsamda denenmiş ama basılmadan kalmış tek çalışmadır (Sevgi & Tecimen, 2008). Yayınlanmamış olsa da sözkonusu çalışmanın son taslağında terim ve kavramlar aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

"Terim olan söz (kelime): Kasmuk

Derlenen sözün ormancılığın

Hangi kollarının terimi olduğu: Faydalanma

Bu terimin tanımı (tarifi): Çam ağaçlarının kabuğu soyulmak suretiyle çıkarılan (Yalamuk)'a Kasmuk tabir edildiği" (Yerli Ormanlık Terimleri (1966, s. 72).

F) Açıklayıcı sözlükler: Bu sözlüklerin özelliği Türkçe metinleri esas alması ve sadece Türkçe metinlerin anlaşılması için yazılmış sözlük niteliğinde olmasıdır (Sevgi & Tecimen, 2008). Bu öbeğe örnek olarak Anonim 1964, Çepel, 1990, 1995 ve Çüçen, 2011'in sözlükleri verilebilir. Çüçen, 2011'de bazı terimlerde yabancı dildeki kullanılışları verilse de esas niteliğini kaybetmesini sağlamamaktadır. Örnek aşağıda sunulmuştur:

"18-Tomruk:

Kabuksuz orta çapı 21 santimete (21 dahil) ve daha yukarı; ibreli-lerde (Çam, Göknaş, Sedir gibi) 0,50 metre ve yapraklılarda (Kayın, Meşe, Dişbudak gibi) 0,10 metre kademe ile teselsül etmek üzere, (1,5) metreden (6,00) metreye kadar olan ve imalâta elverişli bulunan yuvarlak ağaç gövdelerine (Tomruk) denir." (Anonim, 1964, s. 4).

Terim sözlüklerinin hazırlanmasında esas olarak yabancı dilde eser okuma ve yazma düşüncesi esas alınmıştır. Terim Sözlükleri aslında bilim dallarında Türkçe yazılan eserlerde geçen terimlerin tanımlarını içermeli "*Terim Sözlüklerinde Terimler Türkçe dizine göre yapılmalı, terimlerin karşısında ise terimin tanımı bulunmalıdır.*" ve bunun yanısıra yabancı dil ve/veya dillerde terim karşılıklarının verilmesi de tercih edilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008).

Latin alfabesiyle hazırlanmış Fen Bilimleri sözlüklerinin tamamının sayısı 243 (Sevgi, 2004) olup ormanlık bilimleri terim sözlüklerinin yazımında bu kaynaklar maalesef oldukça sınırlı düzeyde kullanılmıştır. Ormanlıkla ilgili birçok terim fen bilimi ve toplum bilimi dallarında aynı anlamda kullanılmakta olmasına rağmen bu çalışmalardan çok az yararlandırdığı görülmektedir (Sevgi & Tecimen, 2008). Belki bu olumsuzluklar açısından Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Sarıbaş, 2016) ve TÜBA Mühendislik Bilimleri Terimler Sözlüğü değerlendirme dışı bırakılabilir.

Terim sözlüklerinin terimleme yaklaşımlarını Sevgi & Tecimen, (2008) üçe ayırmışlar söz konusu olan sınıflandırma aşağıda sunulmuştur:

A) Terimin terimle karşılanıp tanımlama yapılmaması; Bozkurt, 1990; Gezer, 1991; Sakman, 1964; Şimşek & Coşkun 1994 sözlükleri örnek olarak verilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008). Bu sözlükler doğrudan terimin karşılığının bilinmesini öne çıkarmıştır. Madde örnekleri³⁶ aşağıda sunulmuştur:

"**karışık orman**. Mixed forest." (Gezer, 1991, s. 36).

"**mean diameter**. Ortalama çap." (Gezer, 1991, s. 114).

B) Hem terim karşılığının verilip, hem de tanımlama yapılması; Aksoy, 1980; Çepel, 1990; 1995 sözlükleri örnek olarak verilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008). Madde örneği aşağıda sunulmuştur:

36 Terimleme yaklaşımlarına göre yapılan sınıflandırmada sözlüklerden verilen örnekler bire bir alıntı olduğundan yazım farklılıkları korunmuştur.

"forstlicher Standort // forest site // orman yetişme ortamı

Orman ağaçlarının gelişimi için gerekli olan mevki, iklim ve toprak gibi önemli çevre faktörlerinin bütünlüğüdür. Orman yetişme ortamının oluşturan çevre faktörleri, oldukça uzun süreli zaman içinde bir dereceye kadar sabit kalan, yahut düzenli bir döngüye sahip bulunan çevre koşullarından meydana gelir." (Çepel, 1990, s. 88).

C) Bazen sözcükle bazen de tanımlamayla karşılanması; Acar, 2000; Eler, 1991a, 1991b, Hasdemir & Demir, 2001 sözlükleri örnek olarak verilebilir (Sevgi & Tecimen, 2008). Madde örneği aşağıda sunulmuştur:

"Height rot: Boy ölçme latası" (Hasdemir & Demir, 2001, s. 98).

"Gut chain: Tomruk yüklenirken, üstteki tomrukları bir araya getirmek ve iyi bir yük oluşturmak için kullanılan zincir." (Hasdemir & Demir, 2001, s. 98).

Ormancılık terim sözlüklerinin bazıları başka bir çalışma kapsamında terim kullanımı açısından incelendiğinde; Aksoy, 1980; Çepel, 1990; 1995; Gezer, 1990 ile Hasdemir & Demir 2001'in terim sözlüklerinde sırasıyla %5,7, %34,0, %39,1, %9,5 ve %17,4 yabancı sözcüğün okunuşu kullanılmış, bunların ortalama %76,7'sinin Türkçe ses uyumuna uymadığı belirlenmiş benzer şekilde terimlerin Türkçe karşılığı verilmeden açıklamasının yazıldığı belirlenmiş olup bu oran sırasıyla %1,5, %2,4, %0,6, %0,3 ve %27,6 olarak tespit edilmiştir (Sevgi, 2004). Her ne kadar söz konusu ormancılık terim sözlüklerinde bu durumlar tespit edildiyse de mevcut durum diğer ormancılık terim sözlüklerinde de görülmektedir.

Makaleler

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi'nde terimin veya kavramın kökeniyle ilgili ilk makale olarak da kabul edilebilecek çalışma "*Meşe (Quercus) Hakkında Etimolojik ve Tarihi Etüdler*" ismiyle Prof. Dr. Selâhattin İnal tarafından yayınlanmıştır. Çalışmada, "*Meşe kelimesi, Türkçede iki anlamda kullanılır. Birincisi, Lâtince karşılığı Quercus olan bir cins ağaç mânâsındadır. İkincisi de meşe ve meşelik şekillerinde olup bu da orman mânâsına gelir. İkinci anlamdaki meşe kelimesi, yazı dilimize geçmiş değildir. Bu, daha ziyade halk arasında ve konuşma lisanında kullanılır. Meşe kelimesine hem ağaç, hem de orman mânâsile türkü ve manilerimizde sık sık rastlamak mümkündür. Zaten meşe, tıpkı kavak, söğüt, çam, çınar, kiraz gibi Türk halk edebiyatında geniş yeri olan bir mefhumdur.*"

Meşe kelimesinin Farsçadaki "bişe" kelimesinden alındığı söylenir. Farsçada bişe, meşelik orman ve sazlık manalarına gelmektedir (1).

Meşeye, meyvesine verilen pelit adından dolayı sade "pelit" veya pelit ağacı da denir." (İnal, 1955, s. 101) şeklinde bilgiler verilmektedir. Daha sonra ise pelitli, pelitçik, palamut sözcüklerinin kullanıldığı köy isimleri ile palamut meşesi türünün yayılış yaptığı yerler birlikte ilişkilendirilerek sunulmuştur (İnal, 1955). Hızlı gelişen tür tartışmalarının yoğunlaştığı yıllarda Prof. Dr. İbrahim Atay tarafından konu incelenmiş ve "*Hızlı gelişen tür mefhumu ve hızlı gelişme mefhumu ve kriterleri*" başlığı ile yayınlanmıştır (Atay, 1971). Söz konusu metin bir kavram üzerine yazılmış olması açısından dikkat çekicidir. Bu çalışmaların benzerlerine daha eski tarihlerde de rastlanabilir. Çünkü 1947'de Kemal Ergüleç tarafın-

dan yayınlanan Türkiye Ormancılık Bibliyografyası'nda *Orman ve Maadin ve Ziraat Mecmuası, Ticaret ve Ziraat Nezareti Mecmuası, Orman Mektebi Âlisi Mecmuası, İktisat Vekâleti Mecmuası, Ziraat Gazetesi, Ziraat Vekâleti Mecmuası, Toprak Mecmuası, Orman ve Av, Dönüm, Ülkü, Hamle, Verim, Ziraat Dergisi, İktisadi Yürüyüş, Ormancı Postası, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi ve Meşe Dergisi* isimleri verilmektedir (Ergüleç, 1947). Söz konusu bu yayınların ormancılık dili ve ormancılık bilimleri terimleri açısından zengin olduğu düşünülmektedir.

Terimle ilgili makaleler arasında Pror. Dr. Nihat Uluocak'ın 1975 yılında yayınladığı "*Mera ve Mera Amenajmanı ile İlgili Kavramlar ve Bazı Önemli Terimler*" isimli çalışması tartışmasız olarak günümüze yakın bir anlayışla yazılmış olması açısından önemini korumaktadır. Ayrıca aynı tarihlerde İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi dergisinde Prof. Dr. Ertuğrul Görcelioğlu tarafından doğrudan kavramla ilgili iki makale yayımlanmıştır (Görcelioğlu (1975; 1976). Ormancılık terim makaleleri çalışmalarının yoğunluk kazanması ise *Avrasya Terim Dergisinin* yayın hayatına başlamasıyla olmuştur. Son dönem ormancılık terim çalışmalarının önemli kısmı *Avrasya Terim Dergisi'nde* yayınlanmıştır. Bununda en önemli nedeni *Avrasya Terim Dergisinin* çıkarılmasında Orman Fakülteleri öğretim üyelerinin katkılarından kaynaklanmaktadır. Çeşitli dergilerde ormancılık terimleri üzerine yayınlanan makaleler aşağıda sunulmuştur.

Ormancılıkla ilgili terim makaleleri 1975 yılından günümüze kadar Aralık 2021 tarihine kadar toplam 51 makale, beş bildiri, kavramla ilgili iki makale ve bir bildiri olmak üzere toplam 59 yayın olduğu belirlenmiştir. Daha sonraki yıllarda yapılacak çalışmalarda daha eski dönemde yazılmış terim ve kavram makalelerinin belirlenmesi Şekil 6'yı değiştirecektir. Bu yayınlardan terim makalelerinin yayınlanış yıllarına göre Şekil 6'da sunulmuştur. Terim makale sayısı ile yıllar arasında kurulan üsttel ilişkide R² değeri 0,44 olarak belirlenmiştir.

Terim ve kavramla ilgili makale ve bildiriler konularına göre kabaca ayrıldığında bazı alanların öne çıktığı görülmektedir. Söz konusu başlıklar harf sırasına göre; bitki, ekoloji, hayvan, havza amenajmanı, orman, orman endüstrisi, peyzaj mimarlığı ve diğerleri olarak aşağıda sıralanmıştır.

Ormancılık bilimlerinin temel terimi ve kavramı olan bitkiler ile ilgili makaleler Çizelge 14'de sunulmuştur. Bitkilerle ilgili terim çalışmalarında, binlerce bitkiye ad verme uygulaması etrafında yapılan tartışmalara da yer verilmiştir (Sevgi & Akkemik, 2014a; b; Güner, 2014). Bu konuda Prof. Dr. Ünal Akkemik'in çalışmaları öne çıkmaktadır. Bitkilerin dokularıyla ilgili terimlere açıklık getirilmiş (Sargin & Akkemik, 2015), Türkçe yayınlanan dendroloji kitaplarında ağaçlara verilen isimler derlenmiş ve tartışma konusu edilmiştir (Akkemik, 2017). Herdem yeşil meşelere verilen geleneksel isimler üzerinden herdem yeşil meşelerin adları değerlendirilmiş ve sınıflandırılarak önerilerde bulunulmuştur (Akkemik vd., 2019). Sprout ve growth terimlerinin Türkçe karşılıkları önerilmiştir (Avşar ve Ok, 2019a; b). *Tozatzbilim* (palinoloji) terimlerinin bazılarının Türkçe karşılıkları önerilmiştir (Karlıoğlu vd., 2020). Geleneksel ormancılık terimleri ile bilimsel ormancılık terimleri arasındaki ilişkiler bu seferde Ege Bölgesindeki ağaçlar üzerinden incelenmiştir (Sevgi & Akkemik, 2022).

Çizelge 14*Bitkilerle İlgili Terim Makaleleri*

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik	2014a	"Türkiye Bitkileri Listesi" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Değerlendirmeler	ATD
Adil Güner, Ayşe Mine Gençler Özkan, Berrin Akyıldırım, Burçin Çingay, Gül Nilhan Tuğ, M. Fatih Alkayış, Mehtap Öztekin ve Salih Sercan Kanoğlu	2014	Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme" (Avrasya Terim Dergisi 2(1): 50-67, 2014) Adlı Makalesi Üzerine	ATD
Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik	2014b	"Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme" (ATD 2(1): 50-67, 2014) Adlı Makaleye İlişkin Prof. Dr. Adil Güner'in Editöre Mektuba Yazarların Yanıtı	ATD
N. Neslihan Sargın ve Ünal Akkemik	2015	Bitkilerde Doku Terimleri ve Değerlendirmesi	ATD
Ünal Akkemik	2017	Dendroloji Kitaplarında Orman Ağaçlarına Verilen Türkçe Adlara İlişkin Bir Değerlendirme Açıktohumlular (Gymnospermler)	ATD
Hasan Özçelik	2018	Türkiye Güllerinin Adları ve Teknik Terimleri	ATD
Ünal Akkemik, Orhan Sevgi, Hatice Yılmaz, Ece Sevgi, O. Yalçın Yılmaz	2019	Herdem Yeşil Meşelerin Türkçe Adları Üzerine Bir Değerlendirme	ATD
Mahmut D. Avşar ve Tolga Ok	2019a	Ormanlıkta Sprout Teriminin Türkçe Karşılığı İçin Bir Öneri	TJFS
Mahmut D. Avşar ve Tolga Ok	2019b	Growth Kelimesinin Türkçe Karşılığı İçin Bir Öneri ve Bu Karşılığın Ormanlıkta Kullanılması	TJFS
Nurgül Kartıoğlu Kılıç, Rüya Yılmaz Dağdeviren, Hülya Caner, Ünal Akkemik	2020	Türkiye'de Kullanılmakta Olan Palinoloji ve Polen Terimleri Üzerine Bir Değerlendirme ve Öneriler	ATD
Ece Sevgi ve Ünal Akkemik	2022	Ege Bölgesinde Geleneksel Kullanımı Olan Ağaç Türlerinin Yöresel Adları	ATD

* ATD = Avrasya Terim Dergisi, TJFS = Turkish Journal of Forest Science

Ormanlık bilimlerinde içinde günümüzde revaçta olan alanların başında ekoloji gelmektedir. Ekoloji terimleri üzerine yapılan makaleler Çizelge 15'de verilmiştir. Ekolojinin iki temel dergisi olan *Journal of Ecology* dergisi yayın hayatına 1913'te ve *Ecology* dergisi 1920 yılında faaliyete başlamış ve günümüze kadar toplam her iki dergide 22.272 ekoloji yayını çıkmıştır (Sevgi, 2014b). Söz konusu bu yayın adları üzerinden yapılan terim çalışmasında ekolojinin temel konuları ve çeşitlenmeleri ortaya konulmuştur (Sevgi, 2014a; b). Ekolojinin Türkçe karşılıklarının incelenmesi ise bu konuda yapılan deneyimleri Türkçe'ye kazandırması yönünden dikkat çekicidir (Sevgi, 2015b). Habitat terimi son zamanlarda canlıbilimlerinde yaygın olarak kullanılan ekoloji terimlerinden olmakla birlikte terim ve türevlerinin yanlış kullanıldığı da 21. ve 22. Ulusal Biyoloji Kongreleri özelinde tespit edilmiştir (Sevgi, 2016c). Ekoloji terimlerinin Türkçe karşılıklarıyla metin hazırlanmasının öğrencilerin anlamasına katkıları ise bir başka çalışmada incelenmiştir (Atalay vd., 2017). Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi ekoloji

terimleri açısından etkileşmesinin birbirine katkılarının olacağı anlaşılmıştır (Sevgi, 2018a). Günümüzde ekoloji terimleri sadece bilimsel alanda kullanılmamakta olup kamuoyunca da yaygın olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Polat & Sevgi, 2019). Kara ekosistemlerinin en önemli ögesi topraktır ve besin maddesi döngülerinin anlaşılması ekolojik sorunların merkezinde bulunmaktadır. Bu terimlerle doğrudan ilişkili olan bitki besin maddeleri havuzu kapsamında bulunan terimlerin bazıları ayrıntılı olarak incelenmiş ve önerilerde bulunulmuştur (Tecimen, 2020). Türkçe yayınlarda, çeşitli uygulamalarda ve gündelik dilde ekolojinin en revaçta terimi olan ve biyoçeşitlilik, bioçeşitlilik gibi Türkçeye uygun olmayan kullanımlarını eleştiren ve hiç olmazsa biyolojik çeşitlilik kullanımının tercih edilmesi daha da uygun olanının ise canlı çeşitliliği olduğu belirtilmiştir (Sevgi, 2020d). Geleneksel toprak adlandırılmasının ise günümüz toprak terimlerinin üretilmesinde önemli kaynak olduğu ortaya koyulmuştur (Sevgi, 2022).

Çizelge 15*Ekolojiyle İlgili Terim Makaleleri*

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Orhan Sevgi	2014b	Ekoloji Yayınlarının Başlıklarında Kullanılan Terimlerin Belirlenmesi ve Zamana Göre Değişimlerinin Analizi	ATD
Orhan Sevgi	2014a	Determination of the Terms Used in the Titles of Ecology Publications and Analysis of their Temporal Change	ATD
Orhan Sevgi	2015b	Ecology Teriminin Türkçe Karşılıkları Üzerine Bir Değerlendirme	ATD
Orhan Sevgi	2016c	Habitat Terimi ve Türevlerinin 22. ve 21. Ulusal Biyoloji Kongrelerinde Kullanımının Değerlendirilmesi	ATD
Mehmet Eray Atalay, Burak Mercan, Neslihan A. Bayam ve Orhan Sevgi	2017	Terim Kullanımının Lise Öğrencilerinin Biyoloji Konularını Anlamasına Etkileri	ATD
Orhan Sevgi	2018a	Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde Ekoloji Terimlerinin Kullanımı ve Etkileşim İmkânı	ATD
Batuhan Polat ve Orhan Sevgi	2019	Bazı Ekoloji Terimlerinin Kamuoyu Tarafından Bilinme Düzeylerinin Analizi	ATD
H. Barış Tecimen	2020	Topraktaki Bitki Besin Maddesi Havuzu Kapsamına Giren Bazı Terimlerin Kullanılışları	ATD
Orhan Sevgi	2020d	Canlı Çeşitliliği Teriminin Kullanımları Üzerine İnceleme	ATD
Orhan Sevgi	2022	Türkiye Türkçesi Geleneksel Toprak Adlandırılması	UAS

* ATD = Avrasya Terim Dergisi; UAS = Uluslararası Adbilim Sempozyumu

Ormancılık Terimbilimi

Ormancılık bilimleri kapsamında hayvanlarla ilgili kavram ve terimler çeşitli metinlerde yer almıştır. Konuyla ilgili son dönemlerde yapılan terim çalışmaları Çizelge 16'da sunulmuştur. Prof. Dr. Zeynel Arslangüdoğdu'nun kuşlarla ilgili yaptığı çalışmalar; Doç. Dr. Vedat Beşkardeş'in ise memeli hayvanlar üzerine yaptığı çalı-

şmalar; Prof. Dr. H. Barış Tecimen'in toprak solucanları ve Prof. Dr. İdris Oğurlu ile Doç. Dr. Yasin Ünal (2016)'ın kuş üzerine yaptığı çalışmalarla dikkat çekmektedir (Arslangüdoğdu, 2013; 2021; Arslangüdoğdu & Bacak, 2015; Beşkardeş vd., 2014; Beşkardeş, 2021; Oğurlu & Ünal, 2016; Tecimen, 2013).

Çizelge 16

Hayvanlarla İlgili Terim Makaleleri

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Zeynel Arslangüdoğdu	2013	Karatavuk'un Yöresel İsimleri	ATD
H. Barış Tecimen	2013	Toprak Solucanlarını Sınıflandırma Terimleri Üzerine Bir Değerlendirme	ATD
Vedat Beşkardeş, Yaşar Burak Uslu ve Burçin Uslu	2014	Geyik İle İlgili Terimler Üzerine Düşünceler	ATD
Zeynel Arslangüdoğdu ve Ergün Bacak	2015	Türkçe Kuş İsimlendirilmesinde Yabancı Dil Etkilerinin Değerlendirilmesi	ATD
İdris Oğurlu ve Yasin Ünal	2016	Bağırtlaklı Kuş	ATD
Zeynel Arslangüdoğdu	2021	Türkiye'de Ağaçkakanların Geleneksel İsimleri	ATD
Vedat Beşkardeş	2021	Türkiye'de Memeli Hayvanların Türkçe İsimlendirilmesi Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme	UAS

* ATD = Avrasya Terim Dergisi; UAS = Uluslararası Adbilim Sempozyumu

Havza amenajmanı ile ilgili kavramlar diğer alanlara göre daha önce makale olarak yayınlanmış ve Çizelge 17'de sunulmuştur. Bazı mera amenajmanı kavram ve terimleri hem 1975'de hem de 2003'de çalışmalara konu edilmiştir (Uluocak, 1975; Yüksek vd., 2003). Ormancılık bilimlerinde terim kullanımı açısından Orman Fakültesinin en yetkin isimlerinin başında olan Prof. Dr. Ertuğrul

Görcelioğlu iki çalışmasıyla konuya katkı sağlamıştır. Bunlardan ilkinde erozyon devresi kavramı incelenmiş ve anlamı açıklığa kavuşturulurken ikinci çalışmada dinamik denge kavramı üzerine odaklanılmıştır (Görcelioğlu, 1975; 1976). Ormancılık bilimleri dışında ormancılığın temel kavramlarından olan erozyon terimi de incelemelere konu edilmiştir (Karaoğlu, 2016).

Çizelge 17

Havza Amenajmanı İlgili Terim Makaleleri

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Nihat Uluocak	1975	Mera ve Mera Amenajmanı ile İlgili Kavramlar ve Bazı Önemli Terimler	İÜOF
Ertuğrul Görcelioğlu	1975	Erozyon Devresi Kavramı ve Dere Havzalarının Gelişimi	İÜOF
Ertuğrul Görcelioğlu	1976	Dağlık Arazi Dere Havzalarının Jeomorfolojik Gelişiminde Dinamik Denge Kavramı ve Bunun Havza Amenajmanı Bakımından Önemi	İÜOF
Turan Yüksek, Filiz Yüksek ve Özgür Eminağaoğlu	2003	Bazı Mera Amenajmanı Terimleri ve Tanımlamaları	KÜOF
Mücahit Karaoğlu	2016	Erozyon mu?	ATD

*ATD = Avrasya Terim Dergisi; İÜOF = İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi; KÜOF = Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi

Ormancılık bilimlerinde terimle ilgili çalışmalar içinde orman ve ormancılık terimleri etrafında yapılan çalışmaların sayısı son dönemde 13'e ulaşmıştır (Çizelge 18). Ormancılık bilimlerinin temel kavramları olan orman üzerine hem ülke birikimi (Sevgi, 2013b) hem de dünya birikimi ortaya koyulmuştur (Lund, 2014a; b). Ayrıca orman kalıntısı ile kalıntı orman arasındaki ayırım incelenmiştir (Demirtaş vd., 2018). Orman sözcüğünün köken bilgisi terim açı-

sından çalışma konusu edilmiştir (Küçükalfa, 2015). Doğrudan ormancılık terim sözlükleri ve çalışmaları üzerine yapılan araştırmalar ise ayrıca dikkat çekicidir (Sevgi & Aydın, 2007; Sevgi & Tecimen, 2008; Sevgi, 2015a; c; 2016b). Prof. Dr. Mustafa Yılmaz ve Orman Yüksek Mühendisi Erhan Kılıç ise Osmanlı Türkçesi metinlerinde ormancılık terim çalışmalarıyla (Kılıç & Yılmaz, 2019; 2021) konuya yeni bilgilerle destek olmuşlardır.

Çizelge 18

Orman ve Ormancılık İlgili Terim Makaleleri

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Orhan Sevgi ve Abdurrahim Aydın	2007	"Kar ve Çiğ Sözlüğü" Üzerine Bir Değerlendirme	İÜOF
Orhan Sevgi ve H. Barış Tecimen	2008	Ormancılık Bilimlerinde Terim Çalışmaları	İÜOF
Serhun Sağlam ve Ulaş Yunus Özkan	2011	Kent Ormanı Kavramı ve Planlama Örnekleri	UAOÇS
Orhan Sevgi	2013b	Orman(-lar), Ormanlık Alan ve Orman Alanı Terimleri: Kullanım Sorunları ve Öneriler.	ATD
H. Gyde Lund	2014a	What Is A forest? Definitions Do Make A Difference An Example From Turkey	ATD
H. Gyde Lund (Çeviren Bekir Kayacan)	2014b	Orman Nedir? Tanımlar Farklı Sonuçlar Doğurur Türkiye Örneği	ATD
Orhan Sevgi	2015c	"Yerli Ormancılık Terimleri" Çalışması	ATD
Ahmet Küçükalfa	2015	Orman-Orman Etimolojisi Üzerine	İÜOF
Orhan Sevgi	2015a	Terim Kaynakçasına Katkılar: Ormancılık Bilimleri Terim Sözlük ve Makaleleri	ATD

Çizelge 18*Orman ve Ormanlık İlgili Terim Makaleleri (devamı)*

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Orhan Sevgi	2016b	Ormanlık'ta Terim Çalışmalarının Seceresi	ATD
Ahmet Demirtaş, Ali Açıkgöz, Banu Avcioğlu, Başak Avcioğlu Çokçalışkan, Binnur Özkan, Can Çokçalışkan, Can Yücesoy, Çiğdem Önal Emiroğlu, Dursun Baş, Elif Mercan, Esra Boztepe, Fuat Turan, Gözde Odabaş, Hande Akçakoca, Hande Ceylan, Hıdır Düzkaya, İsmail Hakkı Güney, Mustafa Bektaş, Mustafa Gökmen, Özden Kaya, Özgür Güner, Peren Tuzkaya, Salih Usta, Selçuk Akçay, Serdar Ölez, Serpil Kütahya, Soley Soyaltın, Şule Ölez, Tuğrul Körüklü, Yücel Tekin	2018	Orman Kalıntısı Mı, Kalıntı Orman Mı?	ATD
Erhan Kılıç ve Mustafa Yılmaz	2019	Osmanlı Döneminde Yayınlanan Ormanlıkla İlgili İlk Eserlerde Geçen Bazı Terimler ve Önemi	ATD
Erhan Kılıç ve Mustafa Yılmaz	2021	Türkçenin Söz Varlığı İçerisinde Dolap Kelimesinin Kullanımı ve Ormanlıktaki Yeri	ATD

* ATD = Avrasya Terim Dergisi; İÜOF = İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi; UAOÇS = I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu

Orman Endüstri Mühendisliği kapsamında dikkat çeken iki terim çalışması Çizelge 19'da verilmiştir. Orman endüstrisi hocalarının içinde önemli yeri olan Prof. Dr. Adnan Berkel'in *Kereste Endüstrisi Ders Notları* terim açısından incelenmiş böylece terimlerin nasıl yapılandırıldığı ve anlamlandırıldığı ortaya koyulmuştur (Görgün & Ünsal, 2016). Orman endüstrisi alanında dikkat çeken

bir diğer çalışma ise *Odun Anatomisi* kitaplarının terim açısından incelenmesidir (Hızal, 2021). Bu iki çalışma, Orman Endüstrisi Mühendisliği terimleri konusu ile ilgili öğretim üyelerinin dikkatine sunulmuş ve terim çalışmalarının yapılması konusunda teşvik edici nitelikte olmuşlardır.

Çizelge 19*Orman Endüstri Mühendisliğiyle İlgili Terim Makaleleri*

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Hızır Volkan Görgün ve Öner Ünsal	2016	Prof. Dr. Adnan Berkel'in Kereste Endüstrisi Ders Notunda Terim Kullanımının İncelenmesi	ATD
Kamile Tırak Hızal	2021	Odun Anatomisi Kitaplarında Yaşanılan Terim Karmaşası	ATD

* ATD = Avrasya Terim Dergisi

Ormanlık bilimleri kapsamında Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde yapılan terim çalışmaları Çizelge 20'de sunulmuştur. Peyzaj mimarlığı terim çalışmalarında Doç. Dr. Mert Ekşi'nin makaleleri ağırlık kazanmış ve terim konusunu çalışmalarında işlemiştir. Türkçe çatı bahçesi kavram ve terimi bütün kullanımlarıyla ortaya koyulmuş ve konu serimlenerek çözümlenmiştir (Ekşi, 2014). Kültürel peyzaj kapsamında geleneksel yaşam terimleri değerlendirilmesi (Ekşi & Akdağ, 2017), diğer taraftan Beşiktaş İlçe-

si sokak adlarını peyzaj terimleri açısından incelenmesi (Ekşi & Türk, 2020) konuya yeni bakış açıları ve çalışma alanı göstermesi açısından son derece ufuk açıdır. Ayrıca peyzaj mimarlığı kapsamında kullanılan türlerin isimleri ile yöresel isimler arasında ilişkiler ortaya koyulmuştur (Yener, 2022). Kent yeşil alanlarının hesaplanmasına yönelik terimlerin açıklığa kavuşturulması ise uygulamaya kolaylık sağlayacak niteliktedir (Akkemik vd., 2021).

Çizelge 20*Peyzaj Mimarlığıyla İlgili Terim Makaleleri*

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Mert Ekşi	2014	Çatı Bahçesi Kavramı ve Terim Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme	ATD
Mert Ekşi ve Sümeyya Akdağ	2017	Antalya Kumluca'nın Geleneksel Yaşam Terimleri ve Kültürel Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi	ATD
Mert Ekşi ve Elif Türk	2020	Beşiktaş İlçesi Sokak Adlarının Peyzaj Terimleri Açısından İncelenmesi	ATD
Ünal Akkemik, Muhibe Aslı Alp., Orhan Sevgi ve Mert Ekşi	2021	Kentsel Yeşil Alan Hesaplamasında Kullanılan Bazı Terimler Üzerine Kısa Bir Değerlendirme ve Öneriler	ATD
Ş. Doğanay Yener	2022	Juglans regia L. Bitkisinin Türkiye'deki Yöresel İsimleri Üzerine Bir Araştırma	ATD

* ATD = Avrasya Terim Dergisi

Ormanlık bilimlerinin bazı terimleriyle ilgili çeşitli makaleler Çizelge 21'de sunulmuştur. Ormanlık bilimlerini de içeren fen bilimleri sözlüklerinin Türkçe sözcük kullanımı incelenmiş ve yabancı dilden okunuşların kullanımının yüksek olduğu belirlen-

miştir (Sevgi, 2004). Orman ekosistemleri için, çok önemli olan su kavramları konusunda, Türkiye Türkçesinde su ve kullanımları üzerine mevcut geleneksel kavramların sınıflandırılması yapılmış ve Türkçenin zenginliği ortaya koyulmuştur (Esin, 2013). Gelenek-

sel ormanlık terimleri konusunda Doç. Dr. Taner Okan ve arkadaşlarının 2017 yılında yayınladığı çalışma daha önce ormanlık bilimleri kapsamında yapılan geleneksel terimlerin derlenmesi çalışmalarının devamı niteliğindedir. Bilim dili ya da yayın dilinin önemi ve Türkçe dışındaki kullanımların olumsuz etkileri *Türkiye Flora ve Vegetasyonu Bibliyografyası* bağlamında ortaya konularak dil bilincinin gelişimine katkı sağlanmaya çalışılmıştır (Sevgi, 2017). Günümüz revaçta kavramların başında gelen yeşil kavramı ve türevlerindeki kapsayan bazı yeşil terimler ve anlamları ayrıntılı olarak belirtilmiştir (Sevgi, 2020e). Bunların yanısıra TÜBA terim sözlüklerinin *Mühendislik Bilimleri Sözlüğü* tanıtılmış, sözlük yazımının nasıl yapılması gerektiği konusunda örnek olacak şekilde ifade edilmiştir (Sevgi, 2020a). Ormanlık ekonomisi konusunda gelecekte yapılacak çalışmalara hem örnek hem de teşvik edi-

ci yayını Dr. Öğr. Ü. Tuğba Deniz 2020 yılında "*Ormanlıkta Pazarı Olmayan Mal ve Hizmetlerin Değerlerinin Belirlenmesi İle İlgili Temel Kavramlar*" başlığıyla yayınlamıştır. Özellikle ormanlık alanlar gibi doğal alanlara yönelik değerlerin belirlenmesinde kullanılan veya kullanılacak terimler ortaya koyularak bu alandaki eksikliklerin giderilmesini sağlamış olup doğal alanların özeldir ormanların kıymetlendirilmesinde çeşitli öğeleri ve işlevlerin dahil edilmesi gerekliliği belirtilmiştir (Deniz, 2020). Mantar terimi ve ilgili terimler ise uzun dönemden beri tartışma konusudur (Acer, 2021). Ormanlık bilimleri ile adbilim arasındaki yakın ilişkilerin ortaya koyulması ormanlık açısından daha önce etki-leşime girmediği bir alan olarak görülmesine rağmen çok yakın ilişkilerinin olduğu tespit edilmiştir (Sevgi, 2021a).

Çizelge 21

Ormanlık Bilimlerinin Bazılarıyla İlgili Terim Makaleleri

Yazar(lar)	Yıl	Yayın İsmi	Yayın Yeri*
Orhan Sevgi	2004	Fen Bilimleri Sözlüklerinde Türkçe Kelime Kullanımı	UAS
İlker Esin	2013	Türkiye Türkçesinde Su ve Kullanımı Üzerine Geleneksel Kavramlar	ATD
Taner Okan, Coşkun Köse, Elif Başak Aksoy, Nesibe Köse ve Jeffrey R. Wall	2017	Türkiye’de Kestane (<i>Castanea sativa</i> Mill.) ve Kullanımı Üzerine Geleneksel Terimler	ATD
Orhan Sevgi	2017	Türkiye Flora ve Vegetasyonu Bibliyografyası Bağlamında Bilim Dili Üzerine Bir İnceleme	ATD
Orhan Sevgi	2020	Yeşil Terimler ve Anlamları	ATD
Orhan Sevgi	2020	TÜBA Türkçe Terim Bilimleri Sözlüğü Çalışmalarının Yeni Ürünü; Mühendislik Bilimleri Sözlüğü	ATD
Tuğba Deniz	2020	Ormanlıkta Pazarı Olmayan Mal ve Hizmetlerin Değerlerinin Belirlenmesi İle İlgili Temel Kavramlar	ATD
Orhan Sevgi	2021	Ormanlık Bilimleri İle Adbilim İlişkisi	UAS
Sabiha Acer	2021	Mantarlar (Fungi) Âlemi İle İlgili Terimler Üzerine Bir Değerlendirme	UAS

* ATD = Avrasya Terim Dergisi; UAS = Uluslararası Adbilim Sempozyumu

Kitaplar

Ormanlık bilimleri üzerine yapılan yayınlar; 1) Orman Fakültelerinde yayınlanan kitaplar, 2) Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü gibi çeşitli ormanlık kamu kurumlarının bastığı kitaplar, 3) Ormanlık kamu kurumlarına bağlı araştırma enstitülerinin yayınladığı kitaplar, 4) Ormanlık yükseköğretim kurumları ve ormanlık kamu kurumlarında çalışan uzmanların yurt içi veya yurt dışında yayınlanan kitapları ve 5) Ormanlık sivil toplum kuruluşlarının yayınladığı kitaplar şeklinde sınıflandırılabilir.

Ormanlık üzerine yayın yapan kurumların sayısı son yıllarda artmış buna bağlı olarak yayınlarla ilgili kesin rakamlara ulaşmak zorlaşmıştır. Yaklaşık bir kitap sayısına ulaşabilmek için çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesinin 1892-1948 yılları arasında yayını olarak basılan kitap sayısı 11 adet olup İstanbul Üniversitesine bağlandıktan sonra 1949-2018 yılları arasında Orman Fakültesi yayını olarak basılan kitap sayısı ise 481³⁸ (Çepel, 1988; Çepel & Karaöz, 1998) ve 2018 yılından sonra ise bir kitap basılmıştır. Bu kitap sayısında doktora tezlerinin kitap olarak

basılması da dahildir. 1892-2007 yılları arasında öğretim üyelerinin Orman Genel Müdürlüğü ve diğer kurumlar tarafından basılan kitaplarının sayısı 259 adettir (Çepel, 1988; Çepel & Karaöz, 1998). 2007 yılından sonrada İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa (veya İstanbul Üniversitesi olarak) Orman Fakültesi öğretim üyelerinin kitapları basılmış olsa da sayısı belirlenememiştir. Böylece Ormanlık eğitiminin başlangıcı olan 1857’den günümüze kadar İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi öğretim üyeleri (2008-2021 arası dışarıda basılanlar hariç) tarafından yayınlanan kitap sayısı 752’dir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi kütüphane kayıtlarına göre 1974’den günümüze kadar 83 kitap yayınlanmıştır³⁹. Orman Genel Müdürlüğü yayınlarının 1938-2021’e kadar yaklaşık 1.450 kitap yayınlamıştır⁴⁰. Bununla birlikte diğer orman fakültelerinin yayınları ve öğretim üyelerinin başka kurumlarda yayınladığı kitaplar da düşünüldüğünde yaklaşık 2.500’ün üzerinde kitapla önemli bir birikim oluşmuştur.

Kitaplarda terim kullanımıyla ilgili sınıflandırmalar metnin *1969-2000 Arası Ormanlık Terim Çalışmaları* kısmında verilmiştir. Verilen söz konusu sınıflandırma Sevgi ve Tecimen 2008’de verilmiş ve Sevgi 2016b’de aynen kullanılmıştır. Bu kullanım türleri burada geliştirilerek ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

38 İstanbul Üniversitesi bölünmeden önce en son yayınlanan kitabın Orman Fakültesi yayın numarası 481 olarak verilmiştir.

39 Bu bilgiye ulaşılmasında yardımcı olan Prof. Dr. Ömer Kara’ya teşekkür ederim.

40 Orman Genel Müdürlüğü’nden sözlü elde edilen bilgiler.

1) *Terimin tanımlanmadan kullanılması* (Sevgi & Tecimen, 2008): Kitaplarda terimin tanımlanmadan kullanılması çok yaygındır. Ancak yeni terimlerin gerek Türkçeleştirilmesi gerekse ilk kullanılan okunuşlarının olduğu cümlelerde en azından dip not olarak verilmesi beklenir.

2) *Terimlerin yalnızca konunun girişinde tanımlanması* (Sevgi & Tecimen, 2008): Metinlerin sadece giriş bölümünde terimlerin açıklanmasının sınırlı bir şekilde verilmesi şeklinde görülmektedir.

3) *Terimle konunun aynı olması hâlinde terimin açıklanıp daha sonra da bir konu olarak işlenmesi* (Sevgi & Tecimen, 2008): Terim kitabın konusuyla aynıysa, öncelikle terimin açıklanması yapılmakta daha sonra terim konu olarak işlenmektedir. Kitaplarda bu yaklaşım yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin Prof. Dr. Necmettin Çepel'in "*Orman Ekolojisi*" isimli eserinde *ekoloji* ve *orman* terimi açıklanmakta daha sonrada *orman ekolojisi* teriminin tanımı yapılmakta ve kitabın tamamında söz konusu terim konu olarak işlenmektedir.

4) *Ana konunun dışında kalan yan konularda geçen terimlerin dipnot olarak verilmesi ve tanımlanması* (Sevgi & Tecimen, 2008): Herhangi bir kitapta konuyla ilgili yan konuların içinde geçen ve metnin anlaşılmasını kolaylaştıran terimlerin dipnotta açıklanması yoluna gidilmiştir. Ormanlık kaynaklarında bu kullanım yaygın olarak görülmektedir.

5) *Alt bölümlerde terim ve kavramların başlık olarak kullanımı*: Kitapların çok az kısmında terim ve kavrama alt bölüm düzeyinde yer verildiği görülmektedir. Bu konuda sınırlı örneklerden biri Prof. Dr. Necmettin Çepel'in "*Toprak-Su-Bitki İlişkileri*" isimli eserinin 8.2. bölümü "*Su Bilançosu Kavramı*" başlığını taşımaktadır (Çepel, 1993). Bir diğer örnek ise Prof. Necdet Özyuvacı'nın "*Meteoroloji ve Klimatoloji*" adlı eserinin 2.1. bölümünün "*Isı İletimi ve İlgili Bazı Temel Kavramlar*" başlığına sahip olduğu görülmektedir (Özyuvacı, 1999).

6) *Yabancı terime karşılık Türkçe terim önerilmesidir* (Sevgi & Tecimen, 2008): Çeşitli kitaplarda yabancı dilden okunuşların hemen yanına parantez içinde Türkçesi verilmekte fakat yabancı dilden okunuşun kullanımıyla devam edilmektedir. Kitaplarda yeni terim önerisi genel olarak "*Yabancı dildeki terimlerin Türkçeye aktarımları sırasında terimin Türkçe karşılıklarının üretilmesi yerine olduğu gibi Türkçeye alınması hatta Türkçe ses uyumuna uygunluğunun bile denetlenmemesi söz konusudur. Türkçe karşılık önerilerinin gösterimi ise; "Türkçe terim (yabancı terim) veya yabancı terim (Türkçe Terim)" şeklindedir. Yabancı bir terime veya kullanılan yabancı kelime okunuşuna karşılık önerilen kelimelerin ise yeterince değerlendirilmediği, ilgili kelimedeki kök ve eklerin neden seçildiği veya seçilmeyenlerin neden seçilmediği, başka öneriler varsa bunlara atıf yapılmadığı görülmüştür. Bu tarz önerilerde ilgi çekici olan daha sonraki cümlelerde Türkçe terimin yerine yabancı terimin kullanılmış olmasıdır.*" (Sevgi & Tecimen, 2008, s. 5) şeklindedir.

7) *Dizin yapma geleneği kapsamında terimlerin dökümü*: Kitaplarda dizin yapma alışkanlığının günümüzde olduğu görülmektedir.

Dizineleme daha ziyade 1980'lerden sonra görülmeye başlanmış ve günümüzde yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Böylece metnin içinde geçen temel kavram ve terimleri topluca görmek mümkündür. Bununla birlikte dizinde yer alan kavram ve terimlerin seçilme ölçütleri belirsizliğini korumaktadır.

8) *Sözlükçe hazırlama*: Kitabın sonuna veya bir bölüm olarak konuyla ilgili temel ve ayrıca tanımlanması gereken terim ve kavramların sözlüğünün eklenmesi maalesef sınırlı yayında yapıldığı görülmektedir. Örneğin, ormanlıkta yıllık halka konusu uzun dönemden beri çalışılmaktadır. Yıllık halkalar dendrokronoloji açısından incelenmesinin sistematik hale gelmesinde Prof. Dr. Ünal Akkemik'in 1997 yılında tamamladığı "*Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki Pinus nigra Arn. ve Abies cilicica Carr. Üzerinde Dendrokronolojik Araştırmalar*" isimli doktora tezi dönüm noktası olmuştur. Daha sonrada konuyla ilgili ilk *Dendrokronoloji* kitabında 7. Bölümde "*Bazı Önemli Terimler ve Anlamları*" kısmında 109 terim tanımlanmış, terimlerin İngilizce karşılıkları verilmiş ve bölüm sonunda dizinenmiştir (Akkemik, 2004, s. 225-241). Bu yaklaşımın ormanlık bilimlerinde terimlerin doğru kullanımını pekiştiren bir yaklaşım olduğu görülmektedir.

9) *Atıf yapma*: Bazı sınıflandırmalarda kullanılan veya bazı terimler Türkçeye aktarılırken yeni terim üretmeye konu olduğundan söz konusu terimler kullanılırken bir dip notta makalede (ya da kitapta) kullanılan terimlerin hangi kaynaktaki biçim ve anlamına göre kullanıldığı yönünde atıf yapılabilir. Bu tür atıflar ana kaynaktaki sunulan bilgilerin önüne geçmemelidir. Toprak sınıflandırılmasında kullanılan çeşitli adlandırmaların Türkçe karşılıkları üretilen bir çalışmada kullanılan Türkçe terimlerin başka yayında kullanımında yapılacak atıflar bu niteliktedir. Benzer şekilde bazı kavram ve terimlerin Türkçe karşılıklarında birden fazla olduğunda hangisinin tercih edildiğinin belirtilmesi açısından da Türkçe terime atıf yapılabilir. Bu yaklaşımın ormanlık kaynaklarında kullanılmasına yönelik örneklere rastlanacağı düşünülmektedir.

Kitaplarda yukarıda verilen terim kullanım şekillerinden bazen bir tanesine rastlanırken bazen de birkaçını bir arada görmek mümkündür.

Ormanlık Mevzuatı

Hukukla ormanlık bilimleri arasındaki terimle ilgili ilk resmî te-masın Yargıtay 3'üncü Ceza Dairesi Başkanlığının 09.04.1963 tarihli ve 147 sayılı yazısıyla başladığı kabul edilebilir (Anonim, 1964). Yazıda doğrudan ormanlıkla ilgili geleneksel ve bilimsel terim ve kavramların anlamı sorulmaktadır (Anonim, 1964). Orman Kanunu'nun en önemli maddesi orman tanımının yapıldığı maddedir. Bunun dışında uygulamada gelenekleşmiş olan mevzuatın (kanun, yönetmelik ve yönerge gibi) ilk maddelerinin konuyla ilgili terimlere ayrılmasıdır. Böylece ormanlıkla ilgili bütün hukuk düzenlemelerinde ormanlığın temel terimlerinin tanımlanması gerekmiştir. Bu ormanlık terimlerinin hem uygulamada kullanılmasını hem terim anlamının ayrıntılı düşünülmesini önceleyen önemli bir etki yaratmaktadır. Fakat bu etkinin ne kadar olduğu ve ne şekilde olduğu üzerine yapılan bilimsel çalışmaların eksikliği konunun anlaşılmasını engellemektedir.

10. Ormanlık Bilimlerinde Canlı ve Cansız Adları

Canlı isimleriyle ilgili çalışmalar sadece ormanlık alanıyla sınırlı değildir. Bu çalışmalar çok çeşitli alanlarda devam etmiştir. Söz konusu çalışmalar esas olarak meslek veya bilim alanlarının ihtiyaçlarına göre devam ettiğinden birbiriyle ilişkisi sınırlıdır. Canlı isimleri çalışması adbilim altında bütüncül bir yapı kazanabilme imkânı yakalayabilir. Fakat Türkiye Türkçesinde canlı adları konusunda kuramsal çerçeve oldukça geç şekillenmiştir. Bu kuramsal çerçevede Prof. Dr. İbrahim Şahin'in 2015 tarihli *Adbilim* isimli çalışması dönüm noktası olmuştur. Söz konusu yayında canlıbilimleri bitkiadibilim (Fitonimi) ve hayvanadibilim (zoonimi) olarak ayrılmış (Şahin, 2015) ve bunlara ek olarak mantar, liken gibi canlı adlarının da ayrı değerlendirilmesi konusunda öneriler olmuştur (Sevji, 2021a). Adbilim alanında canlı adlarının kuramsal çerçevesi yanı sıra cansız adlarının kuramsal çerçevesi ortaya konulmuş olup rüzgaradibilim (anemonimi), yeradibilim (toponomi) gibi çeşitli toplum ürünleri de belgeadları (dokümantonimi), örgütadibilim (ergonimi), eseradibilim (hrematonimi) ve araçadibilim (poreyonimi) başlıkları altında değerlendirilmiştir (Şahin, 2015). Bu kuramsal çerçeve canlı ve cansız adları çalışmalarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Canlı Adlandırması

Türkiye'de bulunan canlıların önemli kısmı ya doğrudan orman alanlarının içinde ya da ormana bitişik alanlarda yaşamaktadır. Orman alanları su kenarında olabileceği gibi orman içinde kalan tatlı su ortamlarında orman kapsamında değerlendirilebilir. Bundan dolayı canlıların geleneksel isimlendirmeleri ormanlık alanlarda veya bitişğinde (aynı zamanda su ortamlarının kenarında olabilir) yaşayan kişiler tarafından yapılmıştır. Fakat bu isimlendirmelerin derlenmesi, değerlendirilmesi ve anlamlandırılması ormanlığın dışında çeşitli bilim dalları tarafından da yapılmaktadır. Bu çalışmalar, etnobotanik, biyoloji, ziraat, dilbilim, adbilim alanlarında devam etmektedir. Böylece ormanlık bilimlerinde yer alan canlıların isimleri konusunda yararlanılabileceği çok geniş bir külliyat oluşmaktadır. Ormanlık öğretim ve uygulamalarının doğrudan canlılara dayanması canlı adlarını ormanlık bilimlerinde öne çıkarmaktadır. Bu özellik ders isim ve konularına da yansımaktadır. Örneğin ibreli ve yapraklı ağaçların sistematiği dersleri, orman entomolojisi gibi. Ormanlığın kendi öz varlıkları olan canlıların isimleri ile ilgili geleneksel terimler, dergilerde yer alan makalelerde ve kitaplarda doğrudan kullanılmıştır. Hatta bitki adları konusuna odaklanılmış fakat geleneksel adların istenilen seviyede kullanılmadığı üç adet sözlük (Eliçin, 1971; 1980; Sarıbaş, 2006) yayınlanmıştır.

Türkçede canlı adları üç kaynaktan gelmektedir. Bunlardan ilki geleneksel adlandırma, ikincisi daha önce yazılan konuyla ilgili metinler ve üçüncüsü günümüzde üretilen yeni adlardır. Geleneksel adlandırma bitki ve hayvanlarda yaygın olarak yapılmış fakat bu değerli bilgilerin derlenmesi henüz tamamlanmış değildir. Bu konuda yapılacak çok sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Hatta Türkiye coğrafyasında dahi bu çalışmalar istenilen düzeyde değildir.

Türkçenin tarihsel gelişimine bağlı olarak değişik alfabelerde yazılmış metinlerde canlı isimlerinin günümüz Türkçesine gerek yazım şekli açısından gerekse hangi canlıyı ifade ettiği konusunda yapılan çalışmalar bu alanda yazılan tarihi metin sayısı ile ki-

yaslandığında yetersizdir. Buna ek olarak, eski metinler üzerinde tarih, edebiyat gibi alan uzmanları çalıştığından ve bu kişilerin de canlılar konusunda kendi alanları kapsamında ilgi duymamaları, söz konusu canlı isimlendirmeleri birikimlerinden yeterince faydalanmayı engellemektedir. Altay bölgesinden Rusça kaynaklardan çeviri yapanlar bölgede doğal bulunan bir ağaç türü olarak karaçam adını rahatlıkla çevirilerinde kullanmaktadır. Oysa Altay bölgesinden karaçam olarak bilinen ağaç türünün doğal bir yayılım göstermediği ve karaçam adının Akdeniz bölgesiyle örtüştüğü konusuna dikkat etmemektedir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Günümüzde üretilen adların bazılarında ne geleneksel adlandırma ne de eski metinlerde yer alan canlılarla ilgili yapılmış çalışmalardan yararlanılmadığı görülmektedir. Sadece sistematik bilgisine sahip olmakla isim verme yetkisine sahip olunacağı kanısı Türkçe canlı adları kültürüne ve canlı adlarına zarar vermenin kaynağına dönüşmüştür. Oysa tüm bilimsel bilgide olduğu gibi canlı adlarında da bir birikim bulunmakta, bu konuda yapılacak çalışmaların söz konusu birikime yapılan katkılarla bir anlam kazanmaktadır. Birikimden uzak çalışmalar ancak bireysel ilgileri ifade etmektedir.

Bitki Adları

Bitki adları çeşitli bilim alanlarının kesiştiği bir noktada bulunmaktadır. Eski dönemlerde tıp ve eczacılığın bünyesinde yoğun olarak kullanılan geleneksel bitki adları günümüzde tamamlayıcı tıp, geleneksel tıp gibi alanlar altında devam ederken, bu alanların yanı sıra dilbilim, bitkibilim, ormanlık, ziraat, antropoloji, ekonomi gibi çok çeşitli alanlarda bitki isimleri yoğun olarak kullanılmaktadır.

Tarihi metinlerde, örneğin 18. yüzyılda yazılan Tabibnâme'de yer alan bitki adları ortaya koyulmuştur (Ayan & Karpuz, 2020). Hezâr-fen Hüseyin Efendi'nin yazdığı Fihri'sü'l-Ervâm isimli Türkçe tıp terimleri sözlüğünün bir kısmında bitki isimleri için sözlükte maddebaşları Türkçe yapılmış ve açıklama yapılmadan Arapça, Yunanca, Farsça, İbranice, Süryanice, Hintçe, Çince, Berberice karşılıkları verilmiştir (Demir, 2012). Özellikle tarihi metinlerde bitki adlarının belirlenmesinde zorluklar bulunmaktadır. Tarihi tıp metinlerinde bulunan bitkilerin isimlerinin açıklığa kavuşturulması ve Latince karşılıklarının belirlenmesinde Prof. Dr. Mustafa Koç ve Prof. Dr. Eyyüp Tanrıverdi'nin (2018) *El-Kânûn Fi't-tıp'ın* tercüme sözlüğünde kullandıkları yaklaşım iyi bir başlangıç olabilir.

Türkçe bitki adlarının kullanıldığı ilk kapsamlı sözlük çalışması Bedevian (1936)'ya aittir. Özellikle sosyal bilimlerde yaygın olarak bilinen Bedevian'ın 1936 yılında yayınlanan "*Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names: In Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Languages, Including Economic, Medicinal, Poisonous and Ornamental Plants and Common Weeds*" sözlüğü oldukça itibar görmektedir. Bununla birlikte bitki sistematiğinde yaşanan önemli değişiklikler bu sözlüğün sonraki basımlarına yansıtılmamış genelde tıpkı basımları yapılmıştır (Bedevian, 2021). Söz konusu sözlük dönemini yansıtması açısından tarihi değerini korumaktadır.

Türkçe bitki adları açısından 1968'de Prof. Dr. Asuman Baytop'un yayınladığı "*bitkilerimizin yerli adları*" çalışmasıyla konu bilimsel

açından daha düzenli çalışılmaya başlanılmıştır. Son dönem çalışmaları içinde Baytop'un 1997'de yayınladığı "Türkçe Bitki Adları Sözlüğü" isimli çalışması ile Tuzlacı'nın 2006 ve 2011 yıllarında yayınladığı "Türkiye Bitkileri Sözlüğü (A Dictionary of Turkish Plants)" isimli eserleri konuyla ilgili en etkin çalışmalardır. Bu temel çalışmaların dışında çeşitli yörelerde yapılan etnobotanik çalışmalarda yöresel (mahalli) isimler derlenmekte ve bitkilerin Latince bilimsel adları ile birlikte sunulmaktadır (Akçiçek & Vural, 2003; Akgül, 2009; Altundağ & Özhatay, 2009; Sevgi ve ark., 2018; Tuzlacı, 2011).

Bitki adları konusunda adbilim kapsamında Prof. Dr. İbrahim Şahin danışmanlığında Ebru Ada Kokdaş'ın yaptığı 2021 yılında tamamladığı "Adbilim Açısından Yerel Bitkiadları (Fitonimler): İzmir Örneği" isimli doktora tezinde adbilimin bütün imkânları kullanılmıştır. İzmir'de 65 köyde 16.673 bitki adı derlenmiş, tekrardan arındırılmış olan sayısı ise 2.340 bitki adı adbilimcil yöntem ve terimbilim çerçevesinde anlamsal ve yapısal incelemeye konu edilmiştir (Ada-Kokdaş, 2021). Çalışma sonunda 1.892 bitkinin kimliklendirilmesi yani bitkinin resmi, Latince ismi ve köylerde verilen isimler gibi bilgilerin bulunduğu bir kayıt sistemi sunulmuştur (Ada-Kokdaş, 2021). Çalışma geleneksel bitki adlarının derlenmesinde adbilimin açık katkılarını göstermesi açısından son derece önemlidir.

Bitki kullanımına dayalı tarım ve orman alanlarını konu alan mesleklerde ve bilim alanlarında bitki adları çok eskiden beri gündemde olan bir konudur. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kapsamında Prof. Dr. Kurt Krause'in (1939) eseri "*Çiçekli Nebatlar*" adıyla Dr. Selahattin Kuntay tarafından yayınlanmış ve söz konusu eserde familya ölçeğinde Türkçe isimler kullanılmıştır. Ormanlık bilimlerinde ise Türk Dil Kurumu dışında ülke çapında mesleki derleme kapsamında geleneksel bitki isimlerinin halk ağzından toplandığı belirlenmiştir (Sevgi, 2012a⁴¹; 2015c). Bunların dışında özellikle bitki sistematigi konusunda eser veren Orman Fakültesi öğretim üyeleri Kayacık (1980; 1981; 1982), Yaltırık (1988a; b) ile Yaltırık ve Akkemik (2011) ağaç ve çalılar üzerine yazılan kaynaklarda Türkçe adları yoğun olarak kullanmışlardır. Söz konusu eserlerde kullanılan bitki adları ayrıca çalışmalara konu olmuştur (Akkemik, 2017). Bunun dışında ormanlık bilimleri kapsamında bitki adları sözlükleri de yazılmıştır (Eliçin, 1971; 1980; Sarıbaş, 2006).

Tarihi tıp kitaplarında Türkçe bitki isimlerinin bir kısmı kültür bitkilerine ait olsa da önemli kısmının orman alanlarında bulunan türlere ait olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalar dilbilim bölümlerince yazıldığından Türkçe adlarının yazılması önemli katkılar sağlarken addan sonra parantez içinde belirtilen sistematik isimlerinin nasıl belirtildiği tartışmaya açıktır. Özellikle Türkçe adlardan bitki türlerinin sistematik adlarının belirlenmesi bilimsel açıdan tartışmalıdır. Örneğin "Türkiye'de mayasıl otu olarak bilinen bitkilerin *Achillea L.*, *Aetheorhiza Cass.*, *Ajuga L.*, *Aris-tolochia L.*, *Artemisia L.*, *Cardamine L.*, *Ceterach DC.*, *Chelidonium L.*, *Cichorium L.*, *Cnicus L.*, *Crepis L.*, *Digitalis L.*, *Ferulago W. Koch.*, *Foeniculum Miller.*, *Hypericum L.*, *Marrubium L.*, *Opopanax W. Koch.*, *Plumbago L.*, *Telephium L.*, *Teucrium L.* ve *Ziziphora L.*

Şekil 7.

Türkiye'de Geleneksel Adlandırma İle Sistematik Adlandırma Arasındaki İlişkiler

Geleneksel = Sistematik
Geleneksel 1, Geleneksel 2, Geleneksel 3...= Sistematik
Geleneksel 1 = Sistematik 1, Sistematik 2, Sistematik 3...
Geleneksel 1, Geleneksel 2, Geleneksel 3... = Sistematik 1, Sistematik 2, Sistematik 3...

cinslerine ait olduğu belirlenmiştir. Bu 21 cinste bulunan 32 türe ait 39 taksonun adlandırıldığı bölgeler, diğer yöresel isimleri, hangi hastalık için kullanıldıkları ve yer aldığı kaynaklar liste halinde sunulmuştur. Halkımızın en fazla *Ajuga (Lamiaceae)*, *Hypericum (Hypericaceae)* ve *Teucrium (Lamiaceae)* cinslerine ait türleri mayasıl otu olarak adlandırdığı belirlenmiştir." (Sevgi & Kızılarlan, 2013, s. 17). Dolayısıyla Türkçe ad olarak mayasıl otu kullanılan bir yörede sistematik bilgisi olmadan bunun hangi tür olduğunun belirlenmesi tartışmaya açıktır. Geleneksel adlandırma ile sistematik adlandırma ilişkileri Şekil 7'de verilmiştir. Geleneksel adlar ile sistematik adlar birbiriyle eşleşmesi ancak dar populasyona sahip ve sınırlı bölgelerde bulunan bitkiler veya sınırlı bölgede yaşayan insanların verdiği adlarda görülmektedir. Söz konusu ilişkinin önemli kısmında şekilde belirtilen diğer ilişkiler bulunmaktadır. Bu ilişki örnekleri geleneksel bitki adları sözlüklerinde bulunmaktadır (Baytop, 1997; Tuzlacı, 2011).

Her hangi bir dönemde yazılmış genel sözlük, tıp, eczacılık veya diğer konularda Türkçe ismi geçen bitki adlarının bitki sistematiginde ki (yaygın olarak kullanılan Latince ismi) yeriyile ilgili çok dikkatli olunması gerekmektedir. Çeşitli çalışmalarda görülmektedir ki (Baytop, 1997; Tuzlacı, 2006; 2011; Sevgi & Kızılarlan, 2013) ve yukarıda verilen geleneksel adla ile sistematik ad arasındaki ilişkiler gösteriyor ki bu iş birkaç kaynağa bakılarak yazılacak bir husus değildir.

Sözgelimi 16. yüzyılda yazılı bir metinde rastlanan "babadye" bitki adının da ilgili metinde Farsçası'da "Papatya" olarak verilmiş olsun bu iki bilgiye dayanarak bitki sistematiginde ki adının *Matricaria chamomilla* olduğunun belirlenmesi son derece sakıncalıdır. Çünkü;

1. Babadye sözcüğünün günümüzdeki papatya bitkisini ifade ettiğinin kanıtı nedir? veya bu yargıya nasıl varılmaktadır?
2. Babadye sözcüğünün familya ismi mi? Cins ismi mi? Yoksa tür ismimi olduğunun nasıl anlaşılmalıdır.
3. Günümüzde papatya adının çalışmalara göre *Archillea*, *Anthemis*, *Argyranthemum*, *Bellis*, *Chamaemelum*, *Chrysanthemum*, *Crepis*, *Euryops*, *Matricaria*, *Pulicaria*, *Tanacetum*, *Tripleurospermum* olmak üzere 13 cinse ait 32 türe verildiği biliniyorsa söz konusu sözcüğün *Matricaria chamomilla* olduğunun kanıtı nedir?
4. Tuzlacı (2011)'nin çeşitli kaynaklardan derlediği sözlüğünde Türkiye Türkçesinde papatya ismi verilen bitki türleri ve kullanıldığı yöreler aşağıda verilmiştir; *Archillea biebersteini* (Sivas), *Archillea sintenisli* (Sivas), *Anthemis* sp. (İstanbul, Mersin, Muğla, Sivas),

41 Söz konusu bildiri Farkındalık Yaratma: "Yerli Ormanlık Terimleri" Çalışması ismiyle 24-28 Eylül 2012 yılında düzenlenen VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı'nda sunulmuştur. Sunulan bildiri daha sonra 2015 yılında "Yerli Ormanlık Terimleri" Çalışması adıyla *Avrasya Terim Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 2012 yapılan Kurultay'ın kitabı ise 2020 yılında yayınlanmıştır.

Anthemis aciphylla var. *aciphylla* (Çanakkale, Mersin),
Anthemis aciphylla var. *dioscoidea* (Manisa),
Anthemis altissima (Muğla),
Anthemis auriculata (Manisa, Muğla),
Anthemis austriaca (Afyon, Aksaray, Ankara, Balıkesir, Çanakkale, Kırklareli, Manisa),
Anthemis chia (Antalya, İstanbul, Muğla, Tekirdağ),
Anthemis coelopoda (Çankırı),
Anthemis coelopoda var. *bourgaei* (Bursa, Manisa, Muğla),
Anthemis cotula (Amasya, Balıkesir, Çanakkale, Giresun, Iğdır, İstanbul, Muğla),
Anthemis cretia (Çankırı, Eskişehir),
Anthemis cretia subsp. *leucanthemoides* (Manisa),
Anthemis cretia subsp. *tenuiloba* (Kırklareli),
Anthemis fumariifolia (Nevşehir),
Anthemis kotschyana var. *kotschyana* (Niğde),
Anthemis pseudocotula (Iğdır, Manisa, Muğla),
Anthemis rigida (Muğla),
Anthemis tinctoria (Amasya, Muğla),
Anthemis tinctoria var. *pallida* (Ankara, Giresun, Iğdır, Malatya, Kahramanmaraş),
Anthemis tinctoria var. *tinctoria* (Çanakkale, Giresun, Iğdır, Kırklareli, Niğde, Sakarya),
Anthemis tomentosa subsp. *tomentosa* (Muğla),
Anthemis wiedemanniana (Aksaray, Elazığ),
Argyranthemum frutescens (Süs bitkisi),
Bellis annua (Muğla),
Bellis perennis (Ankara, Bartın, Elazığ, Isparta, İstanbul, Kırklareli, Konya, Muğla, Sakarya, Trabzon),
Bellis sylvestris (Muğla),
Chamaemelum mixtum (Muğla),
Chrysanthemum coronarium (Yurdumuzda yabancı olarak yetişen ve süs olarak yetiştirilen bir bitkidir),
Crepis vesicaria (İstanbul),
Euryops pectinatus (Süs bitkisi),
Matricaria chamomilla (Antalya, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Denizli, Giresun, Sinop),
Matricaria chamomilla var. *chamomilla* (Antalya, Aydın, Çanakkale, Muğla),
Matricaria chamomilla var. *recutita* (Ankara, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Manisa, Muğla),
Pulicaria vulgaris (Kocaeli),
Tanacetum parthenium (Çanakkale, Giresun),
Tripleurospermum monticolum (Aksaray, Erzurum, Iğdır),
Tripleurospermum oreades var. *oreades* (Erzurum),
Tripleurospermum parviflorum (Ankara, Elazığ, Iğdır, İzmir),
Tripleurospermum sevanense (Malatya) şeklinde kullanılmaktadır (Tuzlacı, 2011, s. 565-567).

Bununla birlikte, *Matricaria chamomilla* türüne sadece papatya denmemekte, Denizli'de *Akbabaç*, Balıkesir ve Çanakkale'de *Bo-*

başca, Muğla'da *Telli Papatya*, Balıkesir ve Çanakkale'de *Yoğurt Çiçeği* olarak da bilinmektedir (Tuzlacı, 2011, s. 1046-1047). Söz konusu türün *Matricaria chamomilla* var. *chamomilla* ve *Matricaria chamomilla* var. *recutita* alttürlerine daha başka isimlerde verildiği düşünüldüğünde Papatya = *Matricaria chamomilla* eşitliği şeklinde de sonuca ulaşılması bilimsel açıdan mümkün olmadığı görülmektedir.

Yukarıda verilen örnek özellikle bitki sistematiği konusunda yeterince bilgisi olmayanların çok yaygın olarak yaptıkları uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bitki adları konusunda Türkiye'de yanlış uygulamalar sadece bitki sistematiği konusundaki bilgi eksikliğinden kaynaklanmamaktadır. Türkiye'de son zamanlarda bitki adlarıyla ilgili Türkçe hassasiyeti öne sürülerek hatalı uygulamaların ortaya çıktığı da görülmektedir. Bunun tipik örneği ve tartışmaları aşağıda sunulmuştur.

Bitkilerle uğraşan yükseköğretim kurumlarının bazı bilim insanları söz konusu canlıların sistematiğe isimlerinin karşılığı olarak birer Türkçe isimlerinin olması gerektiği görüşünü öne çıkarmaktadır. Bu tarz düşüncelerin hayata geçtiği metin ise "*Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)*" olup söz konusu eserde kullanılan Türkçe bitki adlarıdır (Güner vd., 2012). Söz konusu bu yaklaşım ve uygulama çeşitli makalelerde doğrudan eleştiriye konu edilmiştir. Bu konuda Sevgi ve Akkemik (2014a) çalışmanın "*Türkçe Adların Değerlendirilmesi*" kısmı altında tutarlık, kaynak kullanımı, her bitkiye ad verme, düzensiz, yanlış ve belirsiz adlandırma alt başlıklarında eleştiri ve değerlendirmelerini yapmışlardır⁴². Söz konusu eleştiri ve değerlendirmelerin özetleri aşağıda verilmiştir.

Bu değerlendirmelerle ilgili bazı örnekler vermek gerekirse *Baytop (1997)'ün sözlüğünde yaklaşık 1300 kadar bitki türünün 4000 kadar Türkçe ismi bulunmaktadır. Bu rakamlar 2011 yılında Tuzlacı'nın sözlüğünde 2578 bitki türüne 6831 bitki adına ulaşmıştır. Bunların önemli kısmı sözlükte yer almaktadır* (Sevgi & Akkemik, 2014a). Fakat Türkçe ad olarak kullanılan bu sözlüklerde veya diğer kaynaklarda belirtilen adların hangi kaynaktan alındığı belirtilmemiştir.

Bitki adları konusunda yapılacak tartışmalarda bazı konuların önceliği olacaktır. "*Türkiye'de bulunan bitkilerin hepsine bir isim verilmesi düşüncesi tartışılmaya değer bir konudur. Sonucun olumlu olması durumunda bunun nasıl yapılması gerektiği, hangi yöntemlerin uygulanmasının doğru olacağı konusunda yapılacak tartışmalar için yapılması kadar kıymetlidir.*" (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 54). Benzer şekilde bitki adlarının hangi sistematik düzeyleri içereceği konusu çeşitli bilim alanlarından uzmanları katılacağı toplantılarda, TDK kurultaylarında başta olmak üzere çeşitli bilgi şölenlerinde ve bilim kamuoyunda tartışılmalıdır. Bu tartışmalar sonucunda kendi iç tutarlılığı olan keyfilikten uzak bilimsel bir zeminde bitki adlarıyla ilgili konular değerlendirilmelidir.

42 Konuyla ilgili ayrıntılı değerlendirmeler için bakılması önerilen kaynaklar; Sevgi, O. & Akkemik, Ü. (2014a). "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(1), 50-67.
 Sevgi, O., & Akkemik, Ü. (2014b). "Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme" (*Avrasya Terim Dergisi* 2(1), 50-67) Adlı Makaleye İlişkin Prof. Dr. Adil Güner'in Editöre Mektuba İlişkin Yazarların Yanıtı. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 6-10.
 Şahin, İ. (2016). Filoloji ve Botanik Alanlarının Kavşağında Yerel Fitonimler (Bitkiadları) Meselesi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 56, 775-791.
 Güner, A., Özkan, A. G. Ö., Akyıldırım, B., Çingay, B., Tuğ, N. G., Alkayış, M. F., Öztekin, M., & Kanoğlu, S. S. (2014). Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme" (*Avrasya Terim Dergisi* 2(1), 50-67) Adlı Makalesi Üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 1-5.

Düzensiz adlandırmaya örnek olarak Orchidaceae familyası örneği akla gelebilir. Konuyla ilgili tartışmalarda ise Güner vd. (2012) eserinde, "Familyalarda verilen cins, tür isimlerinde rastgele kullanım görülmektedir. Bitki adlarına dikkatle bakıldığında Orchidaceae familyasının bazı cinslerine salep ismi eklenmiş, bazılarına eklenmediği gözlemlenir. Bu durum türler için de geçerlidir." (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 54).

Bilimsel çalışmalarda, genelinde olduğu gibi, bitki adları önerilmesi bilim dilinin akıcılığını desteklemelidir. Türkçe bitki adı verilmesi konusunda bir zorunluluk oluşabilir, fakat bunun fabrikasyon şeklinde yapılması akla dahi getirilmemelidir. Konunun daha iyi anlaşılması için *Ehrami Karaçam* (*Pinus nigra* var. *pyramidalis*) isminin verilmesi incelenebilir. Prof. Dr. Abdulgafur Acatay 1955 yılında Tavşanlı Orman İşletme Müdürlüğü'nün koleksiyonu içinde *servi çamı* yazılı bir sürgünü görür ve örneklerin alındığı yörede yaptığı incelemede ağaçların uzaktan bakıldığında *Cupressus sempervirens* var. *pyramidalis* görüntüsünde olduğundan şeklini esas alarak *Ehrami Karaçam* ismini vermiştir (Acatay, 1956). Söz konusu bitkinin ismi verilmeden önce yetiştirme muhitinde incelenmiş, bireylerin görüntüsü, kısımları ayrıntılı olarak görülmüş ve daha sonra Türkçe isimle birlikte yeni takson tanımlanmıştır. Fakat günümüzde bu birikim yerine keyfi uygulamalarla ad verildiği görülmekte, hatta geleneksel terimlerin rastgele kullanılarak isimlendirildiği görülmektedir. Olumsuz adlandırmanın anlaşılması için geleneksel bitki terimleri içinde *Orchis laxiflora* türünün çiçek kısmına *Salep Sümbülü* denilmektedir. Bu geleneksel bilgiyi görmezden gelip *Orchis laxiflora* türünün Türkçe karşılığı olarak *Salep Sümbülü* önerilirse kültürel karışıklıkların yanı sıra Türkçenin yazımı da olumsuz etkilenir. "Konuyla ilgili metin yazarları söz konusu bitkinin salebi çürüdüğünden salep yapımında kullanılmadığını yazarken şöyle bir cümle yazabileceklerdir: "Salep Sümbülü salebinin salebi çürüdüğü için..." vb tekrarı bol bir cümle yapısı olacaktır." (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 54-55).

Yapılan adlandırmaların yanlışlığına yönelik örnekleri Orchidaceae familyasından örnek vermeye devam ederek konu tartışılmıştır. "Türkiye'de salep merkezlerine atıf yapılarak kullanılan isimler; Maraş salebi, Kastamonu salebi, Muğla salebi ya da daha ayrıntı vererek Bodrum salebi, Akdağ salebi vb. Dolayısıyla saleple ilgili herhangi bir kişiye salebi ünlü yerler sorulduğunda bu yer isimleri sayılacaktır. Fakat eserde "sivas salebi", "hatay bindallı", "hatay salebi", "içel salebi", "kıbrıs salebi", "kemer salebi", "konya salebi", "lice salebi" ve "maçka salebi" ismi verilmiştir. Söz konusu yerlerin salebiyle anılmasına değer herhangi bir kaynak bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu isimlendirmeler kargaşaya sebep olacağından tekrar gözden geçirilmelidir." (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 55).

Yine Orchidaceae familyasından örnek verilmiş ve yanlışlıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. "Orchidaceae familyası incelendiğinde *Orchis morio* L. subsp. *syriaca* Camus et al. türüne "arap salebi", *Ophrys levantina* Gözl & H.R. Reinhard türüne «arapka-zankarası», *Dactylorhiza euxina* (Nevski) H. Baumann & Künkele türüne "laz salebi" adı verilmiştir. Metnin tamamında 20 adet "laz", 48 adet "arap", 2 adet "azeri", 2 adet "bulgar" kelimesi, 5 adet "kürt" kelimesi, 16 adet "türk" kelimesi, 2 adet "türkmen", 10 adet "yörük" 1 adet "pomak" kelimesi adlara verilmiştir. Bununla birlikte söz konusu latince isimlere de her zaman aynı isimler verilmemiştir. Örneğin *Salsola turcica* Yıld. "hoşsoda", *Stachys cretica* L. subsp. *bulgarica* Rech "kızıl deliçayı", *Potentilla armeni-*

aca Siegrfr. ex Th Wolf "amasya parmakotu", *Hieracium lazistanum* Arv. - Touv "has şahinotu", *Festuca pontica* Markgr. - Dann. "taş yumağı", *Onobrychis lazistanica* Şirj. "cimil korungası" vb isimler verilmiştir." (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 55). Bu yaklaşım bitki çalışanlarının tercih ettiği uygulamalar değildir. Hatta bu konuda Türkiye Florası yazılırken bitki sistematğinde verilen yöresel isimler eleştirilmiştir. Bitki sistematği isimlendirmelerinde kullanılan coğrafya isimlerinin bazıları maalesef bu eserde etnisiteye dönüştürülmüştür (Sevgi & Akkemik, 2014a). "Ülkemizde, bitkilere geleneksel isim vermede etnisiteye dayalı bir isimlendirme yapılmamaktadır. En fazla yurt dışından gelen bitkilerin menşeiini göstermek adına coğrafyaya yapılan göndermeler bulunmaktadır. Örneğin Amerikan meşesi, Fransa gülü vb. Daha az sayıda ise etnisiteye yapılan gönderme de vardır. Bunlar son derece sınırlı olup, İngiliz çimi, hint keneviri olup bunlarda kullanım ve kültüre atıf yapan ifadelerdir. Yani İngilizlerin kullandığı veya yetiştirdiği çim, Hintlilerin kullandığı veya yetiştirdiği kenevir anlamında kullanılmaktadır. Dolayısıyla bunların bitki bilimi kapsamında verilen isimler değildir. Türkçede etnisiteye dayalı isimlendirmeler, Latince, İngilizce, vb diğer dillerden geçen isimlerde bulunmaktadır. Örneğin Türk meşesi (*Quercus cerris*- Turkey oak) İngilizce de kullanılmaktadır. Türkçedeki ismi "saçlı veya sidikli meşedir" özellikle ikinci isim olumsuzlamadır. Türkiye'nin birçok yerinde yaygın ismi sidikli meşedir." (Sevgi & Akkemik, 2014a, s. 55). Maalesef çalışmada bu konulara dikkat edilmemiştir.

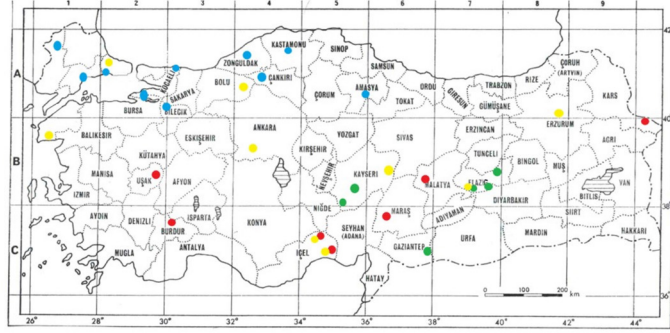
Söz konusu yukarıda belirtilen eleştirilere karşılık olarak yazarlar tarafından karşı yazı yazılmıştır (Güner vd., 2014). Eleştiriler bu karşı yazıdan sonra da devam etmiştir. Ayrıca söz konusu tartışmalardan beş yıl sonra çalışmalara katılan dilbilimci Doç. Dr. M. Fatih Alkayış konuyla ilgili "görüşleri ve katkıları" 18-20 Nisan 2019 tarihinde Alanya Uluslararası Filoloji Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur. Doç. Dr. M. Fatih Alkayış Doktora tezinin "Türkiye Türkçesinde Bitki Adları" başlığını taşıması dolayısıyla şahsının da 2011 yılında bu ekibe dâhil edildiğini belirtmektedir (Alkayış, 2019). Ayrıca "Türkçe karşılıkların ses, şekil, kuruluş, söyleniş ve akılda kalıcılık bakımlarından dilimize uygunluğu konularında görüşlerimi ortaya koymaktayım. Bunların yanı sıra bitkileri adlandırmada kolaylık sağlayacağını düşündüğüm ve TDK Derleme Sözlüğü'nden (XII/Ek-1) seçerek hazırladığım Kelime Listesi de NGBB Bilim Kurulunca beğeni toplamıştır." (Alkayış, 2019, s. 87) şeklinde çalışmadaki katkısını ortaya koymuştur. Fakat bildiri metninde sadece Türk Dil Kurumu Derleme Sözlüğünde yer alan bitki adlarının bazılarının dökümü yapılmıştır (Alkayış, 2019, s. 89-98). Sonuç olarak ifade edilen paragrafta ise "NGBB Müdürü Prof. Dr. Adil Güner şu görüştedir: Önemli olan, Latince adlara başvurmak zorunda olmadığımızı bilmek ve halkımızın konuştuğu, bildiği, aşına olduğu kelimeleri bitkilere ad olarak verebilmektir. Türk halkı, gerek yakınındaki gerek uzağındaki bir bitkiden bahsederken onu kendi bildiği sözcükle ifade edebilir...". (Alkayış, 2019, s. 99) şeklinde cümlelere yer vermiştir. Fakat, Sevgi ve Akkemik 2014a ve b ile adbilim uzmanı Prof. Dr. İbrahim Şahin'in 2016'da bitki adları vermeyle ilgili yaptıkları değerlendirmelerde ortaya koyulan ve bir kısmı bu metinde de belirtilen sorunlar yanıtlanmamış veya konu olarak işlenmemiş, *Bir Dilbilimcinin Bakışı* yerine sadece Derleme Sözlüğü'nde bulunan bazı sözcüklerin dökümünün yapılması tercih edilmiştir.

Yukarıda verilen bilgiler sistematik sınıflandırmada kullanılan isimlere verilen Türkçe isimler üzerinden olmuştur. Burada ise bir Türk-

Şekil 8.

Türkiye’de *Ajuga chamaepitys* (●), *Hypericum scabrum* (●), *Teucrium chamaedrys* (●), *Teucrium polium* (●) Türlerinin Mayasıl Otu Olarak Adlandırıldığı Yerler

Açıklama notu. Şekil 8 O. Sevgi, Ç. Kızılaraslan, 2013, "Bir İsim Çok Bitki - Mayasıl Otu," *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), s. 17-29 kaynağından alınmıştır.

çe isminin nasıl kullanıldığına ve birden fazla türe isim olarak kullanıldığına yönelik bilgiler verilecektir. Bilgi verilecek Türkçe bitki ismi mayasıl otudur. Söz konusu bitki ile ilgili olarak, 21 cinsten bulunan 32 türe ait 39 taksonun adlandırıldığı bölgeler, diğer yöresel isimleri, hangi hastalık için kullanıldıkları ve yer aldığı kaynaklar liste halinde sunulmuştur (Sevgi & Kızılaraslan, 2013). Mayasıl otu olarak en çok kayıt *Teucrium chamaedrys*, *Teucrium polium*, *Ajuga chamaepitys* ve *Hypericum scabrum* türlerinde bulunmaktadır (Sevgi & Kızılaraslan, 2013; Şekil 8). Söz konusu Güner ve ark., (2014) mayasıl otu ismi üçüncü sırada bulunan *Ajuga* cinsine verilmiş ve bütün cinsten bulunan türlere "mayasıl" kelimesi verilerek isimler eklenmiş olduğu anlaşılmıştır (Sevgi & Akkemik, 2014b). Ayrıca "Kıbrıs mayasılı, dallı mayasıl, özmayasıl vb. isimler verilmiştir. Oysa "mayasıl" kelimesi halk arasında hastalık için kullanılmaktadır. Bu durumla ilgili olarak;

- 1) Ülke genelinde 39 taksona verilen isim bu kitapla tek bir cinsle verilmiştir.
- 2) En yaygın olan *Teucrium chamaedrys* isim yerine üçüncü sıradaki türün cinsi (*Ajuga*) tercih edilmiştir.
- 3) Hastalık adı bitkiye verilmiştir. "mayasıl otu" bir hastalığı tedavi eden ot anlamındayken, "dallı mayasıl", "öz mayasıl", "Kıbrıs mayasılı" farklı anlamlar görmektedir.
- 4) Söz konusu farklı kullanımların kültürel karşılığı bu yaklaşımla ortadan kaldırılmıştır.
- 5) Ayrıca, tıbbi açıdan da önem taşıyan bu tür bitkilere verilen yeni isimler halk arasında da sorunlara neden olabilecektir." (Sevgi & Akkemik, 2014b, s. 8).

Bitki adları konusu daha özelden ise sistematikte kullanılan Latince kökenli adlara karşılık Türkçe bitki adı verilmesi son derece hassas bir konudur. Özellikle halkın adını verdiği bitkilerde birden fazla geleneksel adının olması sıkça rastlanılan bir durumdur. Bu konuda sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bir adın bitki adı olabilmesi için önerilen ölçütler: "Türkçe bilimsel bitkiadı olabilmesi için önerilecek adın seçiminde çok dikkatli olunmalıdır. Dikkat edilmesi gereken hususlar; (1) Yaygınlık, (2) Ayırt edici olma, (3) Aynı cinsle ait türlerle ve genel cins adlarıyla uyumlu olma, (4) Bitkinin birden fazla özelliğini vurgulama, (5) Türkçe kökenli olma, (6) Pazar ve ticarete bağlı yaygınlığa bağlı olmama" olarak belirtilmiştir (Ada-Kokdaş, 2021, s. 100). Tabi ki ilk ölçüt olarak yay-

gınlığın belirlenmesi ve bundan ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmalıdır. Özellikle, Türkiye Türkçesi gibi geleneksel terimleri tam olarak belirlenmemiş ve belirlenenlerin ise kullanıldığı bölgelere yönelik bilgilerin henüz istenilen düzeyde olmaması bu konuda daha fazla bilginin temin edilmesini gerektirmektedir. Yoksa konuyla ilgili sözlüklere bakıp bir bitkinin birinci ismi iki ilde, üçüncü ismi dört ilde kullandığından üçüncü ismi yaygın kullandığı sonucuna dayanak olamaz.

Söz konusu tartışmaya Prof. Dr. İbrahim Şahin’de katılmış ve konu üzerinde başka bir açıdan yaptığı değerlendirmeleri aşağıdaki alıntıda olduğu gibi belirtmiştir;

"Konuya bu çerçevede yaklaşıldığında, Türkiye Bitkileri Listesi isimli çalışmada yapıldığı gibi, bir bitkiye ait halk ağzından derlenen çok sayıdaki addan bir tanesini o bitkiye verip diğer adları havuza alıp onları halk arasında isimleri bulunmayan ancak botanikçiler tarafından farklı tür ve takson olarak değerlendirilen bitkilere ad olarak vermek; yine Anadolu’da yaşayan farklı etnik grupları memnun etmek için bitkilere onların adını vermek en hafif ifadeyle bilimsellikten uzak bir yaklaşımdır.

Konunun kültürel boyutu bir tarafa, yapılanları mantık çerçevesinde tutarlı kabul etmek de mümkün değildir. Zira bitkiadları (fitonimler) da esasen yeradları (toponimler), kişiadları (antroponimler) gibi adres niteliğinde adlandırmalardır. Bu adlar yardımıyla insanlar kendi aralarında bitkilere ilişkin iletişim kurabilmektedirler. Başka bir bitki için kullanılan adın diğer bir bitkiye ad olarak verilmesi, bitkiye yeni bir ad uydurmaktan (bitkinin mevcut adını bilmeyenler tarafından) belki çok daha kötü bir uygulamadır. Çünkü böyle bir uygulama, insanlar arasındaki iletişim trafiğini aksatacak, tam bir kargaşaya, dil anarşisine yol açacaktır. Konunun somutlaşması için bir örnek verelim: Bir gezegen olan Venüs, Türkçede Çolpan, Çobanyıldızı ve Zühre adlarıyla da bilinir. Hiç kimse "Venüs için üç adet Türkçe ad var; ancak Uranüs için yok; geliniz Venüs için Çolpan, Uranüs için Çobanyıldızı adını kullanalım, Zühre adını da havuza alıp ileride başka bir gök cismini adlandırmak için kullanırız." diyemez. Zira böyle yapıldığında, söz konusu gök cisimleri konusunda insanların iletişim kurma imkânı kalmayacak; efsanelere, şiirlere, benzetmelere yansımış olan bu adlandırmalar üzerinde yapılacak böylesi tasarruflar; iletişim dışında, edebiyat ve kültürde de büyük bir tahribata yol açacaktır." (Şahin, 2016, s. 782-783).

Bilimsel bir yaklaşımdan uzak ve keyfi olarak yazılan bu isimlerin teker teker düzeltilmesi de ayrı bir uğraş olarak gündeme gelmektedir. Örneğin *Lappula* cinsinin iki türü olan *L. barbata* (M. Bieb.) Gürke ve *L. microcarpa* (Ledeb.) Gürke türlerinin bilimsel adlandırmasını yapan kişinin adı olan Gürke ismi cinsin Türkçe adlandırılmasında kullanılmıştır (Erden & Menemen 2020). Bu cins adlandırmasının düzeltilmesi ise Erden ve Menemen 2020’de yapılmıştır. Arazi ve yazılı kaynaklarda *L. barbata* türüne "Dikenli çiğit" ya da "Çiğit otu" denildiği tespit edilmiş ve cinsin yeni ismi Çiğit olarak önerilmiştir (Erden & Menemen, 2020). Erden ve Menemen (2020)’in bu çalışması Türkiye Bitkileri Listesi’nde yer alan bitkilere Türkçe ad verilmesinin yöntem açısından ne kadar eksik ve yetersiz olduğunu gösteren önemli örneklerden biridir. Oysa sistematik bilgisine sahip olanların bitki adları konusunda yapacakları katkılar son derece açıktır. Prof. Dr. Asuman Baytop 1968 yılındaki çalışmasında görüldüğü üzere, bitki teşhisi bilgi-

siyle geleneksel bitki adlarını ve hangi ilde derlendiği bilgilerini birlikte çalışmalarında kullanarak sistematik bilgisinin bitki adları konusunda nasıl katkı sağlayacağını göstermiştir. Ülkemizde 65 Botanik Anabilim Dalı'nda 133 Profesör, 51 Doçent, 45 Doktor Öğretim Üyesi, 5 Öğretim Görevlisi ve 50 Araştırma Görevlisi çalışmaktadır. (Yükseköğretim Kurulu, 2021) Bu rakamlara yapılmış çok sayıdaki lisansüstü eğitim alan uzmanlar dahil değildir. Dolayısıyla ülke genelinde geleneksel bitki adlarının derlenmesi için çok önemli sayıda sistematik bilgisine sahip yetişmiş insan gücü bulunmaktadır. Fakat bu insan gücü bitki adları derlemesi çalışmalarına yönlendirilmemektedir. Bitki sistematigi konusunda çalışanların geleneksel bitki adlarını derleyeceklerine masa başında keyfi olarak verilmiş ve herhangi bir kültürel değerden yoksun olan bitki adlarını tezlerine taşımaktadır. Bu davranış sadece bilimsel veya kültürel açıdan sorunlu olmayıp bilim etiği açısından da değerlendirilmeye konu olabilecek niteliktedir.

Bitki adları çalışmasında önemli bakış açısı sağlayan metinlerden biri de Doç. Dr. Şahru Pilten Ufuk tarafından yazılan *Türk Bilişsel Budun Dil Bilimine Giriş: Türk Halk Bitki Sınıflandırılması* adlı eserdir (Ufuk, 2017). Çalışmada yapılan değerlendirmelerde bir toplumun bitkilere ad verirken nelere dikkat ettiği ve bu adların ne anlama geldiği konuları açıklığa kavuşturulduğu gibi çeşitli bitki kavramlarının halk tarafından bitki sınıflandırmasında nasıl

kullanıldığı örnekleriyle açıklanmıştır (Ufuk, 2017). Böylece bitki adları bilgisi bilişsel budun dilbilim açısından tahkim edilmiştir.

Bitki adları konusunda temel eserler olan Baytop 1997'de 4000 kadar bitki adının ve Tuzlacı, 2011'de 6.831 bitki adının geleneksel adlar olarak kayıt altına alındığı bilinmektedir. Bu rakamların Türkçe bitki adlarının zenginliğini yansıtmadığı ifade edilse de özellikle son dönemde yapılan çalışmalarla bu sayıların arttığı öngörülebilir. Bitki adlarının bazıları doğal olarak başka dillerden alıntı olabilir. Bu konuda çalışmanın kapsamı tam bilinmemekle birlikte Atkayış 2009'a göre 533 alıntı bitki adının varlığı bildirilmiştir.

Bitki adları üzerine disiplinler arası yapılan çalışmaların amaç farklılıkları, yöntem sorunları ve uzmanlık birikimlerinin farklılıklarından dolayı çalışmaların eleştiriye açık yönlerini kaçınılmaz hale getirmektedir. Bitki adları gibi çok çeşitli alanlarda kıymetlendirmelere konu olması yöntemi öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla bitki adlarıyla ilgili çalışmaların konularıyla ilgili birikimler arasında bir ilişkiden söz edilebilir (Çizelge 22). Bitki sistematigi bilgisi olmaksızın yapılan çalışmaların türün sistematikte bulunduğu yerin bilinmemesi açısından eksikken, bitkibilimcilerin özellikle bitki adının derlenmesi aşamalarında derleme konusunda bilgi eksiklikleri metinlerde yer almaktadır. Eski tıp metinlerinde ki bitki adlarının okunması ise ayrı bir uzmanlık gerektirmektedir. Bitki adının geçtiği eski metinlerin yazıldığı uzmanlık alanlarının da bilinmesi son derece önemlidir.

Çizelge 22

Çalışma Konularına Göre Bilgi Birikimi

Çalışma konusu	İlgili Birikimler
Eski Tıp Metinleri	Tıp Bilgisi, Bitki Sistematigi ve tarihi, Eski metinleri okumaya yönelik dil bilgisi
Halk ağzından bitki adı derleme	Derleme yöntemleri, Dil bilgisi (özellikle ağız bilgileri) Bitki Sistematigi, Geleneksel Bitki Sistematigi
Bitki adı çalışmaları	Ad verme kültürü, Geleneksel bitki sistematigi, Bitki sistematigi, Adbilim bilgisi
Bitki adı verme	Ad verme kültürü, Dilbilgisi, Bitkilerin toplumsal anlamları, Geleneksel bitki sistematigi
Bitki adlarının sesbilgisi, kökenbilgisi gibi özelliklerin araştırılması	Dilbilgisi

Türkçe bitki adları vermenin kültürel özelliklerinin bilinmesi bitki adlarının doğru anlaşılmasını, kullanılması ve yeni ad verilmesini belirler. Söz konusu bitki adları kültürünün ürünü bitki adlarıdır. Adlandırma kültürü ürünü bir tek kişinin veya ononbeş kişinin biraraya gelerek oluşturduğu bir ürün değildir, uzun bir zaman içinde oluşan bir üründür. Bu bitki adını kim verdiğinin bilinmemesinin yanı sıra yaşadığı toplumun üzerinde uzlaştığı bir isimdir. Üzerinde uzlaşmayan isimler ise bu kültürün ürünü olan bitki adı olarak dilde yerini almamaktadır. Bitki adı verme kültürü toplumsal bir ihtiyaçtır. Üretilen her bitki adı birlikte bir faydalanmayı beraberinde getirir. İsimlendirmeyi yapanların her hangi bir bireysel, psikolojik, ekonomik veya statü açısından kazanımı olması mümkün olmamakta

zaten bu niyetle de adlandırma yapılmamaktadır. Dolayısıyla sistematikteki Latince isimlendirmelerle Türkçe ad verme arasında çok açık ayrımlar bulunmaktadır. Latince canlı isimlendirmelerinde ise ismi verenin adı sona eklenir ve ismin verildiği yıl belirlenir. Bilim toplumu ise bu ismin ilk defa bulunduğunu ve kimin tarafından isimlendirildiğini onaylar. Bunu yapan kişi akademik bir iş yapmış, bunun karşılığında psikolojik bir tatmin, ay sonunda bir maaş alırken bu ad verme sonunda akademik açıdan yükselir. Sistematik alanında çalışanlar akademik camiada yayın sayısından daha çok kaç canlıya isim verdiğinin daha makbul olduğu bilinmektedir.

Bitki adlarının oluşmasında aktarmaların (Yıldız, 2021), dilbilgisi bilgileri, kökenbilgisi gibi çok çeşitli bilgileri bilmek ad verme

kültüründe katkı sağlayabilir. Ama bu bilgiler sadece nasıl gol atacağını defalarca seyreden bir spor severin halı sahada attığı golle kendisini Ronaldo zannetmesi ve maç dönüşünde ise Ronaldo olmadığını idrak etmesine benzer. Tabii ki halı saha maçında gol atmakta çok güzeldir. Ama bunun Ronaldo'nun golüyle aynı sanmak en hafifiyle güzel bir hayaldir. Söz konusu bu bilgiler son derece önemli olsa da ad verme kültürü bunların ötesinde bir yaklaşımı gerektirir. Dolayısıyla ad verme öncesinde ad verme kültürü üzerine daha fazla düşünülmeli ve ne olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Konu bir kültür değil de sistematikte kullanılan ve Latince sözcüklerle yapılan ikili isimlendirme sisteminin çevirilmesi ama kimsenin işine de yaraması gerekmiyor gibi bir yaklaşımla işler yapılıyorsa kim ne diyebilir? Yapılanlar istenildiği gibi süslenebilir. Hatta çeviride kullanılan sözcüklere eşsiz, biricik, tek biricik, baba annemim sözcükleri, bilimsel, modern, gibi çeşitli nitelermelerde kullanılabilir. Ama bunların hiçbirisi Türkçe ad verme kültürü eksikliğini gidermez.

Türkçe bitki adlarının ölçünlendirilmesi konusu bilimsel yöntemlerle yapılması gereken uygulamalardır. Bu konularda çalışma yapmak isteyenlerin bilimsel yöntemlerden ayrılmaması gerekir. Derleme sözlüğünde bulunan bitki adlarını alt alta yazarak dökümünü yapmak geleneksel bitki adları çeşitliliğini öğrenmeye ve anlamaya katkı sağlayacaktır. Fakat bu adları rastgele kullanmaya dayanak teşkil etmez.

Hayvan Adları

Orman alanlarında yaşayan hayvanların memeli, sürüngen, kuş ve nispeten balıklar başta olmak üzere çok çeşitli gruplarına ait, familya, cins ve tür düzeyinde geleneksel adlandırmaları yapılmıştır. Bunun yanı sıra hayvan sistematigi ile uğraşan uzmanlar tarafından üretilen yayınlarda kullanılan hayvan adları da bulunmaktadır. Bu adların bir kısmı geleneksel sınıflandırmada kullanılıyorken bir kısmı da yeni üretilen isimler olabilmektedir. Söz konusu hayvan adları bazen de farklı başlıklar altında toplanarak verilmiştir. Örneğin hayvansal kökenli zararlı ve yararlı türler başlığı altında çeşitli hayvan sınıfında yer alan 1.564 türün Türkçe adları belirli bir yöntem uygulayarak dökümü yapılmıştır (Önder vd., 2014).

Hayvan adları konusunda Türkçe son derece zengin olup tarihsel derinliği vardır. 8. ve 13. yüzyıllar arası Türkçesi'nin de hayvan adları açısından son derece zengin olduğu görülmektedir (Besli, 2010). Temel eserlerin başında gelen *Dîvânu Lugâti't-Türk'te* hayvan adlarına sıkça rastlanmaktadır (Gül, 2015). Benzer şekilde 13. yüzyıl bilgilerini içeren Latin alfabesiyle yazıldığı bilinen ilk Türkçe eser olan *Codex Cumanicus'da* yaygın şekilde hayvan adları kullanılmaktadır (Karahana, 2013). Söz konusu bazı hayvan adlarının halen kullanıldığı belirlenmiştir (Özden, 2019). Günümüzde de geleneksel hayvan adlarının yaygın olarak kullanıldığı ve birçok hayvan türünün adlandırıldığı bilinmektedir. Örneğin Sinop ve yöresi ağzlarında yapılan bir çalışmada 216 hayvan adı belirlenmiştir (Acar, 2017). Hatta bazı evcil hayvan yavrularına verilen adlar dahi çalışmaya konu olmuş olup *encek, hortuk, muğal, sütemen, bidi, yelek, taylak, kürküt, öre, celep, sipa, kodak, emec, etlik, adal, malak, gömüs, cili, oğlak, gezen, göbelle, sündük, kunu, menek, potuk* gibi birçok yavrulara verilen geleneksel adlar ortaya koyulmuştur (Tor, 2011).

Canlı sınıflandırılmasında hayvanlar olarak ayrılan kısımda üst sınıf birimlerinin önemli kısmının Türkçe karşılıkları kullanılmak-

tadır. Özellikle omurgalıların önemli üst sınıf isimleri, bazı familya ve cinslerin Türkçe isimleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Söz konusu canlı öbeklerinin geleneksel hayvan bilgisinde mevcut olması bu adlandırmaları kolaylaştırmıştır. Örneğin *kuş, balık, memeli, sürüngen* gibi sınıf adları tartışmasız olarak kullanılmaktadır (Budak ve ark., 2008; Kuru, 1994). Ormancılık yazılı kaynaklarında da hayvan isimleri çeşitli derslerde verilmekle birlikte en kapsamlı kullanımları av hayvanlarıyla ilgili ders ve kitaplarda yer almıştır. Örneğin ormancılık orta okulu için yazılan "Av Hayvanları ve Avcılık" kitabında Türkçe isimler doğrudan kullanılmış ilk geçtiği yerde ise parantez içinde sistematik adları da verilmiştir (Köktürk, 1946). Dolayısıyla ormancılıkta Türkçe hayvan adlarının kullanımı bir gelenek olarak sürdürülmüştür. Prof. Dr. Savni Huş "Av Hayvanları ve Avcılık" adlı eserinde Türkiye'de yaşayan birçok familya, cins ve türlerin isimlerini sistematikteki isminden sonra verilmekte, daha sonra ise cümlelerde doğrudan Türkçe ismi kullanılmaktadır (Huş, 1974). Ormancılık kitaplarında hayvanların Türkçe isimlerini kullanma geleneği daha sonraki çalışmalara ve günümüz yayınlarında da devam ettirilmiştir. Örneğin bu kullanımları Prof. Dr. İdris Oğurlu'nun 2001 yılında yayınladığı "*Yaban Hayatı Ekolojisi*" ve Prof. Dr. Tamer Öymen'in 2010 yılında yayınladığı "*Yaban Hayatı Bilgisi*" isimli eserlerinde görmek mümkündür. Söz konusu isimlerin önemli kısmı geleneksel adlar olup bir kısmının ise sonradan kullanılan isimler olduğu görülmektedir.

Omurgalı hayvan sınıfları içinde memeli hayvanların adlarının diğer canlılara göre sorunları daha azdır. Önemli kısmı yaygın olarak bilinmektedir. Bu da adlarla ilgili sorunların daha az yaşanmasına neden olmuş olabilir. Türkiye'de 132 memeli türünün Türkçe isimlerine yer verilmiş fakat memeli sınıfı ile tür arasında kalan sistematikte kullanılan düzeylerin Türkçe karşılıkları verilmemiştir (Kurtonur vd., 1996).

İsim konusunda sorunların daha az yaşandığı bir diğer öbek olarak kuşlar gelmektedir. Tür sayısı açısından diğer canlı öbeklerine göre az olması, insanların ilgi merkezlerinde olması, avcılık gibi çok geniş bir kesimce yıllarca bilinmesi kuş adlarını diğer canlı adlarından daha bilinir kılmıştır. Kuş adları konusunda dikkat çeken yayınlardan biri "*Soyları Tükenme Tehlikesiyle Karşı Karşıya Bulunan Gündüz Yırtıcı Kuşlarının Korunmaya Alınması ve Buna İlişkin Hukuksal Düzenlemeler*" başlıklı Prof. Dr. Ertuğrul Acun tarafından yazılan eserdir. Kitapta çeşitli kuşların Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca ve İtalyanca adları sistematikte kullanılan isimleriyle birlikte verilmektedir (Acun, 1982). Kuşbilim kitaplarının önemli kısmında sistematikte kullanılan adları yanında Türkçe adlarının da verilmesi gelenekselleşmiştir (Baran & Yılmaz, 1984; Kızıroğlu, 1989). Benzer şekilde kuşbilimleri ile ilgili çeviri kitaplarında da kuşların Türkçe isimleri eklenmektedir (Heinzel vd., 1995). Türkiye omurgalı tür listesi çalışması kapsamında da 450 kuş türünün Türkçe kuş adları da verilmiştir (Kasperek & Bilgin, 1996). Bu gelenek kuş isimleri konusunda önemli bir birikim ve tartışma malzemesine dönüşerek bu konuda yapılan çalışmalarını teşvik etmiştir. Kuş isimleri konusunda yapılan çalışmalar; 1) Sözlük çalışmaları, 2) Geleneksel kuş isimleri üzerine çalışmalar ve 3) Tür ya da cins ölçeğinde kuş adları çalışmaları olarak gerçekleştirilmektedir. Kuşların, Türkçe, İngilizce ve Latince sistematik adları ortaya koyulmuştur (Çakmak & Işın, 2005). Söz konusu sözlükte bir kuş türünün *allı turna, balkan kazı ve kınalı kaz* olarak üç Türkçe ismi olmasına rağmen *flamingo* isminin kullanılması eleştirilmektedir (Çakmak & Işın, 2005). Türkiye Türkçesinin

de Karatavuk'a (*Turdus merula* Linnaeus, 1758) 56 geleneksel ad verildiği tespit edilmiştir (Arslangündoğdu, 2013). Ağaçkakanların geleneksel isimlerini konu alan çalışmada 90 ayrı geleneksel kuş ismi incelenmiş ve bu değerlendirme ile sadece ağaçkakanların isim zenginliği değil aynı zamanda kuş adlarının zenginliği de gösterilmektedir (Arslangündoğdu, 2021). Her iki çalışmada geleneksel kuş adları açısından daha fazla çalışma yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye sürüngenleri üzerine yazılan metinlerde sistematikte yer alan çeşitli düzeylere göre Türkçe isim verilmektedir. Örneğin kaplumbağa ve kertenkelelerin Türkçe isimleri; *Tatlısu Kaplumbağasıgiller*, *Tosbağagiller*, *Deniz Kaplumbağagilleri*, *Yumuşak Kaplumbağagiller*, *Ev Kelerigiller*, *Kaya Kelerigiller*, *Bukalemungiller*, *Kertenkelegiller*, *Dev Kertenkelegiller*, *Kertenkelegiller*, *Parlak Kertenkelegiller*, *Kör Kertenkelegiller* olarak verilmiş bazen ise tür isimlerine dahi yer verilmiştir (Başoğlu & Baran, 1977). Sürüngen ve amfibi türlerinin Türkçe isimleri sunulmuştur (Baran, 1996). Bir başka kitapta ise doğrudan Türkçe isimler kullanılmış ve Latinceyi parantez içinde verilmiş olup 8 adet kuyruklu kurbağa, 13 adet kuyuksuz kurbağa, 9 adet kaplumbağa, 56 adet kertenkele, 40 adet yılan türü tanıtılmıştır (Baran, 2005). Benzer şekilde sürüngen türlerinin isimlerinde geleneksel isimlere vurgu yapılsa da isim önermelerine devam edilmiş fakat bu isimlerin nasıl üretildiği konusunda bilgi verilmemiştir (Özeti & Yılmaz, 1994). Bir başka çalışmada ise 33 yılanın Türkçe isimleri verilmiş ama isimlerin nasıl elde edildiği belirtilmemiştir (Başoğlu & Baran, 1998). Söz konusu isimlerin bazılarının sorunlu olması çalışmaların devam etmesini gerektirmektedir.

Balık isimleri konusunun kültürümüzde çok önemli olduğu, Türkçe coğrafyasında balık isimlerinin bilindiği ve kullanıldığı belirtilerek onlarca balık adlarının dökümü yapılmıştır (Caferoğlu, 1960). Karadeniz Havzası Balıkları adlı çeviri eserde birçok balığın ismi verilmektedir (Slastenenko, 1955-1956). Türkiye'nin içsu ve deniz balık türlerinin Türkçe adları bazı kaynaklarda belirtilmiştir (Kuru, 1996; Mater & Meriç, 1996). Tatlısu balıklarının geleneksel isimleri de çalışmalarda yer almış, hatta yabancı dillerdeki karşılıklarıyla birlikte sunulmuştur (Geldiay & Balık, 2002).

Ormanlıkta böcek adlarında tür düzeyine kadar Türkçe isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Orman böcek adları (ve bazı diğer hayvanları da içeren) konusunda belkide ilk kayıtlar Prof. Dr. Erwin Schimitschek'in (1953) *Türkiye Orman Böcekleri ve Muhiti* isimli eserinde yer almakta olup eser Prof. Dr. Abdulfafur Acatay tarafından çevrilmiştir. Örneğin Orman Entomolojisi Özel Bölüm isimli eserde böcek sınıfı takımlarının Türkçe adları ve bazı türlerinde Türkçe adlarının verildiği ama bu adların nereden alındığı veya üretildiği konusunda bir bilgi bulunmamaktadır (Çanakçıoğlu, 1983). Böcek adları kullanımı ormanlığın dışında diğer alanlarda da yapılmaktadır. Hatta, Türkiye'nin böcek adlarının bazıları Önder vd. 2014 yayınında verilmiştir. Onun dışında entomoloji dersi verilen çeşitli fakültelerin ders kitaplarında Türkçe böcek adlarına yer verilmektedir.

Türkiye'nin kelebekler açısından 380 türüyle zengin bir ülke olduğu bilinmektedir (Karaçetin & Welch, 2011). Geleneksel kelebek isimlendirilmesinin yapıldığına dair kanıtlara rastlanılmamaktadır. Bununla birlikte konuyla ilgili çalışanların eserlerinde türlere isim önerdiği görülmektedir. Örneğin, Koçak ve Kemal (2009)'un Türkiye'nin kelebeklerinin sistematik isimlerinin dökümü güncellenmiş ve Türkçe isimleri yayında verilmiştir. Bir başka örnekte ise

Koçak ve Kemal'in ilk yayınına atıf yapılarak belirttikleri Türkçe kelebek isimleri kullanılmıştır (Baytaş, 2008). Diğer bir örnek ise; *Türkiye'deki Kelebeklerin Kırmızı Kitabı'nda* Türkçe kelebek adları kullanılmıştır (Karaçetin & Welch, 2011).

Mantar Adları

Mantarların özellikle de şapkalı mantarların geleneksel adların kullanımı son derece yaygındır. Fakat bu birikim metinlere yeterince aktarılmamıştır. Geleneksel kullanımları çalışanların önemli kısmının bitkibilimci olması, mantar çalışanların ise Türkçe isimler konusunda yeterince ilgi göstermemesi şapkalı mantar türlerinin geleneksel bilgi birikiminin derlenmesi, bilinmesi ve anlaşılmasını sekteye uğratmıştır. Şapkalı mantarların Türkçe geleneksel adlarının çeşitliliği tıpkı bitkilerde, hayvanların bazı öbeklerinde olduğu gibi üzerinde titizlikle davranılması gereken bir konudur. Şapkalıların dışındaki mantarların geleneksel kullanımları sınırlı olduğundan, adlandırılmamıştır. Adlandırılmayan bu tür mantarlara ad verme kültürüne, dilbilgisi ve türün özelliklerine bağlı olarak isim verilmesi konusu değerlendirilebilir.

Geleneksel bitki adları ise eczacılık fakültelerinde dahi yaygın olarak ayrı bir bilgi veya çalışma alanı olarak görülme yerine genelde etnobotanik çalışmalarının bir parçası olarak kabul görmüştür. Geleneksel mantar adları bitki adları kadar ilgi görmezken benzer süreçleri yaşamaktadır. Geleneksel mantar adları konusunda yapılmış çalışmalar son derece sınırlıdır. Bununla birlikte çeşitli mantar çalışmalarında Türkçe mantar isimlerine yer verildiği de görülmektedir. Bu isimlendirmelerin bazılarında sistematik isimler esin kaynağı olmuştur. Sözelimi, *Polyporus betulinus* mantarının adının *Huş Mantarı* olması gibi (Selik, 1986). Örneğin Prof. Dr. Sabri Sümer'in *Türkiye'nin Yeniden Mantarları* üzerine hazırladığı eser de 32 mantarın Türkçe adları da metinde belirtilmiştir (Sümer, 1987). Geleneksel mantar adları sözlüğü henüz hazırlanmadığından Türkçenin bu konudaki zenginliği ortaya konulmadığı gibi çalışmaların nitelik, içerik ve hangi yörelerin mantar adlarının bilinmediği anlaşılammamaktadır.

Türkiye Mantarları Listesi isimli çalışmada, her ne kadar geleneksel mantar adlarından yararlanıldığı açıkça belirtilmese de gerek kaynaklardan gerekse kullanılan bazı Türkçe mantar isimlerine göre kullanıldığı anlaşılmaktadır. *Türkiye Mantarları Listesi'nde* mantarları 314 familyasına, 1.371 cinsine ve 5.865 türüne ad verilmiştir (Güner vd., 2020). Çalışmada mantar isimlerinin nasıl belirlendiği ve ad verirken hangi ölçütlerin kullanıldığı metinde açıkça belirtilmemiş olup "*Bu kaynağın önemli özelliklerinden biri de her türe, cinse ve familyaya, eşsiz bir Türkçe adın verilmiş olmasıdır. Kitabı okuyanın bilmesi gereken önemli bir konu, mantarların Türkçe isimlerinin, onların kullanım alanları ile yenilebilme ve benzer özelliklerini ifade etmemesidir. Bir canlının bilinmesi, tanınması ve onunla ilgili bilgilerin bir isim altında genişleyerek yayılması için, öncelikle bir Türkçe isminin olması gerekliliği ortadadır. Ülkemizde makrofunguslar için, halk arasında daha fazla Türkçe isim kullanılmasına rağmen, genellikle gözle görülemeyen mikrofunguslar için, Türkçe isim çok azdır.*" ifadelerine yer verilmiştir (Güner vd., 2020, s. XIII). Dolayısıyla makrofungusların Türkçe adları geleneksel mantar bilgisinde bulunduğu bilinmesine rağmen bu bilgilerden ne ölçüde yararlandığı konusu yeterince ifade edilmemiştir. Nasıl ki mantarbilimi öğrenmek bir emek istiyorsa Türkçe mantar isimlerinin öğrenilmesi de bir emek işidir. Bu çabadan neden feragat edildiği metinden anla-

şılmamaktadır. Mikrofunguslara verilen isimlerde ise henüz bir yöntem geliştirilmemiş oldukça keyfi, bilimsel denetimden uzak bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir. Geleneksel mantar adları konusu Edebiyat Fakültesi mensuplarının da çalışma konuları içine girmektedir. Örneğin Sinop'ta yetişip yenilebilen yaklaşık 25 mantar türü için 233 geleneksel mantar adı tespit edilmiştir (Acar, 2016). Benzer şekilde Kastamonu'da 26 mantar türü için 266 adet geleneksel mantar adı belirlenmiştir (Acar, 2018).

Diğer Canlı Adları

Yukarıda belirtilen canlıların dışında önemli sayıda türe sahip likenler ve karayosunları gibi canlılar kamuoyunca diğerlerine göre daha az bilinirler. Geleneksel bilgide de söz konusu canlı öbeklerinin türlerine yönelik adlara fazla rastlanmamaktadır. Dolayısıyla ad verme kültürüne, dilbilgisi ve türün özelliklerine bağlı olarak Türkçe isimler verilmesi açısından düşünülebilir. Fakat bu yaklaşımların kullanılmadığı anlaşılan likenlerin Türkçe adlarını içeren Alkayış vd. (2017) yayını bu konuda yapılacak çalışmalarını da olumsuz etkileyecek niteliktedir. Çalışmada yöntem konusunda "Türkçe isimler, halkın verdiği veya daha önceki kaynaklarda kullanılanlar öncelikle korunarak Türkçe Bitki Adları Ekibi tarafından verilmiştir. Bu durumda, her kategorideki taksonun tamamının Türkçe adı, "Türkçe Bilimsel Bitki Adları Yönergesi Kısım II Kural 5"e göre "Yeni Bilimsel Türkçe Liken Adı"dır." (Alkayış vd., 2017) bilgileri verilmiştir. Türkiye'de 1.898 tür ve türaltı liken ve likenikol mantar (John & Türk, 2017) tespit edilmiş olup çalışmada hepsine ad verilmiştir (Alkayış vd., 2017). Bitkilerle ilgili kısımda bu tür yaklaşımlara yöneltilen bütün eleştiriler bu girişim içinde geçerli olduğundan tekrar edilmemiştir. Bununla birlikte 1.898 canlı varlığa yönetsiz, ad verme kültüründen uzak, bir an önce yapalım arzusuyla yapılan faaliyet sonucunda maalesef arzu edilen fayda elde edilemediği gibi bu konuda emek harcayarak bir şeyler yapmak isteyenlerin yükünü de arttırmışlardır.

Liken türlerinin Türkçe adlandırılmasında yaşanan bu sorun artırıcı faaliyetlerin dışında bilimsel çalışmaların yapılması da son derece sevindiricidir. Liken terimleri konusunda yapılması gerekenler açısından durumun ne kadar uygun olduğu ortaya konulmuştur (Sevgi, 2012b). Likenlerin kayaları ayrıştırıcıları ve kaya likenlerinin sınıflandırılmasında bazı terimlerin Türkçe karşılıkları kullanılmıştır (Sevgi & Makineci, 2005). Söz konusu terimler daha sonra ayrıntılı olarak nasıl Türkçeleştirildikleri diğer bazı liken terimleriyle birlikte ortaya koyulmuş (Sevgi & Tecimen, 2012) ve terimlerle ilgili ayrıntılı bilgilerle Çizelge 23 oluşturulmuştur.

Likenlerin eski metinlerde nasıl geçtiği ve bu metinlerde kullanılan liken terimleri çalışmalara konu edilmiş bunların başında da liken terimi Yunanca köken bilgisi ve Türkçe kaynaklarda liken yerine kullanılan yosun terimini de benzer şekilde geleneksel olarak kullanıldığı ortaya koyulmuştur (Yavuz & Özyiğitöglü, 2015).

Liken terimleri konusunda en kapsamlı terim olan likenin Türkçe karşılığının önerilmesi aslında liken terimleri açısından önemli katkı olmuştur. "Bu önerinin mantıksal çerçevesi, Antik Yunan'dan, Orta Çağ Arapçasına, Orta Çağ Latinesine ve nihayetinde de Türkçeye kadar uzanan bir yelpazede, konuya esas teşkil eden tarihî metinlere ve onların kaydedildiği elyazmalarına dayanmaktadır. Türkçe metinlerde liken terimi yerine yalaç teriminin kullanımı önerilmektedir." (Yavuz, 2017, s. 28). Böylece liken teriminin Türkçe karşılığı olarak yalaç önerilmiştir. Ayrıca 31 cinsin Türkçe karşılıkları yabancı dildeki kökenbilgisi dikkate alınarak ve Türkçenin bütün

imkânları kullanılarak üretilen terimler doğrudan kamuoyuyla paylaşılmış, böylece terimlere yaşama şansı verilmiştir (Yavuz, 2016). Söz konusu cins isimleri ve Türkçe karşılıkları Çizelge 24'de sunulmuştur. Böylece liken terimlerinin Türkçeleştirilmesinde bilimsel ve kalıcı bir yol tutulmuş olması gelecek için ümit vericidir. Söz konusu önerilen cins isimleri ad vermede ilk rastlanan veya isimlendirmeye konu olan türün özellikleri baskın olmuş olabileceğinden benzetim yoluyla yapılacak önerilerin kabulünü azaltsa da yöntem olarak tartışmaya değer ve önerilen isimler değerlendirilebilir. Ayrıca çalışmada Türkçe adlandırmanın cins ölçeğinden başlaması da son derece değerlidir. Zaman içinde önerilen adların bir kısmı kabul görüp kullanılacak belki bir kısmının da kullanımı tercih edilmeyecektir. Burada önemli olan adlandırma önerilerine bilimsel ve kültürel süzgeçten geçmeleri için gerekli zamanın tanınmasıdır.

Çizelge 23

Bazı Liken Terimlerinin Türkçeleştirilmesi Örnekleri

Türkçesi	İngilicesi	Anlamı
Buz kaması	Ice-wedging	Hiflerini kaya içine sokan likenler, suyun bu yarıntıya girmesini sağlarlar ve sıcaklık sıfırın altına düştüğünde, donarak buldukları yerde kama etkisi yaratır ve bu görünüme ve olaya "buz kaması" denir.
Dalsı	Fructose	Dış yapısı dala benzeyen likenler için kullanılmış olup, daha önceki çalışmalarda kabul görmüş ve yaygın olarak kullanılmıştır
Kabukçul	Corticolous	Kabuklar üzerinde yaşayan likenler
Kabuksu	Crustose	Dış yapısı kabuğa benzeyen likenleri ifade etmek için daha önceki çalışmalarda kabul görmüş ve yaygın olarak kullanılmıştır
Kayacıl	Saxicolous	Kayaların üzerinde yaşayan likenler için kullanılmaktadır
Kayaici	Endolithic	Kayanın iç kısmında yaşayan likenlerin genel adı
Kayaüstü	Epilithic	Kayanın üst kısmında yaşayan likenlerin genel adı.
Kayaboşluğu	Cryptoendolithic	Kayaici likenlerinin kaya boşluklarında bulunanlarına verilen addır.
Kayayarığı	Chasmoendolithic	Kayaici likenlerinin kaya çatlaklarında bulunanlarına verilen addır.
Kayadelici	Euendolithic	Kayaici likenlerinin kayayı delerek yerleşenleri için kullanılan addır.
Toprakçıl	Terricolous	Toprak üzerinde yaşayan likenlere verilen addır.
Yapraksı	Foliose	Dış yapısı yaprağa benzeyen likenleri ifade etmek için daha önceki çalışmalarda kabul görmüş ve yaygın olarak kullanılmıştır.

Çizelge 24*Bazı Liken Cins İsimlerinin Türkçeleştirilmesi Örnekleri*

Cins İsmi	Yıl	Türkçe Öneri	Benzeşim Durumu
Alectoria	1809	Yılansaç Likenleri	Genel görünüş
Arthonia	1806	Serpinti Likenleri	Üreme organı
Calicium	1794	Kadeh Likenleri	Üreme organı
Caloplaca	1860	Hoşyama Likenleri	Genel görünüş
Cetraria	1803	Siper Likenleri	Üreme organı
Cladonia	1756	Dalcık Likenleri	Üreme organı
Collema	1756	Zamk Likeni	Tallus özelliği
Cornicularia	1794	Boynuzcuk Likenleri	Genel görünüş
Evernia	1809	Nevruz / Sürgün Likenleri	Müphem
Fulgensia	1853	Parıltı Likenleri	Genel görünüş
Graphis	1763	Desen Likenleri	Genel görünüş
Gyalecta	1808	İçbükey Likenler	Üreme organı
Lecanora	1809	Leğen Likenleri	Üreme organı
Lecidea	1803	Tabak Likenleri	Üreme organı
Letharia	1892	Nisyan Likenleri	Müphem
Lobaria	1796	Öyken (Akciğer) Likenleri	Genel görünüş
Nephroma	1809	Böbrek Likenleri	Üreme organı
Opegrapha	1793	Yazıt Likenleri	Genel görünüş
Parmelia	1803	Kalkancık Likenleri	Üreme organı
Peltigera	1787	Kıvırcık Likenleri	Üreme organı
Pertusaria	1805	Gözenek Likenleri	Genel görünüş
Psora	1796	Temre / Temriye Likenleri	Genel görünüş
Ramalina	1809	Dal Likenleri	Genel görünüş
Roccella	1805	---	Müphem
Sticta	1803	Benekli Likenler	Genel görünüş
Thamnia	1850	Çalı / Solucan Likenleri	Genel görünüş
Umbilicaria	1789	Göbek Likenleri	Genel görünüş
Urceolaria	1851	İbrik Likenleri	Üreme organı
Usnea	1763	Uşne Likenleri	Genel görünüş
Verrucaria	1794	Siğil Likenleri	Genel görünüş

Açıklama notu. Çizelge 24 M. Yavuz, 2016, "Bazı Liken Cins (Genus) İsimlerinin Etimolojisi Üzerine," *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), s. 24 kaynağından alınmıştır.

Değerlendirme

Her canlının Türkçe adının olması hatta birden fazla olması Türkçe konusunda hassasiyet gösterenlerin gönüllü olarak kabul edeceği bir durumdur. Fakat unutulmaması gereken Türkçenin sadece belli bir zümrenin konuştuğu bir dil olmadığı bilindiğine göre binlerce yıllık geçmişi olan ve milyonlarca insanın konuşmakta olduğu dilin konuyla ilgili birikimini bilmek, bilinmiyorsa ortaya çıkarmak en öncelikli görevdir. Bu birikime sahip çıkma yaklaşımının Osmanlı Devletinin son dönemindeki eğitilmiş kişilerde başladığı ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde ise zirve yaptığı görülmektedir. Türkçede canlı adları birikiminin kayıt altına alınması örneğini 1930'lu yıllarda başlayan derleme çalışmalarında görmek mümkündür. Derleme ça-

lışmaları sistematik bilgisi olmayan kişilerce yapıldığından bir nevi ot, kuşa benzeyen gibi açıklayıcı ifadelerle canlı adları toplanmıştır. Son yıllarda ise her ilde Üniversitelerde canlı sistematigi alanında uzman yetiştiren bölümler açıldı. Fakat canlı sistematigi, bitey⁴⁴ ve doğay konularında çalışma yapanların büyük bir kısmı maalesef kendi konularındaki geleneksel canlı adlarıyla yaygın olarak ilgilenmediler. Geleneksel canlı adları çalışmalarını sınırlı sayıda uzman tarafından kıt imkânlarla sürdürüldü. Bu birikimin ortaya çıkarılmamasının eksikliği yanında bir de kişi veya kişilerin keyfi uygulamalarla isim vermesi sorunu, bunların yanısıra sistematik bilgisi olmayanların çalışmalarında kendilerine göre keyfi olarak sistematik isimlerinden birini vererek Türkçe canlı adlarını kargaşaya neden olmaktadır. Aslında bu iki durum öz olarak birbirine benzenmektedir. Yani bilginizin yetersiz olduğu alanda özgüvenle isim yazma keyfi bir Türkçe ad ya da keyfi olarak Latince bilimsel adın kullanılması şeklinde sergilenmektedir. Bu sebeple Türkçe canlı adları konusunda aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

1) Türkiye Türkçesinde canlı adları birikimi henüz yeterince kayıt altına alınmamıştır.

2) Türkçe canlı adları konusu kişisel ve keyfi uygulama alanı olmayıp Türkiye Türkçesinin tarihi birikimine saygı gösterilmelidir.

3) Herhangi bir canlı öbeğinin sistematik bilgisine sahip olan kişi veya kişiler o canlı öbeğinin geleneksel bilgi birikimini ortaya çıkarmada sorumluluk sahibi olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla Türkçe canlı adları konusunda hassas olanlar başta olmak üzere sistematik, bitey ve doğay konularında yapılan lisansüstü tezlerde Türkçe adlarında toplanmasının tezin kabulünde bir ölçüt olarak kabul edilmesi gerekliliği bilim kamuoyuna ve yükseköğretim yetkililerince kabul edilmelidir.

4) Türkçe canlı adları konusunun tek sefer de yapılacak ya da insan ömrü gibi kısa bir süreye sığdırılacak bir konu olmadığı kabul edilmelidir.

5) Türkçe canlı adları konusunda bilimsel bir yaklaşımla, etik ilkelere uygun olarak yapılmış her türlü katkı değerlidir. Örneğin ömrü hayatı boyunca bir canlının geleneksel ismini kayıt altına almak masa başında hiç bir ölçüde dayanmayarak yazılan sadece kısıtlı bir alanda kullanılacak isimlerden çok daha değerlidir.

6) Canlı adları konusunda ömrünü veren Prof. Dr. Turhan Baytop ve Prof. Dr. Ertan Tuzlacı başta olmak üzere Türkçe canlı adlarını kayıt altına alanların yaklaşımları görmezlikten gelinmemelidir.

7) Türkçede ad verilmeyen bazı canlıların Latince isimlerinin bulunması yeni bir Türkçe ad verilmesi konusunda imkân sağlayabilir. Bu tür canlılara verilecek adlarda özen gösterilmeli, fabrikasyon şeklinde bir fason isimlendirmeye gidilmemelidir. Nasıl Latince isimlendirmeleri zaman alıyorsa Türkçe adlarının üretilmesi de benzer şekilde zaman ister. Dolayısıyla üretilen canlı adlarına yaşama şansı verilmeli, bilimsel ortamlar başta olmak üzere kullanılışlığının denetlenmesi gibi birçok önemli aşama geçirildikten sonra en son aşama da söz konusu canlı adları kitap haline getirilmelidir.

⁴⁴ Bitey sözcüğü Konya Ovası ve civarında "mevcut bitki örtüsü anlamında kullanıldığı" Prof. Dr. Muzaffer Selik tarafından 1953 yılında derlenmiştir (Anonim, 1966; Sevgi, 2015c). Benzer şekilde fauna içinde *doğay* terimi kullanılabilirliği önerilmiştir (Sevgi, 2020d). Bitey sözcüğü sınırlı da olsa çeşitli yayınlarda görülmeye başlamıştır.

Cansızların Adlandırılması

Canlı kavramı genelde özellikleri üzerinden tanımlanırken cansız kavramı açıkça tanımlanmamaktadır. Bu çalışmada cansız kavramı bir ekosistemi oluşturan öğelerin canlılar dışında kalan kısmı olarak kabul edilebilir. Cansız kısmını iklim özellikleri, yeryüzü özellikleri, toprak özellikleri gibi ana başlıklarda toplamak mümkündür. Orman ekosistemlerinde de cansız adlandırması bu başlıklarda değerlendirilmiştir.

Ormancılık çalışmaları herşeyden önce alanda yapılan bir faaliyet türüdür. Alan ise çok çeşitli isimlerle anılsa da bir çok dilde tanımlandığı gibi Türkçede de çok eskiden beri tanımlanmakta, adlandırmakta ve sınıflandırmaları yapılmıştır. Örneğin *Divânu Lugâti't-Türk'te* ormancılıkta da kullanılan geleneksel yeryüzü şekillerini belirten geleneksel terimlerin olduğu görülmektedir (Akbulak, 2014). Gökyüzünün en renkli ve insanların dikkatini çeken gökkuşağı için geleneksel kullanımda 23 adın bulunduğu bildirilmiştir (Kalafat, 2018).

Ormancılık faaliyetlerinin yapıldığı orman alanları, meşcere, yetiştirme ortamı, ekosistem, habitat gibi çeşitli ölçeklerde sınıflandırılmakta, her birimin alansal dağılımları belirlenip haritalanabilmektedir. Arazinin ormancılık açısından değerlendirilmesi arazi çalışmaları kapsamında yapılmakta ve değerlendirilmektedir. Orman arazisinin meşcere tipleri, ekosistem türleri ya da habitat açısından öncelikle birim isimleri verilmektedir. Daha sonra ise arazi çalışmaları açısından orman ekosistemlerinin bulunduğu yerler çeşitli değişkenlere göre tanımlanmaktadır. Böylece orman ekosistemlerinin cansız kısımlarının adlandırılması gerçekleştirilir. Bu durum ormancılıkta önceki dönemlerden beri yapıldığı için belirli bir gelenekte oluşmuştur.

Meşcerelerin sınıflandırılması ve adlandırılması ve yetiştirme ortamı değişkenlerinin isimleri ormancılık eğitimi ve uygulamalarında eskiden beri kullanılmaktadır. Meşcere sınıflandırmaları ve adlandırmalarına Amenajman ve Silvikültür Anabilim Dalları öğretim üyelerinin yaptığı çalışmalarda rastlanabilir.

Ormancılık alanında yetiştirme ortamı tanıtım kılavuzunda çok çeşitli cansız varlığın (yetiştirme ortamı değişkenlerinin) tanımlanması, sınıflandırılması ve adlarıyla ilgili bilgiler sunmaktadır (Irmak, 1946). Daha sonraları ise kapsamlı bir çalışmayla yetiştirme ortamının tanıtımı daha da ayrıntılandırılmıştır (Çepel, 1966).

İklim Özelliklerinin Adlandırılması

İklim özelliklerini belirten ormancılık terimleri çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Orman Fakülteleri bölümlerinde doğrudan meteoroloji dersi okutulmaktadır. Bunun dışında ormancılık projelerinde, araştırmalarında (veya lisansüstü tezlerde) iklim özellikleri yetiştirme ortamının tanıtımının vazgeçilmez kısmını oluşturmaktadır. Söz konusu bilgiler meteoroloji kitabında havakürenin katmanlarının, rüzgarların, yağmur tiplerinin, bulut tiplerinin, yağış rejimlerinin, iklim tiplerinin, ölçüm cihazlarının adları kullanılmaktadır (Özyuvacı, 1999).

Türkçenin iklim özellikleriyle ilgili geleneksel bilgiler açısından zengin olması olağandır. Bu durum yağmur adları için de geçerlidir. Türkçenin önemli kaynağı olan Derleme Sözlüğünde yağmur ve yağmurla ilgili 180'e yakın sözcük çeşitli özelliklerine göre (hız, süre, kar veya doluyla karışık gibi) sınıflandırılmıştır (Develi, 2017).

İklimin önemli özelliklerinden biri olan rüzgar sözcüğü Türkçede daha sonra görülmüş ve günümüzde yelin yerine kullanılmıştır. Rüzgar sözcüğü "zaman, vakit" biçiminde Karahanlı Türkçesi metinlerinden *Atabetül-Hakayıkta* ve Kur'an Tercümelelerinde rastlanmaktadır (Güngör, 2020, s. 289). Bununla birlikte yel sözcüğü günümüzde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yetiştirme Ortamı Özelliklerinin Adlandırılması

Ormancılık faaliyetlerinin önemli kısmı arazide gerçekleştiğinden arazinin özelliklerinin bilinmesi, yetiştirme ortamı özelliklerinin bilinmesi ve en başta ise muhit isminin bilinmesi gerekir. Ormancılıkta muhit isimleri iki tür haritada bulunur: 1/25 000 ölçekli memleket paftaları olarak bilinen haritalarda muhit isimlerinin bazılarını görmek mümkündür. Ormancılıkta muhit isimlerinin bulunduğu diğer yer meşcere haritalarıdır. Meşcere haritaları üzerinde hem 1/25 000'lik paftalarda bulunan birçok muhit isimleri yer alır hem de sadece ormancılıkta kullanılan muhit isimleri yer almaktadır. Muhit adlarının en önemli işlevi arazide herhangi bir yeri en hızlı şekilde bulmayı sağlamaktır. Muhit isimleri yörede yaşayan insanlar ve ormancılık birimlerinin deneyimlerine bağlı olarak geleneksel kültür kapsamında verilmiş isimlerdir. Muhit isimlerinin geçmişi, hikayesi ve bir anlamı bulunmaktadır. Örneğin Ardicbaşı muhiti ismi ya ardıc türünün yayılışının başlangıcına ya da büyük bir ardıc ağacına vurgu yapılmış olabilir. Hakan'ın çeşme muhit ismi ile yaptıran kişiye veya adına yaptıran kişiye gönderme yapılır. Bazen ise bir olayın hatırasına gönderme yapılır. Örneğin Hasan boğuldu muhit ismi gibi. Ülke ormanlarının büyüklüğü düşünüldüğünde son derece zengin muhit ismi bulunduğu anlaşılmaktadır. Ülkemiz mevki isimlerinin zenginliğini göstermesi açısından sadece Kazdağları Milli Parkı sınırları içindeki muhit isimlerinin incelenmesi dahi yeterlidir. Bu Milli Park'ta A harfiyle başlayan ve paftada yer alan muhit isimleri; *Açöldüren Deresi, Ada Tepe, Adadağı Tepe, Adamoturan Tepe, Adacucu Sırtı, Ahlat Pınarı, Ahlat Sırtı, Ahmedin Çeşme, Akçasu Pınarı, Akçe Deresi, Aksu Pınarı, Aktaş Kayası, Aktaş Tepesi, Aktepe, Alan Deresi, Alaniçi Tepe, Andık Taşı, Araptarla Sırtı, Ardıçlı Tepe, Arıtışı Deresi, Asmalı Dere, Asmalıgedik Kayası, Aşağıpatlak Deresi, Aşağıtaşbaşı Tepe, At Alanı, Avcıyayla Sırtı, Avcıyaylası Pınarı, Ayı Deresi, Ayıçukuru Sırtı, Ayıkapısı Tepe ve Ayvalı Deresi* şeklinde oldukça fazla sayıdadır.

Yetiştirme ortamı, belirli bir alanda bulunan ağaçların yaşamasını devamlı etki altında bulunduran iklim, toprak, yeryüzü özellikleri ve canlı etkenlerin bütünlüğüdür (Irmak, 1946). Yetiştirme ortamı ya da ekosistemin konumu (mekki) iki başlık altında incelenmekte; birincisi genel mevkii, ikincisi özel mevkidir (Çepel, 1966; 1978; Irmak, 1946; 1970). Orman yetiştirme ortamı konusunda iki önemli eser bulunmaktadır. Bunlardan ilki Orman Genel Müdürlüğü'nün kendi birimleri için yazılan kılavuzlardan "*Yetiştirme Muhiti Tanıtımı Kılavuzu*" Prof. Dr. Asaf Irmak tarafından 1946 yılında yazılmıştır. İkincisi ise Prof. Dr. Necmettin Çepel tarafından 1966'da yazılan *Orman Yetiştirme Muhiti Tanıtımının Pratik Esasları ve Orman Yetiştirme Muhiti Haritacılığı* isimli eserdir. Söz konusu ikinci eser terimler açısından son derece zengindir.

Yetiştirme ortamının konum değişkenleri arasında bakı, eğim, yükselti ve yeryüzü özellikleri gelmektedir. Bu yetiştirme ortamı özelliklerinin alt başlıkları da bulunmaktadır. Örneğin bakı 8, eğim ve yükselti basamakları ise çeşitli sayıda alt başlığa ayrılabilmekte ve her biri farklı adlar almaktadır (Çepel, 1978; Irmak, 1970). Bun-

lara ek olarak son zamanlarda yeni değişkenler tanımlanmaktadır: yamaçlar için içbükey, dışbükey terimleri ya da son zamanlarda bilgisayar yazılımlarında elde edilen yeni değişken adları ki bunların önemli kısmının Türkçe karşılıkları üretilmemiştir.

Ormanlık yazılı kaynaklarında anakayaların genel öbek adlarında eruptif (veya erüptif) kayaların mağmatik kayalara, metamorf kayaların başkalaşım kayalarına ve sedimenter kayaların tortul kayalar şeklinde Türkçe isimler kullanılması yönünde değişimleri görmek mümkündür (Irmak, 1968; Kantarcı, 1987). Erüptif kayaların ayrıca katılışım kayaları olarak adlandırıldığı bilinmektedir (Kantarcı, 1987). Bununla birlikte anakaya çizelgelerinde ve konu anlatımlarında bazı anakayaların yabancı okunuşlarının kullanımına devam edilmiştir (Irmak, 1968; 1987). Söz konusu kaya adlarına; granit, riyolit, siyenit, trakit, kuvarslı diorite, dasit, diorite, andesit, fliš, moren, dolomit, traverten, marn, gnays, fillit, serpantin gibi örnekler verilebilir (Irmak, 1968; Kantarcı, 1987).

Anakayalar orman topraklarının özelliklerinin belirleyici unsuru olması ve toprağında ormanlık uygulamalarındaki yerine istinaden anakaya bilgisi ormanlıkta önemli olup yaygın olarak bilinmektedir.

Toprak Özellikleri ve Sınıflandırması Adları

Orman Fakültelerinde toprak ders notları 1937'den beri bulunmaktadır (Tschermak, 1937). Toprak özellikleri genel ve orman toprağına özgü olacak şekilde tanımlanmıştır. Ormanlık dilinde toprak ilmi kitaplarından yansıyan toprakların oluşum süreçlerine, mevcut özelliklerine ve sınıflandırılmasına yönelik terimler ormanlıkta kullanılmaktadır. Özellikle toprakların özellikleri ormanlık çalışmalarında doğrudan kullanılmaktadır.

Ormanlık bilimleri ve uygulamalarında toprağın fiziksel, kimyasal ve canlı özelliklerine ait terimler kullanılmaktadır. Bazı toprak terimlerinin kullanımı açısından ormancılarla tarımcılar arasında farklı kullanımlar görülmekle birlikte bu durum son derece sınırlıdır. Tarımcılar *silt* terimini kullanırken ormancılar aynı anlama gelen *toz* terimini kullanırlar, *tınlı toprak* terimini tarımcılar aynı anlama gelen *balçık toprak* terimini ise ormancılar kullanmaktadır. Orman toprak terimlerinde sınırlı olsa da bazı farklı terimler

eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Toprak profili ve toprak çukuru terimleri eş anlamlı kullanım örneğı olarak verilebilir.

Orman topraklarıyla ilgili Türkçeye giren yabancı sözcüklerin ilk zamanlarda okunuşlarının kullanıldığı daha sonraları Türkçe karşılıklarının üretilmesiyle Türkçelerinin kullanılması sıkça görülür. Örneğın *toprak strüktürü* daha sonrasında "*toprağın bünyesi*"ne veya "*toprak iç yapısı*"na dönüşmektedir (Irmak, 1968; Kantarcı, 1987). Orman topraklarının fiziksel özellikleri ve onların alt özelliklerini belirten terimlerde Türkçe yaygın olarak kullanılsa da özellikler ayrıntılandırıldığında yabancı terimlerin okunuşlarının da kullanıldığı görülmektedir.

Orman toprak terimlerinin gelişmesine bağılı olarak daha önceki toprak terimlerinden farklı yaklaşımlar son dönemlerde görülmektedir. Doğrudan toprak terimleri üzerine makaleler yazılmaktadır. Prof. Dr. H. Barış Tecimen "Topraktaki Bitki Besin Maddesi Havuzu Kapsamına Giren Bazı Terimlerin Kullanılışları" ve "Toprak Solucanlarını Sınıflandırma Terimleri Üzerine Bir Değerlendirme" isimli makaleleri bu yaklaşımlara örnek olarak verilebilir. Her iki çalışmada toplam 10 toprak terimi değerlendirilmiş ve bazılarına Türkçe karşılık önerilmiştir (Tecimen, 2013; 2020).

Toprak terimlerinin Türkçe açısından en sorunlu kısımları mineral isimleri, toprak sınıflandırılması ve yeni gelişen konulardır. Mineral adlarının önemli kısmı okunuşlardan oluşmakta, toprak sınıflandırılması terimlerinin ise hemen hemen tamamı okunuşlardan ibarettir. Her ne kadar eskiden kullanılan toprak sınıflandırılmasında bazı terimlerin Türkçe karşılıkları üretilmiş olsada örneğın, esmer toprak, Akdeniz toprağı gibi, mevcut toprak sınıflaması terimlerinin henüz Türkçe karşılıkları üretilmemiştir.

Ormanlık bilimlerinde canlı ve cansız varlıkların adları yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu kullanımla birlikte, adlandırma ya da terim üretme çalışmaları da devam etmektedir. Bilimsel gelişmenin doğası gereğı tartışma ve eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Bu da anlaşılır ve kabul edilir bir durumdur. Ormanlık dilinin dünyada bulunan orman alanlarını buralarda yaşayan canlı ve cansız varlıkları kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

11. Geleneksel Orman Terimleri

Bilimsel bilgi, doğrudan gözleme dayanması, denetimli deneyler ile verilerin elde edilmesi, tekrarlanabilirliği, yanlışlanabilirliği gibi çeşitli özelliklere sahiptir. Benzer şekilde geleneksel bilgi de, uzun dönemli gözlemlere, denemelere, tekrarlanabilirliğe, yanlışlanabilirliğe dayanır ve damıtılarak toplumsal bir bilgi olarak toplumda hazır bulunur. Bir bitkinin hangi yetişme ortamlarında bulunacağı, hangi mantarın zehirli olduğu, zehirli bir yılanın nasıl anlaşılacağı gibi doğayla ilgili birçok geleneksel bilgi toplumda bulunmaktadır. Bu gelenekte tekrar tekrar yenilenmektedir. Örneğin yüzyıl önce diş ağrısı için hangi otların kullanılacağı bilgisi günümüzde olmasa da şeker hastalığıyla ilgili kullanılacak otlara yönelik geleneksel bilgi artmaktadır. Ayrıca soğuk algınlığı için çeşitli çayların yapılması birçok kişinin bildiği geleneksel bilgilerdendir. Türkçe, ormancılık geleneksel bilgileri açısından da son derece zengindir. Fakat bu bilgilerden toplumun mevcut sorunlarının çözümünde sınırlı faydalanılmaktadır.

Derleme Çalışmaları

Düşünce hayatında dilde sadeleşme hareketi, Cumhuriyet değerlerinin kabul görmesi, halka doğru hareketi, aydın dili ile halk dilinin yakınlaştırılması yaklaşımı derleme çalışmalarını hazırlamış, teşvik etmiş ve siyasi kararlarla derleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi mümkün olmuştur. Her ne kadar derleme çalışmaları dil kapsamında yapılan önemli çalışma alanlarından biri olsa da aslında yeni bakış açısına göre bir uygulama alanı olarak görülmesidir. Derleme çalışmaları mevcut kültürün anlaşılması, geçmişten gelen birikimlerin ortaya çıkarılmasına katkı sağladığı gibi geleceğin şekillenmesinde de önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Bu anlamda Avrupa ülkelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Çarlık dönemi Rusya'sı ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Çin gibi devletlerde yapılan derleme çalışmalarının değerlendirilmesi önemli olabilir (Sevgi, 2015c). Örneğin Çarlık Rusya'sında derleme çalışmalarının başlangıcı olarak "Rus dilinin ağızlarından bahseden ilk çalışma, M. V. Lomonosov'un (1711-1765), 1755 yılında yayınlanan "Rossiyskaya grammatika" adlı eseridir (Duranlı, 2009, s. 318). "1800'lü yıllara gelindiğinde Rus Coğrafya Derneği bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalar sonuç vermeye başlamıştır. Bu derneğin bünyesinde yer alan A. H. Vostokov ve A. M. Korkunov tarafından hazırlanan "Bölgesel Büyük Rus Sözlüğü Denemesi" (Opit oblastnogo velikorusskogo slovary) adlı çalışma 1852 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmada farklı bölgelerden alınmış 18011 kelime yer almaktadır." (Duranlı, 2009, s. 319). Rusça da düzenli derleme çalışmalarının yaklaşık 200 yıllık bir geçmişi bulunduğunu hatırlatmakta fayda vardır.

Türkçede düzenli derleme ve taranması çalışmalarının tarihi çok eski olmasa da halkın kullandığı sözcükler çeşitli metinlerde yer almıştır. Örneğin günümüzdeki Gerede'de 1390 yılında İshak bin Murad tarafından yazılan ve Anadolu'da, Türkçe yazılmış, bilinen ilk telif tıp kitabı olan "Edviye-i Müfred" adlı eserde günümüzde dahi kullanılan bitki isimlerine rastlamak mümkündür (Önler, 1990; 2004). Tarihi Türkçe tıp metinlerinde bulunan bitki adlarının kullanımı günümüze kadar devam etmiştir. Dil çalışmalarına defalarca konu olan Kaşgarlı'nın "Divânü Lügât-it-Türk" adlı ünlü eserinde de birçok bitkinin ismi yer almaktadır (Oturakçı, 2012). El yazması metinlerde Türkçe bitki adlarının taranması bitki adlarının çeşitliliğini, çokluğu ve ad verme kültürünü göstermesi açısından değerli olacaktır. Osmanlı döneminin sonlarına doğru

başlayan Türkçenin sadeleştirilmesi akımı daha sonra Cumhuriyet döneminin başlarında yoğun bir derleme faaliyetine dönüşecektir. Özellikle halk ağızındaki kelimelerin toplanması Cumhuriyet döneminin en önemli kültür faaliyetlerinden biri sayılabilir (Sevgi, 2015c).

Derleme çalışmaları sadece dille ilgili bir çalışma olarak algılanmakta, en fazla halkbilimiyle olan ilişkileri üzerinde durulmaktadır (Akar, 2006). Oysa günümüzde derleme çalışmaları diğer bilim dallarıyla da yakından ilişkili olup doğrudan ilişkili olduğu halkbilim, etnobotanik, alternatif tıp, antropoloji, sosyoloji, tarih ve siyaset gibi bilimler sayılabilir (Akar, 2016; Sevgi, 2015c). Bazı bilim dallarıyla da derleme çalışmaları kesismekte örneğin hayvan isimleri hayvanbilim, bitki adları bitkibilim, suyla ilgili sözcükler subilim gibi doğada rastlanan çeşitli olay ve süreçlere verilen isimler konuyla ilgili bilim dallarıyla ilişkilidir (Sevgi, 2015c). Bir derleme çalışmasında derleyicinin derlemeyi nasıl yapacağı konusunda yöntemin belirlenmesinde, kaynak kişilerle kurulacak ilişkiye kadar birçok açıdan toplumbilimlerinin çeşitli yaklaşımlarına ihtiyaç duyulur. Derlenen sözcüğün içeriğine göre de doğa bilimleri bilgisine ihtiyaç duyulur.

Derlemeye konu olan bir sözcüğün nasıl yazılacağı, kökeni, kök ve ekleri gibi konular dil uzmanlarının alanı iken, anlamı ve/veya tanımı ise diğer alanlardaki uzmanların konusudur (Sevgi, 2015c). Derlemeye konu olan sözcük bir alanda ve bazı kişiler tarafından üretilmiş olup bu alan üretim alanıyken, derlenmiş kelimenin yeni terim üretimi, edebiyat gibi alanlarda kullanılması ise yeniden üretim alanıdır (Sevgi, 2015c). Derleme çalışmaları çeşitli bilim alanlarının kesiştiği ve ürünlerinden çok geniş bir kesimin yararlanabileceği faaliyetlerdir.

Türk Dil Kurumunun Derleme Çalışmaları

Türkiye Türkçesinde ilk kapsamlı derleme çalışmaları yabancı araştırmacılar tarafından yapılan birkaç istisna dışında Türk Dil Kurumu tarafından 1930'lu yıllarda başlatılmıştır (Korkmaz, 1976). Türkçede sadeleşme hareketinin doruğu Birinci Türk Dil Kurultayı'dır. Bu kurultay sonucunda dil çalışmaları hız kazanmıştır. Kurultay 26 Eylül ile 5 Ekim 1932 tarihleri arasında Dolmabahçe Sarayı'nda Cumhurbaşkanı olarak merhum Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün toplantının başından sonuna kadar katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Belki de bu durum Türk tarihi içinde Türkçenin Devlet tarafından desteklediği en güçlü dönemi de göstermesi açısından değerlidir. Kurultay'da kabul edilen çalışma programının "3. Maddesi; Anadolu ve Rumeli ağızlarından sözcüklerin derlenmesi, Osmanlıca sözcüklere Türkçe karşılıkların hazırlanması, 7. Maddesi; Terimlerin Türkçeleştirilmesi" olarak kabul görmüştür (Anonim, 1972).

Böylece siyasi iradenin desteğiyle Türkiye Türkçesinde derleme ve terim çalışmaları memleketin bütün imkânlarıyla birlikte seferberlik ruhuyla ele alınmıştır (Sevgi, 2016b). Derleme çalışmalarını yürütülmesine dayanak olan 21.11.1932 tarihinde 13507 numaralı kararname de Türkiye Cumhuriyeti dahilinde söz derleme işlerini yoluna koymak üzere bir "Söz Derleme Talimatnamesi mer'iyyete konulmuş, bu talimatnameye göre Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ne yardımda bulunmak üzere her ilde vali başkanlığında bir derleme heyeti" kurulmuştur (Türk Dil Kurumu, 1963-1993e). Belki de bu yıllar Türkçenin devlet katında ve siyasette en gözde olduğu yıllar olup Cumhurbaşkanı'nun dil kurultaylarına katıldığı

ve kurultay boyunca bildirileri dinlediği, hükümetin İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarının taşra birimleriyle doğrudan çalışmalarına katıldığı görülmüştür (Sevgi, 2016b).

Türk Dil Kurumunun yaptığı derlemeler iki dönemde olmuştur. Bu kapsamda yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler Çizelge 25’de verilmiştir. Derlemeler birinci dönemde 1932-1934, ikinci dönemde ise 1952-1959 yılları arasında yapılmıştır. İkinci derleme dönemine katılanların kişi sayısı 917’dir (Türk Dil Kurumu, 1963-1993e). Birinci derleme dönemine 150.000 ve ikinci derlemede 450.000 fiş toplanmıştır (Türk Dil Kurumu, 1963-1993e). Bu fişler daha sonra Derleme Sözlüğü olarak onbir cilt olarak yayınlanmıştır.

Çizelge 25

Derleme Çalışmalarının Dönemleri ve Toplanan Fiş Sayıları

Derleme Dönemi	Derleme yapan kişi sayısı	Fiş Sayısı
1932 - 1934	belirtilmemiş	150.000
1952 - 1959	917	450.000

Türkiye Türkçesinde yukarıda belirtilen derleme çalışmalarına katkı olarak son dönem derleme çalışmaları da yapılmıştır. Isparta ilinden Derleme Sözlüğü’ne 67 kelimeyle katkı yapılmıştır (Yıldız, 2007). Niğde yöresinde 95 söz varlığı belirlenmiştir (Erdoğan, 2016). Aksaray yöresinden Derleme Sözlüğü’ne yapılan katkılar ise 151 sözcüktür (Doğan, 2010b). Mersin ilinin Tarsus ilçesinden Derleme Sözlüğü’ne eklemeler yapılmıştır (Toker, 2011).

Türkiye’nin en önemli kültürel çalışmalarından biri olan *Derleme Sözlüğü’nde yaklaşık olarak 3000 kadar bitki adı bulunmaktadır* (Baytop, 1997, s. 5). Söz konusu kayıtların önemli kısmında bitkiler bir çeşit ot, bir çeşit bitki vb. şeklinde tanımlanırken benzer durum hayvanlar veya taşlar vb. uzmanlık gerektiren alanlar için de geçerlidir (Türk Dil Kurumu 1963-1993e). Dönemin zor koşulları altında gerçekleştirilen derleme çalışması birçok sözcüğün kaybolmadan kayda geçmesini sağlarken, özellikle çeşitli bilim alanlarıyla kesişen geleneksel bilgi ya da ekoloji alanındaki ifadeyle geleneksel ekolojik bilginin aktarılmasında yaşanan olumsuzluklar daha sonra diğer bilim alanlarında yapılan çalışmalarla düzeltilmektedir. Örneğin etnobotanik çalışmalarında yöre isimleriyle Latince bitki isimleri birlikte verilmekte, bu da türlerin karıştırılmasını önlemekte, aynı zamanda Türkçenin hem türler açısından hem de kültürel açıdan (isim verme, verilen isimlerin anlamları, çeşitlenmesi gibi) zenginliğinin de anlaşılmasını temin etmektedir (Sevgi, 2015c). Bu konuda en güzel örneklerden biri ise; “*Conium maculatum L. (Umbelliferae) türüne kitap ve sözlüklerde yalnız “Baldıran otu” denilmektedir. Buna karşılık bu tür Doğu Anadolu (Erzurum, Kars) bölgesinde “Hırhindilik”, Trabzon bölgesinde “Ağu otu”, Konya bölgesinde “Yılan otu” ve Muğla bölgesinde ise “Körek” adıyla tanınmaktadır.*” (Baytop, 1997, s. 5).

Türk Dil Kurumu’nun derleme çalışmalarını mevcut her ildeki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerini dahil ederek tekrarlama beklenmektedir (Koraş, 2008). Günümüzde derleme çalışmalarının daha iyi yapılma imkânları gerek teknolojik gerekse ulaşım açısından bulunmaktadır. Bununla birlikte derleme çalışmasının belki içeriğinin de değişmesi gerekebilir. Türk Dil Kurumu, Edebiyat Fakültesi mensupları ve Orman Fakültesi bünyesinde yapılan derleme çalışmaları kırsal alanda yaşayan insanları hedeflemiştir. Oysa günümüzde sözcük üretimi tüm alanlarda ve eskiye göre daha çok kent kökenlidir. Ormanlıktan örnek ver-

mek gerekirse, mobilya sektöründe kullanılan sözcükler, bahçe işlerinde kullanılan sözcükler, yurt dışından getirilen birçok ürün ismi gibi çeşitli konularda sözcükler üretilmekte, kullanılmakta fakat sözlüklerde yer almamaktadır. Bu durum sadece ormanlılıkla ilgili olmayıp diğer alanlar içinde geçerlidir. Günümüzde derlenmesi gereken sözcük sayısının eskisiyle kıyas olmayacak kadar daha fazla olduğu düşünülebilir.

Geleneksel Ormanlık Terimlerinin Derlenmesi

Ormanlılıkta derleme çalışmalarıyla ilgili bilgiler “*Yerli Ormanlık Terimleri*” çalışması (Sevgi, 2015c) kapsamında sınırlı olarak verilmiştir. Burada ise konu daha ayrıntılandırılacaktır.

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Profesörler Kurulunun 11.11.1960 tarihli toplantısında yurtiçi ve yurtdışındaki mevcut çalışmalar ve gelişmelere koşut olarak kurulması düşünülen “Ormanlık Terimleri Milli Komitesi”nin yapı ve işleyişleri konusunda kurula verilmek üzere ön hazırlık yapması için Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Fehim Fırat ve Kemal Erkin’den tertip edilmiş olan komisyon kurularak görevlendirilmiştir (Ek 14). Komisyonun kurula verdiği rapordaki bilgilere dayanarak Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi 20.10.1961 günü saat 10’da geçici başkan Hicri Aksoy’un başkanlığında toplanmıştır (Ek 16). Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi dört alt komisyon şeklinde yapılmış ve bunlardan biride “*Yerli terimleri derleme komitesi*” olarak belirlenmiş ve komisyonda Prof. Dr. Hayrettin Kayacık, B. Kerim Yunt, B. Sakıp Sürmeli, B. Kemal Günen görevlendirilmiştir (Ek 16; Sevgi, 2015c).

Söz konusu çalışma halk ağzındaki geleneksel ormanlık terimlerinin derlenmesi ve toplanması Yerli Terimler Derleme Komisyon Başkanlığında Orman Mühendisleri (çok az sayıda öğretim görevlileri ve muhafaza memurları da katılmıştır) tarafından 1962 yılında gerçekleştirilmiştir (Sevgi, 2015c). Türk Dil Kurumu dışında Türkiye genelinde ormanlık alanlarında bulunan yerleşim yerlerinde gerçekleştirilen bu çalışma ile orman mühendislerince yöre insanlarından geleneksel terimler derlenmiş ve toplanmıştır (Sevgi, 2015c).

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 07.07.1964 tarihli toplantısında yerli terimlerin derlenmesi konusu gündeme gelmiştir. Konuyla ilgili kısımda “*Yerli terimleri derleme su-komisyonunun faaliyetleri hakkında Prof. Dr. Hayrettin Kayacık tarafından verilen izahattan bu komisyonun çalışmalarını bitirerek doldurmuş bulunan Sorgu Kağıtlarının Genel Sekreterliğe teslim edildiği ve müteakip çalışmaların Genel Kurulca yapılması lazım geldiği tesbit edildi.*” (Ek 23) ifadesine yer verilmiştir.

Komisyonun 02.07.1965 tarihindeki “*Toplantının açılmasını müteakip ilk olarak yerli terimleri derleme su-komisyonunun faaliyetlerinin gözden geçirilmesine başlandı. Bu su-komisyon tarafından memlekette ormanlılıkla ilgili bütün şahıs ve müesseselere gönderilen soru fişlerinin geldiği tesbit edildi. Su-komisyonu adına konuşan Prof. Dr. Kayacık bu fişlerin bundan sonra ne gibi bir muameleye tabi tutulacağını sordu.*”

Prof. Eraslan bu su-komisyonunun faaliyetlerini öğerek bu fişler ve terimlerin ilmi terminolojimizin temelini teşkil edeceğini, o itibarla bunların aynen ve alfabetik sıraya göre sıralanarak neşredilmesinin ve bu suretle her kesin tetkikine açık tutulmasının doğru olacağını, burada yapılacak bir süzmenin uygun olmadığını

ileri sürdü. Prof. İnal de aynı kanaata katıldı. Diğer üyelerin de bu görüşe katılmasıyla yerli terimler fişlerinin roto ile teksir edilerek tevziine ve bunlara bir miktar boş fiş eklenmesi suretile rotoda mevcut olmayan terimlerin de toplanması imkanının kabil olacağına karar verildi.

Oda Başkanı Sayın Üngan Orman Mühendisleri Odasının cevabı temini hususunda yardımcı olacağını ve ayrıca çeşitli masrafları karşılamak üzere odanın derhal 500 lira daha göndereceğini vaad etti.

Baskı işinin Orman Genel Müdürlüğüne yapılması da karara bağlandı.” (Ek 24) ifadeleriyle çalışmada önemli aşamaların kaydedildiği ortaya konmuştur. Bu durumda açıkça göstermektedir ki ormancılık kurum ve kuruluşları geleneksel terim konusunda sorunların çözümünde birbirini destekleyen, tamamlayan ve çözüm üreten bir birliklilik oluşturmışlardır.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi bünyesinde bulunan “Yerli Ormancılık Terimleri”ni bastırmadan önce bir kere daha ilgili kişilere gözden geçirilmesi için göndermiş ve geri dönüş olmadığından bu önemli bilgi birikimi maalesef yayın hayatına kazandırılmamıştır (Sevgi, 2015c). Kişilere denetlemek üzere gönderilen ve teksir olarak bastırılan metne göre 231 kişinin geleneksel terimleri tanımladığı ayrıca ağaçlandırma, silvikültür, botanik, ekoloji, faydalanma gibi alt dallarda toplam 632 terim ve anlamları bildirilmiştir (Sevgi 2015c).

Geleneksel ormancılık terimlerinin derlenmesi çalışmalarına katılanların isimleri ve derlediği kelime sayısı aşağıda verilmiştir;

“A. Cemalettin Günay (1), A. Fettah Erdoğan 1962 (7), A. Fuat Orçay (1), A. Hamdi Ersoy (2), A. Osman Hasanbeşoğlu (3), A. Şadi Kahveci (3), A. Vehap Özdemir (1), A.Münip Topay (1), Abdullah Yıldız (4), Ahmet Akdemir (2), Ahmet Pekdemir (2), Ahmet Ekimci (1), Ahmet Erbil (2), Ahmet Erduran(1), Ahmet Gülünay (5), Ahmet Kutsal (3), Ahmet Pekdemir (4), Ahmet Sülün (4), Ahmet Yaşammanlar (1), Ahmet Yücebaş (1), Ali Erdoğan (5), Ali Murat Sarısoy (1), Ali Mutaf (4), Ali Nusret Farısoy (1), Ali Sönmez (7), Amet Gülünay (1), Avni Ali Adar (1), Aziz Yücel (3), Azmi Bozkurt (2), Bahattin Gülüşen (1), Bahattin Özpek (1), Bahattin Sezen (1), Bedduh Bozoklu (1), Bedrettin Hankendi (1), Besim Atalay (1), Burhan Karakuş (5), Burhanettin Sızinkan (1), C. Nuri Sayın (2), C. Raşit Kururcu (1), Cahit Akdoğan (6), Celâl Kafadar (1), Cengiz Aköz (2), Cevat Gürbüz (1), Cevat Saccırları (2), Cevat Zeren (1), Cezmi Peker (2), Durdu Arslan (1), Durmuş Demiray (3), Efsal Erkan (1), Ekrem Mutlu (5), Ekrem Tanyel (2), Enver Antekin (2), Erdoğan Oymak (1), Erdoğan Hanoğlu (1), Ertuğrul Yurtsever (2), Fahrettin Çirakoğlu (1), Fahri Terzi (2), Ferit Özdil (6), Fevzi Sevük (1), Feyyaz Soyulu (6), Fikri Değirmencioğlu (2), Fuat Hanyaloğlu (1), Gökalp Erol (1), Güner Alkan (1), H. Fehmi Bağdatlı (4), Hayrettin Kayacık (14), H. Selâhattin Bozkurt (1), H. Selâhattin Yazar (1), Halil Yenice (1), Hamdi Erel (2), Erdoğan Hanoğlu (2), Hamza Coşkun (9), Hasan Erbayrak (1), Hasan Hüseyin Şahin (1), Haydar Özkan (1), Hayrettin Mihyaz (2), Hayrettin Uzun (2), Hıdır Tekin (1), Hidayet Arıgörmüş (4), Hikmet Taşhan (18), Hilmi Karakaşoğlu (1), Hüdaferdi Çalışır (1), Hüseyin Altıntaş (2), Hüseyin Donangil (1), Hüseyin Doşer (1), Hüseyin Mete (1), Hüsnü Esen (1), Hüsnü Gümüş (1), İ. Hakkı Abalı (1), İbrahim Aksu (2), İbrahim Cireli (2), İbrahim Ersek (1), İbrahim Kızılorenli (5), İhsan Çınlar (1), İhsan Ertuyun (1), İhsan Karlı

(1), İrfan Tansu (5), İsmail Bandırmalıoğlu (7), İsmail Bölükbaşı (1), İsmail Dülgeroğlu (1), İsmail Ercan (1), İsmail Saraçbaşı (2), İsmet Kaya (7), İzzet Arseven (1), İzzet Özkan (3), Kadir Karakelle (1), Kadir Önalır (1), Kemal Aydın (4), Kemal Sarıgüzel (1), Kemal Selçuk Dumlupınar (1), Korkut Toker (4), M. Ali Yaşar (1), M. İlhan Köprüceli (1), M. Nazım Yazıcıoğlu (4), M. Sait Savaş (8), M. Sıtkı Kıvçak (1), M. Şükrü Eksen (4), M.İlhan Köprüceli (2), Macdi Saraç (1), Mahir Sipahiler (1), Mahmut Gündoğdu (1), Mahmut Turhal (2), Mehmet Cihan (1), Mehmet Çırak (1), Mehmet Kolay (1), Mehmet Taşdelen (1), Memduh Bozoklu (1), Memduh Uysal (1), Mesat Arıkan (4), Metin Alp (1), Metin Yılmaz (2), Mezcit Kitapçı (1), Muharrem Ünlü (8), Muhittin Kutlu (2), Murat Genç (1), Mustafa Alışıklı (1), Mustafa Alpay (1), Mustafa Bayraktar (1), Mustafa Çıvırmaz (1), Mustafa Gerdanlı (1), Mustafa İpekçi (1), Mustafa Karapınar (1), Mustafa Kayhan (1), Mustafa Özdamar (1), Mustafa Özpinar (4), Mustafa Solak (12), Muzaffer Selik (5), Muzaffer Yaman (2), Nadir Özcan (1), Nazım Arslancık (2), Nazmi Söylemezoğlu (1), Necati Erdoğan (3), Necdet Aksüyek (1), Necdet Savaşkan (2), Nedim Okçu (3), Nejat Saygun (1), Nevzat Sınar (1), Nihat Bayar (1), Nurettin Utkan (1), Nurettin Zeytinli (13), Nuri Azrak (1), Nuri Korkmaz (1), Nurullah Aydemir (1), Nüsret Demirpençe (1), Orhan Ortaç (4), Orhan Tombuloğlu (1), Osman Acpay (10), Osman Dumanlıoğlu (2), Osman Özkovalak (1), Osman Sönmez (2), Ömer Onur (1), Peyyaz Soylu (1), Rami Eyüpgiller (3), Ratip Türkyılmaz (1), Refik Doğanay (1), Remzi Şişman (1), Rifat Çakıroğlu (1), S. Oskay (3), S. Saki Kaya (1), S. Sırrı Anık (3), Sabri Etçi (1), Sabri Sezer (2), Saim Ersöz (1), Saim Uçak (3), Sait Savaş (1), Sefa Sancak (1), Sefer Çıtır (3), Seftullah Erdoğan (1), Selâhattin Günaydın (1), Semih Ayla (2), Server Uğur Oğuz (4), Sevai Onat (1), Seyfettin Misket (5), Seyfullah Erdoğan (7), Sezai Onat (4), Süleyman Kocabaş (1), Süreyye Özcinik (2), Şakir Annakkaya (3), Şefik Çakmak (2), Şemsettin Çalışkanoğlu (1), Şerafettin Işıl (2), Şerafettin Öcal (7), Şeref Acar (1), Şeref Kutluk (1), Şerafettin Öcal (1), Şevket Kırgöz (1), Şükrü Gürleyen (2), Şükrü Köse (26), Tahsin Tokmanoğlu (2), Taki Çayıroğlu (1), Teoman Acar (1), Teoman Varol (3), Tefvik Peker (3), Vahittin Tayfur (1), Yahya Büberci (1), Yakup Hacıhabiboğlu (1), Yavuz Bük (1), Yılmaz Sönmez (1), Yusuf Erol (2) ve Zühtü Sönmez (2)” (Yerli Ormancılık Terimleri, 1966; Sevgi, 2015c).

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin geleneksel ormancılık terimlerini derlemek için yaptığı çalışma kapsamında, *Yerli Ormancılık Terimleri Komisyon* Başkanı Prof. Dr. *Selâhattin İnal*’ın imzasıyla teksir kağıdının başında çalışmalara katılanlara hitaben; “*Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi 15.03.1966 tarihinde toplantısında daha önce derlenmiş olan “Yerli Ormancılık Terimleri”ni bastırmadan önce bir kere daha sizlerin tetkikine sunmayı uygun bulmuştur. 1) Burada yer alan terimlerin yazılış ve taşıdığı anlam itibarıyla, mahalli kullanışa göre, bir yanlışlık var mıdır? Varsa doğrusunu arka sahifeye yazınız. 2) Size sunulandan başka mahalli Ormancılık Terimleri biliyorsanız onları da yine Alfabetik sıraya uymak suretiyle boş sahifelere yazınız.*” şeklinde ifadelerde bulunmuştur (Sevgi, 2015c; Ek 27). Çalışma tam anlamıyla bitirilmemişinden bazı sözlükler tekrar edilmiş, bazılarında ise sıralama hatalarının olduğu tespit edilmiştir (Sevgi, 2015c).

Çalışmada bulunan 632 terim üzerinden yapılan değerlendirme ile tekrarların azaltıldığı ve düzenlendiğinde 494 terim olduğu belirlenmiştir (Sevgi, 2015c). Geleneksel ormancılık terimleri derlemesi ile genel derleme sözlüğü karşılaştırıldığında dört durumla karşılaşılmaktadır (Sevgi, 2015c). “1. Durum; Yerli ormancılık terim der-

lemesinde olan ve derleme sözlüğünde de aynıısının (terim, anlam veya tanım ve yöre olarak) bulunduğu sözcükler olmasıdır. 2. Durum; Ormanlık terim derlemesinde bulunan kelimenin derleme sözlüğünde kelime olarak bulunması, anlam veya tanımın ve yöresinin aynı olmamasıdır. 3. Durum; Ormanlık terim derlemesinde bulunan fakat derleme sözlüğünde kelime, anlam veya tanım farklılığı olan ya da bölgesinin farklı olmasıdır. 4. Durum; Ormanlık terim derlemesinde bulunan ve derleme sözlüğünde bulunmayan sözcüklerin bulunmasıdır.” (Sevgi, 2015c, s. 38).

Birinci duruma ait sözcük sayısı 61, ikinci duruma ait 175 sözcüğe yeni anlam veya tanım eklendiği, üçüncü duruma ait 60 sözcüğe anlam veya tanım ile yeni bölgede kullanış bilgileri belirlendiği ve dördüncü duruma ait 198 sözcük ise ilk defa bu çalışmayla derleme çalışmalarına ilave edildiği tespit edilmiştir (Sevgi, 2015c). Derlenen geleneksel ormanlık terimlerinden 198 adetinin genel derleme sözlüklerinde olmaması ayrıca derlenen geleneksel ormanlık terimleri içinde oranının yüksek olması (yaklaşık %40) (Sevgi, 2015c) bu konuda yapılacak çalışmaları teşvik edilmesine gerekçe teşkil etmektedir.

Geleneksel ormanlık terimleri belirlemek üzere kurulan alt komisyon olan *Yerli Ormanlık Terimleri* çalışmalarının en önemli sonuçlarından birisi geleneksel terim çalışmalarının ormanlık kapsamında yapılması gerekliliği bilincinin varlığını göstermesidir.

Türkiye’de 1930’lu yıllarda olduğu gibi ormanlık alanında da bir taraftan terim üretme çalışmaları yapılırken diğer taraftan derleme çalışmaları yürütülmüştür. Ormanlık bilimlerinde yapılan geleneksel terim derleme çalışması Türk Dil Kurumu derleme çalışmalarından üç açıdan ayrılmaktadır; 1) Sadece Ormanlık Bilimlerini konu etmiştir. 2) Dilcilerin dışında yapılan tek derleme çalışmasıdır. 3) Konunun uzmanlarınca yapılan ilk kapsamlı derleme çalışmasıdır (Sevgi, 2015c). Bu ayrımlara ek olarak geleneksel terim derlemesinde bazı terimlerin yazılmasıyla ilgili sorunların olduğu söylenebilir (Sevgi, 2015c). Ayrıca uzmanlık konusunu içeren anlam veya tanımlar derleme sözlüğüne göre doğru ve daha açıklayıcı olup anlam veya tanımında eksiklik olan tek kelime “Çetir”dir (Sevgi, 2015c)

Geleneksel ormanlık terimleri derlemesi çalışmalarından anlaşıldığı üzere, söz konusu çalışmaların devam ettirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde teknik olanakların artması bu tarz çalışmaları daha kapsamlı ve ayrıntılı yapma imkânı sunmaktadır. Böylece geleneksel ormanlık terimlerinin daha fazla toplanması ve ormanlık eğitimine aktarılması mümkün olacaktır.

Geleneksel Ormanlık Terimlerinin Önemi

Geleneksel ormanlık terimlerinin ormanlık eğitime, ormanlık bilimlerine ve uygulamalarına doğrudan katkısı bulunmaktadır. Bu geleneksel terimlerin bilimsel terimlere dönüştürülmesinde: 1) Geleneksel terimlerinin Türkçe olması terim üretme de yardımcı olacak niteliktedir. 2) Geleneksel terimlerin gündelik hayatın sorunlarını içerecek şekilde gelişmesi ormanlıkla ilgili sorunların çözülmesini kolaylaştıracak niteliktedir. 3) Geleneksel terimlerinin eğitim ve bilime aktarılması bilgi aktarımını kolaylaştırabilir. Aşağıdaki örneklerde bu konular kapsamında değerlendirmeler yapılacaktır.

Örnek 1: Derleme Sözlüğünde yer alan geleneksel ormanlık terimlerinden orman teriminin türevleri

Günümüz Türkiye Türkçesinde Derleme Sözlüğünde ormanla ilgili yer alan sözcükler alfabetik sırayla; *Açık, Alacık, Alan, Alarga, Balgamlık, Balkan, Baltalık, Bölük, Bük, Bürük, Coblan, Cöhrek, Çalma, Çeğēt, Çırnık, Çiyle, Dağ [Dağşal], Dav, Dorukluk, Eğmelik, Hoşur, Kab, Kaban, Kapuz, Karayer, Kılcan, Kıрма, Kırtık, Korma, Koruk, Kür, Kürüzlük, Lece, Meşelik, Odunkoru, Orbuk, Ören, Öz, Pelesentirik, Sandal, Selderlenlik, Sökü, Tav, Tırım, Toylan, Töm, Ürün, Yalç, Yalı, Yatır ve Zımak* olduğu anlaşılmıştır (Çizelge 26; TDK, 1963-1993e).

Derleme Sözlüğünde yer alan geleneksel ormanlık terimlerini Sevgi ve Tecimen 2008’de beş ayrı öbekte sınıflandırmıştır: Orman için; 1) *Bürük, Çeğēt, Dağ [Dağşal], Hoşur, Kab, Kılcan, Koruk, Lece, Meşelik, Odunkoru, Ören, Sökü, Tav,*

2) Ormanın sıklık durumu için; *Balkan, Balgamlık, Bük, Çırnık, Dav, Kapuz, Kür, Pelesentirik, Selderlenlik, Tırım, Ürün, Zımak,*

3) Konumuna göre orman için; *Bölük, Kaban, Karayer, Sandal, Yalı,*

4) Bir özelliğine göre orman için; *Baltalık, Coblan, Cöhrek, Çalma, Dorukluk, Eğmelik, Kıрма, Kırtık, Korma, Kürüzlük, Orbuk, Öz, Töm, Yalç, Yatır,*

5) Ormansız alan için; *Açık, Alacık, Alan, Alarga, Çiyle, Toylan* geleneksel ormanlık terimleri kullanılarak işlenmiştir (Sevgi & Tecimen, 2008, s. 3). “*Fakat benzer durum Ormanlık Bilimleri yazılı kaynaklarına yansıtılmamıştır. Böylece orman alanlarıyla ilgili bilgiler uzun açıklamalar şeklinde veya birkaç terime sıkıştırılarak aktarılmaya çalışılmıştır. Örneğin tarla içinde kalmış ormana Bölük, ova ortasında ada biçiminde bulunan ormana Karayer, derenin iki tarafında buluna ormana Kaban, kutsal sayılıp kesilmeyen küçük orman Yatır vb. olarak isimlendirilmiş, ancak bunların hepsi genel anlamda orman kabul edilerek bu özellikleri terimleştirilmemiştir*” (Sevgi & Tecimen, 2008, s. 3). Söz konusu terimleştirme ormanlık bilimleri açısından ifade edilmektedir.

Çizelge 26

Derleme Sözlüğünde Yer Alan Geleneksel Orman Terimi ve Türevleri

Geleneksel Terim	Anlam	İl - İlçe
<i>açık (açkut)</i>	Orman içindeki ağaçsız, çıplak yer	Amasya, Çayeli - Rize
<i>alacık</i>	Ormandaki küçük düzlük, ağaçsız yer	Ünye - Ordu
<i>alan</i>	Orman içindeki düz ve ağaçsız yer	Bolvidin - Afyonkarahisar, Burdur, Aydın, Emet- Kütahya, Bilecik, Eskişehir, İzmit, Gerede - Bolu, Zonguldak, Daday ve Cide -Kastamonu, Sinop, Samsun, Zile - Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Kilis, Sivas, Ankara, Ermenek - Konya, Adana, Elmalı - Antalya, Vize ve Lüleburgaz - Kırklareli, Saray ve Hayrabolu - Tekirdağ
<i>alanlık</i>	Orman içindeki düz ve ağaçsız yer	Isparta, Daday - Kastamonu, Silifke -Mersin, Vize - Kırklareli
<i>alarga</i>	Orman içindeki açıklık yerler	Göhlisar - Burdur, Kütahya

Çizelge 26*Derleme Sözlüğünde Yer Alan Geleneksel Orman Terimi ve Türevleri (devamı)*

Geleneksel Terim	Anlam	İl - İlçe
<i>balgamlık</i>	Sık Ormanlık, çalılık, fundalık yer	Amasya
<i>balkan</i>	Ormanlık sık ağaçlık yer	Sultandağı - Afyonkarahisar
<i>baltalık</i>	Kesmek için ayrılan orman, koru	Bornova - İzmir, Gölcük - Kocaeli, Akyazı - Sakarya, Turhal - Tokat
<i>bölük</i>	Tarlalar ortasında kalmış orman parçası	Yeşilova - Burdur
<i>bük</i>	1) Dere kıyılarındaki söğütlük 2) Çalılık, sazlık ve ormanların en sık olduğu yer	1) Bakırköy - İstanbul, Bayburt - Gümüşhane, 2) Aydın, Kastamonu ve çevresi, Amasya, Derbent - Yozgat, Kırşehir, Kümbet - Adana
<i>büklük</i>	Çalılık, sazlık ve ormanların en sık olduğu yer	Kartal - İstanbul, Safranbolu - Zonguldak, Çorum, Ladik - Samsun, Hacibektaş - Erzincan
<i>coblan</i>	Balta girmemiş orman	Aşağıçayır - Zonguldak, Küçükçaylı - Adana
<i>cöhref</i>	Kayalık ve ormanlık yer	Maraş
<i>çalma</i>	Orman ve çalılık içinde otu bol sulak yer	Güney ve İkizdere Rize
<i>ceget</i>	Orman	Kadıçiftliği Kastamonu, Kadınhanı - Konya
<i>çırnık</i>	İnce ağaçlı ve sık orman	Mesudiye - Giresun
<i>çiyle</i>	Engebeli arazide, etrafı orman, ortası çimenlik yer	Yeniköy Balıkesir
<i>dağ</i>	Orman	Kandıra - Kocaeli, Ardeşen - Rize
<i>dağşal</i>	Ormanlık Bölge	Daday - Kastamonu
<i>dav</i>	Orman, sık ağaçlık yer	Çaycuma - Zonguldak
<i>dorukluk</i>	Genellikle çam, köknar, ardıc fidanlarından meydana gelen orman, fidanlık	Trabzon köyleri, Yusufeli - Artvin, Koyulhisar - Sivas, Adana
<i>eğmelik</i>	Bakımsız orman	Kürtün ve Torul - Gümüşhane
<i>hoşur</i>	İçinde her çeşit ağaç olan sık orman	Kadirli - Adana
<i>kaban</i>	Derenin iki tarafındaki orman	Trabzon
<i>kapuz</i>	İçine girilemeyen sık ağaçlı orman	Eğridir - Isparta, Uncubaz - Manisa
<i>karayer</i>	Ova ortasında ada biçiminde orman	Bademağacı - Antalya
<i>kılcan</i>	Fundalık, Ormanlık	Ceyhan - Adana
<i>kırma</i>	Kesildikten sonra yeni yetişen orman	Kastamonu
<i>kırtık</i>	Kısa ağaçlı orman, pırnallık	Abalar - Edirne
<i>korma</i>	Çalılardan temizlenmiş küçük orman	Mudurnu - Bolu
<i>koruk</i>	Koruluk, orman	İkizdere - Rize
<i>kür</i>	İçine girilemeyecek kadar sık orman, çalılık, fundalık yer	Tavas - Denizli, Menemen - İzmir, Yatağan, Marmaris, Milas - Muğla
<i>kürüz</i>	Çalılık, fundalık yer, koru	Eğridir - Isparta, Bursa, Bolu, Devrek - Zonguldak, İnebolu, Tosya - Kastamonu, Çarşamba, Kışla - Samsun
<i>kürüzlük</i>	Yeni yetişen ormanlık	Kargı Çorum
<i>leçe</i>	Orman	Adana
<i>meşe</i>	1. Ormanlık 2. Çalılık	1. Şiran - Gümüşhane 2. Rize
<i>meşelik</i>	Küçük orman	Kapaklı - Samsun
<i>odunkoru</i>	Ormanlık	Akyazı - Sakarya
<i>orbuk</i>	Çam ormanı	Bucak - Burdur
<i>ören</i>	Ormanlık yer	Marmaris - Muğla
<i>pelesentirik</i>	Sık ormanlık, çalılık, fundalık	İnegöl - Bursa
<i>sandal</i>	Köy yakınındaki çam ormanı	İbik - Çorum
<i>selderenlik</i>	İçinden geçilemeyecek kadar sık ormanlık	Manisa
<i>sökü</i>	Orman	Sinop, Samsun
<i>tav</i>	Orman	Arnavutköy - İstanbul

Çizelge 26

Derleme Sözlüğünde Yer Alan Geleneksel Orman Terimi ve Türevleri (devamı)

Geleneksel Terim	Anlam	İl - İlçe
<i>tırım</i>	Sık ağaçlı orman	Kozan - Adana
<i>toylan</i>	Ormansız, çıplak alan	Mustafakemalpaşa - Bursa, Kütahya
<i>töm</i>	Küçük orman	Fatsa - Ordu
<i>ürün</i>	Sık orman	Denizli
<i>yalç</i>	Balta girmemiş orman, ağaçlık	Tirebolu - Giresun
<i>yatır</i>	Kutsal sayılı, kesilmeyen küçük orman	Alaşehir - Manisa
<i>zımak</i>	Ormanın sık ağaçlı yeri	Pülümür - Tunceli

Örnek 2: Ateş ve odun kavramları

Türkiye orman alanlarının %60'ı yangına birinci ve ikinci derece hassas bölgelerde bulunmaktadır (Anonim, 2022). Bu oranın alansal değerleri ise yangına birinci derece hassas orman alanı 7.844.579 hektar ve ikinci derecede hassas olan miktarı ise 4.612.563ha olduğu görülmektedir (Anonim, 2013). Ormanlığın en önemli görevlerinden biri de ormanların korunması kapsamında orman yangınlarıyla yapılan mücadeledir. Orman yangınlarıyla ilgili ülke verileri konunun ne kadar önemli olduğunu teyit etmektedir. Türkiye ormanlarında 2021 yılında toplam 139.503 hektar orman alanı yanmıştır (Anonim, 2022).

Türk Dil Kurumu genel ağ sayfasında ateş sözcüğünün konumuzla ilgili anlamları hakkında "*Farsça âteş 1. isim* Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr, 2. *isim* Tutuşmuş olan cisim ve 3. *isim* Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer veya araç" (TDKS, 2021) bilgileri verilmektedir. Ateş sözcüğünün kökeni Farsça olmakla birlikte Türkçede çok uzun süreden beri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Türkçenin muhteşem sözlüğü olan Kaşgarlı'nın (1072) *Dîvânü Lügati't-Türk* sözlüğünde ateşle ilgili bazı sözcüklerin Türkçesi olarak; *odhğuç*: ateşin alevi, *odhun*: sönmek, *ot*: ateş, duman, *ota*: ısınmak, odun yakmak, *otlan*: ateşlenmek, ateş kesilmek, öfkelenmek, *otunğ*: odun, *otunluk*: odunluk şeklinde verilmektedir. Kaşgarlı'nın verdiği bilgilerden anlaşıldığı üzere Türkçenin 1000'li yıllardaki kullanımında *od* ve *ot* kelimeleri ateş anlamında kullanılmıştır. Derleme Sözlüğünde *odlamak* sözcüğü yakmak, tutuşturmak anlamında Taşköprü - Kastamonu, Akkuş - Ordu, Şavşat, Ardanuç Artvin, Koyulhisar, Suşehri Sivas ve Niğde'de kullanıldığı belirtilmektedir (TDK, 1993b, s. 3264)

Odun sözcüğü de doğrudan odla (yani ateşle) ilişkilidir. Türkçede eskiden günümüze kadar gelmiş, *+in* eki ile sıfatlar yapılmaktadır (Banguoğlu, 1990). Söz konusu ek, ses uyumuna uyarak, 'od-un' yani yanabilen anlamında 'odun' kavramı üretilmiştir. Dolayısıyla 'od' ateşi ifade ederken, 'odun' da yanabileni ifade etmektedir. Bu anlambilgisi de ormanlıkla ilgili olarak yanmayan ağaç olmadığını açıkça göstermektedir. Od kavramının ateş olduğu bilinirse, odunun yanabilen nesne için kullanıldığı doğrudan akla gelebilecek ve dolayısıyla yanmayan ağaç, yangına dayanıklı orman gibi gereksiz görülen tartışmalar önlenecektir.

Yanmak kelimesinin, Türk Dil Kurumunun genel ağ sayfasında verilen anlamları arasında konumuzla ilgili olanları; "yanmak, -ar 1. *nesnesiz* Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak ve 2. *nesnesiz* Ateş durumuna geçmek, tutuşmak" (TDKS, 2021) şeklinde verilmiştir. Yangın sözcüğü ise "yangın 1. *isim* Zarara yol açan büyük ateş" (TDKS, 2021) şeklinde verilmiştir. Yangın

sözcüğü TDK 1969 baskısında ise "bir yapının, bir ormanın veya herhangi büyük bir şeyin tutuşup yanması" (Anonim, 1969, s. 785) olarak tanımlanmıştır. Kaşgarlı'nın (1072) sözlüğünde ise yangın için ört, yakmak için örte, yakılmak için örtel ve yanmak ile tutuşmak için örten kullanılmaktadır. Bununla birlikte bu sözlükte; *köy*: yanmak, yakmak, *köytür* veya *köyür*: yakmak, yaktırmak, *köyük*: yanmış, yanık, *köz*: ateş kuru, *köze*: ateşi çevirmek, toplamak kavramları kullanılmıştır.

Derleme Sözlüğünde yangına; *yanıç*, ot bitmeyen dereye; *yanık-dere*, orman, çayır vb. geniş yerleri saran yangına; örten, yüksek alev, çalı, ot ateşine; *alamaç*, kül içinde gömülü ateşe; *antık* gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir (TDK, 1963-1993e). Maa-lesef bu geleneksel ormanlık terimleri ormanlık metinlerinde bilimsel terimler olarak yer bulamamıştır.

Örnek 3: Ormanın diğer arazilere dönüşümü ile ilgili geleneksel terimleri

Türkiyenin önemli sorunlarının birisi de arazi kullanımı ve özellikle de yanlış arazi kullanımıdır. Mevcut arazi kullanımında mevzuat kapsamında yapılan uygulamalarla sorunlar yaşanmakta ya da kanun dışı yollarla yapılan uygulamalar sonucunda daha da büyük sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar 2/B uygulamalarında da görülmektedir. 2/B uygulamaları çok geniş alanda yaygın bir sorun olarak yaşanmaya devam etmektedir. Geleneksel ormanlık terimleri, arazi kullanımında yaşanan değişimler açısından son derece zengindir. Bu geleneksel ormanlık terimleri aynı zamanda değişimlerin neyle yapıldığını da içermektedir.

Arazi dönüşümüyle ilgili geleneksel ormanlık terimlerinin Türk Dil Kurumu Derleme Sözlüğü'nden (1963-1993e) belirlenenleri Çizelge 27'de sunulmuştur. Söz konusu Çizelgede geleneksel ormanlık terimi görülmektedir. Bunların içinde ormandan (fundalık, ağaçlık, çalılık) yakarak veya yangın sonrası açılan yerlerle ilgili geleneksel terimler örneğin; ütük, *köklük*, örtlek, gibi tarla açmak için orman yakmak ise çapurluk *etmek* şeklinde ifade edilmektedir (Çizelge 27). Ormanda yangın dışında ağaç ve çalılıklar kesilerek ya da yakılarak elde edilen tarlaya *hopur* denmektedir (Çizelge 27). Orman içinde veya fundalıkta yakılarak ve ağaç ve çalılıkları köklenerek açılan tarlaya *açına*, *açma*, *açıntı*, gibi geleneksel ormanlık terimleri kullanılmaktadır (Çizelge 27). Orman alanlarının dönüşümüyle ilgili en yaygın bilinen geleneksel ormanlık terimi ise *göynük* (ya da *gögnük*, *gönük* şeklinde) tür. Ormandan, fundalıktan açılarak tarlaya eklenen yere *kaluk* denmekte, açılan tarla küçükse *kandal* denilmektedir (Çizelge 27). Bunların dışında ormandan yakarak ya da keserek elde edilen otlak; *meşe çayırı* olarak isimlendirilmiştir (Çizelge 27). Orman ağaçlarının kesilmesi ile açılan yerler ise; *paytar*, açma şekli belirtilmeden genel

olarak ormandan açılan yerler ise; *soyuk, sökü, sökme, söküntü* olarak adlandırılmıştır (Çizelge 27). Söz konusu bu geleneksel terimlerin bazıları yerleşim yer adları olarak kullanıldığı bazıları ise belirli bölgede daha yoğun kullanıldığı görülmekte olup örneğin *sökü* sözcüğü Kastamonu, Sinop, Çorum ve Zonguldak illerinde yer adlarında bulunduğu belirtilmiştir (Eren, 1965). Görüldüğü üzere, geleneksel ormancılık terimlerinde ormanın başka arazi kullanımına dönüşüyle ilgili önemli sayıda terim kullanılmaktadır.

Ülkenin en can alıcı ormancılık sorunlarının başında gelen 2/B sorununda maalesef yukarıda ve Çizelge 27’de verilen birikimlerden ve yaklaşımlardan yararlanılmamıştır. Oysa bu sorunun çözümü için uygulamada orman niteliğini kaybetmenin nedenleri sınıflandırılmamış ve tanımlanmamıştır. Sadece sınırlı şekilde 2/B alanlarının kullanımları (tarla, ev gibi) sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada sorunun çözümüne bir katkısı olmamıştır.

Çizelge 27

Derleme Sözlüğünde Yer Alan Geleneksel Ormancılık Dönüşüm Terimleri

Geleneksel Terim	Anlamı	İl - İlçe
ağız	Ormandan açılmış boz tarla	Fatsa – Ordu
aho	Ormanda, fundalık arasında açılan tarla	Ardanuç, Şavşat Köyleri - Artvin
aşmalık	Ormandan açılan yer	Milas – Muğla
çapurculuk etmek	Tarla açmak için ormanları yakmak	Bafra – Samsun
açma, açıntı	Orman içinde veya fundalıkta yakılarak, köklenererek açılan tarla	Sarayköy – Denizli, Yeniköy – Balıkesir, İnegöl – Bursa, Akyazı çevresi – Sakarya, Kandıra – Kocaeli, Bayındır, Göynük, Düzce – Bolu, , Aliköy, Çaycuma, Bartın – Zonguldak, Sinop çevresi, Samsun köyleri, Amasya, Trabzon köyleri, Şavşat köyleri, Bağlıca, Ardanuç – Artvin, Beydili, Nallıhan – Ankara, Genek, Yatağan – Muğla
açıntı	Aslında mera olan bir yeri sürerek tarla haline getirme	Yozgat köyleri
hapır, hapur	Ormandan ağaç kesilerek açılan tarla	Kozan – Adana
hopur	Orman ve çalıklar kesilerek ya da yakılarak elde edilen tarla	Andırın, Önsen, Varyanlı – Kahramanmaraş, Antakya – Hatay, Doğanbeyli, Pozantı, Karaisalı, Saimbeyli, Kadırlı, Osmaniye – Adana
hopur etmek	Ormandan tarla elde etmek	Kadırlı – Adana
ilit	Ormandan açılan tarla	Ulus, Safranbolu, Hacıkadı, Devrek, Kaboğlu, Kilimli, Himmetoğlu – Zonguldak, Kastamonu, Niksar – Tokat
göynük, gögnük	Orman sökülerek ya da yakılarak yapılan tarla	Kasımlar, Eğridir – Isparta, Geyve – Kocaeli, Ağa, Safranbolu – Zonguldak, Tepedelik – Kastamonu, Karaçayır, Boyabat – Sinop, Yapıntı, Mut, Silifke, Köseçobanlı, Gülnar – İçel
gönük	1.) Ormanların yakılmasıyla açılan yer, tarla 2.) Ağaçların sökülmesiyle açılan tarla	1) Çandır, Simav – Kütahya, Hacıhamza, Osmancık – Çorum 2) Çan – Çanakkale
kaluk	Ormandan, fundalıktan açılarak tarlaya eklenen yer	Yenicuma – Sinop, Çakıralan, Havza – Samsun
kandal	Orman içinde açılan küçük tarla	Orhana, Anamur, Tarsus – İçel
keleme	Ormandan elde edilen tarla	Bozyazı, Anamur – İçel
kırık (kırış, kırıklık ve kırma)	Ormandan açılmış tarla	Dariveren, Acıpayam – Denizli, Ladik – Samsun, Bayadı, Bolaman, Buhari – Ordu (Çilehane, Reşadiye – Tokat, Dedebeşi – İzmir, Gölcük – Kocaeli, Ficek, Reşadiye – Tokat, Maçka – Trabzon, Rize, Anamur – İçel)
köklük, kökleme	Tarla yapmak için ormanda yakılarak açılan yer	Ordu, Sinop, Saray – Tekirdağ
loap	Ormandan açılan tarla	Sinop
lüğep, luğap	Ormandan açılmış tarla	Sinop, Samsun
örtlek	Ormanı fundalığı yakarak açılan tarla	Gemerek, Şarkışla – Sivas, Çandırlar, Feke, Burhanlı, Ceyhan – Adana
paytar	Ormandan ağaçları keserek elde edilen tarla	Kozan – Adana
meşe çayırı	Ormandan yakarak ya da keserek elde edilen otlak	Güneyce, İkizdere – Rize
soyuk	Ormandan açılan tarla, bağ	Karasu – Sakarya
sökü, sökme	Ormandan ya da meradan açılan tarla	Taşköprü – Kastamonu
söküntü, sökme	Ağaçlık ya da boz yerden açılan, ekime elverişli duruma getirilen tarla	Söğüt – Denizli, Esenköy – Kastamonu, Niğde
ütük	Fundalık, orman yangını sonucu açılmış yer	Akseki, Nebiler, Serik – Antalya

12. Ormanlık Bilimlerinde Terim Çalışmalarının Geleceği

Ormanlık bilim çalışanlarının terim konusuna olan ilgileri geçmişten günümüze artmaktadır. Fakat bu ilgi arzu edilen çalışmalara dönüşmemiştir. Ormanlık bilimlerinin ana konusu olan "orman" kavramının çok eskiden beri Türkiye Türkçesinde ve diğer lehçelerde kullanılması terim çalışmalarını olumlu etkileyebilecektir. Birçok ormanlık teriminin izlerini eski metinlerde görmek mümkündür. Örneğin "odun" sözcüğünü birçok eski metinde görebiliriz.

Ormanlık bilimleri üzerine çalışanların terim konusunda çalışmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir. "*Terim üzerinde çalışma yapmanın yalnızca dilbilimcilerin işi olmadığı kanısı yaygınlaştırılmaldır. Terim sorunlarıyla ilgili çalıştaylar düzenlenerek, konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşların geniş katılımı sağlanmalıdır. Böylece terimle ilgili çalışmaların etkinliği ve devamlılığı sağlanmış olacaktır.*" (Sevgi ve Tecimen, 2008). Ormanlık bilimleri uzmanlarının terim çalışmalarına katılımının artırılması için çeşitli ölçeklerde toplantılar düzenlenebilir; örneğin ormanlık bilimleri terim çalıştay ya da çeşitli kurultaylarda oturum başlıklarından birinin de terime ayrılması olabilir.

Ormanlık bilimlerinde terim üretmek açısından eskiye göre imkânlar artmıştır. "*Terim üretmeye yardımcı olacak birçok temel eser Türk Dil Kurumu ve üniversitelerin ilgili bölümlerince yayınlamıştır. Örneğin Terim Üretme Kılavuzları, Derleme Sözlükleri, Tarama Sözlükleri ve çevirisi yapılmış Türkçe Fen Bilimleri yayınları bunlar arasında sayılabilir.*" (Sevgi ve Tecimen, 2008). Söz konusu kaynaklar terim üretimini yapacak bir kişide olması gereken kökenbilgisi, biçimbilgisi, anlambilgisi ve sesbilgisi düzeyinde derinlemesine (Köksal 2001) bilmesini de sağlamaktadır. Bu imkânların kullanılması terim üretimini kolaylaştırdığı gibi üretilen terimin yaygın kullanımını da mümkün kılmaktadır.

Ormanlık bilimleri ve ormanlık dilinde terim çalışmalarını yoğunlaştırma açısından geniş olanaklar bulunmaktadır. Mevcut 12 Orman Fakültesinde 192 profesör, 123 doçent, 144 doktor öğretim üyesi 15 öğretim görevlisi 163 araştırma görevlisi olmak üzere 637 öğretim elemanı bulunmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2021). Bu rakamlara ormanlıkla ilgili Yüksekokullar, Meslek okulları ve Ormanlık Araştırma Enstitüsü'ndeki uzmanların dahil edilmesi ile doğrudan ormanlık bilimlerinde kullanılan terimleri çalışabilecek önemli sayıda alanında yetişmiş insan gücü bulunmaktadır.

Terim çalışmalarının bilimsel faaliyetlerin tamamında etkin bir şekilde yapılması sağlanmalıdır. Kitap, lisansüstü tez ve makale yazımlarında terim kullanımı değerlendirme ölçütü olarak yer almalı, terim sözlüklerinin yazılması teşvik edilmelidir. Aşağıda bu konuyla ilgili öneriler yapılmıştır.

Ormanlık Terim Derlemi

Ormanlıkta kullanılan terimlerin derlemine oluşturulması aşağıda sunulan ve özellikle sözlükle ilgili çalışmaların alt yapı niteliğindedir. Diğer önerilen hususlar ise ormanlık terim derlemine canlı tutacak niteliktedir.

Kitap Yazımı

Orman Fakültelerinin bünyesinde beş ayrı bölüm bulunmaktadır. Bunlar; Orman Mühendisliği Bölümü, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Yaban Hayatı Ekolojisi ve

Yönetimi Bölümü ile Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümüdür. Ülkemizde çeşitli üniversitelerde yer alan Orman Fakültelerinin bölümlerinde okutulan derslerin dökümleri genel ağ sayfalarından incelenebilir. Dolayısıyla ormanlık bilimlerine yönelik kitap yazmak için ciddi gerekçeler bulunmaktadır.

Orman Fakültesinde verilen çok sayıda lisans ve lisansüstü derslerin kitaba dönüşme imkânı son derece yüksektir. Bu durum değerlendirildiğinde terim kullanımına bağlı olarak terim çalışmalarını olumlu yönde etkilerinin olması beklenen bir durumdur. Özellikle daha önce kitap haline dönüşmemiş konular yeni terimlerin Türkçede kullanılmasını veya az kullanılanların yaygınlaşmasını sağlayabilir. Bu konuda kitap yazımı öncesinde konuyla ilgili kavram ve terimlerin açıklığa kavuşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması ve daha sonra kitap yazımına başlanması son derece önemli olacaktır. Kitapta kullanılan kavram ve terimler mutlaka dizinlenerek verilmelidir (Zülfikar, 2014). Ayrıca kitapta yer alan kitabın temel konularıyla ilgili terimler kitap bölümlerinin sonunda bir sözlükçe şeklinde eklenmelidir (Sevgi & Tecimen, 2008).

Sözlük Çalışmaları

Günümüze kadar ormanlık bilimleri alanında çeşitli niteliklerde toplam 23 adet sözlük yazılmıştır. Son yıllarda bireysel çabalarla sözlük çalışmaları devam etmekle birlikte daha önceki dönemde olduğu gibi disiplinler arası çalışmalar yönünde mesafeler alınmaktadır. TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğü çalışmaları bu kapsamda iyi bir deneyim olmuştur. Ormanlık alanında sözlük çalışmalarının hangi başlıklar altında yapılması gerektiği aşağıda ayrıntılandırılmıştır. Söz konusu çalışmalar sözlükbilimin genel ilkeleri kapsamında ormanlık bilimlerinin tamamını yansıtmalı, ormanlık terim bilincine sahip ve ormanlık diline sahip uzmanlarca yapılması gerekmektedir. Ormanlık Derleme Sözlüğü ve Ormanlık Bilimleri Terimler Sözlüğü hazırlanması gerekliliği daha önce de belirtilmiştir (Sevgi & Tecimen, 2008). Ormanlık Bilimleri kapsamında hazırlanması gereken terim sözlükleri; 1) Ormanlık Bilimleri Terimler Sözlüğü, 2) Ormanlık Bilimleri Tarihi Terimler Sözlüğü, 3) Ormanlık Derleme Sözlüğü, 4) Bitki İsimleri Sözlüğü, 5) Hayvan İsimleri Sözlüğü, 6) Ormanlık Bilimlerinde Simge ve Kısaltmalar Sözlüğü ve 7) Ormanlık Bilimleri Ansiklopedik Terimler Sözlüğü şeklindedir. Söz konusu sözlük çalışmalarının ayrıntıları aşağıda sunulmuş olup bu sözlüklerin sadece Türkiye Türkçesiyle sınırlı olduğu akılda tutulmalıdır.

Ormanlık Bilimleri Terimler Sözlüğü: Günümüz ormanlık bilimlerinde kitap, makale ve bildiriler başta olmak üzere çeşitli yayınlardan oluşan bir külliyat bulunmaktadır. Yaklaşık 100 yıldır Latin alfabesiyle oluşturulan Türkiye Türkçesi ormanlık bilimleri metinlerinde binlerce terim kullanılmıştır. Bunların bir kısmı ise gerek eğitimde gerekse uygulamada güncelliğini yitirmiş olmakla birlikte güncel terimlerin sayısı oldukça önemlidir. Bununla birlikte, söz konusu terimleri kapsayan bir ormanlık bilimleri sözlüğü henüz yazılmamıştır. Bu bir ihtiyaç olarak durmaktadır.

Ormanlık Bilimleri Tarihi Terimler Sözlüğü: Ormanlık kadim mesleklerden olması sebebiyle böyle bir sözlüğün hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanacak bu sözlük özellikle yazılı eski metinlerde yer alan terim ve kavramların tarihini takip edilmesine, anlamlardaki değişimin görülebilmesine, o döneme ait metinlerin (başta ormanlık olmak üzere, söz konusu terimlerin geçtiği diğer metinlerin) okunmasına ve günümüzde de eski eserlerde

mevcut olan bu terimlerden yararlanarak yeni terim üretilmesine çok büyük katkısı olacaktır. Sözlüğün Latin harfleriyle yazılı olan eserlerden başlayarak geriye doğru yapılması en azından başlangıç için iyi bir yol olabilir.

Ormancılık Derleme Sözlüğü: Daha önceki bölümlerde ormancılıkla ilgili yapılan derleme çalışması bilgileri verilmiştir. Günümüzde ise Baytop'un 1997'de yazdığı "Bitki Adları Sözlüğü" ve "Yerli Ormancılık Terimleri" çalışmaları daha da genişletilerek *Ormancılık Derleme Sözlüğü* zaman kaybedilmeden hazırlanmaya başlanmalıdır (Sevgi & Tecimen, 2008). Söz konusu derleme sözlüğünde yer alacak terimler gündelik dilden toplanacağı gibi çeşitli derlemelerdeki verilerin değerlendirilmesi ile de desteklenmelidir.

Bitki İsimleri Sözlüğü: Ormancılıkla ilgili daha önce yazılan bitki isimleri sözlükleri günümüz ihtiyaçlarını karşılamaktan son derece uzaktır. Günümüzde hem bitki türleriyle ilgili bilgiler artmış hem de çok daha geniş kesimde bitkiler kullanılır olmuştur. Bir taraftan yurt dışından bitkiler (süs bitkileri, mobilya kullanımı, ilaç veya diğer kullanımlar için) ve ürünleri gelmekte ve dışarıya gönderilmektedir. Dolayısıyla tüm bu bitkileri de kapsayacak bitki isimleri sözlüğüne ihtiyaç duyulmaktadır.

Hayvan İsimleri Sözlüğü: Hayvan isimleri sözlüğü konusunda ormancılık bilimleri mensuplarınca herhangi bir sözlük denemesi olmamıştır. Bununla birlikte hayvan türlerini içeren bazı sözlükler bulunsada ormada yaşayan tüm hayvanları içeren bir sözlük bulunmamaktadır.

Ormancılık Bilimlerinde Simge ve Kısaltmalar Sözlüğü: Ormancılıkta yazılması gereken bir başka sözlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Ormancılık bilimlerinin çok geniş bir çalışma alanına sahip olması kullanılan simge ve kısaltmaların sözlüğe dönüştürülmesi yapılan ormancılık çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Ormancılık Bilimleri Ansiklopedik Terimler Sözlüğü: Ormancılık bilimlerinde bir örneği bulunmayan sözlüklerden biridir. Ormancılık bilimlerinde kullanılan terimlerin daha uzun açıklanmaya ve resim, çizim gibi görsellerle desteklenerek ormancılık bilimleri terimlerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Makale Yazımları

Ormancılık bilimlerinde terimle ilgili yazılacak makalelerde, çevirilerde kullanılacak yeni terimlerin üretilmesi, çevrilmesi gereken terim öbeklerinin oluşturulması, mevcut terimlerin değerlendirilmesi ve çeşitli kullanımlarının belirlenmesi ile ölçütlendirilmesi, geleneksel terimlerin derlenmesi, eski ders kitaplarında kullanılan terimler olmak üzere çeşitli konular ele alınabilir.

Dünyanın yaşadığı çevre sorunlarına koşut olarak ormancılık bilimlerinde gelişmeler hızlanmıştır. Bu da yeni terimlerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu terimlerin dilimize çevrilmesi gerekmektedir. Böylece bu terimlerin daha öncekiler gibi dilimize okunuşlarının girmesinin önüne geçilmiş olacaktır. Ormancılık bilimlerinin çeşitli alanlarında geleneksel terimlerimiz maalesef yeterince derlenmemiştir. Mobilya sanayi tesislerinde kullanılan geleneksel terimler, çeşitli habitatlar için kullanılan terimler, bitki ve hayvan isimleri gibi birçok alanda bu örnekleri vermek mümkündür.

Proje Raporları ve Lisansüstü Tez Yazımı

Bilimsel çalışmalarda ilerlemeler proje kapsamında yapılan çalışmalar yoluyla olmaktadır. Öğretim üyeleri başta TÜBİTAK olmak üzere kendi üniversitelerinin Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) biriminden veya diğer kamu kuruluşlarından çeşitli projeler almaktadır. Söz konusu projelerin kesin raporlarında ormancılık alanında geçen birçok terim yer almaktadır. Raporların son kısmında terimleri içeren bir sözlükçe eklenebilir. Mevcut raporlarda olmayan bu sözlükçenin oluşturulması terimlerin bir arada sunulması açısından oldukça önemlidir. Rapor kapsamında kullanılan terimler tanımlanmış olacaktır. Bu uygulamanın iki önemli katkısından söz edilebilir. Bunlardan birincisi daha önceden bilinen terimlerin tanımı konusundaki birikimi sağlarken, ikincisi ise özellikle yeni terimlerin tanımlamasını yaparak projenin bilim dünyasına katkılarını belirleme imkânı sağlayacaktır. Bu konunun uygulamasını İstanbul Üniversitesi BAP birimince desteklenen "Kazdağları'nın Yüksek Dağlık Kesiminde (1400m-1750m) Bulunan Karaçam (*Pinus nigra* Arnold) Ormanlarının Beslenme - Büyüme İlişkileri" isimli projenin kesin raporunda görmek mümkün olup metnin sözlükçesinde 35 terimin tanımı verilmiştir (Sevgi ve Tecimen, 2007). Bu terimlerden beşi: *yaba*, *katlı yaba*, *kısa yaba*, *dipten yaba* ve *ibre yılı* yeni terim olarak tanımlanmıştır (Sevgi & Tecimen, 2007).

Lisansüstü tezler ormancılık dilinin damıtılmış bir kullanım alanıdır. Lisansüstü tezlerinin arkasına tez içinde geçen terimleri açıklayan bir sözlükçe eklenmelidir. Söz konusu terimlerin seçiminde özellikle daha önce bilim alanında kullanılmayan ya da yaygın kullanılmayan terimlere yer verilmeli ve tez değerlendirmelerinde de konu edilmelidir.

Ormancılık Dergileri

Ormancılık dili ve terimleri konusunda en işlevsel alanlardan biri de ormancılık dergileridir. Hem konunun uzmanlarının denetiminde olması hem de konuyla ilgili en yetkin bilgi birikimine sahip olunması ormancılık dilinin oluşması, denetlenmesi ve kendini yenilemesi açısından çok önemli işlevler görmektedirler. Ormancılık bilimleri terimlerinin üretilmesi, işlenmesi ve yaygınlaştırılmasında ormancılık dergilerinin katkıları çok önemlidir. Onun için de ormancılık öğretimiyle dergi faaliyetleri birlikte harekete geçmiştir. Ergülec 1947'de belirttiği dergiler bu birlikteliğin ürünleridir.

Ormancılık alanında Türkiye kökenli dergiler Çizelge 28'de verilmiştir. Çizelge 28'de sunulan 15 derginin dışında çok sayıda dergi ormancılık bilimleri ile ilgili konularda yayınları kabul etmektedir. Fakat bu dergilere aşağıda belirtilen dergiler kadar yoğun şekilde ormancılık bilimleri makalelerine yer vermemektedir. Söz konusu bu dergilerin dışında Ormancılar Derneği tarafından çıkarılan Orman ve Av Dergisi 1928 yılından beri düzenli yayınlanmaktadır. Benzer şekilde çeşitli dönemlerde yayınlanmış dergiler bulunmaktadır. Bunların içinde Orman Genel Müdürlüğüne bağlı *Ormancılık Araştırma Enstitülerinin* her birinin çıkardığı dergi ve *Kavak ve Hızlı Gelişen Türler Enstitüsü Dergisi* de bu kapsamda belirtilebilir. Ayrıca Yeşil Türkiye Derneğinin çıkardığı *Yeşil Türkiye Dergisi*, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü veya Orman Bakanlığı tarafından çıkarılan *Teknik Bülten* veya *Teknik Haberler Bülteni*, Orman Mühendisleri Odasının 2018 yılına kadar *Orman Mühendisliği Dergisi* ismiyle daha sonra *Yeşil Dünya Dergisi* ismiyle yayınlanan dergiler sayılabilir.

Çizelge 28

Ormanlık Bilimleri Dergi Dökümü

Dergi İsmi	Çıkaran Kurum	Başlangıç Yılı
Ağaç ve Orman Dergisi	Bursa Teknik Üniversitesi	2020
Anadolu Orman Araştırma Dergisi	Çankırı Karatekin Üniversitesi	2015
Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi	Artvin Çoruh Üniversitesi	2011
Bartın Orman Fakültesi Dergisi	Bartın Üniversitesi	2001
Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi	Düzce Üniversitesi	2005
Eurasian Journal of Forest Science	Eurasscience Journals	2013
FORESTIST	Official Journal of İstanbul University-Cerrahpaşa, Faculty of Forestry	1951
Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi	Kastamonu Üniversitesi	2001
Ormanlık Araştırma Dergisi	Orman Genel Müdürlüğü	2014
Peyzaj Dergisi	Peyzaj Mimarlığı, Eğitim ve Bilim Derneği	2019
Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi	Peyzaj Mimarlığı, Eğitim ve Bilim Derneği	2019
SilvaWorld	Prensip Publishing	2022
Turkish Journal of Forest Science	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2017
Türkiye Ormanlık Dergisi	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	2009
Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi	Kişisel	2018

Bununla birlikte ormanlık dili ve ormanlık bilimlerinin terimleri açısından bu dergilerin işlevleri yeterince anlaşılmamıştır. Ormanlık dergileri içinde önemli yeri olan ve 1951'den beri yayın hayatına devam eden İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi A ve B serisi olmak üzere iki ayrı dergiden oluşmaktaydı. Bu dergilerden A serisi daha ziyade araştırma makalelerine, B serisi ise daha ziyade çeviri ve daha önemli olan derleme makalelerine ayrılmıştı. B serisinin çeviri ağırlıklı ve derleme ağırlıklı olması ormanlık diline ve ormanlık bilimleri terimlerine çok önemli katkılar sağlamaktaydı. Birçok yeni kavram ve terim bu seride yayınlanan makalelerle Türkçeye katıldığı düşünülmekte-

dir. Fakat, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi gerek A gerekse B serisinde sınırlı sayıda ormanlık terim ve kavramları üzerine doğrudan makale yayınlanmıştır. Bununla birlikte, yeni üretilen veya önerilen ormanlık terimlerinin yayınlandığı bir ortam olarak ormanlık diline ve terim birikimine doğrudan katkı sağlamıştır. Daha sonra ise A ve B serisi dergileri birleştirilmiş bir başka ifadeyle B serisinin yayını durdurulmuş, A serisinin ismi ve yayın dili değiştirilmiştir. Dergi, *FORESTIST Official Journal of İstanbul University-Cerrahpaşa, Faculty of Forestry* ismiyle yayınlanmaktadır⁴⁵. Orman Fakültesi Dergilerinin A ve B serilerinde 1951-2000 yılları arasında toplam 1951 makale yayınlayarak (Görcelioğlu & Poşul, 2000) ormanlık diline önemli katkılar yapmıştır. B serisinin kapatılması ve A serisinin yayın dilinin değiştirilmiş haliyle Türkçeye, ormanlık diline ve ormanlık bilimleri terimlerine katkısı son derece zayıflamıştır. Derginin İngilizceye katkısı olup olmadığı konusu ise bu çalışmanın değerlendirmesi dışındadır. Bununla birlikte hala Türkçe yayın yapma konusunda imkân sunan ve ormanlık diline katkı sağlayan çok değerli ormanlık dergilerinin olduğu unutulmamalıdır.

Dergilerin makale türleri incelendiğinde araştırma makalesi, derleme makalesi, editöre mektup çeviri gibi olduğu görülmektedir. Oysa ormanlık bilimlerinde dünyanın geldiği düzey görüldüğünde çok sayıda kavram ve terim Türkçeye aktarılması gerekmektedir. Bundan dolayı kavram ve terim makale türü dergilere eklenebilir.

Ormanlıkların Diğer Metinleri

Ormanlıkla ilgili yapılan konferans, panel, çalıştay, bilgi şöleni (sempozyum), kurultay, şuralar gibi çeşitli düzeyde yapılan toplantılarda yapılan sunumlar ve yapılan yayınlar ormanlık dili ve ormanlık bilimleri terimleri için üzerinde durulması gereken faaliyetlerdir. Bu faaliyetler ormanlığın kendi kamuoyunun geniş katılımıyla gerçekleştirilebileceğinden ormanlık dilinin ölçütlenmesinin denetimini, yeni kavram ve terimlerin ormanlık kamuoyuyla paylaşılmasını ve yaygınlık kazanmasını sağlayabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author declared that this study has received no financial support.

45 Orman Fakültesi, İstanbul Üniversitesi bölündüğünde İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'ya bağlanmış, bölünme sürecinden bir süre önce de derginin ismi İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi "FORESTIST Official Journal of İstanbul University-Cerrahpaşa, Faculty of Forestry" olarak dönüştürülmüş ve derginin dili İngilizce olarak sınırlandırılmıştır.

Kaynaklar

- 7141 Sayılı Kanun (2018, 18 Mayıs). Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. *Resmi Gazete*, 30425.
- Acar, E. (2016). Sinop ve yöresi ağızlarında mantar adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 7-26. [Crossref]
- Acar, E. (2017). Sinop ve yöresi ağızlarında hayvan adları. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 29-43. [Crossref]
- Acar, E. (2018). Kastamonu ve yöresi ağızlarında mantar adları. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(9), 177-228.
- Acar, H. H. (2000). *Orman İnşaatı ve Transportu Terimleri Sözlüğü*. Karadeniz Teknik Üniversite Yardımcı Ders Teksirleri Yayın Nu: 64, (s. 76) Trabzon.
- Acartürk, E. (2009). *Kardiyoloji (Yürek Bilimi) Türkçe Terimler Kılavuzu*. Genişletilmiş 2. Baskı, ISBN 978-9944-5914-4-7, (s. 76) İstanbul.
- Acatay, A. (1956). Ehamri Karaçam (*Pinus nigra* var. *pyramidata*). *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 6A(2), 92-99.
- Acer, S. (2021). Mantarlar (Fungi) Âlemi İle İlgili Terimler Üzerine Bir Değerlendirme. (s. 432-448), I. Uluslararası Adilim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Editörler; Zeki Kaymaz ve İbrahim Şahin, ISBN: 978-605-338-331-4, (s. 646) İzmir.
- Acıpayamlı, O. (1976). *Zanaat Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, (s. 215), Ankara.
- Acun, E. (1982). *Soyları Tükenme Tehlikesiyle Karşı Karşıya Bulunan Gündüz Yırtıcı Kuşlarının Korunmaya Alınması ve Buna İlişkin Husuksal Düzenlemeler*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları Nu: 3035/331, (s. 132) İstanbul.
- Ada-Kokdas, E. (2021). *Adbilim Açısından Yerel Bitkiadları (Fitonimler): İzmir Örneği*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı]. Danışman: İbrahim Şahin, (s. 1311) İzmir.
- Ada-Kokdas, E. (2021). Yerel (Halk Ağzında Kullanılan) Bitkiadlarının (Fitonimlerin) Türkçe Bilimsel Bitkiadı Olarak Kullanılmasına Dair Gözlem ve Öneriler. (s. 79-102), I. Uluslararası Adilim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Editörler; Zeki Kaymaz ve İbrahim Şahin, ISBN: 978-605-338-331-4, (s. 646) İzmir.
- Ada, S., Alparslan, B., Aydın, A. T., Balcı, C., Ceylan, T., Doral, M. N., Esenkaya, İ., Güleç, A., Kaya, A., & Tümer, Y. (2010). *A'dan Z'ye Ortopedi Terimlerin Dizini*. Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği (s. 33).
- AFAD. (2021). *KBRN Terimler Sözlüğü*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (s. 55) Ankara.
- Akalan, İ. (1974). *Toprak ve Su Muhafazası*. Ziraat Fakültesi Yayınları 532:177, (s. 408) Ankara.
- Akalın, Ş. H. (2002). *Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın'ın konuşması*. (s. 9-11), Mühendislik Terimler Bilgi Şöleni 26 Nisan 2002, (s. 78) Ankara.
- Akalın, Ş. H., Toparlı, R., Argunşah, M., Demir, N., Gözaydın, N., Özyetgin, M., Zülfikar, H., Arslan, N., Yavuzarslan, P., Kaya, Ö., Mete, Ş., Tekeli, S., Aksu, B.T., Gültekin, B., Okkalı, B., & Terzi, A. (2012). *Yazım Kılavuzu*. Türk Dili Kurumu yayınları: 859, (s. 584) ISBN: 975-16-1817-7.
- Akar, A. (2006). Ağız araştırmalarında yöntem sorunları. *Turkish Studies/Türkoloji Dergisi*, 2, 41-53.
- Akar, A. (2016). Sosyal bilimlerin veri kaynağı olarak ağızlar. *Akademik Bakış*, 10(19), 169-182. [Crossref]
- Akay, A., & Zeytinoğlu, E. (1998). *Kavram sınırlarında*. Bağlam Yayınları: 127, ISBN: 975-6947-17-9, (s. 162) İstanbul.
- Akbulak, Ö. (2014). *Divânu Lugâti't-Türk'te yer şekillerine ilişkin terimler*. *Turkish Studies*, 9(6), 17-38. [Crossref]
- Akçay, Y. (2011). Doğuda ve batıda sözlükcülüğün gelişimi ve osmanlı dönemi sözlük metinlerine genel bir bakış. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 281-333.
- Akçiçek, E., & Vural, Ö. (2003). Kumalar Dağı (Afyon) ve çevresindeki bazı bitkilerin yöresel adları ve etnobotanik kullanımları. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 10(2), 151-162.
- Akdemir, Y., & İsi, H. (2017). Erken Orta Çağ Türkçesinde dini terminoloji oluşturma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(özel sayı), 1-32.
- Akev, N. (2000). *Eczacılık Terminolojisi Sözlüğü*. İstanbul Üniversitesi Rektörlük Yayın Nu: 4254, ISBN: 975-404-574-7, (s. 164) İstanbul.
- Akev, N. (2008a). *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları*. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın Nu: 4824/84, ISBN: 978-975-404-839-1, (s. 103) İstanbul.
- Akev, N. (2008b). Önekler ve Sonekler, Reçeteler, Biokimya ile İlgili Terimler. (s. 57-84), *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları*, Düzenleyen: Nuriye Akev, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın Nu: 4824/84, ISBN: 978-975-404-839-1, (s. 103) İstanbul.
- Akgül, G. (2009). Çıldır (Ardahan) ve çevresinde bulunan bazı doğal bitkilerin yerel adları ve etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 14(1), 75-88.
- Akjournals, 2021. Journal of Hungarian Terminology. <https://akjournals.com/view/journals/1206/1206-overview.xml> (Erişim tarihi: 17.11.2021).
- Akkemik, Ü. (2004). *Dendrokronoloji*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Nu: 4484/479, ISBN: 975-404-730-8, (s. 259) İstanbul.
- Akkemik, Ü. (2017). Dendroloji kitaplarında orman ağaçlarına verilen Türkçe adlara ilişkin bir değerlendirme açıktohumlular (Gymnospermeler). *Avrasya Terim Dergisi*, 5(2), 25-39.
- Akkemik, Ü. (1997). Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki *Pinus nigra* Arn. ve *Abies cilicica* Carr. Üzerinde Dendrokronolojik Araştırmalar. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman; İsmet Şanlı, (s. 159) İstanbul.
- Akkemik, Ü., Alp, M. A., Sevgi, O., & Ekşi, M. (2021). Kentsel yeşil alan hesaplamasında kullanılan bazı terimler üzerine kısa bir değerlendirme ve öneriler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(2), 51-58.
- Akkemik, Ü., Sevgi, O., Yılmaz, H., Sevgi, E., & Yılmaz, O. Y. (2019). Herdem yeşil meşelerin Türkçe adları üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 7(1), 26-33. [Crossref]
- Aksan, D. (1998). Türklere sözlükcülük bugün Türkiye'de sözlük. *Ke-bikeç*, 6, 115-118.
- Aksan, D. (2020). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 439, ISBN: 978-975-16-0975-5, I. Cilt: 162 sayfa, II. Cilt: 162 sayfa ve 3 Cilt: 244 sayfa, Ankara.
- Aksoy, H. (1980). *Silvikültür Terimleri*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 2707/286, (s. 33) İstanbul.
- Albayrak, N. (2014). *Gönül Çalab'ın Tahtı Açıklamalı Yunus Emre Sözlüğü*. Dergâh Yayınları 597, ISBN: 978-975-995-535-9, (s. 992) İstanbul.
- Albilad, M. (2022). *Eski Anadolu Türkçesinde Döneminde Bilimsel Terimlerin Çeviri Stratejileri Üzerinde Karşılaştırmalı İnceleme. Arapça Tıp Terimlerinin Çevirisi Örneği*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Uğur Gürsu, (s. 193) İstanbul.
- Alkayış, M. F. (2009). Türkçede kullanılan alıntı bitki adları. *Turkish Studies*, 4(4), 71-92.
- Alkayış, M. F. (2019). Bir Dilbilimcinin Bakışından Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi. (s. 87-100) *VI. Uluslararası Filoloji Sempozyumu*, 18-20 Nisan 2019, Alanya.
- Alkayış, M. F., Aslan, S., Aydıncal, R. M., Candan, M., Çingay, B., Gençler Özkan, A.M., Güner, A., Halıcı, M.G., John, V., Kadioğlu, Z., Kanoğlu, S.S., Keskin, M., Kültür, Ş., Öztekin, M., Öztürk, Ş., Tufan Çetin, Ö., Tuğ, G. N., Türk, A., Yaşarkan, O., & Yavuz, Y. (2017). Türkçe Liken Adları. Şu eserde: John, V., Türk, A. (2017). *Türkiye Likenleri Listesi*. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayını, ISBN: 978-605-67172-1-5, (s. 831) İstanbul.
- Almemmedova, S. (2013). Azerbaycan Türkçesinde beynelmil ve alıntı terimlerin özellikleri. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 357-366.
- Altınçekiç, H., Erdönmez, İ. M. Ö., & Ulus, A. (2013). İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Eğitim ve Öğretiminin Tarihsel Perspektifi ve Güncel Durumu. (s. 324-347), *1857'den Günümüze Ormanlık Eğitim - Öğretim Çalıştayı*, 17 - 19 Kasım 2013, Düzenleyen: Orhan Sevgi ve ark., İstanbul.

- Altundağ, E., & Özhatay, N. (2009). Local names of some useful plants from Iğdır Province (East Anatolia). *Journal of Pharmacy of Istanbul University*, 40, 101-115.
- Anonim. (1957). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi (Tarihçe-Öğretim-Araştırma-Organizasyon). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 737/53, (s. 27) İstanbul.
- Anonim. (1964). *Ormanlık Terimleri*. Orman Genel Müd. Şubesi:1, Nu: 1950-138.
- Anonim. (1966). *Yerli Ormanlık Terimleri*. Türkiye Ormanlık Terimler Komitesi, Teksir metin, İstanbul.
- Anonim. (1969). *Türkçe Sözlük*. Beşinci baskı, Türk Dil Kurumu, (s. 832) Ankara.
- Anonim. (1972). *Türk Dil Kurumunun 40 Yılı*. TDK Tanıtma Yayınları, Çeşitli Konular Dizisi: 17, 186.
- Anonim. (1984). *Türkiye'de Ormanlık Öğretiminin Gelişimi ve İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Birimlerinin Kuruluş ve Çalışmaları*. İstanbul Üni. Orman Fakültesi Yayın Nu: 3148/345.
- Anonim. (1995). *Ormanlık Araştırma Enstitüsü Yayın Kataloğu (1952-1992)*. Ormanlık Araştırma Enstitüsü Yayınları Muhtelif Yayınlar Serisi Nu: 68, ISBN: 975-7829-35-8.
- Anonim. (1999). *Osmanlı Ormanlığı ile İlgili Belgeler - I. Araştırma ve Çalışma Grubu: Yrd. Do. Dr. Eftal Şükrü Batmaz, Araştırma Görevlisi Bekir Koç, Araştırmacı İsmail Çetinkaya, Orman Bakanlığı Yayın Nu: 094, ISBN: 975-8273-20-5, (s. 241) Ankara.*
- Anonim. (2004). *Ormanlığın Güncel Sorunları I - II*. Düzenleyen; Ertuğrul Görçelioğlu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 4478/477 ve 4511/482, İstanbul.
- Anonim. (2013). *Orman Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. Orman Genel Müdürlüğü, (s. 83) Ankara.
- Anonim. (2016). *Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Plan 2017-2021*. Orman Genel Müdürlüğü, (s. 70) Ankara.
- Anonim. (2022). *Orman Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. Orman Genel Müdürlüğü, (s. 82) Ankara.
- Araslı, U. (2015). *Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Açısından Anayasa Temel İlke ve Kavramlar*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 276, ISBN: 978-605-9050-31-9, (s. 592) Ankara.
- Arıcı, M. (2019). Önsöz. İlimleri Sınıflama: İslam Düşüncesinde İlimler Tasnifi, Editör; Mustakim Arıcı, Klasik Yayınları: 179, ISBN: 978-975-2484-44-3, (s. 462) İstanbul.
- Arıç, D. P. (2014). Yunus Emre Divanında can kelimesi üzerine. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, 1-13.
- Ansoy, E. S., Arslan, A., Gülkaç, D., Tokar, K., Ulak, G., Yıldız, K., İşken, T., & Etuş, V. (2006). *Türkçe Tıp Dili Kilavuzu*. Kocaeli Üniversitesi Basımevi, ISBN: 975-8047-63-9, (s. 84) Kocaeli.
- Aritmetik ve Cebir kitabının 1938 baskısı ile 1939 Baskısı Arasındaki Terim Farklarını Gösterir Kılavuz. Lise 2. sınıf. İstanbul 1939 Maarif Basımevi, 23 s. 8, Ankara.
- Arslangündoğdu, Z. (2013). Karatavuk'un yöresel isimleri. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 30-39.
- Arslangündoğdu, Z. (2021). Türkiye'de ağaçkakanların geleneksel isimleri. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(2), 59-70.
- Arslangündoğdu, Z., & Bacak, E. (2015). Türkçe kuş isimlendirilmesinde yabancı dil etkilerinin değerlendirilmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(2), 15-22.
- Arslantaş, D. (2012). Tıbbi Terminoloji. (s. 2-23), *Tıbbi Terminoloji*, Editör; Didem Arslantaş, (s. 197) Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın Nu: 2525/1496, Eskişehir.
- Atalay, M. E., Mercan, B., Bayam, N. A., & Sevgi, O. (2017). Terim kullanımının lise öğrencilerinin biyoloji konularını anlamasına etkileri. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(2), 52-73.
- Atay, İ. (1971). Hızlı gelişen tür mefumu ve hızlı gelişme mefumu ve kriterleri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 21B(2), 1-6.
- Ateşman, E., 2015. Terminoloji Terimleri Sözlüğü. <https://term-portal.de/images/pdf/Terminoloji%20Terimleri%20Szl.pdf> (Erişim tarihi: 07.12.2021).
- Atmış, E. (2013). Türkiye'de Orman Mühendisliği Eğitim Öğretim Politikalarının Değerlendirilmesi. *1857'den Günümüze Ormanlık Eğitim - Öğretim Çalıştayı*, 17 - 19 Kasım 2013, Düzenleyen: Orhan Sevgi ve ark., (s. 65-76), İstanbul.
- Avrupa Birliği Başkanlığı, 2021. Avrupa Birliği Terminoloji Veri Tabanı (termAB). https://www.ab.gov.tr/avrupa-birligi-bakanligi-terminoloji-ve-ri-tabani-termab-_50204.html (Erişim tarihi: 11. 12.2021).
- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2009. Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü (İngilizce-Türkçe). Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Yayını, ISBN: 978-975-19-4468-9, 440 sayfa, https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Glossary%202009/glossary_for_the_european_union.pdf (Erişim tarihi: 11.12.2021)
- Avşar, M. D., Ok, T., 2019a Ormanlıkta sprout teriminin Türkçe karşılığı için bir öneri. *Turkish Journal of Forest Science*, 31 (1): 93-99.
- Avşar, M. D., Ok, T., 2019b. Growth Kelimesinin Türkçe Karşılığı için Bir Öneri ve Bu Karşılığın Ormanlıkta Kullanılması. *Turkish Journal of Forest Science*, 31 (2): 182-187.
- Ayan, A., & Karpuz, H. Ö. (2020). Eski bir tıp el yazması "Tabibnâme" de bitki adları. *Türk Dili Araştırma Yıllığı-Belleten*, 69, 7-34. [Crossref]
- Ayanoğlu, S. (1985). *Hukuksal Açardan Orman Emlaki ve Orman Mülkiyetinin Temelleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Ayanoğlu, S. (1999). Anayasa Hükümleri Karşısında Orman Mevzuatımız. *Ormanlık Hukuku Toplantısı*, 3-4 Haziran 1999, Düzenleyen Türkiye Çevre Vakfı Yayını, ISBN: 975-7250-51-1, Ankara.
- Ayanoğlu, S. (2005). Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alanların Değerlendirilmesi Sorunu. *1. Çevre ve Ormanlık Şuarası Tebliği* 2. Cilt, Sayfa: 654-666.
- Ayanoğlu, S., Güneş, Y., & Aydın, A. (1993). Ormanı işgal ve faydalanma suçu. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 43B, 95-104.
- Aydın, N. (2013). *Büyük Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 1095, ISBN: 978-975-16-2609-7, (s. 1437) Ankara.
- Ayık, T. (2004). *Teknik Metin Çevirelerinde Terim Karşılama Yöntemleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Emel Ergun, (s. 66) İstanbul.
- Ayta, T. (2017). *Toprak Sanatlarında Teknik Terimler Sözlüğü*. (s. 204) Artshop Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. Kubbealtı Lügâti, Maş Matbaacılık, ISBN: 975-6444-23-3.
- Azerbaycan Cumhuriyeti, 2022. Meşeler. <http://eco.gov.az/meseler/fealiyyet-istiqametleri> (Erişim tarihi: 04.03.2022)
- Babacan, S., Işıklar, S., Kafa, İ. M., & Coşkun, İ. (2016). Tıbbi terminoloji hakkında öğrencilerin ve çalışanların görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 42(2-3), 89-92.
- Bağdemir, A. (2013). Türkiye Türkçesi sözlüklerine verilen adlar üzerine. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Semih TEZCAN'a Armağan, 13, 39-65. [Crossref]
- Bakır, G. (2008). Farmakoloji ile İlgili Terimler. (s. 95-103), *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları*, Düzenleyen: Nuriye Akev, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın Nu: 4824/84, ISBN: 978-975-404-839-1, (s. 103) İstanbul.
- Banguoğlu, T. (1990). Türkçe'nin Grameri. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları. 528, (s. 628) Ankara.
- Baran, İ. (1996). Amfibi ve Sürüngenler. (s. 89-110), *Türkiye Omurgalılar Tür Listesi*, Editörler: Aykut Kence ve C. Can Bilgin, ISBN: 975-403-054-3, (s. 183) Ankara.
- Baran, İ. (2005). *Türkiye Amfibi ve Sürüngenleri*. TÜBİTAK popüler bilim kitapları 207, (s. 165) Ankara.
- Baran, İ., & Yılmaz, İ. (1984). *Ornitoloji Derstleri*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitapları Serisi Nu: 87, (s. 323) İzmir.
- Barut, E. (2019). *Terminoloji Politikaları ve Kamu Sektöründe Terminoloji Çalışmaları: Türkiye Örneği*. (s. 9-40), *Terminoloji ve Çeviri*, Aktif Yayınevi, (s. 192) İstanbul.
- Baş, N. (2011). Gümrük alanında çeviriye yönelik terminoloji çalışmasında karşılaşılan sorunlar. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 41-60.

Başoğlu, M., & Baran, İ. (1977). *Türkiye Sürüngenleri Kısım I Kaplumbağa ve Kertenkeleler*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi No: 76, (s. 272) İzmir.

Başoğlu, M., & Baran, İ. (1998). *Türkiye Sürüngenleri Kısım II. Yılanlar*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi Nu: 81, ISBN: 975-483-335-4, (s. 218) İzmir.

Bayhan, İ. (1979). Büyük İstanbul'un Kentsel ve Kırsal Yeşil Alanları Üzerindeki Kentleşme Baskısı ve Sonuçları. (s. 51-61), *Büyük İstanbul'un Yeşillik Sorunları Ulusal Sempozyumu 22-24 Kasım 1978*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 2587/270, İstanbul.

Bayram, B. (2019). Çuvaş Türkçesinin sözcükleri. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 47, 35-76. [Crossref]

Baytaş, A. (2008). *Türkiye'nin Kelebekleri*. NTV yayınları, ISBN: 978-975-6690-95-6, (s. 222) İstanbul.

Baytop, A. (1968). Bitkilerimizin yerli adları. *İstanbul Üniversitesi Eczacılık Mecmuası*, 4, 55-58.

Baytop, A. (1995). *Bitkilerin Bilimsel Adlarındaki Niteleyiciler ve Anlamları*. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın No: 3889/69, ISBN: 975-404-397-3, (s. 294) İstanbul.

Baytop, T. (1997). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayını 578, 2. Baskı, ISBN: 975-16-0542-3 (s. 512).

Bedevian, A. K. (1936). *Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names: In Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Languages, Including Economic, Medicinal, Poisonous and Ornamental Plants and Common Weeds*. Argus & Papazian Presses.

Bedevian, A. K. (2021). *Resimli Çokdilli Bitki Adları Sözlüğü - Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names*. İş Bankası Yayınları, (s. 1132) İstanbul.

Besli, E. (2010). *Eski ve Orta Türkçe Hayvan İsimlerinin Etimolojisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Osman Fikri Sertkaya, (s. 350) İstanbul.

Bekiroğlu, S. (2000). İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A ve B'de Yayınlanmış Olan, Ormanlık Ekonomisi Anabilim Dalı Makaleleri Hakkında Genel Değerlendirme. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 50B(1), 31-35.

Beşkardeş, V. (2021). Türkiye'de Memeli Hayvanların Türkçe İsimlendirilmesi Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. (s. 578-607), *1. Uluslararası Adbilim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Editörler; Zeki Kaymaz ve İbrahim Şahin, ISBN: 978-605-338-331-4, (s. 646) İzmir.

Beşkardeş, V., Uslu, Y. B., & Uslu, B. (2014). Geayk ile ilgili bazı Türkçe terimler üzerine düşünceler. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(1), 17-24.

Binici, K. (2012). Türkiye'de yayın göçü: Web of Science ve ULAKBİM ulusal veri tabanlarında indekslenen yayınlar üzerine bir inceleme. *Bilgi Dünyası*, 13(1), 165-181. [Crossref]

Bitkibilim (Botanik) Terimleri, 1948. T.D.K. İstanbul.

Boz, E. (2017). Terim Biliminin Sorunlarına Dair. *2017 Türk Dili Yılı Armağan Kitabı*, (s. 229-237), Türk Dil Kurumu Yayınları: 1280, Hazırlayanlar: Bilal Çakıcı, Nevzat Gözaydın ve Hamza Zülfiyar, Ankara.

Bozkurt, Y. (1990). *Ormanlık Terimleri Sözlüğü*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3618/414, ISBN: 975-404-221-7, (s. 535) İstanbul.

Budak, A., Göçmen, B., Mermer, A., & Kaya, U. (2008). *Omurgalılar Sistematiği*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitapları Serisi Nu: 181, ISBN: 975-483-549-7, (s. 268) İzmir.

Caferoğlu, A. (1960). Türkiye balık adları. *Turkish Language and Literature*, 10, 111-132.

Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi I-II*. Endurun Kitabevi Yayınları 17, (s. 246) İstanbul.

Cankur, N. Ş. (2002a). Tıp eğitiminde dil: I Önemli, gelişmesi ve geleceği. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 28(1), 29-32.

Cankur, N. Ş. (2002b). Tıp eğitiminde dil: II eğitim dilinde Türkçe'nin yeri ve geleceği. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 28(1), 33-35.

Cevizci, A. (2005). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*. Paradigma Yayıncılık, (s. 1896) İstanbul.

Ceylan, Y. G. (2021). *Eski Uygurcada Medeni Hukuk Terimleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Ferruh Ağca, (s. 285) Eskişehir.

Cirhinlioğlu, Z. (2000). Önsöz. (s. 7-24) Yayına Hazırlayan ve Çeviren; Zafer Cirhinlioğlu, *Meslekler ve Sosyolojisi*, Gündoğan Yayınları, ISBN:975-520-050-9, (s. 238) Ankara.

Cléro, J. P. (2011). *Lacan Sözlüğü*. Çeviren: Özge Soysal, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar Dizisi, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 176) İstanbul.

Coşkun A., Karabeyli, L., Orhun Çelebi, O., Efendi, M., Nevin Atakan, N., Kubalı, D., & Yılmaz, N. (2000). *Performans ve Risk Denetim Terimleri*. Araştırma/İnceleme/Çeviri Dizisi: 5, Sayıştay Başkanlığı, (s. 85) Ankara

Çağlar, Y. (2003). Tarihsiz, Boyutsuz ve Derinliksiz '2B' Tartışmalarına Katkıları. *Kırsal Çevre Yıllığı* (s. 77-104).

Çakmak, M., & Işın, M. (2005). *Anadolu Kuş Adları Sözlüğü: Türkçe-İngilizce-Latince*. Kitap Yayınevi: 95, ISBN: 975-6051-03-5, (s. 196) İstanbul.

Çakşır, E. (2019). *Orman Toprakları Alanlarının Bazı Yetiştirme Ortamı Özellikleri ve İki Dönemin Karşılaştırılması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. Danışman; Orhan Sevgi, II. Danışman; Osman Yalçın Yılmaz, (s. 71) İstanbul.

Çalışkan, H. (2022). *Ormanlık Terim Sözlüklerinin Analizi*. [Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi]. İstanbul.

Çalışkan, S. A., Musal, B., Elçin, M., Gürpınar, E., & Altıntaş, L. (2018). Tıp eğitimi terimleri. *Sözlük Dergisi*, 6(4), 3-26.

Çamsarı, T. (2020). 1. Türkçe tıp dili bilimsel toplantısı. *Türk Nefroloji Derneği Terim Kolu Bülteni*, 16, 4-5.

Çanakcıoğlu, H. (1983). *Orman Entomolojisi Özel Bölüm*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3152/349, (s. 536) İstanbul.

ÇEM. (2015). Çölleşme/Arazi Bozulma ve *Kuruaklıkla Mücadele Terimleri Sözlüğü*. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, (s. 452) Ankara.

Çepel, N. (1966). *Orman Yetiştirme Muhiti Tanıtımının Pratik Esasları ve Orman Yetiştirme Muhiti Haritacılığı*. Kutulmuş Matbaası, (s. 187) İstanbul.

Çepel, N. (1978). *Orman Ekolojisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Nu: 2479/257, (s. 534) İstanbul.

Çepel, N. (1982). *Ekosistem Bilgisi*. Ders Notu (s. 146).

Çepel, N. (1988). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları *Bibliyografyası*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın: 3515/396, (s. 389) İstanbul.

Çepel, N. (1990). *Ekoloji Terimleri Sözlüğü*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3618/414, ISBN: 975-404-195-4, (s. 356) İstanbul.

Çepel, N. (1993). *Toprak-Su-Bitki İlişkileri*. İstanbul Üniversitesi Enstitü Yayın Nu: 3794/5, ISBN: 975-404-320-5, (s. 236) İstanbul.

Çepel, N. (1995). Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü. Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı Yayınları: 6, (s. 232) İstanbul.

Çepel, N., & Karaöz, M. Ö. (1998). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları Bibliyografyası II Kitaplar, Makaleler ve Bilimsel Toplantı Bildirileri (1988-1995). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3996/443, ISBN:975-404-444-9, (s. 155) İstanbul.

Çepel, N., Özhan, S., & Görçelioğlu, E. (1984). *Türkiye'de Ormanlık Öğretiminin Gelişimi ve İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Birimlerinin Kuruluş ve Çalışmaları*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları Nu: 3148/345, (s. 429) İstanbul.

Çevre Kanunu 2872 Sayılı 09.08.1993 tarihli. Mevzuat Bilgi Sistemi. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2872&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 14.01.2022]

Çikmaz, S. (2006). *Türkçe Anatomik Terimlerinin Etimolojik ve Semantik Açından İncelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Recep Mesut, (s. 96) Edirne.

Çikmaz, S., & Mesut, R. (2008). Anatomi terimlerine önerilmiş Türkçe karşılıklardaki yabancı kökenli terimlerin analizi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 15(3), 175-179.

- Çipe, G., Işık, S., Güney, B., Karabay, Ö., Kuzu, M. A., Okkabaz, N., Öncel, M., Özben, V., Şengül, N., & Tümay, L. V. (2021). The Turkish Society of Colon and Rectal Surgery (TKRCD) Terminology Commission Study Report. *Turkish Journal of Colorectal Disease*, 31, 281-285. [Crossref]
- Çoban, F. (2019). Önsöz. Sayfa:7, *Terminoloji ve Çeviri*, Aktif Yayınevi, (s. 192) İstanbul.
- Çoker, D. (1989). *Bilimsel ve Uygulamalı Terimler Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, (s. 384) Ankara.
- Çoker, D., & Karaçay, T. (1983). *Matematik Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Çolak, A. H., & Asan, Ü. (2010). *Orman Amenajmanı ve Silvikültür Terimler Sözlüğü*. Çevre ve Orman Bakanlığı, Batı Karadeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü (s. 305).
- Çüngen, İ. (2011). *Orman ve Ormanlık Kavramları ve Terimleri Sözlüğü (Botanik-Coğrafya-Çevre) (Ekoloji-Orman) Memleket ve Amenajman Haritaları Lejandı*. Turhan Kitabevi, (s. 1409) Ankara.
- Demir, C. (2006). Türkçe dil bilgisinde terminoloji sorunu. *Belleten*, 1, 81-100.
- Demir, E. (2012). Hezârfen Hüseyin B. Ca'fer İstânköyünün Fihri'sü'l-Ervâm adlı eserinde geçen bitki adları. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 46, 1-28.
- Demircan, Ö. (2004). Gelişen Bilim ve Sanat Kavramlarını Karşılamada Türkçenin Yeteneği. Türkçenin Zenginleşmesi Kurultayı, Düzenleyen: Hikmet Altınkaynak, Yıldız Teknik Üniversitesi Sayı: RE.BK.2004.0716, ISBN: 975-461-274-9.
- Demirtaş, A., Açıkgöz, A., Avcıoğlu, B., Çokçalışkan, B. A., Özkan, B., Çokçalışkan, C., Yücesoy, C., Emiroğlu, Ç. Ö., Baş, D., Mercan, E., Boztepe, E., Turan, F., Odabaş, G., Akçakoca, H., Ceylan, H., Düzkkaya, H., Güney, İ. H., Bektaş, M., Gökmen, M., Kaya, Ö., Güner, Ö., Tuzkaya, P., Usta, S., Akçay, S., Ölez, S., Kütahya, S., Soyaltın, S., Ölez, Ş., Körüklü, T., & Tekin, Y. (2018). Orman kalıntısı mı, kalıntı orman mı? *Avrasya Terim Dergisi*, 6(1), 1-7.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı. (2019). *Gemici Dili Çalıştayı Bildiri Kitabı*, (s. 107) Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Yayınevi Sertifikası Nu: 29 993, Ankara.
- Deniz, K., & Alkol, N. (2016). Mesleki dilin söz varlığı ve terim. *Millî Eğitim Dergisi*, 210, 201.
- Deniz, S. (2019). *Karahanlı, Harezmi ve Kıpçak Türkçesi Eserlerinde Dini Terimler*. [Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Çimen Sanaç Özçam, (s. 1017) Elazığ.
- Deniz, T. (2020). Ormanlıkta pazarı olmayan mal ve hizmetlerin değerlerinin belirlenmesi ile ilgili temel kavramlar. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(3), 109-119. [Crossref]
- Develi, H. (2017). Türkçede yağmur adları üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 57(57), 81-106.
- Diderot, D., & d'Alembert, J. L. R. (2018). Ansiklopedi ya da Bilimler, Sanatlar ve Zanaatlar Açıklamalı Sözlüğü. Çeviren: Selahattin Hülay, Yapı Kredi Yayınları 673, 4. Baskı, (s. 424) ISBN: 978-975-08-4323-5, İstanbul.
- Dirilbilim (Biyoloji) Terimleri. (1948). T.D.K. Ankara
- Dışişleri Bakanlığı, 2021. Dış ilişkiler Terminolojisi. <https://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa> (Erişim tarihi: 11.12.2021)
- DKMPGM. (2018). *Natura 2000 ve Doğa Koruma Terimleri Sözlüğü*. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, (s. 186) Ankara.
- Doğan, M. (2010b). Aksaray ağzından Derleme Sözlüğüne katkılar-2. *Turkish Studies*, 5(1), 294-312. [Crossref]
- Doğan, Ş. (2010a). Eski Oğuz Türkçesinde tıp dilinin oluşumu ve özellikleri. *Turkish Studies*, 5(1), 313-373.
- DPT. (2000). *Türk Dili Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT: 2526, ÖİK: 542, ISBN 975-19-2558-4, (s. 68) Ankara.
- Dupond, P. (2013). *Merleau-Ponty Sözlüğü*. Çeviren: Emre Şen Urhan, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar Dizisi, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 160) İstanbul.
- Durak, M. (2005). *Terimden Anlama: Dilbilim Yazıları*. Multilingual Yayınları, ISBN: 975-6542-55-2, (s. 124) İstanbul.
- Duralı, T. Ş. (1992). *Biyoloji Felsefesi*. Akçağ Yayınları: 81, ISBN: 975-7568-85-6, (s. 350) Ankara.
- Duralı, T. Ş. (2013). *Kutadgubilig Türkçenin Felsefe-Bilim Sözlüğü*. Dergâh Yayınları: 500, ISBN: 978-975-995-406-2, (s. 557) İstanbul.
- Duranlı, M. (2009). Rusya'da halk ağzından derleme sözlüğü ve Türkolojiye katkısı. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(4), 317-330.
- Durmuş, İ. (2018). Sumerlilerin kökeni ve kültürü. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5(17 Ek), 177-200.
- Durmuş, O. (2004). Alıntı kelimeler bakımından Türkçe sözlük. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 26, 1-21. [Crossref]
- Dursunoğlu, H. (2009). Türkiye Türkçesindeki Farsça sözcükler ve kullanımları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 131-142.
- Ediger, E., Dündar, T., & Güyagüler, T. (1979). *Madencilik Terimleri Kılavuzu*. Türk Dil Kurumu Yayınları, (s. 212) Ankara.
- Eker, S. (2013). Modernleşme sürecinde Türkiye'de terimbilim çalışmalarına genel bir bakış. *Altaistics and Turkology*, 1, 68-95.
- Ekizoğlu, A., & Yıldırım, H. T. (2006). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nin ikinci kuşak öğretim üyeleri (1960-1980). *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 56B(2), 11-30.
- Ekizoğlu, A., & Yıldırım, H. T. (2007). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nin üçüncü kuşak öğretim üyeleri (1980-2006). *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 57B(2), 1-17.
- Ekşi, M. (2014). Çatı bahçesi kavramı ve terim kullanımı üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 26-35.
- Ekşi, M., & Akdağ, S. (2017). Antalya Kumluca'nın geleneksel yaşam terimleri ve kültürel peyzaj açısından değerlendirilmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(2), 40-51.
- Ekşi, M., & Türk, E. (2020). Beşiktaş ilçesi sokak adlarının peyzaj terimleri açısından incelenmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(3), 131-136. [Crossref]
- Eler, Ü. (1991a). *Türkçe-İngilizce Ormanlık Sözcük ve Deyimleri*. Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, (s. 254) Ankara
- Eler, Ü. (1991b). İngilizce-Türkçe Ormanlık Sözcük ve Deyimleri. Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, (s. 720) Ankara.
- Eliçin, G. (1971). *Sözlük I Gymnospermae (Latince, Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca)*. (s. 44) Küçük Boy Baskı.
- Eliçin, G. (1980). *Sözlük [Bitki Adları]*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 2633/273, (s. 116) İstanbul.
- Ercilasun, A. B. (1990). Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeler. Kültür Bakanlığı Yayınları 281, (s. 283) Ankara.
- Erden, A., & Menemen, Y. (2020). *Lappula* cinsi (Boraginaceae) ve Türkiye'deki türlerinin Türkçe adlandırılması. *Bağbahçe Bilim Dergisi*, 7(3), 58-60.
- Erdoğan, S. (2008). *Ses Eğitimi'nde Terminoloji ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Danışman: Nergis Şakirzade Sarı, (s. 162) İzmir.
- Erdoğan, S. (2016). Niğde yöresi ağzından Derleme Sözlüğü'ne katkılar- 1. *TÜBAR*, 40, 69-82. [Crossref]
- Eren, H. (1965). Türk yer adları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 13, 149-153.
- Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara, ISBN: 975-94577-0-9.
- Ergin, M. (1972). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Nu: 785, (s. 407) İstanbul.
- Ergun, P. (2010). Türk kültüründe ruhlar ve orman kültü. *Millî Folklor*, 22(87), 113-121.
- Ergülec, K. (1947). *Türkiye Ormanlık Bibliyografyası*. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları: 53, (s. 148) Ankara.
- Erkan, H., Seylam, G. S., & Yaşayan, A. (2013). *Arazi Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 2. Baskı, (s. 93) Ankara.
- Ermiş, H. (2008). *Arapça'dan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü*. Enşar Neşriyat, ISBN: 975-9944-704-65-6, (s. 797) İstanbul.
- Erol, H. A. (2009). Suriye Colan (Golan) Türkmenleri ağzı. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 40-63. [Crossref]

- Ertem, R. (1977). Dil. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cild: 2, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ertem, G. (1998). *Kardiyoloji Terimler Sözlüğü*. Türk Kardiyoloji Derneği Yayınları, Türk Kardiyoloji Derneği Nomenklatur Kurulu, Yenilik Basımevi, (s. 151) İstanbul.
- Esin, İ. A. (2013). Türkiye Türkçesinde su ve kullanımı üzerine geleneksel kavramlar. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 8-16.
- Etkeç, Ş. (2009). Ormanlık ve ziraat okulları için İlm-i Nebatat: Mıgırdıç Hekimyan, 1880 ve Araham Allahverdi (Hüdaverdi), 1911-1913. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, X(1-2), 305-319.
- Ethnologue, 2022. Languages of the World. <https://www.ethnologue.com/> (Erişim tarihi: 05.03.2022).
- Evrendilek, F. (2004). *Ekolojik Sistemlerin Analiz Yönetimi ve Modellemesi*. Papatya Yayınevi, ISBN: 975-6797-59-2, (s. 206) İstanbul.
- Fazlıoğlu, İ. (2003). Osmanlı Döneminde 'bilim' alanındaki Türkçe telif ve tercüme eserlerinin Türkçe oluş nedenleri ve bu eserlerin dil bilincinin oluşumundaki yeri ve önemi. *Kutadgubilig*, 3, 151-184.
- Fazlıoğlu, İ. (2020). *Kendini Bulmak*. Ketebe Yayınlar: 243, ISBN: 978-625-7014-34-2, (s. 219) İstanbul.
- FAO-140, (2000). *Global Forest Resources Assesment 2000*. Main Report:140, ISBN:0258-6150, (s. 479), Italy.Garipova, F. H. (2013). Başkurtça hukuk terminolojisinin gelişmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(2), 83-87.
- Gaudemar, M. (2012). *Leibniz Sözlüğü*. Çeviren: Aliye Kovanlıkaya, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar Dizisi, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 158) İstanbul.
- Geldiay, R., & Balık, S. (2002). *Türkiye Tatlısu Balıkları*. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayınları Nu: 46, (s. 532) İzmir.
- Genç, M., Taşeli, B., & Atar, E. (2020). *Orman Kurma ve Çevre Koruma Kavramlar Sözlüğü*. Musa Genç Kitaplığı E-Kitap Nu: 13, (s. 340) Giresun.
- Geray, U. (1989). Ormanlığın çağdaş çerçevesi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 39B(4), 17-27.
- Gerçek, H., Ulusav, R., Ünver, B., & Hindistan, M. A. (1999). *Kaya Mekaniği Terimleri Kılavuzu: İngilizce – Türkçe*. Türk Ulusal Kaya Mekaniği Derneği Yayını, (s. 34) Ankara.
- Gezer, A. (1991). *Açıklamalı Ormanlık Terimleri Sözlüğü (Türkçe-İngilizce, İngilizce-Türkçe)*. (s. 148) Ankara.
- Girişen, N. (2019). *Terminolojide Tanım Tipolojisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman: Erdoğan Boz, (s. 290) Eskişehir.
- Goode, W. (2000). Topluluk İçinde Topluluk: Meslekler. (s. 67-80) Yayıncı Hazırlayan ve Çeviren; Zafer Cırhınlioğlu, *Meslekler ve Sosyolojisi*, Gündoğan Yayınları, ikinci baskı, ISBN:975-520-050-9, (s. 238) Ankara.
- Gökalp, Z. (2004). *Türkçülüğün Esasları*. Hazırlayan: Mehmet Kaplan, MEB yayınları Türk Klasikleri, (s. 271) İstanbul.
- Gölbaş, A. (2018). *Sualtı Arkeolojisinin Gelişim Süreci ve Terminoloji Sorunları*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman: Mehmet Özdoğan, (s. 288) İstanbul.
- Gölbaş, A. (2019). Sualtı arkeolojisinin terminoloji sorunsalı. *Cedrus*, 7, 589-605. [Crossref]
- Gömeç, S. (2006). *Türk Kültürünün Ana Hatları*. Akçağ Yayınları 788, ISBN: 975-338-773-3, (s. 382) Ankara.
- Görcelioğlu, E. (1975). Erozyon devresi kavramı ve dere havzalarının gelişimi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 25B(1), 184-200.
- Görcelioğlu, E. (1976). Dağlık arazi dere havzalarının jeomorfolojik gelişiminde dinamik denge kavramı ve bunun havza amenajmanı bakımından önemi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 26B(1), 117-128.
- Görcelioğlu, E. (2001). Ormanlık öğretim ve eğitiminde yeni arayışlar. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 51B(2), 1-15.
- Görcelioğlu, E., & Poşul, S. (2000). 50. yılını kutladığımız İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergilerine ilişkin bir değerlendirme. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 50B(2), 23-33.
- Görgün, H. V., & Ünsal, Ö. (2016). Prof. Dr. Adnan Berkel'in kereste endüstrisi ders notunda terim kullanımının incelenmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(1), 15-28.
- Gumilëv, L. N. (1960). *Hunlar*. Çeviren D. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, ISBN:975-8839-04-7, (s. 665) İstanbul.
- Gumilëv, L. N. (2004). *Eski Türkler*. Çeviren D. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, ISBN:975-8839-05-5, (s. 607) İstanbul.
- Güceyüz, İ. (2020). *Temel Belâgat Terimlerinin Teşekkülü: Fesahat, Belâgat, Meâni, Beyân ve Bedî*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; İsmail Demir, (s. 336) Erzurum.
- Gül, M. (2015). Dîvânü Lugâti't Türk'teki hayvan adları üzerine bir inceleme. *İdil*, 4(15), 1-24.
- Gülen, İ., & Özdönmez, M. (1972). Ormanlık öğretimi – eğitimi ve planlanması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 22B(1), 1-16.
- Gülmüş, Z., & Erbek, M. (2017). *Yükseköğretim Kurumlarında Terminoloji Yönetimi: Türkçe-Almanca Dil Çiftibe Yönelik Bir Çalışma*. III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu, (s. 934-943), Eskişehir.
- Günbayı, İ., Kasalak, G., & Özçetin, S. (2013). Bilimsel araştırmalarda etik dışı davranışlar: Bir durum çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 97-108. [Crossref]
- Güner, A., Akata, I., Akgül, H., Akyüz, E., Alkayış, M. F., Allı, H., Asal, D., Asan, A., Aydınkal, R. M., Aydoğdu, H., Can, M., Çingay, B., Çimen, A.Ö., Doğan, H. H., Erdoğan, M., Gemici, A., Genç, S. H., Giray, G., İkinci, N., İnci, Ş., Kabaktepe, Ş., Kadioğlu, Z., Kanoğlu, S.S., Karaltı, İ., Kaşık, G., Kaya, A., Keskin, M., Kirbağ, S., Körüklü, S. T., Kültür, Ş., Özcan, A., Özkale, E., Özkan, A. M., Öztekin, M., Öztürk, C., Sarısoy, G., Selçuk, F., Sesli, E., Sevindik, M., Sözen, K. B., Telsen, M., Ulukapı, M., Yalçinkaya, R., & Yaşarkan, O. (2020). Türkiye Mantar Adları. Editör; Sesli, E., Asan, A. ve Selçuk, F., *Türkiye Mantarları Listesi*. Ali Nihat Gökyiğit Vakfı Yayını, ISBN: 978-605-70004-2-2, (s. 1177) İstanbul.
- Güner, A., Akyıldırım, B., Alkayış, M. F. Çingay B., Kanoğlu, S.S., Özkan, A.M., Öztekin, M., & Tuğ, G.N. (2012). Türkçe bitki adları. Şu eserde: Güner, A., aslan, S. Ekim, T. Vural, M. ve Babac, M.T. (edlr). *Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)*. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayınları Flora Dizisi 1, İstanbul.
- Güner, A., Özkan, A. G. Ö., Akyıldırım, B., Çingay, B., Tuğ, N. G., Alkayış, M. F., Öztekin, M., & Kanoğlu, S. S., (2014). Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler)" adlı eserin bilgi kaynağı ve terim yaklaşımı üzerine bir değerlendirme" (Avrasya Terim Dergisi 2(1), 50-67) Adlı Makalesi Üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 1-5.
- Günes, B. (2009). *Belâgat Ekseninde Retorik/Dil Bilimi Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Mevhibe Coşar, (s. 301) Trabzon.
- Günes, G. (2008). *Biyoloji Eğitiminde Yabancı Terim Sorunu ve Türkçe Terminoloji Çalışması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Turan Güven, (s. 155) Ankara.
- Güngör, O. C. (2016). İstanbul menkul kıymetler borsası özel dili üzerine. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(3), 129-144. [Crossref]
- Güngör, O. C. (2020). Derleme Sözlüğü'ne göre Türkçe'de rüzgar adları. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 6(1), 289-329.
- Gürlek, M., & Şen, M. (2014). Türk dili çalışmalarında terim sorunu: Bir durum çalışması. *International Journal of Social Science*, 29(3), 189-200. [Crossref]
- Gürsoy-Naskali, E., Orazayev, H., Mahmudov, N., Beybutova, I., Gaydarci, G., İşberdin, E., Emet, E., Semyatova, G., Hacivekovna, H. T., İbrahmovna, G. A., Subrakova, O., Borgoyakova, T., Amazarov, S., Hakimcanov, F., Bulgarova, M., Tıbikova, A., Şobekov, R., Tüymebayev, C., Oyun, M., Sarıyev, B., Mehmetov, C., Yesipova, A., Goca, A., İsina, A., & Kalsın, K. (1997). *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu*. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 667, ISBN:975-16-0845-7, (s. 190) Ankara.
- Hacısalihoğlu, H., Hacıyev, A., Kalantarov, V., Sabuncuoğlu, A., Brown, L. M., İbikli, E., & Brown, S. (2009). *Matematik Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 739, (s. 678) Ankara.
- Hançerlioğlu, O. (1996). *Felsefe Sözlüğü*. 10. basım, Remzi Kitabevi, ISBN: 975-14-0089-9, (s. 516) İstanbul.

- Hasdemir, M., & Demir, M. (2001). *Orman İnşaat ve Transportu terimleri Sözlüğü* (İngilizce-Türkçe). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 4275/467, ISBN: 975-404-603-4, (s. 215) İstanbul.
- Hatemi, H. H., & Işıl, Y. (1989). *Bir Bilim Dili Mücadelesi ve Tanzimat*. İşaret Yayınları: 32, Bilimsel Araştırma Dizisi: 3, 80 sayfa, İstanbul.
- Heinzel, H., Fitter, R., & Parstow, J. (1995). *Türkiye ve Avrupanın Kusurları*. Çeviren: Kerem Ali Boyla, Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği Yayınları, ISBN: 975-94098.2.8, (s. 384) İstanbul.
- Helms, J. A. (1998). *The Dictionary of Forestry*. The Society of American Foresters, CABI Publishing, 207 p., USA.
- Hızal, K. T. (2021). Odun anatomisi kitaplarında yaşanan terim karmaşası. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(2), 12-26. [Crossref]
- Hughes, E. C. (1963). Meslekler Sosyolojisinde Bazı Sorunları. (s. 25-42) Yayına Hazırlayan ve Çeviren; Zafer Cihrioğlu, *Meslekler ve Sosyolojisi*, Gündoğan Yayınları, 2000 yılı, ikinci baskı, ISBN:975-520-050-9, (s. 238) Ankara.
- Huş, H. (1974). *Av Hayvanları ve Avcılık*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 1971/202, (s. 406) İstanbul.
- Institut d'Estudes Catalans, 2021. <https://revistes.iec.cat/index.php/terminalia> [Erişim tarihi: 17.11.2021].
- Irmak, A. (1946). *Yetiştirme Muhiti Tanıtımı Kılavuzu*. Hüsniyat Basımevi, (s. 34) İstanbul.
- Irmak, A. (1970). *Orman Ekolojisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Nu: 1450/149, (s. 367) İstanbul.
- Irmak, A. (1968). *Toprak İlimi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 1268/121, (s. 290) İstanbul.
- Işık, U. (2016). *Karahanlı Türkçesinde Tıp Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Ferruh Ağca, (s. 91) Eskişehir.
- İhsanoğlu, E. (1993). Dârülfunun. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 8, 521-525. <https://islamansiklopedisi.org.tr/darulfunun>. [Erişim tarihi: 05.02.2022].
- İlcin, M. (2007). *Yabancı-Yeni Biyolojik Kavramların Türkçeleştirilmesinde Uygulanan Yöntemler, Kurallar ve Mantık Sistemleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Nasip Demirkuş, (s. 160) Van.
- İnal, C., Esensoy, Ö., Sözer, M. T., Erar, M. A., Çetinel, B., & Kutluk, H. (1983). İstatistik Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- İnal, S. (1955). Meşe (Quercus) hakkında etimolojik ve tarihi etüdler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 5B(1), 100-111.
- İnal, S. (1968). *Türkiye'de Ormanlık Yüksek Öğretim*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 1270/123, (s. 64) İstanbul.
- İnal, S. (1971). *Türkiye'de Anayasa ve Ormanlık İlişkileri*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 1647/171, İstanbul.
- Jackson, H. (2016). *Sözlükbilime Giriş*. Çeviren; Mehmet Gürlek ve Ellen Patat, Kesit Yayınları, ISBN: 978-605-9100-98-4, (s. 280) İstanbul.
- John Benjamins, 2021. Terminology. <https://benjamins.com/catalog/term.27.2> [Erişim tarihi: 17.11.2021].
- John, V., & Türk, A. (2017). *Türkiye Likenleri Listesi*. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayını, ISBN: 978-605-67172-1-5, (s. 831) İstanbul.
- Kabadayı, O. (2007). *Eski Türkçe Gök Bilimi (Astronomi) Terimleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Bilgehan Atsız Gökdağ, (s. 239) Kırıkkale.
- Kaban, N. (2020). *Senâ-i Gaznevî'nin Hadîkatül'l-Hakika'sındaki Tasavvufi Terimleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Veyis Değirmençay, (s. 396) Erzurum.
- Kahraman, M. (2014). Kazak dilinde terim yapma prensipleri üzerine. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(4), 696-717. [Crossref]
- Kalafat, Ş. (2014). Alan dili söz varlığının genel dildeki ilişkileri üzerine: Spor terimleri örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(27), 317-329. [Crossref]
- Kalafat, Ş. (2018). Kültürel Bellek Metaforu Olarak Derleme Sözlüğü'ndeki Gökkuşluğu Adları. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1-24. [Crossref]
- Kalafat, Ş. (2019). Doç. Dr. Burcu İlkey Karaman, *Terimbilimi. Avrasya Terim Dergisi*, 7(1), 34-37. [Crossref]
- Kantarci, M. D. (1983). *Türkiye Arazi Yetenek Sınıfları ile Arazi Kullanımının Bölgesel Durumu*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3153/350, (s. 161) İstanbul.
- Kantarci, M. D. (1987). Toprak İlimi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3444/387, (s. 370) İstanbul.
- Karaağaç, G. (2013). Yanlış Dil Tutumları. (s. 67-78) *Geçmişten Geleceğe Türkçe, Elgin Vakfı 1. Türk Dili ve Edebiyat Kurultayı* Bildirileri, 17-19 Nisan 2013, Kitabevi Nu: 532, ISBN 978-605-5397-35-7, (s. 417) İstanbul.
- Karaçetin, E., & Welch, H. J. (2011). *Türkiye'deki Kelebeklerin Kırmızı Kitabı*. Doğa Koruma Merkezi (DKM) yayını, ISBN: 978-605-89908-1-4, (s. 125) Ankara.
- Karahan, A. (2013). Codex Cumanicus'ta hayvan adları. *Turkish Studies*, 8(1), 1839-1865. [Crossref]
- Karaman, B. İ. (2017). *Terimbilimi*. Bilge Kültür Sanat, Ekim 2017, (s. 192) ISBN: 978-605-9521-74-1, İstanbul.
- Karaoğlu, M. (2016). Erozyon mu? *Avrasya Terim Dergisi*, 4(1), 40-45.
- Karasu, B. (2018). *15. Yüzyıl Tekke Şiirinde Tasavvuf Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; A. Azmi Bilgin, (s. 587) İstanbul.
- Karlıoğlu K. N., Dağdeviren, Y. R., Caner, H., & Akkemik, Ü. (2020). Türkiye'de kullanılmakta olan palinoloji ve polen terimleri üzerine bir değerlendirme ve öneriler. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(2), 98-108. [Crossref]
- Karol, S. (1963). *Zooloji Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, (s. 209) Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Karol, S. (2000). *Biyoloji Terimleri Sözlüğü*. II. Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, (s. 1067) Ankara.
- Kartal, S. N., Köse, C., & Erdinler, S. (2013). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Endüstri Mühendisliği Bölümünün Eğitim-Öğretim Durumu. (s. 325-366), *1857'den Günümüze Ormanlık Eğitim - Öğretim Çalıştayı*, 17 - 19 Kasım 2013, İstanbul.
- Kartallıoğlu, Y. (2016). Osmanlı Türkçesinde ara biçim-İ: Arapça ve Farsça kelimeler. *Dil Araştırmaları*, 18, 103-124.
- Kasperek, M., & Bilgin, C. C. (1996). Kuşlar. (s. 25-88), *Türkiye Omurgalılar Tür Listesi*, Editörler: Aykut Kence ve C. Can Bilgin, ISBN: 975-403-054-3, (s. 183) Ankara.
- Kaşgarlı Mahmut. (1072). *Divânü Lügât-it-Türk*. Çeviren: Besim Atalay, 1998, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları: 521, 4 Cilt.
- Kaya, B. (2022). *Bilgisayar Mühendisliği Alanındaki Doktora Tezlerinde Türkçe Terimler*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Ayşe İlker, (s. 205) Manisa.
- Kayacık, H. (1980). *Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sitematiği, Cilt 1, Gymnospermae (Açık Tohumlular)*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 2642/281, (s. 388) İstanbul.
- Kayacık, H. (1981). *Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sitematiği, Cilt 2, Angiospermae (Kapalı Tohumlar)*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 2766/287, (s. 231) İstanbul.
- Kayacık, H. (1982). *Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sitematiği, III. Cilt. 4. Baskı*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3013/321, (s. 349) İstanbul.
- Kayacık, H., & Aytuğ, B. (1979). *Orman Ağaçlarının Hayatı İç ve Dış Yapıları*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, Roto Baskı, İstanbul.
- Keleş, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Keskin, M. (2016). *Kavramlar Tarihi Nedir?* Avesta Yayınları, ISBN: 978-605-9082-56-3, (s. 143) Diyarbakır.
- Keskin, Ö. (2013). Osmanlı İmparatorluğunda Ormanlık Eğitiminin Gelişimi: Orman Mekteb-i Âlisi. (s. 13-17), *1857'den Günümüze Ormanlık Çalıştayı*, 17-19 Kasım 2013, İstanbul.
- Kılıç, E. (2021). Tanzimat'ın başarısız girişimi: İlk orman müdürlüğünün kuruluşu ve kapatılma süreci. *Ağaç ve Orman*, 2(2), 52-61.
- Kılıç, E. K. (2018). *Fransızca Kullanılan Kısaltma Terimler ve Açılımları*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Elif Sibel Çakar, (s. 124), Kırıkkale.
- Kılıç, E., & Yılmaz, M. (2019). Osmanlı Döneminde yayınlanan ormanlıkla ilgili ilk eserlerde geçen bazı terimler ve önemi. *Avrasya Terim Dergisi*, 7(1), 10-17. [Crossref]

- Kılıç, E., & Yılmaz, M. (2021). Türkçenin söz varlığı içerisinde dolap kelimesinin kullanımı ve ormanlıktaki yeri. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(1), 1-9. [Crossref]
- Kızılırmak, A. (1969). *Gökbilim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kızıroğlu, İ. (1989). *Türkiye Kuşları*. Orman Genel Müdürlüğü, (s. 314) Ankara.
- Koc, M., & Tanrıverdi, E. (2018). El-Kânûn Fi't-tıp tercümesi sözlüğü. (s. 213-628), *El-Kânûn Fi't-Tıp Tercümesi*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları: 98, 6. Cilt, ISBN: 978-975-17-4063-2, (s. 628), İstanbul.
- Koçak, A. Ö., & Kemal, M. (2009). Revised checklist of the lepidoptera of Turkey. *Cent. ent. Stud., Priamus Suppl.* 17, 1-253.
- Koçak, D. (2005). *Toplumsal Boyutta Terimbilim Çalışmaları: Fransa'daki Afnor Terim Birliği'nden Yola Çıkarak Türkiye'de Terimlerde Standardlaştırma Modeli Oluşturmak*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Emine Demirel, (s. 113) İstanbul.
- Koraş, H. (2008). Derleme Sözlüğü'nün Yeniden Düzenlenmesi ve Yeniden Söz Derlemesi Hakkında. (s. 459-465), *Türkiye Türkçesi Ağzı Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*, 25-30 Mart, (s. 875) Şanlıurfa.
- Korkmaz, Z. (1976). Anadolu ağızları üzerindeki araştırmaların bugünkü durumu ve karşılaştığı sorunlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 23-24, 143-172.
- Korkmaz, Z. (1992). *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Atatürk Dizisi Sayı: 574, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1995). Türk dilinin yabancı dillere karşı korunması için alınması gereken önlemler. *Türk Dili Dergisi*, 528, 1268-1281.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 827, ISBN:975-16-1643-3, (s. 1028) Ankara.
- Korkmaz, Z. (2019). *Alevî-Bektaşî Klasiklerinden Makâlât Adlı Eserdeki Alevîlik-Bektaşîlik Terimlerinin İncelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Özlem Demirel Dönmez, (s. 111) Malatya.
- Koselleck, R. (2013). *Kavramlar Tarihi: Politik ve Sosyal Dilin Semantiği ve Pragmatik Üzerine Araştırmalar*. Çeviren; Atilla Dirim, 2. Baskı, İletişim Yayınları, (s. 572) ISBN-13: 978-975-05-0685-7, İstanbul.
- Koytak, E. (2020). Meslek sosyolojisinde teknik yaklaşımlar. *Journal of Economy Culture and Society*, Özel Sayı 1, 1-27. [Crossref]
- Köksal, A. (1981). *Bilişim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Köksal, A. (1983). Bilim dili. *Türk Dili*, 373, 8-15.
- Köksal, A. (2001). Türkçe bilim sözleri: Bir deneyim. *Bilim ve Ütopya*, 80, 14-21.
- Köksal, E. A., & Gebelek, Z. (2019). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin bitki ve hayvan türleri hakkındaki bilgi ve algıları. *Avrasya Terim Dergisi*, 7(2), 1-13. [Crossref]
- Köktürk, M. (1946). *Av Hayvanları ve Avcılık*. Orman Genel Müdürlüğü Yayını, (s. 137) Ankara.
- Köprülü, S. G. (2017). Tıbbi çeviri ve zorlukları. *Turkish Studies*, 12(7), 249-262. [Crossref]
- Köse, A. (2019). *Memluk Türkçesinde At ve Atçılık Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Gülşah Halıcı, (s. 106) Yozgat.
- Krahl-Urban, J. (1957). *Meşe ve kayın elit ağaçları*. Çeviren; Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7B(2), 153-163.
- Krause, K. (1939). *Çiçekli Nebatlar*. Çeviren; Selahattin Kuntay, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Ders Kitabı Sayı:2, (s. 179) Ankara.
- KTÜ, 2021. Tarihçe. <https://www.ktu.edu.tr/ktu-tarihce> [Erişim tarihi: 21.11.2021]
- Kurt, B. (2022). *Türk Dili'nin Giyim Kuşam Terimleri Üzerine Biçim ve Anlam İncelemesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Nesrin Bayraktar Erten, (s. 424) Ankara.
- Kurtonur, C., Albayrak, İ., Kıvanç, E., Kefelioğlu, H., & Özkan, B. (1996). *Memeliler*. (s. 1 -24), *Türkiye Omurgalılar Tür Listesi*, Editörler: Aykut Kence ve C. Can Bilgin, ISBN: 975-403-054-3, (s. 183) Ankara.
- Kuru, M. (1994). *Omurgalı Hayvanlar*. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Nu: 186/22, (s. 841) Ankara.
- Kuru, M. (1996). *İçsu Balıkları*. (s. 110-128), *Türkiye Omurgalılar Tür Listesi*, Editörler: Aykut Kence ve C. Can Bilgin, ISBN: 975-403-054-3, (s. 183) Ankara.
- Kurum, A. İ. (2020). *Tarihsel Anlambilimi Açısından İslami Terminolojinin Anlam Değişiminin İncelenmesi: Fetih, Cihat ve Şehit Terimleri Örneği*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitimi Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Musa Yıldız, (s. 148) Ankara.
- Kutluk, H. (1948). *Türkiye Ormanlığı ile İlgili Tarihi Vesikalar 893 - 1339 (1487 - 1923)*. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Özel Sayı 56, (s. 685) Ankara.
- Kutluk, H. (1957). Fransız Ormanlıları Nasıl Getirildi? Orman Mektebi Kimlerin İsteği ile ve Ne Suretle Açıldı? (s. 18-21) Editör; H. Kutluk, ve H. Asmaz, *Türkiye Ormanlığı 100. Tedris Yılına Girerken*, Türkiye Ormanlıları Cemiyeti Yayınları, Ankara.
- Küçükalfa, A. (2015). Orman-oraman etimolojisi üzerine. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 65(2), 69-79. [Crossref]
- Kültür, Ş. (2008). Temel Latince ve Farmasötik Botanik ile İlgili Terimler. (s. 1-56), *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları*, Düzenleyen: Nuriye Akev, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın Nu: 4824/84, ISBN: 978-975-404-839-1, (s. 103) İstanbul.
- Küyel, M. T. (1994). "İleri Dil" ve "Dil Transferi" Üzerine Ön Düşünceler. (s. 97-180) *Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları XXIII. Dizi-Sa.1, 2. Baskı, ISBN: 975-16-0605-5, (s. 599) Ankara.
- Lipsanen, P. (1999). Forest terminology projects in Finland. *Forest Snow and Landscape Research*, 74(2), 257-261.
- Lund, H. G. (2013). Definitions of Forest, Deforestation, Afforestation, and Reforestation. <http://home.comcast.net/~gyde/DEFpaper.htm>, Erişim tarihi: 01.02.2013.
- Lund, H. G. (2014a). What is a forest? Definitions do make a difference an example from Turkey. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(1), 1-8.
- Lund, H. G. (2014b). Orman nedir? Tanımlar farklı sonuçlar doğurur Türkiye örneği. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(1), 9-16.
- Mat, A. (2008). Farmakognozi ile İlgili Terimler. (s. 85-94), *Eczacılık Terminolojisi Ders Notları*, Düzenleyen: Nuriye Akev, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayın Nu: 4824/84, ISBN: 978-975-404-839-1, (s. 103) İstanbul.
- Mater, S., & Meriç, N. (1996). Deniz Balıkları. (s. 129-172), *Türkiye Omurgalılar Tür Listesi*, Editörler: Aykut Kence ve C. Can Bilgin, ISBN: 975-403-054-3, (s. 183) Ankara.
- Matsumoto, M. (2002). Proposal of A Multilingual Forest Terminology Database Designed for Western and Non-Western Languages. Pages: 7-16, in *Forest Terminology: Living Expert Knowledge*, Edit: Michèle Kannel Dobbertin and Renate Prüller, IUFRO Occasional Paper No. 14, 81 p., Austria.
- Merçil, E. (1985). *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın Nu: 3316/3211, (s. 392) İstanbul.
- Musaev, K. M. (1973). A.N. Samoyloviç ve Türk Dillerinin Karşılaştırmalı Leksikolojisi. *Sovetskaya Tyurkologiya*. Nu: 5, (Baku 1973), (s. 49-57), (Çeviren; İrskül Tursunova), Çeviri; *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 29-36.
- Müftüoğlu, B. (2007). *Bilim Geleneğimizdeki Anlam Bilim Terimleri Üzerine Bir Araştırma*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Rıza Filizok, (s. 114), İzmir.
- Nasuhoğlu, R., Bingöl, G., Gür, H., İnan, D., & Ünal, N. (1983). *Fizik Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Nazîmâ, A., & Reşad, F. (1901). *Mükemmel Osmanlı Lügati*. Türk Dil Kurumu Yayınları 802, ikinci baskı 2005, Hazırlayanlar; Necati Birinci, Kâzım Yetiş, Fatih Andı, Erol Ülgen, Nuri Sağlam ve Ali Şükrü Çoruk, ISBN: 975-16-1548-8, Ankara.

- OGM, (2015). *Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Planlama, Hidroloji ve Toprak Koruma Terimleri*. Proje Koordinatörü: Rüstem Kırış, Proje Yürütücüsü: Mehmet Ceylan, Yazar: Prof. Dr. Ünal Asan, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı Yayın Nu: 123, (s. 30), Ankara.
- OGM, 2018. Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Plan 2019-2023. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 60 sayfa, Ankara.
- Oğurlu, İ., & Ünal, Y. (2016). Bağırıklı kuş. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), 54-66.
- Oğurlu, İ. (2001). *Yaban Hayatı Ekolojisi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını Nu:19/4, (s. 296) Isparta.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Okan, T., Köse, C., Aksoy, E. B., Köse, N., & Wall, J. R. (2017). Türkiye'de kestane (*Castanea sativa* Mill.) ve kullanımı üzerine geleneksel terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(1), 19-27.
- Orkun, H. N. (1987). *Eski Türk Yazıtları*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 529, Ankara.
- Oto, Ç., 2021. Anatomik Morfoloji. <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=6098> [Erişim tarihi: 29.12.2021]
- Oturakçı, N. (2012). Dîvânü Lügâti't-Türk'teki botanik terimlerinin Kazakça ve Türkçedeki görünüşleri. *Karadeniz*, 4 (13), 195-212.
- Ögel, B. (1988a). İslâmîyetten Önce Türk Kültür Tarihi. 3. Baskı, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları VII Dizi-S.42, (s. 403) Ankara.
- Ögel, B. (1988b). *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*. Genişletilmiş 3. Baskı, Türk Dünyası Araştırmaları Yayınları Vakfı Yayın Nu: 46, ISBN: 975-498-006-3, (s. 788) İstanbul.
- Ögel, B. (1998). *Türk Mitolojisi I*. Üçüncü baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek K., Türk Tarihi K., Yayınları VII. Dizi-Sa.102. ISBN: 975-16-0114-2 Tk.4., (s. 644) Ankara.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. Milli Eğitim Bakanlığı Yay: 3410, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 1220, Sözlük Dizisi:4, ISBN:975.11.1940.5, (s. 1221) Ankara.
- Önder, F., Tezcan, S., & Karsavuran, Y. (2014). *Türkiye'de Tarım Orman ve Evcil Hayvanlarda Hayvansal Kökenli Zararlı ve Yararlı Türlerin Bilimsel ve Türkçe İsimleri*. Türkiye Entomoloji Derneği Yayınları Nu:13, ISBN: 978-975-98739-5-0, (s. 130) İzmir.
- Öner, M. (2008). Türkçede Rumca ve Yunanca Alıntılar Üzerine. (s. 293-299), III. *Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı*, (Bilkent Üniversitesi-Lefke Avrupa Üniversitesi 25-28 Eylül 2008) Lefke Avrupa Üniversitesi Yayınları.
- Öngör, S. (1980). *Coğrafya Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Önler, Z. (1990). XIV. ve XV. yüzyıl Anadolu Türkçesi botanik terimleri. *Journal of Turkish Studies*, 14, 357-392.
- Önler, Z. (2004). XIV-XV. yüzyıl tıp metinlerinde Türkçe bitki adları. *Kebikeç*, 18, 273-301.
- Öymen, R. T. (2010). *Yaban Hayatı Bilgisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 4899/494, ISBN: 978-975-404-859-9, (s. 391) İstanbul.
- Öz, H. A. (2017). *Diplomasi Dili: Fransızcadaki Diplomasi Terimlerinin Türkçeye Çevrilmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman; İlhami Sığircı, (s. 132) Kırıkkale.
- Özarlan, E. (2013). Basın dili üzerine bazı dikkatler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 37, 251-267.
- Özcelik, H. (2018). Türkiye güllerinin adları ve teknik terimleri. *Avrasya Terim Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Özden, M. (2019). Dîvânü Lügâti't-Türk'te bulunan hayvan adlarının derleme sözlüğündeki izleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1479-1502. [Crossref]
- Özden, S. (2010). Röportaj. *Orman ve Av Dergisi*, Prof. Dr. Uçkun Geray Özel Sayısı: 4-8.
- Özdönmez, M., & Ekizoğlu, A. (1993). Tanzimat ve meşrutiyet dönemleri ormancılığında katkıları olan yabancı uzmanlar. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 43B(3-4), 57-68.
- Özdönmez, M., & Ekizoğlu, A. (1994). Cumhuriyet dönemi ormancılığında katkısı olan yabancı uzmanlar. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 44B(1-2), 13-28.
- Özdönmez, M., Akesen, A., & Ekizoğlu, A. (2000). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nin ilk kuşak Türk Öğretim Üyeleri (1933-1960). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 50B(2), 1-21.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., & Akesen, A. (1989). *Ormanlık Politikası*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3553/401, (s. 301) İstanbul.
- Özen, N. (1963). *Sinema terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayın sayı. 210, (s. 191) Ankara.
- Özeti, N., & Yılmaz, İ. (1994). *Türkiye Amfibileri*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi Nu: 151, (s. 221) İzmir.
- Özgen, B. (2020). *Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü Üzerine Terminolojik Bir İnceleme*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; İbrahim Erşahin, (s. 97) Kahramanmaraş.
- Özkan, İ. (2021). *Kazak Türkçesinde Tıp Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Meryem Arslan, (s. 322) Niğde.
- Özlem, D. (2002). *Kavramlar ve Tarihler - I*. İnkılap Yayınevi, ISBN: 975-10-1902-8, (s. 360) İstanbul.
- Özlük, D. (2019). *Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Mehmet Atalay, (s. 333) İstanbul.
- Öznurhan, H. (2020). İstîlâh. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 2. baskı, EK-1, (s. 575-576) Ankara.
- Özturan, M. (2020). *İbn Sînâ Sonrası Kavram Mantığı: Katibi ve Kutbüddin Razi Örneği*. Klasik Yayınları: 183, ISBN: 978-975-2484-49-8, (s. 254) İstanbul.
- Özyuvacı, N. (1999). *Meteoroloji ve Klimatoloji*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Nu: 4196/480, ISBN: 975-404-544-5, (s. 369) İstanbul.
- Pamay, B. (1974). Çevre kirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 24B(2), 67-72.
- Pamir, H. N., & Öztunalı, Ö. (1971). *Yerbilim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, (s. 191) Ankara.
- Pilav, S. (2008). Terim sorunu ve eğitim öğretimde terimlerin yeri ve önemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 267-276.
- Polat, B., & Sevgi, O. (2019). Bazı ekoloji terimlerinin kamuoyu tarafından bilinme düzeylerinin analizi. *Avrasya Terim Dergisi*, 7(2), 35-46. [Crossref]
- Politis. (2012). *Kierkegaard Sözlüğü*. Çeviren: İbrahim Eylem Doğan, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar Dizisi, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 119) İstanbul.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Sözlük*. Yapı Kredi Yayınları, ISBN: 975-363-451-X, İstanbul.
- Ramond. (2014). *Spinoza Sözlüğü*. Çeviren: Bilgesu Şişman, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar Dizisi, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 130) İstanbul.
- Rekabet Kurumu. (2019). *Rekabet Terimleri Sözlüğü*. Rekabet Kurumu, 6. baskı, (s. 169) Ankara.
- Revel. (2012). *Foucault Sözlüğü*. Çeviren: Veli Urhan, Say Yayınları Referans Sözcükler/Filozoflar, ISBN: 978-605-02-0373-8, (s. 135) İstanbul.
- Saatçioğlu, F. (1976). *Silvikültürün Biyolojik Esasları ve Prensipleri*. Sermet Matbaası, İstanbul.
- Sachs, W., 2007. Önsöz. Sayfa: 7-16, *Kalkınma Sözlüğü*, Çevirmen; Oktay Etiman, Özgür Üniversite Kitaplığı: 66, ISBN: 978-975-8449-49-1, 494 sayfa, Ankara.
- Sağlam, S., & Özkan, U. Y. (2011). Kent Ormanı Kavramı ve Planlama Örnekleri. (s. 555-568) *I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu*, 26-28 Ekim 2011, Kahramanmaraş.
- Sakman, E. (1964). İngilizce - Türkçe Ormanlık Lügatçesi. Güven Basımevi, İstanbul.
- Samil, M. A. (2013). Belâğat terminoloji sorunları. *Usul İslam Araştırmaları*, 19, 59-106.

- Sargın, N. N., & Akkemik, Ü. (2015). Bitkilerde doku terimleri ve değerlendirilmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(2), 1-8.
- Sarı, M. (2008). *Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları 920, ISBN: 978-975-16-2022-4, (s. 294) Ankara.
- Sarıbaşı, M. (2006). *Bitki Adları Sözlüğü*. Türkiye Ormanlıklar Derneği.
- Sarıbaşı, M. (2016). *Ormanlık Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları Nu: 1167, (s. 676) Ankara.
- Sarıtosun, N. (1995). *Türkiye Türkçesinde Bilim Dili ve Terim Sorunu. Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*. (s. 12-29), *Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, Editör: Nadiye Sarıtosun ve ark. İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Sayı: 1568, ISBN:975-651-040-5, (s. 135), İstanbul.
- Satır, N. (2020). *Osmanlı'da Su Terimleri ve Suyla İlgili Materyaller*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. Danışman; Muzaffer Ürekli, (s. 96) İstanbul.
- Schimitschek, E. (1953). *Türkiye Orman Böcekleri ve Muhihi*. Çeviren: Abdulgafur Acatay, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 556/24, (s. 471) İstanbul.
- Seçgül, S. (2020). *Çeviribilim Terimlerinin İncelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Faruk Gürbüz, (s. 117) Erzincan.
- Selik, M. (1986). *Orman Patolojisi*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3400/377, (s. 224) İstanbul.
- Sevgi, E., & Akkemik, Ü. (2022). Ege Bölgesinde geleneksel kullanımı olan ağaç türlerinin yöresel adları. *Avrasya Terim Dergisi*, 10(3), 93-105. [\[Crossref\]](#)
- Sevgi, E., & Kızılarstan, Ç. (2013). Bir isim çok bitki - mayasıl otu. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 17-29.
- Sevgi, E., Kızılarstan-Hançer, Ç., Akkaya, M., & Altundağ-Çakır, E. (2018). Biga'da (Çanakkale) Geleneksel Kullanımı Olan Bitkilerin Yöresel Adları Ve Adlandırma Yaklaşımları. *Avrasya Terim Dergisi*, 6(1), 35-47.
- Sevgi, O. (1996). Işıklar Dağı'nda Orman Alanlarının Tahribi ve Daraltılması İşlemlerinin Ekolojik Açından İrdelenmesi. (s. 351-370), *Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu* bildiri kitabı, Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği Yayın Nu: 183, ISBN 975-395-167-1, Edirne.
- Sevgi, O. (1998a). Bodrum Yarımadası'nda Orman Alanları Daraltılması İşlemlerinin Boyutları ve Yaratacağı Ekolojik Sorunlar. (s. 478-487), *Bodrum Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu* 15-19 Şubat 1998, Bildiri Kitabı, Muğla.
- Sevgi, O. (1998b). Beykoz İlçesi'nde Orman Alanlarının Daraltılması İşlemlerinin Boyutları ve Yaratacağı Ekolojik Sorunlar. (s. 177-180), *Beykoz İlçesi Çevre Sorunları Sempozyumu* 6-7 Haziran 1998, Bildiri Kitabı, Türk Deniz Araştırmaları Vakfı Yayınları Yayın Nu: 3, İstanbul.
- Sevgi, O. (1999). Orman Kanununun 2/B Maddesi ve Uygulamalarının Ekolojik Açından İncelenmesi. *Doğu Karadeniz Bölgesinde Orman Mülkiyet Sorunları Sempozyumu* Bildiri Metinleri Kitabı, (s. 390-40), 1 8-10 Ekim 1999, Trabzon.
- Sevgi, O. (2004). Fen Bilimleri Sözlüklerinde Türkçe Kelime Kullanımı. (s. 2667-2686) *V. Türk Dil Kurultayı Bildiri Kitabı*, Cilt II, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.
- Sevgi, O. (2012a). Farkındalık Yaratma: "Yerli Ormanlık Terimleri" Çalışması. (s. 1871-1917), *VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*, Cilt II, 4-28 Eylül 2012, Kitabın Basım Tarihi, 2020, Ankara.
- Sevgi, O. (2012b). Tam zamanı. *Liken Araştırmaları Derneği Bülteni*, 1, 9-11.
- Sevgi, O. (2013a). Başlarken. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 1.
- Sevgi, O. (2013b). Orman[lar], ormanlık alan ve orman alanı terimleri: Kullanım sorunları ve öneriler. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 59-73.
- Sevgi, O. (2014a). Determination of the terms used in the titles of ecology publications and analysis of their temporal chance. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 54-71.
- Sevgi, O. (2014b). Ekoloji yayınlarının başlıklarında kullanılan terimlerin belirlenmesi ve zamana göre değişimlerinin analizi. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 36-53.
- Sevgi, O. (2014c). İstanbul'un 2/B Alanlarının Miktarını Etkileyen Etkenler ve Sorunun Çözümüne Katkıları. (s. 297-310), *İstanbul Ormanlarının Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*, 05-06. 12. 2013, Bildiri Özeti Kitabı (s. 130), İstanbul, Türkiye Ormanlıklar Derneği Marmara Şubesi Yayınları Nu: 03, İstanbul.
- Sevgi, O. (2015a). Terim kaynakçasına katkılar: Ormanlık bilimleri terim sözlük ve makaleleri. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 47-50.
- Sevgi, O. (2015b). Ecology teriminin Türkçe karşılıkları üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 27-46.
- Sevgi, O. (2015c). "Yerli ormanlık terimleri" çalışması. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(2), 34-57.
- Sevgi, O. (2016a). Doçentlik Başvurularında Kullanılan Anahtar Kelimelerin Analizi ve Değerlendirilmesi. (s. 409-417) *2016 Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*, Bildiri Kitabı cilt 6, Antalya
- Sevgi, O. (2016b). Ormanlık'ta terim çalışmalarının seçeresi. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(1), 46-56.
- Sevgi, O. (2016c). Habitat terimi ve türevlerinin 22. ve 21. Ulusal Biyoloji Kongrelerinde kullanımının değerlendirilmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), 27-53.
- Sevgi, O. (2017). Türkiye flora ve vejetasyonu bibliyografyası bağlamında bilim dili üzerine bir inceleme. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(1), 36-43.
- Sevgi, O. (2018a). Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde ekoloji terimlerinin kullanımı ve etkileşim imkânı. *Avrasya Terim Dergisi*, 6(2), 35-45.
- Sevgi, O. (2018b). Anabilim Dalı İsimlerinde Yabancı Terim Kullanımının Boyutları. <http://www.tesisistanbul10.org/anabilim-dali-isimlerinde-yabanci-terim-kullaniminin-boyutlari-y5>, Erişim tarihi: 12.11.2021, 7 sayfa.
- Sevgi, O. (2020a). TÜBA Türkçe terim bilimleri sözlüğü çalışmalarının yeni ürünü; mühendislik bilimleri sözlüğü. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(1), 62-69. [\[Crossref\]](#)
- Sevgi, O. (2020b). İstanbul Ormanlarına Yapılan Müdahalelerin Ahlakı Boyutu. (s. 96-109), Editör; Ünal Akkemik, *Ekosistem, İklim ve Kentsel Büyüme Perspektifinden İstanbul ve Kuzey Ormanları*. Türkiye Ormanlıklar Derneği Yayın No:50, Marmara Şubesi Yayın No: 4, ISBN: 978-975-93478-7-1, İstanbul.
- Sevgi, O. (2020c). Üniversitelerin Son Bir Ayı. Hiper yayın Nu:692, ISBN:978-625-52-6, (s. 668) İstanbul.
- Sevgi, O. (2020d). Canlı çeşitliliği teriminin kullanımları üzerine inceleme. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(3), 146-156. [\[Crossref\]](#)
- Sevgi, O. (2020e). Yeşil terimler ve anlamları. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(1), 44-61. [\[Crossref\]](#)
- Sevgi, O. (2021a). Ormanlık Bilimleri İle Adbilim İlişkisi. (s. 401-410), *I. Uluslararası Adbilim Sempozyumu* Bildiriler Kitabı, Editörler; Zeki Kaymaz ve İbrahim Şahin, ISBN: 978-605-338-331-4, (s. 646) İzmir.
- Sevgi, O. (2021b). Ormanlık yükseköğretim kurumlarında isim değiştirme süreçleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(1), 1-9. [\[Crossref\]](#)
- Sevgi, O. (2022). Türkiye Türkçesi Geleneksel Toprak Adlandırılması. (s. 239-244), *II. Uluslararası Adbilim Sempozyumu* Bildiri Kitabı, Editörler; Jazira Ağabekova, İbrahim Şahin, (s. 512) Astana.
- Sevgi, O., & Akkemik, Ü. (2014a). "Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler)" adlı eserin bilgi kaynağı ve terim yaklaşımı üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(1), 50-67.
- Sevgi, O., & Akkemik, Ü. (2014b). "Orhan Sevgi ve Ünal Akkemik'in "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme" (*Avrasya Terim Dergisi* 2(1): 50-67, 2014) Adlı Makaleye İlişkin Prof. Dr. Adil Güner'in Editöre Mektuba İlişkin Yazarların Yanıtı. *Avrasya Terim Dergisi*, 2(2), 6-10.
- Sevgi, O., & Aydın, A. (2007). "Kar ve çığ sözlüğü" üzerine bir değerlendirme. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 57B(2), 93-110.
- Sevgi, O., & Makineci, E. (2005). Likenlerin kaya parçalanması ve ayrışmasındaki işlevleri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 55B(2), 75-83.
- Sevgi, O., & Tecimen, H. B. (2007). Kazdağları'nın Yüksek Dağlık Kesiminde (1400m-1750m) Bulunan Karaçam (*Pinus nigra* Arnold) Ormanlarının Beslenme-Büyüme İlişkileri. Proje Nu: 228/ 29042004, (s. 160) İstanbul.

- Sevgi, O., & Tecimen, H. B. (2008). Ormancılık Bilimlerinde Terim Çağışmaları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 58B(1), 1-9.
- Sevgi, O., & Tecimen, H. B. (2012). Bazı liken terimlerinin Türkçe karşılıkları. *Liken Araştırmaları Derneği Bülteni*, 1, 11-15.
- Sevgi, O., Beşkardeş, V., & Velioğlu, N. (2020). Çevresel etki değerlendirmelerinde canlı kavramının kullanımı bağlamında yaşanan etik ihlaller. *İş Ahlakı Dergisi*, 12(2), 15-62. [Crossref]
- Sevgi, O., Köse, Ç., & Ekşi, M. (2017). Orman Fakülteleri Lisansüstü Ders İsimlerinde Bulunan Terimlerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. (s. 400-410-521), *IV. Ulusal Ormancılık Kongresi: İnsan-Doğa Etkileşiminde Orman ve Ormancılık*, 15-16 Kasım 2017, Bildiri kitabı, 2. Cilt, Türkiye Ormancılar Derneği, Antalya.
- Sevgi, O., Yılmaz, O. Y., Tecimen, H. B., & Okan, T. (2012). Türklerde toprak bilgisinin kökenleri. *Acta Turcica*, 222-234.
- Sevinç, A. (2009). *Uluslararası Ticari Terimler (Incoterms)*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Mehmet Helvacı, (s. 178) İstanbul.
- Sinanoğlu, O. (1978). *Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, (s. 196) Ankara.
- Sirel, S. (1973). *Aydınlatma Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Slastenenko, E. (1955-1956). *Karadeniz Havzası Balıkları*. Çeviren Hanif Altan, Et ve Balık Kurumu Umum Müdürlüğü Yayınları, (s. 711) İstanbul.
- Stearn, W. T. (1991). *Botanical Latin*. ISBN: 0-7153-8548-8.
- Sümer, S. (1987). *Türkiye'nin Yenen Mantarları*. Ebru Matbaacılık, (s. 102) İstanbul.
- Şahin, İ. (2015). *Adabilm (Çerçeve, Terim, Yöntem ve Sınıflandırmalarla)*. Pegem Akademi, ISBN: 978-605-318-111-8, (s. 148) Ankara.
- Şahin, İ. (2016). Filoloji ve botanik alanlarının kavşağında yerel bitimimler (bitkiadları) meselesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 56, 775-791. [Crossref]
- Şanivar, N. (1968). *Ağaççileri Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 271, (s. 81) Ankara.
- Şencan, İ., & Doğan, G. (2017). *Bilimsel Yayınlarda Kaynak Gösterme, Çizelge ve Şekil Oluşturma Rehberi APA 6 Kuralları*. 2. Basım, Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları, eISBN: 978-975-6351-50-5, (s. 68) Ankara.
- Şimşek, Y., & Coşkun, H. (1994). *Ormancılık Terimleri Sözlüğü (Almanca-Türkçe, Türkçe-Almanca)*. Orman Genel Müdürlüğü Yayın Nu: 679, Sıra Nu: 74, ISBN: 975-7829-16-1, (s. 431) Ankara.
- Şirin-User, H. (2006). *Başlangıçtan Günümüze Türk Yazı Sistemleri*. Akçağ Yayınları 799, ISBN: 975-338-777-6, (s. 406) Ankara.
- Tahirler, İ. (2019). *İslam'da Kozmogonik, Kozmolojik ve Eskatolojik Terimlerin Yeniden Okunması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Şevket Yavuz, (s. 149) Çanakkale.
- Tarım Terimleri*. (1949). T.D.K. İstanbul.
- Tebliğ 299. (2017). *Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesine Ait Usul ve Esaslar*. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Orman İdaresi ve Planlama Daire Başkanlığı Tebliğ Nu: 299, (s. 214) Ankara.
- Tecimen, H. B. (2011). Orman, çalı ve terk edilmiş tarla alanlarındaki azot mineralleşmesinin standart deneylik koşullarında incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 61(1), 39-46.
- Tecimen, H. B. (2013). Toprak solucanlarını sınıflandırma terimleri üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 40-45.
- Tecimen, H. B. (2020). Topraktaki bitki besin maddesi havuzu kapsamına giren bazı terimlerin kullanılışları. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(1), 35-43. [Crossref]
- Tecimen, H. B., & Sevgi, O. (2014). Eurasian Journal of Forest Science ile Avrasya Terim Dergisi ve Eğitimi - Öğretimi Katkıları. (s. 128-135) *1857'den Günümüze Ormancılık Eğitim-Öğretim Çalıştayı* 17-19 Kasım 2013, (s. 446) İstanbul.
- TDKS, 2021. Türk Dil Kurumu Sözcükleri. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 02.12.2021).
- Tekeli, İ., & Selim İ. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları VII. Dizi-Sayı:154, 2. baskı, (1. baskı: 1993) ISBN 975-16-0535-0, 221 sayfa, Ankara.
- Tekin, E. (1972). *Metabilim İşlem Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Tekin, E. (2006). *Metabilim ve Gereçbilim Türkçe-İngilizce Karşılıklar Sözlüğü*. Erdemir Genel Müdürlüğü, Bilim ve Teknoloji Serisi (s. 412).
- Termturk, 2021. <https://www.termturk.org/index.php> (Erişim tarihi: 07.12.2021).
- Timurtaş, F. K. (1977). *Türkçemiz ve Uydurmacılık*. Boğaziçi Yayınları: 43, (s. 413) İstanbul.
- Togan, A. Z. V. (1981). *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş*. Cilt I, 3. baskı, Enderun Kitabevi, (s. 537) Ankara.
- Toker, M. (2011). Derleme sözlüğü ve Mersin Ağız Sözlüğü'ne Tarsus yöresinden katkılar. *Turkish Studies*, 6(3), 1229-1249. [Crossref]
- Tor, G. (2011). Anadolu ağızlarında yavru adları. *ICANAS Dergisi*, 4(38), 1749-1829.
- Tschermak, L. (1937). *Toprak bilgisi: Talebe ders kılavuzu* (1937-1938). Rota Baskı, Çeviren; Asaf İrmak, (s. 44), İstanbul.
- Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü*. Alfa Yayınları, ISBN: 975-297-713-8, (s. 353) İstanbul.
- Tuzlacı, E. (2011). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü (Genişletilmiş 2. Baskı)*. Alfa Yayınları, ISBN: 978-605-106-361-4, (s. 1294) İstanbul.
- TÜBA, 2011. Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Sosyal Bilimler Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, ISBN: 978-9944-252-53-9, 1352 sayfa, Ankara.
- TÜBA, 2021. Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü. <http://terim.tuba.gov.tr/> (Erişim tarihi: 13.01.2022).
- Türk Dil Kurumu. (1963). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt I, A Harfi, TDK Yayınları: 211/1, (s. 1-836) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1965). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt II, B Harfi, TDK Yayınları: 211/2, (s. 445-835) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1968). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt III, C-Ç Harfleri, TDK Yayınları: 211/3, (s. 837-1310) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1969). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt IV, D Harfi, TDK Yayınları: 211/4, (s. 1311-1648) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1972a). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt V, E-F Harfleri, TDK Yayınları: 211/5, (s. 1649-1880) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1972b). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt VI, G Harfi, TDK Yayınları: 211/6, (s. 1881-2244) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1974). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt VII, H-İ Harfleri, TDK Yayınları: 211/7, (s. 2245-2576) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1993a). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 2. Baskı, Cilt VIII, K Harfi, TDK Yayınları: 211/8, (s. 2577-3056) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1993b). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 2. Baskı, Cilt IX, L-R Harfleri, TDK Yayınları: 211/9, (s. 3057-3506) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1993c). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 2. Baskı, Cilt X, S-T Harfleri, TDK Yayınları: 211/10, (s. 3507-4018) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1993d). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 2. Baskı, Cilt XI, U-Z Harfleri, TDK Yayınları: 211/11, (s. 4019-4402) Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1993e). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 2. Baskı, Cilt XII, EK-I, TDK Yayınları: 211/12, (s. 4403-4842) Ankara.
- Türk Hukuk Lügati. (1991). Türk Hukuk Derneği Yayını, Başbakanlık Basımevi, (s. 582) Ankara.
- Türkdoğan, A., Güler, M., Bülbül, B. Ö., & Danışman, Ş. (2015). Türkiye'de matematik eğitiminde kavram yanlışlarıyla ilgili çalışmalar: Tematik bir inceleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 215-236. [Crossref]
- Türkdoğan, O. (1978). *Ziya Gökalp Sosyolojisinde Bazı Kavramların Değerlendirilmesi*. Türk Kültür Yayını:19, 3. Baskı, (s. 165) İstanbul.
- Türkiye Bilimler Akademisi, 2021. Türkçe Bilimleri Terimleri Sözlüğü Programı. <https://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-program-ve-projeleri/turkce-bilim-terimleri-sozlugu-programi> (Erişim tarihi: 11.12.2021).
- Türkiye Bilişim Vakfı. (2019). *Blokszinciri Teknolojisi Terminoloji Çalışması*. Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu, Türkiye Bilişim Vakfı, (s. 30) İstanbul.
- Türkmen, S. (2006). *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Fatih Kirişçiöğlü, (s. 419) Kırıkkale.

Uçman, A. (2014). İstilahât-ı İlmiyye Encümeni. (s. 17-32), Ma'ârif-i Umûmiyye İstilahât-ı İlmiyye Encümeni Nezâreti Kâmûs-ı Felsefe İstilahâtı Mecmû'ası [Rıza Tefvik'in Notlarıyla], (s. 240) Çizgi Kitabevi.

Ufuk, Ş. P. (2017). *Türk Bilişsel Budun Dil Bilimine Giriş: Türk Halk Bitki Sınıflandırılması*. Grafiker Yayınları Nu: 229, ISBN: 978-605-9247-55-9, (s. 275) Ankara.

Uluocak, N. (1975). Mera ve mera amenajmanı ile ilgili kavramlar ve bazı önemli terimler. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 25(1), 147-168.

Usmanova, S. (2011). Altay Dillerinin Etimolojik Sözlüğü'ndeki bazı mutfak araç gereç isimleri üzerine. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 335-348.

Uştuk, F. (2021). *Kırgız Türkçesi ve Altay Türkçesinde Hayvancılık Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman: Aysel Baytok, (s. 302) Denizli.

Uysal, H. (2013). İlk dönem Türkçeleştirme çalışmalarında (1932-1950) öyküntü yöntemi (calque) ve örnekler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 20(2), 111-134. [Crossref]

ÜAK, 2022. Doçentlik Başvuru Şartları. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı, <https://www.uak.gov.tr/Sayfalar/arsiv-docentlik-basvuru-sartlari.aspx> (Erişim tarihi: 05.02.2022)

Ülgen, Y. R. (1945). Milletlerarası Terimcilik Düşüncesinin Yersizliği. *Türk Dili Belleten*, Seri III, 4-5: 389-396.

Ülken, H. Z. (2008). *Millet ve Tarih Şuuru*. Türkiye İş Bankası Genel Yayın: 1388, ISBN: 978-9944-88-267-1, (s. 354) İstanbul.

Ülkü, S. (1975). Meslek seçimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(1), 197-208. [Crossref]

Üneri, S., Kuleli, Ö., & Gürel, O. (1981). *Kimya Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.

Üstün, Ç. (2000). *Tıbbi Terminolojiye Giriş*. Ayrıca Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yayınları Nu:1, (s. 131) İzmir.

Vardar, B., Güz, N., Öztokat, E., Senemoğlu, O., & Sözer, E. (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. ABC Kitabevi, ISBN: 975-09-0081-2, (s. 295) İstanbul.

Vefik, A. (1876). *Lehce-i Osmani*, haz. Prof. Dr. Recep Toparlı, Türk Dil Kurumu, 2000 ilk basımı 1293/1876, ikinci genişletilmiş ve yeniden düzenlenmiş basımı 1306/1889, Ankara.

Yaltırık, F. (1988a). *Dendroloji Ders Kitabı I, Gymnospermae*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3443/386, (s. 320) İstanbul.

Yaltırık, F. (1988b). *Dendroloji Ders Kitabı II Angiospermae (Kapalı Tohumlular) Bölüm I*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın Nu: 3509/390, (s. 256) İstanbul.

Yaltırık, F., & Akkemik, Ü. (2011). *Türkiye'nin Doğal Gymnospermleri (Açık Tohumlular)*. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Duman Ofset, ISBN: 978-605-60143-1-4, Ankara.

Yaman, M. (2006). Çağdaş terimbilim ve kurumsal çalışmalar. *Dilbilim*, 15, 59-76.

Yarar, M. T. (1970). *Asalakbilim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, (s. 315) Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Yavuz, M. (2016). Bazı liken cins (Genus) isimlerinin etimolojisi üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), 18-26.

Yavuz, M. (2017). Liken terimine Türkçe bir karşılık önerisi. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(1), 28-35.

Yavuz, M., & Özyiğitoğlu, G. (2015). Tıp tarihinde likenlerle ilgili terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 1-9.

Yeditepe Ü. Hukuk Fakültesi, 2021. Hukuk Terminolojisi. <https://law.yeditepe.edu.tr/tr/ders-icerikleri> (Erişim tarihi: 17.11.2021).

Yener, Ş. D. (2022). *Juglans regia* L. bitkisinin Türkiye'deki yöresel isimleri üzerine bir araştırma. *Avrasya Terim Dergisi*, 10(1), 7-19. [Crossref]

Yerli Ormanlık Terimleri. (1966). Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi, İstanbul.

Yeşilada, E., Zülfiyar, H., Ertan, R., Yakıncı, C., Tunçtan, B., Aktay, G., Özkan, Y., Aydın, A., Küçükgüzel, İ., Savaşer, A., & Buharalıoğlu, K. (2014). İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları: 1121, ISBN:978-975-16-2838-1, (s. 1001) Ankara.

Yıldırım, C. (2018). Türkiye'deki resmi kurum ve kuruluşlarda yürütülen terminoloji çalışmalarında yeni yönelimler. *Turkish Studies*, 13(12), 575-590. [Crossref]

Yıldırım, K. (2016). Eski Türk tarihinin mekânı üzerine/ormanlar. *Türk Dünyası Tarihi Kültür Dergisi*, 354, 44-49.

Yıldırım, Ş. (2015). *Bitki Sözlüğü*. ISBN: 978-605-4938-97-1, (s. 736) Ankara.

Yıldız, E. (2022). *Kâmûs-ı Türkî'de Denizcilik Terimleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; Zahide Parlar, (s. 144) Malatya.

Yıldız, O. (2007). Isparta ağzından derleme sözlüğüne katkılar. *Turkish Studies*, 2(2), 790-800. [Crossref]

Yıldız, Ü. C. (2013). Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Endüstri Mühendisliği Bölümünün Eğitim - Öğretim Durumu. (s. 244-265), *1857'den Günümüze Ormanlık Eğitim - Öğretim Çalıştay*, 17 - 19 Kasım 2013, Düzenleyen: Orhan Sevgi ve ark., İstanbul.

Yıldız, Y. (2021). Türkçe bitki adlarının oluşumunda aktarmaların etkisi. *Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 115- 129. [Crossref]

Yılmaz, R. (2015). Adli Belge İncelemelerinde Terminoloji. (s. 56-70) *3. Tıp Hukuku Günleri Adli Belge İncelemeleri 27 -28 Eylül 2013*, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (s. 124) İstanbul.

Yılmaz, S. (2018). *Türk Runik Harfli Metinlerde Siyasi Terimler*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman; Ferruh Ağca, (s. 106) Eskişehir.

Yuldashov, M. (2011). Özbekistan'daki sözlük çalışmaları hakkında bir değerlendirme. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 251-258.

Yumru, D. (2010). Terim üret(me)me sorunu. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39, 10-19.

Yüksek, T., Yüksek, F., & Eminağaoğlu, Ö. (2003). Bazı mera amenajmanı terimleri ve tanımlamaları. *Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 1-2, 21-32.

Yükseköğretim Kanunu, 2547 Sayılı 04.11.1981 tarihli. Mezuat Bilgi Sistemi. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> (Erişim tarihi: 28.03.2022)

Yükseköğretim Kurulu, 2021. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi: 17.04.2021)

Yükseköğretim Kurulu, 2022. Atama Kriterleri. <https://www.yok.gov.tr/akademik/atanma-kriterleri> (Erişim tarihi: 14.01.2022)

Yüksel, İ. (2021). *Suriye Krizi Örneğinde Uluslararası Hukukta Terim Sorunu*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Danışman; İtir Aladağ Görentaş, (s. 92) Kocaeli.

Yürük, N., Selvi, M., & Yakışan, M. (2011). Üstkavramsal öğretim etkinliklerinin biyoloji öğretmen adaylarının tohumlu bitkilerle ilgili kavramsal anlamaları üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 447-464.

Zeytinkaya, D. (2019). *Çeviri Eğitiminde Terimbilim ve Terim Yönetim Araçlarının Kullanımı*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Danışman; Füsün Sarac, (s. 355) İstanbul.

Zülfiyar, H. (1991). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 569, Ankara.

Zülfiyar, H. (2002). Türk Dili ve Teknik Terimler. Sayfa: 39-50, Mühendislik Terimler Bilgi Şöleni 26 Nisan 2002, (s. 78) Ankara.

Zülfiyar, H. (2006). *Terim Sözlükleri ve Çalışmaları ile İlgili Bibliyografya*. Türk Dil Kurumu Yayınlar, (s. 127) Ankara.

Zülfiyar, H. (2007). Dünden bugüne Türkçe. *Türk Dili*, 661, 838-845.

Zülfiyar, H. (2014). Anlamlandırma, tanımlama. *Türk Dili*, 106(749), 15-21.

Zülfiyar, H. (2014). Yükseköğretimde karşılaşılan terim sorunları. *Türk Dili*, 107(751), 28-32.

Zülfiyar, H. (2021). *Terim Sözlüklerinde Tutarsızlıklar ve Farklı Uygulamalar*. (s. 1345-1352), VIII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-26 Mayıs 2017, Türk Dil Kurumu Yayını Cilt 1, ISBN 978-975-17-4966-6 (1. cilt, s. 1580 sayfa), Ankara.

Terim, Kavram, Kişi ve Kurum Dizini

- 2/B, 35, 36, 47, 95, 96
- 2/B sahaları, 36
- Abdulgafur Acatay, 40, 47, 48, 71, 75
- Abdullah Gezer, 60
- Abdurrahim Aydın, 51, 64
- adbilim, 4, 63, 64, 66, 68, 69, 71, 73
- Adnan Berkel, 47, 48, 50, 65
- Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği, 57, 87
- Ağaç ve Orman Dergisi, 89
- Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü, 66
- Ahmet Demirtaş, 65
- Ahmet Vefik Paşa, 36
- Alıntı, 31, 32, 42, 60, 61, 73
- Ali Akay, 11
- Ali Nazîmâ, 36
- Anadolu Orman Araştırma Dergisi, 89
- Andreas Versallius, 2
- Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü, 52, 53, 66, 69
- Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi, 62
- Antoine Furetière, 2
- araçadbilim, 68
- arazi yetenek sınıfı, 26
- Aristo, 2
- Asaf Irmak, 27, 29, 40, 44, 46, 47, 48, 49, 78, 81
- Asuman Baytop, 68, 72
- Aşırıılık Dönemi, 3
- Atatürk, 8, 21, 53, 80
- Atıf, 6, 27, 67, 71, 75
- Avrasya Terim Dergisi, 3, 5, 6, 8, 9, 38, 42, 50, 51, 62, 63, 64, 65, 66, 58, 70, 72, 77
- Barış Ekşi, 16
- Bayramiç Orman İşletme Müdürlüğü, 30
- Bekir Kayacan, 61, 64
- belgeadları, 68
- bilim dili, 1,5, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 28, 29, 33, 42, 49, 66, 71
- bilimsel ormancılık terimleri, 62
- birinci sınır, 14, 15, 17
- bitey, 77
- bitki adı, 32, 69, 71, 72, 73, 81
- Bitki Materyali ve Yetiştirme Tekniği Anabilim Dalı, 57
- bitkiadbilim, 68
- Bitkiadları, 69, 70, 72
- bitkibilim, 2, 4, 32, 22, 68, 73, 75, 80
- biyolojik çeşitlilik, 63
- boz pırnal, 33
- bük, 28, 36, 44, 83
- Bülent Bayram, 21
- canlı, 7, 13, 20, 22, 23, 24, 40, 43, 55, 57, 68, 70, 74, 76, 77, 78, 79
- canlı adları, 68, 76, 77
- canlı çeşitliliği, 63
- canlıbilim, 13, 55
- canlıbilimleri, 13, 22, 29, 31, 63, 68
- cansız adları, 68
- cansızların adlandırılması, 78
- Cengiz Yakıncı, 6
- Coşkun Köse, 51, 66
- ÇED, 22, 23, 24, 25,
- Çevre, 11, 23, 24, 29, 43, 57, 59, 62, 88
- Çevre Kanunu, 23, 24
- Çevre ve Orman Hukuku Anabilim Dalı, 43, 57
- Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, 5, 60
- derleme çalışmaları, 5, 49, 77, 80, 81, 83, 88
- dikenli pırnal, 33
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 5, 66
- Doğan Özlem, 11
- doğay, 77
- Dönüm, 62
- Ebru Atar, 60
- Eczacılık Terminolojisi, 4, 10, 21
- ekoloji terimleri, 6, 63
- ekolojik denge, 23
- ekosistem, 15, 23, 37, 43, 78
- Ellen Patat, 21
- Emre Zeytinoğlu, 11
- Erdoğan Sakman, 60
- Erhan Kılıç, 34, 64, 65
- Ertan Tuzlacı, 77
- Ertuğrul Görcelioğlu, 62, 64
- eseradbilim, 68
- etik, 17, 39, 40, 46
- Eugen Wüster, 2
- EuroVoc, 5
- Fadime Çoban, 21
- Faik Reşad, 36
- Faik Tavşanoğlu, 29, 47, 50
- Faruk Timurtaş, 19
- Ferdi Akarsu, 51
- Filiz Yüksek, 64
- FORESTIST, 89
- Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 8, 53, 80
- geleneksel adlandırma, 68, 69, 74
- geleneksel adlar, 68, 69, 74, 75
- geleneksel mantar adları, 75
- geleneksel ormancılık terimlerinin derlenmesi, 50, 81
- geleneksel ormancılık terimleri, 10, 28, 29, 30, 33, 36, 44, 50, 55, 81, 82, 83, 85, 86

Ormancılık Terimbilimi

- geleneksel terimler, 3, 44, 50, 66, 68, 71, 72, 78, 81, 82, 83, 85, 86, 88
- Geodezi ve Fotogrametri Kursüsü, 47
- Gökhan Eliçin, 60
- güncellenme terim sorunları, 17
- Gürgen Dağı, 30
- Gürkan Fuat Demir, 16
- H. Barış Tecimen, 51, 55, 63, 64, 79
- H. Gyde Lund, 36, 64
- H. Hulusi Acar, 104
- Hakkı Alma, 51
- Halkalı Ziraat ve Ormancılık Mektebi Âlisi, 25, 52
- Hamle, 62
- Hamza Zülfikar, 59
- Hasan Coşkun, 60
- Hasan Özçelik, 63
- Hatice Yılmaz, 51, 63
- hayvan adları, 74,
- hayvanadbilim, 68
- hayvanbilim, 32, 33, 80
- Hızır Volkan Görgün, 65
- Hicri Aksoy, 48, 81
- Hilmi Ziya Ülken, 11
- Hoca Ali Rıza Bey, 44
- Hukuk Terminolojisi, 21
- Hüseyin Aksoy, 40, 50, 60
- Hüseyin Alper Çolak, 60
- I. Meşrutiyet Dönemi, 3
- II. Meşrutiyet Dönemi, 3
- ISO, 3, 5
- istilâh, 12
- Istilahât-ı İlmiyye Encümeni, 3, 15
- İbrahim Atay, 62
- İbrahim Şahin, 51, 68, 69, 71, 72, 82
- İdris Oğurlu, 64, 74
- İhsan Fazlıoğlu, 18
- İktisadi Yürüyüş, 62
- İktisat Vekâleti Mecmuası, 62
- İlker Esin, 51, 66
- İlyas Çüngen, 60
- İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, 29, 41, 51, 52, 54, 57, 62, 81
- İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 62, 64, 65, 89
- İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi, 9, 21, 30, 66
- Journal of Hungarian Terminology, 3
- kaba pırnal, 33
- Kamile Tırak Hızal, 65
- kara pırnal, 33
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, 52, 54
- Kaşgarlı Mahmut, 21, 28, 36, 80, 85
- kavrambilim, 11, 20
- kelebek isimleri, 75
- Kemal Ergüleç, 62
- Kemal Erkin, 47, 48, 81
- klasik dönemi, 3
- Kurt Krause, 69
- liken terimleri, 76
- Macit Gülçur, 46
- Mahmut D. Avşar, 63
- mantar, 12, 13, 23, 32, 37, 66, 68, 75, 76, 80
- Mazhar Diker, 40
- Mehmet Ali Paşa, 44
- Mehmet Çalikoğlu, 51
- Mehmet Gürlek, 21
- memeli, 23,24, 64, 74
- Mert Ekşi, 51, 65,
- meslek, 1, 2, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 29, 30, 32, 34, 35, 44, 49, 51, 68, 69,87
- meslek dili, 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 22, 28, 29, 30, 31, 44, 46, 49
- meslek örgütleri, 10
- Mesut Hasdemir, 60
- Mesut Keskin, 11
- Meşe Dergisi, 62
- Metin Sarıbaş, 60
- Mıgırdıç Hekimyan, 44
- milli terimcilik dönemi, 3
- model, 22, 24, 25
- muhit isimleri, 75, 78
- Murat Demir, 60
- Musa Genç, 60
- Mustafa Fehmi Türker, 59
- Mustafa Yılmaz, 34, 51, 64, 65
- Nazım Şanıvar, 60
- Nihat Uluocak, 51, 62, 64
- O. Yalçın Yılmaz, 51, 63
- Odun Mekaniği ve Teknolojisi Anabilim Dalı, 43, 57
- okunuş, 6, 15, 21, 31, 42, 55, 62, 65, 67, 79, 88
- Orhan Sevgi, 51, 63, 64, 65, 66, 70
- Orhan Türkdoğan, 11
- Orman Amejmanı Kursüsü, 56
- orman amenajmanı, 40, 41, 43, 49, 56
- Orman Amenajmanı Anabilim Dalı, 43, 57
- Orman Biyolojisi ve Odun Koruma Teknolojisi Anabilim Dalı, 57
- Orman Botaniği Anabilim Dalı, 37
- Orman Botaniği Kursüsü, 47
- Orman Botaniği Kursüsü ve Enstitüsü, 56
- Orman Ekolojisi, 34, 38, 39, 41, 67
- Orman Endüstri Makinaları ve İşletme Anabilim Dalı, 43

- Orman Endüstrisi Mühendisliği, 43
- Orman Endüstrisi Mühendisliği Bölümü, 43
- Orman Entomolojisi ve Koruma Anabilim Dalı, 57
- Orman Entomolojisi ve Koruma Kürsüsü, 56
- Orman Entomolojisi ve Koruma Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Orman Fakültesi, 28, 29, 30, 33, 34, 39, 40, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 66, 69, 87, 89,
- Orman Genel Müdürlüğü, 14, 28, 30, 40, 47, 48, 20, 51, 59, 66, 78, 82, 88, 89
- Orman Hasılat ve İşletme İktisadi Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Orman Hasılatı ve Biyometri Anabilim Dalı, 57
- Orman Hasılatı ve İktisadi Kürsüsü, 56
- Orman İnşaatı ve Transportu Anabilim Dalı, 57
- Orman İşletme İnşaatı Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Orman Kanunu, 14, 37, 38, 67
- Orman Mahsullerini Değerlendirme Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Orman Mahsülleri Kimyası Kürsüsü, 56
- Orman Mektebi, 28, 44, 52, 53
- Orman Mektebi Âlisi, 28, 62
- Orman Mühendisleri, 84, 86, 89, 143, 156
- Orman Mühendisleri Odası, 84, 86
- Orman Politikası ve Amenajman Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- orman teşkilatı, 29, 30, 33, 39, 55
- Orman Ürünleri Kimyası ve Teknolojisi Anabilim Dalı, 57
- Orman ve Av Dergisi, 47, 88
- Orman ve Maadin Mektebi, 28
- Ormancı Postası, 62
- ormancı, 28, 42, 44
- Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi, 88
- ormancılık bibliyografyası, 46, 48, 50, 51, 62
- ormancılık bilimleri dili, 1, 28, 29, 30, 34
- ormancılık bilimleri, 1, 17, 22, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 38, 40, 41, 44, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 79, 82, 87, 88, 89
- Ormanlık Coğrafyası ve Yakınşark Ormanlığı Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Ormanlık Coğrafyası ve Yakınşark Ormanlığı Kürsüsü, 56, 57
- ormancılık dili, 6, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 41, 42, 51, 55, 62, 79, 87, 88, 89
- ormancılık eğitimi, 6, 8, 28, 29, 30, 42, 45, 52, 54, 66, 78, 83
- Ormanlık Ekonomisi Anabilim Dalı, 57
- ormancılık faaliyetleri, 6, 34, 38, 40, 41, 42, 57, 78
- ormancılık kurumları, 28, 30, 51
- Ormanlık Politikası Kürsüsü, 56
- Ormanlık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalı, 57
- ormancılık terimbilimi, 1, 6, 22
- Ormanlık Terimleri Milli Komitesi, 44, 47, 81
- Ormanlık terimleri, 1, 3, 4, 6, 29, 30, 32, 33, 44, 46, 47, 50, 59, 60, 62, 64, 67, 78, 81, 89
- ormancılık terminolojisi, 6, 10, 21, 47
- Ormanlık Yükseköğretim Kurumları, 28, 42, 52, 66
- ormanlı alan, 40, 41, 42
- ormanlık alan, 28, 32, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 44, 50, 55, 64, 66, 68, 81
- ormansız alan, 40, 41, 42, 83
- Osmanlı Türkçesi, 15, 16, 19, 20, 64
- Öner Ünsal, 65
- örgütadbilim, 68
- Özgür Eminağaoğlu, 64
- Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi Kürsüsü, 56
- Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi, 89
- Peyzaj Dergisi, 89
- Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 30, 43, 58, 65, 87
- Peyzaj Mimarlığı, 29, 54, 55, 57, 62, 65, 89
- Peyzaj Planlama ve Tasarımı Anabilim Dalı, 57
- Peyzaj Teknikleri Anabilim Dalı, 57
- pırnal, 32, 33
- Platon, 1
- proje etki alanı, 22, 24
- Refik Erdem, 29
- Reinhart Koselleck, 11
- rüzgaradbilim, 68
- Sabiha Acer, 66
- Savni Huş, 47, 48, 74
- Selahattin Hilav, 2
- Selâhattin İnal, 36, 37, 40, 46, 47, 48, 62, 82
- Selahattin Kuntay, 69
- Silvikültür Anabilim Dalı, 57
- Silvikültür Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Silvikültür Kürsüsü, 56
- Silvikültür, 36, 37, 47, 56, 82
- sistemik adlandırma, 69
- sistemik adları, 69, 74
- Sokrates, 1
- sözlükbilim, 3, 4, 12, 21, 59, 87
- sulak alan, 23
- Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, 52
- Şeref Nuri İlkmen, 46
- Tamer Öymen, 74
- Taner Çamsarı, 5
- Taner Okan, 66

Ormancılık Terimbilimi

- tehlikeli atık, 23
- tehlikeli kimyasallar, 23
- Teoman Duralı, 22
- terim çalışmaları, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 14, 16, 19, 20, 21, 29, 34, 40, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 59, 62, 64, 65, 66, 80, 83, 87
- terim etiği, 22, 23, 24, 25, 26, 27
- terim ihtiyacı, 12, 14, 15
- terim işlevleri, 12
- terim sorunu, 16, 17, 45
- terim sözlükbilimi, 21
- terim üretimi, 3, 6, 14, 17, 18, 33, 44, 51, 80, 87
- terimbilim, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 20, 21, 59, 69
- terimlerin dökümü, 67
- termAB, 5
- Terminàlia Dergisi, 3
- Terminoloji projesi, 4
- terminoloji sorunları, 4
- terminoloji yönetimi, 4
- terminolojik sözlükler, 21
- tıbbi terminoloji, 6, 21
- Tıp Terimleri Sözlüğü Sözlük Dergisi, 5
- tıp terminolojisi, 10, 17
- Ticaret ve Ziraat Nezareti Mecmuası, 62
- togay, 36
- Tolga Ok, 63
- Toprak İlmi ve Ekoloji Kürsüsü, 56
- Toprak İlmi ve Ekoloji Kürsüsü ve Enstitüsü, 56
- Toprak Mecmuası, 62
- tozatabilim, 62
- TSE, 5
- Tuğba Deniz, 66
- Turan Yüksek, 64
- Turhan Baytop, 77
- Turkish Journal of Forest Science, 63
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), 3, 4, 5, 51, 59, 61, 66, 87
- TÜBİTAK, 9, 18, 51, 88
- Türk Dil Kurumu (TDK), 3, 4, 9, 10, 12, 13, 16, 18, 19, 22, 27, 30, 31, 32, 36, 42, 47, 50, 51, 59, 69, 70, 71, 80, 81, 83, 85, 87
- Türk Nefroloji Derneği Terim Kolu Bülteni, 5
- Türk Standartları Enstitüsü, 5
- Türkçeleşme süreçleri, 31
- Türkiye Ormancılık Dergisi, 89
- Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 81, 82
- Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi, 89
- Türkiye Türkçesi, 3, 6, 7, 16, 18, 19, 30, 31, 32, 33, 36, 38, 44, 63, 65, 66, 68, 69, 72, 74, 77, 80, 81, 83, 87
- uluslararası terim, 18
- UNESCO, 3
- ÜAK, 9
- üçüncü kuşak, 29
- Ülkü, 62
- Ülkücülük/idealistlik Dönemi, 3
- Ünal Akkemik, 51, 62, 63, 65, 70
- Ünal Asan, 60
- Ünal Eler, 60
- Vedat Beşkardeş, 51, 64
- Verim, 62
- Wolfgang Sachs, 11
- Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi Bölümü, 52, 57, 87
- yabancı sözcük, 31, 79
- Yasin Ünal, 64
- Yaşar Şimşek, 60
- yeradbilim, 68
- Yerli Ormancılık Terimleri, 50, 61, 64, 69, 81, 82, 83, 88
- YÖK, 8, 9, 42
- Yunus Emre, 11, 22
- Yüksek Ziraat Enstitüsünün Dergisi, 47
- Zeynel Arslangündoğdu, 51, 64
- Ziraat Dergisi, 62
- Ziraat Gazetesi, 62
- Ziraat Vekâleti Mecmuası, 62
- Ziya Gökalp, 11, 16

Sözlükçe

Bilim dili: Belirli bir bilim alanına özgü anlamları olan ve sadece o konuda eğitim almış kişilerin anlayabileceği ve kullanabileceği sözcükler ve ifadelerden oluşan iletişim sistemi

Birinci sınır: Bilgi alanlarının herhangi birinde insanlığın geldiği seviyede çalışma, düşünem ve araştırmaların bilinmeyenle oluştuğu sınır.

Derleme çalışmaları: Herhangi bir coğrafi sınırlar içinde ya da konuda kişilere ait sözcüklerin kayıt altına alınmasına yönelik bilimsel çalışmalar

Dil: İnsanlar arası iletişimi sağlayan ve kendine özgü özelliklerin zamana bağlı olarak oluşmuş iletişim sistemi

Geleneksel ad: Bir toplumun en azından belirli kısmının kendi arasında uzlaştığı varlık, olgu veya süreçlere için kullanılan adlar

Geleneksel adlandırma: Bir toplumun en azından belirli kısmının kendi arasında varlık, olgu veya süreçlere verilen adlar ve uzlaşının sağlanmasını da içeren faaliyetler

Geleneksel kavram: Bir toplumun en azından belirli kısmının uzun dönem içinde gündelik konuşmada üzerinde sözcük ve anlamında uzlaştığı kavramlar

Geleneksel ormancılık terimleri: Bir toplumun ormancılıkla ilgililenen ve o konuda geleneksel olarak uzmanlaşmış olan kısmının üzerinde uzlaştığı ve kendi aralarında iletişimde kullandığı terimler

Geleneksel terimler: Bir toplumun herhangi bir kesminin ilgililenen kısmının üzerinde uzlaştığı ve kendi aralarında iletişimde kullandığı terimler

Güncelleme terim sorunları: Herhangi bir bilgi alanında insanlığın geldiği seviyeye ulaşmak isteyen herhangi bir topluluğun söz konusu alanda kullanılan terimlerin kendi dillerine aktarma aşaması öncesi, aktarılırken ve sonrasında yaşanan terim sorunları

İkinci sınır: Bilgi alanlarının herhangi birinde bir toplumun insanlığın geldiği seviye içinde bulunduğu yer

Kavram: Herhangi bir varlık, olgu veya süreçle ilgili bilinçte oluşan tasarım

Meslek dili: Herhangi bir meslek sahiplerinin kendi uzmanlık alanlarına ait anlamları olan sözcüklerden oluşan iletişim sistemi

Okunuş: Yabancı bir dilden bir terimin söyleyişinin Türkçe'de kullanılmasıyla oluşan sözcük

Olağan terim sorunları: Herhangi bir bilgi alanında bir topluluğun insanlığın geldiği seviyeye aşamasında yaptığı çalışmalarda yaşanan terim sorunları

Ormanlık bilimleri: Ormanlık eylem ve uygulamalarında kullanılan bilimlerin tamamı

Ormanlık bilimleri dili: Ormanlık bilimleri mensuplarının anlayabileceği ve kullanabileceği sözcükler ve ifadelerden oluşan iletişim sistemi

Ormanlık dili: Ormanlık eğitim, bilim alanları ve mesleği mensuplarının anlayabileceği ve kullanabileceği sözcükler ve ifadelerden oluşan iletişim sistemi

Ormanlık terimbilim: Ormanlık terimleriyle ilgili bilim alanı

Ormanlık terimleri: Ormanlık eğitim, bilim alanları ve mesleği mensuplarının anlayabileceği, kullandığı ve alana özgü anlamları olan sözcükler

Terim: Herhangi bir bilim alanı veya meslek alanına özgü anlamları olan ve sadece söz konusu alanda anlaşılmalı ve kullanılan sözcükler

Terim çalışmaları: Herhangi bir bilim alanı veya meslek alanı terimleri üzerine yapılan bilimsel faaliyetler

Terim etiği: Terimlerin kendi bilim alanı veya meslek alanına uygun kullanımını inceleyen etik çalışmalarının genel adı

Terim sorunu: Herhangi bir bilim veya meslek alanında terimle ilgili her türlü sorun

Terim sözlükbilimi: Sözlükbilim ile terimbilimin keştiği bilimsel alan olarak belirli bir bilim alanı veya meslek terimlerinin toplayan, sistematikleştiren ve kullanıma sunan bilim dalı

Terimbilim: Terimle ilgili incelemeler yapan bilim dalı

Uluslararası terim: Bazı terimlerin bütün dillerde aynı olduğuna yönelik inanç

Ekler

Ek 1. Sözlük Dergisi Sayı, Konu ve Yazarları			
Yıl	Sayı	Sözlük Konusu	Yazarlar
2008	Cilt 1 Sayı 1	Çocuk Acil Tıp ve Yoğun Bakım Terimleri	Doç. Dr. Agop Çıtak, Dr. Ayşe Berna Anıl, Yrd. Doç. Dr. Demet Demirkol, Dr. Deniz Tekin, Dr. Esra Şevketoğlu, Doç. Dr. Hayri Levent Yılmaz, Doç. Dr. Murat Duman, Prof. Dr. Metin Karaböcüoğlu, Dr. Nilgün Erkek-Atay, Doç. Dr. Nurettin Onur Kutlu, Dr. Nilüfer Yalındağ-Öztürk, Dr. Şükrü Paksu, Dr. H. Tarkan İkizoğlu, Yrd. Doç. Dr. Tolga F. Köroğlu, Dr. Okşan Derinöz, Doç. Dr. Mehmet Boşnak, Dr. Eylem Ulaş-Saz
2008	Cilt 1 Ek Sayı 1	Yenidoğan Terimleri	Prof. Dr. Rahmi Örs
2008	Cilt 1 Sayı 2	Göğüs Hastalıkları Terimleri	Doç. Dr. Münire Gökırmak
2008	Cilt 1 Ek 2 Sayı 2	Epidemiyoloji ve Demografi Terimleri	Doç. Dr. Nural Bekiroğlu
2008	Cilt 1 Sayı 3	Çocuk Hematolojisi Terimleri	Prof. Dr. Davut Albayrak, Doç. Dr. Canan Uçar-Albayrak
2011	Cilt 2 Sayı 1	Kozmetoloji Terimleri	Prof. Dr. Yasemin Yazan, Doç. Dr. Ecz. Alb. Ayhan Savaşer, Prof. Dr. Ecz. Alb. Yalçın Özkan
2011	Cilt 2 Sayı 2	Adli Tıp Terimleri	Doç. Dr. Gürol Cantürk
2011	Cilt 2 Sayı 3	Parazitoloji Terimleri	Prof. Dr. Gülendame Saygı
2011	Cilt 2 Sayı 4	Çocuk İstismarı ve İhmal Terimleri	Prof. Dr. Ufuk Beyazova, Prof. Dr. Figen Şahin
2012	Cilt 3 Sayı 1	Basketbol-Voleybol-Hentbol Terimleri	Doç. Dr. Cengiz Arslan, Yrd. Doç. Dr. Yüksel Savuncu, Yrd. Doç. Dr. Murat Şenyuva, Okutman Selçuk Erhan, Özgür Karataş
2012	Cilt 3 Sayı 2	Analiz Terimleri	Prof. Dr. Ecz. bengi Uslu, Uzm. Kim. Mehmet Gümüştaş, Doç. Dr. Ecz. Alb. Ayhan Savaşer, Prof. Dr. Ecz. Alb. Yalçın Özkan, Prof. Dr. Ecz. Sibel A. Özkan
2012	Cilt 3 Sayı 3	İnfeksiyon Hastalıkları Terimleri	Prof. Dr. Ahmet Kalkan, Prof. Dr. Mustafa Kaplan
2012	Cilt 3 Sayı 4	Çocuk Endokrinoloji Terimleri	Prof. Dr. Zerrin Orbak, Dr. Kezban Karabağ
2013	Cilt 4 Sayı 1	Çocuk Alerji Terimleri	Prof. Dr. Nihat Sapan, Prof. Dr. Dost Zeyrek, Doç. Dr., Suna Asilsoy, Doç. Dr. Arzu Babayiğit, Doç. Dr. Ferhat Çatal, Doç. Dr. Figen Gülen, Doç. Dr. Özlem Keskin, Doç. Dr. Emin Mete, Doç. Dr. Emin Özkaya, Doç. Dr. Serap Özmen, Doç. Dr. Özge Yılmaz, Yrd. Doç. Dr. Yakup Canitez, Prof. Dr. Esen Demir, Doç. Dr. Ahmet Akçay, Doç. Dr. Demet Can, Doç. Dr. Duygu Erge, Doç. Dr. Koray Harmanlı, Doç. Dr. Ercan Küçükosmanoğlu, Doç. Dr. Emine Dibek Mısırlıoğlu, Doç. Dr. Cevdet Özdemir, Doç. Dr. Zeynep Tamay, Doç. Dr. Ayfer Yükselen
2013	Cilt 4 Sayı 2	Futbol Terimleri	Yrd. Doç. Dr. Ercan Gür, Öğr. Gör. Faruk Akçınar
2013	Cilt 4 Sayı 3	Çocuk Nefroloji Terimleri	Prof. Dr. Ferah Gönülşen Sönmez
2013	Cilt 4 Sayı 4	Çocuk Ergen ve Psikiyatri Terimleri	Doç. Dr. Işık Görker, Arş. Gör. Dr. Güçlü Ayaz, Arş. Gör. Dr. Nazike Ak, Prof. Dr. Ümran Korkmazlar, Arş. Gör. Dr. M. Araz Altay, Uzm. Kl. Psk. Berfin Bozkurt
2014	Cilt 5 Sayı 1	Çocuk Göğüs Hastalıkları Terimleri	Yrd. Doç. Dr. Müsemma Karabel, Prof. Dr. Abdülkadir Koçak, Doç. Dr. Mehmet Köse, Prof. Dr. H. Uğur Özçelik, Prof. Dr. Ayten Pamukçu, Doç. Dr. Sevgi Pekcan, Yrd. Doç. Dr. Vedat Şen, Uz. Dr. Yurda Şimşek, Uz. Dr. Tuğba Şişmanlar, Prof. Dr. Nevin uzuner, Prof. Dr. Ebru Yalçın, Doç. Dr. Özge Yılmaz, Prof. Dr. Hasan Yüksel
2014	Cilt 5 Sayı 2	Kanbilimi	Prof. Dr. İsmet Aydoğdu ve Prof. Dr. Fevzi Altundaş
2014	Cilt 5 Sayı 3	Solunum Yolu İlaçları Terimleri	Prof. Dr. Betül Arıca Yegin, Doç. Dr. Ayhan Savaşer, Prof. Dr. Dz. Ecz. Alb. Yalçın Özkan

T. C.
ZİRAAT VEKÂLETİ
MÜHÜR ZİRAAT ENSTİTÜSÜ
Orman Fakültesi Dekanlığı

Doçent Dr. Felhim Fırat

11/12/1942

Sayı _____

Dilimizin Türkçeleşme yolundaki gelişmesi kendi meslek tabirlerimizinde yeni baştan gözden geçirilmesini mutlak olarak lüzumlu kılmalıdır. bundan başka Fakülte ile iki Orman mektebini bitirip iş hayatına atılan gençlerimizin sayısı her sene çoğalmaktadır. bu gençler muhtelif hocaların derslerini dinlediklerinden aynı bir bilgini aynı bir mefumu için başka başka kelimeler öğrenmiş bulunuyorlar. Ormanlık meslek ödevini yapabilecek ve iş hayatında meslektaşları anlayabilecek müsterek bir dil esas üzerinde yetiştirmek lazımdır. bu işe bir bağlantı olmak üzere VVeppes in VVeld und holz eserindeki lugatgenin Almanca kelimeleri ekte kopye edilmiştir.

1- Bu kelimelere kelime olarak Türkçe karşılık bulunacak .

2- her kes şahsına düşen kelimelerin ayrıca Forstlexikon den veya başka bir eserden Türkçe tariflerini tercüme edecektir.

3- bu işler bittikten sonra toplanıp denişme ile her bir meslek mefumu için bir kelime üzerinde karar verilecektir. ortak herkes dersinde ve meşriyatında o kelimeyi kullanmağa mecbur kılacaktır.

4- bu lugatçe yapılacaktır.

5- Ormanlık leksikonuna da bu şekilde bir temel hazırlanmış olacaktır.

Bütün arkadaşların bu Millî işte kendilerine düşen ödevi yapacaklarından emni olarak saygılarımı sunarım.

Dekan V.

Prof. Dr. Asaf İrsak

T. C.
ZİRAAT VEKALETİ
Yüksek Ziraat Enstitüsü
Rektörlüğü
Sayı: 3456

(Örnektir)

ANKARA
19/4/1943

Öz: Terim işleri h.

Orman Fakültesi Dekanlığına

A - Enstitümüz Fakültelerinde okutulan derslere ait Türkçe terimleri bulmak üzere Enstitü kütüphanesinde ayrı bir "terim odası" hazırlanmıştı bildirilmiştir.

B - Yüksek tahsilde kullanılan terimleri araştırmak ve tesbit etmek üzere alınan yeni kararlar aşağıya çıkarılmıştır.

1 - Kabul edilmiş bulunan orta tahsil terimlerinden mana ve mefhum itibarıyla uygun görülmeyenler için yeni terimler araştırılabilir, ve bunlar hakkında teklif yapılabilir.

2 - Orta tahsil için kabul edilmiş olan terimlerden, yüksek tahsil ihtiyacına karşılık olmayanlar için ya Latince veya Türkçe asıllı veya sinonim terimler tesbit olunabilir.

3 - Kabul edilen terimlerin imla şekil ve esasları hakkındaki kararlar ayrıca bildirilecektir.

4 - Şimdiye kadar İstanbul Üniversitesince tetkik edilerek Maarif Vekilliğine gönderilmiş bulunan Anatomi ve Patolojik anatomi terimleri, Veteriner Fakültesine müteasss alınmak üzere gönderilecektir.

C - Fakültelerde okutulan derslerin kısmen diğer yüksek mektepleri de ilahkadar etmesi hasebile Enstitümüz Fakültelerile diğer Fakülte ve Yüksek mektepler arasında bazı ders gurupları veya gubeleri itibarıyla iş birliği yapılması uygun görülmüştür. Bu maksatla kabul olunan plan aşağıya çıkarılmıştır.

1 - Bir Fakülteyi umumî olarak ilahkadar eden terimler ait olduğu Fakültede hazırlanacaktır. Buna göre ziraat terimlerin hazırlanması merkezi Ziraat Fakültesidir. Veteriner terimleri de aslında kendi başına bir kol teşkil ettiğinden bu Fakülteye ait terimler Veteriner Fakültesinde hazırlanmasıyla beraber ilahkadar hasebile İstanbul Üniversitesi tıp Fakültesine de gönderilecek, aynı suretle tıp Fakültesi de bulduğu terimler hakkında müteasss almak üzere çalışmalarını Veteriner Fakültesine bildirecektir.

Bu işler Fakülte Dekanlarına bırakılmıştır.

2 - Tabii ilimler ve Ziraat sanatları Fakülteleri, Fakültelerinin terimleri itibarıyla ilahkadar buldukları Fakültelerde beraber çalışacaklardır.

3 - Tabii ilimler Ziraat, Veteriner, Orman ve Ziraat sanatları Fakülteleri Enstitülerinde okutulan poritif ilimlere ait terimler, İstanbul Fen Fakültesine gönderilmek üzere Enstitü Müdürleri tarafından toplanarak Rektörlüğe verilecektir.

4 - Fakültemizde okutulan derslerdeki iktisadi veteriner terimler İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine gönderilmek üzere, Enstitü Müdürleri tarafından toplanarak Rektörlüğe verilecektir.

5 - Fakültehazırmizde okutulan derslerdeki teknik terimler, İstanbul Yüksek Mühendis mektebine gönderilmek üzere, Enstitü Müdürleri tarafından toplanarak, Rektörlüğe verilecektir.

D - Terimlerin işletme tarzı

1 - Terim işleri için Merkez olan Fakülteler (Veteriner, Ziraat, Orman) terim işleri Fakülte Dekanları tarafından idare edilecektir.

2 - Fakülte Dekanları, Fakültelerinde okutulan ders gubelerini gerekli miktarda kollara ayıracak ve her kol için bir kolbağı tayin edecektir. Kolun terim işlerini kolbağıları idare edecektir. Bir Fakültenin ders ve gurubuna giren diğer Fakülte Enstitüleri de esas Fakülte gurubuna dahildir.

Ek 3. Ziraat Vekaleti Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörlüğünün 19.04.1943 Tarihli, 3456 Sayılı ve Terim İşleri h. Özlü Orman Fakültesine Gönderilen Yazı

3 - Kolbaşılar, kendi ilim gurubu ile alakalı öğretim müesseseleri ve Enstitülerdeki mütahassıslarla iş birliği yaparak terimlerin karşılığını derleyecektir.

4 - Her kâmun derlediği, bulduğu ve uygun gördüğü terimler, kolbaşılar tarafından Fakülte Dekanlığına bildirilecektir.

Ziraat, Orman ve Veteriner Fakültelerinden ayrı merkezler (Fen Fakültesi, İktisat Fakültesi, Yüksek Mühendis mektebi) gönderilecek olan terimler Rektörlüğe verilecektir.

5 - Fakülte Dekanları, kendilerine kolbaşılar tarafından verilmiş olan terimleri, bütün kolbaşıları ve icabında bu terimlerle alakadar bulunurları davet ederek toplu halde tetkik edecek ve umumi kabule mazhar olanları tesbit ederek fiş ve deftere geçirilecektir.

6 - Veteriner Fakültesi Dekanlığı bu suretle tesbit edilmiş olan terimleri, müteassını almak üzere Tıp Fakültesi Dekanlığına da gönderecektir.

7 - Fakültelerde toplu olarak görülmüş ve kabul edilen terimler, Yüksek Tâhsil müesseseleri mütahhaslarının da bulunacağı "Ank düzenlendirme" kurumu kabul edilen İstanbul Üniversitesine gönderilecektir. Bu sebepten Fakültelerce kabul edilen bu terimler, Üniversitesi Rektörlüğüne yollanmak üç liste halinde ve fişleriyle beraber Rektörlüğe verilecektir.

8 - Fakültelerde ve Enstitülerde terimlerin en geç 1944 senesi ikinci Kâmun ayına kadar hazırlanıp bitirilmesi lazımdır. Bu terimler 1.Mart.1944 tarihinde İstanbul Üniversitesindeki Ank koordinasyon kuruluşa gönderilmiş bulunsok ve 1944-45 ders yılında umumi olarak tesbit başlanacaktır.

E - Terimleri derlemekte, bulmakta dil kurultayları esaslarının dikkate alınması ve Türkçe karşılığı bulunan terimler yerine yabancı ve eski terimlerin konulmaması şarttır.

F - Yüksek Tâhsil beraberliğini ilimde, derste ve işte sağlamak ve yeni talebelerin derslerden en fazla faydalanmasını temin etmek üzere terim işine itina gösterilmesini arkadaşlarımızın bu çalışmalarında himmet ve gayretini sevgi ve saygı ile rica ederim.

S. T.

R E K T Ö R

S. Gence

Y Z E

YÜKSEK ZİRAAT ENSTİTÜSÜ DEKANLIĞI

TELEFON GECMİSTİR

26.4.1943

367

Orman İşletme ve İktisadi Enstitüsü
Direktörlüğüne

Yüksek Ziraat Enstitü Rektörlüğünün yazı örneği yukarıya çıkarılmıştır. Tâminen tebliğ olunur. Saygılarımla.

5/5/1943

Dekan V.

Dr. A. Irmak

Prof. Dr. Asaf Irmak

Orman, Veteriner ve Ziraat terimlerinin tesbiti için talimat

1. Mesleğimize ait terimleri hazırlamak üzere Rektörün reisliği altında Orman için Prof. Dr. Ali Kemal Yiğitoğlu, Veteriner için Prof. Dr. Salâhattin Nejat Yalkı, Ziraat için Prof. Dr. Kerim Ömer Çağlardan mürekkep bir komisyon teşkil edilmiştir.
2. Bu Komisyon meslekî terim fişlerini derleyip ilgililere gönderecektir.
3. Terimin işlenmesi için lâzım olacak lügat ve diğer malzeme için alâkadarlar (Y. Z. E. terim komisyonuna) müracaatla bunları tedarik edebilirler. Terim komisyonu bürosu Rektörlüktedir.
4. Mütéhassıslar terimleri işlemekte bir zorluğa uğrarlarsa bu büroya müracaatla kendilerine icap eden izahat verilecektir.
5. Gönderilen her fişin en çok bir hafta müddeti vardır. Hafta sonunda bunların komisyona iadesi zarurîdir.
6. Terim komisyonu istilahların tertip ve tasnifinde bütün mütéhassısların yardımına güvenecektir.
7. Her ayın birinci ve onbeşinci günleri terimler üzerinde münakaşa etmek üzere ilgili mütéhassıslar bir toplantıya davet edilirler. Bu günlerin tatile raslaması halinde toplantı günü Rektörlükçe ayrıca tayin olunur.
8. Bu heyetin tesbit ve kabul ettiği terimler Maarif Vekâletine gönderilecektir.

21-2-1944

Profesör, Doçent ve Asistanlara

Bu gün saat 11 de Ormanlık terimlerini konuşmak üzere Kütüphane yanındaki odaya teşrifinizi rica ederim .

Dr. A. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

Dr. F. F. F.

31.1.1956
ANKARA

Pos.K.4524
Bahçelievler

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
Dekanlığına

Büyükdere/İstanbul

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtınca organize edilen ve (Commonwealth Agricultural Bureau) tarafından evvelâ roto ile teksir ve bilâhare kitap halinde neşredilen (Ormancılık İçin Oxford Desimal Sistemi) adlı broşürün tercümesine Enstitümüz teknik elemanlarımızca 1953 yılında başlanmış ve halen tamamı en ince teferruatına kadar bitirilmiş bulunmaktadır.

Buna muvazi olarak, Enstitünün Ankarada teşekkülünden sonra mevcut kitaplarımız, Oxford Sistemine uygun olarak tamamen tasnif edilmiş ve buna ait kartların bir kısmı hazırlanmıştır.

Mezkûr sistem hakkında Orman Fakültesi tarafından çalışmalar yapıldığı neşredilen (Milletlerarası Ormancılık Bibliografyasında Son Gelişmeler ve Oxford Sistemi - Dr. S. İnal) isimli broşürden öğrenilmiştir. Terimlerde yeknesaklığı temin etmek maksadile bir defa daha gözden geçirilmekte olan tercümenin Orman Fakültesine sunulması düşünülmektedir. Bu hususta Orman Fakültesi tarafından yapılmakta olan çalışmalardan malumat verilmesini istirham eder, ve yeknesaklığı temin maksadile tercümelemin müştereken gözden geçirilmesinin mümkün olup olmayacağını bildirilmesine müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Enstitü Müdürü

Macit Gülçur

26.3.1956

Orman Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne
P.K. 4524
Bahçelievler / Ankara

31/1/1956 gün ve kalem 4/7-143 sayılı yazıya cevap:

"Ormanlık için Oxford Desimal Sistemi" adlı eser Fakültemiz Doçentlerinden Dr. Orhan Yamanlar tarafından tamamen tercüme edilmiş bulunmaktadır. Müdürlüğünüzce yapılmış olduğu bildirilen tercümenin yetkili bir elemanınızla Fakülteye gönderildiği takdirde müştereken gözden geçirilmesi mümkün ve faydalı olacaktır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

D E K A N

Prof. Dr. Şeref Nuri İlkmen

17.X.1956

Enstitü Müdürlüklerine

Tercüme ve teksir ettirilerek iki nüshası 27.4.1956 gün ve 985 sayılı yazınız ekinde Enstitüme sunulan "Ormancılık için Oxford Desimal Tasnif Sistemi" hakkında mütaleanızın ve gerekli tasvihlerin Haziran 1956 ayı sonuna kadar Dekanlığa verilmesi rica edilmisti. Bu güne kadar, biri hariç, Enstitülerimizden hiç bir cevap alınamamıştır.

Tercümenin nihai şeklini alarak memleket içinde ve dışında ilgili müesseselere sunulabilmesi için bu husustaki kıymetli mütalealarınızın en geç Kasım 1956 ayı başına kadar bildirilmesini ehemmiyetle rica ederim. Saygılarımla.

D E K A N

18.10.1956

Orman Fakültesi Dekanlığına

17/10/1956 gün ve 985 sayılı yazı karşılığıdır:

Ormanlık için Oxford desimal tasnif sisteminde yer alan Enstitümüze ait araştırma ve tedris sahalarının terimleri üzerinde yapılan düzeltmelerin liste halinde ilişik olarak sunulduğuna saygı ile arz ederim.

Enstitü Müdürü Y.

Doç. Dr. Mehmet Sevim

1.10.1956

Orman Fakültesi Dekanlığına

27/4/1956 gün ve 985 sayılı yazınıza cevap:

Oxford Bibliografya Sistemi tercümesinin Enstitümüzce ilgili kısımları, selâ ile karşılaştırılmak suretile tetkik edilmiş ve neticesi aşağıya arz olunmuştur:

- 1- Ormancılık Politikası ile ilgili kısmın tercümesi mühim hataları ihtiva etmesi sebebiyle tercümesinin Enstitümüzce yeniden yapılması gerekmektedir.
- 2- Aydoğan Türkmən tarafından tercümesi yapılan Orman Amenajmanı ile ilgili kısmı, daha önce Enstitümüze gönderilmiş ve matluha muvafık bulunmayarak, tercümesi Enstitümüzce yapılmıştır. Bu kısım bu defa tekrar gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Bibliografya sisteminin Enstitümüzce yapılan Ormancılık Politikası kısmının tercümesi ile Orman Amenajmanı kısmında yapılan düzeltmelere ait liste ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Selâhattin İnal

March 12, 1960

Prof. E. Saari,
Chairman of Joint FAO/IUFRO
Committee on Bibliography
Unioninkatu 4 A, Helsinki.

Dear Prof. Saari,

I thank you very much for the letter about multilingual forest terminology which you sent me as the chairman of the joint FAO/IUFRO committee on bibliography.

At present, we are at the stage of planning the establishment of national terminology committee in Turkey. You can be sure that our national terminology committee which will be soon established, can count on my and my sections' help and assistance in preparing the national terminology cards.

I am particularly interested in our forest terminology and took part in some work done in Turkey before.

With kind regards

Yours Sincerely

Prof. Dr. Fehim Fırat
Chairman
25. Section of IUFRO

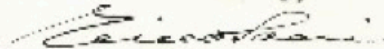
JOINT FAO/IUFRO COMMITTEE ON BIBLIOGRAPHY

Dear Professor Firat,

At the 11th Session of the Joint FAO/IUFRO Committee on Bibliography the present stage and the further development and progress of the multilingual forest terminology were thoroughly discussed. As you will probably remember several national terminology committees have been created and they are now preparing forest terminology cards in their own languages following the procedure of the multilingual forest terminology. As far as I know several other countries are now planning the establishment of similar national terminology committees. I was very pleased to inform the 11th Session of the Joint FAO/IUFRO Committee on Bibliography of the interest which its work in terminology aroused in the permanent IUFRO Committee at the 1958 meeting. I was therefore asked to remind all IUFRO Section Leaders of the value placed by the Joint FAO/IUFRO Committee on Bibliography on their expert knowledge. You will probably either be a member of the national terminology committee or offer your services to this work. Therefore I would like to be sure that your national terminology committees can count on your and your sections' help and assistance in preparing national terminology cards. This would certainly adjudicate the validity of the concepts expressed in your own language. As you will certainly remember the procedure for the preparation of forest terminology cards on the Basic English Terminology has been published in detail in UNASYLVA Vol. 9 No. 4, Dec. 1955. The Secretary of the Joint FAO/IUFRO Committee on Bibliography (Forestry and Forest Products Division, FAO, Viale delle Terme di Caracalla, Rome) or the Commonwealth Forestry Bureau - Oxford (F.C. Ford Robertson, Commonwealth Forestry Bureau, Imperial Forestry Institute, South Parks Road, Oxford) can supply you with further information.

I take this opportunity to thank you for your assistance in the work of the multilingual forest terminology.

Yours sincerely,

E. Saari,
Chairman

Joint FAO/IUFRO Committee on Bibliography

Prof. F. Firat
Université d'Instamboul,
Faculté d'Etudes Forestières
Büyükdere, Instamboul
Turquie

15.3.1960

Sayı: 76

17 3 60

Orman Fakültesi Dekanlığına

F.A.O./I.U.F.R.O. müşterek Bibliyografya Komitesi Başkanı Prof. E. Saari'den aldığım mektubun örneğini ekli olarak sunuyorum.

Bu komitenin ele almış bulunduğu multilingual ormancılık terminolojisi mevzuunda Türkiye'nin, gerekli yerini alabilmesi için, bir milli terminoloji komitesi kurmasının lüzumu bir kere daha ortaya çıkmış olmaktadır. Milletlerarası Ormanlık Araştırma Müesseseleri Birliği ormancılık terminolojisi üzerinde ehemmiyetle durmaktadır. Ben Prof. Saari'ye milli terminoloji kartlarına hazırlanmasında, milli terminoloji komitemizin, şahsımın ve temsil ettiğim IUFRO'nun 25. Seksiyonunun mümkün olan yardımlarından emin olabileceğini bildirmekten zevk duymaktayım.

Ancak milli terminoloji komitesinin Türkiye'de teşkili için Fakültemizin bir an evvel harekete geçmesi lüzumuna kaniyim ve bu kanaatladır ki Profesörler Kuruluna arz edilmek üzere Dekanlığa 25.12.1959 tarihinde başka cephesile sunduğum ve Doç. Dr. C. Yamanlar tarafından da teklif edilmiş olan bu meselenin ivedilikle karara bağlanmasına tavassutunuzu saygılarımla rica ederim.

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fehim Fırat

Sayı: 582

30 /VI/ 1961

Orman Fakültesi Dekanlığına

Profesörler Kurulunun 11 /XI/ 1960 tarihli toplantısında aldığı kararla, kurulacak "Ormanlık Terimleri Milli Komitesi"nin bünve ve çalışma şekli hakkında bir ön proje hazırlamak üzere teşkil edilen Komisyonumuz bu konudaki raporunu aşağıda arzeder.

Milli Terminoloji Komitesinin bünyesi:

Bu komitede, yurdumuz da ormancılığın ilmi ve tıbbik alanlarında vazife almış bulunan bütün teşekküllerin iştiraki olmalıdır. Bu maksatla Fakültemiz, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara Ormanlık Araştırma Enstitüsü, Yüksek Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Ormanlılar Cemiyeti'nin iştirakleri mevzu bahis olur. Komite de bu müesseseler devamlı temsilcileri vasıtasile terminoloji çalışmalarına iştirak ederler. Bu çalışmalara merkez teşkil etmesi gerektiğine inandığımız Orman Fakültesinin her bir branşından Komite de bir üyenin bulunmasını çok faydalı ve lüzumlu görmekteyiz. Diğer yukarıda sayılan teşekküllerin ise birer temsilci ile iştirak etmeleri, komitenin ilmi çalışmaları ve pratik yürütümü bakımından faydalı olacaktır. Komite emrinde bir sekreterin bulunması da işlerin selâmetle ve süratle yürütülmesi için lüzumludur.

Komitenin çalışma şekli:

Komite yukarıdaki bünyesi ile bir kere teşekkül ettikten sonra icabı kadar sık periyodik toplantılarla devamlı olarak çalışmalarını yürütecektir. Bu çalışmaların başlıca şekilleri şunlar olacaktır:

1- Milletlerarası Terminoloji Komisyonunun İngilizce olarak hazırlanmış anket fişlerini tesbit ettiği ve bugüne kadar 214 adedi Fakültemize de gönderilmiş bulunan terimlerin türkçelerini araştırmak ve tesbit etmek. Bu maksatla Türkiye için anket fişleri tertipliyerek ve alınacak cevaplara göre neticelerini işlemek,

2- Oxford desimal sisteminin türkçeye tercümesini ve neşrini sağlamak ve bu maksatla tercüme gereklî terimleri ön safta ele almak,

3- Yurt içinde kullanılmakta olan ormancılıkla ilgili mahalli terimleri derlemek ve kıymetlendirmek,

4- Türk Dil Kurumu ile münasebet tesis ederek tesbit edilen ormancılık terimlerinin türkçe ana dile uygun olmalarını sağlamak,

Ek 14. Ormanlık Terimleri Milli Komitesinin Bünve ve Çalışma Şekli Hakkında 30.06.1961 Tarihli ve 582 Sayılı Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak, Prof. Dr. Fehim Fırat ve Prof. Dr. Kemal Erkin Tarafından Hazırlana Komisyon Raporu

- 2 -

5- IUFRO - FAO Birleşik Terminoloji Seksiyonu ile temas temin etmek ve böylece Milletlerarası "Multilingual Forest Terminology" çalışmalarına iştirak etmek.

Milli Ormanlık Terminolojisi Komitesi çalışmalarının ana hatları ile yukarıda arz ettiğimiz konularda toplanması gerektiği kanaatindeyiz.

Saygılarımızla

Ord.Prof.Dr. Asaf İRMAK

İmza

Prof.Dr. Fehim FIRAT

İmza

Prof.Dr. Kemal ERKİN

İmza

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ

DEKANLIĞI

Sayı : 1833

Büyükdere - Bahçeköy

7 7 / 1961

Sayın Prof. Dr. Fehim Fırat

İlişigi

Ormanlık Terimleri Milli Komitesine Mümessili olarak, 4/7/1961 tarihli Profesörler Kurulunuzun ittifakla seçildiğini.

Diğer Mümessil Mümessilleri aşağıda gösterilmiştir.

Komite'nin ilk toplantısı Fakültemizde 13 Ekim 1961 Çarşamba günü saat 14.00 de yapılacaktır.

Buğuralar dileği ile teşekkürlerinizi saygıyla rica ederim.

DEKAN

L. S. Tuz

Prof. Dr. Selâhattin İnal

Mümessil Mümessilleri:

Orman Botanigi Kürsüsü Prof. Dr. Hayrettin Kayocak

Toprak İlimi ve Ekoloji Kürsüsü Ord. Prof. Dr. Asaf İzzak

Silvikültür Kürsüsü Prof. Dr. Fikret Saatoğlu

Or. Muhallerini Değerlendirme Kürsüsü Prof. Dr. Adnan Berkel

Or. Politika ve İktisat Kürsüsü Prof. Dr. Selâhattin İnal

Or. Entomolojisi ve Koruma Kürsüsü Prof. Dr. Gafur Acıtaş

Or. Üretim ve İşletme Ekonomisi Kürsüsü Prof. Dr. Fehim Fırat

Or. İşletme İnşaatı Kürsüsü Prof. Dr. Faik Tavşanoğlu

Or. Coğrafyası ve Yakın Şark Or. Kürsüsü Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Or. Mühürleri Mühürleri Kürsüsü Prof. Dr. Savni İlyas

Geometri ve Fotogrametri Kürsüsü Prof. Dr. Kemal Erkin

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 20.10.1961 günlü ikinci oturumuna ait zabıtlarıdır.

Toplantıda bulunanlar: Sayın :

B. Hicri Aksoy
 Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu
 Prof. Dr. Gafur Acatay
 B. Şeref Alemdağ
 Prof. Dr. Selâhattin İnal
 B. Kemal Günen
 B. Sakıp Sürmeli
 Prof. Dr. Savni Huş
 Prof. Dr. Fehim Fırat
 Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi 20.10.1961 günü saat 10 da geçici başkan Sayın Hicri Aksoy'un başkanlığında toplanarak gündeminde ki maddeleri incelemiş ve aşağıdaki kararları almıştır:

- 1 - Evvela geçici başkan tarafından 18.10.1961 günlü oturumun ait zabıt okundu ve aynen kabul edildi.
- 2 - Bilshere Doç.Dr. Yamanlar tarafından basırlanmış bulunan gündem tadil edilerek şu şekilde kabul edildi :
  - a - Komiteye bir başkan, iki başkan vekili ve bir genel sekreter seçilmesi,
  - b - Teşekkül eden Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin milli sıfatını alması meselesi,
  - c - Komitenin çalışma şeklinin tayini hususu,
  - d - Mali hususların müzakeresi
  - e - Teklif ve temenniler.

Gündemin bu şekilde kabulünden sonra ilk maddeye uyularak başkan, başkan vekilleri ve genel sekreter seçimleri işari oy ile yapıldı ve sırasile başkanlığa Prof.Dr. Selâhattin İnal, Başkan vekilliklerine Prof.Dr. Savni Huş ve B. Şeref Alemdağ, genel sekreterliğe de Doç. Dr. Orhan Yamanlar seçildiler. Bunu takiben Prof. Dr. Selâhattin İnal başkanlığa geçti ve gündemin müteakip maddelerinin müzakeresine bağlandı.

3 - Gündemin ikinci maddesi teşekkül eden Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesine milli sıfatının ilavesi meselesi idi. Konuşan üyeler milli sıfatının ilavesinin faydalı bulduklarını ancak bu sıfatın kullanılabilmesi için ya Bakanlar Kurulunun kararının bulunması yahutta Tarım Bakanlığına bağlı Milli FAO Komitesine bağlanmanın zararı olduğunu ileri sürdüler. Ormanlık Terimleri meselesinin halli FAO milli komitesinin bir vazifesi olmakla bu işi üzerine alan komitemizi FAO milli komitesinin kolaylıkla benimseyeceği ve binaenaleyh

bu komiteye durumu bildirmeyi ve ayrıca B. Hicri Aksoy'un kendileriyle konuşarak durumu izah etmesi ve bir netice almaya teşebbüsü ve bu hususta müteakip oturumda bir karara varılması teklif edildi ve kabul edildi. Bunu takiben Prof.Dr. Selâhattin İnal Yeşil Türkiye Ormanlıklar Cemiyetinin bu komiteye iştirak talebini bildirdi. Komite bu cemiyetin yardım talebini memnuniyetle karşılayarak muhtelif sahalarda yapılacak çalışmalarda kendisiyle temas edilebilecek bir mümessilin seçilerek adının komiteye bildirilmesi hususunda yazılı masına karar verdi. Bunun dışında Türkiye Ormanlık Meslekdaşları Kültür Cemiyeti, ve Düzce Orman Tekniker Okuluna da yazılarak bu müesseselerin de yardıma davet edilmesi ve birer temsilci adının komiteye bildirilmesi hususunda karar verildi.

Bunu takiben gündemin 3. maddesi olan çalışma şekline geçildi. Evvelâ komitenin terekübü üzerinde konuşuldu ve alınan karar gereğince Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi Orman Fakültesi Kürsü Profesörleri veya Kürsü Yönetimi ile görevli Doçent ve icabı halde bunların gösterecekleri mümessiller ile Orman Genel Müdürlüğü, Ormanlık araştırma Enstitüsü, Orman Mühendisleri Odası, ve Türkiye Ormanlıklar Cemiyetinin temsilcilerinden teşekkül eder. İlk toplantıya iştirak etmek üzere seçilmiş bulunan delegeler sırasile :

Orman Fakültesinden: Prof.Dr. Fehim Fırat, Prof.Dr. Selâhattin İnal, Prof.Dr. Savni Huş, Prof.Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof.Dr. Gafur Acatay, Ord.Prof.Dr. Asaf Irmak, Prof.Dr. Hayrettin Kayacık, Prof.Dr. Adnan Berkel, Prof.Br. Kemal Erkin, Prof.Dr. Faik Tavşanoğlu ve Doç.Dr. Orhan Yamanlar.

Orman Genel Müdürlüğü: B. Kemal Günen, B. Sakıp Sürmeli

Ormanlık Araştırma Enstitüsü: B.Şeref Alemdağ

Orman Mühendisleri Odası: B.Hicri Aksoy

Türkiye Ormanlıklar Cemiyeti: B.Kerim Yunt komitenin asil üyeleridir. Badema yapılacak bütün toplantılara asil üyelerin iştiraki genel arzudur. Ancak mücbir sebepler dolayısıyla asil üyelerin her hangi bir toplantıya iştiraki mümkün olmaması ihtimaline binaen Orman Genel Müdürlüğü, Ormanlık Araştırma Enstitüsü, Orman Mühendisleri Odası ve Türkiye Ormanlıklar Cemiyetinin komiteye birer de yedek delege ismi vermesi ve komite kararlarının yedek delegelere duyurulması ve bu hususun tahakkuku için adı geçen dairelere yazılması kararlaştı.

Bundan sonra komitenin çalışma şekline geçildi. Daha evvel Prof.Dr. Fehim Fırat, Ord.Prof.Dr. Asaf Irmak, Prof.Dr. Kemal Erkin tarafından Türkiye Ormanlık Terimleri konusunda Orman Fakültesine verilmiş bulunan bir rapora istinaden ve 1961 Viyana Ormanlık Kongresinde alınan kararlara uyularak komitenin dört mevzu üzerinde çalışmada bulunması kararlaştı.

Bu çalışma sahaları sırasile :

- 1 - IUPRO-FAO tarafından müştereken hazırlanan İngilizce terimlerin tercümesi.
- 2 - Oxford desimal sistemin tercümesi

3 - Yerli terimlerin derlenmesi.

4 - Ormanlık bibliyografyasının hazırlanması.

Türkiye Ormanlık bibliyografyasının derlenmesi hususunda Prof.Dr. Selâhattin İnal tarafından yapılmış bulunan çalışmalar hakkında sayın profesörün izahatından sonra komite bu çalışmaların 1960 yılına kadar adı geçen profesör tarafından yapıp yayınlanmasını ve 1960 yılından sonrası için ise bu çalışmanın komite tarafından devam ettirilmesini kararlaştırıldı. Yukarıdaki mevzulara göre dört su-komisyon teşkili ve bu su-komisyonlara şu zevatın ithali karar altına alındı:

Su-komisyon I. IUFRO-FAO tarafından hazırlanan Ormanlık terimlerinin tercümesi. Ord.Prof.Dr. Asaf Irmak, Prof.Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof.Dr. Adnan Berkel, Doç.Dr. Orhan Yamanlar, B. Şeref Alemdağ.

Su-komisyon II. Oxford desimal sistemin tercümesi. Prof.Dr. Fehim Fırat, Prof. Dr. Selâhattin İnal, Prof.Dr. Savni Huş, B. Hicri Aksoy, B. Şeref Alemdağ.

Su-komisyon III. Yerli terimleri derleme komitesi. Prof.Dr. Hayrettin Kayacık, B. Kerim Yunt, B. Sakıp Sürmeli, B.Kemal Günen.

Su-komisyon IV. Bibliyografya. Prof.Dr.Gafur Acatay, Prof.Dr. Kemal Erkin, Prof. Dr.Faik Tavşanoğlu, Doç.Dr. Orhan Yamanlar.

Ayrıca her su-komisyonun bir çalışma programı hazırlıyarak ilk toplantıya getirmesi kararlaştırıldı.

Bunu takiben gündemin 4. maddesi olan mali hususlara geçildi.

Teşekkül eden komitenin bu komiteye delege gönderen bütün dairelere hizmet edeceği ve onların vazife ve gayelerine uygun faaliyette bulunacağı mutalaa edilerek gerekli masrafların su-komisyonlarında kararlaştırılarak alakalı dairelere bildirilmesine, ayrıca bilhassa yabancı dillerden birini bilen bir sekreter temini hususunda Orman Genel Müdürlüğüne yazılmasına, ayrıca Genel sekreterliğin acil ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için Orman Genel Müdürlüğü, Türkiye Ormanlıklar Cemiyeti, ve Orman Mühendisleri Odasından 200'er lira talepte bulunulmasına karar verildi.

Komitenin çalışma yerinin ve adresinin İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi olduğu hususunda karara varıldıktan sonra gündemin teklif ve temenniler maddesine geçildi.

Yapılan Teklifler :

1 - Toplantıda alınmış bulunan kararların Orman Fakültesi Dekanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Orman Araştırma Enstitüsü Direktörlüğü, Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Ormanlıklar Cemiyeti Başkanlığına birer nüsha olarak ve asli delegelere ikişer nüsha olarak gönderilmesi.

2 - Müteakip toplantınının 20 Kasım Pazartesi (1961) günü olması ve o gün su komisyonları detaylı bir çalışma programı hazırlıyarak getirmeleri ve komite genel toplantısının da 22 Kasım 1961 Çarşamba günü saat 10 da yapılması, teklif ve kabul edildikten sonra başkan tarafından oturuma nihayet verildi.

**Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 22.11.1961
Günkü Toplantısına ait Zabıttır.**

Başkan: Prof. Dr. Selâhattin İnal, Prof. Dr. Savni Huş

Sekreter: Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Hazır bulunanlar:

Prof. Dr. Selâhattin İnal
Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu
B. Şeref Alemdağ
Prof. Dr. Hayrettin Kayacak
B. Sakıp Sürmeli
Prof. Dr. Behin Karat
Ord. Prof. Dr. Asaf İruak
Prof. Dr. Kemal Erkin
B. Kerim Yund
Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Toplantı Prof. Dr. Selâhattin İnal'ın başkanlığında açıldı. Günün ilk maddesi gelen evrak idi. Evvela Orman Genel Müdürlüğünden gelen yazı okundu. Genel Müdürlük komite sekreterliğinin acil ihtiyaçları için lüzum duyulan mali yardıma 400 lira iştirak ettiğini ve tahsisatın Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğüne gönderildiğini ve komite çalışmalarına Genel Müdürlük temsilcisi olarak B. Sakıp Sürmeli ile B. Kemal Günen'in iştiraklerinin uygun bulunduğunu ve iki yedek üyenin adlarının bilahere bildirileceğini beyan ediyordu. Prof. Dr. Selâhattin İnal: Biz Genel Müdürlükten 200 lira istemiştik. Onlar ise 400 lira göndermişler. Eğer Umumi Heyetimiz kabul buyururlarsa Orman Genel Müdürlüğüne bu yardımları kolaylıkla bir teğekkür mektubu yazalım ve bundan ayrıca bir sekretere olan ihtiyacımızı belirte-
lim. Genel Müdürlüğün bu bakımdan bize yardım hususunda elinde mevcut olan her türlü imkânı kullanacağından ve bu arzumuzu yerine getirmek istiyeceğinden eminim. Başkanın bu konuşması heyet tarafından kabul edildi ve Orman Genel Müdürlüğüne yazılmasına karar verildi. Bundan sonra Orman Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden gelen yazı okundu. Bu yazısında Enstitü yedek üye olarak Turgut Beşkök'ün adını bildiriyordu. Bu da tasvip edildikten sonra Komite Genel Sekreterliğinin Orman-
cılar Cemiyeti ve Orman Mühendisleri Odasından 200 yerine 500'er li-
ra yardım talebinde bulunulması hususundaki teklifi okundu. Başkan bu hususta konuşmak isteyen var mı diye sordu.

Prof. Dr. Savni Huş: Efendim bu komiteler raporlarını hazırladılar. Bu raporlarında mali bakımdan talepler var. Binaenaleyh ihtiyaçlarımızı toplayalım ve ondan sonra talepte bulunalım.

Doç. Dr. Yamanlar: Ben de Savni Beyin fikrine iştirak ediyorum dedi ve bu hususun toplanarak ele alınması kabul edildi.

Bundan sonra Başkan Genel Sekreterliğin diğer bir talebini, Fa-
kültelerinde müstakil ders okutan profesörlerin de komiteye asli üye
olarak alınmaları teklifini okudu. Bu teklifte Prof. Dr. İsmail Eraslan,

Prof.Dr. Yusef İsmail İsmen, Prof.Dr. Mehmet Sevin ve Prof.Dr. Refik Erden'in isimleri vardı.

Ord.Prof.Dr. Asaf İrmak: Bizim kürsümüzden henüz birde Mehmet Sevin'in iştirakine lüzum yoktur dedi. Bu bakımdan vaki diğer konuşmalar sonunda Doç.Dr. Yamanlar teklifini geri aldığına söyledi oandan sonra da bu mesele kapandı.

Başkan Selâhattin İnal oturumun bu safhasında pek mühim işleri olacağını beyan ile ayrılmak için heyetten müsaade istedi ve yerine Başkan Vekili Prof. Dr. Savni Huş geçti.

Prof.Dr. Savni Huş: Efendim gündemi okuyorum. Buna bir de müteakip oturum tarhının tesbiti hususuna ilâve edelim teklifinde bulundu. Bu da kabul edildikten sonra son toplantı zabıtları hususunda kısa bir hatırlatma yaptı ve oandan sonra da Su-komisyonlarından gelen raporların okunmasına geçildi.

İlk olarak 1.Su-komitenin yani IUFRO-FAO kartlarının tercümesi icine ait rapor okundu.

Şeref Alemdağ: Bu kartlar üzerinde Ormanlık Araştırma Enstitüsünde de çalışmakta olduğumu binnealeyh çalışın bu arkadaşlarımızda fikirlerinin alınmasını ve hatta terimler bakımından mühim farklar hasıl olursa o takdirde bu arkadaşlarımızda baraya çağırılıp fikirlerinin alınmasını temenni etti.

Prof.Dr. Behim Fırat: Su-komitesi kartların yalnızca bir alâkalı künye gönderileceğini beyan ediyor. Bence alâkası bulunan kürsülere teksir edilerek gönderilmesi daha iyidir ve keza Fakülte dışında da gönderilmesinde fayda görülür dedi. Bu rapor üzerinde yapılan diğer konuşmalar sonunda başkan su-komisyonunun raporuna reyey koydu ve kabul edildi. Yapılan temennilerin de nazarı itibara alınması ve ayrıca bu su-komitenin ihtiyaclarını karşılamak üzere 500 liralık bir tahsisat temini kararlaştırıldı.

Bundan sonra Oksford Desimal sisteminin tercümesi Su-Komitesinin raporu okundu. Rapor üzerinde yapılan kısa bir konuşmayı müteakip bu rapor da kabul edildi.

Bunu müteakip vaktin gecikmiş olması sebebiyle Başkan oturumun 24 Kasım 1961 Cuma günü sabahı saat 10'da yeniden toplanmak üzere tohirini istedi ve kabul edilerek bu günkü oturuma nihayet verildi.

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin 24.11.1961
günkü toplantısına ait zabıttır.

Başkan: Prof. Dr. Savni Huş
Sekreter: Doç.Dr. Orhan Yamanlar
Toplantıda bulunanlar: Sayın
Prof.Dr. Savni Huş
Prof.Dr. Behim Fırat
B.Sakıp Sürmeli
Prof.Dr. Kemal Erkin
B. Kemal Günen
Ord.Prof.Dr. Asaf İrmak

Ş. Savun Küçük
 Prof. Dr. Hayrettin Kayaçık
 Prof. Dr. Safar Acatay
 B. Şeref Alıncıoğlu
 Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu
 Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Başkan: Prof. Dr. Savun Küçük, Sekreter: O. Yamanlar

Oturumu Başkan Başkan açtı ve ilk olarak 22.11.1961 günkü oturuma ait zabit okundu.

Prof. Fırat geçen oturumda su-komisyonlarının raporlarından umumî olarak rey ve vaz edilmediğini zan ettiğini söyledi. Başkan ve Sekreter konularını beyan ettiler.

Başkan: Sadece 1. su-komisyonun verdiği raporda 7. madde üzerinde duracağız. O itibarla ben bu hususu burada konuşmayı ve bir karara varmayı uygun buluyorum dedi. Bu madde çıkacak eserlerin komite adına neşredilmesini ve önsözde çalıışmaların isimlerinin belirtilmesini teklif etmekte idi. Su-komisyonu adına söz alan Prof. Dr. Saatçioğlu bu maddeyi zikretmekte ki gayenin şimdiden bir prensip kararına varılması olduğunu, basılacak eserlerin bir kaç isimle çıkması ihtimali hususunda kimseye tereddüt ve dolayısıyla çalıışmalara iştirak etmemek gibi bir netice vermesi için bu hususta bir karara varılmasını su-komisyonunun uygun görülmesi halinde beyan etti.

Bunun üzerine Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesiince neşredilecek her türlü eserlerin anonim olarak neşredilmesine ve bu bakımdan hizmet veren müesseseler ve şahısların hizmetlerinin göz önünde tutularak gayretlerinin heba olmaması için çalıışmaların durumuna göre bu hususta sun bilahere tecrübe edilmesine karar verildi.

Bundan sonra Başkan Başkan, geçen oturumda Ş. Sakıp Şürmeli tarafından yapılmış bir teklif olduğunu ve bu teklifinde sayın üyenin yapılacak her türlü muhaberatın Genel Sekreterlik kanalıyla yapılmasına karar verilmesini istediğini hatırlattı. Bu bakımdan yapılan müzakereler sonunda: Her türlü muhaberatın su-komisyonları tarafından hazırlanması ve başkan tarafından yahut başkan yerine Genel Sekreterin imzasıyla gönderilmesi karar bağlandı.

Bu müteakip III. yani yerli terimleri derleme su-komisyonunun hazırlanmış bulunduğu raporun müzakeresine geçildi. Yapılan tenkit ve teklifleri su-komisyonu nazarı itibara alarak raporunda gerekli tasarımları yaptı ve bakımdan teknik ormancılık terimleri bağında, halk dilinde mahallî olarak kullanılan yerli terimlerin tesbiti suretile bu su-komisyonunun faaliyet hududu tasrih edildi ve rapor buna göre kabul edildi.

Vakit geçikmiş olduğu için toplantının 28.11.1961 salı günü saat 3 de devamına karar verildi.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin
 23.11.1961günlü toplantısına ait zabıttır.

Başkan: Prof. Dr. Savun Küçük
 Sekreter: Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Hazir bulunucular:

Prof. Dr. Saveli Hug
 Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu
 Prof. Dr. Hayrettin Kayacık
 B. Sakıp Şirmeli
 Prof. Dr. Behim Fırat
 Doç. Dr. Orhan Yamanlar

Mevcut azalarla başkan oturumu açtı ve ilk olarak 24.11.1961 günkü oturuma ait zabıt okunarak kabul olundu.

Bundan sonra bibliyografya su-komisyonundan gelen rapor okundu. Prof. Dr. Behim Fırat alâkâlı müesseselere iki ayda bir yazmak yerine bu dairelerin komitemizdeki üyelerinin bu işi takip edebileceklerini beyan etti. Fakat iki ayda bir mektupla meşuriyetin istenmesi daha uygun bulundu. Bununla beraber Komite üyelerinin de bu hususla ilgilenip yardımcı olmaları kabul edildi. Milli kütüphaneden temin edilecek bilgilerin de Kütüphane tarafından getirilen bültenlerden takip edilebileceği hususu belirtildi. Ke Prof. Fırat Üniversite Merkez Kütüphanesinde Süreyya Beyin de yardımlarının istenmesini tavsiye etti.

Su-komisyonun ormanlık bibliyografya broşüründe verneyi tasarladığı raporların basılı olmak şartıyla (tekser edilmiş raporların da basılmış gibi mütalâa edilmesi hususu kabul edilerek) yer alması uygun görüldü. Çıkarılacak olan Ormanlık bibliyografya broşürünün su-komisyonun talep ettiği şekilde orijinal, toplu özet, tercüme ve rapor'lar halinde tefriki hususunda yapılan müzakereler sonunda bu bakımdan tutulması lazım gelen yolun beynelmalol teahhütlere uyması ve su-komisyonunun bu bakımdan gerekli incelemeleri yaparak bir karara varması hususu talep ve kabul edildikten sonra gazetelerde çıkan ormanlık yazılarının da takip edilerek bibliyografya broşüründe yer alması istendi. Inter-press tarafından bu gibi yazıların muntazaman toplandığı ve istenildiği takdirde orman bunların alınabileceği, mamafih Orman Genel Müdürlüğü neşriyat şubesinin Inter-Press'in abonesi bulunduğu, binaonaleyh bir masraf ihtiyacı olmadan bu şubeden talep etmek suretiyle bu gibi yazıların temin edileceği tavsiye edildi. Ayrıca izmitte bulunan Yakın Park Kavakçılık Enstitüsünün de neşriyatının istenmesi hususu talep ve kabul edildi. Bundan sonra su-komisyonlardan gelen raporlara göre ve sekreterliğin ihtiyaçlarında göz önüne alınarak yıllık masrafların 2500 lira kadar olacağı ve bu paranın Orm. Müh. Odası Ormanlılar Cemiyeti ve Orm. Um. Müdürlüğünden istenmesi hususu müzakere ve kabul edildi. Başkan gündemin son maddesi olarak müteakip toplantı gününün tayini meselesini müzakereye açtı. Bu bakımdan yapılan konuşmalar sonunda Komitenin, su-komisyonların çalışmaları hakkında bilgi alması ve icap eden tedbirleri mütalâa ve kararlaştırabilmesi maksadıyla üç ayda bir Umumi Heyet toplantısının yapılmasına ve yaz devresinde toplantının sor olacağı mesabilesi bu aylarda toplantı yapılmamasına, toplantı gününün Başkanlık tarafından tayinine ve ayrıca su-komisyonların toplantı günlerini kendilerinin tesbit etmesine karar verildi.

Geçilecek başka bir husus mevcut olmaması dolayısıyla başkan başkanlar dileyarak oturumu son verdi.

TÜRKİYE ORMANCILIK TERİMLERİ KOMİTESİ

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi

Büyükdere, İstanbul, Türkiye

TURKISH FORESTRY TERMINOLOGY COMMITTEE

of the Faculty of Forestry of Istanbul University

Büyükdere İstanbul, Turkey

Tel: 612001-70

No.

Ref.

Toprak İlimi ve Ekoloji
Kürsüsü Profesörlüğüne

Gün

Date

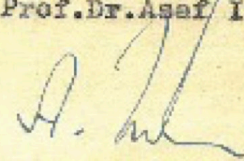
Cuma

6.Nisan 1962

Ekte gönderilen kaftlarla FAO - IUFRO terimlerine ait elimizde mevcut bulunan kartlar bitmiş bulunmaktadır. İleride yeni terimlere ^{medisun} ait kartlar geldikçe ait oldukları Kürsülere gönderilecektir. Bundan evvel gönderilmiş bulunan kartların tercüme edilerek yakın bir zamanda su-komisyonunuza iadesini rica ederim.

Saygılarımla.

FAO - IUFRO Terimlerini
Tercüme Su-Komisyonu Başkanı
Ord.Prof.Dr.Asaf İrmak

TÜRKİYE ORMANCILIK TERİMLERİ KOMİTESİ

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
Büyükdere, İstanbul, Türkiye

TURKISH FORESTRY TERMINOLOGY COMMITTEE

at the Faculty of Forestry of Istanbul University
Büyükdere İstanbul, Turkey

Tel: 61 20 01-70

No. } Ref. }	Sayın Prof. Dr. Fabio Serrat Oxford Desimal Sisteminin Tercihesi Su-Komisyonu Başkanı	Gün } Date }	Çarşamba 23.5.1962
-----------------	---	-----------------	-----------------------

Komitamızın 28.11.1961 günkü toplantısında Su-Komisyonları faaliyetlerini gözden geçirmek ve gerekli tedbirleri almak gayesile Umumi Heyet toplantılarının üç ayda bir yapılmasına karar verilmişti. Gelecek toplantının Haziran içinde yapılması düşünülmektedir. O itibarla Su-Komisyonunuzun faaliyetleri hakkında tarafınızdan hazırlanacak bir raporun Umumi Heyet müzakerelerine arz edilmek üzere acele olarak başkanlığa tevdiini saygılarımla rica ederim.

29.5.62
f

Sayı: 172
Rd: 1

Komite Başkanı

S. T. Inal
Prof. Dr. Selâhattin Inal

Ek 21. Komite Genel Sekreterinin Yazışmalarına Örnek Olarak 07.02.1963 Tarihli Yazı

TÜRKİYE ORMANCIK TERİMLERİ KOMİTESİ
 İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
 Büyükdere, İstanbul, Türkiye

TURKISH FORESTRY TERMINOLOGY COMMITTEE
 at Faculty of Forestry of Istanbul University
 Büyükdere İstanbul, Turkey

Tel : 6120 01 - 70

No. }

Ref. }

Gün }

Date }

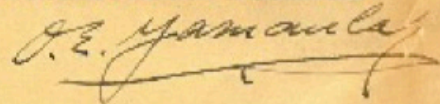
7.2.1963

Toprak İlmî ve Ekoloji Kürsüsü
 Profesörlüğüne

Su-Komisyonumuz tarafından kürünüze gönderilmiş bulunan
 FAO - IUFRO terim kartlarının bir an evvel doldurularak
 Genel Sekreterliğe iadesini saygılarımla rica ederim.

Genel Sekreter

Prof.Dr.Orhan Yamanlar

Kürsünüzde AN 164 No.lu
 Kart vardır.

TÜRKİYE ORMANCILIK TERİMLERİ KOMİTESİ

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
Büyükdere, İstanbul, Türkiye

TURKISH FORESTRY TERMINOLOGY COMMITTEE

at the Faculty of Forestry of Istanbul University
Büyükdere İstanbul, Turkey

Tel: 612001-70

No.
Ref.

Gün
Date

29.7.1963

Sayın Prof.Dr.Fehim Fırat

Oxford Desimal Sistemi Tercüme Su-Komitesi Başkanı

Önümüzdeki Son Baharda Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin Genel Toplantısı Yapılacaktır. Su-Komiteamızca tercümesi yapılmış olan Oxford Desimal Sisteminin bir an evvel ikmali ile neticenin Genel Sekreterliğe bildirilmesini saygılarımla rica ederim.

Başkan

S. Selâhaddin İnel
Prof.Dr.Selâhaddin İnel

31.7-63
A

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesinin
7.7.1964 Gbl toplantısına ait zabıttır.

Beşken: Prof.Dr.Selhettin İnal

Genel Sekreter :Prof.Dr.Orhan Yanslar

Hazır Bulunanlar:Ord.Prof.Dr.Asaf İrmak

Prof.Dr.İsmail Eraslan

Prof.Dr.Hayrettin Kayecik

Prof.Dr.Fikret Saatçioğlu

Prof.Dr.Fehim Faret

Prof.Dr.Adnan Berkel

Prof.Dr.Faik Tavşanoğlu

Sayın Kemal Gnen

" Sekip Sürmeli

" Turgut Beşkok

Toplantının beşken tarafından açılması mteskip su-komisyonlarının faaliyetlerinin gözden geçirilmesine beşlandı. İlk sözü Ord.Prof.Dr. Asaf İrmak olarak IUFRO-FAO kartlarının tercümeleri içi hakkında izahat verdi ve değatılan kartların cevaplarının Kürsülerden gelmediği, mtesddid defterler hem yazılı ve hemde telefon ile Kürsü Profesörlerine kartların idesi hususunda mreast yapıldığı duyurulduğu halde yine de bir netice temin edilemediğini beyan etti. Bunu teki- ben yapılan konuşmalar sonunda Kürsülere bir deha yazılması ve iki hafta içinde cevap istenmesi ve bunda da muvaffak olunmediği takdir- de mteskip Genel Kurul Toplantısına Kürsü Profesörü veya mümessili tarafından şahsen getirilmesi hususunda bir deha yazılması ve su- komisyonun kendi tekdirlarına göre her türlü hazırlığı ve tedbirleri almaya teklif ve temenn edildi.

Mteskiben Prof.Dr.Fehim Faret tarafından Oxford Desimal Siste- minin tercümesi faaliyetleri hakkında bilgi verildi. Bu komisyon faaliyetlerinin bir hayli genişlediği memnuniyetle tesbit olundu.

Yerli terimleri derleme su-komisyonunun faaliyetleri hakkında Prof.Dr.Hayrettin Kayecik tarafından verilen izahattan bu komisyonun çalışmalarını bitirerek doldurulmuş bulunan Sorgu Kağıtlarının Genel Sekreterliğe teslim edildiği ve mteskip çalışmaların Genel Kurulca yapılması lazım geldiği tesbit edildi.

- 2 -

Bibliografya su-komisyununun çalışmaları hakkında Prof.Dr. Faik Tavşanoğlu izahat verdi. Bu izahatında Tavşanoğlu gerekli anketlerin yapıldığı ve peyderpey sonuçlarının alınmakta olduğu, ancak sonuçların esaslı bir şekilde işlenebilmesi için sırf bu işle uğraşacak, ücretli genç bir elemanın tutulması lazım geldiğini belirtti. Böyle bir elemana ücret verilebilmesi için kaynak bulunması hususunda konuşmalar yapıldı ve sonunda su-komisyunun kendi arasında konuşarak genel kurula ışık tutacak bir yol tavsiye etmesi temenni olundu. Gündemin ikinci maddesi çalışma sistemi hakkında idi. Yapılan konuşmalar sonunda çalışma sisteminde bir değişiklik yapılmasına lüzum hasıl olmadığı kanaatine varıldı.

Bu konuşmalardan sonra teklif ve temennilere geçildi.

- a - Yerli terimleri tesbit su-komisyununun çalışmalarını bitirmesi sebebiyle mtekip faaliyetlerinin gelecek toplantı gündemine alınarak konuşulması,
- b - Bu su-komisyunun bundan sonra da çalışarak elde edilen doneleri kıymetlendirmesi hususunda Prof.Dr.Fehim Fırat tarafından yapılan teklif kabul edildi.
- c - Terimlerin İngilizce tariflerinin tercümesinin nasıl yapılacağı konusunun gelecek genel kurul toplantısında konuşulması,
- d - Yeni toplantı tarihinin beşerlikte tesbit edilmesi hususunda karar verilerek toplantıya nihayet verildi.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesinin
2.7.1965 günlü toplantısına ait zabıttır.

Bulunanlar :

Başkan : Prof.Dr. Selâhattin İnal
Genel Sekreter : Prof.Dr. Orhan Yaşarlar
Prof.Dr. Savnâ Huş
Sayın Kemal Urgan
Sayın Kerim Yurd
Prof.Dr. Hayrettin Kayeçik
Prof.Dr. İsmail Eraslan
Prof.Dr. Faik Tevşanoğlu
Prof.Dr. Adnan Berkel

Toplantının açılmasını müteakip ilk olarak yerli terimleri derleme su-komisyonunun faaliyetlerinin gözden geçirilmesine başlandı. Bu su-komisyon tarafından memlekette ormancılıkla ilgili bütün genis ve nüesselere gönderilen soru fişlerinin geldiği tesbit edildi. Su-komisyonu adına konuşan Prof.Kayeçik bu fişlerin bundan sonra ne gibi bir muameleye tabi tutulacağına sordu.

Prof.Eraslan bu su-komisyonunun faaliyetlerini öçerek bu fişler ve terimlerin ilmi terminolojinizin temelini teşkil edeceğini, o itibarla bunların sıyın ve alfabetik sıraya göre sıralanarak neçredilmesinin ve bu suretle her kesin bekkikine açık tutulmasının doğru olacağını, burada yapılacak bir süzmenin uygun olmadığına ileri sürdü. Prof. İnal de aynı kanaete katıldı. Diğer üyelerin de bu görüşe katılmasıyla yerli terimler fişlerinin rabe ile teksir edilerek tevziine ve bunlara bir miktar da boş fiş eklenmek suretile rotoda mevcut olmayan terimlerin de toplanması lâkânının kabul olacağına karar verildi.

Oda Başkanı Sayın Urgan Orman Mühendisleri Odasının cevap temini hususunda yardımcı olacağını ve ayrıca çeşitli masrafları karşılamak üzere odanın derhal 500 lira baha göndereceğini vaad etti.

Beski işinin Orman Genel Müdürlüğünce yapılması da karara bağlandı.

Sayın Kerim Yurd Yeşil Türkiye Ormancılar Cemiyetinin de bu faaliyetile alakeli mali külfetlere yardımcı olacağı kanaetini izhar etti ve idare heyetinde konuşup 1000 lira göndereceğini beyan etti.

- 2 -

Bundan sonra Prof.Yamanlar IUFRO-FAO kartlarının tercüme işi hakkında izahat verdi. Bu su-komisyonunun netice alamadığını ve gelen kartların 400 üzerinde olduğunu, daha bir çok kürsülerden cevap gelmediğini, bu sebeple de son iki parti kartları dağıtmadığını, ancak işlerin bu şekilde yürüyemeyeceğini, bir yardımcıya ihtiyacı olduğunu asistanının şimdiye kadar bu bakımdan yardımda bulunduğunu, fakat artık kendisinden yeni yardım talebinde bulunamayacağını beyan ile kartların tasnifi işleri için bir adam tutmak üzere 150 lira talep etti. Bu talep kabul edildi. Başkan kartların cevaplarının bir an evvel komisyona gönderilmesi temennisinde bulundu ve dağıtılmamış kartların da bekletilmeden dağıtılmasını teklif etti. Bu temenni ve teklif de kabul edildi.

Müteakiben Prof.Huş Oxford Desimal Sistemi çalışmaları hakkında bilgi verdi. Buna göre işin tekriben üçde ikisinin bittiği anlaşıldı. Bu su-komisyon tarafından gönderilen listelerin iki nusha halinde gönderilmesi teklif edildi ve kabul edilerek bibliografya su-komisyonunun faaliyetlerine geçildi. Bu hususta Prof.Acetay bilgi verdi. Verilen izahata göre bir çok materyel toplandığı ve fakat ancak bunların tasnif işlerinin zorluğunu beyan ile bir yardımcı talebinde bulundu. Prof. Tavşanoğlu'nda kendisini destekledi ve Orman Genel Müdürlüğü'nün bu iş için bir adam tahsis etmesini yahut Fakültemizin bir laborant kadrosunu bu maksadla tahsis etmesini temenni etti. Prof.İnal Orman Genel Müdürlüğünden bir adam istenmesini ve fakat bu elemanın diğer su-komisyonlarının işleriyle de meşgul olmasını ileri sürdü.

Yund bu gibi işlerin kendisini bütün hayatı boyunca çok yakından ilgilendirdiğini ve sevdiğini, eğer kendisi bu iş için uygun görülürse seve seve bütün zamanını bu işe hasredeceğini ve zevkle çalışacağını beyan etti. Urgan'da Orman Genel Direktörlüğünden bir eleman tahsisi hususunda teklifte bulunulmasını ve bu maksadla Yund'un namzet gösterilmesini teklif etti, ve teklif kabul edildi.

Prof.Berkel bibliografyada abstract yapılıp yapılmaması hususunda bir karar verilmediğini, bu hususun da halledilmesi icap ettiğini ileri sürdü. Bu bakımdan yapılan konuşmalar sonunda bir abstract'in yapılmasına ve yapılacak abstract'in hacim, muhteva, orijinalite ve önem gibi hususların dikkete alınarak azami 200 kelimeyi geçmemesine karar verildi.

- 3 -

Müteakiben teklif ve temennilere geçildi.

- 1 - Yerli terimlerin alfabetik sıraya göre tanzim edilerek basılması, teklif edildi ve kabul olundu.
- 2 - Yund Prof.Usluda eskiden kalma bir ormanlık terimleri müsveddelerinin bulunduğunu ve bunların kendisinden istenmesini temenni etti. ?
- 3 - Ugen bu toplantılara Orman Genel Müdürlüğünün mes'ul bir şahısla iştirak etmesinin teminini ve toplantıların hiç olmazsa 6 ayda bir yapılmasını temenni etti. kabul olundu.
- 4 - Yund, Yeşil Türkiye Ormanlılar Cemiyetinin yardımda bulunması için bu cemiyete bir yazı gönderilmesini temenni etti. ?
- 5 - Prof.Eraslan finansman bakımından dış kaynaklara da baş vurulmasını temenni etti. ?
- 6 - Yund: İç kaynak olarak Türk Dili Kurumuna da müracaat edilebileceğini ileri sürdü. ?

Bu teklif ve temennilerden sonra başkan teşekkür ile toplantıyı kapattı.

- 3 -

Müteakiben teklif ve temennilere geçildi.

- 1 - Yerli terimlerin alfabetik sıraya göre tanzim edilerek basılması, teklif edildi ve kabul olundu.
- 2 - Yund Prof.Usluda eskiden kalma bir ormancılık terimleri müsveddelerinin bulunduğunu ve bunların kendisinden istenmesini temenni etti. ?
- 3 - Urgan bu toplantılara Orman Genel Müdürlüğünün mes'ul bir şahısla iştirak etmesinin teminini ve toplantıların hiç olmazsa 6 ayda bir yapılmasını temenni etti. kabul olundu.
- 4 - Yund, Yeşil Türkiye Ormancılar Cemiyetinin yardımda bulunması için bu cemiyete bir yazı gönderilmesini temenni etti. ?
- 5 - Prof.Eraslan finansman bakımından dış kaynaklara da baş vurulmasını temenni etti. ?
- 6 - Yund: İç kaynak olarak Türk Dili Kurumuna da müracaat edilebileceğini ileri sürdü. ?

Bu teklif ve temennilerden sonra başkan teşekkür ile toplantıyı kapattı.

- 3 -

Müteakiben teklif ve temennilere geçildi.

- 1 - Yerli terimlerin alfabetik sıraya göre tanzim edilerek basılması, teklif edildi ve kabul olundu.
- 2 - Yund Prof.Usluda eskiden kalma bir ormanlık terimleri müsveddelerinin bulunduğunu ve bunların kendisinden istenmesini temenni etti. ?
- 3 - Ugan bu toplantılara Orman Genel Müdürlüğünün mes'ul bir şahısla iştirak etmesinin teminini ve toplantıların hiç olmazsa 6 ayda bir yapılmasını temenni etti. kabul olundu.
- 4 - Yund, Yeşil Türkiye Ormanlılar Cemiyetinin yardımda bulunması için bu cemiyete bir yazı gönderilmesini temenni etti. ?
- 5 - Prof.Eraslan finansman bakımından dış kaynaklara da baş vurulmasını temenni etti. ?
- 6 - Yund: İç kaynak olarak Türk Dili Kurumuna da müracaat edilebileceğini ileri sürdü. ?

Bu teklif ve temennilerden sonra başkan teşekkür ile toplantıyı kapattı.

Türkiye Ormancılık Terimleri Komitesi
Su-Komisyonları Başkanlarının 15.11.1968
günlü Ola Toplantısına Ait Zabıtıdır.

Bulunanlar :

Başkan : Prof.Dr. Selâhattin İnel
Başkan Vekili : Prof.Dr. Savni Huş
Genel Sekreter : Prof.Dr. Orhan Yamanlar

Su-Komisyon Başkanları :

Ord.prof.Dr. Asaf İrsak
Prof.Dr. Fehim Fırat
Prof.Dr. Heyrettin Kayacak
Prof.Dr. Gafur Acetay (Bir saat geç geldi)

Toplantının açılmasını müteakip, her su komisyon başkanı tarafından o su-komisyonların faaliyetlerinin durumu hakkında ve Başkan İnel tarafından geçen toplantıda yapılan ve kabul edilen teklifin kabili tatbik olup olmadığı hususunda izahat verildi

Prof.Fırat Oxford Desimal Sisteminin 7 bölümünün üç dilde yazılarak dağıtıldığını ve cevaplar alınmadığını belirtti. Yerli Terimleri Derleme su-komisyonu Başkanı Prof.Kayacak Yerli Terimlere ait kitabın Orman Genel Müdürlüğüne basılıp dağıtıldığını fakat şimdiye kadar ancak 69 kişiden cevap geldiğini ve Fekültemiz mensuplarına bu kitaplardan gönderilmediğini söyledi. Prof.Acetay bibliyografya komisyonunun çalışmaları hakkında izahat verdi.

Bu sırada gerekli masrafları karşılamak bakımından Üniversite Fonundan gayri kaynaklar üzerinde durularak Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumundan faydalanmanın daha doğru olacağı ileri sürüldü. İnel ve Fırat buna mümkün görmediklerini sebeplerle izah ettiler. Yamanlar Üniversite Fonundan faydalanmanın yersiz dedikodulara yer açabileceği hususunda ikazda bulundu ve kendisinin bu işler için hiç bir karşılık almıyacağını belirtti.

Müzakereler neticesinde Başkan genel bir özelleme yaparak her su komisyonunun işlerin sonunu alabilmesi bakımından tutacağı lazım gelen yolları ve tedbirleri izah etti ve sonunda Üniversite Fonundan faydalanabilmek için soruşturulması yapılmasını ve imkân bulunduğu takdirde her su-komisyonunun bir proje hazırlamasına müteakip toplantının buna göre tesbit edilmesine karar verilerek toplantıya son verildi.

Sayın Okur

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi 15.3.1968 günlü toplantısında daha önce derlenmiş olan "Yerli Ormanlık Terimleri" ni bastırmadan önce birkere daha sizlerin tetkikine sunmayı uygun bulmuş-
tur.

1- Burada yer alan terimlerin yazılış ve taşıdığı anlam itibarıyla, mahalli kullanışa göre, bir yanlışlık varmıdır ? Varsa doğrusunu arka sahifeye yazınız.

2- Size sunulandan başka Mahalli Ormanlık Terimleri biliyorsanız onlarında yine alfabetik sıraya uymak suretiyle boş sahifelere yazınız.

3- Anket size ulaştığı tarihten itibaren engeç bir ay içerisinde aşağıdaki adrese iade edilecektir.

Yakin ilginize şimdiden teşekkür ederim, saygılarımla.

B A Ş K A N

Prof. Dr. Selâhattin İNAL

Adres :

Türkiye Ormanlık Terimleri Komitesi

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi

Büyükdere-İSTANBUL

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde
Terim Çalışmaları 2016

terimleme.com

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları

Tarih: 17 - 23 Nisan 2016, Yer Antalya

17 Nisan 2016

Antalya'ya varış ve konaklama tesisine yerleşme

18 Nisan 2016 Pazartesi

1. Gün

8:00 - 8:45	Açılış Konuşması Doç. Dr. Orhan SEVGİ
9:00 - 9:45	Etimoloji ve Terim Üretme Yrd. Doç. Dr. Hakan AYDEMİR
9:45 - 10:00	Çay – Kahve Arası
10:00 - 10:45	Etimoloji e Terim Üretme Yrd. Doç. Dr. Hakan AYDEMİR
11:00 - 11:45	Etimoloji ve Terim Üretme Yrd. Doç. Dr. Hakan AYDEMİR
12:00 - 12:45	Öğle Yemeği
13:00 - 13:45	Kavram, Terim ve Semboliklik Prof. Dr. Milay KÖKTÜRK
14:00 - 14:45	Kavram, Terim ve Semboliklik Prof. Dr. Milay KÖKTÜRK
15:00 - 15:45	Kavram, Terim ve Semboliklik Prof. Dr. Milay KÖKTÜRK
15:45 - 16:00	Çay – Kahve Arası
16:00 - 16:45	Adbilim Çalışmalarında Terminoloji Yrd. Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN
17:00 - 17:45	Adbilim Çalışmalarında Terminoloji Yrd. Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN
18:00 - 18:45	Değerlendirme Doç. Dr. Orhan SEVGİ

terim

2016

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde
Terim Çalışmaları 2016

terimleme.com

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları

19 Nisan 2016 Salı

2. Gün

8:00 - 8:45	Terim Üretiminde Kullanılan Ekler ve Örnekleri Yrd. Doç. Dr. Şermin KALAFAT
9:00 - 9:45	Terim Üretiminde Kullanılan Ekler ve Örnekleri Yrd. Doç. Dr. Şermin KALAFAT
9:45 - 10:00	Çay – Kahve Arası
10:00 - 10:45	Terim Üretiminde Kullanılan Ekler ve Örnekleri Yrd. Doç. Dr. Şermin KALAFAT
11:00 - 11:45	Çatı Bahçesi Terimleri Yrd. Doç. Dr. Mert EKŞİ
12:00 - 12:45	Öğle Yemeği
13:00 - 13:45	Çeviri ve Terminoloji Dr. Barış Emre ALKİM
14:00 - 14:45	Çeviri ve Terminoloji Dr. Barış Emre ALKİM
15:00 - 15:45	Çeviri ve Terminoloji Dr. Barış Emre ALKİM
15:45 - 16:00	Çay – Kahve Arası
16:00 - 16:45	İslam Öncesi Türk Tarihçiliğinde Terminoloji Problemi Yrd. Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM
17:00 - 17:45	İslam Öncesi Türk Tarihçiliğinde Terminoloji Problemi Yrd. Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM
18:00 - 18:45	Değerlendirme Doç. Dr. Orhan SEVGİ

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde
Terim Çalışmaları 2016

terimleme.com

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları

20 Nisan 2016 Çarşamba

3. Gün

8:00 - 8:45	Anadolu'nun Bilim ve Terim Birikimi Prof. Dr. Mustafa KOÇ
9:00 - 9:45	Anadolu'nun Bilim ve Terim Birikimi Prof. Dr. Mustafa KOÇ
9:45 - 10:00	Çay – Kahve Arası
10:00 - 10:45	Anadolu'nun Bilim ve Terim Birikimi Prof. Dr. Mustafa KOÇ
11:00 - 11:45	Etnobotanik Çalışmalarının Terminolojiye Katkıları Yrd. Doç. Dr. Ece SEVGİ
12:00 - 12:45	Öğle Yemeği
13:00 - 13:45	Ormancılık Terimlemesi Doç. Dr. Orhan SEVGİ
14:00 - 14:45	Ormancılık Terimlemesi Doç. Dr. Orhan SEVGİ
15:00 - 15:45	Ormancılık Terimlemesi Doç. Dr. Orhan SEVGİ
15:45 - 16:00	Çay – Kahve Arası
16:00 - 16:45	İngilizce Eklerin Türkçe'ye Çevirilme İmkanları Doç. Dr. H. Barış TECİMEN
17:00 - 17:45	İngilizce Eklerin Türkçe'ye Çevirilme İmkanları Doç. Dr. H. Barış TECİMEN
18:00 - 18:45	Değerlendirme Doç. Dr. Orhan SEVGİ

terim

2016

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde
Terim Çalışmaları 2016

terimleme.com

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları

21 Nisan 2016 Perşembe

4. Gün

8:00 - 8:45	Eski Dönem Terim Çalışmalarında Yaklaşımlar Doç. Dr. Bülent GÜL
9:00 - 9:45	Eski Dönem Tarım Terminolojisi Doç. Dr. Bülent GÜL
9:45 - 10:00	Çay – Kahve Arası
10:00 - 10:45	Yaban Hayatı Terminolojisi Yard. Doç. Dr. Vedat BEŞKARDEŞ
11:00 - 11:45	Yaban Hayatı Terminolojisi Yard. Doç. Dr. Vedat BEŞKARDEŞ
12:00 - 12:45	Öğle Yemeği
13:00 - 13:45	Eski Metinlerde Likenler ve Tohumuz Bitkilerle İlgili Terimler Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAVUZ
14:00 - 14:45	Eski Metinlerde Likenler ve Tohumuz Bitkilerle İlgili Terimler Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAVUZ
15:00 - 15:45	Bitkibilim Terimleri Yrd. Doç. Dr. Ece SEVGİ
15:45 - 16:00	Çay – Kahve Arası
16:00 - 16:45	Bitkibilim Terimleri Yrd. Doç. Dr. Ece SEVGİ
17:00 - 17:45	Art Zamanlı Terim Bilim Çalışması: Klasik Dönem Osmanlı Matematik Terimleri Yrd. Doç. Dr. Şermin KALAFAT
18:00 - 18:45	Değerlendirme Doç. Dr. Orhan SEVGİ

terim

2016

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde
Terim Çalışmaları 2016

terimleme.com

Doğa ve Mühendislik Bilimlerinde Terim Çalışmaları

22 Nisan 2016 Cuma

5. Gün

8:00 - 8:45	Uygulama 1: Katılımcıların Terim Üretimi*
9:00 - 9:45	Uygulama 1: Katılımcıların Terim Üretimi*
9:45 - 10:00	Çay – Kahve Arası
10:00 - 10:45	Uygulama 1: Katılımcıların Terim Üretimi*
11:00 - 11:45	Uygulama 1: Katılımcıların Terim Üretimi*
12:00 - 12:45	Öğle Yemeği
13:00 - 13:45	Uygulama 2: Üretilen Terimlerin Sunumu ve Tartışılması**
14:00 - 14:45	Uygulama 2: Üretilen Terimlerin Sunumu ve Tartışılması**
15:00 - 15:45	Uygulama 2: Üretilen Terimlerin Sunumu ve Tartışılması**
15:45 - 16:00	Çay – Kahve Arası
16:00 - 16:45	Uygulama 2: Üretilen Terimlerin Sunumu ve Tartışılması**
17:00 - 17:45	Kursun Genel Değerlendirmesi Doç. Dr. Orhan SEVGİ
18:00 - 18:45	Kapanış ve Sertifika Töreni

* Doç. Dr. Orhan SEVGİ; Doç. Dr. H. Barış TECİMEN; Yrd. Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM; Mikail CENGİZ ve Öğretim Gör. İlker ESİN,

** Doç. Dr. Orhan SEVGİ ve Doç. Dr. H. Barış TECİMEN

23 Nisan 2016 Cumartesi

10:00 Ayrıılış

